

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

„Predică Cuvântul“
II. Tim. IV. 2.

DIN ISTORIA BISERICEI ROMÂNILOR

MITROPOLIA UNGRO-VALACHIEI

CONDICA SÂNTĂ

(Urmare, vezi No. 9, anul IX-lea, pag. 662).

CIV.

Ἐπειδὴ ἐκλείποντος προστάτου, καὶ ἀρχιερέως γνησίου διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις ἀπὸ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Σίδης, ἐδέησεν ἤδη εὐδοκοῦντος Θεοῦ χειροτονηθῆναι μητροπολίτην νόμιμον, καὶ κανονικὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς αὐτῆς μητροπόλεως δι' εὐλόγους καὶ θεαρέστους αἰτίας, ἡμεῖς οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ παρευρεθέντες τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθέντης τῆς οὐγγροβλαχίας συναδελφοὶ ἀρχιερεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου δεσπότη τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρ Γαβριήλ, καὶ συναινέσει τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ θεοσεβεστάτου ἡμῶν αὐθέντου, καὶ ἡγεμόνος πάσης οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρ Ἰωάννου Νικολάου Κωνσταντίνου Καρχτζᾶ βοεβόδ εἰδήσειτε καὶ βουλήσι τοῦ ἐνταῦθα ἀρχιερατεύοντος πανιερωτάτου καὶ θεοπροβλήτου μητροπολίτου ἀγίου οὐγγροβλαχίας, καὶ συναδελ-

Fiind-că lipsesce stăpânul și archiereul propriu pentru împrejurările vremilor de la prea s-ta Mitropolie a Sidei, a trebuit acum, cu bună voința lui D-zeu, să se chirotoniască Mitropolit legal și canonic pre numele acestei Mitropolii, pentru cause bine-cuvântate și plăcute lui D-zeu, noi confrății Archierei, cei ce ne aflăm în Bucureștii prea luminatei Domnii a Ungro-Valachiei, cu permisiunea și învoirea Înalt Prea Sântitului și mult stimatului stăpân al Patriarchiei icumenice, D. D. Gavriil, și cu consimțământul prea Înălțatului și de D-zeu iubitorului Domnitorului nostru și stăpânului a totei Ungro-Valachii, D. D. Ioan, Nicolae, Constantin, Caragea voevod, și cu știința și învoirea Archiereului locului, Înalt prea

ροῦ ἡμῶν κυρίου Γρηγορίου, συνεισελθόντες ἐν τῷ κατὰ τὴν ἀριωτάτην αὐτοῦ μητρόπολιν παντέπτω ναῷ τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων βασιλέων, καὶ ἰσαποστόλων ἰωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, καὶ ἄλλους κανονικὰς προβαλλόμενοι ἐν εὐρεσιν ἀξίου καὶ ἀρμοδίου προσώπου τοῦ ἀναδεξαμένου τὴν ἁρχιερατικὴν ἀξίαν, καὶ ἐπωνυμίαν τῆς ῥηθείσης μητροπόλεως Σιδῆς, πρῶτον μὲν ἐδέμεθα τὸν πανοσιώτατον κύρ Ἰωακὴμ ἡγούμενον Δάλου καὶ δεύτερον τὸν πανοσιώτατον πρωτωσύγκελον κύρ Διονίσιον, καὶ τρίτον τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην τῆς μητροπόλεως κύρ Γρηγόριον, ὅστις καὶ τῶν ἄλλων ἀξιώτερος καὶ δοκιμώτερος ἐκρίθη τοῦ τοιούτου ἀξιώματος τῆς ἀρχιερωσύνης. Ὅθεν κατεστρώθησαν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷ δε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς αὐτῆς μητροπόλεως, ἐν ἔτει σωτηρίῳ τοῦ μαψπγ, Ἰαννουαρίου ιη'.

sânțitul și înălțatul de D-zeu Mitropolit al Ungro-Valachiei și confratele nostru, D. Grigorie, intrunindu-ne în prea strălucitul templu din prea sânta lui Mitropolie a sântilor și mărișilor împărați și întocmai cu Apostoli, Constantin și Elena, și propunând sorții canonice, pentru aflarea persoanei vrednice și convenabile, de a primi vrednicia arhierescă și numirea Mitropoliei menționate a Sidei. și întâi am pus pre prea cuviosul, D. Ioakim, egumenul Délului, și al doilea pre prea cuviosul protosinkel, D. Dionisie și al treilea pre prea cuviosul Archimandrit al Mitropoliei, D. Grigorie, care din ceialaltă s'a judecat mai vrednic și mai probat pentru o asemenea vrednicie a arhieriei. De aceia s'a aședat și numele lor în acésta condică a acesteia s-te Mitropolii, în anul mântuirei 1783, Ianuarie 18.

= † Al Ungro-Valachiei Grigorie.

† Post a Grevenilor Chrisei

Handwritten signature in Cyrillic script.

= † Fost al Ierapolei Serafim.

Handwritten signature in Cyrillic script.

= Cosma episcopul Buzelui.

Handwritten signature in Cyrillic script.

= † Al Râmnicului Filaret.

Handwritten signature in Cyrillic script.

= † Al Rodopei Paisie.

Handwritten signature in Cyrillic script.

= † Al Pogonianeii Antim.

† Al Lichnidelor Daniil.

NOTE:

⁸⁸⁰. Acest act este scris pre pagina 70, fiind aici condica numerotată dupre pagine.

⁸⁸¹. Scrisoarea actului este cea rondă cu abreviațiuni.

CV.

<p>ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑ- ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΙΔΗΣ ΟΙΚΕΙΑ ΧΕΙΡΙ ΠΡΟΕΤΑΞΑ.</p>	<p>GRIGORIE CU MILA LUÎ D-DEU ALESUL PREA SÂNTEI MITROPOLII A SIDEI CU PROPRIA MÂNĂ AM ISCĂLIT.</p>
---	---

(Urméază simbolul credinței și apoi confesiunea tradițiunei bisericesci, din care noi reproducem partea de pre urmă cu iscălitura în facsimile):

... Πρὸς τούτοις καὶ ἅ κέκτηται προνόμια ὁ πατριαρχικὸς καὶ οἰκουμενικὸς θρόνος καθολογῶ διαφυλάττειν κατὰ πάντα τρόπον ἀπὸ ρεγχείρητα εἰς τ' ἄν τὸν παρίγειον τούτου πνύην ἀέρα. αψ̄ πγ Ιαννουαρίου ιθ.

... Lângă aceste și câte prerogative are câștigate tronul patriarhicesc și icumenic mărturisesc, că le voiți păzi neatînse, în totă vremea, cât voiți răspera aerul acesta al pământului. 1788. Ianuarie 19.

NOTE :

³⁸². Actele aceste sînt scrise pre pagina 71, fiind și aici condica numerotată dupre pagine și nu foi.

³⁸³. Scrisórea actelor identică cu aceluī de mai sus.

CVI.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΉΛΕΩ ΘΕΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝ-
ΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ : ΝΕΑΣ ΡΩ-
ΜΗΣ, ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

† Ιερώτατε μητροπολίτα Δρίσ-
τρος. ὑπέριμε, καὶ ἐξάρχε πά-
σης Παρα δουνάβου ἐν ἀγίῳ πνεύ-
ματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ, καὶ συλ-
λειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότη-
τος κυρ Παρθένιε. Χάρις εἶη σοι
καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Μετὰ τὸ
ἐπληροφόρησθαι τὴν ἀποβίωσιν
τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχί-
ας μακαρίτου Γρηγορίου ἀπὸ
γράμματος τοῦ εὐσεβεστάτου, ὑ-
ψηλοτάτου καὶ εὐγενεστάτου αὐ-
θέντου καὶ ἡγεμόνος μεγαλο-
πρεπεστάτου πάσης Οὐγγροβλα-
χίας, ἡμετέρου κατὰ πνεῦμα ἁ-
γιον ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου
κυρίου κυρίου Ἰωάννου Νικολάου
Πέτρου Μαβρογένης βοεβοδα, καὶ
ὅτι συναινέσει τῆς αὐτοῦ ὑψηλό-
τητος κοινῆ γνώμη τῶν αὐτόθι
θεοφυλεστάτων ἐπισκόπων καὶ
παντὸς τοῦ ἱερατικοῦ καταλέγου
καὶ τῶν αὐτόθι εὐγενεστάτων
ἀρχόντων κατὰ τὴν τοπικὴν συνή-
θειαν, ἐξελέγη διάδοχος τῆς χει-
ρευούσης ταύτης ἀγιωτάτης μη-
τροπόλεως, ὁ θεοφύλεστατος ἐ-
πίσκοπος Μπουζαίου συνάδελφος
ἡμῶν ἀγαπητὸς, κυρ Κοσμάς, διά-

PROCOPIE CU MILA
LUI D-ZEU ARCHIEPIS-
COP AL CONSTANTINU-
POLEI, ROMEI NOUĂ ȘI
PATRIARCH ICUMENIC.

Prea sântite Mitropolit al
Dristrei, prea onorate și ec-
sarche al tóteī laturī a Du-
nărei, în s. Spirit frate iu-
bit, și coliturgisitorule al
smerenieī nóstre, D. Par-
tenie. Char și pace fie cu tine
dela D-đeū. După ce ne-am
însciîntat despre mórtea Mi-
tropolitului Ungro-Valachieī,
fericitul Grigorie, din scri-
sórea prea piosului, prea înăl-
țatului și prea nobilului Dom-
nitor și prea marețului stăpân
al tóteī Ungro-Valachiī, prea
iubitului și mult doritului nos-
tru în s. Spirit, D. D. Ioan
Nicolai Petru Mavroghene vo-
evod, și cu consimțimêntul a
Inălțimeī séle, și cu opiniunea
comună a prea iubitorilor de
D-đeū episcopī de acolo și a
întregului cler și a nobililor
boerī ai locului, conform obi-
ceiul pāmêntului, s'a ales suc-
cesor al acesteī Mitropoliī vė-
duve iubitorul de D-đeū epis-
cop al Buzeuului, confratele
nostru prea iubit, D. Cosma,

τε τὴν ἡλικίαν καὶ ἀρετὴν. Διὰ τοῦτο ἐπιτρέπομεν καὶ τὴν ἀδειαν δίδομεν διὰ τοῦ παρόντος τῇ ἱερότητι σου, ὅπως παραλαβὼν μετὰ σεαυτοῦ δύο τῶν αὐτόσι παρειαρισκομένων ἀρχιερέων οὓς ἄν εὐρέσῃ εὐλογον, καὶ συνελθόντες ἐν τῷ αὐτόσι ναῶ τῆς ἁγίας μητροπόλεως, ἐκτελέσητε διὰ κανονικοῦ ὑπομνήματος τὰς ἱεράς ψήφους κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν καὶ προβιβάζητε μετὰ πάσης τῆς κανονικῆς παρατιρήσεως, τὸν ῥηθέντα θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Μπουζαίου, συναδελφου ἡμῶν κύρ Κοσμάς εἰς τὸν τόπον τῆς χειρευούσης μητροπόλεως οὐγγροβλαχίας. Ἐπί τοῦτο γὰρ ἐστάλη σοι καὶ ἡ παρούσα ἡμετέρα πατριρχικὴ ἐν εἰδι ἐπιστολῆς ἐκδοσις. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μετὰ τῆς σῆς ἱερώτητος. αψπζ. ὀκτωμβρίου. ἦ.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.

† Ὁ Καισαρίας Γρηγόριος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.

† Ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.

† Ὁ Χαλκηδόνας Παρθένιος.

† Ὁ Ἰωαννῶν Μακάριος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.

† Ὁ Δριηνοπόλεως Ἀνανίας.

† Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.

† Ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.

† Τορνόβου Καλλίνικος.

† Ὁ Νικομηδίας Παρθένιος.

† Ὁ Ἄρτης Μακάριος.

atât pentru vîrstă cât și virtuțile lui. Pentru această permitem și dăm voie prea sînției tale prin această, ca, luând cu sine doi archierei din cei aflatori acolo, cari se vor crede de cuvîntă și intrunindu vî în templul s-tei Mitropolii de acolo, să s'evîrșiți cu actul canonic sînțitii sorti, după formularul bisericesc și să înaintați cu totă bagarea de s'ema canonică pre menționatul, iubitorul de D-deu episcopul Buzelui, confratele nostru, D. Cosma, în locul Mitropoliei Ungro-Valachiei cei v'eduve. Pentru această deci și s'a trimis ție și prezentul ecdos patriarhicesc în formă de epistolă. Iar charul lui D-deu să fie cu prea sînția ta. 1787 Octomvrie. 8.

† Al Constantinupolei și frate în Christos.

† Al Kesariei Grigorie și frate în Christos.

† Al Iraciei Metodie și frate în Christos.

† Al Halkedonului Partenie.

† Al Ioaninelor Macarie și frate în Christos.

† Al Driinupolei Anania.

† Al Efesului Samuil și frate în Christos.

† Al Kizicului Agapie și frate în Christos.

† Al Tûrnovului Calinic.

† Al Nicomidiei Partenie.

† Al Artei Macarie.

NOTE:

⁸⁸⁴. Actul acesta este scris pre pagina 72 a condiceî sante, avându-se în vedere, că numerotarea condiceî merge dupre pagine.

⁸⁸⁵. Scrisórea actului este lunguétã cu atâtea abreviaþiuni, că devine grea discifrarea lui.

CVII.

Ὁ ἅγιος Μπουζαίου κὺρ Κοσμάς μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ κὺρ Γρηγορίου οὐγγροβλαχίας μετετέθη εἰς τὸν θρόνον τῆς εἰρημένης, ἐπαρχίας Οὐγγροβλαχίας δι' ἐκδόσεως πατριαρχικῆς, γνώμης καὶ συναινέσει τοῦ τ' ὑψηλοτάτου ἡμῶνος αὐθέντου Νικολάου Μαβρογένη Βοεβόδα, καὶ ὅλου τοῦ ἱερτικοῦ καταλόγου, καὶ ἀπάσης τῆς συγκλήτου, σχεδὸν δὴ καὶ τῶν λοιπῶν ὅλων εὐλογημένων χριστιανῶν τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ εὐρισκομένων. Ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ παναγρωτάτου κὺρ προκοπίου. Εἶλκε δὲ τὸ γένος αὐτὸς ὁ ουγγροβλαχίας Κοσμάς ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, αὐτόχθων ὢν. ραψπζ. Ὀκτωβρίου θ'.

Prea sântitul Buzeuului, D. Cosma, după mórtea D-lui Grigorie al Ungro-Valachiei, s'a strămutat în tronul numitei eparchii a Ungro-Valachiei cu ecdosul patriarhicesc, conform opiniunei și consimțimântul atât a prea Înălțatului nostru Domnitor, Nicolae Mavrogeni voevod, și a întregului cler, precum și a tuturor boerilor și mai și a tuturor celorlalți bine-cuvântați creștini, ce se afla în București, în timpul patriarhiei Înalt Prea sântitului, D. Procopie. Acest Cosma al Ungro-Valachiei își trage némul din această eparchie, fiind de baștină de aici. 1787 Octomvrie 9.

NOTE:

⁸⁸⁶. Nota această este scrisă pre pagina 73 a condiceî.

⁸⁸⁷. Scrisórea actului este cea rondă cu abreviaþiuni și pare a fi scrisă din timpul Mitropolitului Cosma.

⁸⁸⁸. Cosma, după cea administrat eparchia de Buzeu timp de 23 ani, s'a suit pre tronul Mitropoliei Ungro-Valachiei la 1787, Octomvrie 9—11 și în urmarea morþei Mitropolitului Grigorie. El a rămas aici până la 1792, Septemvrie 23, când, după mórtea sa, a fost înlocuit cu Filaret al Rômnicului. Așa că Cosma a fost episcop și Mitropolit timp de 28 ani.

⁸⁸⁹. Tradiþiunea atribue lui Cosma o mitră de aur, care se află și astăzi în Mitropolia Ungro-Valachiei, lucrată de mâna lui.

CVIII.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ἘΛΕΩ ΘΕΩΓ ΑΡ-
ΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙ-
ΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚ Ο ΠΑΤΡΙ-
ΑΡΧΗΣ.

Ἱερώτατε μητροπολίτα οὐγγρο-
βλαχίας, ἐπέχων καὶ τὸν τό-
πον Καισαρίας Καππαδοκίας,
ὕπερτιμε, καὶ ἔξρχε πλαγη-
νῶν, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπη-
τὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡ-
μῶν μετριότητος κὺρ Κοσμάς, χάρις
εἴη τῇ αὐτῇ ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ πα-
ρὰ θεοῦ. Εἶθισται τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ
νενομιστα: προχειρίζεσθαι ἀρχιε-
ρεῖς, καὶ τῶν παλαί ποτε διαλαμ-
φασῶν ἐπαρχιῶν, καὶ παροικιῶν,
νυνὶ δὲ μηδὲ ἴχνος ἔχουσῶν τοὺς ἀ-
νεπιλήπτους, καὶ ἀξίους τοῦ θεοῦ
ὄντως καὶ μεγίστου τῆς ἱεραρχίας
ἀξιώματος, καὶ ἐπὶ φιλῶ ὀνόματι
μόνον χειροτονεῖν αὐτοὺς ὡς ἐκ
παλαιοῦ τοῦ χρόνου νενομισμένον.
Ὅθεν κατ', ἀξίωσιν ἀβθεντικὴν τοῦ
εὐσεβεστάτου, ὑψηλοτάτου καὶ εὐ-
γενεστάτου ἀβθέντου, καὶ ἡγεμόνος
μεγαλοπρεπεστάτου πάσης οὐγγρο-
βλαχίας, υἱοῦ ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ
ἡμῖν λίαν ἀγαπητοῦ καὶ περιποθή-
του κυρίου κυρίου Ἰωάννου μιχαήλ
Κωνσταντίνου Σούτζου ἑοεδοδα,
γράφοντες γνώμη κοινῇ καὶ φήφῳ
συνοδικῇ διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν
προτρεπόμεθα, καὶ παρέχομεν τῇ
ἱερότητί σου ἄδειαν, ὅπως τῇ συ-
ναινέσι καὶ τῆς αὐτοῦ ὑφιλότητος με-
τακαλεσάμενος τὸν ὀσιώτατον, πρω-
τοσύγκελλον κὺρ Ἰωσήφ καὶ προσ-
καλασάμενος οὗς ἂν δοῦλοσ ἀρχιε-
ρεῖς ποιήσης τὰς κανονικὰς φήφους

NEOFIT CU MILA LUI
D-DEU ARCHIEPISCOP AL
CONSTANTINUPOLEI RO-
MEI NOUĂ ȘI PATRIARCH
ICUMENIC.

Prea sântite Mitropolit al
Ungro-Valachiei, locoșitoru-
le al Cezariei Capadociei,
prea onorate și ecsarchule
al laturilor, frate prea iubit
în s. Spirit și coliturgisitorule al
smereniei noastre D. Cosma, Char
să fie cu Prea sântia ta și pace
dela D-geu. S'a deprins Biserica
și s'a chotărît, să ridice la tréptă
archieriei (bărbați) necompromiși
și vrednici de demnitatea archie-
riei, cea în adevăr divină și mare,
și pentru eparchiile și comuni-
tățile, ce au strălucit o dată și
care astăzi nu au nici umbră, și
să i chirotonisiască pre ei numai
cu simplul nume, dupre cum s'a
chotărît din timpurile cele vekî.
De aceia, în urmarea chotărîrei
(în vredniciei) domnesci a prea
piosului, prea înălțatului și de
bun-ném Domnitorului și stăpă-
nului celui prea măreț al tótei
Ungro-Valachiei, fiului nostru în
Christos D-geu prea iubit și dorit
D. D. Ioan Michail Constantin
Suțu voevod, scriind în urmarea
socotinței comune și a votului si-
nodal, permitem prin presenta
noastră și dăm Prea sântiei tale
voie, ca cu consimțimântul și a
Inălțimeî-Sélesăkiemî pre prea cu-
viosul protosinkel, D. Iosif și, în-
vitând pre cine veî voi din archie-

αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγιώτατῃ μητροπόλει σου, δι' ἱεροῦ ὑπομνήματος, καταγραφομένου ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι αὐτῆς, καὶ τὴν ψήφον ἐκτελέσης κανονικὴν ἐπὶ φιλῶ ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμφάσης ἐπισκοπῆς Σεβαστῆς ὑποκειμένης τῇ ποτὲ μητροπόλει Σελευκείας Παμφυλίας καὶ ἔχων τοὺς συμψηφιστὰς συναδελφοὺς ἡμῶν ἀρχιερεῖς καὶ συλλειτουργοὺς χειροτονήσης ἀρχιερέα τὸν ῥηθέντα εὐλαθέστατον ὑποψήφιον κὺρ Ἰωσήφ, καὶ ἀναδείξης κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν ἐπίσκοπον ὡς εἴρηται ἐπὶ φιλῶ μόνῳ ὀνόματι τῆς πάλαι διαλαμφάσης ἐπισκοπῆς Σεβαστῆς. Ὅθεν εἰς ἐνδειξὴν ἀπεστάλη καὶ ἡ παροῦσα ἡμετέρα πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐπιστολὴ ἐν εἴδει ἐκδόσεως πρὸς τὴν σὴν ἱερότητα. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις εἴη μετ' αὐτῆς. ἀψ' ἡβ' Ἰαννουάρῳ.

- † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Κεσαρίας Γρηγόριος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Ηρακλείας Μεθόδιος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Νικομηδείας Αθανάσιος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Δέρκων Γεράσιμος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Λαρίσης Μελέτιος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Χαλκηδόνος Ἰερεμίας καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Τορνοβου καὶ ἐν . . . Χῶ ἀδελφός.
 † Ὁ Ἄρτης Μακάριος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

rei, să tragî sorții canonicî pentru dînsul în prea sânta ta Mitropolie, cu sânta kiemare, pre care o vei trece în sânta ei condică și să faci sorțul canonic pre numele simplu al episcopiei ceî strălucite odată a Sevastiei, supusă Mitropoliei Seleucieî din Pamfiliea, și avênd pre confrății noștri sortitorî archierei și coliturgișitorî să chirotonisescî pre menționatul prea piosul ales, D. Iosif archiereu și să-l faci dupre ordinea bisericescă episcop, dupre cum s'a dis, pre numele simplu al episcopiei Sevastiei, ce a strălucit odată. Decî spre sciință și s'a trimis și presenta patriarchicésca noastră în loc de ecdos către Prea sântia ta. Iar charul lui D-deu să fie cu dînsa. 1792 Ianuarie.

- † Al Constantinupolei și în Christos frate.
 † Al Kesariei Grigorie și în Christos frate.
 † Al Iraciei Metodiei și în Christos frate.
 † Al Nicomidiei Atanasie și în Christos frate.
 † Al Dercului Gerasim și în Christos frate.
 † Al Larisei Meletiei și în Christos frate.
 † Al Efesului Samuil și în Christos frate.
 † Al Kizicului Agapie și în Christos frate.
 † Al Halkedonului Ieremia și în Christos frate.
 † Al Tûrnovului . . și în Christos frate.
 † Al Artei Macarie și în Christos frate.

NOTE:

³⁹⁰. Actul este scris pre pagina 74 a condiceî sante.

³⁹¹. Scrisorea actului este cea rondă cu asvêrliturî.

³⁹². Numele Mitropolitului de Tûrnova n'a fost discifrat de logofetul, ce a scris actul în condica sântă, și de aceia este lăsat loc alb în dreptul numelui.

³⁹³. Infine mai observăm, că și acêsta alegere nu este făcută în mod canonic; fiind desemnată nu numai eparchia, ci și persôna.

CIX.

Ἐπειδὴ ἐκλείποντος προστάτου καὶ ἀρχιερέως γνησίου διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις ἀπὸ τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Σεβαστῆς, ἐδέησεν ἤδη, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, χειροτονηθῆναι ἐπίσκοπον κανονικὸν ἐπ' ὀνόματι ταύτης, ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἐν Βουκουρεστίῳ ἀρχιερεῖς προτροπῇ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Νεωφῆτου, συναινέσει τοῦ ὑφιλοτάτου ἡμῶν αὐθέντου κυρίου κυρίου Ἰωάννου Μηγαήλ Κωνσταντίνου Σούτζου βοεβόδα, καὶ γνώμῃ τοῦ ἐνταῦθα ἀρχιερατεύοντος πανιερωτάτου καὶ Θεοπροβλήτου μητροπολίτου ἀγίου Οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Κοσμά, συνεισελτόντες ἐν τῷ κατὰ τὴν ἀγιωτάτην αὐτοῦ μητρόπολιν πανσέπτῳ ναῶ τῶν ἀγίων ἐνδόξων, καὶ Θεοστέπτων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, καὶ ψήφους προβαλλόμενοι εἰς εὐρεσιν τοῦ αρμοδίου προσώπου τοῦ ἀναδεξαμένου τὴν ἀρχιερατικὴν ἐπωνυμίαν τῆς ῥηθείσης ἐπισκοπῆς. Πρῶτον μὲν ἐδέμεθα ἁ: τὸν πανοσιώτατον καθηγούμενον. Μπιστριτζάνου κύρ Νεκτάριον, β: τὸν πανοσιώτατον

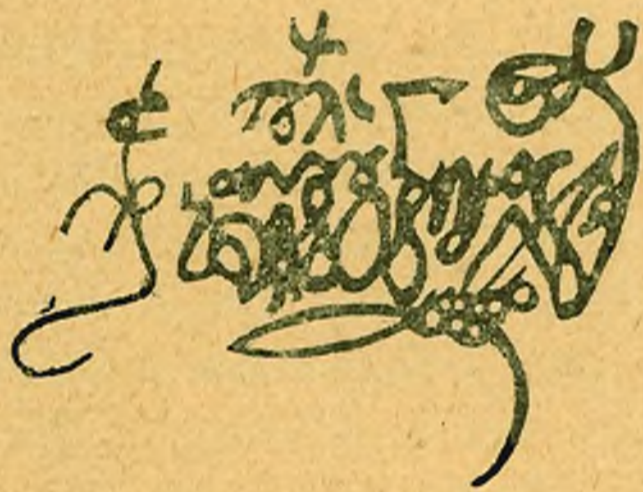
Fiind-că lipsesce stăpânul și archiereul propriu pentru împrejurările timpurilor de la prea s-ta episcopiei a Seva-tiei, a trebuit acum, cu bună voința lui D-zeu, să se chirotonisiască episcop canonic pre numele ei, și noi, archierei, cei ce ne aflăm în București, cu învoirea Inalt Prea Sântitului Patriarch icumenic, D. D. Neofit, cu consimțimântul Prea Înălțatului nostru Domnitor D. D. Ioan Constantin Șuțu voevod și cu socotința Archiereului locului Inalt prea sântitului și de D-zeu înălțatului Mitropolit al Ungro-Valachiei D. D. Cosma, întrunindu-ne împrea strălucitul templu din prea sânta lui Mitropolie a sântilor mărișilor și încununașilor de. D-zeu împărași și întocmai cu Apostoliî Constantin și Elena și propunând sortiî pentru aflarea persônei proprie de a primi numirea archierescă a episcopiei citate. Decî am pus întâi pre prea cuviosul egumen al Bistriței D. Nectarie, 2-lea pre

καθηγούμενον. Γκοβοράνου· κὺρ
Γρηγόριον καὶ γ' : τὸν πανοσιώ-
τατον ἐν ἱερομονάχοις καὶ πρω-
τοσύγκελον τῆς ἀγίας ἐπισκοπῆς
ῥιμνίκου, κὺρ Ἰωσήφ, ὅστις καὶ
τῶν ἄλλων ἀξιώτερος, καὶ δοκι-
μώτερος ἐκρίθη τοῦ τοιούτου ἀ-
ξιώματος τῆς ἀρχιερωσύνης. Ὁ-
θεν κατεστρώθησαν καὶ τὰ ὀνό-
ματα αὐτῶν ἐν τῷ δε τῷ ἱερῷ
κωδίκι τῆς αὐτῆς μητροπόλεως.
Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψγδ: Φευρου-
αρίου κζ.

prea cuviosul egumen al Go-
vorei D. Grigorie și 3-lea pre-
prea cuviosul între ieromo-
nachū și proto-inkel al s-tei
episcopii a Rômnicului D. Io-
sif, care dintre toți s'a judecat
a fi mai vrednic și mai probat
pentru o vrednicie ca acésta
a archieriei. Drept aceia li să
și înșirat și numele lor în a-
céstă sântă condică a acestei
Mitropolii, în anul mântuirei
1792 Fevruarie 29.

= Al Rômnicului Filaret.

= Al Stavropoliei
Grigorie.

= † Al Tebaidei Meletie.

= † Al Buzelui Dositei.

Handwritten text in Greek script, likely a signature or title.

= † Al Traianupei Dorotei.

NOTE :

³⁹⁴ Actul acesta este scris pre pagina 75.

³⁹⁵ Scrisoarea actului este cea rondă cu asvêrliturî.

CX.

ΙΩΣΗΦ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΥΠΟΥΨΗ-
ΦΙΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΕΠΙΣ-
ΚΟΠΗΣ ΣΕΒΑΣΤΗΣ ΟΙΚΕΙΑ
ΧΕΙΡΙ ΠΡΟΕΤΑΞΑ.

IOSIF CU MILA LUI D DEU
ALESUL PREA SÂNTEI EPIS-
COPII A SEVASTIEI CU MÂ-
NA PROPRIE AM ISCĂLIT.

(Urméză apoi începutul simbolului credinței și confesiunea tradițiunei bisericesci, din care noi reproducem partea de pe urmă cu iscălitura în facsimile):

.. Πρὸς τούτοις καὶ ἃ κέκτηται
προνόμια ο πατριαρχικὸς καὶ οἰκου-
μενικὸς θρόνος, καθομολογῶ δια-
φυλίτειν κατὰ πάντα τρόπον ἀπα-
ρεγγεῖρητα. ἐστ' ἂν τὸν περίγειον
τούτον πνώην ἀέρα.

.. Pre lângă aceste, și câte pre-
rogative are câscigate tronul pa-
triarchicesc și icumenic, mărturi-
sesc, că le voi păzi în tot mo-
dul neatînse, întru cât voi respira
aerul acesta al pământului.

Handwritten text in Greek script, likely a signature or title.

NOTE :

³⁹⁶. Aceste acte sunt scrise pre pagina 76.

³⁹⁷. Scrisoarea actelor este cea rondă cu asvêrliturî.

CXI.

Η ΑΥΘΕΝΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΟΠΟΥ ΕΣΤΑΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡ-
ΧΗΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΝΑΓΟΡΕΥ-
ΣΕΩΣ ΤΟΥ ΡΙΜΝΙΚΟΥ ΜΗ-
ΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ.

† Παναγιώτατε, και θειό-
τατε οίκουμενικέ πατριάρχα
κύριε, κύριε Νεόφητε, έν χϞ
ήμιν πάτερ σεβασμιώτατε,
ἀγιώτατε, και ιερά σύνοδος τῆς
τοῦ χϞ κοινῆς ἡμῶν μητρὸς με-
γάλῃς ἐκκλησίας τὴν παναγιότη-
τα ἅμα τῇ ἱερᾷ συνόδῳ εὐλα-
βῶς προσαγορεύοντες ἀσπαζόμε-
θα τὴν ἱεράν αὐτῆς δεξιάν. Δια-
φυλάττοι και περιέποι τὸ θεῖον
αὐτὴν τε και τὸν περὶ αὐτὴν ἱερόν
σύλλογον ἐπὶ τῆς πατριαρχικῆς,
αποστολικῆς και ἐκκλησιαστικῆς
περιοπῆς ἀνεπηρέαστον τὴν τοῦ
χϞ ἀγίαν ἐκκλησίαν καταρτιζου-
σαν, και τὸ χριστιανικὸν πλή-
ρωμα ἀνεπιλήπτως διεξάγουσαν.
Ἐπειδὴ και ἡ τοῦ κα θ' ἡμῖν αὐ-
θεντικοῦ και ἡγεμονικοῦ θρόνου
ἀγιωτάτη μητρόπολις πνευμα-
τικοῦ ποιμένος ἔμεινε χηρεύου-
σα τοῦ μακκρίτου μητροπολίτου
Οὐγγροβλαχίας κύρ Κοσμά τὸ
ζῆν ἐκμετρισηντος, κατὰ τὸ πα-
ρῶν β' τοῦ ἤδη ἱσταμένου πρωῖ,
και ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἅπαντες
οἱ ἐνταῦθα οἴτε τοῦ ἱερατικοῦ
κλήρου, και οἱ τοῦ πολιτικοῦ τάγ-
ματος ἐπρόβηλον ἡμῖν τὸν θεο-
φιλέστατον ἐπισκοπον ἅγιον Ῥιμ-
νικοῦ κύρ Φιλάρετον ἀξίον τῆς
δικδοχῆς τῆς ἀγιωτάτης ταύτης
μητροπόλειως μιᾷ φωνῇ ὁμορώ-
ως ὁμολογοῦντες, και περὶ τῆς

EPISTOLA DOMNÉSCĂ.
CE S'A TRIMIS CATRE PA-
TRIARCHUL ICUMENIC,
PENTRU PROCLAMAREA
DE MITROPOLIT A EPIS-
COPULUI DE RÔMNIC.

† Intru tot Prea Sante și
divinule Patriarce icu-
menic, D. D. Neofite,
părintele nostru în Chris-
tos prea stimat, prea sante, și
S. Sinod al mamei noastre co-
mune, a Bisericeii ceii marii a
lui Christos, proclamând cu
respect pre Sântia Vóstră și
pre S. Sinod, sărut sânta vós-
tră dréptă. Trebuie să se pă-
zascé și să se îngrijascé cele
divine de Sântia Vóstră și de
catre adunarea, cea de pre lân-
gă voi, spre a rămânea neatin-
să frumuseța cea patriarchală,
apostolică și bisericéscă, atin-
gátore de sânta lui Christos Bi-
serică și care face să fie ne-
atinsă plinitatea creștinéscă.
Fiind că Prea Sânta Mitropolie
din domnescul și stăpânescul
nostru tron a rămânea văduvă de
spiritualul eii păstor, sfârșin-
du și acum viéta fericitul Mi-
tropolit al Ungro-Valachiei, D.
Cosma, în diminéța Lunei tre-
cute, și toți ceii de aici, ca din-
tr'o gură, atât ceii din sântitul
cler, cât și ceii din ordinea po-
litică, ne-aũ propus noi, că iu-
bitorul de D-deũ, sântitul epis-
cop al Rômnicului, D. Filaret,
este vrednic de succesiunea
acestei prea sante Mitropolii,

εἰς τὴν τοπικὴν ποιμεναρχίαν καταστάσεως τῆς αὐτοῦ Θεοφιλίας ἀνθαιρέτω γνώμη ἡμᾶς παρακαλοῦντες, εἰδότες καὶ ἄλλως ἡμεῖς τότε ἀξιοπρεπὲς τοῦ σεβασμίου ὑποκειμένου τῆς αὐτοῦ Θεοφιλίας, τὰ πνευματικά, καὶ ψυχικά αὐτοῦ προτερήματα, καὶ τὸν κατὰ πάντα λόγον ἀξιὸν τῆς τοιαύτης ἀναγορεύσεως, καὶ ἐν πᾶσι τούτοις τὰ διὰ βασιλικῶν προνομίων ἀρχαία τοῦ τόπου ἔθιμα διατηροῦντες, ὡς γηραλαιοτέρως τῶν ἐπισκόπων οὔσης τῆς Θεοφιλίας του, ἀπεδέχθημεν ἀνθεντικῇ ἡμῶν δοκιμασίᾳ τὴν κοινὴν τῶν ὑφ' ἡμᾶς ὑπὲρ τῆς Θεοφιλίας του παράκλησιν, καὶ ἡγεμονικῇ ἐξουσίᾳ ἔθει ἀρχαίῳ συστοιχοῦντες, ἀναγορεύσαμεν τὴν Θεοφιλίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἀναδεχθῆναι τὴν ποιμεναρχίαν τῆς τοῦ κατ' ἡμᾶς ἀνθεντικοῦ καὶ ἡγεμονικοῦ θρόνου τῆς Οὐγγροβλαχίας ἀγιωτάτης μητροπόλεως.

Ὁθεν γράφοντες ἀξιοῦμεν τὴν παναγιότητά της μετὰ τῆς ἱεράς καὶ ἀγίας συνόδου, ὅπως κοινῇ συνοδικῇ συναινέσει, καὶ πατριαρχικῇ δοκιμασίᾳ ἐκδοθῇ πατριαρχικῇ ἐκδόσει διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ τοὺς κανόνες τῆς ἀγίας τοῦ χροῦ ἐκκλησίας ἢ ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς ῥιμνίου πρὸς τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν τῆς Οὐγγροβλαχίας μετὰθεσις τοῦ ἀναγορευθέντος ἐπισκόπου κύρφιλαρέτου, καὶ νὰ διορισθῇ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῆς τελετῆς ὁ ἐνταῦθα πνευρώτατος ἅγιος Σταυρουπόλειος κύρ Γρηγόριος, ἢ ὅποια πατριαρχικῇ ἐκδόσει καὶ νὰ στληθῇ πρὸς ἡμᾶς ὡς ὑποκείμενον, ἵνα καὶ

mărturisind toți cu o voce și rugându-ne pre noi cu opinione nestramutată pentru aședarea teofiliei sale la păstoriearea cea de căpitanie locală, de altă parte cunoscând și noi demnitatea persoanei respectabile a teofiliei sale, precum și calitățile sufletesci și spirituale ale lui și importanța în toate privințele a unei asemenea proclamări și păzind pre lângă aceste obiceiurile locului cele vekî cu prerogative împărătescî, ca cel ce teofilia lui este cel mai bătrîn dintre episcopi, am primit cu autoritatea noastră domnescă rugămintea comună acelor de sub noi pentru teofilia lui, și cu puterea domnescă, împăcînd obiceiul vekîu, am recunoscut pre teofilia sa, ca să primiască tronul Mitropoliei Ungro-Valachiei, cea de pre lângă tronul nostru domnesc și stăpînesc.

Deci scriînd, vă rugăm pre Inalt Prea Sântia Vóstră cu divinul și sântul Sinod, ca cu consimțimînt sinodal comun și cu patriarchicéscă autoritate să se dea ecdosul patriarchicesc, pentru ca să se efectueze strămutarea menționatului episcop, D. Filaret, dela episcopia Rômnicului la prea sânta Mitropolie a Ungro-Valachiei și să se chotăras ă pentru efectuarea acestei ceremonii bisericescî D. Grigorie, Inalt Prea sântitul Mitropolit al Stavrupoliei, cel ce se află aici, și acest ecdos

τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔθιμα ἐκτελοῦ-
μενα μὴ μείνη ἐπὶ πολὺ χηρεύουσα
πνευματικῶς ἢ ἀγιωτάτη σὴτη
μητρόπολις. Καὶ ταῦτα μὲν εὐλα-
βῶς, αἱ δὲ πατριαρχικαὶ αὐτῆς
εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι αἶησαν μετ'
ἡμῶν αψγβ. Σεπτ. στ.

Ἰωάνν. Μιχαήλ Σούτζου 66δ.

patriarchicesc să se trimită că-
tre noi cât de curând, pentru
ca obiceiurile fiind împlinite,
să nu rămână mult timp vedu-
vă spiritualicesce această prea
sântă Mitropolie. Și aceste cu
tot respectul, iar rugăciunile
și bine-cuvântările patriarchi-
cescī să fie cu noi. 1792 Sep-
temvrie 6.

Ioan Michail Suțu Voevod.

NOTE :

³⁹⁷. Acastă epistolă este transcrisă sub actele 109 și 110, și pre
paginile 75 și 76.

³⁹⁸. Scrisórea actelor este cea rondă cu puține abreviațiuni.

³⁹⁹. Prin acest act se esplică usul nostru vekiu, de a fi episcopii
aleși de întreaga națiune și instalați de Domnitor, după obiceiul bi-
zantin vekiu.

CXII.

Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ Η ΠΑΤΡΙΑΡ-
ΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΑΥΘΕΝΤΙΚΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ.

Εὐσεθέστατε, ὑψηλότατε, καὶ
εὐμενέστατε ἀδέρντα, καὶ ἡγε-
μῶν μεγαλοπρεπέστατε πάσης
Ουγγροβλαχίας, υἱὲ ἐν χῶ τῷ
Θῷ ἡμῖν λίαν ἀγαπητὲ, καὶ περι-
πόθητε κύριε, κύριε Ἰωάννη μιχαήλ
Κωνσταντίνου Σούτζε Βοεβόδα, τὴν
εὐσεθεστάτην αὐτῆς ὑψηλότητα ἀ-
πὸ καρδίας κατασπαζόμενοι, ἡδιστα
προσαγο εἶομεν δεόμενοι τοῦ παν-
τοδυνάμου θ, ὅπως διαφυλάττ καὶ
περιέπῃ τὸ θεοφροῦρητον αὐτῆς
ὄψος ἐν ἀκρα ὑγείᾳ καὶ ἀμεταπτώ-
τῳ εὐδαιμονία μετὰ μακροδιότητος,
καὶ ἐπιτεύξεως τῶν σωτηριωδῶν
ἀγαθῶν, συνάμα τῇ ἀκλονήτῳ δια-

RĂSPUNSUL PATRIARCHI-
CESC ȘI SINODAL LA EPIS-
TOLA DOMNĂSCĂ.

Prea piosule, prea înălțate
Domnitorule, prea blânduleși
conducătorule prea măreț al
totei Ungro-Valachii, fiu în
Christos D-deu al nostru prea iubit
și mult dorit, D. D. Ioan Michail
Constantin Suțu Voevod, pre înăl-
țimea ta cea prea piósă din inimă
declarăm cu cea mai mare plă-
cere, că o salutăm, rugând pre a
tot-puternicul D-deu, ca să pă-
zascē și sa îngrijascē pre înălțimea
ei cea de D-deu păzită în totă
sănătatea și în fericirea cea ne-
pătată cu îndelungare de dile și
cu căscigarea bunurilor mântui

μονή, καὶ στερεώσθι ἐπὶ τοῦ ἀβθεν-
 τοῦ, καὶ ἡγεμονικοῦ αὐτῆς θρόνου
 μέχρι γήρως θαυτοτάτῃ, καὶ λιπα-
 ροῦ πληροφορηθέντες ἀπὸ ἐκλάμ-
 πρῃς ἀβθεντικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ἡ-
 μεῖς τε, καὶ πᾶσα ἡ περὶ ἡμῖν ἱερά
 σύνοδος τῆς πρὸς κὺ ἐκδημίας τοῦ
 μακαρίτε μητροπολίτε Οὐγγροβλα-
 χίας κὺρ Κοσμά, καὶ τὴν πρὸς τὸ
 εὐσεδέστατον αὐτῆς ὕφος κοινὴν
 παράκλησιν παντὸς τοῦ αὐτόθι ἱε-
 ρατικοῦ κλήρου, καὶ τοῦ ἀρχοντικοῦ,
 καὶ πολιτικοῦ συστήματος περὶ τῆς
 ἀποκαταστάσεως, τοῦ θεοφιλεστάτου
 ἐπισκόπου ῥιμνίκε συναδελφοῦ ἡμῶν
 ἀγαπητοῦ κὺρ φιλαρέτε εἰς τὴν χη-
 ρεύσαν αὐτόθι ἀγιωτάτην μητρό-
 πολιν τῆς Οὐγγροβλαχίας, ὡς ἀξίῃς,
 καὶ δοκίμοις, καὶ σεβασμίς, εὐθέου
 πάνυ, κατὰ τὴν ἀξίωσιν τῆς αὐτῆς
 ὑψηλότητος πρὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἐξε-
 δώκαμεν τὴν κανονικὴν αὐτοῦ ἔκ-
 δοσιν, καὶ κατὰ κοινὴν, καὶ συνο-
 δικὴν γνώμην γράφοντες ἀναθέμεθα
 τὰς ἐκκλησιαστικὰς ψήφους πρὸς
 τὸν αὐτόθι ἱερώτατον μητροπολί-
 τὴν Σταυροπόλειος, συνιδελφον ἡ-
 μῶν ἀγαπητὸν κὺρ Γρηγόριον, ὥστε
 μεταθεῖναι, καὶ προδιᾶσαι τὴν θε-
 οφιλίαν αὐτοῦ ἐκ τὸν θρόνον τῆς ἀ-
 γιωτάτης ταύτης μητροπόλεως Οὐγ-
 γροβλαχίας νομίμως τε, καὶ κανο-
 νικῶς μετὰ τῶν αὐτόθι ἐνδημούντων
 συναδελφῶν ἡμῶν ἀγαπητῶν ἀγίων
 ἀρχιερέων κατὰ τὴν περιληψιν τῆς
 πρὸς τὴν αὐτοῦ ἱερότητα ἀποστα-
 λείσης πατριαρχικῆς ἡμῶν, καὶ συ-
 νοδικῆς ἐκδόσεως, ἣν τινα καὶ ἀ-
 ποστέλλομεν ἀμέσεως τῷ θεοφρο-
 νήτῳ αὐτῆς ὕφει, ὅπως δι' ἀδείας
 αὐτῆς ἀβθεντικῆς ποιήσῃ ἡ ἱερότης
 αὐτοῦ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ἔθι-
 μα. Καὶ ταῦτα εἰς ἀπάντησιν ἡ-
 μῶν πρὸς τὸν θεοφροῦρητον αὐτῆς
 ὕφος, ἧς τὰ ἔτη εἰεν θεόθεν πλε-
 ῖστα, καὶ πανευδλίμονα.

καψυῖδ. Σεπτεμβρίου ιγ.

tóre și tot-o-dată cu rămânerea
 neclintită și cu întărire în dom-
 nescul și conducătorul vostru tron
 pene la bătrînețele cele mai a-
 dânci și plăcute. Incunoscintându-
 ne din prea luminata vóstră epis-
 tolă domnescă și întreg sântul
 sinod de pre lângă noi despre
 mutarea în Domnul a fericitului
 Mitropolit al Ungro-Valachiei, D.
 Cosma și despre rugămintea co-
 mună către prea piósa vóstră înăl-
 țime a întregului sântit cler de
 acolo, a boerilor și a sistemei po-
 litice pentru aședarea prea iubi-
 torului de D-deu, Episcopul Rôm-
 nicului, confratele nostru prea iu-
 bit, D. Filaret în prea sânta Mitro-
 polie de acolo a Ungro Valahiei,
 cea vėduvă, ca cel-ce este vred-
 nic și probat și pios și în totul
 dupre D-deu, conform cu reco-
 mandarea înălțimeii vóstre către
 Biserică, am eliberat ecdosul lui
 cel canonic și scriind conform o-
 piniunei comune și sinodale, îm-
 puternicim pre prea sântitul Mi-
 tropolit de acolo al Stavrupoliei,
 confratele nostru iubit, D. Grigo-
 rie, de a face sortii bisericesci, spre
 a strămuta și a înainta legal și
 canonic pre teofilia sa în tronul
 prea sântei Mitropoliī a Ungro-
 Valachiei, împreună cu sântiții ar-
 chierei, cei ce se află acolo, con-
 frații noștri iubiți, conform cu
 coprinderea ecdosului nostru pa-
 triarchicesc sinodal, cel trimis
 prea sântiei Séle, pre care îl și
 trimetem acum înălțimeii tale cei
 păzite de D-deu, pentru ca cu
 voia vóstră domnescă sântia sa
 să împliniască obiceiurile nóst e-
 celestiastice. Și aceste spre rės-
 punsul nostru către înălțimea vós-
 tră cea de D-deu păzită, a căria
 anī să fie dela D-deu mulți și
 fericiti.

1792 Septemvrie 13.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χϙ διάπυρος τοῦ ὕψους τῆς εὐ- χέτης.	† Al Constantinupolei și în Christos rugător înfocat al înălțimeî tale.
† Ὁ Καισαρίας Γρηγόριος καὶ ἐν Χϙ εὐχέτης.	† Al Kesariei Grigorie și în Christos rugător.
† Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ καὶ ἐν Χϙ διάπυρος τοῦ ὕψους τῆς εὐ- χέτης.	† Al Efesului Samuil și în Christos rugător înfocat al înălțimeî tale.
† Ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος κ. τ. λ.	† Al Kizicului Agapie etc.
† Ὁ Νικομηδίας Ἀθανάσιος κ. τ. λ.	† Al Nicomidiei Atanasie etc.
† Ὁ Δέρκων Γεράσιμος κ. τ. λ.	† Al Dercului Gerasim etc.
† Ὁ Προύσης . . . . . κ. τ. λ.	† Al Prusei . . . . . etc.
† Ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας κ. τ. λ.	† Al Halkedonului Ieremia etc.
† Ὁ Τορνόβου . . . . . κ. τ. λ.	† Al Tûrnovului . . . . . etc.
† Ὁ Ἀρτης Μακάριος κ. τ. λ.	† Al Artei Macarie. etc.

NOTE:

⁴⁰⁰. Actul acesta este scris pre pagina 77.

⁴⁰¹. Scrisórea actului este cea rondă cu abreviațiuni.

⁴⁰². Locurile góle din iscăliturî lipsesc și în transcrierea actului din condica sântă.

CXIII.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡ-
ΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙ-
ΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙ-
ΑΡΧΗΣ.

Ἱερώτατε μητροπολίτα Στα-
βρουπόλεως, ἐν ἀγίῳ πνεύματι
ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλει-
τουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος
κὺρ Γρηγόριε, χάρις εἶη σου
τῇ ἀρχιερωσύνῃ καὶ εἰρήνῃ παρὰ
θεοῦ. Ἐπειδὴ ἡ ἀγιω. ἀτῆ αὐτόθι
μητρόπολις τῆς Οὐγγροβλαχίας ἔ-
μεινε χηρέουσα, ἅτε δὴ τοῦ μακα-
ρίτου μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας
κὺρ Κοσμᾶ τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος,
καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μετα-
στάντος, κατὰ τὴν πρὸς τὴν ἐκκλη-
σίαν ἀξίωσιν τοῦ εὐσεβεστάτου, ὑ-
ψηλοτάτου, καὶ εὐμενεστάτου ἀυ-
θέντου, καὶ ἡγεμόνος μεγαλοπρεπε-
στάτου πάσης Οὐγγροβλαχίας, υἱοῦ
ἐν χϙ τῷ θεῷ ἡμῖν λίαν ἀγαπη-
τοῦ, καὶ περ ποθῆτου κυρίου κὺρ

NEOFIT CU MILA LUI
D. DEU ARCHIEPISCOP AL
CONSTANTINUPOLEI, RO-
MEI NOUĂ ȘI PATRIARCH
ICUMENIC.

Prea sântite Mitropolit al
Stavrupoliei, în sântul Spi-
rit iubit frate și coliturgisi-
tor al smereniei noastre, D.
Grigorie, char să fie cu sânti-
ția ta și pace dela D. deū. Fiind-că
prea sânta Mitropolie de acolo a
rēmas vēduvă, și anume, că feri-
citul Mitropolit al Ungro-Valachi-
ei și-a sfērșit vieța, și s'a strāmu-
tat în locașurile ceresci, conform
mijlocirei către Biserică a prea
priosului, prea înălțatului, și prea
blândului Domnitor și a conducē-
torului prea măreț al tótei Ungro-
Valachiī, fiului nostru în Chris-
tos D. deū prea iubit și dorit, D.
D. Ión Michail Constantin Suțu
voevod, comunicând conform so-

Ἰωάννου Μιχαήλ Κωνσταντίνου Σούτζου Βοεβόδα, γράφοντες κατὰ κοινὴν γνώμην, καὶ συνοδικὴν διάγνωσιν, ἀναθέμεθα τῇ ἀρχιερωσύνη σου τὰς κανονικὰς ψήφους, καὶ διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας πατριαρχικῆς ἐκδόσεως προτρεπόμεθα τῇ ἱερότητί σου, ὅπως τῇ συναινέσει, καὶ γνώμῃ τῆς εὐσεβεστάτης αὐτοῦ ὑψηλότητος προσκαλεσάμενος τοὺς αὐτόθι διατρίβοντας συναδελφοὺς ἡμῶν ἀρχιερεῖς, ποιήσης τὰς κανονικὰς ψήφους ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ αὐτόθι μητροπόλει δι' ἱεροῦ ὑπομνήματος καταστρωθησομένου ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι αὐτῆς, καὶ μεταθέσης τὸν θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ἰμνίου συνάδελφον ἡμῶν ἀγαπητὸν κὺρ Φιλάρετον εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης αὐτόθι μητροπόλεως Ουγγροβλαχίας, καὶ ἀναδειξῆς αὐτὸν μητροπολίτην, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑποτύπωσιν, ὡς δόκιμον, καὶ ἄξιον κατὰ τὴν κοινὴν παράκλησιν παντὸς τοῦ αὐτόθι ἱερατικοῦ κλήρου, καὶ τοῦ ἀρχοντικοῦ, καὶ πολιτικοῦ συστήματος πρὸς τὴν εὐσεβεστάτην, καὶ θεοφοβήτην αὐτοῦ ὑψηλότητα. Καὶ ταῦτα πάντα καλῶς διαπραξάμενος, ἐκτελέσης εὐπειθῶς. Καὶ γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἀπεστάλη σοι καὶ ἡ παρούσα ἡμετέρα πατριαρχικὴ, καὶ συνοδικὴ ἐκδοσις. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις εἴη μετὰ τῆς ἀρχιερωσύνης σου. ἐν ἔτει σωτηρίῳ. *αψ̄ϛ̄. Σεπτ. ιγ̄.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χῳ ἀδελφός.

† Ὁ Καισαρίας Γρηγόριος καὶ ἐν Χῳ ἀδελφός.

† Ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος καὶ ἐν Χῳ ἀδελφός.

† Ὁ Δέρκων Γεράσιμος καὶ ἐν Χῳ ἀδελφός.

† Ὁ Προῦσης . . . . . καὶ ἐν Χῳ ἀδελφός.

† Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ καὶ ἐν Χῳ ἀδελφός.

cotinței comune și recunoscereii sinodale, imputernicim pre sântenia ta, de a face sorții canonice și cu prezentul nostru ecdos patriarhicesc permitem sânteniei tale, ca, cu consimțimântul și socotința prea piósei séle înălțimi kîemând pre confrății noștri archierei, ce se află acolo, să tragă sorții canonice în prea sânta Mitropolie de acolo, cu sântita proclamare, trecută în condica ei cea sântă și să strămuți pre prea iubitorul de D-đeū episcopul Rômniculuī, confratele nostru iubit, D. Filaret, în tronul prea sântei Mitropolii de acolo a Ungro-Valachiei și să-l proclamī pre dînsul Mitropolit, conform cu formularul bisericesc, ca (cel ce este) probat și vrednic, dupre rugămintea comună a întreguluī cler de acolo și a stărei boerescī și politicescī cãtrē prea piósa și pázita de D-đeū înălțime. Si aceste tóte bine-făcēndu-le, să le efectuezi cu bună credință. Și decī pentru acésta și s'a trimis ție și prezentul nostru ecdos patriarhicesc și sinodal. Iar charul lui D-đeū să fie cu sântenia ta. In anul mântuirei 1792. Septembrie 13.

† Al Constantinupolei și în Christos frate.

† Al Kesariei Grigorie și în Christos frate.

† Al Nicomidiei Atanasie și în Christos frate.

† Al Derculuī Gherasim și în Christos frate.

† Al Pruse . . . și în Christos frate.

† Al Efesuluī Samuil și în Christos frate.

† Ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.	† Al Kizicului Agapie și în Christos frate.
† Ὁ Χαλκηδόνης Ἰερεμίας καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.	† Al Halkedonului Ieremia și în Christos frate.
† Ὁ Τουρνόβου . . . καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.	† Al Tûrnovului . . . și în Christos frate.
† Ὁ Ἀρτης Μακάριος καὶ ἐν Χῶ ἀδελφός.	† Al Artei Macarie și în Christos frate.

NOTE:

⁴⁰³ Actul acesta este scris pre pagina 78.

⁴⁰⁴ Scrisorea actului semină cu aceluși precedent.

⁴⁰⁵ Dela iscăliturile Mitropoliților Prusei și al Turnovului lipsesce numele, nefiind transcrise nici în condica sântă.

CXIV.

Ἐπειδὴ ἐχέρησεν ἡ μητρόπολις τῆς Οὐγγροβλαχίας, ἅτε δὴ τοῦ ἱεραρχήσαντος μέχρι τοῦδε κυρ Κοσμᾶ. τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος. ἐπιταγῇ τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρ Νεοφύτου, συναινέσει τὸ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ὑψηλοτάτου ἡμῶν αὐθέντου Ἰωάννου Μιχαήλ Σούτζου Βοεβόδα. εἰσήλθομεν ἐν τῷ ναῶ τῆς ἁγίας μητροπόλεως τοῦ Βουκουρεστίου, σεμνυνομένῳ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ἁγίων ἐνδόξων, καὶ ἰσαποστόλων Βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἵνα ποιήσωμεν τὰς ψήφους τοῦ ἀναδεξομένου τὸν χηρεύοντα τοῦτον θρόνον. Καὶ δὴ πρῶτον ἐδέμεθα τὸν πανιερώτατον ἅγιον Σίδης κυρ Γρηγοριον, β̄. τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Μπουζέου κυρ Δοσίθεον, καὶ γ̄. τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Ῥιμνίκου κυρ Φιλάρητον, ὅστις προεκρίθη τῶν ἄλλων εἰς ἀρχιποιμένα ταύτης τῆς μητροπόλεως. Ἐπὶ τούτῳ κατεστρώθησαν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἱερῷ κώδικι. ςαψγβ. Σεπτεμβρίου κγ̄.

Rămânând deci văduvă Mitropolia Ungro-Valachiei, fiind-că cel ce a fost pănă acum arhierieș, D. Cosma, și-a sfârșit viața, din ordinul Înalt Prea Sântitului Patriarch icumenic, D. D. Neofit, cu consimțimântul prea piosului și prea înălțatului nostru Domnitor Ioan Michail Suțu voevod, am intrat în templul sântei Mitropolii a Bucureștilor, însemnat cu amintirea sântilor mărișilor și întocmai cu apostolii împărați Constantin și Elena, spre a trage sorții, pentru cel ce are să primiască acest tron văduv. Și în adevăr, întâi am pus pre Înalt prea Sântitul Mitropolit al Sidei, D. Grigorie, 2-le pre iubitorul de D-șeu episcopul Buzelui, D, Dositei și 3-le pre iubitorul de D-șeu episcopul Rômnicului, D. Filaret, care a fost preferit celor-lalți pentru păstorirea acestei Mitropolii. De aceia s'aũ aședat și numele lor în presenta condică sântă. 1792 Septembrie 23

πολλὰ ἔτη δέσποτα, ἐκ βάθους
 ψυχῆς τῇ ὑμετέρα πανιερότητι
 ἐπευξάμενος. αψ̄γϞ Σεπτεμ: κ̄δ.

rind Inalt Prea Sântiei Vóstre
 din adîncul sufletului: Mulți
 ani stăpâne. 1792 Septem-
 vrie 24.

= Al Stavrupoliei
 Grigorie.

= † Al Pogonianeii Antim.

= † Al Tebaideii Meletie.

= † Al Buzenului Dositei.

= † Al Iliupoleii Nicodim.

= Ioan Văcărescu advocatul Bisericeii celei mari și mare spătar.

NOTE :

⁴¹⁰ Actul strămutării Episcopului de Râmnic, Filaret, la Mitropolia Ungro-Valachiei este scris pe pagina 79 jos.

⁴¹¹ Scrisoarea actului seamănă cu cea a actului de mai sus.

⁴¹² Activitatea politică a lui Filaret se poate vedea în biografia, publicată în Revista „Bis. ort. rom. (an. V, pag. 315-327 ; 445-463).

(Va urma)

Genadie Craioveanu.

DIVINITATEA LUÎ ISUS CHRISTOS

PROBATĂ PRIN ESCELENȚA CALITĂȚILOR SALE PSIHICE.

Este un nume, pe lângă care cele mai mari nume se oflesc, și a căruia glorie a ramas pe pământ fără rival; un nume ce a resunat pretutindenea și pentru care au murit mii de eroi; un nume ce deșteptă, îndată ce se pronunță, amintirea virtuților celor mai perfecte, a faptelor celor mai generose, a bine-facerilor celor mai strălucite; un nume sânt ce are puterea de a produce în suflete, după multe secole, un entusiasm sublim și necomparabil cu vre-un altul, fiind că atrage de voe nenumărați fii de la familiile lor, pentru a'î face a se devota la ușurarea relelor umanității. — Este încă un chip, ce nu se poate privi de cât cu adâncă sfiire, și care a înlocuit pe altare chipurile fabuloase ale zeilor anticității; un chip care, după-ce fu la păgânii un instrument de batjocură și de pedepsă, strălucește astăzi pe corónele principilor, în vârfurile edificiilor noastre celor mai pompoase, și se vede ca un odor prețios și venerat până și în casele umilite ale sătenilor celor mai săraci; un chip ce mama noastră adesa ne-a făcut a'î săruta, când eram copii, și carele va fi pus într'o Ți pe peptu^l nostru, rēcit de mórte, și va însemna locul mormēntului nostru.

În fine, este o istorie ce a uimit pre cele mai mari geniuri, a mângâet cele mai mari dureri, a provocat admirațiunea și imitarea a nenumărate mulțimi; o istorie, unde se vede dragostea cea mai curată și mai fidelă în luptă cu ura și ingratitudea cea mai négră; o istorie ce a făcut a se vērsa mai multe lacrimi, de cât în nenorocirile cele mai apăsătoare :

Acest nume, acest chip și această istorie, este istoria, chipul și numele lui Is. Christos. — Is. Christos domnește acum preste cea mai

frumósă parte a lumii și se prepară a triumfa preste rezistențele Africe și ale Asiei cu aceeși putere ce triumfă preste cele ale Americii. Europa întrégă, mai mult de deuce secole, este la picioarele sale. Tóte națiunile civilisate se rógă luî D-đeú în numele luî : Rusia, Germania, Austria, Italia, Anglia, Spania, Francia, România, Grecia, etc., etc., de și divisate în multe alte puncte, se unesc însé întru a da luî Is. Christos un cult divin de adorațiune. Óre tóte aceste popóre să fie ele înșelate ? Is. Christos merită óre un cult ce se cuvine numai luî D-đeú ? Și nu este el óre un usurpător măestru, carele detronă pre domnul cerului și amăgi omenirea ? Nu ; Is. Christos nu este amăgitor, ci D-đeú. Omul se cuvine a fi mândru de a merge sub stégul seú, și de a primi Evangelia sa, ca codice nemuritor al civilisațiunei. Érá acésta se va demonstra, în discursurile urmátóre, cu ajutorul a tot puternic al aceluî de care ne este vorba. Apói, fiind-că divinitatea luî Is. Christos este un subiect vast, pentru a'l trata cum se cuvine, se cade a împărți materia ; căcî spiritul omenesc pentru a se instrui solid, se cade a merge încet pe un teren așa de serios. Acum decî ne propunem a stabili că Is. Christos este superior tuturor ómenilor prin mărimea unică a inteligenței și a inimei sale. Mai în urmă, vom pune în evidență divinitatea luî Christos, rechemându-ne în minte numeroșele circumstanțe, în care Is. a afirmat, că el era D-đeú, și minunile prin care și a sprijinit afirmațiunea sa.

I.

Când voește cine-va a cunoște un om, studiéză puterea inteligenței luî, bunătatea inimei luî și faptele, ce sunt rezultatul combinat al inimei și inteligenței luî. Decî dacă, studiând augusta persónă a luî Is. Christos, am descoperi în ea o inteligență divină, o inimă divină, cuvinte și fapte dumnezești, vom fi din necesitate constrînși a conchide că I. Christos este un om, în care locuește personal divinitatea. In adevăr este o măsură de înțelepciune și de bunătate, preste care omul nu póte trece. Perfecțiunea ideală și fără smintă nu este proprietate a sa. „Ințelepciunea omenescă, cum a đis preabine Bossuet, este tot-de-una scurtă dintr'o parte“, și experiența tuturor seculilor este de față, pentru a atesta că inima omenescă este încă mai slabă și mai imperfectă de cât spiritul seú. Dar Is. Christos, considerat în spiritul și în inima sa, a fost însăși perfecțiunea ; prin urmare, Is. Christos este mai mult de cât un om ; decî Is. Christos este D-đeú. Să considerăm mai ântěiú inteligența sa, pentru a judeca mai bine despre mărimea ei necomparabilă, și să plecăm de la principii admise de toți.

O inteligență mare se însémnă prin trei caractere principale : *claritatea, întinderea și fermitatea* (tăria).

Claritate de inteligență se numește acea lumină vie, sub care spiritul nostru vede adevărul lucrurilor, și care s'ar putea mai bine compara cu sórele ce inundă natura cu rațele sale și desemneză lămurit formele tuturor obiectelor. Acéstă claritate a inteligenței este rară, mai ales într'un grad superior. Sunt unele spirite la care lumina pătrunde cu greú, altele la care ea este fórte amestecată cu umbră, érá altele în fine sunt luminate numai prin restimpurí și nu sunt sigure nici-o-dată de ce véd. Din contra, spiritele mari sunt acele ce véd lucrurile așa cum sunt în sine, fără a le micșura séú prea mári, sciind că adevărul nu se face duple caprițele nóstre, ci el este reproducerea fidelă a fie-cáruia obiect cu colorurile sale proprii. Spiritele, dotate de claritate, se recunosc prin precisiunea vorbirei lor, prin luminósa expunere a tot ce ele gândesc și din puțină anevoință ce 'și daú, pentru a fi înțelese, când scriú orí vorbesc. Se înțelege că eú fac aici un portret ideal, căci nici unul din bărbații mari, ce s'aú immortalizat prin cugetare, n'a posedat absolut o claritate de inteligență fără defecte. Literatorii admiră claritatea stilului lui Platon, la Greci, a lui Bossuet și Fénelon, la Francezi: dar în câte locuri ale operilor lor acéstă claritate nu dispare? De câte-orí claritatea cuvintelor autorului nu se întunecă de eclipsul parțial orí total al ideilor sale!

Is. Christos singur a posedat o inteligență fără umbră. El vede adevărul și 'l spune clar cum îl vede. Graiul acestui spirit suveran póte fi comparat cu limpiditatea frumóselor lacuri, de pe a căror țărmuri el iubia a vorbi. Claritatea ideilor în Is. Christos nu este rezultatul laborios al raționărei. El nu deduce adevărul cu anevoință, ca filosofii, ci numai îl revérsă din spiritul seú cu o abundență și ușurință minunată, neexagerând nici-o-dată cugetarea sa, și netrecând nici-o-dată preste limitele ei exacte, unde începe arbitrarul și unde finește adevărul. Is. Christos spune adevărul fără pretențiune, cu nobleță însă, fără pregătire, dar cu o artă sublimă. Este popular fără a perde ceva din demnitatea sa. Tótă lumea îl înțelege. Ca și mana ce cădea în deșert pentru Evreii flămânđi, cuvântul seú are tóte gusturile: nutrește spiritele cele mai umilite și inteligențele cele mai robuste. Lovește de o potrivă tóte privirile fără a le vatăma: geniul, ca un vultur, se rădică prin el cu plăcere în profunde înălțări cătră misterii, érá ignorantul nu cetește și nu înțelege nici o carte cu mai puțină ușurință de cât Evangeliul. Acest punct din urmă merită atențiunea nóstră, căci este particular lui Christos, și'l pune prin acésta mai pe sus de spiritele cele mai faimóse ale tuturor timpurilor.

Este adevărat, că claritatea vatămă câte-o-dată profunditatea ideii. Tot ce'í profund este în genere obscur. Natura materială este în acésta icónă fidelă a naturei spirituale. Cerurile sunt profunde, și cu tóte miele de luminí ale stelelor, câte spațurí obscure nu copriind ele!

Océnul este adênc, și ochiul cutundătorului strêbate cu mare greutate în fiorósele adêncimî. Adêncimele munților sunt profunde, profunde-'s și cele năuntrice ale pămêntului, de aceea întunecimea domnește în adêncimele lor. Tot ast-fel este și cu spiritul omenesc și cu ântăele principii ale sciinței: cu cât sunt mai profunde, cu atâta claritatea lor de alt-fel vióe este amestecată cu întunecime. Numaî singur în Is. Christos claritatea și profunditatea ideelor forméză o unire statornică. Cetind cine-va opera unui filosof nu póte a nu se opri după șapte, opt pagine și a nu căuta esplicațiuni. Aici, un cuvênt a cărui înteles nu se pricepe, coela, o propozițiune a cărei sens pare îndoelnic, dincolo, un mod de esprimare ce pare curios și straniu: căci, la filosofi, stilul adesa este tot așa de bizar și de puțin lămurit ca și ideele lor. Cu totul însă de alt-fel este la Is. Christos! Cuvintele sale, sunt tot de-o-dată pagine de filosofie adêncă și de poesie uimitóre. Comentatorii cei mai serioși și-aũ ostenit mintea, spre a trage din parabilele cele fecunde tóte învățaturile ce se cuprind în ele, érá sêrmanul țeran, ce aude pre preotul seũ cetindu'î Evangelia, se minuză de un graiũ așa de bine potrivit cu mințile cele mai puțin cultivate. Nime, dintre filosofi, n'a întrunit în așa grad lămurirea cu adêncimea. De alt-fel, filosofi se împart în genere în douê clase: unii ce nu se încred în rațiune, érá alții cari exageréză puterile ei. Iisus vorbește, fără însă a atăca rațiunea și fără a o prea lăuda. El se adreză rațiunei omenești, și bunului simț, cu o simplitate minunată, Nu înfruntă inteligența omenească și nu caută a o umili, arătându'î, margenile sale strîmte și apăsându-o cu sarcina gravelor sale erori; ci privește la dênsa din considerațiuni largi, tot-déuna sigur de a'î fi superior și de a o învinge prin o evidență neresistibilă. „Nime nicio-dată n'a vorbit ca acest om,“ era strigarea entusiasmului popular, când mulțimile electrisate se îndesaũ pe urmele lui spre a'l asculta, érá acéstă strigare a mulțimilor era espresiunea chiar a adevêrului; căci graiul lui Is. Christos, de a pururea plin de lămurire neașteptată, este vederat graiul unui D-đeũ.

Acéstă conclusiune se va face și mai simțită, de vom lua aminte că la acéstă claritate superióră a inteligenței, Is. Christos unia *întinderea*, și o întindere ce este cu mult mai pre sus de concepțiunile omenești.

Intinderea spiritului constă în vederea raporturilor multiple ce aũ lucrurile între sine, ori-cât de departe ar fi aceste lucruri. Sunt spirite ce aũ un orizonte strîmt, și tot ce nu se rapórtă la ideele lor, tot ce contrariază opiniunile lor, cade sub desprețul lor. Mai mult spiritele lipsite de întindere nu numai nu sunt umilite, ci'și imaginéză că nimic nu le scapă din vedere și că pêtrund deplin tóte lucrurile. De aici, ele sunt vanitóre, absolute și cutezátóre.

Ast-fel de spirite nu sunt rari în zilele noastre. Adesea le auzim făcând proces creștinismului și dicând cu Rousseau (a), „că știința mântuirii și cea a guvernării sunt prea diferite“,—ca și când totă doctrina ce are pretențiunea adevărată, ori falsă, de a rezolvi problema capitală a destinelor noastre nu și-ar întinde necesar consecințele sale asupra întregului domeniu al activității omenești. Îi mai auzim încă grăind ca altă-dată Ulise lui Neoptolem (b), ori ca Machiavel către secolul Medicilor (c), că politica și morala pot fi, dintr'un timp în altul, legitim separate și acesta chiar, cu violarea conștiinței publice, ce se indignază vedând omorul, incendiul și minciuna, în numărul mijloacelor de a governa. Adesea îi auzim grăind ca morala și dogma sunt independente, și că nu poate admite cine-va existența lui D-zeu și a rămânea om onest, cu toate că republicanul Ciceron a biciuit, mai bine de două mii ani, aceste teorii netrebnice (d). Tot aceștia propagă încă că toate pasiunile noastre sunt de o potrivă acceptabile, și că desvoltarea lor este ordinea firească de urmat, fără a lua în considerare experiența zilnică care ne probază că cu cât omul are mai puține poftes, cu atât este mai fericit, și cu cât se dedă mai mult pasiunilor sale, cu atât mai mult suferă. Aceste spirite voiă dice că n'aū întindere de cunoștință, și că nu cuprind raporturile multiple ce lucrurile aū între dênsele; voiă dice încă că ele sunt cu atât mai cutezătoare, cu cât sunt mai puțin clar vedătoare. Spiritele însă, a căror întindere este în proporțiune exactă cu claritatea, sunt umile, moderate și reținute, fiind-că, dându'si compt de toate, apreciază mai bine dificultățile.

Din acest număr este Is. Christos; căci Is. Christos posedă o întindere de inteligență estraordinară și acesta în o sferă, în care eroriile sunt mai dese, pentru că observarea este mai dificilă: voesc a vorbi de lumea morală. Lumea morală este conștiința omenescă și totalul principiilor variate ce o dirigează. Nici un obiect de știință nu este mai greū, fiind-că presupune două ordini de cunoștinți de o potrivă grele: cunoștința inimei omenești, așa cum ar trebui a fi, dupre ideea lui D-zeu ce a creat-o, și cunoștința inimei omenești așa cum este acum, în urmarea predominirei sensurilor asupra rațiunei. Deci, lumea morală, atât de periculósă de cercetat, este domeniul propriū al lui Is. Christos. El se mișcă în el cu o lesniciune sublimă. Ca un cuceritor ager, carele cuprindând un stat, se aruncă drept spre capitală, știind că posedarea orașului capital, este subjugarea întregii țeri:

(a) Lettres sur la Montagne.

(b) Sofoclu, Filoctet.

(c) Le Prince.

(d). De Natura deorum, c. I, cart. I.

aşa Is. Christos merge drept la principiile superioare care comandază pre cele secundare, şi care sunt cele mai abondente în consecinţi practice.

Aşa Is. Christos propune succesiv :

Principiul progresului : „Fiţi perfecţi, precum Tatăl vostru cel cereşc este perfect (a);“ — deschidând activităţii curagioasă a spiritului omenesc cariera chiar a infinitului ;

Principiul religiunii : „D-zeu este spirit, şi D-zeu voeşte ca închinătorul lui să se închine în spirit şi în adevăr ;“ — ceea ce răstornă cu o singură lovire ateismul şi idololatria ;

Principiul politiceii : „Totă împărăţia împerechiată va peri,“ — princip ce conţine alte-două, pre care Is. Christos le enunţă şi a căror aplicare este neînălăturată pentru prosperitatea unei societăţi :

Principiul autorităţii : „Ceî ce voesc a domni între voi, să fie servitori celor-lalţi;“

Principiul supunerii : „Daţi Cesarului ceea ce este a Cesarului.“

În urmă, Is. Christos continuând a păşi ca un învăţător în lumea morală, stabileşte încă :

Principiul familiei, pre care îl aduce la unitate, proscriind poligamia : „Va lăsa omul pre tatăl seu şi pre mama sa, şi se va lipi de femeia sa, şi vor fi amândoi un corp. În cât nu mai sunt doi, ci numai un corp.“ — Ca bărbat şi femeie a făcut D-zeu la început pre om ;

Principiul adevăratei ştiinţi : „Un singur lucru este necesar“, de a sci destinaţiunea omului, carea consistă în a putea şice, cum şicea el însuşi : „Eū sciū de unde vin şi unde merg ;“

Principiul libertăţii, arătând de unica sorginte a sa adevărul intelectual şi moral : „Adevărul v'a liberat pre voi;“

Principiul fraternităţii şi al egalităţii : „Voi toţi sunteţi fraţi...; vă vor cunoşte pe acest semn : pe amorul reciproc ce va domni între voi;“

Principiul toleranţei (îngăduinţei) : „D-zeu luceşte sórele seu preste cei bunî şi preste cei rei. Cine nu este contra mea, este pentru mine... Voi nu ştiţi a cui spirit sunteţi. Eū am venit pentru cei păcătoşi şi nu pentru cei dreptî... Lăsaţi să crească neghina, ca nu cum-va smulgându-o, să smulgeţi împreună şi grâul.“

Se întreabă acum, se pôte înţelege un spirit mai întins ? Pôte arunca cine-va asupra lumei morale o privire mai vastă ? Platon şi cea mai mare parte din filosofi fac din societatea politică obiectul unor teorii învăţate. Ceea ce'î preocupă înainte de tóte este direcţiunea statelor. Is. Christos este mai profund : El cu stăruinţă consacără doctina sa la ameliorarea individului, sciind că un stat nu

(a). Tóte aceste citaţiuni să se caute în Mateiū, Marcu, Luca şi Ioan.

este fericit și prosper, de cât când fie-ce cetățen al seū va fi om de bine. In loc de a se perde imaginând combinăciuni ingenioase, care să facă pre popóre a intra în cutare saū cutare formă de civilisațiune, în loc de a discuta fără capăt asupra valoarei constituțiunelor aristocratice orî democratice, monarhice orî republicane, Is. Christos înțelege și spune că formele autorității sunt în sine inăferente, El vede și spune că tóte desordinele sociale nasc din desordinele pasiunelor și din existența activă a răului pe pământ; vede și spune că vatra răului este inima omului; pentru care el concentréză puterile sale cele mai energice în a corigia și curăți acéstă inimă. Câtă sciință! Ce ochire întinsă și cum de bine înbrătoșeză lumea morală de la efectele sale cele mai depărtate până la cauzele cele mai profunde! Invěțații noștri moderni își bat capul a descoperi legile economiei politice, pentru a stabili mai drept echilibrul veniturilor și a cheltueleur societăței, repartiția proporționată a folóselor și a sarcinelor statului: Is. Christos este mai ager. Scie că nu pot fi legi practicabile, nici prosperitate solidă fără moravuri oneste, nici echilibru în venituri și cheltueli fără o mare moderațiune în apetituri: de altă parte, scie că moravurile oneste și moderațiunea apetiturilor aū de causă disciplina aspră a inimei; pentru aceea, el se silește mai pre sus de tóte a disciplina cu severitate inima omenéscă. Necontentit revine la acéstă, și fondul doctrinei lui este: purificarea inimei (a); fiind-că din inimă es sentimentele rele, faptele rele, și la rândul lor faptele rele turbură statele. Cine va reflecta la acest caracter special al doctrinei lui Is. Christos, va rămânea uimit de o așa întindere de cunoșcință însoțită de o ast-fel de simplitate.

Și este de însemnat că precum claritatea vatămă câte-o-dată profunditatea, de asemenea întinderea inteligenței vatămă exactitatea absolută a ideilor. Numai prin o atențiune mare și concentrată se pot prinde raporturile multiple ale lucrurilor, și a nu negligia nimic în esprimarea lor. Dar defectul exactității nu se află în ideele lui Is. Christos. Nici un cuvânt n'a fost desmințit în timp de 19 secole. Principiele ce el a stabilit sunt espresiunea întrégă și plină a adevărului. O societate este cu atâta mai perfectă, cu cât învțătura creștină înflorește mai mult într'ênsa și din contra, ea se plécă cu atâta mai mult la barbaric, cu cât se îndepărtéză de dênsa mai mult. Singur Is. Christos a îndrăsnit a dice cu o siguranță admirabilă: „Cerul și pământul vor trece, érá cuvintele mele nu vor trece (b)“. Și profetia s'a realizat din punct în punct.

(a). Gura grăește din prisosul inimei. Omul cel bun scóte din vistieria sa cele bune, érá omul reū scóte cele rele [Mat. XII, 34, 35]

(b) Mateiū XXIV, 35.

Și pre când nu se află filosofie, a căreia învățământ să nu se fi aflat ici și colea defectuos în contact cu experiența, învățătura lui Is. Christos a primit o egală creștere de lumină atât dela nebuniile omenirei, cât și dela silințele sale cele nobile pentru bine. Așa că, asemenea unui templu ce ar remânea în picioare la ruina unei mari cetăți, Evangeliul a ramas neatins în mijlocul vastelor frângeri ale inteligenței omenești. Singurul acest fapt pune pre Is. Christos mai pe sus de spiritele cele mai puternice, și doctrina sa mai pe sus de toate doctrinele: prin urmare, Is. Christos este mai mult de cât un om; deci Is. Christos este D-zeu.

În fine, pe lângă claritate și întindere, o inteligență mare are de caracter distinctiv, fermitatea, vreună a dice ținerea statornică la aceleși principii. Era aici Is. Christos triumfă.

Spiritul omenesc este ca și pământul ce locuim, tot-deuna în prada ore-cărei schimbări. Fără a căuta de parte exemplele noastre, cine din noi nu s'a schimbat în chipul de a vedea și a face? Dacă ar voi cine-va a'și istorisi fidel ideele sale delă etatea jună până la bătrânețe, câte contradiceri, câte schimbări și prefaceri succesive n'ar avea de constatat? Bossuet a scris o întregă *Istorie despre variațiunile Protestantismului*; ore nu s'ar putea scri și istoria variațiunei credințelor noastre? Știința omenescă este migăiosă, ea merge mai mult în linie frântă de cât dreptă; și noi o câștigăm fragmentar. Experiența de mâne modifică ori restornă ideele noastre din ziua precedentă. Nu se cade înse a ne despera, căci geniele cele mai frumoșe ale tuturor seculilor, pentru a ajunge a fi mari fluvii, n'au avut un curs mai puțin cotit și ape mai puțin turbure. Și pe când Is. Christos a învățat tot-deuna aceeși doctrină asupra celor trei principale obiecte ale cunoștințelor omenești, adică despre D-zeu, despre om și de raporturile omului cu D-zeu, filosofia antică și modernă a făcut să resară, aici mai mult de cât aiurea, neașteptatele și perseverantele sale contradiceri. Dorința însă de a face cu ori-ce preț a triumfa o cauză, ori-cât de nobilă ar fi ea, nu se cuvine nici o dată a ne răpi afirmațiunii fără probe. Să probăm deci ceea ce am afirmat acum. Ne vom opri de o cam dată la natura lui D-zeu spre a vedea, pe de o parte, cu câtă persistență Is. Christos afirmă că D-zeu este spirit (a), că este Părinte, Fiiu și sânt Spirit, și că voește a fi închinat în spirit și în adevăr; era pe de alta, spre a vedea asupra acestui punct nenumăratele contradiceri ale celor mai mari filosofi ai păgânismului. În acastă privire avem un martur neinteresat, Tulliu Ciceron, carele fu tot atât de celebru în filosofie, ca și

(a) Ioan, V, 24. Matei, XXVIII, 19.

în elocință și în politică. Cartea sa *de Natura Deilor* este unul din documentele cele mai prețioase ce ne-a rămas, pentru a judeca despre ce a fost anticitatea profană, în persoana reprezentărilor ei celor mai iluștri : „Filosofii ce au adoptat existența deilor, scrie el, în cel mai mare număr, sunt între dânsii așa de divisați și deosebiți, în cât ar fi supărător a înșira toate opiniunile lor (a).“ Cu totă greutate-întreprinderii, Ciceron însă schițază cu condeiul fidel vastul și tristul tabel al contradicțiilor filosofilor despre D-zeu. După ce atacă pre Tales, Anaxagora, Anaximen și mai mulți alți, sosind la Platon strigă : „Ar trebui un lung discurs pentru a istorisi variațiunile lui Platon, carele în *Timeu* afirmă că nu se poate spune cine ar fi autorul lumii, era în *Dialogul de legi* numește cu numele de D-zeu cerul, stelele, pământul, spiritele și eroii, ce tradițiunea i-a pus pe altare, lucruri ce vederat sunt false și cu totul opuse bunului simț (b).“ Ciceron enumeră în urmă variațiunile lui Aristotel tot asupra acestui subiect. Ce diferență în Is. Christos ! Fermitatea inteligenței sale este nestrămutată. Principiele ce el profesază rămân statornic aceleși. Nici cum nu mai variază atât asupra naturei lui D-zeu, cât și a naturei oamenilor. La baza învățământului său pune două adevăruri, de care nu se depărtează nici o dată și care sunt, cum însuși dice, resumatul substanțial a totă legea sa : „ Să iubești pre D-zeu mai pe sus de toate, și pre aproapele teă ca pre tine-însuși.“ Nici progresul vrăstei, nici discutiunile oamenilor ce 'l încungiurau și 'i făcēju întrebări perfide, nu 'l espun a face nici o contradicțiune. Înainte de dânsul, cele mai mari geniuri au variat, și după dânsul încă variază în opiniuni : Iustin, Clement Alexandrénul, Origen, Augustin au plecat de la o filosofie la alta ; mai târziu, Cartesiū începe purtând lanțurile lui Aristotel, pre care într-o zi le rumpe ; Leibnitz încă variază ; și spre a da exemple încă mai recente : Kant, Hegel, Cousin, Hartmann și Schopenhauer înotă în valurile furtunose și câte-o-dată fiorose ale opiniunilor omenești. Numai Is. Christos singur a conservat o minunată fermitate de inteligență : „Eū sciū de unde vin și unde merg,“ dice el. Calea sa este o linie dreaptă fără șovăituri. Tote ideele sale fac o simfonie (concert) armonică : ele nu se contradic între dânsese. Cuvântarea sa de pe munte, în mijlocul unei mulțimi immense, respiră tot același parfum de dragoste duiosă, și manifestă tot aceeși inimă, ce și cuvântarea de despărțire de discipuli, înainte de mórtea sa. Era această fermitate

(a) De natura deorum, cart. I, c. I.

(b) ibidem cart. I c. XII.

în Is. Christos nu este nici sumeție, nici încăpăținare : el nu dispută, nici nu discută, ci espune și afirmă. Știința sa este din aceeși stofă, deși nu o desvălește de cât puțin câte puțin și după înțelegerea celor ce 'l iubesc. Deci, un asemenea fenomen de fermitate de spirit, de alipire constantă către aceléși idei, nu se află în natură. De la Tales, străbunul filosofilor Greci, până la Kant, cel mai din urmă filosof ce a format școlă, inteligența omenéscă continuu s'a modificat : Is. Christos însé singur n'a variat un moment, de și ideele sale aũ coprins lumea morală întrégă într'o vastă rețea. Până acum am constatat ca la fermitatea statornică a spiritului, Is. Christos unește o claritate nedesmințită și o estraordinară întindere. Nu ne rămâne decı alta de cât a conchide printr'un raționament, carele să resume argumentarea precedentă : cine are o inteligență de o claritate fără defect, de o întindere necomparabilă și de o fermitate scutită de orı-ce variațiune, este mai mult de cât un om ; apoi Is. Christos a posedat o inteligență de o limpiditate, de o deslușire, de o întindere și de o fermitate fără sémăn ; decı Is. Christos este mai mult de cât un om, prin urmare Is. Christos este D-đeu. Dar divinitatea lui Is. Christos strălucește numai puțin în mărimea inteligenței sale, pre cât în bunătatea inimei sale. Ceea ce rămâne a se demonstra mai departe.

II.

Cel mai frumos dintre astre (stea fixă), pentru ochii muritorilor, este sórele : de asemenea, cel mai frumos dintre organele nóstre este inima. Inima în om are același rol, ce și sórele în natură : ea însuflețește, încăldește și vivifică. Când cine-va đice despre un om că are spirit, atunci îl laudă, dar când đice că are inimă, îl laudă și mai mult. În adevăr, inimile mari sunt acele ce onoréză mai mult omenirea, și care lasă în istorie amintirea cea mai dulce, fiind-că mai cu samă ele se devotéză mai mult la serviciul altora. Posteritatea recunoscătoare se mișcă mult mai adênc la numele lui Vasilie cel mare, de cât la numele lui Fotie ; pentru că Fotie fu un bărbat de spirit, éra Vasilie de o mare inimă. Dar Is. Christos avu inima nu numai a unui om perfect bun, ci inima chiar a unui D-đeu ; și orı-cine lesne va primi acésta, de va considera până la ce grad înalt îndurarea sa pentru umanitate a fost vie, universală și statornică.

Mai ântéiũ, admirați puterea vie a îndurării sale, care'l împinge instinctiv de partea miseriei morale și fizice. Pécătoșii și neputincioșii, aceste două categorii de finți părăsite din partea omenirei, sunt favoriții seı. Dragostea sa, către dênșii își ıea avênt. Silința sa este de a vindeca sufletele și corpurile suferinde. A erta pécatele și tãmădui miraculos ranele, este tot una pentru dênșul. Nimic nu'l oprește, nimic nu'l obosește ; nici lungimea distanțelor, nici defaima

opiniunei publice, nici suferința lipsurilor de tot felul; alergă din Iudea în Galilea, dintr'un oraș în altul, semănând iubirea și binefacerile. Merge din casa centurionului la cea a lui Lazar, declară sus și tare sinagogei scandalizate, că el n'a venit pentru cei drepti, ci pentru cei păcătoși, și se compară cu păstorul ce urmărește oia cea perdută și mure pentru a o apăra; câte-o-dată îndurarea inimei sale este așa de pornită și energică, în cât îl face să și uite și de nutrimentul se, și l'aruncă într'un sublim estas (a). În fine, Iisus nu se mulțumește de a plânge de cei ce sufer, de a i vindeca și de a le promite bucuriele cerului, ci se identifică cu dênșii și cutezarea iubirei sale merge până a l'face a se exprima că sêracii și el ar fi una. Într'un dialog ce Evangelistul Mateiü ni-a conservat întreg, Is. Christos dice celor drepti: „Veniți bine-cuvântați Tatălui meu de moșteniți împărăția ce v'am pregătit voue de la întemeerea lumei. Căci am flămândit, și mi-ați dat de am mâncat; am însetat, și mi-ați dat de am bêt; străin am fost, și m'ați primit; gol, și m'ați îmbrăcat, bolnav, și m'ați cercetat; în închisore am fost, și ați venit la mine. Atunci îi vor răspunde dreptii dicând: Dómne! când te-am vëdut flămând și te-am nutrit; se însetat, și ți-am dat de ai bêt? Când te-am vëdut străin, și te-am primit; se gol, și te-am îmbrăcat? Se când te-am vëdut bolnav, se în închisore, și am venit la tine? Și răspundând Christos va dice lor: Adevêr dic voue, întru cât ați făcut acestea unuia din acești frați ai mei mai mici, mie ați făcut (b).“ În adevêr, omenirea nu era deprinsă a aude asemenea accente, și nici-o-dată nu le-a aude de cât din gura lui Iisus. Dulcele nume de frate, ce omul îl rezervă pentru cei născuți din același sânge cu dênșii, Is. Christos îl dă tuturor celor ce sufer. Miseria lor este miseria sa, și consolațiunea lor este consolațiunea sa: inimele aspre ce vor desprețui pre cel nenorocit, vor primi de la Is. Christos acest cuvânt întristător: „Duceți-vê de la mine, blăstemaților, în focul cel vecinic; că am flămândit, am însetat, am fost gol, bolnav și în închisore și nu m'ați cercetat; În adevêr, dic voue: întru cât n'ați făcut acestea unuia din acești frați mai mici, nici mie nu ați făcut. Mergeți deci în munca vecinică, blăstemaților.“ Nimic nu exprimă mai viu focul iubirei lui Is. Christos pentru omenire, ca acest blestem înfiorător și nerevocabil contra celor ce n'aũ voit a ajuta pre aprópele lor. Da, din acest grai eși caritatea (iubirea și îndurarea) creștină. Anticitatea n'a cunoscut această escelentă caritate ce apropie pre bogat de serac, și celor ce n'aũ nimic le face parte din bunurile celor ce aũ mult. Ciceron în *Tractatul seũ de oficiũ* împinge filantropia până a dice că suntem datorii a arăta

(a). Auđind de acésta, aũ eșit să l'apuce, că diceu: că este în uimire. (Marc. III. 21).

(b). Mateiü XXV, 34—46.

calea peregrinului ce ne întrebă, și a împrumuta foc celui ce n'are. Afară de aceste servicii, ce nouă ne-ar fi rușine de a le propune, nu-șic în o carte de morală, ci nici chiar pentru sfatul din gură, aprópele era un străin ce n'avea nici un drept la iubire din partea noastră. Is. Christos însă schimbă lucrurile, și după ce dădu exemplul unei îndurări neîntrecute, promulgă această lege, ce nici o filosofie nu pôte a o mai întrece : „Să iubești pre aprópele tǎu ca pre tine însuși, fără a escepta pre inamicul tǎu; căci dacă altă dată s'a đis : să iubești pre aprópele și să urști pre inamicul tǎu; eú însă vǎ đic : iubiți pre inimicií voștri; bine-faceți celor ce vǎ blăstémă; faceți bine celor ce vǎ ăresc, și vǎ rugați pentru cei ce vǎ vatămă și vǎ persecută; să vǎ asemenați Tatălui vostru celui ceresc, carele resare sórele seú preste cei reí și preste cei buní, și plouă preste cei drepti și preste cei nedrepti (a).“ Ce sublimă inimă aceluí ce cuprinde o asemenea iubire! Și cum această iubire crește în ochii noștri, când o vedem așa de neinteresată și curată! În adevăr, fermecul suveran al iubirei este inocența și neinteresarea, lucruri rari chiar la cei mai buní dintre noi, dar care în Is. Christos strălucesc cu o lumină estra-ordinară.

Acésta încă nu'í tot. Indurarea inimei lui Is. Christos a fost nu numai vie, ci și universală; érá acesta este al doilea caracter ce ne conduce a proclama că Is. Christos era D-đeú.

În adevăr precum tot cultivatorul își îngrădește grădina sa, așa și fie-ce om ridică înpregiurul inimei sale óre-care stavile. Amiciția, familia, patria sunt pentru noi atâtea stavile mărginitóre. Amorul inimei nóstre este atâta de profund, în cât nimic nu'l pôte ímplea, și cu tóte aceste inima nu este capabilă a iubi de opotrivă mai multe lucruri de o dată. Focul inimei este cu atâta mai pǎtrunđător cu câtu'í mai concentrat. În acésta apelez la esperiența tuturor ómenilor : inima omenéscă óre nu'și ascunde amorul seú, ca paserea cuibul și puii seí? Inima omenéscă óre nu este jalusă de amorul seú, ca și avarul de tesaurul seú? Da, o lege imperiósă face ca amorul nostru să fie exclusiv, să'și tragă niște limite, și să se repauseze numai în o egoistică posesiune a obiectului ce iubește. Is. Christos cel ántéiú a făcut escepțiune, și numai aciea ce merg aprópe, și după dǎnsul, fac escepție în omenire. Tóte afectiunile legitime, afară de cele ale căsătoriei, aú mișcat inima lui Iisus, dar ele nu l-aú făcut exclusiv. Cunoștem istoria acestei inimi mari; să ne reamintim trasurile ei principale. În amiciție Iisus n'a fost exclusiv : iubi pre Magdalena, pécătósa ce se căi' pre Marta sora ei, pre Lazar, pre carele 'l plânsă la mormânt, pre apostolií seí și în particular pre Petru, Iacob și Ioan, carií îl urmaú

(a) Mateiú V, 43. etc.

pretutindenea. Cine nu scie cât iubia el familia sa, a căreia membri îl însoțiau în cursele sale cu apostolii? Cel din urmă cuvânt pe cruce a fost de a încredința pre mama sa discipulului său iubit Ioan. În fine își iubește patria sa. Lacrimele sale despre viitoră ruină a Ierusalimului au rămas celebre, și nici o dată cei mai mari cetățeni ai Atenei și ai Romei n'au făcut a se auzi suspinuri de un patriotism așa de sublim : „Ierusalime, Ierusalime, de câte ori am voit a aduna fii tei în jurul meu, cum adună găina puii săi sub aripă, și n'ai voit.“ Ce duioșie patetică în ultimele cuvinte : „și n'ai voit!“ Se simte sbucnind nemăsurata durere a inimii lui Is. Christos, carele cu ochi profetici zărește de mai înainte legeonele cele neîmblândite ale lui Titus și vede ridicându-se la cer flacărele ce avéu a consuma templul lui Solomon. Dar nici patria, nici familia, nici amiciția nu s'că îndurarea sa. Dacă Is. Christos s'ar fi închis în cercul ordinar al afecțiunilor omenești, inima sa n'ar fi avut nimic excepțional spre distingere de a noastră. Ceea ce'l ridică mai pre sus de inimele mari ce l-au precedat, este că el cel întâiu a pășit preste orizontul mărginit al patriotismului, pentru a îmbrățișa cu amorul său omenirea întrégă, și ceea ce'l ridică mai pe sus de inimele mari ce l-au urmat în această carieră măreță, este că toți au declarat că merg sub inspirațiunea și imitarea exemplului lui. Ce silințe au trebuit inimii lui Iisus pentru a rumpe acest lanț ce încătușa, în timpul său, inima omenescă în zidurile unei cetăți! Romanul numia inimic pre cel ce trăia afară de peninsula italică, și Grecul mândru privia ca barbar pre ori-cine respira sub un cer străin. Éra Iudeul, și mai exclusiv, gusta o nespūsă plăcere în a'si restringe sufletul său în cercul jalus și strimt al naționalității sale, și se mângâia în restrițele sale, cugetând că un Mesia triumfător va resbuna curând poporul lui David și va duce la marginea lumii, pe aripele fulgerului, numele tunător al lui Iehova. Dar inima lui Is. Christos era mai mare de cât gloria acumulată a Romei, a Spartei, a Atenei și a Ierusalimului. El țintea la o glorie mai înaltă și care nu avea să costeze pre ómeni alt sânge de cât al său. „Veniți la mine voi toți (și să luăm aminte la acest cuvânt universal), voi toți cei osteniți și cari suferiți, și eu vă voi ușura. „Mergeți, disse Apostolilor, învățați *tóte națiile* și le bine-cuvântați.“ Cuceritorii pământului dicéu generalilor lor : Veniți să facem națiile captive și să le stórcem aurul și avuțiile lor ; veniți, să esterminăm și apoi să ne bucurăm. Is. Christos însă poruncește pacinicilor săi apostoli a merge la *tóte națiile*, nu pentru a le trece prin ascuțitul sabiei, ci pentru a le civilisa și bine-cuvânta. În adevăr, inima lui Is. Christos se consumă óre-cum de o nobilă și neresistibilă trebuință de a bine-cuvânta și a iubi, fără distincțiune de vrêstă, de sex, de rang și

țără : pre copiii ce el îi desmărdă, pre sërăcii ce el îi numește frați ai seî, pre poporul, în mijlocul căruia a voit a se naște și a'și petrece viața, pre Samaritan, deși urît de Iudeu, pre vameșul Zaccheu, pre centurionul Roman, pre femecea adulteră : Is. Christos are surîderi și bine-faceri pentru toți. Omul, ori-cât de mare ar fi, iewa parte de ordinar la certele țerei sale, pune patria sa mai pe sus de alte nații, și se dedă la prejudețiile educațiunei și ale seculului seü : Dar Christos nimic nu face de ast-fel. El însuși se numește, nu Iudeu, nu Nazarén, ci Fiü al omului, voind a însemna prin acésta, că în veri-ce loc unde s'ar afla un om, Is. Christos este nu numai al seü frate, ci al seü fiü, și cel mai curat sânge al măruntaelor sale. O asemenea iubire, așa de vie și universală, evident este nu a unui om, ci a unui D-geü.

Acéstă iubire cu caractere așa de divine nu s'a împuținat nici-odată. Ea fu de o statornicie până la mörte. Discipulul seü Ioan, înainte de a ne istorisi scena emoționată a celor din urmă momente ale învățatorului seü, nu póte a nu ne face cunoscută statornicia inimei ísale întru a iubi pre ómenî. Evangelistul îi face o mare laudă. Căci, dacă pentru o inimă simțitoare este de ajuns de a concepe o afecțiune vie, se cere însă o rară putere de caracter pentru a fi statornic în iubire. Érá acésta se întemplă din mai multe cause, ce ar fi prea lung a le studia, cum : interesul, absentă, ambițiunea, jalusia și mai cu sémă nestatornicia omenéscă, care este fondul nenorocit al naturei nóstre. Așa, când privim calea ce noi am trecut, câte ruini nu descoperim în depărtare ! Câte inimî legate de a nóstră, nu s'aü deslegat ! Iisus singur a dus la mormânt tóte afecțiunile sale neatinse. Persecuțiunea cea mai nedréptă nu póte scóte din inima sa de cât cuvinte de iubire. Când era pre cruce, încungiurat de o mulțime sêlbăticită, ce'și bătea joc de dênsul, cu fruntea acoperită de sudori, de scuiări și de sânge, ne mai avênd de cât o óră a viețui între ura omenéscă și părăsirea lui D-geü, chinuit de o sete arđetóre, el află încă, chiar în agonie, destulă putere a înălța la cer acest strigăt de nespusă îndurare : „Értă-le lor, Părinte, că nu sciü ce fac !...“ O Christóse ! Értă-le lor, pentru că așa place inimei tale cei generóse, dar nu'î desvinováți ! Óre n'aü vedüt ei minunele tale ? Óre renumele têu le este străin ? De ce crimă te-aü aflat culpabil ? Ce rău le-aî făcut lor ? Nu'î scuza ; mulțemește-te numai a'î erta. — Așa ar vorbi un om, ci D-geü este mai mare ca omul, și numai un D-geü a putut dice : „Părinte, értă le lor, că nu sciü ce fac !“ Acum înțeleg acest cuvânt celebru a necredătorului J. J. Rousseau : „Dacă viața și mörtea lui Socrat este a unui înțelept, viața și mörtea lui Is. Christos

este a unui D-deu (a).“ Acest cuvânt va rămânea ca judecata și sentința omenirei despre Is. Christos. Acesta ar termina și această cuvântare, dacă n'ași avea de făcut o căldurosă recomandare. Onorabili lectori! Cetiți Evangeliul, și divinitatea lui Christos nu vă va mai lăsa nici-o îndoelă. O cuvântare, orî-cât de plină ar fi, nu poate espune de cât punctele cele mai principale. Dar prin cetirea cu atențiune a Evangeliului, și prin meditarea frumóselor principii ce ea cuprinde, marea inteligență a lui Is. Christos cum și îndurătórea și milósa sa inimă vor lua în ochii voștri proporțiuni supraumane. Astă-đi se cetește mult, și seculul al XIX-lea s'ar putea cu dreptul numi secolul cetirei. Eú n'am în gând a condamna acésta, voiú face numai observarea dacă ceea ce se cetește nu este adesa fatal și stricător ideelor sănétóse și bunelor moravuri. Pentru ce nu cetiți tot așa Evangeliul, și de ce nu'l cetiți, filor voștri! Aici, în acésta carte neglijată și uitată, se află lécul tuturor relelor societăței moderne. Afară de adevérurile profunde, de maximele curate, înalte și mari, de care sunt semnate tóte paginile sale, ce frumósă carieră *Evangeliul nu deschide* imaginațiunei! Literatura vre-unui popor are óre vre-o colecțiune de narațiuni, care să se pótă compara cu acele ce repórtă Evangeliul, și care sunt încadrate între Peștera Betleemului și fluviul Iordan, între lacul Nazaretului și muntele Tabor, între năsipurile deșertului și creștetul Golgotei? Milton și Klopstoc, Dante și Chateaubriand aú arétat de câtă poezie este plină sânta Scriptură. Eră Germania, dacă întrece în profunditate de cugetare pre alte națiuni, este că ea cu preferință și eselență se ocupă mai serios cu studiul Scripturei. Este necontrađis că Protestantul cetește mai mult Evangeliul de cât Catholicul și Ortodoxul, de aceea și culege fructe mai mánóse din acest arbore plin de róde salutare. Să cetim dar mai adesa și mai atențios Evangeliul, pentru a cunoște mai de aprópe și mai bine pre divinul învățator al lumei, Domnul Is. Christos.

(Prelucrat și tradus dupre conferințele Abatelui G. Frémont către lucrători din Paris. 1879).

G. Erbicénu.

(a). Emile. Profesiunea de credință a Vicarului Savoiard.

Periodul întunecat în istoria Românilor

Sórta politico-religiósă a Românilor pre teritoriul, ocupat de dânşii, pënë la fundarea domniatelor Moldovei şi al Valachiei.

(Urmare, veđi numărul No. 9, Anul al IX, pag. 709)

III

La sinodul al IV icumenic (451) din Chalkedona episcopii dacici aũ luat parte în urmarea propunerii Papei. F. Patriarch Dositei ne-a conservat doę epistole, relative la convocarea acestui sinod. Amãndoe sunt adresate lui Papa Leon, una din partea imperatorului Markian, şi alta din partea soşiei lui Pulcheria şi de cuprinderea, ca Papa să convocę sinod pentru regularea afacerilor bisericesci. Precum imperatorul, aşa şi Pulcheria rógă pre Leon, ca „să trimită sãntele sële ordine în tot Orientul, Tracia şi Iliricul şi Prea sãntiţii Episcopi să se adune într'un loc chotãrit, unde să se chotãrascę asupra întãririi intereselor lumii şi ale credinşei creş-tine“ (a). Şi episcopii ilirici nu numai aũ fost prezenţi la sinod, dar aũ luat parte activã la şedinşe, ca de exemplu la şedinşta a opta (b). E de observat, ca în seculul al IV-lea, când Constatinupolul a început a primi fisiognomie grecęscã şi limba gręcã era în us nu numai între clericii, dar şi la palat, în provinciile ilirice, în Misii, unde se afla Dacia lui Aurelian, latinizarea indigenilor făcuse progrese enorme. Episcopii, pentru exemplu, ai Marcianupolei (Misia a doa) întrebuiştau în corespundenşele lor cu sinodul din Chalkedona şi cu imperatorii bizantini numai limba latinã (c).

(a) Δοσίθεος ἱστ. τῶν ἐν Ἱερουσ. πατριαρχευσάντων cart. IV, cap. I, § 5.

(b) Ibid. §. 21.

(c) Le Quien T. I. pag. 1218.

Aici ne oprim asupra unuia din canónele sinodului de Chalkedona, care și pănă acum este obiectul discuțiunilor dintre Patriarchia din Constantinopol și Biserica română. În istoria bisericăscă a Prea Sântitului Șaguna (T. II, pag. 61) noi cetim: „În fine, avem dovadă și în acea privință, că Românii din timpurile cele mai veki au fost creștini și s'au ținut de Patriarchia din Constantinopol. Acéstă dovadă se află în epistola S. Ioan Gură de aur, Patriarchul de Constantinopol, către văduva Olimpiada, unde el se exprimă, că episcopul Unila, pre care nu de mult l'a chirotonisit și l'a trimis în Gotia, a răposat după sêvêrșirea multor și mari fapte, și acum a primit epistola dela Regele, ca să trimită acolo alt episcop“. Că Biserica română, adaugă Prea Sântitul Șaguna, a fost supusă dela început Patriarchiei din Constantinopol se vede și din canonul XXVIII al sinodului al IV-lea icumenic, unde se stabilește: „Mitropoliții țêrilor pontice, asiatiche, și tracice, de asemenea și episcopii din menționatele țeri să se așede de către sus numitul tron al prea sântei Biserici a Constantinopolului. Patriarchul de Constantinopol Ioakim în epistola sa către S. Sinod din 1882, prin care tracteză despre sântirea Mirului, petrecută la 25 Martie 1882, se referă iarăși la canonul citat al sinodului din Chalkedona (a).

Că Bisericile Daciei au fost supuse din vekime nu Constantinopolului, ci Romei, noi am văđut mai sus. De asemenea Prea S. Șaguna nu are dreptate, când consideră pre episcopul Unilă, trimis de S. Ioan Gură de aur, ca predicator al creștinătăței la Români. Acest Unila (397-405) dupre opiniunea lui Besel, a fost episcop al Ost-Goșilor și nu al Vest-Goșilor (b). Cu modul acesta, Unila și succesorul lui au avut reședința episcopală prin Bulgaria de astă-dî, adecă pre lângă Adrianopol, unde Ost-Goșii, după încursiunile Hunilor 376-377, au trecut pentru locuință (c).

Respectiv de canonul XXVIII al sinodului al IV-lea icumenic, sensul, ce se dă cuprinderii acestui canon, este diferit. Istoricii bisericesti români și scrisórea ultimă a S. Sinod pre față declară, că acest canon nu are nici o relațiune cu Biserica română, fiind-că la 451 Românii nu erau bar-

(a) Aici autorul acestui studiu face o digresiune, prin care dă în scurt disputa dintre Patriarchie și S. Sinod al Bis. române în privința sântirei Mirului. Pentru noi neavând nici un interes, nu o mai reproducem.

(b) Uber Leben III, pag. 115.

(c) Enăcenu, pag. 37.

bari, ci un popor cu un grad de cultură, care cu două secole mai înainte primise cu cultura romană și creștinismul. Dar atunci rezultă întrebarea, la care barbari se referă cuprinderea canonului menționat? Fundându-se pe Zonara, istoricii români arată pe Alanii și pe Ruși (a), cari locuiau pe acele vremuri în laturile Pontului. Cu asemenea explicațiune nu ne putem învoi pentru cuvântul, că în a doua jumătate a secolului al V-lea Rușii nu puteau trăi în acele locuri. Pre noi nu ne mulțemesce nici explicațiunea p. Enăcenu, care dice, că Rușii lui Zonara sunt cei întâi slavoni, cari pe la finele secolului al V-lea trecu Dunărea în grupe mari. Pentru Slavii numai în acele timpuri nu putea să existe un episcop special și decât convertirea Slavilor la creștinism se începuse, apoi în așa măsură, că ei nu puteau forma o eparhie specială (b). Sub numirea de „alania“, de ordinar se înțelege acel teritoriu, care era ocupat de popoarele, trăitoare în diecesa Pontului, după unii de Huni; mai precis care trăiau în jurul Pontului Eucsin până la Trapezunda și mai departe (c). Ori care ar fi popoarele, menționate de canonul XXVIII, în tot cazul ele nu pot fi Români. „Sinodul, dice un canonist rus, a stabilit în canonul său, ca cel de Constantinopol să așeze episcopi și la popoarele de alt neam, care aparțin, după administrațiunea eclesiastică, la circumscripțiunea, citată mai sus; adică episcopii acelor locuri și popoare, care primise de la Bizanțul ortodox credința și botezul și tot de la dânsul au primit și preștii episcopi (d). Nu se poate dice acesta și despre Români.

Chotăririle sinodului din Chalkedona merită atențiunea noastră din punctul de privire al istoriei bisericesci generale, că adică, disputa dintre Roma și Constantinopol pentru administrațiunea bisericescă din peninsula balcanică și din localitățile de pre lângă Dunărea s'a început din aceste timpuri. Este știut, că pentru egalizarea tronului de Constantinopol cu cel din Roma, părinții acestui sinod au supus acestui tron Asia, Pontul și Tracia, cu dreptul de a așeza în aceste localități Mitropoliți. În contra acestui canon legații

(a) Zonara, Comment. in can. XXVIII conc. Chalced. „Impun celui de Constantinopol și chirotonisirea episcopilor de la popoarele barbarice, care se află în episcopiiile menționate, cari sunt Alanii și Rușii... Și unii aparțin diecesei pontice, iar Rușii celei tracice“.

(b) Nici Zonara și nici p. Enăcenu n'a afirmat vre o dată, că canonul prevede episcopii pentru Ruși; dar numai cu Zonara s'a șis, că canonul prescrie, ca cel de Constantinopol să chirotonisiască episcopi pentru creștinii, cari locuiau în părțile Alanilor și Rușilor; adică Rușii luați ca denotațiune geografică (N. trad).

(c) Balsam. Comment. in conc. XXVIII, can. IV.

(d) Архум. Иоаннъ Онѣимъ курс. церк. законовъ. Т. II pag. 315.

Romei, prezenți la sinod, au protestat cu energie, vedând în cuprinderea lui nu numai ruina canoanelor vechi bisericești, dar și o constrângere a Mitropoliților acestor laturi, cari pene atunci erau autocefali. Și în adevăr, mai înainte acești Mitropoliți erau neatârnați, pentru cuvântul, că ei se alegau și se chirotonisiau de către sinódele locale și prin acele sinóde ei își eșercitaau administrațiunea eparchială (a). Dar lipsa din aceste eparchii a unei administrațiuni centrale, fiind-că fie-care eparchie se administra separat de către Mitropolitul ei, a fost cauza a multor neorânduiele, pentru care și Mitropoliții se supuneau de bună voie chotârîrilor sinodului (b). În genere Bisericile din provinciile ilirice se deosebiau printr'o administrațiune independentă, dar numai aici nu se observă ast-feliu de neorânduiele și certuri între reprezentanții Bisericilor eparchiale, din cauza unei centralizări mai mult se mai puțin pronunțate. Noi am vorbit mai sus, că în peninsula balcanică erau două prefecturi — cea de Răsărit și a Iliricului. Prefectura de Răsărit făcea parte din imperiul de Orient, iar cea a Iliricului, atât în respectul civil cât și eclesiastic, intra în imperiul de Apus. Pre timpul imperatorului Teodosie, Iliricul a fost despărțit în două părți, din care una cu provinciile Panoniei I și II, a Saviei, a Draviei, a Dalmației, a Noricului „mediterraneum et ripense“, au rămas pre lângă administrațiunea de mai înainte, iar ceialaltă cu diecesele Daciei, împreună cu toate provinciile ei, arătate mai sus, cu Macedonia, în care intrau provinciile Macedoniei, a Achaiei, Tesaliei, Cretei, a Epirului vechi și nou și partea Macedoniei, numită Salutaris, a trecut la imperiul de Răsărit. Dar în respectul eclesiastic această parte a Iliricului a rămas, ca și mai înainte, sub administrațiunea Archiepiscopului din Roma, al căruia vicar era arhiepiscopul de Sirmiu (c), unde se afla centrul administrațiunii eclesiastice pentru toate provinciile ilirice, între care și Bisericile Daciei, ce ne privesc.

Cu toate aceste, o asemenea ordine de lucruri se opunea datinei, dominantă în Roma, care se consânțise de canoanele sinódelor I și al II icumenice (can. 2 a sin. II icum. și can. 6 și 15 a sinodului I) adecă, ca administrațiunea bisericească să se conformeze cu împărțirea administrațiunii civile a pro-

(a) Ibid. pag. 314.

(b) Socrat. Hist. eccle. cart. VI, cap. 11.

(c) Соколовъ cu nedrept pune arhiepiscopie de Sirmiu la început în Tesalonic. Trecerea acestuia în Tesalonic s'a petrecut mai târziu, dupre cum am văzut din **Nuvela** lui Iustinian.

vinciilor. Unirea unei părți a Iliricului în respectul civil cu Constantinopolul trebuia să atragă după sine și supunerea Bisericilor ilirice celei de Constantinopol, căruia acum i se supusese, cum am văzut, și Mitropolitul independent al Pontului. Dacă, pre lângă aceste, luăm în considerațiune și faptul, că prin secolul al V-lea în peninsula balcanică se formase între Italia și peninsula balcanică Statul ost-gotic, care împedea relațiunile continue cu Roma, atunci noi trebuie să admitem, că unii din episcopi prefecturei ilirice avéu libertatea, de a fi în relațiuni cu patriarchia de Constantinopol, deși cei mai mulți din episcopi consideraū de cap al lor suprem pre Archiepiscopul din Roma. Ne mulțemiți cu acésta, papii Romei aū provocat disputa, în care aū sciut să înterezeze și pre guvernul civil. Acésta s'a întâmplat pre timpul imperatorului Onorie, care, dupre stăruințele Papei, a scris nepotului seū Teodosie, ca el să se ocupe de a mănține ordinea veke în Iliric și să înlătore tot, ce întrodusesse diferiți episcopi (a). Teodosie, privind la acésta din punctul de privire al tradițiunei bisericesci, adecă, că eparchiile trebuie să se conformeze cu împărțirea civilă a provinciilor și netrecând preste prescripțiunile canonului, a chotărît, ca în cestiunile disputate, episcopi pentru esplicatiuni să se adreseze la Patriarhul de Constantinopol, ca și mai 'nainte, când Iliricul aparținea imperiului de Apus și ei se adresaū la Papa Romei. Realitatea unei asemenea chotăriri a lui Teodosie se confirmă și de către edictul lui Teodosie dela 421 către Prefectul Pretoriului de Iliric (b). Cu tóte aceste lucrurile nu s'aū skimbat nici după acesta; fiind-că în urmarea turburărilor religiose din Constantinopol, episcopi Iliricului aū continuat a recunosce autoritatea Papei și de unde ne-aū rămas un șir de date despre vicariii papali din Iliric

La aratarea Hunilor și cu aședarea lor în Panonia, în tim-

(a) *Universis remotis, quae diversorum Episcoporum sub reptione per Iliricum impetrari dicuntur, antiquam ordinem praecipitat custodiri.* Acésta corespundență se găsește în opera lui Herhenrether și Zacharie: *Beiträge zu Geschichte d. Bulgarisch Kirck.*

(b) Acest edict s'a publicat în codicele lui Iustinian, și nu există în cel al lui Teodosie. De aceia Herhenrether se îndoiesce de autenticitatea acestui edict și dice, că, îndată ce disputa dintre Constantinopol și Roma a luat o proporțiune mare în cestiunea întinderii chotarelor administrațiunei bisericesci, Grecii în contra consciinței aū întrodus în codecs legea, de mult skimbată. Tot în basa acestui argument Tzacharie esplică cu totul altmintrelea edictul lui Teodosie al II-lea. Dupre opiniunea lui, Teodosie a ordonat, ca episcopi să se supună judecăței Papei, iar prefectilor le-a ordonat, ca ei să refere despre acésta Patriarhului de Constantinopol. Pentru noi este indiferent, dacă admitem o opiniune seū alta, dar ne interesază să scim, că Bisericile prefecturei Iliricului aū continuat și după acésta a depinde de Roma

pul dintre anii 434-451, în administrațiunea Iliricului s'a produs o schimbare, carea a slăbit și mai mult influința Papei asupra Bisericilor din această parte. Schimbarea această și-a avut locul în strămutarea administrațiunei civile și bisericesci din Sirmiu, oraș al Panoniei, în Tesalonic, oraș mult mai asigurat. Întruna din nuvelele lui Iustinian citim: „În timpurile vechi prefectura a fost în Sirmiu și acolo era competența Iliricului, atât cea civilă, cât și bisericescă. După aceste, în timpul lui Atila, când aceste locuri au fost pustiite, Apenim, prefectul pretoriului, fugind din Sirmiu, s'a dus în Tesalonic, unde după dânsul a urmat și puterea bisericescă“ (a). Strămutarea în Tesalonic din Sirmiu a administrațiunei centrale superioare a Bisericilor Iliricului a trebuit să rădice pe episcopul din Tesalonic în ordinea celorlalți episcopi. F. Dositei, fundându-se pe atestările lui Balsamon, dice, că pe timpul sinodului al IV-lea icumenic între alți ecsarhi era și Archiepiscopul de Tesalonic, care se bucura de dreptul, de a purta polistavrii (b), adică sacus arhieresc, ornat cu cruci multe. Că această rădicare a Episcopului de Tesalonic stă în lăgătura foarte strânsă cu strămutarea prefecturei Sirmiului, despre această nu rămâne nici o îndoială. Nuvela XI a lui Iustinian dice dé-dreptul „et Thesalonicenis episcopus, non sua auctoritate, sed sub umbra praefecturae meruit aliquam praerogativam“. Archiepiscopul de Tesalonic, primind asupra sa prerogativele arhieriscopului din Sirmiu de mai înainte, el a trebuit să primiască asupra sa și acele datorii, care le aveau aceștia. Una din datoriile cele mai principale și de un caracter cu totul moral era și datoria, ca arhieriscopul de Tesalonic să păstreze acele raporturi bisericesci, care ecsistau între Archiepiscopia de Sirmiu și cea din Roma, adică, legăturile de fiu către părinte.

Unii din istorici, în cap cu F. Dositei, dovedesc, că Archiepiscopia din Tesalonic era supusă Patriarchului din Constantinopol, și nu Papei dela Roma. Fiind Bisericile ilirice supuse mai înainte Romei, de la anul 450, dupre opiniunea acestuia, ele recunoscând supremația Tesalonicului, prin această s'a supus Patriarchului din Constantinopol. Noi nu ne învoim cu această părere pentru cuvântul, că sunt multe fapte, care dovedesc, că Papii și după această au avut o mare influință

(a) Corpus iuris civilis T. II.

(b) Δοσιθεος cart. IV cap II, §. I. (Sacusele la arhieriei sunt mai posterioare. Polistavriul episcopilor din aceste timpuri erau felone. N. Trad).

în Iliric și foarte des au scris epistole clerului din Iliric, unde el este invitat, ca să nu se supună puterii aceleia, de care ei nu atîrnă, adecă, dupre opiniunea Archiepiscopului din Roma, Patriarchului din Constantinupol. Mijlocitorul Papilor în administrațiunea locală era Archiepiscopul de Tesalonic, cu titlul de vicar. Sunt de interesul cel mai mare epistolele Papilor către Archiepiscopul din Tesalonic și anume din timpurile unirei episcopilor de Iliric cu Tesalonicul pînă la fundarea Iustinianeî prime. Așa în anul 427 Papa scria lui Proclu, Archiepiscopul de Constantinupol, ca el să considere, ca călcători de canóne pre toți, cei ce vor veni la dînsul din Iliric fără de bilet (a). Papa Leon, lepădând canonul 28 al sinodului din Chalkedona, a scris Archiepiscopului din Tesalonic, Atanasie, ca el lucrurile cele mai însemnate eparchiale să le trimită pentru observare la Roma, iar pre cele de o importanță mai mică să le resolve la dînsul în mod independent, adecă în Iliric. Papa Pelagie, nemulțemit de imperatorul Anastasie, în timpul eresiei lui Acakie (471-518), a scris episcopilor din Iliric, ca ei să nu comunice cu Bizanțiul; iar pre Archiepiscopul de Tesalonic, Andrei, vicariul seî, l'a escomunicat, pentru că n'a desaprobat erezia lui Acakie. Papa Simach, la 8 Octomvrie anul 512, prin epistola sa către episcopii Iliricului, ai Dardanieî, kiar și a amânduror Traciilor, sfātuindu'î să nu aibă relațiuni cu Biserica din Constantinupol, îi încurajază la suferirea neajunsurilor.

Nu se pôte precisa numărul eparchiilor dacice, ce pre vremile aceste întrau în prefectura Iliricului. Nu este îndoială, înși, că alătura cu eparchiile de mai 'nainte, indicate de noi mai sus, s'au creat treptat dupre trebuința și eparchii nouă. Noi dispunem astă-đi de un catalog a episcopilor ortodocși, seî mai precis, a ecsarchilor și a Archiepiscopilor de pre timpul imperatorului Leon, cari au sub-semnat un discurs panigiric, adresat lui Leon între anii 457-474. Din aceste sub-semnături se vede că numai în Misia II (Dacia mediterraneae) erau șese episcopi cu un ecsarch (b). Intre aceste semnături găsim

(a) Tótă acéstă conrespundență se găsesce la Iaffé Regesta pontificum Romanorum. Sunt de notat N-le 175, 181, 182, 189, 219, 377, 378, 385, 393, 395, 476, 487, etc.

(b) Δοσίθεος cart. IV, cap. VII, §. 2. Intre episcopii subscriși erau patru episcopi din ecsarchatul Pontului, și noî din Epirul vekiî. În persóna tuturor acestor episcopi pâr. Enăcénu vede Români, și caută a dovedi, că eparchiile lor se compun din creștini de origine română. Ca basă pentru o asemenea suposițiune respectabilul autor pune împrejurarea, că în aceste timpuri, în Pont și pre laturile Mărei negre, după depărtarea Hunilor și a Goșilor, rămăsese numai Avariî, și aceștia păgâni;

și pre episcopul Scitiei, Teotim. Este știut, ca tronul acestui episcop cu a predecesorilor sei în număr de noë, era în orașul Tomi, pe malul Mării negre în Scitia mică (a). Fiindcă Scitia mică ocupa o întindere mică, cam Dobrugea actuală, apoi putem să ne învoim cu opiniunea Prea Sântitului Macarie, că eparchia episcopilor din Tomi se întindea și preste laturea de dincóce a Dunărei și cuprindea în sine Basarabia, și o parte a Moldovei, adecă Bugégul, unde se grămădiau popórele barbarice și acéstă anume împrejurare și făcea dificilă organizațiunea solidă a Bisericii din aceste părți (b). Tot acéstă ecsplícă fórte bine sen-ul atestărilor lui Sozomen (c), că în Scitia dela Tomi ecsista o datină veke, dupre care Bisericele din întréga provincie erau administrate, cu tótă mulțimea lor, de către un singur episcop, care pêne la nimicirea Scitiei (550) a avut titlul de Archiepiscop independent. Cu modul acesta, noi nu ne amăgim, decă afirmăm, că centrul administrațiunei bisericesci din Dacia lui Aurelian și a unei părți din Dacia lui Traian, cu aprocsimațiune Transilvania, Bucovina, Banatul, o parte a Bulgariei și a Valachiei, era orașul Sirmiū, iar mai pre urmă Tesalonicul, în óre-ce ceia-laltă parte a Daciei lui Traian își avea centrul administrativ la Tomi, reședința Archiepiscopilor Scitiei. În curênd amândoë aceste orașe și aū perdut importanța lor pentru Biserica română și în locul lor se râdică un oraș nou, Iustiniana I, istoria căruia este strîns legată cu istoria Bisericei române. Dar mai 'nainte de ce vom trece la istoria Iustinianei I, noi nu putem să nu ne oprim aici asupra unui fapt din ultimii ani ai rêmânerei administrațiunei supreme a Bisericii Iliricului în Tesalonic, fapt, pre care istoricii români îl intrepereză în mod particular. Noi aici voim să luăm în considerațiune revolta lui Vitalian dintre anii 514-515, ducele Scitiei, Traciei și al amânduror Misiilor, pentru apărarea ortodocsiei contra imperatorului monofisit Anastasie

iar ecsistența Românilor din aceste locuri nu suferă nici o îndoială. În privința Epirului, care în seculul al IV-lea se împărția în Epirul vekiu și nou, dupre opiniunea aceluiași autor, Români sunt compacti și pêne astă dĩ, cu tóte silințele Grecilor de desnaționalizare. (Enăcénu 46-47). Cu acéstă nou nu ne putem învoi, fiindcă, dupre opiniunea noastră, actualii Țintari și Cuțo-Vlachii s'aū ascuns în munții Macedoniei, și Tesaliei și ai Epirului mult mai târziu din seculul al IV și al V-lea; și anume în periodul formărei primului Regat bulgar, pre timpul lui Crum. Respectiv de eparchia Pontului șicem, că ea era presărată cu coloni grece (Atlas Spurnensa).

(a) Oriens Christ. T. 1, pag. 1211.

(b) Макарий, Истор. христiанства въ Россiи до Владимира pag. 55. Enăcénu pag. 46.

(c) Sozom Hist. eccl. lib. VI cap. 21.

(491-518), care cu măsurii administrative rigurose persecuta ortodocsia. După câte-va ciocniri cu revoltații, cari se adunase pene la 60,000, Anastasie a trebuit să între în tratative cu Vitalian, și să consimtă prin tractat, cunoscut cu numele de sacra, la ertarea ecsilațiilor și să kieme sinod local pentru regularea materiilor bisericesci (a). Un asemenea sinod a fost în adevăr convocat de către Vitalian în Eraclia Traciei la 514. Părinții, adunați aici în număr de 200, între cari erau și legații Papei Ormizd, după ce s'au justificat episcopii ortodocși, cei împreună cu imperatorul, și au luat chotărîrea, de a se restabili relațiunile cu Roma cele întrerupte, au proclamat pre Archiepiscopul din Tesalonic Patriiarch în locul lui Timotei, Patriarchul de Constantinupol, ce nu venise la sinod. Acest fapt se ecsplacă de F. Dositei în acel sens, că la acest sinod partea cea mai mare a episcopilor erau din cei supuși Archiepiscopului de Tesalonic și cari aparținéu la prefectura de Iliric (b). Vorbind riguros în acest fapt nu este nimic estra-ordinar; fiind-că revoluțiunile în imperiul bizantin și turburările populare pentru cestiunile bisericesci erau fórte dese. In revolta lui Vitalian, dreptatea cere, ca sa vedem numai un episod caracteristic din periodul turburărilor religiöse, unde luaü parte și locuitorii Daciei, ce ne interesază, cu episcopii lor, dar nici de cum tendința lui Vitalian—românul (c), de a înființa un stat, neatârnat în respectul religios și politic.

Domnia cea îndelungată a lui Iustinian (527-565), care duple originea ei făcea parte din faptele urîte de către Greci, adecă „cele barbarice“, s'a distins prin o îngrijire particulară a guvernului bizatin pentru împăciuirea și liniscirea populațiunilor, venite în peninsula balcanică și în pământurile de pre lângă Dunărea. Un șir de reforme au reformat cu totul organizația civilă și bisericescă a provinciei Iliricului. Aici trebuie să notăm, strămutarea administrațiunei supreme bisericesci a provinciilor Iliricului din Tesalonic în Iustiniana I, orașul lui natal. Despre acésta singur Iustinian în nuvela

(a) La 516 Anastasie neregulând lucrurile rescolei, a avut o întrunire cu episcopii provinciilor revoltate; adecă, cu Domn al Sardicei, Caian al Naisului, Alcis al Nicopolei și Evangel al Pavtalei (A. Tr. Laurian Ist. Rom. pag. 137.)

(b) Δοσιθεος cart. IV, cap XIII, §. 14.

(c) Originea lui Vitalian pene acum este î că întuneacă. Venelin îl dă de Slavon (крат изслѣд объ ист. Болг. pag. 2), alții ved în dînsul un Got. F. Dosite, descriindu-i faptele lui, nu se pronunță asupra originei lui Vitalian P. Enăcenui neresolvând cestiunea originei lui Vitalian caută adovedi, că Vitalian, revoltanții lui erau Români cu un amestec de barbari, aducend ca argument conclusiunea, că numai Români se putéu uni cu Vitalian, ca cei ce erau ortodocși, iar Bulgarii și cu Avarii, ce se aflaü atunci la Dunărea, erau încă păgâni.

XI-a dela 535, dată pre numele lui Catelian, Archiepiscopul Iustinianei I, dice, „Dorind prin multe și diferite mijlôce a rădica patria noastră, unde D-șeu ne-a învrednicit pentru întâia dată a vedea acéstă lume, creată de dînsul, noi am voit ca și în respectul puterei archieresci, (sacerdotalem censuram) să-î dăm prerogativele cele mai înalte; adecă, ca Prea sântitul episcop al Iustinianei I, al patriei noastre celei tempurale, să fie nu numai Mitropolit, dar și Archiepiscop, și puterei lui să se supună și alte provincii, ca de exemplu, Dacia mediteraneană, Dacia ripensă, Misia II, Dardania și provinciile Tribalitana, (a), Macedonia a II și o parte a Panoniei II-a, unde se află orașul Basiana“ (b). Vorbind mai întâi, că la început administrațiunea civilă și bisericescă a Iliricului era în Sirmiu, și după acésta, că din cauza năvălirei Hunilor ea s'a strămutat în Tesalonic, Iustinian continuă: „fiind-că acum, cu ajutorul lui D-șeu, a crescut pêne acolo, că amândoë laturile Dunărei sunt pline de orașele noastre, ca Liderata, Viminaciul și Ricidua, care se află pre laturea ceia-laltă a Dunărei și sunt sub dominațiunea noastră, noi am recunoscut, ca un ce necesar, ca mărita prefectură, ce se află în Tesalonic să o strămutăm în fericita noastră patrie, fiind-că Dacia mediteranea se afia la o distanță mică de Panonia II“. Vorbind apoi de drepturile, de care aș să se bucure episcopii cei noi, Iustinian dice: „Fericirea Ta și toți prea sântiții archierei ai Iustinianei prime trebuie să aibă prerogativele unui Archiepiscop și tótă puterea și libertatea, de a întinde puterea vóstră archierescă asupra celora-lalți episcopi, supuși voi, și da, îi veți chirotonisi pre ei și, în tóte eparchiile, numite mai sus, demnitatea supremă să vă apărțină voi, asemenea suprematia ierarchică și trépta cea mai înaltă să o aveți voi, și să fie ceia-lalți episcopi aședați de voi și numai pre voi să vă recunóscă de Archiepiscopul lor, *cu încetarea orș-căror relațiunș cu episcopul din Tesalonic*. Dar tu singur și toți Archierei Iustinianei I veți fi ca judecători și mijlocitori pentru dînsul, decă

(a) In Nuvela 131, în loc de Tribalitana stă *Τριβαλλίας*. Grigorovicî presupune, că Bizantiniî numiaș Tribalî pre Serbi (Славянск. древа. pag. 71). Noi adăugăm, că, dupre Strabon, cart. VIII, Tribalî eraș, de origine Traci, iar dupre Ptolomeu ei trăiaș în Misia de os.

(b) In text acest loc se citește: „et pars secundae Pannoniae, quae in Baccensi est civitate“, și trebuie să corectăm textul în acest sens: in qua est Basiana civitas. La din contra, pre lângă erórea gramaticală a textului, suntem siliți a cădea și într'o eróre geografică; fiind-că în Panonia n'a ocistat orașul Baccensa, ci Basiana, care se află cam la 18 mile romanice de la orașul Sirmiu, spre Nord-ost, Parkiu, Ilrvatska Prije XII vieka pag. 115.

se vor ivi óre-care ne'nþelegeri cu dînsul, voi sã le judecaþi pre tóte și sã le terminaþi pre tóte. Și voi îl veþi chirotonisi atãt pre dînsul, cãt și pre ceia-lalþi episcopi și nici unul din dînþii sã nu aibã relaþiuni cu alt óre-care, dar numai pre voi sã vë cunóscë de singur Archiepiscop al tuturor eparchiilor, menþionate mai sus și sã împliniascë tóte ordinele vóstre și voi singuri personal, séu prin într'adins trimis din partea vóstrã cleric, sã aibã tótã puterea archierescã și libertatea de a determina în mod definitiv tóte actele bisericesci și sã-î rãdicaþi în treptele bisericesci. Pre lângã acesta, noi dorim, ca și episcopul eparchiei Aquis'a=(apele=водицы), care se afla în Dacia rípensã se atârne de Sãnþia vóstrã și în viitor episcopul Aquis-ei sã nu fie supus episcopului Meridiane, oraþului Traciei, dar cel de pre urmã sã rëmãnë departe de ori-ce relaþiuni cu cel dintãi. Episcopul Aquis'eï trbue sã aibã sub stãpânirea sa nu numai acest oraþ, dar și tóte întãriturile lui, pãmênturi și Biserici, pentru ca el sã pótã sfãrãma eresul Bonosiacilor, dominãtor acolo, și sã-î aducë pre dînþii la confesiunea ortodocsã (a). Dar pentru ca fericirea ta sã cunóscë voia nóstrã, înaintãm legea acésta tronului teü cel prea cinstit, pentru ca Biserica patriei nóstre sã aibã ne'ntrerupt acésta bine-facere pentru gloria prea puternicului D-þeü și pentru amintirea nóstrã eternã. Iar când se va întâmpla, ca guvernatorul tronului fericirei vóstre sã se mute cãtrë Domnul, poruncim, ca Archiepiscopul, urmãtor lui, sã fie chirotonisit de cãtrë adunarea onorabililor Mitropoliþi, dupre cum se cuvine unui Archiepiscop, respectat de cãtrë tótã Biserica, fãrã de nici o relaþiune și în acésta împrejurare“.

Faþã cu indicaþiunile cele importante pentru Bisericile Daciei, care se aflã în nuvela, reprodusã mai sus, și în puterea cãror indicaþiuni, S. Sinod al Bisericei române numesce acésta nuvelã „primul act public“, prin epistola sa cãtrã Patriarchul de Constantinopol. Fiind-cã acest act este recunoscut tot-odatã și de istoria romãnã, ca și de jurisdicþiunei Bisericei române, noi credem necesar sã facem óre-care observaþiuni în prvinþa interpretaþiunilor acestuï act.

Maï întâi trebue sa deslegãm întrebarea, unde a ecsistat Archiepiscopia cea nouã a Bisericilor Daciei, adecã Iusti-

(a) Bonosie, episcopul de Sardica, n ga realitatea Maicei Domnului dupã nãscerea lui Iisus Christos și cu adeptuï lui ajungea pënë acolo, dovedind, cã Christos este fiul lui D-þeü, numai dupre înfiuere (adoptivus). Sinodul din, Capua a condamnat precum erezia, așa și pre ieresiarch.

niana I? Insuși Iustinian vorbește despre dînsa în mod neprecis, când se exprimă: „că prefectura cea nouă a fost, în ipsa mediteranea Dacia,, , carea nu este departe de Panonia II, și că acésta era patria lui. Dupre opiniunea comună patria lui Iustinian a fost satul Tauresiu, de lângă orașul Vederiana. Dupre Procopie lângă Tauresiu a fost fundat de către Iustinian orașul cu nu mele seŭ (a). Dar unde a fost satul Tauresiu, și cum se pôte arăta locul precis al Iustinianeî I? Acésta cestiune este în discuțiuneși pêne acum. Multă vreme s'a cređut, că Iustiniana I a fost pre locul actualeî Achride. Nikifor Calist ȓice: „Iustinian, dând mai multă cinste, de cât se cuvenia patriei séle, Achrida, a făcut'o Archiepiscopie, și a rădicat'o pêne la trépta de Biserică autocefală, numind'o Iustiniana I. De asemenea și pre Biserica Ciprului el a făcut'o Archiepiscopie, numind'o Iustiniana II, dându-î ei aceléși drepturi, pre care le-a dat Achrideî și acésta în onórea femeei séle, împărătesei Teodora. Orașul Achrida este aședat pre un dél înalt de lângă lacul Lichnida (b). Tot de acésta opiniune, séŭ, aprópe de acésta, respectiv de locul Iustinianeî I, sunt mai mulți autori bizantini, ca Procopie, Acropolit, și alții. Cu acésta se unesc mai mulți din învățații noi, ca Herhenreter (c), Hilferding (d) și uniî din istoriciî români (e). Dar partea defectuósă a acestei argumentațiunii nu se pôte descoperi dela prima dată. Toți aceștia presupun, ca Iustiniana a fost lângă lacul Lichnida, carea, dupre împărțirea peninsuleî balcanice de pre timpul lui Iustinian, cădea în Epirul cel nou (Albania), în óre-ce Iustinian ȓice singur, că prefectura, fundată de dînsul, se află în Dacia mediteraneă. În vedere cu acésta împrejurare s'a născut tendința, de a căuta Iustiniana I anume în acésta provincie, și nu aiurea. Și în adever, că stăruințele de pre urmă, îndreptate spre acest scop, nu aŭ fost perdute. Așa Raici, Șafaric, Țacharie, Irecec, Holubiaski și alții presupun, că Iustiniana I a fost pre locul actualeî Kiustendil, care se afla la marginele Dacieî vekî mediteranea și a Dardanieî (f).

(a) Procop. lib. IV, cap. I. pag. 69. Iustiniana a fost numită întăia, spre deosebire de alte orașe cu aceiași numire, fundate pre timpul lui Iustinian; de esemplu, vekia Ulpiana a fost reedificată de dînsul cu numele de Iustiniana II

(b) Hist. eccl. lib. XVI, cap. 37 comp lib. XVII, cap. 28.

(c) Photius I, 160.

(d) Operele lui Hilferding. T. I, 210.

(e) Enăcénu. 59.

(f) Uniî istoriciî recunosc de loc al Iustianianeî I orașele Prizrin, Scopl, Hilan în vekia Moravie etc. Dar tóte aceste sunt numai suposițiuni, care nu aŭ nicî cea mai mică basă.

Numărul eparchiilor, ce compunea Archiepiscopia cea nouă, sunt înșirate de Iustinian în ordinea următoare: 1, Dacia mediterană, 2) Dacia ripensă, 3) Misia I séu cea superi-
 óră (dupre Nuvela XI Misia II), 5) Dardania, 4) Prevalitina, 6) Macedonia II, și 7) o parte din Panonia II (Unghiul, format de rîurile Sava, Dunărea și Tisa). Afară de provinciile aceste, Iustinianeî era supusă și Aquis'a, care se afla în Dacia ripensa (a). Se pôte părea curios, că Iustinian deosebesce pre acéstă episcopie de cele-lalte ale Dacieî ripense, spre a o supune Archiepiscopiei celei nouă. Acésta se ecsplică, dupre opiniunea nóstră, cu acea împrejurare, că episcopiî acestei eparchiî se află în nisce relațiuni particulare cu episcopul orașului Meridianeî din Tracia. Iar Iustinian đice numai atâta, că unirea Aquis'eî cu Iustiniana I are de scop a atrage atențiunea episcopului local asupra eresiei Bonosianilor.

Maî tot în acéstă ordine se înșiră eparchiile Iustinianeî I și prin Nuvela CXXXI (b). De asemenea se ecsprimă și Procopie; lucru ce este de importanța cea maî mare, refutându-se ast-feliu obiectiunea, că Nuvela XI, carea singură s'a conservat pentru noi în limba latină, ar fi falsă.

Și așa pentru noi nu este îndoială în aceia, că în anul nuvelei lui Iustinian, 535, Bisericile Dacieî aũ fost supuse Archiepiscopiei Iustinianeî I; fiind-că în sensul acestei idei vorbesc tóte datele positive. Opiniunile contrare sunt lipsite de doveđi și noi nu le vom da nici o valóre, remânênd a fi cunoscute pentru tendințele lor. Ast-feliu este încercarea fericitului Patriarch Chrisant, care đice, că Biserica română n'a fost nici odată dependintă de Achrida, (el identifică Achrida cu Iustiniana I) și că din contra, ea a fost tot-déuna supusă Patriarchieî din Constantinupol. Pentru a dovedi ideia sa, Chrisant întrebuintază nuvela XI (unde se și observă lipsa cunoscintelor limbei latine) și unele manuscripte, noi încă necunoscute (c). Un asemenea mod de dovedire nu se pôte numi convingător și nu este fără de intențiune; fiind-că întrebuintând nuvela XI, el nu cunósce nuvela CXXXI, și

(a) Unii admit, că Aquis'a se afla nu departe de actualul Negotin. (Noi adăugăm, că acéstă părere este cu atâta maî probabilă, că în fața Negotinului și pre locul Mechadieî de astă-đi, prin seculul al XIII-lea a ecsistat o mônăstire, fundată de S. Nicodim al Tismeneî și purta numele de водлицы =apele=aquis... N. Trad.)

(b) In Nuvela CXXXI se menționéză Misia I, iar în cea XIa II. se presupune, că erórea este în Nuv. a XI; fiind-că Misia I nu era supusă prefecturei de Ilirie și în respectul ecleciastic ea făcea parte din Patriarchia de Constantinupol.

(c) Χρυσάνθου. Συγαγμάτων pag. 87.

doveșile, aduse de noi, și acesta era cu atât mai necesar, că nuvela întâia se eșplacă prin a doa; și apoi este și mai ne-nțeleș, că el n'a cunoscut opiniune pre fericitului Dositei, a unkiului și învățătorului lui, pre a căruia operă a publicat'o el și autoritatea sciințifică a aceluia trebuia să fie mai sus de ori-ce îndoială. In basa nuvelei CXXXI patriarchul Dositei ȓice: „că archiepiscopul de Achrida (și el confundă Achrida cu Iustiniana I) trebuia să fie neatârnat și el trebuia să chirotonisască pre episcopii Daciei mediterana, ripensă, a Tribaliei, ai Misiei de sus și ai Panoniei“ (a). In alt loc Dositei ȓice, că Biserica română, fiind supusă pene la 450 Archiepiscopului din Roma, dela această dată ea mai întâi a fost supusă episcopului de Tesalonic, iar mai pre urmă Iustinianeii I (b).

Archiepiscopia Iustinianeii I, ca Biserică neatârnată a ec-sistat nu mult. Cea de pre urmă mențiune despre dînsa se găsesce în epistola Papei Grigorie I, la 601. Dar trebuie să presupunem, că ea a ec-sistat și după acesta, cam pene la anul 678, când, dupre opiniunea lui ȓacharie, a căđut sub jugul ordelor bulgare, care în acest timp devastau peninsula balcanică (c). Prerogativa principală a Archiepiscopului Iustinianeii I sta în aceia, că el se alegea și se sântia de sinodul Mitropoliților diecesei și în administrațiunea interioară a eparchiei se bucura de puterea patriarchală. Relațiunile acestei archiepiscopii cu Constantinopolul stau în aceia, că actul alegerei Archiepiscopului trebuia prezentat la confirmarea imperatorului. O umbră de dependență a acestei Archiepiscopii s'a conservat numai față cu Papa Romei; și acesta pentru cuvântul, că Iustiniana I s'a format din Bisericii, ce mai nainte erau atârinate de Biserica din Roma. Cu tôte că independența Archiepiscopiei din Iustiniana I a fost recunoscută de către Papa Vigiliu (d), cu tôte aceste Papii următori n'au încetat a privi la Iliric, ca la o parte din Biserica Romei. Și amestecul Papilor în Archiepiscopia cea nouă a fost tot-déuna combătut de către Archiepiscopii respectivi; acesta se dovedesce din conrespundența, ajunsă pene la noi.

(a) Δοσιθέου. lib. V, cap. XIX, §. 1.

(b) ib. IV, cap. V, § 7.

(c) ȓacharia Beiträge z. geschichte d. Bulgarich Kirche pag. 8. Cu această opi-niune se învoiesce și D. Socolov (pag. 116). Golubinski însé ȓice, că Iustiniana a fost ruinată de către Avari și nu mai târđiu de întâia jumătate a seculului al VII. Кратк. очерк. Церквей pag. 110.

(d) Oriens. Crist. T. II. 281-284.

Doë epistole ale Papei Grigorie I către Archiepiscopii Iustinianei I, Ioan și Leon, nu dovedesc de loc, că Papii au avut aici influință chotăritoare. Așa Papa Grigorie I prin epistola sa către Archiepiscopul Ioan, în urmarea apelului din partea episcopului e Acvila, Adrian, interzice lui Ioan cuminicarea timp de 30 zile și Ioan nu se supune epitimiei, considerând, se vede, apelul nelegal (a). Sunt cazuri, când clerul Iliricului a arătat relațiuni mai mult sevă mai puțin libere. Pre la 545, Imperatorul Iustinian, dorind ca să împace pre monofiziți cu ortodocșii, a kiemat în Constantinupol pre Papa Vigilie. Părăsind Vigilie Roma la 26 Noemvrie 545, a venit în Iliric, unde, ca în eparchia sa, a rămas pënë la 25 Ianuarie 546. Aici episcopii locului s'au adresat la Papa, rugându'l să nu primiască cele trei capete. Acésta dovedesce, că Papa, conform tradițiunei stabilite, se bucura încă de o influință morală în Iliric. Cu toate aceste în curënd autoritatea Papei din Iliric a fost clătinată. În Constantinupol Vigilie, dupre cum se scie, a avut o conduită duplă, une-orî se ținea în partea ortodocșilor și alte-orî într'a monofiziților. Acéstă nechotărîre a Papei și mai ales publicarea indicatumu-lui lui Vigilie a provocat o nemulțemire mare între episcopii Iliricului și ei au convocat un sinod local la 550, unde s'a chotărît, ca să se scrie imperatorului în numele sinodului, și lui Benenat, Archiepiscopul Iustinianei I, spre a se cruța cele trei capitule, iar pre Papa Vigilie l'a aescomunicat (b) Imprejurarea acésta a trebuit să dovediască Papilor, că influința lor în Iliric devinise fôrte mărginită, și că eparchiile, supuse mai 'nainte lor, trebuéu mai curënd sevă mai târziu să se folosiască de împrejurări și să se sustragă de sub influența Papilor. Incursiunile Slavilor și ale Bulgarilor împuternicindu-

(a) Iaffe No. 801, 802 și 845. Intre apărătorii puterei papale asupra Iustinianei I t ebue să punem și pre Herhenreter. „Când Iustinian, dice acesta, a aședat pre episcopul orașului sevă natal, Iustinianupole, preste mai multe provincii și Mitropoliți, care mai 'nainte atârnuau de Archiepiscopia din Tesalonic, atunci el (Archiepiscopul Iustinianei) a devenit vicariul Papei din Roma, în cât ajunsese a fi aici doi vicari—unul pentru provinciile, unde se vorbea grecesce și altul pentru acelea, unde se vorbea latinesce. Predecesorul lui Agapet, Vigilie, și toți Papii următori au conservat pre acest vicariu în acele relațiuni către sine, în care se afla și cel din Tesalonic“. Hergenrôher I, 160. Ne unindu-ne cu opinia acestui erudit, că Archiepiscopul Iustinianei a fost vicarul Papei, noi recunoscem acea parte a ideei lui, Archiepiscopia Iustinianei avea sub sine pre creștinii, ce vorbeau limba latină, și mai ales pre cei din eparchiile Dac ei și că anume acéstă limbă a conservat latinismul din limba română. Archiepiscopia din Tesalonic a devenit de aici grăcă.

(b) Δοσιθέου lib. V. cap. XX §. 2. Și decă ni s'ar propune întrebarea, care din cele doë tronuri avea mai mare influință în Iustiniana I, adecă cel din Constantinupol sevă din Roma, noi am afirma cu sigura ță că cel din Roma.

se tot mai mult, și primirea creștinismului de acestia, energia și stăruințele Constantinopolului, care, fiind mai aproape de Iliric, ajunsese o Biserică canonică egală cu cea din Roma, și în fine dominațiunile popórelor barbarice asupra locuitorilor autochthoni ai Iliricului, între cari și ai Bisericilor din Daciă, toate aceste au făcut, ca puterea Papei să fie cu totul mărginită la Dunărea. O asemenea desmembrare dela tronul S. Petru a Bisericilor ilirice și dacice nu putea să placă Papilor, și de aici se încep între Constantinopol și Roma disputele sinodale pentru hotarele acestor eparchii și apoi lucrul ajunge la despărțirea Bisericilor, după care urmază la Răsărit acea propagandă romano-catolică. Acesta este caracteristica generală a pozițiunei Bisericei daco-române față cu Patriarchia din Constantinopol și cu Papii dela Roma. Nu vom trece de acum înainte, și vom urmări mai de aproape evenimentele, petrecute în această epochă.

Și așa noi am văzut, că în locurile, unde au venit Slavonii și după dânșii Bulgarii, erau mai înainte Biserici creștine cu o organizațiune solidă, care n'a putut să rămână fără de influință asupra întórcerei la creștinism a acestor popóre.

N. Lașcu

[Sfârșitul în No. viitor]

SANTA SCRIPTURA

INTRODUCERE PARTICULARĂ ÎN PENTATEUC

Ceea ce avem a examina în această introducere particulară este subiectul Pentateucului, autenticitatea sa, integritatea, veracitatea și divinitatea sa, și în sfârșit meritul literar al acestor cinci cărți scrise prin Moisi.

A.

Numele Pentateucului este compus din cuvintele grecești πέντε (cinci) și τεύχος (instrument, carte). Dar acele cinci cărți cuprinse sub termenul de *Pentateuc* sunt: *Facerea*, *Eșirea*, *Leviticul*, *Numerii* și *Adoa-lege*. Aceste nume s'aun împrumutat din traducerea celor șapte-zeci. În bibliile ebraice, fie-care din aceste cărți, afară de cea a Numerilor, n'are altă numire de cât primele cuvinte cu care se începe (a). Iudeii deosebesc aceste cinci cărți prin cuvântul *Tora*, carele însemnă *lege*, *instrucție*, *învățătură*; fiind că toate instrucțiile și legile Ebreilor vechi se cuprind în aceste cărți.

B.

Fiind că opinia generală atribue Pentateucul lui Moisi, cestiunea despre *autenticitate* se reduce la aceea de a se ști, dacă în adevăr el este autorul acestei opere. Fără a mai

¹⁾ Așa cartea Facerei se numește grecește Γενέσις—*Origină*, érá ebrește *Be-reșit*—*La început*. Cartea Eșirei se numește grecește Ἔξοδος, și ebrește *Vaielâ*—și érá numele. Cartea Levitilor se chéamă grecește Λευιτικόν, și ebrește *Vai-crâ*—și chéamă. Cartea Numerilor, în grecește Ἀριθμοί, se numește ebrește *Vai-daber*—și *a dis* (și a vorbit), sau *Bemidbar*—în *pustie*. Cartea Adoia-lege, în grecește Δευτερονόμιον, în ebrește se numește *Elé hadbarim*—éca *cuvintele*.

vorbi de Nazorei, de Maniheii și de alți óre-carii eretici din vécurile primare, carii se pare că s'aú îndoit că Moisi ar fi scris tot ce cetim noi în Pentateuc, Spinoza și mai mulți critici Germani (Vater, Gesenius, Harmann ș. a.), pretind că Pentateucul nu este a lui Moisi. Criticii carii sunt de acés-tă socotința nu véd în principalele cărți ale Pentateucului, de cât niște simple memorii, scrise unele de către însuși Moisi și altele de către niște contimporani ai seii, și adunate mai târziu prin vre-un compiler, carele nu s'a mărginit a le reduce într'un corp de operă, dar carele a făcut nume-róse adaosuri. Incât pentru epoca în care s'ar fi făcut acéstă compilație, chiar acești critici nu sunt toți de un acord: unii voesc ca acésta să fie între Iosua și Samoil, alții — în epoca lui David, unii în timpul captivităței babilonice, și cei mai mulți înfine sub Ezdra.

Dupre Ricard Simon, Moisi n'a scris de cât legile Penta-teucului; érá partea istorică o lăsă *Scribilor* sau *Notarilor* publici, ce purtau titlul de *Profeți*.

Karol Cene, ministru protestant, și Astruc, doctor din Bruxela, socot că *Facerea* este o simplă compilație de pe diferite memorii, scrise de către niște autori necunoscuți, și că Moisi n'a luat altă parte de cât că le-aú regulat, ast-fel în cât se póta forma un corp de istorie.

Dar cea mai mare parte din interpretori, apără auten-ticitatea Pentateucului, așa dupre cum ni se presintă el actualminte.

Tot-odată mai mulți dintre eise acorda acredcă s'a ameste-cat pe ici, pe cole, óre-care adausuri; alții presupun kiar inter-polații considerabile.

Aceste diferite rătăcirii țintesc de a atăca mai mult sau mai puțin autenticitatea Pentateucului; noi vom refuta pe unele în propoziția următoare, și vom combate pe altele, când vom respunde la obiecțiile ce s'aú făcut în contra autentici-tăței acestor cărți.

Propoziție.

Moisi este autorul Pentateucului.

Când se privește cu luare-aminte și fără prevenție (preju-diție) fie-care din dovețile pe care se razimă acei ce întăresc că Pentateucul este operă a lui Moisi, este nevoit să primés-că acest adevăr ca necontestabil. Trei feluri de doveți ser-

vesc în deobște, în critică, spre a statornici autenticitatea unei cărți. Cele două dintăi sunt *directe* sau positive, și a treia este *indirectă* sau negativă. Cele două dintăi se despart în *doveđi estrinsece*, care sunt tradiția și mărturiile istorice, și în *doveđi intrinsece*, sau interioare, numite așa, fiind că sunt împrumutate din însăși cuprinderea cărței și din caracterele autenticității ce se afla kiar în ea. Dar cine ar putea să conteste Pentateucului aceste diferite titluri?

I. *Doveđile Estrinsece.*

Doveđile de felul acesta, care pot să servescă de fundament autenticității Pentateucului, sunt: Tradiția statornică și unanimă a Iudeilor și a creștinilor, Pentateucul samaritan și mărturia anticității profane.

1. Autenticitatea Pentateucului este la Iudei o dogmă fundamentală, și pînă creștină este cel puțin un fapt neștrămutat și privit ca esențial în istoria religiei. Dacă, după cum am dis mai sus, óre-cari eretici din vécurile primare se pare că s'aú îndoit că Moisi ar fi autorul a tot ce cetim noi în cărțile ce pórtă numele seú, ei nu aduceaú la acésta altă dovadă decât neputința în care se vedea de a împăca învătătura lor cu óre-care locuri din Moisi. Așa și Eihorn, din timpurile aceste mai din urmă, după ce a susținut autenticitatea Pentateucului în genere, disperându-se de a scóte la capăt, prin o esplicare curată și simplă a textului, cu greutatele ce Pentateucul presenta în contra sistemului dogmatic, pe care și-l formasă de mai 'nainte, a pretins, în cea mai de pe urmă ediție a întrodúcerei sale, că părțile principale ale acestor cărți nu sunt de cât o compilație făcută în timpul dintre Iosua și Samoil, și că dacă Moisi a scris óre-care fragmente, la aceste aú luat parte și contimpurani seí, și că compilatorul a adaos mult și de la sine. Așa dar nici socotința acestor eretici, nici opinia cea nouă a lui Eihorn, nu vor putea să stea la cumpănă cu mărturia unanimă a unei întregi nații, a nației iudaice, asupra acestuú fapt ce aparține numai ei, și care s'a petrecut în sînul ei și sub ochii părinților ei. Cutrierând (frunzărind) tóte cărțile V. Testament, atát cele istorice, cât și cele profetice, se póte vedea cu ușurință două lucruri: 1) Că pînă Iudei tot dé-una s'a suposat ca un fapt statornic și ne'ndoibil, că Moisi a lásat o carte, în care se cuprindea legile sale; 2) că acésta carte, de care

sânții scriitori vorbesc atât de adese-ori, și pe care o atribue lui Moisi, era Pentateucul, așa precum îl avem noi astăzi.

1) Printre mulțimea de autorități ce vin a dovedi că Iudeii tot-deuna au privit, ca un fapt constant și ne'ndoibil, că Moisi a fost lăsat o carte, în care se cuprindeau legile sale, noi ne vom mărgini a cita pe acele necesare a forma lanțul tradiției. Cea întâi mărturie, ce vom invoca, este cea a însuși Pentateucului, carele ni spune că Moisi este autorul câtor-va scrieri.

În capul XVII, 4, a Eșirei, Dumnezeu poruncește lui Moisi să scrie *în carte* perfidia Amaleciților, rebelul ce a avut a susține în contra lor, și viitorul lor sfărâmare. În aceeași carte ¹⁾ se dice lămurit că Moisi a scris nu numai legile, dar și diferitele arătări a lui D-zeu, și prin urmare partea istorică a Pentateucului. În capitolul XXXIII a Numerilor se citește că Moisi a descris popasurile Iudeilor în Arabia Petrosă. A-doa-lege nu este nici mai puțin pozitivă, nici mai puțin formală; dar mai înainte de a expune dovedile ce ni dă ea în favoarea propunerii noastre, vom face o observație ce ni s'a părut necesară. Este un fapt necontestabil că Iudeii au dat tot-deuna numele de *lege* Pentateucului, și cel de *A-doa-lege* Devteronomului, fiind-că ei au privit-o ca prescurtare sau repetiție a legii cuprinse în cărțile precedente. În A-doa-Lege se dice că Moisi scriind legea, o dădu Preuților, leviților și celor mai mari ai nației.... *Și după ce isprăvi de scris într-o carte toate ordonanțele acestei legi, El dădu acest ordin Leviților, cari purtau chivotul alianței Domnului și li duse: Luați această carte și o puneți alături cu chivotul Domnului D-zeului vostru, ca să servească ea de mărturie în contra voastră* ²⁾. Dar această carte scrisă prin Moisi și depusă în mânele preuților, este aceeași pe carea Regii, în puterea unei legi particulare, trebuia să o prescrie pentru trebuința lor particulară ³⁾; această carte fu reaflată sub împărățirea lui Iosia ⁴⁾. Și, sau că se înțelege sub ea legea întregă, sau că se atinge aici numai de A-doa-Lege, viderat urmând din aceste texturi că Moisi este autorul Pentateucului, fiind-că Devteronomul nefiind de cât o recapitulație a cărților precedente, trebuie privite toate ca operă a aceluiași scriitor.

¹⁾. Eșire XXIV, 4. 7 și XXXIV, 27.

²⁾. Ad. I XXXI, 9—26,

³⁾. Acoloș XVII, 18, 19.

⁴⁾. 4 Im. XXII, 8; 2 Paral. XXXIV, 14.

Cartea lui Iosua ni dă încă o dovadă despre autenticitatea Pentateucului. La capitulul I, vers. 7 și 8 a acestei cărți se cetește : „*Intărește-te și te îmbărbătează*, zice D-zeu lui Iosua, *ca să esecuți cu credincioșie tot ce ți-a poruncit Moisi servitorul meu.... Cartea acestei legi să fie tot-deuna în gura ta și să o meditezi ziua și noaptea, ca să păzești toate cele scrise într'ênsa.*“ Dar această carte a Legei lui Moisi nu poate fi nici Leviticul, nici Numerii, nici A-doua-Lege în particular, fiind că nici una din aceste cărți nu cuprinde totă legea lui Moisi; trebuie dar numai-de-cât să fie Pentateucul întreg, carele cuprinde totă legea lui Moisi. Dar ori cât de chiară ar fi această consecvență, ea capătă încă și mai mare tărie prin mai multe alte locuri. În adevăr, Iosua, vedându-se aproape de sfârșit, sfătuia pe Israilteni de a observa legea lui Moisi; El li trase totă istoria strămoșilor lor; așa încât discursul seǖ este un fel de prescurtare a celor cinci cărți care formă Pentateucul ¹⁾. În alt loc se dice : *Iosua rădica un altar Domnului D-zeului lui Israil, în muntele Ghebal, dupre cum poruncise Moisi robul Domnului fiilor lui Israil, și precum este scris în cartea legei lui Moisi; El făcu acest altar din petre întregi, neatinse de fier, a adus acolo jertfă Domnului și a scris pe petre o copie de pe legea ce Moisi o a fost expus înaintea fiilor lui Israil... După acesta a făcut să se cetească toate cuvintele de bine-cuvântare și de blestem, și tot ce era scris în cartea Legei: El n'a lăsat nimica din toate ce Moisi îi recomandase să cetească* ²⁾. Trebuie să însemnăm că ordinul de a înălța pe muntele Ghebal un altariu din petre necioplite se cetește în Exodū (20, 25) și în A-doua-lege (27); asemenea tot acolo se cetește și ordinul de a scrie pe petre necioplite, cuvintele legei; și că în fine cuvintele de blestem și de bine-cuvântare sunt raportate în aceeși carte (27 și 28), ceea ce ajunge fără îndoelă a demonstra că Devteronomul se ia în cartea lui Iosua pentru totă legea, adecă pentru tot Pentateucul.

Cartea Judecătorilor ni dă de-asemenea mărturie în favórea autenticității Pentateucului; căci cetindu-se cu atenție, cineva nu poate să nu vadă că ea cuprinde mai multe trasuri care fac alusie la istoria și legislația lui Moisi; legea sa este chiar și numită aici în capul 3 vers 4.

Partea istorică, nu mai puțin și aceea ce se atinge de legis-

1). Iosua XXIII, XXIV.

2). Iosua VIII, 30--35.

lație, sunt de-o-potrivă citate în *Rut*; cineva poate să se convingă comparând capitulul 4 vers 7, 12, cu *Facerea* 38, 29 și cu *Ad. I.* 25, 7.

Impărații și Paralipomenile sunt pline de mărturie în favoarea sentimentului nostru. Eată ce s'a ȃis de Amasias, regele lui Iuda, ce se sui pe tron pe la 838 înainte de Iisus Cristos : El a omorît pe aceia din ofițerii seî carii ucisese pe regele tatălũ seũ ; dar făcu să se cruțã fii lor, dupre ceea ce se scrie în cartea legei lui Moisi ¹⁾ : *Să nu mórã fii pentru părinți, nici părinți pentru fii lor ; ci fie-carele pentru pēcatele sale va muri.* ²⁾ Cetim în a doia carte Paralipomenon, (24, 9) că Ioas fratele lui Amasias luã de la toți locuitorii Ierusalimului și a lui Iuda, impositul ce Moisi statornicise în pustie ³⁾. In aceeși carte să ȃice că Iosafat în anul al treilea al regirei sale, trimise prin tôte politiile lui Iuda prinți, leviți și preuți, carii învęta poporul, avęnd cu ei și cartea legei Domnului (17 ; 7, 9). Dar cine va putea să nege că acęstã carte, n'ar fi chiar legea lui Moisi, adecã Pentateucul ?

Când cetim în cartea a treia, a împęraților (21) că Ahab, regile lui Israel, nu îndrãzni să rãpescã la arãtare via lui Nabot, supusul seũ, și că Iesabela fu nevoitã să alerge la calumnie pentru a-l condamna, putem noi a nu vedea în acęstã purtare o dovadã pipãitã de esistența legei lui Moisi, carea oprește Evreilor de a înstręina moștenirea părinților lor ⁴⁾ ? Mai ales când cetim rēspunsul lui Nabot : „Sã mē ferescã Domnul Dumneȃeul meũ, să daũ eũ moșia părinților meĩ ție ⁵⁾“.

In a doa carte, Paralipomenon (1, 2, 5, 8) aflãm nouã dovedĩ despre esistența Pentateucului.

Se cetește în cartea lui Ezdra că dupã captivitatea babilonicã, când trebuia să se restatornicescã republica și religia, se aplicã nu de a da niște legi nouã, ci numai de a restatornici în putere pe cele ale lui Moisi. In acest chip, pãnã la zidirea templului, se rãdicã un altarũ pentru aducerea olocautomelor.

Nu mai puțin și Ezechiil raportezã un mare numēr de legi și sentenții viderat împrumutate din cãrțile Pentateucului. Așa s. e. capitulul 4 vers 6, a acestuĩ profet, nu este alt ceva de cât capitulul 14 vers 34 a Numerilor ; versul 11 al capului

¹⁾. *Ad. I.* XXIV, 16 :

²⁾. 4 *Imp.* XIV, 5, 6.

³⁾. *Eșire* XXX, 12. *Num.* 1, 2.

⁴⁾. *Leviți* 25 ; 15, 23. 25. *Num.* 36 ; 7 ?

⁵⁾. Vers 3.

20 este o prescriere literală a versului 5 a capit. 18 din Levitic; de asemenea și vers 12 a aceluiași capit. 20, este o imitație curată și simplă a capitului 20 vers 8, și a cap. 31 vers 13 a Eșirei. De se compară încă capitul 44, vers 22, 28, 30, 31, și capitulul 45 vers 12, cu Leviticul 21, 14; Num. 18, 20; Eșire 22, 29; 30, 12; Leviticul 27, 25; Num. 3, 47, se va vedea fără multă greutate că profetul n'a făcut de cât a copia Pentateucul.

Daniil vorbește de mai multe ori de legea lui Moisi. În capitulul 9 vers 13, el dă că blestemul cu care a fost lovit poporul Iudeu este același carele se scrie în legea lui Moisi. Dar acest blestem este raportat în capit. 27—29 a A-doa-lege. Vezi încă pe acest profet în capit. 13, 62, unde din nou amintește de legea lui Moisi, și în capit. 9 vers 15, în carele istorisește eșirea din Egipt, așa duple cum o cetim în Eșire ¹⁾).

Profeții cei mici ni dau de asemenea dovezi viderate despre autenticitatea Pentateucului.

Osie, care ține locul întâi printre ei, nu face alta în cele 14 versuri ale capitului 12, de cât citează cărțile Facerea și Eșirea.

Abdias, în unicul său capit. face aluzie la mai multe locuri din cartea Facerei. Mai cu seamă versul 10 este chiar o citație a acestei primare cărți a Pentateucului ²⁾).

Mihea, după ce a spus că Domnul trimisese înaintea poporului Israil pe Moisi, Aaron și Mariam ³⁾ amintește de istoria lui Valac regele Moabiților și a lui Valaam fiul lui Veor; dar această istorie se raportează în cartea Numerilor ⁴⁾. Versul 15 a aceluși capit. 6 din Mihea nu este de cât ideea Devteronomului ⁵⁾, exprimată cu o mică diferență în termeni, idee ce se află de asemenea și în Aggeu ⁶⁾, dar nu mai puțin îmbrăcată în expresii diferite. Zaharia, recomandând Iudeilor ⁷⁾ de a nu calumnia nici pe văduvă, nici pe orfan, nici pe străin, nici pe sarac, n'a avut oare în vedere legea ce se citește în capit. 22, vers 21, 22 a Eșirei?

Malahia, după ce a citat mai multe locuri din Pentateuc, încheie predicările sale prin aceste cuvinte, ce sunt o

¹⁾ Eșire XIV, XV.

²⁾ Eșire 27, 42.

³⁾ Eșire VI, 4, 5.

⁴⁾ Numere XXII—XXIV.

⁵⁾ Devteronom XXVIII, 38.

⁶⁾ Aggeu I, 6.

⁷⁾ Zaharia VII, 10.

mărturie nerespingibilă în favoarea propunerii noastre: „Aduceți-vă aminte de legea lui Moisi servitoriului meu, de această lege pe care eu 'i-am dat'o pe muntele Horib, ca el să propue preceptele și ordonanțele mele la tot Israilul (IV).

Acastă scurtă espunere ce am făcut, ni dă tot dreptul a dice că: „Tóte cărțile profetice sunt pline de locuri împrumutate din Pentateuc. Dar numai această împregiurare, de să ıea bine aminte, ajunge pentru a refuta pe toți acei ce pretind că în timpul Profetilor Pentateucul încă nu era compus.“

Noul Testament ni dă niște doveđi așa de chiare și așa de deci-ive în favoarea autenticității Pentateucului, în cât nu ne lasă nici cea mai mică îndoélă. Așa, noi cetim în S. Matei¹⁾, că Isus Christos dice unui lepros, vindecat de el, să mérégă să se arăte preoților, și să ducă darul prescris prin Moisi. Dar această lege prescrisă leproșilor după vindecarea lor, se află anume în capitol 14 al Leviticului.

S. Marcu²⁾ citéză acel cuvânt al Domnului: „N'ați cetit în cartea lui Moisi, ceea ce 'i-a ȓis Dumneđeu (din rug)? *Eū sînt D-ȓeul lui Abraam și D-ȓeul lui Isaac și Dumneȓeul lui Iacob; nu este D-ȓeu al morților* ³⁾. Saducheii către care Iisus Cristos se adreséză aici, citéză ei înșii⁴⁾ sub numele lui Moisi legea *leviratului*, care se află în Devteronom⁵⁾.

S. Luca, vorbind despre Născetőrea de D-ȓeu, dice: „Și când s'a împlinit ȓilele curățirei, după legea lui Moisi, 'l-a dus în Ierusalim, ca să-lă presinte înaintea Domnului, precum este scris în legea Domnului, și ca să deie jertfă... doē turturele saū doī puī de porumbi⁶⁾; dar legea lui Moisi, privitóre la acest casū, se cetește în Leviticū⁷⁾.

S. Ioan reproduce cuvintele lui Iisus Christos: „De ați crede lui Moisi, ați crede și mie; că el de mine a scrisū⁸⁾. Același Evangelist rapórtă o întrebare adresată lui Iisus Christos de către farisei și în care îi dice că *Moisi a poroncit în lege să ucidă cu petre pe adulteri*⁹⁾. Dar această lege contra adulterilor se află espusă în capitol 20, 10, a Leviticului.

1). Matei VII, 4.

2). Marcu XII, 26.

3). Eșire III, 6.

4). Marc. XII, vers 19.

5). Devteronom XXX 5.

6). Luca, II, 22—24.

7). Levitic XII, 2, 3.

8). Ioan V, 46.

9). Ioan VIII, 4.

Sântul apostol Iacov, vorbind de Iudei ¹⁾ dice: „Încă din vechime, în fie-care politie sunt ómenî cari li anunță lor pe Moisi (legea sa) în sinagoge, unde-lă cetesc în fie-care Sâmbătă“.

S. Pavel, după ce a amintit Corintenilor ²⁾ despre un loc din cartea Eșirei³⁾, unde se dice că fiiî lui Israil nu îndrăzniaŭ să se uite la Moisi, din cauza străbătătoareî luminî a feței sale, și că acest servitoriŭ a lui D-đeŭ punea un voal pe fața sa, când li vorbea, adaoge: „In acest chip, până în đioa de astăđi, când li se cetește Moisi, ei aŭ un voal pe inima lor.“

In fine Filon, Iosif Flavie, toți talmudiștiî și toți rabinii ni daŭ Pentateucul ca operă fără tótă îndoéla a lui Moisi.

2. După ce am demonstrat că Iudeii tot-déuna aŭ suposat ca un lucru statornic și ne'ndoibil că Moisi a fost lăsat o carte, în care să cuprindea legile sale, urméză să dovedim că acéstă carte este însuși Pentateucul. In tóte locurile ce am citat și pe care le am estras din autoriî sânti, cariî aŭ trăit de la Iosua și până la Malahia, s'aŭ recunoscut o *carte a legei*, citată pretutindene, sub numele lui Moisi. Dar acéstă carte, respectată în tóte timpurile, ca codŭ a legilor religióse, civile, politice și militare a poporului Iudeŭ, nu póte fi diferită de aceea ce noi o numim Pentateuc, și avem mai multe cuvinte solide în favórea propunereî nóstre.

Maî *întăi*, Pentateucul este singura carte cunoscută ce a purtat numele lui Moisi; adversarii nóstri nici într'un chip nu pot să ni dovedéscă din contra. Căci pe ce temeii ar contesta ei legislatorului Evreilor o operă pe care i-o atribuește tótă națiunea în unanimitate, spre a-i însuși nu se știe care altă carte, de care nu se amintește nici cât de puțin, nici în istoriea, nici în tradiția Iudeilor?

Al doile, Din cele ce precedŭ s'a pututŭ videa, că locurile citate din diferiți autori ai vechiului și ai noului Testament, în care se amintește de Moisi, saŭ presupunŭ, saŭ arată, saŭ rapórtă în terminî lămuriți fapte și legi ce se cetesc în Pentateucŭ și că nu đic nimică care să nu se afle în vre-una din aceste cincî cărți.

Dar, noi întrebăm pe orî-ce critic sincer și luminat, póte să fie o dovadă mai tare despre identitatea Pentateucului cu cartea ce se citéză necontenit sub numele lui Moisi? In-

1). Fapte XV, 21.

2). 2 Cor. III.

3). Eșire XXXIV, 30.

drăsni-va cineva să arate cea mai ușoră îndoelă acolo unde se aducă niște demonstrații așa de rigurose și atât de convingătoare ?

II. Dovețile Intrinsece.

Dovețile intrinsece sunt luate, duple cum am arătat, din chiar fondul operei și din caracterile autenticității ce pórta în sine însași. Dar Pentateucul este plin de acest fel de doveți. Ajunge să aruncăm o ochire generală asupra faptelor ce se istorisesc aici, asupra persónelor ce se ved aici figurând, asupra ordinei și a dispoziției lucrurilor, în fine asupra stilului și manierei autorului de a scrie,—pentru a recunoște seculul și mâna legislatorului Evreilor.

1). Tot ce cuprinde Pentateucul se potrivește de minune lui Moisi, cel mai vechiú dintre istorici, și nici într'un chip nu pot fi atribuite unui alt scriitor. Așa, crearea lumii, nevinovăția primară, corupția omului, deluviul, împrăștierea popórelor, nașterea imperiilor, fundarea politiilor, topografia, descrierea vieței domestice și pastorale a patriarhilor, sêrbătorile lor, înmormântările, nunțile, sacrificiile, sunt descrise ast-fel încât nu se potú atribui de cât unui autor ce a compus cartea sa duple monumentele și memoriile păstrate în familii, și duple o tradiție orală, care, trecutá prin puține guri, era încă prós-pătá. Dar tóte aceste nu se pot pricepe de cât suposând un scriitoriú, carele tráea în timpurile cele mai depártate, un scriitor puțin depártat de isvorul tradițiilor primitive, într'un cuvânt pe Moisi. Tot ce dice autorul Pentateucului de Egiptet mai cu sémá și de Arabia, dovedește că el a petrecut mult timp prin aceste locuri.

Spiritul egiptén, carele domnește în opera sa, a uimit pe toți critici în genere, chiar și pe însuși Vater, adversar cum este a autenticității Pentateucului. Autorul se pare informat cu esactitate de afacerile Egiptului; face alusie necontentit la aceste; vorbește cu esactitate despre marea Egiptului, de disprețul ce aráta Egipteniú către streiniú și păstorí, ș. a. Dar în tóte aceste amárunțimí, nu-í nimica care să nu se acorde cu spusele autorilor profani. In ce se atinge de legislația moisaică, ea se distinge mai cu sémá prin colórea sa egipténá. Dar nimine altul afará de Moisi, carele viețuise la curtea lui Faraon, nu putea să fie deplin cunoscător de legile și reglementele Egiptului, pentru a face o alegere și a o apropria legislației sale. Cărțile lui Moisi presupun viderat mai multe

lucruri, pe care istoria din partea sa ni le-a transmis, asupra vechilor Egipteni. Ei aveau gróză de sacrificiile sângeróse ¹⁾, apa Nilului era băutura lor ordinară ²⁾, lovirile de mórte erau pedepsite la ei cu mórte ³⁾; studiul naturei era rezervat unei singure clase de ómenī capabili, numiți vrăjitori sau descântători ⁴⁾. Egiptul avea o castă militară, și tot-o dată o armată tot-déuna gata de marș ⁵⁾. Un scriitor mai puțin familiarizat de cât Moisi cu istoria Egiptului, ar fi putut óre compara vechitatea Hebronului cu aceea a Tanisului? Un autor mai modern ar fi putut vorbi cu atâta esactitate de viitórea cucerire a Hanaanului? N'ar fi dat el unde-va ordine de a sfărâma templurile idolești? Dar Hananeii n'aveau de cât altare și rãdiuri, și éta ce suposézã Moisi tot-déuna. Reflecsiele lui Diuvoazin asupra acestui subiect, sunt cele mai decisive în favórea propunerii nóstre. „Cele patru părți de pe urmă a Pentateucului, dice acest critic celebru, aũ tóte caracterile unei scrieri originale și contemporane; aici se vëd numele și descrierea locurilor pe unde aũ tãbãrãt Israilteni, dela eșirea lor din Egipt până la trecerea Iordanului; numerarea fie-cãruī trib, numele șefilor și genealogia lor; enumerarea cea fórte lungã și amãrunțitã a întinderei tabernacului, a materialurilor întrebuintate la construcția lui, a altarelor, a candelabrelor, a vaselor, a meselor, a tot ce trebuia să servescã spre decorarea tabernaculului; orãnduirea sacrificiilor, numërul lor, natura, calitãțile victimilor, funcțiile preoților și a leviților, consacrarea lor, până și forma vestmintelor lor, totul se însémnã aici cu atâta esactitudine și în așa amãrunțime, carea nu póte să se potrivescã de cât cu timpul primareī instituții a lor.

„Un cult încãrcat cu o mulțime de cerimonii, cerea ca legiuitorul să între în amãrunțimea acésta a practicilor religiose; trebuia să se însemne lucrãtorilor planul și mësurile tabernaculului, planul uneltelor și a mobililor sacre întrebuintate la cultul divin, modelul vestmintelor preutului celui mare. O enumerare a tuturor triburilor și a tuturor familiilor era necesarã pentru ca fie care să'și cunóscã postul ce trebuia să ocupe în marșuri și în lagãrũ. Infine, descrierea locurilor în care s'aũ petrecut principalele eveneminte servea

1) Eșire VIII, 26;

2) Eșire 7, 8.

3) Eșire 2, 15.

4) Eșire 7, 2.

5) Eșire 14, 7, 4.

de a întipări în spiritul Israeliților tot șirul acestei istorii importante. Aceste priviri aparțin fără îndoială timpurilor lui Moisi și caracterului cu care era îmbrăcat el. Dar dacă Pentateucul nu este operă a lui, dacă autorul acestei cărți a viețuit cu mult mai pe urmă de statornicirea religiei Iudeilor, pentru ce atâtea amărunchimi, atâtea repetiții asupra unor lucruri cunoscute, învechite, și de care nu trebuia să se intereseze atât de mult?

Ce trebuia atâtea discursuri, spre a face cunoscut Iudeilor orânduirea servirei levitice, funcțiile preuților, consacrarea lor, forma vestmintelor, niște lucruri cu care cine-va trebuia să fie deprins din copilărie?

2). Maniera cu care sunt reprezentate persoanele ce figurează în Pentateuc, este o dovadă nu mai puțin tare în favoarea autenticității acestor cărți. Cel ce vorbește în A-doa-lege are viderat toate calitățile și caracterul unui om carele, prin minuni neauzite, a scos pe poporul său din captivitatea Egiptului, și carele, la piciorul Sinaii 'i-a dat legi și un guvernământ. El vorbește către un popor sub ochii căruia s'aun petrecut toate evenimentele ce descrie; el îl aduce necontenit de martor: vorbește cu un foc, cu o iuțelă și cu un ton de convingere care nu pot să se însușescă de cât aceluia ce a fost marturul și instrumentul eliberării lor. Dar care scriitor mai din urmă ar fi putut să se transpörte atât de perfect în toate împrejurările timpurilor, a locurilor, a persoanelor și a evenimentelor de tot felul?

Trebue dar a conchide că *Devteronomul* este operă a lui Moisi; dar *Devteronomul* presupune numai-de-cât pe cele patru cărți ce-lă preced: cu alte cuvinte dicend, Moisi este adevăratul autor al celor cinci cărți ce pörtă numele său și până în ziua de astăzi.

3. Șirul și dispoziția lucrurilor cuprinse în Pentateuc se esplică minunat de bine în ipotesa că Moisi este autorul acestei opere. Mai întâi este foarte natural ca un legislator ce scrie istoria legislației sale să-i pună în frunte o introducere care să descrie origina poporului căruia dă el legile sale, și măreția lui D-đeii, carele a bine voit a li fi rege. O asemenea introducere era necesară, spre a face cunoscut poporului Evreu origina sa, șirul strămoșilor lor și drepturile ce ei li lăsase. In acest chip *Facerea* trebuia să între în planul legislației lui Moisi, ca Iudeu. Era necesar încă de a descoperi Iudeilor chipul cel minunat cu care aun fost eliberați din Egipt, cu care aun primit legea pe muntele Sinai, precum

și minunile petrecute în deșert. Tocmai acesta este planul Eșirei; și dacă am merge mai departe am vedea că și în celelalte cărți toate sunt conforme cu timpul și cu împrejurările în care se află Moisi.

4. Stilul în care este scris Pentateucul ni dă o nouă dovadă despre înalta vechime a acestei cărți. În tot Pentateucul colórele narației dovedesc cea mai înaltă anticitate, și istoria până la Avraam este plină de figuri și de icónele unei simplități și a unei nevinovății foarte plăcute, care ne înfățșează naturalul moravurilor patriarhale. În cât despre limba pentateucului, ea nu-și trădă nici-o dinióră anticitatea sa; nu se póte afla în Pentateuc un singur termin, o singură expresie modernă, ba din contra aice se întâlnesc pretutindene *arhaismuri* sau expresii primitive ce nu se găsesc în celelalte cărți posterioare, căci cu toate că limba evraică tot-de-una a păstrat acest caracter de simplitate care o distinge, cu toate aceste, ea a dobândit cu trecerea timpului nouă expresii nouă întorseturi de frase. Noi vom cita în favórea anticității limbei Pentateucului un exemplu pe care orî cine póte să-l înțelégă. Lunile anului n'aũ nume proprii în Pentateuc; ele nu se deosebesc de cât prin ordinea în care se succedză, *întăea, a doa, a treea lună*; dar în cărțile împăraților și în celelalte următoare, ele aũ fie-care numirea lor particulară, dupre cum le cetim astăđi.

III. Doveđile Indirecte.

Raționamentele ce am adus până aice, ajung fără îndoélă pentru a convinge tot spiritul rezonabil în autenticitatea Pentateucului; dar pentru a nu lăsa nici un pretecest adversarilor, vom cutriera principalele epoce ale istoriei Iudeilor și vom arăta că nu-î nici una la care să se pótă raporta compunerea Pentateucului, fără numai epoca lui Moisi.

1. Inimicii cei mai declarați ai autenticității Pentateucului nu vor tăgădui că Pentateucul, așa precum 'l avem astăđi, exista cu doē-sute cincī-zeci de ani înainte de Iisus Christos; căci pe la acest timp s'a făcut traducerea grécă a celor șapte-zeci.

2. Ei sunt siliți să priméscă și aceea, că de la Ezdra, carele trăea pe la patru sute cincī-zeci înainte de Christos, Iudeii n'aũ încetat nici-o-dată a ceti și a venera Pentateucul, ca titlul fundamental al religiei și al naționalității lor.

3. Nu este óre o nebunie a acusa pe Ezdra că ar fi fabricat Pentateucul? *Mai întăiă*, Ezdra n'a ajuns în Iudeea de cât

în anul 458; dar încă din anul 536 Zorovavel s'a întors aici întovărășit de șefii și de o parte a nației, și a restatornicit vechiul cult în forma prescrisă de Moisi, dupre cum se citește chiar în cartea lui Ezdra ¹⁾. Legea lui Moisi era dar cunoscută de către Iudei mai 'nainte de a veni Ezdra din Babilon la Ierusalim. *Al doile*, sub Zorovavel și prin urmare mai 'nainte de Ezdra, Samaritenii cer să țiea parte la restatornicirea templului, d'înpreună cu Iudeii, pe motivul că și ei servesc lui D-zeu în același chip ca și dênșii ²⁾; ceea ce dovedește că Pentateucul exista cu mult mai 'nainte de Ezdra. *Al treilea*, Iudeii contimporani cu Ezdra erau fi și nepoți ai acelora pe cari Nabuhodonosor îi strămutase în Haldeea; ei aveau fără îndoelă o religie, un cult și o iurisprudență. Legile societății renăscēnde erau fără îndoelă anume acele legi vechi, pe care Zorovavel le-a pus în vigore, acelși ce se păziau la Ierusalim și în tōtă Iudeea înainte de captivitate.

4. Este în totul cu neputință ca cărțile lui Moisi să fi fost compuse după mōrtea lui Solomon. Căci un critic luminat și scutit de prejudiții, cât de puțin de ar reflecta la revolta celor 10 triburi, la rivalitatea, la dușmănia și rēsbōele cele neconținute ce au urmat din cauza acestei rumperi, nu va putea crede nici-o-dată că Iudeii și Israelii s'ar fi reunit și înțeles, să fabrice o lege comună pentru amândouē popōrele, sau că uni ar fi adoptat opera celoralaltii.

5. În fine, Pentateucul n'a putut fi suposat în intervalul ce desparte pe Moisi de Solomon. Noi cetim în istoria Ebreilor că Solomon a zidit un templu mareț și a adaos la pompa cultului; dar când acest prințu s'a suit pe tron, el află legea lui Moisi statornicită, serviciul preuțesc și levitic se observa mai dinainte, sērbătorile prescrise în Pentateuc se celebrau regulat și forma religiei era determinată. Impērațirea lui David nu ni presintă nici o inovație în acēstă privire; Saul, Samoil și judecătorii nu cunosc altă lege de cât cea a lui Moisi. Adevērat că sub judecătorii, Israelii s'au făcut adese-orī culpabili în idolatrie; dar, în mijlocul celor mai mari excesuri, se vedēu trasurile și urmele legii mosaice. Așa Miha, carele onora idolii în casa sa, simți nevoea de un preot din rasa levitică ³⁾. Înainte de împērațirea lui Saul, mai 'nainte chiar și de guvernul

¹⁾. Ezdr: a III 2.

²⁾. Ezdr IV, 2;

³⁾. Leviticul 16, 9— 3.

lui Samoil, atuncea când Iudeii viețueau într'o întrégă licență, noi vedem chivotul mărturieî depus la Silo, un preut mare din rasa lui Aaron, fiî lui cari primesc ofrandele poporului, dar cariî calcă legile sacrificiului și datoriiile de preuți ¹⁾; noi vedem încă sêrbători ce se celebrau la timpuri hotărîte, și în timpul cărora se suiau din tôte părțile la casa lui D-deu spre a-lu adora ²⁾. În fine, în aceste timpuri de anarhie și de turburări, noi vedem că se păzea legile privitoare la eredități și nunți, conform în totul cu acele din Pentateuc ³⁾. În acest chip legea lui Moisi se află în tôte epocele istoriei iudaice; prin urmare, este cu neputință ca ea să se fi fost produs în nici un timp altul.

Etă doveđile pe care reposéză autenticitatea Pentateucului: mărturia statornică și unanimă a Iudeilor, caracterile însași cărței, și neputința de a presupune Pentateucul în niște timpuri posterioare.

C.

Despre integritatea Pentateucului.

Ne avênd nimica solid a opune autenticității Pentateucului, scriitorii moderni, ce se numesc raționaliști, se mărginesc acum a susține că acéstă carte nu este astă-đi așa precum a eșit din pana legislatorului Evreilor, saũ pentru a vorbi în limba criticeî, că ea este interpolată. Dar mai înainte de a resturna acéstă doctrină, care forméză o eróre de căpitenie în materia religieî, noi ne credem datorî a face o băgare de sémă fórte importantă. O carte póte fi interpolată în douê chipuri, în substanța sa saũ în părțile cele mai puțin esențiale. Nu se póte tăgădui că Pentateucul ar fi scutit de niște asemenea interpolații ușore, care nu-î schimbă întru nimica substanța faptelor, a dogmeî și a moraleî cuprinse în el; căci acest fel de interpolație este ca proprietatea tuturor cărților copiate și prescrise de mâna omului; și pentru a conserva o carte în întregime, ar trebui o minune, ceea ce nu este necesar, pentru că și fără de acéstă regulile credinței și a moravurilor pot fi păstrate cu credincioșie. Afară de aceea confruntând diferite manuscrisuri ale Pentateucului, și comparându-le cu traduceriile, se vede lămurit că D-deu n'a făcut acéstă minune. Aceste ușore interpolații nu sunt, dupre cum mărturisesc toți învêțații,

¹⁾. 1 Imp. 1, 2;

²⁾. Jud. XX, 19.

³⁾. Compară Rut IV cu A-doa-lege XXV.

decât niște explicații dintru'ntâi puse pe margine, și care mai târziu au trecut în text, prin neluarea aminte a copiștilor. În acest chip punctul cestiei la carea avem a răspunde aici, este a se ști de trebue a primi în Pentateucă nu interpolații ușore, dar grave care schimbă substanța faptelor și a învățătorei acestor cărți divine, duple cum prețind adversarii noștri, contra cărora noi statornicim, ca necontestabilă propoziția următoare.

Propoziție

Pentateucul n'a fost interpolat în lucrurile esențiale.

1. Aceleași resóne ce dovedesc autenticitatea Pentateucului susțin și integritatea sa. Noi am făcut să se vada prin un mare număr de citații împrumutate din toate cărțile vechiului Testament, că Iudeii tot déuna au avut cunoștință de cărțile lui Moisi. Dar aceste diferite citații cuprindând cea mai mare parte a Pentateucului, adecă dogmele, legile, istoria și minunile, urmază neapărat că această carte tot déuna a fost asemenea cu ea însași.

2. Autenticitatea cărților lui Moisi ni este atestată prin venerația publică a Iudeilor și prin statornica credință a acestui popor, încât nu póte rămânea nimăruși nici cea mai mică îndoelă în această privire. Pentru ce dar să nu credem noi acesteasi mărturii, când ea ni garantază integritatea acestor cărți? De cine să întrebăm de s'a păstrat Pentateucul neschimbat până astăzi, dacă nu de acest popor carele a fost tot-déuna păstrătoriul și santinela lui? Dar, în toate epocile istoriei lor, Iudeii au susținut că cele cinci cărți a lui Moisi sunt absolutamente așa duple cum au eșit din pana sântului legislator.

3. O carte păstrată ca comóra cea mai prețiosă, o carte cu care se servesc în tot momentul ómenii, cărora li este încredințată administrarea afacerilor religióse și politice, nu póte să fie espusă interpolațiilor și schimbărilor: dar tocmai ast-fel este Pentateucul. Și în adevăr, 1) autograful chiar al lui Moisi era depus alături cu chivotul alianției¹⁾; 2) preții da regilor sau șefilor în momentul alegerei lor o copie de pe original, ca aceștia să studieze legea lui Moisi și să o observe; 3) la toți șapte anii se făcea de pe ea cetiri publice; 4) o seminție întregă era însărcinată cu paza

¹⁾ Ad. I. XXXI, 26;

ei; 5) această carte cuprindea în sine și legile politice, cu care trebuia să se conformeze toată nația; 6) Iudeii posedau un mare număr de copii, pe care le respecta cu religiozitate. Cum ar fi putut dar să se schimbe și să se prefacă o carte păstrată cu atâta respect?

4. Dacă Pentateucul s'ar fi prefăcut, apoi acesta nu s'ar fi putut face de cât prin însuși Iudeii, prin păgâni, prin Samariteni sau prin creștini; dar nici unii din ei nu s'ar fi putut hotărî la acesta, fără a produce o mare larmă și fără a asculta din toate părțile protestații.

5. Dacă ar fi avut loc această falsificare, apoi ar fi urmat sau prin o comună înțelegere a poporului întreg, sau de la ore-cari particulari. Întăea suposiție însă este himerică; căci istoria n'ar fi tăcut asupra unui fapt atât de extraordinar. În adouă suposiție, trebuia să urmeze negreșit reclamații; chiar nația întrăgă s'ar fi rădicat în contra obrazniciei unor asemenea particulari, și 'i-ar fi fulgerat cu anateme.

Aplice cineva, spre exemplu, această raționare asupra codurilor noastre de legi, spre a vede de este cu putință să se falsifice o carte așa de tare răspândită.

6. Infine, confruntarea manuscriptelor este o dovadă nerespingibilă despre întregimea Pentateucului. Căci, dacă s'ar fi prefăcut această carte în subsianța sa, și această prefacere neputând, fără îndoelă, să se introducă în toate manuscriptele, ar trebui ca, comparându-le, să găsim pe unele în totul diferite de altele. Dar confruntarea tuturor manuscriptelor, făcută cu atâta îngrijire de Cheniccot și de Rossi, dovedește că ele toate se acórdă în articulele esențiale. S'au confruntat de asemenea toate manuscriptele vechilor traduceri a Pentateucului, aceea adecă a lui Acvila, a lui Simac, a lui Teodotion, traducerea celor șapte-zeci, Vulgata, traducerea siriacă și diferitele exemplare ale Pentateucului samariten; dar din această adouă confruntauție n'a urmat decât același rezultat, adică nici o diferență substanțială între vechile traduceri și vechile manuscripte, de pe care au fost ele făcute, și manuscriptele moderne.

Din toate aceste se dovedește că Pentateucul s'a păstrat la Iudei neatins, în ceea ce privește, fondul, și a trecut neatins din mâinile lor la noi creștinii din toate timpurile și din toate locurile.

D.

Adevăratea Pentateucului.

Tóte faptele cuprinse în Pentateuc sunt necontestabil adevărate. Aceasta se probézá prin următóarele:

I. Moisi a putut tare ușor să aibă cunoștință despre tot aceea ce se cuprinde în cele patru cărți din urmă ale sale, fiind că era istoric contemporan și martur ocular a evenimentelor ce fac obiectul opereii sale: „Pentru ce, cu dreptul întrébă Voazin, să nu merite și el aceéși încredere, ca și un Xenofont, un Tucidit, un Polibie, un Cesar?”

Dacă este vre-o diferență între autorul Pentateucului și acești scriitori, nu va fi óre în avantajul celui dintăi? Scrierile lui Cesar, a lui Polibie, Tucidit, Xenofont nu cuprindú principiile fundamentale a iurisprudenției și a religiei grécă și romană; ele nu erau atât de interesătóre; nu erau într'o dîlnică întrebuintăre ca Pentateucul. Retragerea celor de ce mi, resbelele peloponeziace, cartagineze și gale, erau fapte depărtate și mai neinteresante pentru Grecia și cea mai mare parte a Italiei, pe când minunile lui Moisi erau pentru toți Israeliții contemporani cu el niște fapte presente și personale. Xenofont și Cesar scrieau unul la Atena și altul în Roma despre cele petrecute în Asia și în Galii; Moisi scrie istoria sa sub ochii a o mulțime de marturi, în timpul și pe scena evenimentelor.“

În legi, care formézá o parte considerabilă a Pentateucului, noi n'avem nici un motiv de a suspecta veracitatea și exactitudinea lui Moisi, fiind că el le-a primit nemijlocit de la Dumneđeű.

În cât pentru cartea Facerei, el nu era lipsit de mijlócele necesare, spre a descrie cu credincioșie tóte părțile ei; căci, afară de revelația de care a putut fi fără îndoélă favorizat acest servitor a lui Dumneđeű, el avea încă la dispoziția sa memoria primarelor eveneminte, răspândită pîntre nații, tradițiile casnice păstrate în familia lui Avraam, inscripțiile săpate pe morminte, altarele și alte monumente de acest felii, în fine cânticile și memoriile timpurilor antice. Și să nu se lungească cine-va a crede că Moisi n'a putut să se foloséscă de tóte aceste; căci înțelepciunea și geniul ce desvălește el peste tot locul, educația ce primise la curtea lui Faraon, și însuși Pentateucul seű, sunt o dovadă necontestabilă că nici un scriitorii al anticității nu era mai capabil de cât el de a întrebuinta bine resursele arătate. De aice se vede că Moisi era îndeplin cunoscător de lucrurile ce rapórtă în cărțile sale, și că prin urmare el n'a putut fi amăgit.

II. Asemene ușor putem demonstra că Moisi în scrierile sale n'a voit a amăgi pe Israeliți. Stilul lui este simplu, fără ornament, fără nici o precauțiune oratorică, proprie a îndepărta greutățile ce s'ar putea naște în povestirea sa; plin de încredere în credincioșia sa, el nu rapórtă decât fapte publice și próspete, el nu simte nici o greutate pentru a convinge pe contemporanii sei, nu 'și propune decât a învăța posteritatea, și étă pentru ce tot istorisește fără a deserta și fără a dovedi o singură data.

Descrierea creației lumii, care pórtă în sine sigiliul verității în chipul cel mai admirabil, ajunge singură a ni garanta exactitudinea și fidelitatea acestui istoric, în tóte scrierile sale. Cetindu-o cu cât de puțină atenție, este cu neputință să nu se convingă cineva că numai-de-cât așa a trebuit să procedeze Dumneđeū la formarea acestui mare tot. Nici o dată omul de la sine-însuși n'ar fi putut să represinte pe ființa supremă vorbind și lucrând cu atâta înțelepciune și maestate. Spiritului omenesc nu-ı este dat să inventeze în asemenea chip. Să observăm încă că caracterile persónelor ce jócă un rol óre-care în Pentateuc, sunt într'un perfect acord cu acțiunile lor, și că scurtimea narațiilor, mai cu sémă a acelor ce privesc evenemintele cele mai vechi, dovedește că autoriul a înlăturat tóte circumstanțiile îndoelnice; ceea ce este o dovadă chiară și evidentă de sinceritatea sa. În fine acele bătrâne locuții (manieri de a vorbi), acéstă simplitate antică, respândită în Pentateuc, încă confirmă veracitatea autorului seū; căci tot ce povestește el aici despre moravuri, deprinderi și obiceiuri din timpii primari ai lumii, asupra ospitalității, spre exemplu, asupra prânzurilor, sacrificiilor, asupra datorințelor casnice a femeilor, asupra monumentelor Egipetului, asupra bogăției lui, ș. a, tóte aceste se află raportate în același chip de către Esiod, Omer, Erodot, Diodor de Sicilia și alți scriitori ai anticității. 2) Chiar caracterul și purtarea lui Moisi, proclamând sinceritatea și omenia sa, respinge departe de la el orı ce idee de înșelătoriū și înșelăciune. Un înșelătoriū este un om îndrăsneț și fanatic, a cărui scrieri tot-déuna sunt pline de furie. Un înșelătoriū este încă lingușitoriū al celor mari și puternici; acopere sub masca ipocrisiei necucernicia sa. Infine un înșelătoriū caută laude din partea publicului, pe care voește a și le atrage prin zădarnicile și pompósele promisiuni. Étă portretul unui înșelătoriū. Dar în persóna lui Moisi nu se va putea descoperi nici cel mai mic tras, care se sémene cu

acest portret. Și mai întâi, el se arată în chipul cel mai simplu și mai scutit de orî ce fanatism, ca trimis al lui Dumnezeu; el dovedește trimiseciunea sa prin cele mai adevărate minuni, operate atît în Egipt, precum cele de ce plăgi, cât și afară de Egipt, precum trecerea prin marea Roșie; și prin aceste mijlôce el face pe Iudei să credă în lucrările și cuvintele sale. *Al doile*, el nu numai nu lingusește pe cei mari ai nației sale, dar încă 'i mustră cu asprime, când comit vre-o greșală, și pentru a se convinge cine-va în acésta n'are de cât să cetéscă discursurile sale. *Al treile*, în cât despre minunile sale din Egipt, el le-a operat înaintea curței lui Faraon; el a făcut un mare număr în prezența tuturor Egiptenilor; pe altele le-a făcut în deșert înaintea a două milioane de ómenî, precum despărțirea apelor mării Roșie; el a dat tótă legea sa în public. *Al patrile*, nu numai în public, dar și în secret,—în vieța sa interióră, Moisi practică virtutea; dovadă la acésta este înfocata sa pietate, umilința cea mai extremă, indiferența de propriile sale interese, iubirea ce o arată către toți, zelul pentru gloria lui Dumnezeu ș. a. *Al cincilea*, el preferă mai mult folosul poporului încredințat direcțiunei lui, de cât tóte bunurile particulare, și nu se teme a se expune pentru acest popor la tóte primejdiile. Dumnezeu voește să estermine acésta nație rebelă, Moisi se presintă ca o victimă pentru mântuirea ei: „Te conjur, strigă el, de a li erta acésta greșală; sau de nu, șterge-mă din cartea ta ¹⁾.” Ce putea el să aștepte de la un popor atît de nesimțitor și neîmblândit, plecat către idolatrie, mai tot-déuna în rebelie, carele se revoltase în contra lui chiar de a treea di de la eșirea din Egipt și de care dice însuși: „Ce să fac cu acest popor? Puțin trebuie, ca el să mă ucidă cu petre.” Ce n'a pierdut el, când a renunțat la averea fetei lui Faraon, mama sa cea adoptivă, pentru a merge să rătăcésca timp de patru-zeci de ani prin deșerturile cele grozave, în capul unui popor cu neputința a se disciplina, și tot-déuna nemulțemit și cărtitor! El a avut atît de puțin interes pentru înaintarea familiei sale, în cât a numit șef al poporului pe Iosua, strein de tribul seú, și lăsă pe proprii seú fii confundați în clasa leviților ²⁾. El arată aceéși neinteresare și pentru bogății ³⁾. După ce a întrebuintat cele mai de pe urmă momente din vieța sa pentru a întipări celor mari și poporului cea mai

¹⁾. Eș. XXXII, 32.

²⁾. Eș. IX, 20; Xud. 18, 30.

³⁾. Num. 14, 15.

strictă observare a legei și o neviolabilă credincioșie către Dumnezeu, el móre sêrac, lăsând după el o posteritate nedistinsă nici prin bogății nici prin dignități. *Al șéselea*, istoria sa este plină de trasuri desonorătoare pentru nația sa. Dar un înșelătoriū s'ar fi păzit tare bine să nu lovescă în nimenea. *Al șeptelea*, departe de a ascunde greșalele sale proprii, el dă pe față rătăcirile și lipsurile sale. Așa el vorbește de mai multe ori de păcatul carele 'i opri întrarea în pământul făgăduinței ¹⁾; și dacă istorisește vre un eveniment glorios personal lui, carele nu s'ar fi putut lăsa fără a întreprumpe firul istoriei, el nu atribuește șie gloria, ci lui Dumnezeu: el se uită pe sine cu totul, în cât cetindu-l cine-va nici nu gândește la el; și descriind trasurile cele mai sublime, ce ar putea să onoreze pe un om, el întrebuintează stilul cel mai simplu și espresiele cele mai ordinare. Se vèd óre aici trasurile unui înșelătoriū?

III. Chiar când ar fi avut Moisi în scop de a înșela pe Iudei, el n'ar fi putut face acésta. Evenemintele raportate în Pentateuc se despart firește în două clase. Cea întâea cuprinde evenemintele ce aū precedat lui Moisi, și care sunt raportate în *Facere*, a doa cuprinde pe acele ce s'aū petrecut în timpul seū, și pe care le însémnă în cele-lalte patru cărți ce urméză. Dar era cu neputință să amăgescă pre Iudei în vre-una din aceste clase de eveneminte. Evreii cunoșteau pe cele dintăi tot așa de bine ca și el: căci documentele antice păstrate în familii, cântecele și monumentele de tot-feliul ce exista în nație; în fine tradiția orală care ușor s'a putut păstra pintre Evrei, era atâtea mărturii care s-ar fi rădicat în contra înșelătoriului. Cu atâta mai vîrtos el nu ar fi putut amăgi pe Iudei în cele-lalte fapte cuprinse în cărțile următoare, adecă plăgile cu care Dumnezeu lovi pe Egipteni, pentru a-i nevoi să lase pe poporul Iudeū să ésa din țera lor; trecerea mării Roșie de către același popor; publicarea legei la Sinai, mana cu care Israeliții s'aū hrănit în timp de 40 anī prin deșert ș. a.; căci el ar fi fost cel mai temerariū și cel mai neprudent dintre toți oamniī, dacă ar fi îndrăsnit să susție că poporul a vèduț și a fost martur acestor minuni, fără ca acésta să fie așa. Dacă Israeliții aū creduț minunelor lui Moisi, trebuie a mărturisi că aceste fapte sunt adevèrate, saū a susține a că Israeliții erau un popor lipsit de întrebuintarea sensurilor și de reson. Éra dacă nu le-aū cre-

¹⁾ Num. 20; 12, 24; Ad. I. 1, 37;

duț, purtarea lor ajunge până la culmea nebuniei și a extravaganței (lipsa în totul de judecată). Căci, a se supune în curgere de patru-zeci ani unui înșelătoriu dovedit, a se supune orbește tuturor legilor ce 'i-a plăcut lui a dicta, a se lăsa gătuiți și uciși din ordinile lui, este un exces de nebunie, care nu se pricepe nici de cum.

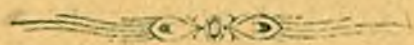
Ore-carii increduli întăresc că Moisi n'a înșelat pe Israeliți, dar pretind că a scris cartea sa, cu scop de a înălța gloria poporului său, în unire cu însuși poporul. Dar este cu putință o asemenea înțelegere între două milioane de oameni? Ce! într'o mulțime așa de mare de individe nu s'a aflat nici unul măcar carele să fi reclamat în contra minciunei, nici unul carele să fi strigat în contra înșelătorului! Dacă Moisi ar fi scris Pentateucul pentru a înălța gloria poporului său, pentru ce a înșirat el aici atâte evenimente care-lă desonoră? Pentru ce-lă înfruntă cu atâta asprime pentru idolatria sa, pentru desfrânările sale, pentru murmurările și revoltele sale în contra Domnului și a lui? Pentru ce-lă tratăză neconținut de popor ingrât, sălbatic, de un caracter tare și ne'mblânzibil? Póte că așa să lingusește o nație, așa se conciliaza spiritile unui întreg popor? Cu metoda acesta putem face pe cineva să primescă minciunile cele mai viderate ca pe niște adevăruri? Orî cât de întemeate s'ar părea înfruntările cele amare ce Moisi făcea nației sale, ea nici-o-dată n'ar fi suferit ca el să le trecă în istoria sa, dacă n'ar fi avut asupra ei tótă autoritatea unui om ce reprezenta pe însuși Dumnezeu; dar Moisi nici-o-dinióră nu putea să aibă acéstă autoritate asupra poporului său dacă nu'iar fi asigurat-o minunile sale. În acest chip răbdarea cu care evreii suferiu înfruntările lui Moisi, și respectul ce tot-déuna au avut ei către cărțile lui, sunt o dovadă nerespingibilă că Moisi n'au fabricat în înțelegere cu Israeliții faptele minunate pe care descrie în cărțile sale. Dar iată ceea ce face și mai mult ca acéstă înțelegere să fie cu totul himerică. Moisi luând asupra poporului autoritatea unui ministru a Dumnezeului celui viu, și tot-déuna întemeind acéstă autoritate pe minuni, dá acestui popor un cod complet de legi eclesiastice și civile; statornicește o ierarhie, regulăză forma sacrificiilor și a tuturor părților cultului, și prescrie o mulțime de cerimonii religioase. Propune apoi acéstă lege poporului și poporul o aprobă și o primește. El îi poruncește să jure solemn că o va păzi, atât în numele lor, cât și a urmașilor lor, și ei jură. Moisi merge încă și mai departe: pronunță în contra acestui po-

por și în contra pogorîtorilor sei blestemurile cele mai înfricoșate; și poporul se supune și le ratifică autentic.

Moisi móre; legea sa adese-orî se calcă de acest popor nestatornic, dar ea rămâne tot-déuna recunoscută și tot-déuna în vigóre. Ce este mai mult, poporul acesta este așa de convins despre divinitatea acestei legi, în cât atribuește până astăzi toate bătăile și nenorocirile sale nepăzirei ei.

Dupre toate aceste, dacă Moisi era un înșelătoriū, el ar fi fost cunoscut de așa felii de către nația sa. Dar cum un înșelătoriū dovedit ar fi putut să inventeze planul unei legislații atât de frumoasă și așa de vrednică de Dumnezeu? Cum ar fi îndrăznit acest înșelător să propue legea sa unui popor carele-lă cunoștea în totul? Cum s'ar fi putut hotari acest popor să-i priméscă legea? Infine cum a purtat și pórtă încă și acum jugul acestei legi? Esplice cineva, de póte, toate aceste misterii.

† Innocent M. Ploesténu.

NOTE LA PSALMUL III-lea

Acesta este cel dintăi psalm, care are un titlu și acest titlu este : *Psalmul lui David, când fugea de fiul său Absalon*. Istoria acestui fapt este cunoscută din cartea a doua a Regilor. Este adevărat că profetul, înturnându-se în capitală, după zdrobirea rebelilor, compuse acest psalm în memoria întâmplărei lui, și pentru a mărturisi încrederea ce avea totdeauna în D-zeu. Acastă mărturisire este fructul, ce fie-care credincios trebuie să 'l culégă din acest psalm : în oră ce strêmtorare s'ar găsi, nu trebuie a perde din vedere nici o dată ajutorul lui D-zeu. Oră câte silinți ș'ar da inimicii seă pentru a'l perde, va dovedi, că D-zeu nu părăsesce nici o dată pre acei ce cer ajutorul seă și cari așteptă scăparea numai dela El.

Textul ebreu și grec, pun ca titlu, *pentru David*, pentru ca să ni arate, că acest psalm, ca și alții mulți, cari aū același titlu, aū fost inspirați acestui profet de st. Spirit, căruia el a fost instrument și interpret. Acest titlu se găsesce în textul ebreu, în cel grec și latin : ceia ce 'i dă óre-care autoritate, fără a ne obliga, cu tóte acestea, a'l privi ca făcênd parte din

cuvântul divin. Căci vorbind în general, titlurile psalmilor nu sunt primite de interpreți cu aceeași venerare, ca însuși psalmii. Este multă deosebire în aceste titluri. Unele se găsesc în textul ebreu și nu în Septuaginta; altele nu sunt în toate exemplarele grece; câte-va sunt în versiunea grăcă și nu în Vulgată, sau mai bine în Vulgata și nu în grăcă. În fine multe sunt așa de obscure, în cât este cu neputință de a găsi sensul; și cea mai mare parte chiar din acele ce se par clare, contribue prea puțin la înțelegerea psalmilor, pe lângă cari se pun. S'a făcut asupra acestui punct un număr mai că infinit de observațiuni, ce se pot vedea în interpreți. Nu este necesar, pentru a căpăta o înțelegere convenabilă a psalmului, de a face o critică esactă asupra tuturor titlurilor. Instrucțiunea și edificațiunea credincioșilor sunt independente de aceste cercetări. Mă voi silii cu toate acestea a explica aceste inscripțiuni, îndată ce se vor prezenta în cursul psalteriului, și voi da, cum se cuvine, preferință de stimă și atențiune acelor, care se vor găsi uniforme în textul ebreu, în versiunea grăcă și în Vulgată.

Conform cu titlul seǘ, acest al treilea psalm se arată ca având de obiect revolta lui Absalon, și starea de strâmtoare și de umilință în care se găsea profetul. Cea mai mare parte din sântii părinți 'i aplică lui Iisus Christos, persecutat de Iudei, și dat prin trădarea lui Iuda. Fer. Augustin adauge aci încă două, adică : suferințele bisericei unită cu capul seǘ, ce a suferit pre pământ, și încercările, ispitele, luptele fie-cărui creștin în contra atacurilor inamicilor mântuirei.

VERSURILE I și II

Dómnne, căci s'au înmulțit cei ce mă necăjesc, mulți se scólă asupra mea ; mulți ȳic sufletului meu : nu este mēntuirea lui întru Dumneȳeul lui.

S'ar putea traduce conform cu textul ebreu : *Dómnne, cât sa înmulțit numărul acelor ce mă persecută!* Numărul partisanilor lui Absalon era în adevăr prea mare, pentru că în bătaia, ce se dădu contra lui, periră două-ȳeci de miș de ómenī din partea sa.

Ceia ce întrista mai mult pre David, este că se credea părăsit de D ȳeu din cauza celor două crime, ce le sevērșise, una înprotiva Behsabeī și alta contra lui Urie. Cu tóte aceste două greșeli, acest principe nu perdu nici odată încrederea, ce el avea în D-ȳeu, și acésta o mărturisesce el în acest psalm.

Is. Chr., Sântul sântilor, vede tótă sinagoga contra lui, că 'i imputa încrederea ce o mărturisise tot-déuna în Părintele seū ; ea 'l insultă când se afla pre cruce. Biserica lui Iisus Christos a suferit tot feliul de batjocuri din partea némurilor, a ereticilor, a necredincioșilor și a pęcătoșilor. Fie-care credincios este tot-déuna în luptă contra inamicilor mântuirei sale. Acest psalm este aplicabil la tóte aceste obiecte diverse-

La finele versului al doilea, se găsesce în textul ebreu acest cuvânt *Selah*, care mai este repetat de două ori în același psalm, și în totul de șapte ȳeci și una ori în tot psaltiriul fără, a numēra de trei ori în Habacuc. Semnificarea acestui termen este fórte obscură. Unii ȳic, că acesta este un semn destinat a arăta cântăreșilor că trebuie a înălția vocea. Alții ȳic, că este un semn de schimbare a tonului. Ieronim îl traduce prin *tot-déuna*, saū *etern*. Septuaginta prin *διάψαλμα*, care nu este mai clar de cât *Selah*. Unii iaū acest cuvânt, ca un feliū de aspirațiune către D-ȳeu. Alții cred că este pus în locurile, unde profetul voește a arăta omului, atins de nenorocirile sale, a respira puțin, și a nu se lăsa învins de durerea sa. Nici una din aceste esplicațiuni nu este sub scutul criticeī, pentru că nici una nu se razimă pe doveđi convingtėore. Versiunea Vulgată trece acest cuvânt sub tăcere, și nu se găsesce de cât într'o singură parte, în care se pare a ținea sémă de el, la al optulea vers din psalmul 61 ; ea pune aici *in eternum*, în timp ce în textul ebreu e *Selah*, și în cel grec *διάψαλμα*. Semnificarea acestui cuvânt finind deci așa de disputată și de nesigură, nu voi mai ȳice nimic. Se póte vedea disertațiunea D. Calmet, care privesce acest cuvânt ca inutil.

MEDITAȚIUNI

Psalmii au fost inspirați lui David și celorlalți autori ai acestor cântări (dacă nu cum-va este numai David autorul), pentru instrucțiunea și edificarea atât a poporului ebreu, cât și a bisericii creștine. Faptele particulare, care s'au întâmplat în timpul lui David și a altor psalmiști nu trebuie a neglija posteritatea, pentru că st. Spirit ni va învăța într'o mulțime de psalmi, care se raportă la aceste evenimente. Tóte sentimentele religioase, ce se observă în aceste cântări sunt aplicabile la diverse stări, în care se póte găsi omul zelos și credincios cultului lui D-zeu. Biserica de asemenea tot-déuna a pus acéstă sântă carte în mâinile fiilor sei : ea a format dintr'ênsa cea mai mare parte din serviciul public. Cu un cuvânt psalmii sunt tot de o dată o culegere de adevăruri dogmatice, pentru că conțin un mare număr de profeții pentru timpurile viitoare, și un corp complet de morală, pentru că conțin instrucțiuni proprii a lumina, a conduce, a mângâea pre credincioși în tóte situațiunile, în care se pot găsi.

În acest psalm, se vede un principe iubit de D-zeu, în contra furorilor unui fiu rebel, și a unui mare popor revoltat. Situațiunea sa e umilită și durerósă. El simte mulțimea relelor sale, dar arată tot-odată cât de mare este încrederea sa în D-zeu. Niminea pre pământ nu este scutit de nevoi ; niminea nu petrece zilele sale, fără a încerca multe neazuri. Istoria omului este o țesătură de ispite și neplăceri. Se găsesc în acest psalm, și în alții mulți, motive de încredere, și formule potrivite pentru ale expune la picioarele suveranului mângâitoriu. Nu cunoștem în destul prețul tesaurului nestimat ce'l posedăm în acéstă divină carte. Noi recităm psalmii fără a ne înflăcări de sentimentele religioase, de care sunt plini. Nu ne silim nici de cum pentru a înțelege aceste sante cântări. Ne plângem saú de lungimea lor, saú de obscuritatea lor, saú de întrebuintarea ce biserica face de ele în fie-care zi. Sântii fură animați de sentimente cu totul contrare. *In*

psalmi, dicea st. Ambrosie, *învățătura merge de o potrivă cu mulțemirea. Se studiază pentru a se învăța; îi cântă pentru a se mângâia; se găsesc aici laudele lui D-deu, vocea bisericeii, mărturisirea credinței, etc.*

Psalmii, dicea st. Augustin, sunt liniștea sufletului, semnul păceii, domolirea patimilor, frâul mâniei, școala cumpătării, legătura amicitiei; este izvorul comun, unde fie-care poate găsi bunurile, ce 'i lipsesc și remediile de care are trebuință.

VERSUL III și IV.

*Eră tu Dómne, sprijinatorul meu ești, mărirea mea, și cea ce înalți
capul meu. Cu glasul meu am strigat către Domnul și m'a
auđit din muntele cel sânt al lui.*

Profetul întorce ochii de către inimiții săi și privește către Domnul; în Domnul el a pus încrederea sa și recunoște, că în Domnul a găsit totă protecțiunea de care are trebuință.

În textul ebreu se dice: *Tu ești scutitorul meu*, care este tot una cu *sprijinatorul*. Acest titlu de scut dat lui D-deu revine prea adese ori în psalmi și chiar în cele-lalte cărți ale Scripturii. Vulgata 'l esplică prin *sprijinator*, *protector*, etc. Acéstă expresiune: *tu vei rădica capul meu*, înșamnă că D-deu 'l mângâe, 'l trage din întristarea în care era cufundat. Propriul durerei este de a ținea persoanele întristate într'o pozițiune umilită și smerită; ele pléacă capul la pământ, nu îndrăsnesc a rădica ochii către ceriú; mărturie vameșul, despre care Is. Chr. vorbește în capitolul 18 a st. Luca: atins de păcatele sale, el nu îndrăsnea a privi ceriul. David voește să ni spue, că protecțiunea Domnului ni dă speranță și bucuria internă.

Textul ebreu dice: *Voiú striga către Domnul și el m'a auđit*, la care Vulgata nu este contrară, căci se știe că Ebreii nu aú de cât două timpuri, preteritul și viitoriul, și nici de cum prezentul, și pun adese ori viitoriul în loc de preterit, și preteritul în loc de viitoriú. Dacă cu toate aceste se va susține, că aici e viitoriul, acéstă lecțiune ar însemna promptitudinea ajutorului divin. Voiú striga către Domnul și deja m'a auđit, ast-feliú că simpla dorință de a 'l ruga a obținut protecțiunea ce dorea profetul.

El m'a auđit din muntele cel sânt al seú, adecă, saú din ceriú, care este tronul lui D-deu și muntele Sionului, cum dice Apostolul, saú mai bine, chiar din muntele Sionului, aprópe de Ierusalim, unde stătea chivotul Testamentului, de când David a strămutat'o din casa lui Obededom. D-deu făcea minuni cu acest chivot al legei.

Dar mai bine trebuie a înțelege ceriul, care este tronul lui D-zeu și muntele Sionului, cum vorbește Apostolul.

Cu toate că aceste versuri se referă la rugăciunile și sentimentele lui David, nu mai puțin fiind-că este cestiunea în versul următor de învierea lui Is.-Chr., se pare că trebuie cu deosebire a înțelege, prin aceste două versuri, rugăciunile ce Iisus Christos făcea Părintelui său pentru a cere învierea sa. St. Paul se pare că a avut în vedere această parte a psalmului, când dice că Is. Chr. oferind, cu mare glas, lacrimile, rugăciunile și cererile sale, acelui ce putea a-l scote din morți, a fost aușit din cauza umilitului respect.

MEDITAȚIUNI

Observo o opozițiune prea însemnată între sentimentele lui David și acele ale inamicilor săi. Aceștia pretindeau că nu trebuie să mai sperie în protecțiunea lui D-zeu, și David, din contra se găsește mai întărit de cât tot-deuna prin ajutorul celui prea Înalt. D-zeu este scutul său, gloria sa. El fuge cu toate aceste din Ierusalim, este ca exilat din regatul său, și nu se opune la întreprinderile unui fiu denaturat. În mijlocul acestei tulburări el este mângăeat sub scutul D-zeului său, el nu se îndoiesce de protecțiunea sa, chiar de s'ar fi strâns totă armata inamică. Eată imaginea unei încrederi perfecte, și un exemplu, care trebuie a mângăea cu totul pe omul întristat. Una din cele mai mari infidelități, este lipsa de confiență în D-zeu. Nu este nici o împrejurare din viață, în care să nu ni fie permis de a chema în ajutor milostivirea lui D-zeu; de am fi noi în abisul tuturor relelor, sau chiar celor mai mari disordini, să nu perdem nici odată din vedere sântul munte, unde stă autorul a totbinele și isvorul tuturor bucuriilor. — Dacă nu ne va veni de acolo ajutor contra întristărilor temporale, acel al mântuirii nu va lipsi. Este imposibil ca înturnând inima către D-zeu, să nu simțim renăscându-se în tot interiorul nostru liniștea și pacea. Acesta este un adevăr al experienței, și dacă sunt în lume oameni fără consolațiune, este că sunt oameni fără religiune și fără să privescă la D-zeu; nenorociți fără îndoelă, pentru că

sufer fără să cunoscă mijlocul a îndulci suferințele lor. Este o imagină a situațiunei desperate a renegaților.

V E R S. V.

Și eu am adormit, și am dormit, sculatu-m'am că Domnul mē va sprijini.

Litera textului ebreu este: *Eū m'am culcat și am adormit, m'am sculat, pentru că Domnul m'a susținut și mē susține.* Se vede că și de o parte și de alta, sensul este același; și acest sens, raportându-se la David, este că, în loc de a fi îngrijat, ca Absalon și cei-alți inimici ai sei, el s'a dat liniștei, și că s'a sculat în urmă plin de încredere în protecțiunea lui D-zeu.

Sânții părinți aplică acest vers la Is. Chr., a cărui mōrte nu fu de cât un somn de câte-va ore, pentru că a eșit din mormēt plin de putere și glorie.

MEDITAȚIUNI

Nu este de cât un om, care să fie unit cu D-zeu, cum era David, ca să pōtă, în mijlocu lcelor mai mari necazuri, a se bucura de o liniște perfectă și de o pace inalterabilă. Acei cari sunt de abea în cele dintēi grade ale perfecțiunei, și cari au trebuință de o silință mare, pentru a se stăpāni, nu încercă fericirile liniștei sante, de care vorbesce profetul. Inima lor nu resistă încă nici la agitațiunile temerei, nici la dorințele unei situațiuni mai liniștite. Vijeliele ce vin asupra lor îi tulbură chiar în facerea rugăciunei. Când ar voi să vorbescă cu D-zeu, li vin mi de pretexte, pentru a se inturna către obiectele necazurilor lor.

Ei mediteză mai puțin la veritățile eterne, ca mijlōce de scăpare contra inimicilor lor. Se face ast-fel o luptă între omul interior și omul sensual; și pacea lui D-zeu, care este *mai pre sus de orē-ce sentiment*, cum se exprimă Apostolul este ne impacabilă cu tulburarea.

Dar sufletul scăpat de tōte afecțiunile pāmāntesci se concentreză în liniștea D-lui. El pōte dice cu Profetul; *Mē culc,*

ca să repariez puterile corpului supus la trebuințele naturei; *mă bucur de folósele unui somn liniștit*. Mă scol în urmă și bine-cuvintez pre Domnul de protecțiunea ce bine voește a mi-o da.

Scriind acésta, simt mai bine fericirea acestei stări, care nu 'mi e cu putință a o exprima, și mult mai bine încă că nu mi se întâmplă în necazurile ce 'mi se întâmplă. De ași avea o inimă dréptă, ca acea care caracterisază pre Profetul, ași fi, ca și el, departe de toate tulburările vieței; ele ar putea să vie contra mea, și nu ar putea altera pacea inimii mele.— Ah! Dómnne. fă-mă să cunosc toate motivele, care unea pre acest om mare cu amabila providență; arată 'mi, că în sinul teú este adăpost de toate vijeliile, și póte cine-va să se culce pe marginea prăpastiei, fără a se teme de cădere, cum se întâmplă la mulți, cari nu pun tótă încrederea în tine.

V E R S VI și VII.

*Nu mă voiú teme de miú de noróde, cariú împrejur mă impresórá,
scólă Dómnne, mésentuesce-mă Dumneđeul meú; că tu ai
bătut pre toți cei ce'mú vrăjmășesc mie în deșert, dințiú pécătoși-
lor ai zdrobit.*

Aceste miú de inimiú sunt Istraeliú adunați în mare număr lângă Absalon. Profetul díce, că nu se teme de ei; cu toate acestea el cere ajutorul lui D-đeú, și aduce ca motiv încercarea ce a făcut-o, în alte ocasiuni, de protecțiunea divină. Acésta o exprimă el prin acești termini: *Tu ai bătut pre acei ce, fără cause și fără dreptate, s'au declarat contra mea; tu ai sfărâmat dințiú inimicilor mei, cariú sunt și ai tei.*

Acésta convine specialminte lui Is. Chr. și bisericei sale, a cărei inimiú se asemănă cu leiú furioși; dar D-đeú sfărâmă dințiú acestor leiú și 'i pune în stare a nu putea vătăma.

În text, cel întéiú din aceste versuri nu conține de cât aceste frase: *Nu mă voiú teme de miú de ómenú (sau noróde), cariú mă înconjórá; și tot restul, cu versul următor, nu forméză de cât un vers; dar acésta nu pune nici o diferență în sens. Este mai multă dificultate în textul ebreú, ast-fel cum se esplică astăđi, el díce: *Tu ai lovit pre inimiú meú în falcă (în maxila în loc de sine causa); și mărturisesc, că acésta lectiune este analogă cu ceia ce urméză: *Tu ai zdrobit dințiú lor. Dar sunt cuvinte pentru a justifica Septuaginta, care traduce prin ματαιως (sine causa); póte că ei au scris μαθηται, care însamnă maxillas; póte***

că ei aŭ cređut că cuvântul ebreŭ *Lehi* ar veni de la *Hen* gratia, pôte că a luat acest cuvânt *Lehi*, ca însemnând, dupre maniera animalelor (ferarum more), adecă, fără reson. In fine, acéstă lectiune (sine causa), face sensul destul de bun, cu care se unesc chiar și ebraști.

MEDITAȚIUNI

Inimiciŭ din afară nu sunt așa de tari ca inimiciŭ casnici. Aceștia în raport cu mântuirea sunt pasiunile nóstre. Numărul lor este așa de mare, că se pôte compara cu o armată, unde se găesc mai multe miŭ de ómeni. Cu tóte acestea, în mijlocul acestor monștri, ce ne persecută, ca cum ar fi animale sêlbatices, nu trebuie să perdem curajul, nici să lipsescă încrederea în D-đeu. Să alergăm la el cu umilință; să 'i es-punem miseria nóstră, să 'l rugăm de a ne apăra, de a ne sustrage de la acești teribili persecutori, de a 'i bate, de a 'i alunga, prin tóte mijlócele, ce misericordia și puterea sa va găsi de cuviință. Tóte rēutașile nóstre le pôte face să servescă la gloria sa și la mântuirea nóstră. Paul era de un caracter ardent; el devine sub impresiunea grașiei, marele instrument al convertirei ginșilor. Augustin era condus de amorul sensual; inima sa se deschise la amorul divin, și nu mai vorbi, numai scrise alta, de cât numai de acest amor. Ast-fel, aș putea examina înclinările unui număr mai infinit de sânti, și observ, că s'aŭ născut cu înclinașuni, care în urmă 'i-ar fi pierdut, de n'ar fi obșinut de la D-đeu puterea de a li supune legilor perfecșionei celei mai înalte. Aici reportaŭ victoriŭ însemnate asupra inimicului mântuirei și asupra sa însuși. Dómne! tu nu puŭ pre nimene pre pământ fără germinesle virtușii, darŭ preșios al harului tēu și al dragosteŭ tale! Noŭ abusăm de acéstă bine-facere, il conrumpem încă, întărind prin lașitatea nóstră afecșionele vicióse, ce le moștenim de la un părinte greșit. Noŭ ne înșelegem cu inimiciŭ aceștia, cum 'i vom învinge dar?

Archim. Ger. Timuș.

(Va urma)

DISCURS APOLOGETIC

AL S-LUI GREGORIE NAZIANZANUI, SUPRANUMIT TEOLOGUL.

(Urmare, veđi anul al I^a-lea No. 6, pag. 436).

XXXVIII. Și nu dóră că poporul ar fi așa, érá preotul alt-fel. Ci mi se pare că acum se împlinește acurat aceea ce se dicea odinóră în bléstem, că : s'a făcut preotul ca și poporul (a). Și nu dóră că cei mulți ar fi așa, érá boerii poporului, precum s'a đis, și superiorii lui, din contra. Ci aceștia chiar fățiș combat pre preoți, avénd pietatea motiv de înduplecare. Și celor ce se întéplă a fi combătuți pentru credința și pentru chestiunile cele mai înalte și prime (b), nici eú nu'í mustrez ; ci de trebuie a spune adevérul, chiar îi și laud și'í felicitez, și măcar de așa fi eú unul din aceia ce se luptă și sunt uríți pentru adevér ; dar mai ales mă voiú fáli că și sum. Căci mai bun este un resbel laudabil, de cât o pace despărțitoare de D-đeú. Și pentru aceea Spiritul înarmézá pre luptătorul blând, ca să pótă a se lupta bine (c). Dar acum sunt unii carii combat chiar pentru mici lucruri și spre nici un folos, asociindu'si încă și participători la reutate, într'un mod fórte prost și cutezátor, pre orí câți ar putea. Apoi, la urma tuturor, se íea de pretext credința : tírînd în certele lor și acest nume august (venerabil). Érá pentru acestea, dupre cum se și cuvine, devenim uríți între ginte (págáni), și mai grav de cât acésta este că nici putem a dice, că ni se întéplă acésta cu nedreptul. Suntem încă defaimați și de către unii mai buní dintre noi. Apoi de loc nu este minunat, că suntem reprobăți de cei mai mulți, carii cu anevoe ar putea primi ceva chiar din cele bune. Da, pécătoșii plánuesc rele pe spatele nóstre (d), și íaú de bune contra tuturor, cele ce noi le inventăm unii contra altora. Și ne-am făcut teatru comun, nu íngerilor și ómenilor, ca cel mai vitéz dintre luptători—Paul, luptându-se contra domniilor și puterilor (e) ; ci teatru mai tuturor reilor, și în tot timpul și locul : în piețe, în ospete, în rěsfătări și în doliú. Ba am ajuns acum până și pre scenă (care spunénd-o mai că și lăcrámez), și cu cei mai desfránați suntem espuși rísului ; că nici este anunțiare orí spectacol așa de plăcut, ca creștin reprezentat în comedie (f).

XXXIX. Acestea ne—au adus resbelul dintre noi. Acestea, cei ce pre tare se luptă pentru bunul și blândul Christos. Acestea, cei ce iubesc pre D-đeú mai mult de cum este de folos. Fíind-că, afară de legile stabilite pentru luptă, nu este permis a lupta, nici a concura la orí ce gen de combatere, orí alt-fel se va reprobă și desonora, și

a). Esaia XXIV, 2.

b). Chestiunile înalte și prime în creștinism sunt : cele despre Trinitate și atribuțiunile ei, discutate fórte mult în secul IV, și puse în îndoélă de Arieni, pre carii Gregorie í-a combătit în cuvintele sale teologice, în număr de cincí.

c). Ioel III, 11.

d). Psalm. CXXVIII, 3.

e). I. Corint. IV, 9.

f). Páganií spre a deríde și descredita pre creștinii în public, adesa í reprezentă în teatre, ca superstițioși, immoralí și criminalí.

va perde victoria luptătorul. sau cel ce n'a concurat bine în orî-ce altă combatere, nici dupre regulele stalilite ale luptei, orî cât de brav și esperient în artă să fi fost el (a). De se va lupta cine va pentru Christos, nu dupre Christos, óre bucura-se-va de pace, combătând pentru dênşa, nu cum se cuvine? — Demonii se cutremură încã și acum de Christos, când este invocat, și nici s'a șters puterea acestuî nume din cauza rêuțatei nóstre. Noi înse nu ne rușinăm a înjura acest lucru și nume așa de venerabil, cât numai nu 'l auđim pre Christos strigând fățiș, și în fie-care ăi: că numele meü se defaimézã pentru voi între némuri (b). Apoi de resbelul de afarã nu mă tem, nici de fêrã (c), ce acum s'a resculat contra bisericeî, nici de mărimea celui pervers, chiar de m'ar amenința cu foc, chiar cu săbiü, chiar cu tere, chiar cu prăpăstii, chiar cu gropi, chiar de s'ar face cel mai crud din câți altă-datã se turbarã (d), și de ar inventa, la pedepsele actuale, altele mai aspre; un singur leac am la tóte, o singurã cale la victorie (de este a mă fãli în Christos): mórtea pentru Christos.

XL. Dar pentru resbelul meü nu sciü ce să fac. Ce ajutor să aflu, cu ce cuvênt de înțelepciune, cu ce grație, cu ce armăturã să mă înarmez contra artificiurilor celui viclén. Cine'l va învinge? Moisi, ce a întins mânele pre munte, ca crucea cea închipuitã și preînsemnatã să învingã? Cine? Iesus cel după dênsul, carele comandã oștirea însoțit de arhistratigul cetelor divine (e)? Cine? David, cãntând, orî combătând cu praștiele, și de D-đeu încins cu putere la resbel, orî exercitându'si degetele la luptã (f)? Cine? Samuel, rugându-se și sacrificând pentru popor, și ungênd de rege pre cel ce putea a învinge (g)? Cine va plânge acestea după demnitate? Ierimia ce scria plângerî pentru Israel. Cine va striga: „Cruța Dómne poporul teü și nu da cleronomia ta la injurie, spre a domni preste dênşa națiunele? (h)“ Cine se va ruga pentru noi? Noe, Iob și Daniel, cariî se rógã împreună și se conaduna, ca resbelul dintre noi puțin să se aline, să revenim în înșine, să ne cunoșcem odatã uniî pre alțiî; să nu mai fim în loc de un singur Israel: Iuda și Israel (i). Nu mai mult Roboam și Ieroboam; nu mai mult Ierusalim și Samaria, care separat pentru pécate furã trădate, și separat furã deplânse (î). În adevêr, eü atestez a fi mai neputincios cât pentru acest resbel, și pentru acêsta am dat dosul, acoperindu'mi fața de rușine. Și am căutat a ședeã singur la o parte, că mă umplusem de amărăciune, și tăceam, înțelegênd că timpul este rêu: că cei iubiți asvêrlirã cu piciorul, că ne făcurãm fiî desertori, noi, ce suntem viea cea de bunã viță, viea cea adevêratã tótã fructiferã, tótã frumósã, bine crescênd din picăturile cele de sus. (j); că mi s'a întors în desonóre diadema frumuseței mele,

a). Face alusie la luptele publice ale Grecilor și Romanilor, în care de nu se lupta cine-va, dupre legi, se espulsa de publicul asistent cu strigãte și insulte.

b). Esaia LII, 5.

c). Sub-înțelege aci pre Iulian, orî pre Valent arianul.

d). Înțelege pre Regiî păgãni persecutãtori ai creștinilor.

e). Iesus Navi V, 13. Arhistratigul seü Arhiducele.

f). I. Impêraț. XVI, 22; XVII, 49. Psalm. CXLIV.

g). Anteiü pre Saul și apoi pre David.

h). Ioel II, 12.

i). III Impêraț. XII, 16; Paralip. X, 16.

î). Inimicilor lorü, Asirienilorü furã tradate anteiü Samaria, apoi Ierusalimul.

j). Adoua lege XXXII, 14, 15.

sigiliul gloriei mele, cununa falei mele.  ră de este cine-va  ndrăsnuţ şi curajos la acestea, eu fericesc pe unul ca acesta pentru cutezan ta şi curagi .

XLI. Şi nu grăesc încă de resbelul cel intern, şi din noi înşine, cel al pasiunelor, cu care ne luptăm  iuăşi nóptea, une-or  în ascuns, altă dată f tiş, din cauza corpului umilintei, şi a neast mp rului ce ne  nv lue în sus şi în jos şi ne  nv rteşte prin sensibilitate şi celelalte sburd ri ale vieţii acesteia, cum şi pentru tina noroiului, în care suntem  nfipţi, şi pentru legea păcatului ce se luptă contra legii spiritului, şi se  nc rcă a corumpe imagina  mp r tesc  din noi, şi câtă picătură (element) divină s'a depus în noi (a).  n c t abea ar putea cine-va predomina preste materia ce'l trage în jos, numai dacă s'ar educa în o îndelungă filosofie (b), şi ar separa c te puţin partea cea nobilă şi lumin să a sufletului de cea umilă şi însoţită de întuneric, or  de ar dob ndi pre D- eu misericord, s u ar c ştiga şi pre ambele aceste (c); şi ş -ar da c t mai multă silin a a se uita numai la cele de sus. Mai 'nainte însă de a deveni, pre c t se p te, superior acestei materii, şi a'şĭ curăţi în de ajuns mintea, cum şi de a întrece cu mult pre alţii în apropierea de D- eu, eu opinez că nu este nepericulos a primi protegerea sufletelor, or  intermedierea între D- eu şi ómeni (că d r  ac sta însemnă a fi preot).

XLII. Şi de unde  re fui  indus la ac stă temere? Ca să nu mă consideraţi mai fricos de cum s'ar cădea, ci şi f rte să'mi lăudaţi prevederea,  t  voi  spune: aud de la însuşi Moisi, cînd D- eu   d  revelaţiuni, că, mai mulţi fiind chem ţi la munte, între cari  unul era şi Aaron, împreună cu cei doi fii ai sei preoţi, şi ş pte- eci din b tr ni  senatului, cei-lalţi fur  ordonaţi a se închina de departe, şi numai Moisi se apropie ;  r  poporul nu se sui; de  re-ce nu era dat tuturor a se apropia de D- eu, ci numai cine, ca Moisi, putea încăpea gloria lui D- eu (d). Şi încă mai 'nainte de acestea, la începutul legislaţiunei, buciune, fulgere, tunete, negură şi tot muntele cel fumeg toriu, şi amenin ari înfricoşate („şi de se va atinge vre-o fără de munte, cu petre se va ucide“) şi alte terori de ast-fel pre cei-lalţi    in u j s; şi era ceva mare pentru d nşii, numai a au i vocea lui D- eu, după ce s'ar fi fost pr  bine purificat; Moisi  ns  se sue, şi intră  nuntrul nourului, şi i se dă legele, şi primeşte tablele, pentru mulţime pre cele ale literei,  r  pentru cei superiori mulţime  pre cele ale spiritului (e). Aud de Nadab şi Abiud că numai t m ind cu foc străin, cu străin foc s'au şi consumat, pedepsiţi prin cele ce au făcut impietate, şi afl nd acelaşi timp şi loc de per dare, ca şi de impietate (f); şi nici părintele lor Aaron, cel al doilea la D- eu, după Moisi, nu le fu în de ajuns pentru m ntuirea lor. Cunosc încă şi pre Eli preotul, şi puţin mai în urmă pre Ozan; unul că fu pedepsit pentru nelegiuirea fiilor sei, (ce o  ndr snea  contra sacrificiilor, luând

a)  nţelege pre acest cuv nt: picătură, facultatea raţională de a produce omul din natura sa fapte bune, conform predestinaţiunei sale dela creaţiune.

b) Vi ta creştin , conform prescripţiunelor Evanghelice pentru faptele bune şi despreţul lumci.

c) Separararea de materia gr s  şi întunecósă, prin care înţelege pasiunile degradat re omului şi harul divin, ce perfecţiunez  pre om.

d) Eşire XXIV, 1.2,

e) Eşire XIX.

f) Levitic. X, 12.

pîrge din căldări mai 'nainte de timp (a); deși el nu aproba imr'eta-tea lor, ci fôrte adese-orî îi mustra; érá altul că, atingêndu-se numai de chivotul cel smâncit de un boú, îndată se perdu pre sine, deși feri chivotul de cădere (b). Arătându-se prin acésta că D-deú conservă venerațiunea chivotului. Mai sciú încă eú, că nu remâneau necerce-tate nici defectele de la corpurile preoților séu al sacrificiilor; ci s'a legiuit ca cei perfecti să ofere perfecte (c). Care, socot, este simbul al întregimeii sufletului. Nici era permis fie-cui a se atinge de vestmên-tul preoțesc séu de vre-un vas sacru (d). Nici însăși sacrificiele nu se consumă în timp și în loc și de individe, căroră nu le era cuvenit. Nici se prefăcea oleul ungerei, nici smirna compunerei, nici intra în templu, cel necurat la suflet și la corp, ba până și la cele mai mici părți. Atâta era oprit de a frecuenta orî-cine cu îndrăsnélă în sânta sântelor în cât unul, și acesta numai o dată pe an, putea intra (e)! Atâta era nepermis ca fie-cine să se atingă séu să privescă la cata-petésma, la propiciatoriú (împăcător), la chivot și la Cherubim!

XLIII. Decî eú sciindu-le acestea, și că nime nu este demn de marele D-deú, și sacrificiú și Arhiereú; de nu se va fi oferit mai 'na-nte pre sine lui D-deú jertfă vie, sântă; nici va fi arătat un cult rațional și plăcut, nici va fi sacrificat lui D-deú sacrificiú de laudă, spirit întrânt, singurul sacrificiú ce 'l cere dela noi cel ce ni-a dat tóte; cum era să îndrăsnesc a'i aduce sacrificiul estern, care este numai o copie a misterielor celor mari? Séu cum era să mă în-vestesc cu forma (costumul) și numele de preot, mai 'nainte de a'mi fi perfecționat mánile la lucruri cuvióse? Mai 'nainte de ce mî-ași fi deprins ochiul a privi fără smintélă creatura, și numai spre ad-mirarea Creatorului, érá nu spre dauna făptureii? Mai 'nainte de ce mî-ași fi deschis în de ajuns urechile cu învățătura Domnului, și de ce mi-s'ar fi adăogit urechiușă, care se pótă auđi nu greú, și mi-s'ar fi legat cercel de aur cu o prețióasă pétră de sardiú (f), adecă cuvênt de înțelept, la ureche bine auđitoare? Mai 'nainte de ce gura s'ar deschide și ar trage spirit, séu s'ar lărđi și împlea de miste-riale și dogmele cele grăite de Spiritul sânt; érá buzele s'ar lipi de simțirea divină, dupre đisa înțelepciunei (g), ba, ași adăugi, că s'ar și deslipi la timp oportun; și limba s'ar sătura de bucurie, și s'ar face arcuș de melodie divină, deșteptându-se spre gloriicare, sculându-se de diminétă, și ostenindu-se până a se lipi de gátlej? (h). Mai 'nainte de ce s'ar stabili pe pétră picióarele mele dresate ca ale cerbilor, și s'ar îndrepta pașii mei după D-deú, fără a se abate nu puțin, ci nici chiar de loc (i)? Inainte de ce tot membrul s'ar face armă de dreptate, și și-ar depune tótă mortăciunea, absorbită de viétă și cedând spiritului (î)?

a) I Împăr. II, 11; IV, 12

b) II Impérat. VI, 7.

c) Levit. XXI 17 și XXII, 20.

d) Număr. VVII. 13, 14. XVIII, 1, 2.

e) Singur Arhiereul. Eșire XXX, 10. Levit. XXVI, 2. 34.

f) Paremii Solom XXV, 12.

g) Parem. XV, 7.

h) Psalm. XXI, 15.

i) Psalm. CXI, 133.

î) Efesenî IV 22-24,

XLIV. Cine ar îndrăsni, fără să'si fi aprins inima de cuvintele cele curate și înflăcărâte ale lui D-zeu, când s'ar esplica Scripturile, și fără a le fi înscris întreit (a) pe latul inimei sale, spre a avea mintea lui Christos, și fără a fi intrat înăuntrul tesarilor celor obscure, nevedute și ascunse pentru cei mulți, în cât să contempleze el avuția din ele și să pótă înavuți pre alții, comparând spiritualele cu cele spirituale? Cine, fără a fi privit încă, cum se cade a privi, desfătarea Domnului, și a fi visitat templul seú, ba mai ales fără a se fi făcut templul lui D-zeu celui viu, și locuința vie a lui Christos în spirit? Cine, fără să cunóscă încă afinitatea și distincțiunea tipurilor și a adevérului (b), de unele depártându-se, érá de altul alipindu-se, pentru că fugind de vechimea literei, să servéscă înnoirei spiritului, și să trecă curat la har de la legea (c), ce s'a plinit spiritual prin desfintarea corpului? Cine, fără să fi percurs încă, în faptă și în teorie, prin tóte denumirile și atribuțiunile lui Christos, atât mai înalte și prime, cât și mai umile pentru noi și ultime: adecă, de D-zeu, de fiú, de icónă (chip), de cuvânt, de înțelepciune, de adevér, de lumină, de viétă, de putere, de abur, de derivare (d), de resfrângere a luminei, de creator, de împérat, de cap, de lege, de cale, de ușă, de temelie, de pétră, de mǎrgáritar, de pace, de dreptate, de sântire, de rescumpărare, de om, de serv, de păstor, de mel, de archiereú, de sacrificiú, de ântéiú—născut înainte de făptură, și de ântéiú—născut al înviereii din morți (e)? Cine, putea să audă în deșert aceste nume și lucruri, fără să nu fi avut vre-o comunicațiune cu cuvântul, și să nu fi priceput ceva din fiecare aceste, dupre cum el este și se numește? Cine, fără să fi avut încă timp, nici să fi învățat a pătrunde înțelepciunea lui D-zeu cea ascunsă în mister, ci încă fiind copil, încă nutrindu-se cu lapte, fiind încă din cei ce nu se numérá în Israel, nici se înrolézá în armata lui D-zeu, încă neputénd rădica crucea lui Christos ca un bărbat (f), și încă póte nici fiind vre-un membru din cele onorabile; óre va primi bucuros și cu curagiú a se pune cap plinirei lui Christos? Nime nu va accepta cel puțin dupre judecata și sfatul meú. Apói acésta este frica cea mai mare, acesta estremul pericol pentru orí-cine înțelege și mǎrimea succesului și perđarea din neisbutire.

XLV. Orí-cine altul póte să navige pentru neguțitorie (diceam în sinemí) și să cutriere largele mǎri, și să se pórté pururea de vânturi și de valuri (g), în scop de a câștiga chiar multe, de'í va fi așa noro-

a) Alusie la cele trei moduri de esplicare a Scripturei: literal, anagogic, și aligoric, Anagogic referind đicerile și narrațiunea la un sens mai înalt și đivin; aligoric, când altele se đic și altele se înțeleg. Veđi Ermineutica sacrá.

b). Tipuri se numesc faptele Scripturei vechi, care prei chipuesc acte din Scriptura nouă. Erá adevéruri sunt actele legei nouă.

c). C eș inismul se numește legea harului și adevérului, Ión I. 17.

d) 'Απόρροια seú derivare, espresiune biblică dela înțeleptul Solomon. VII, 25, unde înțelepciunea se đice a fi: fumegare a putereii divine și curgere limpede a glorieii omnipotentului.

e) Primogenit seú ântéiú născut al creațiunei este fiul lui D-zeu, cel născut mai înainte de toți veci; și primogenit din morți, ca primul înviat, ce nu avea să mai mórá.

f) Mat. XVI, 24. Luca XIV, 27.

g) Prin aceste asemănări înțelege pre cei ce se aruncă cu îndrăsnélă în oficiile ierarhice.

cul, și de a se și periclita; numai de escelează foarte în navigatorie sevă comerț. Mie însă 'mi este mai preferabil a petrece pe uscat, brăsdând brasdă scurtă și dulce, și salutând de departe câștigurile și marea, a trăi așa cum ași puteacu puțin a și mica pită (a), și a duce o viață sigură și neînvaluită, de cât a mă arunca în pericol mare și lung pentru câștiguri mari. În adevăr, pentru un om înalt este daună a nu întreprinde lucruri mari, și a nu întinde virtutea sa la mai mulți, ci a se mărgini la lucruri mici; ca și cum ar voi a lumina o casă mică cu o lumină mare, sau a îmbrăca un corp de copil cu o armătură bărbătească. Dar pentru un individ mic siguranța stă în a se însărcina cu lucruri mici, și a nu se supune la cele ce întrec puterea sa, ca să nu devină de rîs și tot-o dată să'si crească pericolul. Precum și edificarea unui turn nu se cuvine altuia de cât celui ce ar avea cele necesare la acesta, cum am auzit din Scriptură (b). Aveți apărarea pentru fuga mea, și puteți nu tocmai amăsurată.

XLVI. Deci acestea sunt, amicilor și fraților, motivele, ce m'au detras de la voi, într'un mod trist pentru mine, și puteți și pentru voi, dar necesar, după cum cel puțin mie atunci mi se părea. M'a readus înse dorul de voi mai înainte, și simpatia la dorul din partea voastră: în adevăr, nimic nu'i așa de tare în iubire, ca afecțiunea reciprocă (reîntorsă). Al doilea, fu neliniștea mea, laborul meu, adevă: căruntețea și infirmitatea sacrilor mei născători, cari suferiau mai mult de mine de cât de timp; solitudinea de acest patriarch Abraam, de acest cap mie venerabil și numerat împreună cu îngerii, și de această Sară, care m'a născut spiritual în învățătura credinței. Pentru cari am avut de cea mai înainte devoțiune a li fi toég la bătrânețe și a le sprijini neputința, care lucru l-am și împlinit, pre cât s'a putut, așa că am negles și însași filosofia (c), ce'mi este averea și numele cel mai prețios din toate; sevă spre a dice mai adevărat: prima mea ocupațiune filosofică era de a mă arăta că nu filosofam. Pentru aceea n'am suferit ca din o singură cauză (d) să mi se părădă munca mea, nici să mi se nimicéscă binecuvântarea, pre care, se spune, că ore-cine din vechii cuvioși a și furat-o odinióră (e), înșelând pre părinte cu mâncare și cu imitare de per: vênând binele nu bine prin amăgire. Acestea două sunt cauzele învinseturei și a îmblândirei mele f); și puteți nu este absurd că acele cugetări ale mele (g) cedară și se plecară la aceste două motive. Fiind-că, socot, este timp, precum de orîși-ce lucru așa și de a fi învins; și mai bine este a fi învins onest, de cât a învinge periculos și nelegiuit.

XLVII. Eră a treia cauză, care'i și cea mai mare, la rândul ei acum—spunându-o, pre cele-lalte le voi tăcea. Mi-am amintit de

a) Pită próstă, făcută în anticitate din făină, de orđ. Μάζα însămnă și frecaței, tăitei și orî-ce muncare subțire.

b) Luca XIV, 28.

c) Prin filosofie înțelege aci viața pacinică și de Eri uit.

d) Fugirea și retragirea pentru tot-deuna în deșert.

e) Alusie la Iacob, înșelând prin disimulațiune pe Isaac. Fac. XXVII.

f) Dorința de a'si vedea amicii și grija de bătrânețea părinților.

g) Aspirarea la viața filosofică; și mărimea și greutatea demnității ierarhice

dile antice (a) și recurgând la óre-care istorie veche, de acolo mi-am tras consiliu pentru ceste prezente; căci socotim că acestea nu s'aũ scris în deșert, nici să fie numai o grămădire de cuvinte și lucruri, adunate pentru desfătarea celor ce ascultă, și ca o încântare de auz, mărginindu-se numai la plăcere. Aceste jucării pot aparține fabulelor și Elenilor, cari puțin îngrijindu-se de adevăr, farmecă auzirea și sufletul cu eleganța închipuirilor și dulcetta vorbelor. Noi înse nici-o-dată nu le vom admite, noi cari cumpănim exactitatea spiritului până și la litera și la semnul cel mai neînsemnat (b). Căci nu este permis a crede că chiar și cele mai mici fapte să se fi studiat în deșert de cei ce le aũ scris, și să se fi conservat memoriei până în present. Ci ca să le avem de reamintire și învățături de consultare la niște asemenea casuri, decât timpul le-ar readuce. În cât de unele să fugim, era pre altele să înbrățișăm, urmând exemplelor anteriore, ca unor regule și norme. Deci, care'i istoria, și de unde'i sfatul? Că nici cum nu póte fi reu a o spune, pentru siguranța celor mulți. Fugi și Iona de la fața lui D-deu, era mai mult se părea a fugi (c). Dar fu cuprins de mare, de furtună, de sort, de pantecele chitului și de mormântul de trei zile, care avea tipul unui mister mai mare. Apoi acela fugia ca să nu anunțe Nineviților vestea cea întristătoare și neconsecventă; și după aceea să nu fie luat de mincinos, scăpată fiind cetatea prin penitență. Nu dora că se indigna de mântuirea celor rei, ci se rușina de servirea minciunii (d). Și óre-cum era jalus de demnitatea credinței în profetie, care era în risic a se nimici în el; de óre-ce cei mulți nu puteau cunoste adâncimea sflatului lui D-deu în acesta.

XLVIII. Apoi cum eu am auzit dela un bărbat înțelept în acestea, carele, venind nu neconsecvent (nerațional) în ajutorul părutei neconsecvenți a istoriei, și fiind capabil a pătrunde adâncimea unui bărbat profet, dicea că nu acestea erau causele care făcură pre fericitul Iona fugar, îl duse la Iope și de la Iope îl aduse la Tarses, încredințând mării furtul de sine. Căci nici era probabil că el, profet fiind, să nu cunoscă planul lui D-deu, carele prin amenințare plănua ca Nineviții să nu pătîmescă cele cuprinse în amenințare, după marea lui înțelepciune și după nepătrunsele lui judecări, și neurmăritele și neînțelesele sale căi. Nici, de'l scia, nu putea a nu urma lui D-deu, carele întreprindea mântuirea acelora, în modul cum voia. Apoi chiar numai a gândi aceea, că Iona ar fi sperat a se ascunde în mare și a se furișia prin fuga de marele ochiu a lui D-deu, las că ar fi cu totul absurd și prostesc și înjust a se crede, necum de un profet, dar nici de ori-cine altul din cei cu minte, și cu cunoscinți chiar mediocre despre D-deu, și de puterea lui cea mai pre sus de tóte. Ci scia acesta Iona mai mult ca ori-cine (dicea bărbatul ce'mi da această esplicare); și eu mă conving de scopul la care tindea predica către Nineviți, și că plă-

a) Espresiune a lui David. Psalm. LXXVI, 5

b) Mat. V, 18.

c) Iona I, și II.

d) A profetiei ce era a nu se împlini, părându-se dar ca o minciună în ochii vulgului.

nuindu'și el fuga, schimba numai locul, dar nu fugia de D-zeu. Căci nu o putea face acésta nici alt-cine-va dintre ómenī, nici de s'ar fi ascuns în sînurile pămîntului, orī în fundurile mării, nici de s'ar fi avântat în aripī (dacă s'ar putea gîndi cine-va și la acésta) și s'ar fi suit în aer, nici de s'ar fi pogorît la părțile cele mai de jos ale iadului, nici de s'ar fi învelit în grosimea norului, nici de ar fi inventat orī-ce alta din tóte cele ce's spre asigurarea fugirei. Ci din tóte, cel mai imposibil de fugit și de învins este D-zeu: că el voind a prinde și a ținea sub mîna sa, întrece pre cei iuți, încurcă pre cei prudenti, restórnă pre cei tari, constrînge pre cei înalți, înblândește sumeția, apasă puterea. Decī mîna cea puternică a lui D-zeu nu o ignora Iona, carele amenința cu dēnsa pre alții (a); nici se gîndea că va putea cu totul fugi de D-zeu. Să nu credem acésta. Dar, fiind-că vedea cāderea lui Israel, și simția că harul profetic trece la națiunī, pentru aceea evită predicarea, amână porunca, și părăsind veghiarea bucuriei (că acésta însemnă la Ebrei Joppe), adecă vechia înălțime (b) și demnitate, s'a aruncat în noianul tristei. Și pentru aceea se înviforéză, dórme, suferă naufrângere, se deșteptă, se trage în sorti, atestéză fugirea, se acufundă, se înghite de chit, dar nu se consumă; ci acolo invocă pre D-zeu, și, minune: ca Christos a treia-di, se dă afară.

XLIX. Dar cuvêntul despre acésta sē remână puțin, mai pre urmă, când, de va da D-zeu, se va pertracta mai studios. Érá acum urméză a privi și considera, ceea ce cuvêntul meū s'a pornit a dice: Că adecă pentru Iona póte era și vre-o ertăciune că se sfiia de profeție, din cauza ce am dis; dar mie óre ce cuvênt, séu ce loc de apărare mī-ar mai remânea, revoltându-mē mai mult, și refuzând jugul ministeriului impus mie, care, nu sciū, de se cade a'l numi ușor séu greū? Căci, de mi s'ar învoi a spune ceea ce singur în acéstea este de vre-o valóre: că eū staū mult mai jos de cât a fi preot (c) lui D-zeu, și că se cade a fi mai ântēiū demn de biserică, apoi de altariū; și mai ântēiū demn de acesta, apoi de președință; póte vre-un altul nu m'ar libera de crima neascultărei. În adevēr, teribilă este amenințarea contra neascultărei, și teribile sunt și pedepsele ei; precum sunt și ale părței celei-lalte: de a nu se sfi de loc, nici a refusa nimic, nici ca Saul acela a se ascunde în vasele părintesci (d), măcar pentru puțin timp, când ar fi chemat cine-va la autoritatea protectóre de suflete. Ci a înainta cu grabă ca la un lucru ușor și lesnicios, de care nici se póte desface cine-va fără pericol, nici prin a doua cugetare vindecă pre cea dintēiū.

L. Pentru acésta mē frământam eū cu cugetările, cercetând ce trebuia de făcut, și stând la mijloc între douē frici, din care una mē apăsa, érá alta mē rădica (e). Și prea mult nedomerindu-mē în acéstea, și cumpănindu-mē de ambele părți, séu plecându-mē încóce și încolo, ca un curent de vînturi nestabile, în fine fuiū atras de cel mai

a) Iona, III, 5.

b) A poporului Iudeū.

c) Cuvêntul de preoții și preoție se întrebuinteză în sens larg, însemnând aici ca și mai 'nainte, și demnitatea arhierescă.

d) I Impărăți X, 17-23.

e) Mē apasă frica de mărimea întreprinderi și a demnităței; mē rădică cea a neascultărei de a accepta demnitatea ierarhică, fiind póte în stare a o conduce.

tare. Și etă-mă învins și atras de frica neascultărei. Apoi, considerați cât de drept și just fac distincțiune între aceste frici: că nici doresc autoritatea cea neoferită, nici resping pre cea oferită. Fiind-că una ar fi pentru cei îndrăsneți, érá alta pentru cei neascultători, și ambele pentru ignoranți. Dar eú sunt un om mijlociú între cei prea îndrăsneți și între cei prea timidi; adecă mai timid de cât cei ce se aruncă în toate funcțiunile, și mai îndrăsneț de cât cei-ce fug de toate. Așa eú opinez despre acestea! Ba voiú distinge încă și mai lámurit: așa friceí de autoritate póte ar veni în ajutor și legea ascultărei, întru cât D-đeú ar remunera credința prin bunătatea sa, și ar face perfect protector de suflete pe cel ce și-ar pune îndrăsnéla și toate speranțele în El. Eră pericolulú neascultărei nu sciú cine'í va veni în ajutor? Séú care ar fi cuvêntul îndemnător la îndrăsnéla? Căci este témă să nu audir póte, despre cei ce ni s'aú încredințat. acea, că sufletele lor voiú cere din mânilé vóstre (a); și, precum mi-ați refusat de a fi principí și boerí poporului méú, așa și eú vă voiú refusa de a vă fi împérat (b). Și, precum nu ați fost atenți la vocea mea, ci mi-ați dat spate aspru și nu m'ați ascultat, așa va fi, când mé veți chema: eú nu mé voiú uita la ruga vóstră, nici voiú asculta-o c). Aceste graiurí fie sá nu'mí vie mie de la judecătorul cel drept; a căruia milă, deși o cântăm, dar și judecata numai puțin împreună vom cânta-o.

LI. Dar éráși mé refer la istorie, și considerând pre cei mai renumiți din cei vechi, aflu că pre câți vre-o dată grația í-a îndemnat a primi guvernul séú profetia, unii aú cedat bucuros la chemare, érá alții aménaú darul servirei, fără a se putea bănui, nici timiditatea celor ce se retrăsese, nici curagiul celor ce pășise înainte. Căci unii s'aú temut de mărimea serviciului, érá alții aú urmat încredêndu-se celui ce í-a chiebat. Bucuros era Aaron (d), dar Moisi se opunea (e); Esaia ascultă îndată (f), dar Ierimia se temea din cauza tinereței (g), și n'avu curagiú la profetie, mai'nainte de ce căpătă dela D-đeú promisiune și putere superioră etăței sale. Cu aceste cugetări eú mé încânt, și câte puțin sufletul, ca ferul, ímí cedéză și se moie. Și íeú de soț cugetărilor mele timpul, și de consiliú îndreptările lui D-đeú, cărora am încredințat totă vieța mea. Pentru aceea „nu mé nesupun, nici contradic“ (h), dice Domnul méú, când era chiebat nu la guvernare, ci dus ca o óie la junghiere. Dar mé prostern și mé umilesc sub-puternica mână a lui D-đeú, și cer iertăciune de nelucrarea și neascultarea de mai'nainte; de mi s'ar imputa acésta ca crimă. Tacuiú ci nu voiú tăcea tot-déuna; mé retraseiú puțin, cât să mé cercetez pe sine-mí, și să daú consulațiune tristeței; ci acum am acceptat a'l înălța pre el în biserica poporului, și a'l lăuda în catedra bătrânilor (i). Dacă una este demnă de acuzare, apoi alta de ertare.

LII. Ce trebuință este noé de cuvinte mai lungi? Etă ne aveți, o

a) Iezechiel III, 17-19.

b) I Impérat. XIII 7, 8; X, 18, 19.

c) A doua lege XXX, 20, 21.

d) Eșire IV, 2.

e) Eșire III, IV, 12.

f) Esaia IV, 8.

g) Ierim. I, 4.

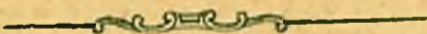
h) Esaia LIII, 7.

i) Psalm CVI, 32.

păstorî și compăstorî (a). Ne aveți, o turmă sântită și demnă de arhipăstorul Christos. Mă ai, o părinte, la toate învins, și supus mai mult după legele lui Christos, de cât după cele esterne (profane). Ai ascultarea, redă-mi bine-cuvântarea. Manudu-mă și tu cu rușele tale, condu-mă cu cuvântul, întărește-mă cu spiritul teū; că bine-cuvântarea părintelui, întărește casele filor (b). Și fie să mă întăresc eu și casa acéstă spirituală (c), ce am ales, și carea doresc am fi repaus în véc, când voiū fi strămutat dela Biserica de aici la cea din ceriū, și la adunarea solemnă a primilor născuți înscriși în ceruri. Decî ruga'mi este atâta și așa de raționabilă. Eră D-deul păcei, carele a făcut pre amëndouē una (d), și ni-a redat pre uniū altora; cel ce pune regi pre tronuri, și redică din pământ pre sērac, și din gunoiū înalță pre lipsit; carele și-a ales pre David de serv și luându'l dela turmele oilor, de și era cel mai mic și mai tēnēr între fiiū lui Iesăi; cel ce a dat cuvânt celor ce evaigelizaū (bine-vestiaū) cu putere multă spre deplinirea evangheliei sale, însuși să ne ție de mâna noastră cea dréptă, și să ne conducă cu sfatul seū, și să ne primiască cu glorie, ca unul ce păstorește pre păstorî și conduce pre conducători; ca așa să putem paște turma sa cu sciință, éră nu cu unelte de păstor neesperient: din care, cea dintēiū, presta celor vechi spre bine cuvântare, éră a doua, spre blestem. Insuși să dea noē putere, și poporului seū întărire, și singur să'si facă turma strălucită, și neîntinată și demnă de staulul cel de sus, în locuința celor ce se veselesc și în splendórea sântilor (e). Ca în templul lui glorie să'î dicem toți, turma împreună cu păstorii, în Christos Iesus Domnul nostru, căruia glorie se cuvine în seculi seculilor. Amin.

G. Erbicénu.

F I N E.

a) Din espre iunea compăstorî se confirmă ideea ca acest discurs s'a compus, după ce acum primise s. Grigorie demnitatea de arhierēi, cu toate că uniū susțin că prin compăstorî ar înțelege pre preoți, și prin păst rî pre Arhierēi.

b) Sirah III, 9.

c) Înțelege Episcopia Sasimilor, la care fu ales de Episcop. Dar din cauza bătrâneții tatălui seū, carele era Episcop de Nazianz, fu silit a primi supravegherea întregēi Eparhii a Nazianzului, pentru care se numi și Gregorie fiul, Nazianzanul.

d) Paul. II Efes. X, 13.

e) Psalm. LXXXIV, 7.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

„Predică Cuvântul“
II. Tim. IV. 2.DIN ISTORIEA BISERICEI ROMÂNILOR
MITROPOLIA UNGRO-VALACHIEI
CONDICA SÂNTĂ

(Urmare, veđi No. 10, anul IX-lea, pag. 767).

CXVI.

ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ ΦΙ-
ΛΑΡΕΤΟΣ
ΕΠΙΒΕΒΑΙΟΙ

† Τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς
ρίμνικου, ἀπετούσης τὸν
γνήσιον αὐτῆς ποιμένα διὰ
τό μετατεθῆναι εἰς τὸν θρό-
νον τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως
οὐγγροβλαχίας τὸν προχρηματί-
σαντα κύριον φιλάρετον, ἡμεῖς οἱ
ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς ἐπιταγῇ τοῦ
πανιερωτάτου κυριάρχου ἀγίου
οὐγγροβλαχίαςκυρίου κυρίου φιλα-
ρέτου καὶ συναινέσει τοῦ ὑψηλοτά-
του ἡμῶν αὐθέντου κυρίου κυρίου
Ἰωάννου Μιχαήλ Κωνσταντίνου
Σούτζου βοεβόδα, εἰσελθόντες ἐν
τῷ πανσέπτῳ ναῷ σεμνινομέμῳ
ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ἁγίων . . . .
εἰς τὸ ἐκλέξαι τὸν ἀξιον κριθέντα
περὶ ποιμαντορίαν τῆς ἐπισκοπῆς
ταύτης ἀονέθεμεθα τὸν πανοσι-
ώτατον ἀρχιμανδρίτην τῆς τισ-
μάννα κὺρ στεφάνον καὶ βον τὸν
πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην τῆς

AL UNGRO-VALACHIEI
FILARET INCREDIN-
ȚAZA.

† Prea sânta episcopie a
Râmnicului cerând pre
propriul ei păstor, fiind-
că s'a strămutat în tro-
nul prea santei Mitropolii a
Ungro-Valachiei cel mai dina-
inte D. Filaret, noi archiereii
de aici din ordinul Inalt prea
sânțitului kiararch al Ungro-
Valachiei D. D. Filaret, și cu
consimțimântul prea înălțatu-
lui nostru Domnitor D. D. Ión
Michail Constantin Suțu voe-
vod, întrând în prea străluci-
tul templu, cel însemnat cu
memoria sântilbr . . . . spre
a alege pre cel, ce se va judeca
vrednic pentru păstoria aces-
tei episcopii, 1° Am pus pe
prea cuviosul Archimandrit
al Tismenei D. Stefan, II pe
prea cuviosul Archimandrit

Κόζιας κὺρ Παρίονος καὶ γ̃ον τὸν
πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην κὺρ
Νεκτάριον, ὅστις δὴ καὶ προεκρί-
σι τῶν ἄλλων. Διὸ καὶ τὰ ὀνόματα
αὐτῶν κατεστρώθησαν ἐν τούτῳ
τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς μητροπόλεως.

Ἐαψγ̃β Σεπτεμβρίου η̃.

Παρ' ἡμῶν τῶν ἐνδημούντων ἀρ-
χιερέων, ἅτε δὴ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν
φρόνῳ τῆς πανώλης ἀπόντων, καὶ
ἔστω εἰς ἔνδειξιν :

Ἰδία χειρὶ ὑπεγράψαμεν
ἡμεῖς οἱ κάτωθεν.

al Coziei D. Ilarion și III-le
pe prea cuviosul Archiman-
drit D. Nectarie, care s'a și
preferit celor-lalți. Pentru a-
césta și numele lor s'aũ aședat
în acésta sântă condică a Mi-
tropoliei.

1792 Septemvrie 8.

De către noi archiereii de aici
(s'a ales), precum și de către alți
frați; ce lipsiaũ de frica ciumei, și
sã fie spre dovadă.

*Cu propria mână am sub semnat
noi cei mai de jos.*

= Al Stavropolei
Grigorie.

= † Al Buzelui Dositei.

= † Al Pogonianeî Antim.

= † Al Tebaidei Meletie.

NOTE:

⁴¹³. Actul acesta este scris pre pagina 80 a condiceii sante.

⁴¹⁴. Scrisorea actului este cea lunguetă cu atatea abreviațiuni, că devine foarte grea citirea lui. Apoi partea, reproducă cu cursive, este adausă cu scrisorea Mitropolitului Grigorie al Stavrupoliei și cu altă cernelă, în ore-ce actul pare a fi scris de mâna Mitropolitului Filaret, cel care adevăresce actul.

⁴¹⁵. Alegerea Episcopului Nectarie este neregulată; fiind-că ea se petrece la 8 Septemvrie și sântirea se face la 26. Pre lângă aceste, Mitropolitul Filaret, Grec de origine, face alegerea seü mai drept numirea lui Nectarie 'naintea a doi Archimandriți de la mânăstirile cele mai însemnate ale Olteniei, Cozia și Tisména, și acésta pentru singurul raționament, că era și Nectarie de aceiași origine cu Filaret și póte. . . . .

CXVII.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ Υ-
ΠΟΨΗΦΙΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΡΙΜΝΙΚΟΥ ΟΙΚΕΙ-
Α ΧΕΙΡΙ ΠΡΟΕΤΑΞΑ.

NECTARIE CU MILA LUI
D-DEU ALESUL S-TEI EPIS-
COPII A ROMNICULUI CU
MÂNA PROPRIE AM SUB-
SEMNAT.

(Urmézá începutul simbolului credinței și după acesta confesiunea tradițiunei bisericesci, din care reproducem partea de pre urmă cu iscălitura în facsimile):

. . Πρὸς τούτοις καὶ ἅ κέκτηται προνόμια ὁ θρόνος τῆς μητροπόλεως οὐγγροβλαχίας καθολογῶ διαφυλάττειν κατὰ πάντα τρόπον ἀπαρεγγχείρητα ἐν ὅλη μου τῇ ἐπαρχίᾳ, ἕως ἄν μοι τὸ ζῆν

. . Lôngă aceste și câte prerogative are tronul Mitropoliei Ungro-Valachiei mărturisesc, că le voi păzi în tot modul neatînse în totă eparchia mea, pêne când îmi prestă a

καὶ πνέειν παρῆ. αψγδ Σεπτεμ- | trăi și a respira. 1792 Sep-
βρίου κστ. | temvrie 26.

Γενικός ἐπίω ξενό παρονήσιος
 Ππς ἀνδρῶν ἀνδρῶν ἀνδρῶν ἀνδρῶν
 οἰκίαν γὰρ ἀνδρῶν

NOTE:

- ⁴¹⁶. Amândoë aceste acte sînt scrise pre pagina 80 a condiceî sînte.
⁴¹⁷. Scrisórea actelor este cea rondă și fórté descifrabilă; ele sînt scrise nu maî mult de cãtré Mitropolitul Filaret.
⁴¹⁸. Data acestor acte dovedesce încã o datã, cã alegerea lui Nec-tarie a fost fãcutã de cãtré Mitropolitul Filaret singur la 8 Septem-vrie și la 26 a același lunî a fost chirotonisit, iar în intervalul de 18 zile aũ subsemnat actul alegerei și archiereî, notați în actul 116.

CXVIII.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ἘΛΕΩ ΘΕΟΥ
 ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝ-
 ΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΑΣ ΡΩΜΗΣ
 ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙ-
 ΑΡΧΗΣ.

† Ἱερώτατε μητροπολίτα οὐγ-
 γροβλαχίας, ἐπέχων καὶ τὸν
 τόπον Καισαρίας Καπαδοκίας,
 ὑπέριμς καὶ ἔξαρχε πλαγη-
 γῶν, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελ-
 φὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετρι-
 ότητος κὺρ φιλάρετε, χάρις εἴη τῇ αὐ-
 τῆς ἱερότητι, καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.
 Κατὰ τὴν θερμὴν σου παράκλησιν
 πρὸς τὸν ὑπερβέστατον ὑψηλότατον καὶ

NEOFIT CU MILA
 LUI D-DEU ARCHIEPISCOP
 AL CONSTANTINUPOLEI.
 ROMEI NOUÁ ȘI PATRIARCH
 ICUMENIC.

† Prea sãntite Mitropolit al
 Ungro-Valachiei, locotiito-
 rule al Cesariei Capadociei,
 prea onorate și Ecsarch al la-
 turilor, în sãntul spirit iubit frate,
 și coliturgisitorule alsmereniei nós-
 tre, D. Filarete, charul sã fie cu
 sãntenia ta și pace dela D-deũ.
 Conform cu cãldurósa ta rugãmin-
 te cãtre prea piosul, prea înãlțatul

εὐμενέστατον ἀβθέντην καὶ ἡγεμόνα
 μεγαλοπρεπέστατον πάσης οὐγγρο-
 βλαχίας, ἡμέτερον ἐν χῶ τῷ θεῷ
 υἷδν λίαν ἀγαπητὸν καὶ περιπόθητον
 κύρον κύρον Ἰωάννην Ἀλέξανδρον
 Κωνσταντίνου μουρούζην Βοεβόδα,
 ἵνα σοι ἀποσταλῆ πατριαρχικὴ καὶ
 συνοδικὴ ἡμῶν ἔκδοσις ἐπὶ τῷ χειροτο-
 νῆσαι ἐπὶ ψηλῷ ὀνόματι ἀρχιερέα τὸν
 ὀσιώτατον ἀρχιμανδρήτην τῆς ἀγιω-
 τήτης αὐτόθι μητροπόλεως σου κύρ
 Γρηγόριον, ὡς ἄνδρα σεμνόν, καὶ
 χρηστοῖς ἡθεσι κεκοσμημένον, καὶ
 παιδείας τρόφιμον, συγκατανεῖσας
 ἢ εὐσεβεστάτη αὐτοῦ ὕψηλότης, ἔ-
 γραψε καὶ ἐξητήσατο αὐτήν. Τοῦτου
 χάριν κατὰ τὴν ἀξίωσιν τοῦ θεο-
 φρουρήτου αὐτοῦ ὕψους γράφομεν
 γνώμη κοινῇ καὶ συνοδικῇ διαγνώ-
 σει τῷ ἱερώτητί σου, καὶ ἀναθέμεθα
 τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν ψήφους,
 καὶ διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας πα-
 τριαρχικῆς, καὶ συνοδικῆς ἐκδόσεως
 προτρεπόμεθα, καὶ παρέχομεν σοι
 τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἄδειαν, ὅπως τῇ
 εἰδήσει καὶ τῆς εὐσεβεστάτης αὐτοῦ
 ὕψηλότητος προσκαλεσάμενος τοὺς
 αὐτόθι ἐνδημοῦντας συναδελφοὺς
 ἡμῶν ἀρχιερεῖς ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ μη-
 τροπόλει σου, ποιήσης τὰς κανονι-
 κάς ψήφους μετ' αὐτῶν τοῦ ρηθέν-
 τος ὀσιωτάτου ἀρχιμανδρίτου σου
 κύρ Γρηγορίου ἐπὶ ψηλῷ ὀνόματι
 τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἀγιω-
 τήτης ἐπισκοπῆς χαριουπόλεως, ὀ-
 σης ὑποκειμένης τῇ ἀγιωτάτῃ μητρο-
 πόλει Ηρακλείας, νυνὶ δὲ μήτε ἔχ-
 νος ἐχούσης, δι' ἱεροῦ ὑπομνήματος
 καταγραφησομένου ἐν τῷ ἱερῷ κώ-
 δικι τῆς ἀγιωτήτης ταύτης μητρο-
 πόλεως σου κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐκ-
 κλησιαστικὸν ἔθος, καὶ μετὰ τὴν τού-
 των τῶν κανονικῶν ψήφων ἐκτέλε-

prea bunul Domnitor, și prea în-
 cuvântatul Stăpân al totei Ungro-
 Valachiî, fiu al nostru în Christos
 D-zeu prea iubit și mult dorit D.
 D. Ioan Alecsandru Constantin Mo-
 ruz voevod, spre a țî se trimite ec-
 dosul nostru patriarchicesc și si-
 nodal pentru chirotonirea în ar-
 chiereu cu titlu simplu a prea cu-
 viosului Archimandrit al prea sân-
 tei tale Mitropoliî, D. Grigorie, fiind
 bărbat cuvîncios și înzestrat cu
 moravuri bune și adăpat de învê-
 țătura, consimțînd înălțimea sa, a
 scris și a cerut acésta. De aceia,
 conform cu mijlocirea înălțimei
 séle ceî păzite de D-zeu, scriem cu
 opiniune comună și cu consimți-
 mînt sinodal sânteniei tale și îți
 încredințăm sortiî nostri ceî bise-
 ricescî și cu presentul nostru ecdos
 patriarchicesc și sinodal permitem
 și îți dăm țîe voia bisericescă, ca,
 cu sciința și a prea piósei séle înăl-
 țîmî, să kiemî pre confratiî nostri
 archierei, aflători acolo, în prea
 sânta ta Mitropolie, și să tragî sortiî
 canonicî cu dênșiî pentru numitul
 pre cuvios Archimandritul teu,
 D. Grigorie, cu simplul titlu al
 prea sântei episcopii a Chariupc-
 lei, ceî ce a strălucit o dată, și
 care era supusă prea sântei Mitro-
 poliî a Irachiei, iar acum ne avênd
 nicî umbră, făcênd și sântul pro-
 tocol, să-l scriî în sânta condică a
 prea sântei tale Mitropoliî, dupre
 usul vekiu bisericesc și după efec-
 tuarea acestor sortiî canonicî, a-
 vênd, ca consortî la acésta, pre ar-
 chierei și coliturgisitorii (de acolo),
 să efectui sântul mister și să chiro-
 tonisescî archiereu pre numitul și

σιν ἔχων τοὺς συμφηριστὰς ἀρχιε-
ρεῖς καὶ συλλειτουργοὺς, ἐκτελέσεις
τὴν θεῖαν καὶ ἱερὰν μυσταγίαν, καὶ
χειροτονήσεις τὸν ῥηθέντα εὐλαθέσ-
τατον ὑποψήφιον ἀρχιερέα. ἐπίσκο-
πον προχειρίζομενον ἐπὶ φιλῶ ὀνό-
ματι, ὡς εἴριται τῆς πάλαι ποτὲ δια-
λαμπάσης ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς χα-
ριουπόλεως κατὰ τὴν ἐκκλησιαστι-
κὴν καὶ κανονικὴν ὑποτύπωσιν. Ἐπὶ
τούτῳ γὰρ ἀποστέλλεται τῇ αὐτῆς
ἱερότητι ἡ παροῦσα πατριαρχικὴ ἡ-
μῶν καὶ συνοδικὴ ἔκδοσις. Ἡ δὲ τοῦ
θεοῦ χάρις εἴη μετὰ σου.

κα ψ̄ γ Ἀπριλλίου κ̄ ζ

prea piosul ales și să-l înaintezi la
rangul de episcop cu titlul simplu,
dupre cum s'a dis, al prea sântei
episcopii a Chariupolei, ceia ce a
strălucit când-va, dupre formula-
rul bisericesc și canonic. Pentru
acésta deci se trimite sânteniei tale
ecdosul nostru patriarchicesc și
sinodal. Iar charul lui D-deu să
fie cu tine.

1793. Aprilie 27.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν
Χῶ ἀδελφός.

† Ὁ Καισαρείας Γρηγόριος.

† Ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.

† Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ.

† Ὁ Προύσης . . . . .

† Ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος.

† Ὁ Ἄρτης Μακάριος.

† Ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος.

† Ὁ Ἀγχιάλου Ἰωάννης.

† Al Constantinupolei și în
Christos frate.

† Al Kesariei Grigorie.

† Al Nicomidiei Atanasie.

† Al Efesului Samuil.

† Al Prusei . . . . .

† Al Iraciei Metodie.

† Al Artei Macarie.

† Al Kizicului Agapie.

† Al Anchialului Ioan.

NOTE :

⁴¹⁹ Actul acesta este scris pre paginele 81 și parte din 82.

⁴²⁰ Scrisoarea actului este cea rondă.

⁴²¹ Prin acest act se face aluzie la dreptul, ce are o Mitropolie asu-
pra eparchiilor din diecesa respectivă; adică, că asupra episcopiei
Chariupolei, care făcea când-va parte din Mitropolia Iraciei, are
dreptul de alegere Patriarchul cu Mitropolitul Metodie.

⁴²² Și prin această epistolă se arată de către Patriarchul Neofit mo-
dul, cum o alegere pôte fi falsificată. . . . .

CXIX.

Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΘΕΝΤΗΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ

EPISTOLA PATRIARCHALA
CĂTRE PREA ÎNĂLȚA-
TUL DOMNITOR.

Εὐσεβέστατε, ὑψηλότατε, καὶ
εὐμενέστατε αὐθέντα, καὶ ἡγεμῶν

Prea piosule, prea înălțate
și prea bunile Domnitor și con-

πάσης οὐγγροβλαχίας μεγαλοπρεπέστατε ἐν χῶ τῷ Θεῷ ἡμῖν υἱέ λιαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε κύριε κύριε Ἰωάννη Ἀλέξανδρε Κωνσταντίνου Μουρούζη βρεβόδα, τὴν εὐσεβεστάτην αὐτῆς ὑψηλότητα ἀπλέτῳ πόθῳ κατασπαζόμενοι, ἠδίστα προσαγορεύομεν, δεόμενοι τοῦ ἁγίου Θεοῦ ὅπως διαφυλλάτῃ αὐτὴν ἀκρῶς ὑγιαίνουσιν καὶ ἀμεταπτώτως εὐδαιμονοῦσαν μετὰ μακροβότητα, καὶ ἐπιτεύξεως τῶν ἐφιεμένων αὐτῇ ἀγαθῶν. Τὸ ἀποσταλὲν παρὰ τοῦ Θεοφρουρήτου αὐτῆς ὕψους ἐκλαμπρον πιττάκιον πρὸς τοὺς ἐκλαμπροτάτους πεγζαδέδες εἶδομεν, καὶ ἐγνωμεν τὴν Σερμὴν παράκλησιν τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου οὐγγροβλαχίας συναδελφοῦ ἡμῶν, κύρ Φιλαρέτου, ἣν ποιεῖται πρὸς τὸ Θεοφρούριτον αὐτῆς ὕψος, ἵνα ἀποσταλῇ αὐτῷ πατριαρχικῇ ἡμῶν καὶ συνοδικῇ κανονικῇ ἐκδοσις, ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι ἀρχιερέα τὸν ὀσιώτατον ἀρχιμανδρίτην τῆς αὐτόθι ἁγιωτάτης μητροπόλεως Γρηγόριον, καὶ κατὰ τὴν περίλιψιν τοῦ αὐθεντικοῦ αὐτῆς πιττάκιου ἐξεδώκαμεν ταύτην ἵνα χειροτονήσῃ ὁ ῥηθεῖς ἀρχιμανδρίτης τῇ γνώμῃ, καὶ εἰδήσει τῆς εὐσεβεστάτης αὐτῆς ὑψηλότητος, παρὰ τοῦ εἰρημένου ἁγίου οὐγγροβλαχίας ἀρχιερέως ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς χαριουπόλεως, οὔσης ὑποκειμένης τῇ ἁγιωτάτῃ μητροπόλει Ηροκλείας, καὶ ἀποστέλλομεν ἐκείνην πρὸς τὸ εὐσεβεστάτον αὐτῆς ὕψος ἵνα καὶ δι' αὐθεντικῆς αὐτῆς εἰδήσεως ἐκτελεσθῇ ἡ χειροτονία αὕτη κατὰ τὴν

ducător prea mareș, al tótei Ungro-Valachiî, fiul nostru prea iubit în Christos D-đeũ și mult iubit, D. D. Ioan Alecsandru Constantin Moruz voevod, sărutând cu dorire mare pe prea piósa ta înălțime, cu multă plăcere o mărturisim, și rugăm pre D-đeũ sântul, ca să o păziască în tótă sănătatea și în fericirea cea neskimbată cu lungimea de ȓile și cu căscigarea bunurilor celor dorite de dînsa. Am văđut prea luminatul eî pitac, trimis către prea luminatele beizadele. și am cunoscut căldurósa rugămintea a Inalt Prea Sântitului Mitropolit al Ungro-Valachiei, confratele nostru, D. Filaret, pre carea o face către păzita de D-đeũ înălțimea ta, ca să i se trimită lui ecđosul nostru patriarhicesc, sinodal și canonic, spre a chirotonisi archiereũ cu titlul simplu pe prea cuviosul archimandrit al prea santei Mitropolii de acolo, Grigorie, și conform cu cuprinderea domnescului vostru pitac, am eliberat acest (ecđos), ca să se chirotonisiască nunitul Archimandrit, cu voința și sciința Înălțimei tale cei prea piósa, de către menționatul Prea Sântit Archiereũ al Ungro-Valachiei cu titlul simplu al cei ce a strălucit o dată, prea sânta episcopie a Chariupolei, care este supusă prea santei Mitropolii a Iracliei și trimit acel (ecđos) la prea piósa ta înălțime, pentru ca și cu sciința

ἐκκλησιαστικὴν ὑποτύπωσιν νομίμως τε καὶ κανονικῶς. Διὸ δίδεται τοῦτο ἀκολούτως ὡς ἐλεύθερον πρὸς τὸν προχειρισθῆσόμενον ἀρχιερέα. Καὶ ταῦτα πρὸς πληροφορίαν τῆς εὐσεβειότητος αὐτῆς ὑψηλότητος, ἧς τὰ ἔτι εἶεν θεόθεν πλεῖστα καὶ πανευδαίμονα.

✠ α ψ γ Μαρτίου ιε'.

Τῆς θεοσεβειότητος αὐτῆς ὑψηλότητος ἐν χῶ διάπυρος εὐχέτης καὶ εἰς τοὺς ὀρισμοὺς.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως.

domnescă să se efectue această chirotonie în mod legal și canonic, conform cu prescripțiunea bisericescă. Pentru care se dă acest (ecdos), spre neîmpedecare și ca liberare pentru arhierul chirotonisitor. Și aceste spre informațiunea a prea pioșei tale înălțimī, a căria anī să fie dela D-zeū mulți și în totul fericiți.

1793 Martie 15.

Al prea pioșei tale înălțimī înfocat rugător către Christos și la dispozițiune.

| † Al Constantinupolei.

NOTE:

⁴²³. Acăstă epistolă este scrisă pre pagina 82 a condiceī sante.

⁴²⁴. Scrisorea este cea grecă rondă și tot de aceeași mână cu a acului de maī sus.

CXX.

ΠΙΤΤΑΚΙ ΤΩΝ ΚΑΠΟΥΚΕ-
ΧΑΓΙΑΔΩΝ ΤΟΥ ΑΥ-
ΘΕΝΤΟΥ ΜΑΣ.

Ἰδὺ ἡ περὶ ἐπισκοπῆς ὀνομασίας δευτέρα ἐκδοσις ὅπου προστάζετε τὸ θεοφρούρητον ὕψος σας, ἐκ πανεκλάμπρου προσταγῆς θέλει σταλθῆ ἡ πρώτη. εἶπομεν οἱ δούλοι σας τῆ παναγιότητί του νά στοχασθῆ κάμποσαις εὐφήμοις ὀνομασίας ἐπισκοπῶν, μᾶς ἔστειλεν ἐν σημείωμα, καὶ πλείον χαριστέρα καὶ εὐφημοτέρα ἐκρίθη παρὰ τῶν δούλων σας ἡ χαριούπολις πάλαι ποτὲ ὑπὸ τὸν Ηρακλείας τελοῦσα καὶ δὴ ἐγένετο ἐπ' αὐτῆς ἡ ἐκδοσις. Ἐπέστησεν ἡ παναγιότης του

PITACUL CAPUKICHAIA-
LELOR DOMNITORU-
LUI NOSTRU.

Éca al doilea ecdos pentru numirea episcopiei, ce s'a ordonat de înălțimea cea păzită de D-zeū, și din prea luminatul teū ordin se va trimite cel întâi. Am spus noi robii voștri înaltei sële sanctități, să se găsiace maī multe numiri de episcopii maī renumite și ne-a trimis o însemnare, și ca cea maī însemnată și maī plăcută s'a cređut de către robii tei Charuipolea, ce a fost odată sub al Iraciei și s'a și făcut pen-

ὅτι ἡ ἐπισκοπικὴ ὀνομασία ζητεῖται διὰ τὴν μνημονεύσῃ ἐν ταῖς ἱερεῖς τελεταῖς τῆς πανιερότητός του καὶ ὄχι οἰκουμενικοῦ, καὶ ἐπέμενε νὰ τὸ προσδιορίσῃ ἐν τῇ ἐκδόσει ἅτε δὴ κανονικὸν τοὺς ἐντεῦθεν ἐπιτροπομένους χειροτονῆσθαι οἰκουμενικοῦ μνημονεύειν, ὅτι οἱ δοῦλοι τῆς ὅτι πάντῃ ἀνόμιμος ὁ τοιοῦτος προσδιορισμὸς καὶ τὸ ἔστερξεν ἡ παναγιότης του μόλις. Εὐχάρστη ἦτε παναγιότης του καὶ ἡ ἅγια σύνοδος τὸν χειροτονηθῆσόμενον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην, διὰ τὴν πρὸς τὸ κοινὸν βοήθειαν καὶ διὰ τὴν ἰδίαν φιλικὴν προσφορὰν ἡ παναγιότης του οὐδὲν ἤττον. Ὁμολογοῦσι δὲ ἅπαντες μεγίστην χάριν τῷ θεοφρουρήτῳ ὕψει τῆς ὁποῦ καὶ κατὰ τοῦτο προηρέσθη νὰ εὐεργετήσῃ τὸ κοινὸν ὑπερχρήτον βοήθειας.

NOTE:

⁴²⁵. Acest raport al plenipotențiarilor Domnitorului în Constantinopol este scris pe pagina 83 a condiceii sante.

⁴²⁶. Scrișoarea actului este cea rōndă, semnă cu a actelor precedente, iar limba cea grēcă vorbitore cu prea multă nesciință de carte.

⁴²⁷. În privința conținutului, acest act este icōnă vorbitore a rolului, ce-l jucau plenipotențiarii domnesci la Constantinupole; — rolul capakichaélelor Domnitorilor fanarioți era cel de samsari...

CXXI.

ΑΙ ΓΙΝΟΜΕΝΑΙ ΨΗΦΟΙ

Ἐπειδὴ ἐκλείποντος προστατοῦ καὶ ἀρχιερέως γνησίου διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις ἀπὸ τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς χαριουπόλεως ἐδέχθη ἡδη θεοῦ εὐδοκοῦντο; χειροτονηθῆναι

tru acésta ecdos. A adaus Sanctitatea sa, cã numirea episcopală se caută, pentru ca să se pomeniascē în sântele servicii ale Prea Sântiei sele și nu cele ale (Patriarchului) icumenic, și a insistat, ca să o determine prin ecdos, și acésta este canonic, de a se menționa icumenic cei ce aũ permisiunea de aici a se chirotonisi, am disnoi robii lui, cã acéstă determinare este prea nelegală și abia a permis sanctitatea sa. S'a rugat Sanctitatea Sa și sântul sinod de cel ce are ase chirotonisi seũ mai bine dicend, de Înalt Prea Sântitul Mitropolit, pentru ajutorul cel obștesc și pentru jertva cea particulară priedinéscă; nu mai puțin și Sanctitatea sa. Mărturisesc însē toți prea mare bucurie înălțimeii tale cei păzite de D-deũ, și precum s'a dis mai sus să dăruiascē cu ajutore obștia cea strîmtorată.

FACEREA SORTILOR

Fiind cã dela prea sânta episcopie a Chariupolei pentru împrejurările timpului lipsia stăpânul și arhiereul propriu, a trebuit acum cu voința lui D-deũ să se chirotoni-

ἐπίσκοπον κανονικὸν ἐπ' ὀνόματι ταύτης, ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἐν Βουκουρεστίῳ ἀρχιερεῖς προτροπῇ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Νεοφύτου, νεύσει τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν ἀδθέντου κυρίου κυρίου Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου Κωνσταντίνου μουροῦζη Βοεδοδα, συναινέσει τε τοῦ ἐνταῦθα ἀρχιερατεύοντος πανιερωτάτου καὶ θεοπροδλήτου μητροπολίτου ἁγίου Οὐγγροδλαχίας κυρίου κυρίου Φιλαρέτου, συνεισελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῶ

καὶ ψήφους προβαλλόμενοι εἰς εὐρεσιν τοῦ ἀρμοδίου προσώπου τοῦ ἀναδεξαμένου τὴν ἀρχιερατικὴν ἐπωνυμίαν τῆς ῥηθείσης ἐπισκοπῆς. Πρῶτον μὲν ἐθέμεθα, α: τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην Ῥαδουλιώτην κὺρ Ἰγνάτιον, β: τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην τῆς Μαρκούτζας κὺρ Διονύσιον, καὶ γ: τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως κὺρ Γρηγόριον, ὅστις καὶ τῶν ἄλλων ἀξιώτερος καὶ δοκιμώτερος ἐκρίθη τοῦ τοιοῦτου ἀξιώματος τῆς ἀρχιερωσύνης, ὅθεν κατεστρώθησαν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷ δὲ τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς αὐτῆς μητροπόλεως. ἐν ἔτι σωτηρίῳ ραψγ.

siascē episcop canonic pre numele aceștia, noi archiereii cariî ne aflăm în București cu învoirea Sanctității sele Patriarchului icumenic, D. Neofit, cu inclinarea prea înălțatului nostru Domnitor, D. D. Ioan Alecsandru Constantin Moruz voevod și cu consimțimântul archiereului loculuiî nal prea Sântitul Mitropolit al Ungro-Valachiei D. D. Filaret, intrând în prea luminatul templu . . . . .

și propunând sortiî pentru aflarea persoanei proprie, care să primiascē numirea archierescă a menționatei episcopii. Și întâi am pus a) pe prea cuviosul archimandrit Raduliotul (dela Radu-Voda) D. Ignatie, b) pe prea cuviosul archimandrit dela Mărcuța D. Dionisie și c) pe prea cuviosul archimandrit al prea santei Mitropolii D. Grigorie și dintre ceialaltî s'a judecat mai vrednic și mai probat pentru o asemenea vrednicie a archiereii. De accia li s'aũ a se aşternut și numele lor în acéstă sântă condică a Mitropoliei aceștia. In anul mătuirei 1793.

NOTE:

⁴²⁸. Actul alegerei lui Grigorie este scris pre pagina 83 și se termina pre 84.

⁴²⁹. Scrisoarea actului este semină cu acelor precedente.

⁴³⁰. Locul gol, unde trebuia să se arate numele templului, în care s'a efectuat alegerea, denotă, că actul acesta n'a fost făcut în Biserică și în momentele, când s'a efectuat alegerea. Pre lângă aceste dela acest act lipsesc și subsemnăturile Archiereilor, ce aũ trebuit să facă alegerea; ceia ce ne face să bănuim, că alegerea nu s'a efectuat.

⁴³¹. Din condica sântă lipsesc și actele chirotoniei Archimandritului Grigorie. Óre nu din cauza nẽmplinirei celor menționate prin raportul Capukichaialelor?....

CXXII.

ΙΣΟΝ

Βλέποντας ὅτι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν αἱ δυνάμεις μου ἐκλείπουσιν ἐκ τῶν συνεχῶν ἀσθενειῶν ὅπου πυνῶς μοι ἐπισυμβαίνουσι, καὶ γνωρίζων τὸ θάρος μιᾶς πνευματικῆς οἰκονομίας ὅσον μέγα εἶναι καὶ δυσοικητόμητον, ἄλλωστε ἐπιποθῶν διὰ νὰ περάζω καὶ τὰ λείψανα τῶν ὀλίγων μου ἡμερῶν ἐν ἰσυχίᾳ ἐδῶ. οἰκειοθελῶς ἤδη ἀδιίστως, καὶ ἀθαιρέτῳ γνώμῃ παραιτοῦμαι τοῦ θρόνου μου τούτου τῆς μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας, παραχωρῶν τὰς ψήφους εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὑψηλοτάτου εὐσεβεστάτου καὶ εὐμενεστάτου ἀυθέντου ἡμῶν, διὰ νὰ ἐκλέξῃ ὃν ἂν φωτίξῃ ὁ κύριος. τὴν ἀυθεντικὴν τοῦ σύνεσιν, ἱκανὸν διὰ νὰ ἀναλάβῃ τοὺς οἴακας ταύτης τῆς πνευματικῆς ὁλκάδος. Καὶ πρὸς ἔνδειξιν δέδωκα τὴν παροῦσαν μου ἐνυπόγραφον παραίτησιν ἐκουσίως ὡς ἔφην καὶ ἀδιίστως.

1793. Σεπτεμβρίου.

COPIE

Vedënd, cã din ȃi în ȃi puterile mele dispar, din cauza deselor bõle, ce des mi seîntãmplã și cunoscënd greutatea unei îngrijiri spirituale cât este de mare și grea de purtat și apoi dorind, ca sã petrec restul puținelor mele ȃile aici în linnice, mē retrag din tronul meũ acesta al mitropoliei Ungro-Valachiei de bunã-voie, nesilit și din scocotința cea de bunã-voie, depunënd sortiũ în mânele prea înãlțatului, prea piosului și prea blãndului nostru Domnitor, pentru ca sã alégē pre acela, pentru care Domnul va lumina cunoscința Domnēsã, și (care sã fie) vrednic de a relua frãnele acestei nave spirituale și spre sciința am dat presenta mea demisiune scrisã de bunã-voie, dupre cum am ȃis, și nesilit. 1793 Septembrie.

Υπεροβλαχικῆς Ἐκκλησίας ἡγουμένου
Ἐπιτομῆς

= Al Ungro-Valachiei Filaret dimisionezã de voie.

Ὁ μισθός μου ἔστιν ἀκατάβλητος

Ὁ ἱερεὺς Ἰωσήφ Ἰωσήφ
 ἡ δεξιὰ τοῦ κυρίου ἐπὶ ἐμοὶ
 καὶ ἡ ἀριστερὰ τοῦ κυρίου ἐνέμοιτό μοι

= Al Mirelor Matei mărturisește, că este semină neskimbată.

= † Al Sevastiei Iosif, mărturisește, că este întocmai.

Ὁ Αρχιμανδριτης Γρηγοριος ἀντέγραψα.

= Archimandritul Grigorie a transcris.

NOTE :

⁴³² Acastă copie este scrisă pre pagina 85.

⁴⁸³ Scrisórea actului este cea grécă rondă și scrisă de către Archimandritul Grigorie; póte cel prezentat pentru chirotonie la episcopia Chariupolei.

CXXIII.

КОПИЕ.

„ ІОАЛЕΞΑΝΔΡУ КОСТАНДИН МХРХЪ ВЪ. МНБ. ГПО
 ЗЕМЛЯСКО.

† Дѡпъ парѣтисѣ чѣ дъ бѣнъ вѡе дѡ дат Прѣ сфѣса пзрѣтисѣ
 мѣр: кѣр филарѣ, фзкѡ дѡне дѡм ло чѣц шѣ кредѣчѡши велѣ
 боѣри до мнѣ мѣле де шѣще арзтаѣ. Мѣтзю де шѣ бичею пзмжн-
 тѡлѡ ш арзтѡдѡне ш тре шѣбрѡзе дѡ ш бичею биричеѣ нѡ са
 мѡл цзми пз до мнѣска ноѡтрз ни бѣзѡре, ѡлѣцере ш хотзрѣре. Вѣн дѡ
 лѣс ш дѡмнѣлоѣ тоци де фѡцз ѡнаѣтѣ до мнѣ мѣле ш ѡпреѡнъ кѡ
 дѡм лор, фзкѡ дѡмниѡ мѣ тоѡте черчетѣриле чѣле кѡвинѣѡсе. Де
 ла дѡмнѣлоѣ а м ѡлѣ ш а м хотзрѡ до мнѣ мѣ ка ѣз ѡшззѡм кѡ про-
 бѣѡмо пз ѡвѣторюѣ де дѡмзѣе 'Спѣ': бѣ: кѣр дѡсѣдѣѣ Шитро-

пои цзри н акредийцидне ш де пѣречиѣ сфицале чѣ пзнь 'акв^м,
ш нздзѣдвѣ ш ла прокопсѣла ш 'арети чѣ аре кз ва петрече 'а-
семенѣ кѣцѣре ш де анчѣ: анайтѣ. Де чѣ а^м лтзри до^мни^{та} мѣ.

1793 Септ. 25. Вѣ Лѣф.

ПРѢ АНЪЦЯТѢ ДОА^мНЕ,

Ди лѣмина^{тз} порѣка мзри 'га^{лѣ} а' дѣнз^{дѣне}
ла дива а^м фзкѣ ки^б зѣре а'сѣпра а'лѣцѣри^и де
мирополи а' па'гриѣ ноа^грѣ, л' вре^{мѣ} че прѣ'
сфи^ц: пзрити^{лѣ} кир Филаре са^в паретиси де бѣ-
из воѣ, шбиче^ю вѣкю а' па'гриѣ ноа^стре га^{те}, ка
де 'аиррѣ 'алецѣре де миро^оли сѣ факз ди^н 'е-
пи^скопи цзри^и че^л ма^{вѣкю} каре сз ва л'тз^мпла,
каре а^стз^т га^{ст} пзрити^{лѣ} бѣ^з: кир Досидей, дѣр
де вре^{мѣ} че л'целѣ^{чѣнѣ} анзцими га^{лѣ} ш до-
ри^{рѣ} чѣ а' де паріа ноа^сгз не га^{ст} ноа^м кѣно^с-
кѣ^{тз}, з^рма^а ш дѣпз шбиче^ю кистѣриче^{ск}, чѣ фа-
че ѱифо^с пз тре шкрасе, де 'аче^{та} ма^{вѣ} арз'гз^м
анз^ацими га^{лѣ} пе а^рхи^м: Па^рденіе 'а^рце^ш: ш пз
а^рхи^м: Сгѣфа^л ти^смзнѣ, рзмзи^а мѣ^лцзмици
пз ка^{рѣ} ди трачеши^{та} ва совоги л'целѣ^{чѣнѣ} мз-
ри га^{лѣ}. 1793 Септ: 25.

л' мѣри та^м прѣ павкац ш крѣди^чоаясв глаѣци,

Ди^мра^к Ба^н: Никола^е брѣко^в: ви^{ст}: Дѣм^тра^шк^к: ра^к: ба^с:
Іанаке кз^к: вел. Спа: Іона^{кѣ} мер^з вѣ^л: во^рк: Скарла^т во^рк: Никл.
фи^л: во^рк: Квста^а: ги^к вѣ^л: ло^г: Манола^{кѣ} грз^а: ло^г: ра^а: го-

ΛΕ^Κ: ΒΗ^Β: ΚΕ^Λ ΛΟΓ: Γκα^ΡΛά^Λ ΓΗ^Κ ΒΕΛ: ΛΟΓ: ΚΟ^Τ: ΦΗ^Λ. ΒΗ^Τ: ΚΟ^Τ:
 ΨΗ^ΡΒ: ΒΗ^Τ: Μα^ΤΕ^Λ ΦΖ^ΛΚ: ΒΗ^Τ: 'Ιε^ΔΔ^Κ ρα^ΛΕ^Τ: ΚΟ^Α: ΒΖ^ΛΥ: πα^Χ:
 Ψέ^ΦΔ^Κ ΒΖ^Κ: χα^Μ: 'Ιω^Δ ΒΗ^Κ: 'Ιω^Δ φλο^Ρε^Κ: 'Ιω^Δ ΨΗ^ΡΒ: ΔΗ^Μ: Βα^ΡΛα^Μ
 'Ι^ΠΗ^ΡΚ μα^Ρε. Γρη^Γρη^Ε χρι^Χ: πα^Χ: 'Ιω^Δ. Κρε^Υ: ΔΗ^Μ: ρα^Κ: πα^Χ: 'Ιω^Δ:
 Κο^ΜΝ^Ε ΠΖ^Χ: Ιο^ΡΔα^Κε πα^Δ: ετο^ΛΚ:

NOTE:

⁴³⁴. Acésta anafora a boïerilor divaniți de la 1793 cu apostilul domnesc sînt scrise pre pagina 85 din condica sântă.

⁴³⁵. Scrisórea actului este o scrisóre rondă cu abreviațiuni și cu asvêliture, care tóte s'aũ reproduc în tipărire a actului.

⁴³⁶. Cuprinderea raportului și resoluțiunea domnέscă din acest act dovedesc, că la 1793 în Τέρă boïerii aũ început a se afirma în drepturile lor, și la alegerea de Mitropolit a restabilit vekile drepturi ale Τερεϊ, cάλcate în picióre de cάtrē Domnitoriĩ Fanarului.

CXXIV.

Ἡ πρὸς τὸν πανιερώτατον πρῶην Οὐγγροβλαχίας κὺρ Φιλάρετον ἐν εἵδει ἐπιστολῆς ἔκδοσις πατριαρχικῆ συνοδικῆ ἐπὶ τῷ ἐκτελέσει τὴν μετὰθεσιν τοῦ διαδάχου αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ κανονικὴν διατύπωσιν, ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Μπουζαίου εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ
 ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝ-
 ΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
 ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑ-
 ΡΧΗΣ.

Ἱερώτατε μητροπολίτα πρῶην Οὐγγροβλαχίας ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργγὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος κὺρ Φιλάρετε, χάρις εἶη σου τῇ ἱερότητι, καὶ εὐρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἀπο ἰδίου σου ἐνυπογράφου γράμματος ἔγνωμεν

Ecdosul patriarchal și sinodal în formă de epistolă către fostul Inalt Prea sântitul (Mitropolit) al Ungro-Valachiei, pentru efectuarea strămutărei succesorului seũ, conform cu ordinea bisericέscă și canonică, de la episcopia Buzeu- lui la tronul prea sântei Mitropoliĩ a Ungro-Valachiei.

NEOFIT CU MILA
 LUI D-DEU ARCHIEPISCOP
 AL CONSTANTINUPOLEI
 ROMEI NOUÁ ȘI PATRIARCH
 ICUMENIC.

Prea sântite Mitropo- lite, fost al Ungro-Vala- chiei, în S. Spirit iubit frate și coliturgisitor al smereniei nóstre, D. Filarete, charul să fie cu sântenia ta și pace dela D-đeũ. Din epistola ta proprie, sub-scrisă de tine,

τὴν οἰκειοφελῆ καὶ ἀβίαστον σου παραίτησιν, ἣν ἐποιήσω ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς ἀγιωτάτης αὐτόθι μητροπόλεως, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ θερμῶς δεηθεῖς διὰ ἐνυπογράφου σου ἀναφορᾶς τοῦ ὑψηλοτάτου εὐσεβεστάτου καὶ εὐμενεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος μεγαλοπρεπεστάτου πάσης Οὐγγροβλαχίας, υἱοῦ ἐν χῶ τῷ θῷ ἡμῖν λίαν ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου κυρίου κυρίου Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου Κωνσταντίνου μουρούζη ββδ., καὶ ἐπὶ πολὺ καθεκτεύσας τὸ θεοφρούρητον αὐτοῦ ὕψος, ὅπως εὐμενῶς ἀποδέξῃται, τὴν οἰκειοφελῆ σου ἐνυπόγραφον καὶ ἐσφράγιστον παρτίτησιν, τὰ αὐτὰ γράφων καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐξαιτούμενος τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς. Κατὰ γοῦν τὰς θερμὰς σου ταύτας παρικήσεις προβάλλοντος, ὅτι διὰ τὸ ἀπαυδῆσαι σε ἐκ τῶν ἀτρύτων πόνων, οὐχ' ἱκανοῖς τοῦ λοιποῦ ποιμαίνειν τὸ ἐμπιστευθὲν σοι λογικὸν τοῦ χοῦ ποιμνιον ἐδέξατο τὸ ὕψος αὐτοῦ τὴν οἰκειοφελῆ σου παραίτησιν, καὶ ἔγραψε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀπέστειλε τὴν πρὸς τὸ ὕψος αὐτοῦ ἰδίαν σου ἀναφορᾶν, καὶ τὴν ἐσφράγιστον παρτίτησιν, φανερῶν τὰ αὐτὰ, καὶ ἀξιῶν, ἵνα αποσταλῆ ἡ κανονικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐκδοσις περὶ τῆς νομίμου ἀποκαταστάσεως τοῦ ἀξίως διαδεξαμένου τὴν ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἀγιωτάτης αὐτόθι μητροπόλεως. Καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπικρατοῦν ἔθος, τῇ ἀδείᾳ καὶ ἐπιταγῇ τῆς εὐσεβεστάτης αὐτοῦ ὑψηλότητος κοινῆς συνελεύσεως αὐτόθι συγκροτηθείσης εἰς ἐκλογὴν ἀξίου καὶ ἀρμοδίου προ-

am cunoscut dimisionarea ta cea de bună-voie și nesilită, ce ai făcut de la tronul prea santei Mitropolii de acolo, și tot pentru acésta ai rugat prin petiție sub-scrisă pe prea înălțatul, prea piosul și prea blândul Domnitor și conducător prea încuviințat al Ungro-Valachiei, fiul nostru în Christos D-zeu prea iubit și mult dorit, D. D. Ioan Alecsandru Constantin Moruz vvd, rugând foarte mult pre înălțimea sa cea păzită de D-zeu, ca să primiască cu bunătate dimisiunea ta cea de bună voie sub-scrisă și sigilată, aceste s'a scriș și Bisericeii, și s'a cerut consimțimântul ei. Provocat de aceste rugăminți călduróse ale tale, ca adecă să te elibereze pre tine de durerile nevindecabile, care nu sînt proprii păstoriei din viitor a turmei ceii cuvântătoare a lui Christos, incredințate ție, înălțimea sa a primit dimisiunea ta cea de bună voie, a scriș Bisericeii și a trimis aici la Biserica propria ta petițiune către înălțimea sa și dimisiunea sigilată, arătând același lucru și mijlocind, ca să se trimită eclosul canonic bisericesc pentru aședarea legală aceluī, ce are a primi în mod demn toiagul păstoral al prea santei Mitropolii de acolo. Și fiind-că, conform obiceiului vekiu dominător, în urmarea voiei și a ordinului prea pioșei séle înălțimii, s'a convocat adunarea obștésca de acolo pen-

σώπου, προτετήμεται τῶν ἄλλων ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μπουζαίου, συναδελφὸς ἡμῶν ἀγαπητὸς κύρ Δοσίθεος, ὡς ἀνὴρ πρεσβύτης, καὶ ἀρετῇ κεκοσμημένος, καὶ εὐσεβεῖα ἐντεθραμμένος, καὶ πεπαιδευμένος, καὶ ἀξίος μαρτυρηθεὶς παρὰ πάντων, τοῦ τε ἱερατικοῦ καταλόγου, καὶ τοῦ ἀρχοντικοῦ καὶ πολιτικοῦ συστήματος, καὶ ἡ εὐσεβεστάτη αὐτοῦ ὑψηλότης εὐμενῶς ἐπικύρωσε τὴν ἐκλογὴν ταύτην. Τούτου χάριν καὶ ἡ ἐκκλησία κατὰ τὴν ἀξίωσιν τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος ἐδέξατο τὴν ψῆφον ταύτην, καὶ γράφοντες διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐκδόσεως, προτρεπόμεθα, καὶ ἀδειαν παρέχομεν σοι ἐκκλησιαστικὴν, καὶ ἀναθέμεθα καὶ τὰς κανονικὰς ἡμῶν ψήφους πρὸς τὴν σὴν ἱερότητα, καὶ ἐντελλόμεθα ὅπως παραλαβὼν τοὺς αὐτόσι ἐνδημοῦντας ἀρχιερεῖς δι' αὐθεντικῆς ἀδείας, ποιήσης τὰς κανονικὰς ψήφους, ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ αὐτόσι μητροπόλει δι' ἱεροῦ ὑπομνήματος καταγραφησομένου ἐν τῷ κώδικι τῆς ἀγιωτάτης αὐτόσι μητροπέλεως, καὶ ἐν τοῖς κανονικοῖς συμφηρίσμασι προτιμήσης τῶν ἄλλων, τὸν ῥηθέντα Θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Μπουζαίου, συναδελφὸν ἡμῶν ἀγαπιτὸν κύρ Δοσίθεον, μεταθέμενος αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης μητροπέλεως Οὐγγροβλαχίας κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν, ὥστε εἶναι καὶ λέγεσθαι, καὶ παρὰ πάντων τοῦ λοιποῦ γινώσκεσθαι, ἱερώτατον μητροπολίτην οὐγγροβλαχίας, ἐπέχοντα καὶ τὸν

tru alegerea persónei vrednice și proprii și s'a preferit dintre alții prea iubitorul de D-ḡeũ episcop al Buzeului, confratele nostru iubit, D. Dositei, ca un bărbat bătrîn, înfrumusețat cu virtutea, educat în pietate, învęțat și mărturisit vrednic de către toți, atât cei din ordinea clericală cât și de către sistema boierescă și politicescă, iar înălțimea sa prea piósă a confirmat acésta alegere. Pentru acésta și Biserica, conform mijlocirei înălțimei séle, a primit alegerea acésta și scriind cu acest eclos present al nostru patriarchicesc și sinodal, permitem și dăm ție voie bisericescă și depunem în mânele sântiei tale și sortiți noștri canonici și poruncim, ca luând pre archierei, aflători acolo și cu voia domnescă să faci sortiți canonici în prea sânta mitropolie de acolo, și cu protocol sântit, pre care îl vei scrie în condica prea santei Mitropolii de acolo, și între cei eșiți canonicesce la sorti, vei preferi dintre alții pre numitul, iubitorul de D-ḡeũ, episcopul Buzeului, confratele nostru iubit, D. Dositei, strămutându-l pre dînsul în tronul prea santei Mitropolii a Ungro-Valachiei, dupre ordinea bisericescă, în cât să fie și să se dicē, și de către toți în viitor să se recunóscē Inalt prea sântit Mitropolit al Ungro-Valachiei, ținend și locul Cesariei Capadociei. Deci scri-

τόπον Καισαρείας Καππαδοχίας. Ταῦτα γοῦν γράφοντες ἀναθέμεθα τῇ ἱερώτητι σου, ἵνα ποιήσης κανονικῶς τὴν μετάθεσιν τοῦ διαδόχου σου, ἐφ' ᾧ καὶ ἀποστέλλεται σοι ἡ παροῦσα ἡμετέρα πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ κανονικὴ ἐκδοσις. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μετὰ τῆς ἀρχιερωσύνης σου.
αψγ̃ γ Οκτωμβρίου ε̃.

ind aceste, împuternicim pre sântia ta, ca să faci strămutarea urmaşului teŃ în mod canonic, pentru care Ńi se și trimite canonicescul nostru ecdos, patriarchal și sinodal. Iar darul lui D-ŃeŃ să fie cu sântia ta.

1793 Octomvrie 5.

† Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χῳ ἀδελφός.

† Al Constantinupolei și în Christos frate.

† Καισαρίας Γρηγόριος κ. τ. λ.

† Al Kesariei Grigorie etc.

† Κυζίκου Ἀγάπιος κ. τ. λ.

† Al Kizicului Agapie etc.

† Δέρκων Γεράσιμος κ. τ. λ.

† Al Dercului Gerasim etc.

† Ἀγχιάλου Ἰωακὴμ κ. τ. λ.

† Al Anchialului Ioakim etc.

† Ἐφέσου Σαμουὴλ κ. τ. λ.

† Al Efesului Samuil etc.

† Νικομιδίας Ἀθανάσιος κ. τ. λ.

† Al Nicomidiei Atanasie etc.

† Προύσης Ἀνθιμος κ. τ. λ.

† Al Prusei Antim etc.

† Βάρνης Φιλόθεος κ. τ. λ.

† Al Varnei Filotei etc.

† Ἡρακλείας Μεθόδιος κ. τ. λ.

† Al Iraciei Metodie etc.

† Χαλκαιδόνος . . . . . κ. τ. λ.

† Al Chalkedonului . . . etc.

† Ἀρτης Μακάριος κ. τ. λ.

† Al Artei Macarie etc.

NOTE:

⁴³⁷. Actul acesta este scris pre fóia 87 a condiceî.

⁴³⁸. Scrisórea actului este cea rondă, însē mică și cu asvêrliturî.

⁴³⁹. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra cuprinderii actului, de unde se vede, că Patriarchia acum își concentrase în mânele séle tóte drepturile asupra Mitropoliei Ungro-Valachiei, deși acéstă Mitropolie întrunesc de o dată în sine drepturile a trei Mitropolii ortodoxe; adecă ale Valachiei, ale Ungariei (Transilvaniei) și ale Cesariei Capadociei. Aceste drepturi patriarchicescî se arată mai ales prin ecpresiunile, când Patriarchul Neofit depune în mânele lui Filaret sortii strămutărei lui Dositei.

³⁴⁰. Mai observăm și în privința strămutărei lui Dositei din acest act. Riguros vorbind și cu canónele în mână, Biserica nu póte efectua alegerea sa, de cât numai asupra treptei archieresci, care póte să se uniascē cu o episcopie, séu kiar și mitropolie. O dată efectuată alegerea unui episcop, ca cea a lui Dositei, rădicarea la trépta de Mitropolit este o simplă strămutare, și nicî cum alegere, mai ales bisericescă. Tótă alegerea, carea se face, bună óră, în Biserica româ-

néscă, pentru rădicarea unui arhieru la rangul de Episcop séu Mitropolit, este o alegere curat socială și membrii clerului aici ieș parte, ca cetățeni, și ca cei ce represintă și ei o clasă a societății. De aceea actul acesta este corect numai când afirmă, că Dositei este strămutat la Mitropolia Ungro-Valachiei, nu însă și atunci, când actul strămutării este însoțit și de sorți, — elemente curate ale unei alegeri.

CXXV.

† Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας ἀπροστατεύτου διαμεινάσης ἅτε τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κυρίου Φιλαρέτου παραίτησεν οἰκειοφελῆ, καὶ ἀδίαστον ποιησαμένου, ἐπιταγῇ τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Νεοφύτου, ἀδεία τε καὶ συναίνεσει τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου Κωνσταντίνου μουρούζη ὁδ, εἰσήλθομεν ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας μητροπόλεως Βουκουρεστίου, σεμνηνομένου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ ἰσαποστόλων Βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, ἵνα ποιήσωμεν τὰς ψήφους τοῦ ἀναδεχομένου τὸν χηρέοντα τοῦτον θρόνον. Καὶ δὴ πρῶτον ἐθέμεθα τὸν πανιερώτατον ἅγιον μποζαίου κὺρ Δοσίθεον, ὅον: τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην Ἀρτζεσίου κὺρ Παρθένιον, καὶ γ̃ον: τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην Τισμαναῖνον κὺρ Στέ-

† Prea sânta Mitropolie a Ungro-Valachiei rămânând fôră de stăpân, fiind-că arhierul din dînsa, D. Filaret, și-a dat dimisiunea sa de bună-voie și nesilit; din ordinul Sanctității séle Patriarchului icumenic, D. D. Neofit, și cu voia și consimțimântul prea înălțatului și prea piosului nostru Domnitor și conducător al tótei Ungro-Valachiî, D. D. Ioan Alecsandru Constantin Suțu vvd; am intrat în templul sântei Mitropolii a Bucureștilor, care se mărește cu memoria sântilor, mărișilor și întocmai cu apostoliî împērații, Constantin și Elena, spre a trage sorții pentru cel-ce are a primi acest tron vėduv. Și da întăi am pus pe prea sântitul episcop al Buzeului D. Dositei, II° pe prea cuviosul archimandrit al Argeșului D. Partenie, și III° pe prea cuviosul archimandrit tismănenul (a) D. Stefan, din-

(a) Aici a torul actului a fost influențat de particularitatea românească, introdusă în limbă dela Slavî, adecă de a representa titlul unui episcop séu Mitropolit, precum și kiar titlul unui egumen de monăstire, prin o formă adiectivală Grecii represintă aceste titluri prin enitive-μολδαβίας, Μποζαίου, Αρτζεσίου=al Moldavei, al Buzeului, al Argeșului; Slavii au tradus cu adiective în skiî—Московскій,=al Mosevei, Галицкій=al Galitiiei, Молдавскій=al Moldovei etc; și Români vekî, imitând pre Slavî, le-au tradus tot cu adiective, și încă terminate în énu, care represintă locul original și natal, dar nici o dată funcțiunea. Pentru limba românească ecpresiunile: egumenul tismănenul, episcopul buzoénu, séu fie kiar și greceșcile: Rômnicu, Argeșiu, ar fi egale cu ecpresiunile: Prefectul poliție-n-énu, în loc de al poliției, Președintele tribunal-énu, în loc de al tribunalului. Generațiunea, anterioră noi, a fost relativ mai corectă, când sub influința ruisinului a tradus pre полициѣскій человекъ prin om polițienesc; căci ea a voit, ca și Rusul, să-î arăte calitatea. La Slavî skiî are sensul, de a representa precum calitatea, așa și funcțiunea unei persóne, la Români „énu“ ca și la latină, numai locul natal...

φανον, ὧν προεκρίθη εἰς ἀρχιποι-
μένα ταύτης τῆς μητροπόλεως ὁ πα-
νιερώτατος ἅγιος μπουζαίου κὺρ Δο-
σίθεος, ὁ καὶ διὰ κανονικῶν ψήφων,
κατὰ τὴν τῆς ἁγίας τοῦ χριστοῦ ἐκ-
κλησίας κανονικὴν τάξιν, καὶ διατύ-
πωσιν μετατεθεὶς ἀπὸ τῆς ἐπισκο-
πῆς μπουζαίου εἰς τὸν θρόνον τῆς
ἁγιωτάτης μητροπόλεως Οὐγγροβλα-
χίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψγγ.

Ὁκτωβρίου ἰα.

tre cariï pentru archiepiscopiea a aces-
teï Mitropolii, s'a preferit Inalt Prea
Sânșitul episcop al Buzelui, D.
Dositei, care și prin sorți canonici,
conform rânduelei ordinei canoni-
cei a santei Bisericii a lui Christos,
a fost strămutat dela episcopia Bu-
zeului în tronul prea santei Mitro-
polii a Ungro-Valachiei.

In anul mântuirei 1793.

Octomvrie 11.

= † Fost al Ungro-Valachiei Filaret.

= † Al . . . . .

= † Fost al Mirelor.

= Al Stavrupoliei
Grigorie.

= † Al Râmnicului Nectarie.

= † Al Sidei Grigorie.

= † Al Tebaidei Meletie.

= † Al . . . . Daniil

= † Al Iliupolei Nicodim.

= † Iosif Episcop Sevastiei.

NOTE:

³⁴¹. Actul alegerii lui Dositei este scris pe pagina 88 a condicii sante.

³⁴². Scrisoarea actului este lungueta cu abreviatuni si asvelituri.

³⁴³. Episcopii din acest act in marea lor majoritate fiind Greci, afara de Dositei si Iosif al Sevastiei, s'au supus prescriptiunii patriarcale, facend un act de alegere in tote conditiunile, si punend kiar si cei doi archimandriti, pentru ca sa fie implinita forma. Cand persoana este desemnata, alegerea nu-si pote avea locul, ci numai stramutarea, ca la Filaret.

(Va urma)

Genadie Craiovenu.

NOTE ȘI MEDITAȚIUNI ASUPRA PSALMILOR

VERSUL VIII

A Domnului este mântuirea și preste norodul tău bine-cuvântarea ta.

David vrea să spue aici, că speranța mântuirii, a eliberării, a victoriei, depinde numai de Domnul. În urmă se adresază chiar către Domnul, și 'l rîgă de a bine-cuvînta pre poporul seü, sau mai bine, asigură, că poporul trebuie să aspire la bine-cuvîntarea Domnului.

Se pare că, în prima parte a acestui vers, profetul contradice expres și pozitiv aceia ce inimiții seî diceau, că *mântuirea lui nu este a spera în D-geü*. El declară din contra, că se razimă pe protecțiunea acestui D-geü prea înalt.

În a doua parte, acest rege profet arată că nu ura nici de cum pre acei cariî urmaü lui Absalon; că din contra el 'i privea tot-déuna, ca făcînd parte din poporul lui D-geü și că în acéstă calitate el dorea pentru ei bine-cuvîntarea Domnului. Bine-cuvîntare, a cărei fruct principal era de a'î aduce la supunerea, ce datoreaü regelui lor. Acest rsentiment este förte demn de David.

Dar fiind-ca acest psalm are mai de căpitenie ca obiect mörtea și învierea lui Iisus Christos, profetul are mai ales în vedere a vesti în acest din urmă vers, îmbelșugarea bine-cuvîntărilor ce trebuieau a fi răspîndite în univers prin trimiterea Duhului sânt și predicarea apostolilor, ca fruct al crucei Domnului. În adevër, victoriile lui David nu fac pre Istrael mai sânt și mai demn de favorurile cerești. Dar victoria lui Iisus Christos ni-a căștigat adevërata mântuire : împărăția lui preste noi face adevërata fericire, și numai el este isvorul bine-cuvîntărei lui D-geü preste poporul seü.

MEDITAȚIUNI

Numai lui D-zeu se cuvine a mântui, adică a scăpa corpul și sufletul de relele ce le încercă, sau pericolele la care sunt espuși. De am avea credință, acest adevăr ni ar fi prea cunoscut. Dar adevărată credință, este o virtute sau un sentiment așa de rar, că nu este de minune ca adevărata încredere în D-zeu să nu se găsească mai de loc printre oameni. Inclinațiunile pământesci îi fac să aștepte minuni pentru a vedea că D-zeu îi protejă, și aceste miracole ei le ar mărgini la bunurile ce le doresc, sau la relele temporale, de care ar voi să scape. Când se dice vreunei persoane de a pune încrederea în cel A tot puternic, ea crede că o faci prin aceea să spereze bogății; când vorbesci tot ast-fel unui bolnav, el crede că i se promite vindecare. Tot ast-fel este și cu cele alte rele, de care sunt împovorați oamenii. Ei nu ved, că încrederea în D-zeu nu trebuie a avea de obiect numai de cât de a fi scăpați actualminte de nenorociri, dar a le suferi cu răbdare, a aștepta de la providență ajutoare, proporționate cu planurile, ce are asupra lor, dar mai vârtos a se folosi bine de miseriele acestei vieți, pentru a înainta pe calea, care conduce la una mai bună. Oamenii nu 'și țintesc privirile lor asupra lui Iisus Christos, asupra apostolilor, și asupra sântilor din toate secolele. Acești sânti au fost plini de încredere neștrămutată în D-zeu, și cu toate acestea și dênșii au suferit mult; ba ei au privit suferințele lor ca efect al atențiunei bine-făcătoare a Providenței asupra lor, pentru că acestea erau ocațiuni, ce le dădeau a câștiga merite, și pentru a împodobi cununa gloriei ce li era destinată.

Adaug că, chiar în relele temporale, acel ce pune încrederea în D-zeu, primește prea adese ori de la el ajutor, pre care l-ar putea numi cine-va minune ascunsă a providenței. În adevăr ni este imposibil a descoperi puterea sau de a prevedea momentul, dar nu ni lipsesc nici o dată, și asupra acestui punct sunt dovețile experienței, care ni arată că ușu

rința saū mai bine nerecunoștința ómenilor le acopăr. Ele nu scapă nici o dată ómenilor, ce reflectă asupra ajutorului și circumstanțelor vieții lor.

Dar mai ales în momentul morței, acest cuvânt mângăitor : *a Domnului este mântuirea*, are tótă forța sa, și el respândesce în sufletul credincios o pace și o ungere, că nu este posibil ómenilor a o esplica. Când religia ar fi avut numai acéstă dovadă, totuși trebuia a părăsi partea necredincioșilor, și a se pune alătura cu credincioșii, și când, imposibil, n'ar fi fost viéța viitoare, trebuia încă a pune încrederea în Domnul ; pentru că folosul de a muri în pace și de a spera o fericire eternă este un preț ce nu se póte calcula.

PSALMUL IV-lea.

Titlul psalmului acestuea este : *Intru sfârșit, în laude. Psalmul lui David*. După ebraiști, este : *Praecantori, saū musices praefecto, in instrumentis pulsantibus etc.* Aceste două cuvinte din urmă se pot primi, pentru că cuvântul ebreū indică acțiunea mânei pe instrumente de musică, și că ceișapte decii, cari pun εν ψάλμοις, arată aceste instrumente. Espresiunea Vulgatei, *in carminibus*, este generală, și póte conveni la orī-ce specie de melodie. Teodotion a tradus din ebreesce εν ὕμνοις, care este o espresie éráși generală.

Pentru cele două cuvinte dintăiū, *întru sfârșit*, sensul este, că acest psalm și tóte cele-lalte, care aū același titlu, și care sunt în totul în număr de cincideci și opt, trebuie a fi cântate în tot-déuna ; saū mai bine, ele conțin adevăruri și învățături, care vor subsista tot-déuna ; saū încă, că, în sinagogă erau cântate la finele Sabatului, saū în zile de serbătoare ; saū în fine, că acești Psalmi prevetesc *finitul timpului* saū împărăția lui Mesia. Ast-fel aū înțeles acéstă inscripțiune, cea mai mare parte din părinți și chiar

mulți din rabinii. Se întrebuintează mai adese-orî în psalmi, dar va fi de ajuns a o explica o dată pentru tot-déuna.

Restul titlului este *Psalmul lui David*, sau psalmul inspirat lui David; căci în textul ebreu este *Lamed* și în grecesce τῷ Δαυὶδ, care arată dativul; trebuie a observa cu tóte acestea că *lamed* se pune de asemenea câte o dată arătând genetivul, dar în fond sensul este același; căci dacă psalmul a fost inspirat lui David, de sigur că el este autorul.

Contextul acestui Psalm nu arată nici un eveniment care să ni fie cunoscut din istoria lui David. Acei cari l aplică la timpul și la împrejurările revoltei lui Absalon, caută aici óre-care asemănări, care în fond sunt puțin simțitóre. Se póte adopta însă ideia acésta și a privi acest psalm, ca un fel de urmare a celui precedent. Sepóte considera ca o învățătură, ce o da St. Spirit ómenilor, pentru a'i îndemna ca să aibă încredere în D-zeu și pentru a'i înturna dela deșertăciunile lumei aceștia. Citind psalmul acesta și dându-ne séma de fie-care vers, nu putem să nu recunóscem înbelșugarea ideilor frumoșe, și învățăturilor înalte, ce le dă credincioșilor din tóte timpurile.

Psalmul acesta trebuie a se raporta mai ales la Is. Chr. Numai el este prin eselență *drept* (ver. 1) și *sânt* (v. 4); sub aceste două numiri a fost prevestit de profeți. *El este*, dice Isaia, *dreptul, care va fi pentru mulți un isvor de în dreptare*; *el este*, dice Daniil, *sântul sântilor, sântit lui D-zeu cu o ungere înaltă*. Ideile exprimate în acest psalm sunt ale lui Is. Chr., și care trebuie a servi de regulă și de model la ale nóstre: *acésta să cugetați întru voi, ceia ce și în Is. Christos*.

VERSUL I

Când am strigat eu, auđitu-mă D-đeu dreptăței mele, întru necaz m'ađ desfătat. Milostivește-te spre mine și ascultă rugăciunea mea.

Psalmistul declară la început, că totă dreptatea sa, toate sentimentele virtuose, sunt daruri ale lui D-đeu, că a fost auđit chiar în cursul rugăciunei sale, și că D-đeu n'a întârđiat a'l primi sub scutul seú; el îndrăptă apoi cuvântul către acest bine-tăcătoriú suprem. Tu ai desfătat, đice el, inima mea, Dómne, tu ai scăpat-o din strămtoarea în care se găsea în timpul nenorocirei. Dar, fiind-că el simte încă trebuința, ce are el de milostivirea divină, imploră cu umilință și cere ca D-đeu să continue de a'l asculta în rugăciuni.

În expresiunea *m'ađ desfătat*, se sub-înțelege *inima*; tu me-ai lărgit inima. Tristeța strânge inima și bucuria o lărgesce. Acéstă expresiune se întâlnește încă și în alte părți ale psalmului.

Auđă rugăciunea mea. Terminul ebreú indică rugăciunea ce se face unui judecător; expresiuni prea convenabile în gura ómenilor, a căror cauze este tot-deuna în mâna lui Dumnezeu și cari 'și vor da sémă înaintea aceluí judecător suprem al viilor și al morților.

Fer. Augustin întreba: pentru ce profetul vorbind la început la a treia persoană: *Când chemam pre Domnul, el m'a auđit*, și în urmă se întorce către Domnul însuși și vorbește? Neapărat, đice el, pentru a ne arăta, că inima nu se lărgesce de cât numai când D-đeu este în ea. Decí profetul vedând că inima i s'a lărgit sau a scăpat din strămtorarea sa, era pentru el un motiv de a vorbi lui D-đeu, care se afla în el. Acéstă idee este atingătoare și spiritele adevărat spirituale simțesc acest adevăr.

MEDITAȚIUNI

Se vede în aceste versuri efectul grabnic și sigur al rugăciunei: ea nu e finită și află că s'a auđit. *Când mă rugam*, đice profetul, *Domnul m'a auđit*; Dumnezeu, dreptății mele, adecă autorul harului, care mă face drept, sau răsbunătoriul nevinovăției mele, sau încă judecătorul conduitei mele, acel ce judecă starea sufletului meú, care vede, dacă el este întru dreptate sau în nedreptate. Omenii nu sunt judecătorii interiorului nostru. Se póte arăta drept în ochii lor, în timp ce înaintea lui D-đeu este un obiect de oróre; și póte fi privit

cine-va de lume, ca cel mai culpabil om, în timp ce în prezența lui D-zeu este înzestrat cu toate darurile sânteniei.

Este o observare a st. Ión Chrisostom, că David n'a fost ascultat de D-zeu, fiind-că era rege, dar pentru că era drept. Rugăciunea păcătosului nu poate fi fără fruct, dovadă acea a vameșului, care se ruga în templu, și care a eșit îndreptat. Dar dreptul care se rógă, este plăcut lui D-zeu, de îndată ce se află în fața lui. Alt-fel se întâmplă foarte rar, ca păcătoșii să aibă în rugăciune toate condițiunile necesare pentru a fi audiți.

Același sânt Părinte ne învață aici arta rugăciunii; arată-te ȳice el, înaintea lui D-zeu cu luare aminte, cu inimă zdrobită, și cu ochii cufundați în lacrimi; nu cere nimic pământesc, hotărăște-te a cere bunurile vieții viitoare, deslégă inima de ori ce ură contra vecinului tĂu; renunță la pasiunile care tiraniséză sufletul tĂu; să nu ai nimic comun cu demonul, care este cel mai mare vrăjmaș al némului omenesc; o rugăciune îmbrăcată cu aceste caractere, nu poate să nu fie audită.

Dar cum poate să fie inima lărgită sau desfătată în nenorocire? În două feluri, ȳice același sânt; întâi, când D-zeu mângăe pre omul întristat, cum a ajutat celor trei Ebrei în cuptorul cu foc și lui Daniil în grópa cu lei; al doilea, când necazul atrage după sine scăparea de pasiuni. Ce exemplu mai frumos de cât a lui David! În prosperitate, el devine sclavul amorului uricios; și în scârbă, sufletul seĂu se bucură de comunicațiunile cele mai intime cu D-zeu. *Nenorocirea*, ȳice Apostolul, *lucrédă rébdarea; rébdrea are de fruct ispitirea, ispita naște speranța, și speranța nu rușinéza*. Deci, cât de desfătata trebuie să fie inima plină de speranță, și care știe, că acéstă speranță va aduce o fericire perfectă!

VERSUL II.

Fii ómenilor! până când grei la inimă: pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?

Nu este nimic mai clar de cât acest vers, urmând ambelor versiuni, cea a acelor LXX, și cea a Vulgatei; profetul adresază cuvântul tuturor ómenilor, și le impută *îngreueria inimet*, adecă inclinațiunile

lor pământesci, el 'i întrébă pentru ce deșertăciunea și minciuna sunt tot-déuna obiectul dorințelor și căutărilor lor.

Prin deșertăciune, sau ceia ce e tot una, *nimic*, profetul înțelege bunurile și plăcerile pământului, care sunt așa de vane, așa de frivole și de scurtă durată. Prin minciună sau falșitate înțelege acelși obiect întru cât sunt false și înșelătore, că ne rătăcesc, ne amăgesc și ne fac o iluziune periculósă.

MEDITAȚIUNI

Pecătoșii se numeauă din cele dintei timpuri *fii ómenilor*; se crede că aceștia sunt descendenții lui Cain, cari se găsesc caracterizați cu acest nume în Scripturi, pentru a se distinge de urmașii lui Set, cari sunt numiți *fii lui D-deu*, pentru că ei conservară adevăratul cult și bunele moravuri. Acești fi ai ómenilor, avură inima coruptă și prin urmare înclinați către cele pământești; ei fură dedați la deșertăciune și minciună. Acești dintei fi ai ómenilor au avut o posteritate numerosă.

Lumea este încă plină de spirite, dedate la eróre și cu inima sedusă de pasiuni. Până când va dura această iluziune?

Răspunsul este scurt și ușor. In cât timp ómenii vor perde din vedere credința în vieța viitoare, vor fi tot-déuna înclinați către pământ, vor căuta în tot-déuna vanitatea și minciuna. Dar de bună — sémă vor merge tot-déuna afară din calea, care duce la fericire, căci numai adevărul, dice Augustin, póte face pre om fericit; și adevărul este numai în D-deu, și în promisiunile, ce ni-a făcut despre o vieța mai bună de cá, **acésta**. Tóte controversese ce se pot avea cu inimici, religiunei, și tóte sfátuirile ce este obligat cine-va a face creștinilor, se mărginesc la acest obiect al vieții viitoare. Spune și unora și altora că după mórte vor intra într'o vieța, unde totul este etern, de îndată vanitatea și minciuna vor dispărea din ochii lor, adevărul 'i va lumina și fața lunei va fi schimbată.

VERSUL III.

*Și să știți că minunat a făcut Domnul pre cel cuvios al seǔ, Domnul
mă va auđi, când voiǔ striga către dēnsul.*

Dacă profetul vorbește de sine însuși, când ȃice că Domnul l-a făcut minunat, alegēdu' l guvernator al poporului lui D-ȃeu, Is. Chr. ȃrăși vorbește de sine, când se numesce sântul lui D-ȃeu, pentru a arăta, că n'are nimic comun cu pȃcătoșii, cu ómenii înclinați la pământ, sclavi ai vanității și ai minciunei. Ceea ce urmēză: *Domnul mă va auđi, când 'l voiǔ chema*, se pare a dovedi, că David vorbește de el însuși, ȃicēnd: *Să știți că minunat a făcut Domnul pre cel sânt al seǔ*. Dar sunt atâtea raporturi diferite în acest psalm, că ar putea fi vorba de David în a doua parte a versului, și în cea dintēi de ómenii sânti în general.

MEDITAȚIUNI

Nimic mai adevērat de cât acēstă propozițiune: *D-ȃeu face minunați pre sântii seǔ*. În fața ómenilor sunt ca și cei-lalți, dar sântēnia 'i înalță așa de mult, că tóte măririle ómenesci nu 'i póte egala. *Sântii sunt minunați*, prin alegerea ce D-ȃeu a făcut-o cu darul seǔ, în protecțiunea prea distinsă ce le acordă, în sentimentele ce li inspiră, în marele întreprinderi, ce li încredintēză, în progresul continuǔ ce 'l face în dragostea sa, în finitul glorios care încununēză lucrările lor. Étă spectacolul, ce ar atrage atēnțiunea ómenilor, dacă toți ómenii ar fi credincioși. Nu este nimic mai frumos și mai mare de cât sufletul unui sânt; el posedă comori neprețuite de judecată, de înțelepciune, de bunătate, de dreptate; are fericirea de a fi unit cu D-ȃeu, el face fericirea altora, pentru că 'i vede, fiind unit cu D-ȃeu. St. Chrisostom, orī cât de eloquent era, nu avea termină, pentru a spune ideia ce 'și f use de st. marele apostol Paul. *Ard, ȃice el, de dragost pentru el; nu încetez de a vorbi, și nu voiǔ atinge înălții a acestuǔ obiect sublim. Considerând numai dragostea lui Paul pentru Is.*

Christos, cine sunt ca să judec de acel cuptor, în care se topesc toate afecțiunile sufletului și se prefac în dragoste?

VERSUL IV

Mâniați-vă și nu greșiți cele ce diceți în inimile voastre, întru așternaturile voastre vă umiliți.

St. apostol Paul a citat cele dintâi cuvinte ale acestui vers: *mâniați-vă și nu greșiți*; de unde se poate încheia că învătătura profetului nu se mărginește la credincioșii timpului său, dar ea se întinde la acei din toate secolele, căci apostolul vorbește la totă lumea. Se întâmplă în adevăr câte o dată celor mai sante suflete să se mânie; dar ele reprimă această mișcare, și se feresc de păcat.

St. Chrisostom crede, că profetul și apostolul vorbesc de o mânie inspirată prin zel; st. Paul dice el, s'a tulburat contra lui *Elymas*, și st. Petru contra Ananiei și a Saphirei; dar ei n'aș păcătuit, pentru că interesul adevărului înflacăra zelul lor.

Ebreul dice: *tremurați și nu veți greși, sau nu greșiți*; dar verbul care răspunde la *tremurați*, poate a se lua în loc de, *mâniéți-vă*. Ieronim traduce ca și cei LXX și Vulgata; Symmaca de asemenea, și autoritatea st. Paul autorisază puternic această cetință.

A doua parte a versului este ast-feliu în textul ebreu: *Vorbiți cu inimile voastre, în așternaturile voastre, și tăceți*; fără îndoelă pentru a sonda inimile voastre. În fond acesta e și sensul Vulgatei: *Ómenii cari s'aș mâniét, cari în urmă fac reflecșiuni asupra lor însuși în timpul nopții, și cari se condamnă la tăcere, sunt de sigur ómenii cari se căesc, sau mai bine, ómenii cari se căesc în timpul nopții de ceia ce aș făcut sau aș gândit ziua; sunt ómenii, cari iubesc tăcerea*. St. Paul se pare că a avut în vedere tot versul acesta, când a dis: *Mâniéți-vă și nu greșiți, sórele să nu apue întru mânia voastră*, ca și cum ar fi dis: *Mâniéți-vă când veți fi animați de un zel sânt; dar nu greșiți, și chiar dacă veți greși, căiți-vă mai 'nainte de a apune sórele; ceia ce revine la această sdrobire a inimii și tăcerea, de care vorbește profetul, că trebuie a o face cine-va când se culcă*.

Acei cari raportă acest psalm în timpul revoltei lui Absalon, contra părintelui său, presupun că David dice acestor rebeli și partisanilor sei: *eș 'ți ert primul moment de mânie contra mea, dar nu mai fi în contra mea; întră în lăuntrul tēu, în timpul nopții și căește-te de rētăcirile tale*.

Acastă esplicațiune este bună, dacă litera psalmului ar arăta acesta, câtuși de puțin.

MEDITAȚIUNI

Este evident, că profetul îndemnă aici pre credincioși la obiceiul de a examina conștiința lor, mai înainte de a se culca.

Sunt două foloase, dice St. Chrisostom, în acest obicei, care a fost al tuturor sântilor; cel dintâiu este de a face pre om mai atent asupra sa însuși, prin temere de a nu fi cum-va greșit la finitul zilei. A doua este de a preveni prin aceia judecata severă a lui D-zeu, căci, cum dice Apostolul: *de ne vom judeca pre noi înșine, nu vom fi judecați*. David, prin urmare dă aici o instrucțiune, care o aplică la sine însuși, pentru că dice în alt loc: că spală așternutul cu lacrimi și în toate nopțile udă patul seü de plângere.

Parafrasa chaldaică, epicând acest vers, adauge la gândirea profetului: *Roga-te, dice ea, pe așternutul tēu și amintește'ti de ziua morții*. Și acésta face căința eficace, sânteste nelucrarea în care ne găsim în timpul somnului. Amintirea de mórte ne pune la picioarele suveranului judecător și ne umple de o temere salutară la vederea acestui tribunal înfricoșat; gândindu-ne la mórte, înainte de a ne deda somnului, ne simțim preparați, pentru momentul cel de pe urmă al vieții nóstre, preparațiune așa de necesară, și la care chiar natura ne invită, punându-ne într'o stare, care este imagina morței.

VERSUL V

Jertfiți jertfa dreptăței și nădejduiți spre Domnul.

Gândirea profetului este că nu e de ajuns a se feri de păcat și de a se căi înainte de somn, dacă ar fi avut nenorocirea de a'l sevêrși. El sfătuesce pre credincioși la sevêrșirea faptelor religioase, dintre care cea mai principală este aducerea unui sacrificiü de dreptate adică, a unei jertfe aduse Domnului cu dragoste, și cu o inimă plină de darurile nevinovăției.

Dar sunt ómenī rēi sau interesanți, cari dic: *Cine ni va arăta noă cele bune? adică: cine ne va umplea de bine-faceri sensibile și arăta-te? Profetul li respunde în versurile următoare.*

Aici textul nu diferă de versiuni; fără numai că *dice*; *cine ne va arăta binele*? Dar această diferență nu interesază nici de cum sensul.

MEDITAȚIUNI

Când îndemni pre ómenii sensuali și lumești a intra în căile dreptății, a se conforma cu legile Evangheliei, a imita exemplele sântilor, ei răspund, *dar ce vom folosi*? Nu vedem noi în toate ȓilele pre ómenii cei mai virtuoși, cei mai credincioși faptelor religioase, că sunt sêraci, desprețuiți, părăsiți? Din contra cât de mare mulțime de păcătoși în abodență, încărcăți de onoruri? Ni se promite fericirea în ceial-laltă vieță, dar noi dorim bunuri actuale și sensibile, avem necesități familiare. Ast-feliu sunt cuvintele, sau cel puțin sentimentile ómenilor sclavi patimilor, a acelor suflete așa de mărginite în știința religiunei, precum erau Iudeii. Cunosc ei óre isvórele de care providența se servește pentru a susține pre ómenii virtuoși? Aũ pătruns, ei în interiorul acelor amici ai lui D-ȓeũ, pentru a videa pacea, care domnește acolo, chiar în mijlocul tulburărilor vieței? Știu ei cât de mult mângâe esemplul lui Is. Christ., care era sântul sântilor, care era sêrac și umilit, părăsit, și cât de mult însuflețește esemplul acesta pre acei ce i se asemănă? Vȓdut-aũ ei vre-odată pre omul de bine, pre dreptul, pre urmașul lui Is. Christ. plângȓndu-se de neplăcerile sale, și căutând în maximile și în procedările lumii mijloce pentru a se scăpa? Evangeliul promite bunuri nespuse pentru ceial-laltă vieță, dar pentru acésta el ni arată bunuri reale și prea atingătoare; el dă lipsa dorințelor pămênțești, liniștea sufletului, unirea cu D-ȓeũ, nutrirea viuă făcătoare a dragosteii sante. Ah! Dómnne în privirea acestor bunuri eũ trebuie să ȓic: *Cine mi-li va da*? Óre nu numai tu, și óre profetul nu 'mă spune, că numai ție trebuie să mă confiez. Eũ nu întreb ca ómenii fără credință, de care vorbesce el, ca se mă faci se

văd bunuri sensibile și mărginite la durata acestei vieți, această este prea puțin pentru mine, care sunt destinat a te iubi aici jos și a te posedă în eternitate.

VERSUL VI

Mulți dic: Cine va arăta nouă cele bune? Insemnatu-s'a preste noi lumina feții tale, Dómnne.

Aici este răspunsul profetului acelor ce cer cele bune. Și acest răspuns este în formă de apostrof Domnului, ca și cum ar dice: Ah Dómnne! nu este destul, că ai răspândit lumina feții tale preste noi? Verbul ebreu însemnă propriu a rădica stégul, și cea mai mare parte traduc prin imperativ: *rădică preste noi, Dómnne, lumina feții tale*. Ceī LXX au luat acest verb, în forma pasivă, și Vulgata traduce: *Signatum est*. Acastă interpretațiune se pare mai bună de cât acea a ebraiștilor; căci înturnând frasa prin imperativ, profetul nu ar răspunde direct la această întrebare a ómenilor interesați: *Cine va arăta nouă cele bune?* El face o simplă rugăciune lui D-deu: *Dómnne fă a se arăta preste noi lumina feții tale*. În timp ce după acea acelor LXX el satisface la întrebarea: Ah! Dómnne, ce 'mi rămâne a te întreba? Tu ai răspândit sau ai înălțat lumina ta preste noi.

MEDITAȚIUNI

Ce póte fi mai instructiv și mai atingător de cât aceste cuvinte ale profetului: *Dómnne, lumina feței tale s'a revărsat preste noi*, sau după forța textului original: *s'a înălțat preste noi ca un stég*. La ce servesc stégurile în armată? Spre a aduna pre soldați, când sunt rîsipiți, și a'î ținea bine uniți, când sînt împreună. Servesc încă a mai arăta calea pe unde trebuie a merge către inamic. Gloria unui corp militar este de a apăra bine stégul seú. Acest semn de comandă este onorat de soldați; ei 'l însoțesc cu respect și supunere, 'l privesc cu îngrijire; priveghéză în partea unde este pus stégul, ca și dinaintea cortului generalului. Fii ómenilor, voi știți voința principilor voștri, manifestată prin simbóle puse sub ochii voștri

și voi nu sunteți atenți nici-de-cum la lumina lui D-zeu, care vă conduce, care vă face semnul, care vă comandă. Istraeliții în deșert erau conduși de o columnă de foc, imagină a luminei, ce D-zeu a pus-o în spiritele și în inimile noastre; aceasta este legea naturală scrisă în interiorul nostru, pentru a ne învăța să distingem binele de rău; este dorința de nemurire, tot-deuna prezentă în spiritul nostru, și manifestându-se prin îngrijirea, ce avem de a ni prelungi viața și a îndepărta mărta; este providența ce privighéză asupra ȃilelor noastre, și care satisface trebuințele noastre; este charul lui D-zeu, care vorbește așa de des inimilor noastre, sau pentru a îndemna la căință, sau pentru a înainta în căile mântuirii; este vocea amorului divin, care ne îndemná, ne sfătuește, care ne certy, sau care ne mângâe. Étă stindardul înălțat asupra noastră; el ni amintește de D-zeu, ne unește cu frații noștri, ne conduce pe calea, care duce la fericire. Ce mai este necesar a întreba ca acei Ebrei, de care vorbește profetul: *Cine ne va arăta cele bune!* N'am de cât să întreb lumina lui D-zeu, și nu numai voiú vedea adevăratele bunuri, dar încep a le poseda. Eú am consultat-o câte odată, Dóme, și nici o dată nu m'a amăgit: nenorocirea mea este că am consultat-o prea rar și prea rău; ea se face cunoscută în tăcerea pasiunilor, în esercițiul rugăciunei, ea respândește cea mai mare lumină. Simt actualminte acest adevăr, sunt pătruns de el, voesc să 'mă regulez purtarea mea, și din acest moment, o D-zeul meu, *tu umpli sufletul meu de bucurie.*

VERSUL VII.

Dat'ai veselie în inima mea, din rodul grâului, al vinului și al untului de-lemn al lor s'a înmulțit.

Cei LXX și Vulgata adaugă în acest vers untul de-lemn, vinul și grâul; textul nu întrebuințeză de cât doé cuvinte, dintre care unul însémnă *grâu*, și altul după ebraiști însémnă *vin nou* (inustum); dar alții au observat că însémnă orice licóre estrasă din fructe. Ast-tel LXX au putut vorbi de vin și unt-de-lemn. Versiunile syriaca, arabă și etiopiană tac tot ast-tel.

MEDITAȚIUNI

Nu abondența bunurilor temporale dă veselia spiritului și pacea sufletului, ci mai mult 'l tulbură. Omenii aspiră naturalmente la repaus, și cine se bucură mai mult de repaus, dacă nu acel ce posedă mai multă avere ! De voește a le îmulți se cufundă într'un abis de neliniște ; se teme că le va perde, este sclavul tuturor evenimentelor ; crede tot-déuna că este în pericol de a cădea în sărăcie. De voesc numai a le conserva, această grijă atrage încă o mulțime de nevoi incompatibile cu repausul. Dar se presupunem că a pus un fel de ordine în afacerile sale, că nu gândește de cât a se bucura, óre această bucurie 'l va face fericit ? Solomon adunase multe bogății, el era în situațiunea de a nu se mai teme de jocurile norocului, i-ar fi fost cu greú a dori saú chiar de a aspira la o abondență superióră de cât a sa. Cu tóte acestea el declară că tótá averea acésta este vanitate și tulburare a sufletului. Inima omenească este mai mare de cât tóte obiectele create, ea este făcută pentru unicul bine real, care este posesiunea ființei necreate și infinite. Acest adevér este o rază a luminií, ce D-đeú a respândit'o preste noi, și pre carea o recunoștea profetul : ea care făcea pe Augustin căit să ȓică : *Da, Dómne, inima noastră este tot-déuna agitată și nici odată în repaos, până ce se va fixa în tine.*

VERSUL VIII.

Cu pace împreună mă voiú culca și voiú adormi, că tu, Dómne, de osebî întru nădejde m'ai așezat.

In versul acesta profetul complectéză cele ȓise mai sus : că Domnul a umplut sufletul seú de o bucurie mai curată de cât acea de care se bucură acei ce aú cele mai mari bogății. Voiú gusta, ȓice el, tot-o-dată dulcéța somnului și folósele repausului. Este un somn laborios, precum este acel al bolnavilor și acelor îngrijați. Profetul ȓice că va adormi tot-o-dată și se va repausa, adecă că somnul seú va fi liniștit, și repausul însoțit de liniștea cea mai perfectă.

El crede, că Domnul singur l-a așezat întru nădejde.

MEDITAȚIUNI

St. Chrisostom crede că aici este vorba mai întâi de reculegerea interioară și apoi de fuga de adunările periculoase.

Când este cine-va, și el, cu luare aminte a intra în sine însuși, când și adună gândurile în prezența lui D-zeu, atunci se bucură de pacea interioară, și această pace contribuie chiar la repausul corpului. Această reflexiune a st. părinte este confirmată prin mii de exemple trase din istoria bisericăscă. S'a făcut adese-ori mențiune de viața lungă a solitarilor. Acești oameni perpetuu uniți cu D-zeu gustă dulcele păcii; și puținul somn ce 'l luaă era curat și fără agitațiune. De aveaă ore-care idei ale bătrâneții, era amintirea de D-zeu și sântele exerciții ale zilei. Inima lor, plină de bucurie spirituală, privighea mai vârtos în timpul tăcerii simțurilor. Anii se înmulțeaă, și egala adese-ori lungimea unui secol, pentru că totă viața lor a fost liniștită, sub protecțiunea și în sînul lui D-zeu.

O nouă instrucțiune, și el, st. Chrisostom, ni dă profetul. El voește, ca să fie singur cine-va cu D-zeu, prin urmare să îndepărteze toate adunările care ar altera această sântă neguțitorie. „Ei ce, continuă st. părinte, dacă corpul se cangrenează de maladiile cele rele, cu cât mai mult inima se cangrumpe în societatea necredincioșilor? De voești a te stabili într'un oraș, vei căuta mai întâi dacă aerul este sănătos; și când e vorba de spiritul teă; nu ai nici o îngrijire de a înlătura tovarășiele, care pot a' l infecta de veninul lor? Te dedai fără grijă pe mâna acelor ce și se presintă, fără a cerceta, care este conduita lor. Ah! imitați mai bine pre sânti, cari caută singurătatea, viețuți cel puțin singuratici în mijlocul orașelor celor mai împopolate. Asociază-te cu oameni virtuosi, și fugi de partizanii lumei.“

Aceste sfătuirii nu se îndepărtează nici-de-cum de spiritul psalmului ce vin a' l esplica. David fu prea unit cu D-zeu prin rugăciune, și prea inimic la orice afacere cu păcătoși.

Psalmii se mărturisesc de acesta. Eu găsesc în acesta un fond nesfârșit de instrucțiune, acărei scop e de a conduce sufletul credincios la confiența în D-zeu și la pacea inimei.

SANTA SCRIPTURA

E.

Despre divinitatea Pentateucului. (1).

Necredătorii seculului trecut și raționaliștii din zilele noastre neadmițând nici misterii, nici minuni, și respingând tot ce este supra-natural, pretind că o revelație continuă nu se află în cărțile lui Moisi, și că prin urmare aceste cărți nu sunt divine. Căci în opinia lor, faptele minunate care se cuprind în aceste cărți, se pot explica într'un chip natural; că prin urmare, principalul merit al acestor cărți constă numai în aceea că ele conțin adevăruri morale și religioase și restabilesc idei despre Dumnezeu și despre creațiune mai curate și mai naturale de cât toate cele ce se găsesc în cărțile altor popoare. O asemenea aserțiune este foarte periculoasă; ea tinde a răsturna din temelie religiunea revelată.

Noi vom stărui a răsturna această aserțiune și vom susține credința că *Pentateucul este o carte divină*.

Și în adevăr nu s'ar putea pune la îndoelă divinitatea unei cărți, a căreia învățătură este revelată de Dumnezeu, care cuprinde în ea profeții și care este plină de fapte miraculoase. Dar tocmai ast-feliu sunt titlurile, cu care ni se presintă Pentateucul.

I. Moisi se declară pretutindene de trimis al lui Dumnezeu; el raportează comunicările sale intime cu divinitatea. Noi trebuie să fim satisfăcuți cu mărturia lui, afară numai dacă s'ar dovedi că este un înșelător, sau cel puțin un entusiast și nebun. Dar noi am arătat altă-dată că, departe de a fi un înșelător, acest mare om reunea toate caracterele de since-

(1) Urmare; Veđi No. 10 anul IX-le, pag. 821.

ritate și bună credință. Cât pentru epitetul de entusiast său nebun, nimine nici o dinoară nu le-a meritat mai puțin de cât Moisi. Câte-va trasuri din învățătura sa despre Dumnezeu și attributele sale, despre cultul care se cuvine numai lui, și despre morala cea mai curată, înaltă până la evidență înțelepciunea sa, geniul său superior, său, mai bine dicând, spiritul său cel luminat și inspirat de însași divinitatea.

1). De acord cu însași rațiunea ominească, când ea nu este întunecată de erori și de negura patimilor, Moisi învață existența unui singur Dumnezeu: „*Ascultă Israile, Domnul Dumnezeul nostru este singurul și unicul Domn* (1).“ El dă despre esenția lui Dumnezeu o definiție așa de justă, așa de mare și sublimă, în cât este viderat că nu o inventă de la sine, ci că-i este comunicată de la însuși Dumnezeu: **Eū sînt cel ce sînt** (2). El descrie tot-puternicia lui Dumnezeu prin expresiuni nu mai puțin nobile și înalte: „*A dis Dumnezeu: Să se facă lumină! și fu lumină* (3).“ Susținem cu totă tăria că o gândire așa de înaltă nu putea să vină de la om; prin urmare, trebuie să fie de origină divină, trebuie să fie inspirată de Dumnezeu.

2). Ideile lui Moisi asupra cultului ce trebuie să se aducă divinității sunt érași mai pre-sus de spiritul uman. El voește ca *amórea, temerea, încrederea și devotamentul* către Dumnezeu, să fie fundamentul acestui cult: „*Să iubești pre Domnul Dumnezeul tău din totă inima, din tot sufletul, din toate puterile tale* (4). *Israile, ce cere Domnul Dumnezeul tău de la tine, fără numai ca să te temi de Domnul Dumnezeul tău, să mergi în cărările sale, să-l iubești, și să-i servești* (5)? *Eū sînt Domnul Dumnezeul tău, carele te-am scos din Egipt, din acea locuință de servitute: să nu ai în fața mea Dumnezeul strein* (6).“

3). In preceptele sale morale, nu mai puțin Moisi se arată în adevăr inspirat și trimis de Dumnezeu. Éca câte va din aceste precepte: *Cinstește pre tatăl tău și pre muma ta, dupre cum ți-a ordonat Domnul Dumnezeul tău, ca să trăești mult și să fii fericit* (7).“ Aiurea dice: *Dacă unul din frații tei cade în sărăcie, tu nu ți vei împetri inima și nu ți vei*

(1). A doua-lege 6, 4.

(2). Eșire 3, 14.

(3). Facere 1, 3.

(4). A doua-lege 6, 5.

(5). A doua-lege 10, 12.

(6). A doua-lege 5; 6, 7.

(7). A doua-lege 5, 16.

sgârci mâna (1). Să nu urăști pre fratele tău în inima ta.... Să nu cauți a-ți răsbuna, și să nu ții minte injuria concetățenilor tăi. Să iubești pe aprópele tău, ca însuși pre tine (2). Să nu calomniezi pe aprópele tău și să nu-lă apeși prin violență. Prețul argatului, care'ți dă munca sa, să nu rămână la tine până dimineță. Să nu vorbești rău pentru cel surd; să nu pui nimica înaintea celui orb, care să-lă facă să cadă (3). Să nu poștești casa aprópelui tău, nici femeea lui." Vorbind la dreptul, nici-o-dată vre-un filosof păgân n'a învățat o asemenea morală. Și în adevăr, filosofia nici s'a putut, nici se poate rădica până aci; numai revelația divină a putut să o inspire omului.

II. Pentateucul ni presintă și profetii, care nu se pot pune în îndoelă, și prin care Moisi a probat misiunea sa divină. El pređice Israelitilor, cari murmurau contra sa și contra lui Aaron, că nici unul din ei nu va vedea pământul Chanaan, afară de Caleb și Iosua (4). Dar una dintre cele mai însemnate profetii a lui Moisi este aceea privitoare la sórta Iudeilor. El li prevestește toate bine-cuvântările, tot felul de prosperități, dacă vor rămânea credincioși lui Dumnezeu, și, din contra, toate relele, toate bătăile cerești și pământestii, dacă'i vor fi necredincioși,—pređicare care n'a încetat a se împlini literal. „Domnul va trimite, dice el, dintr'o țără depărtată și de la extremitățile pământului un popor, care va năvăli asupra vóstră, ca un vultur asupra prădeii sale, și a cărui limbă nu o veți putea înțelege; un popor mândru și obraznic, care nu se va înduioșa nici de respectul pentru bătrâni, nici de milă pentru prunci.... până vă va zdrobi cu totul. Acel popor vă va preface în praf, în toate cetățile vóstre; și zidurile vóstre cele atât de tari și nalte, în care v'ați pus totă încrederea vor cădea în totă întinderea țerei vóstre.... Veți mânca rodul pântecelui vostru și carnea fiilor și a fetelor vóstre.... atât de mare va fi extremitatea de miserie în care vă vor fi redus inimiții voștri (5).“ Acéstă înfricoșată profetie s'a împlinit: 1) la asediarea Samariei prin Benadad regele Asiriei, și sub regia lui Ioram, regele lui Israil; fómetea fu atunci așa de mare în cât o femeie 'și mână propriul ei copil (6);

(1) A doua-lege 15, 7.

(2) Levitic 9; 17, 18.

(3) Levitic 19; 13, 14.

(4) Numere 14; 23—31; 26; 64, 65.

(5) A doua-lege 28, 49—53.

(6) 4 Imp. 6.

2) la asediul Ierusalimului prin Nabuchodonosor ⁽¹⁾; 3) la împresurarea Ierusalimului prin Vespasian și Tit. Dacă am ceti pe Iosif Flaviu, autor contemporan, am vedea cu câtă nenorocită exactitate evenimentul răspunde profeției lui Moisi; O femeie dintr'o mare familie, numită Maria, 'și ucise copilul, porunci să'l frigă și'l mîncă. Mai mult de un milion de indiviđi periră în timpul asediului și în timpul dărămării orașului, unii prin sabie, alții de fόμε și alții de pestă. Iudeii ce aũ mai rămas, în număr de aprópe trei sute de mii, fură scoși în vîndare, ca niște sclavi, și vînduți câte pe câte-va parale; împrăștiati în tóttă lumea, împreună cu ceia-lalți Ebrei, n'aũ mai putut nici o dată să formeze din noũun corp de națiune.

III. Pentateucul conține încă un mare număr de minuni, prin care Moisi a probat că este trimis de Dumneđu. Pîntre aceste minuni figurézá cele đece plăgi ale Egiptului, trecerea prin marea Roșie, plóea cu manná, care a durat patru-đeci de ani.

Să terminăm prin o observațiune, care confirmând probele ce am expus mai sus, răspunde și tuturor dificultăților care s'ar putea opune. Pentateucul, duple cum am arătat este veridic, adecă că faptele care sunt raportate în el sunt de o siguranță, care nu se póte contesta. Eĩ bine, dacă este așa, este viderat dar că Dumneđu se arată lui Moisi în țera Madiamului și că'i ordonă să se ducă în Egipt și să elibereze pe poporul seũ din sclavia în care gemea. Este dar adevărat că Moisi bātu Egiptul cu cele đece plăgi, și că poporul lui Israil trecu marea Roșie, ca pe uscat. Este adevărat și aceea că un stîlp de foc 'llumina în timpul nopței, și un stîlp de nor mergea înaintea poporului în cursul đilei. Este nu mai puțin adevărat că Dumneđu dădu poporului legea sa pe muntele Sinai. Este adevărat că Moisi a probat misiunea sa divină prin adevărate profeții. Este în fine adevărat că Dumneđu poronci lui Moisi să scrie tot ce a scris, pentru ca poporul Ebreũ să nu uite nici-o-dată cele petrecute cu dênsul. Dar dacă tóte aceste sunt adevărate, este așa dar adevărat și aceea că cărțile lui Moisi sunt cărți divine, nu numai pentru că cuprind istoricul celor mai mari minuni, pe care nu le-a putut opera decăt însuși **Dumneđu**, dar și pentru că aũ fost scrise duple anume ordin al Domnului și

(1) Baruh 2.

sub direcțiunea spiritului său. Acésta raționare este fórte simplă, dar este în același timp fórte convingătoare.

F.

Frumusețile literare a cărților lui Moisi.

Tablourile sau Descrierile.

Deși scopul ce ș'a propus Dumnezeu, vorbind ómenilor în sântele Scripturi, n'a fost, fără îndoélă, de a hrăni mândria și curiozitatea lor, nici de a face din ei oratori și învățați, ci de a-i face mai buni; deși planul său în sântele noastre cărți nu era de a plăcea imaginației nóstre, ci de a ne curăți, a ne întórce, a ne chema din întunec la lumină și de la minciună la adevăr; cu tóte aceste, nemărginita sa înțelepciune, în mijlócele ce a întrebuintat pentru a ne trage către sine, a putut să se servéscă de niște frumuseți a elocvenției, așa de puternice, în cât să ni insuffle o plăcere către cetirea dumnezeștilor cuvinte, și prin acésta să ne pună în stare a ne pătrunde de acele mari adevăruri, care n'aũ fost date, decât spre învățătura și mântuirea nóstră.

În Scriptură nu este nimica care să pricinuéscă disgust, nimic înjosit, nimic de prisos; tóte se potrivesc de minune persónelor și lucrurilor despre care se tratéză. Tóte se esplică aici prin descrieri și asemănări, îndrăznețe în adevăr, dupre obiceiul orientalilor, dar drepte și nobile. În sfârșit, voróva este împodobită cu figurī interesante, simple și naturale. Nimica nu póte fi mai propriū de a mișca și a înduioșa decât cuvintele sântei Scripturi; ea însuflă admirarea prin maniera cea înaltă cu care se exprimă despre lucrurile dumnezești; ea însuflă frică prin iuțala și puterea espresiunilor sale; ea deștéptă dragostea către virtute și ura către vițiū, prin descrierile naturale ce face uneia și altuia; ea înspăimântéză prin puterea amenințărilor sale; deștéptă curajul prin dulcéța mângâerilor sale; ea dă ardóre prin focul dumnezeesc de care este plină. În sfârșit, se póte dice că nu-i nici o carte mai puternică, pentru a îndestula spiritul și a mișca inima. Dar ceea ce este și mai minunat în elocvența sântei Scripturi, este că ea e tot-déuna proporționată cu persónele și lucrurile; așa lucrurile cele mici sunt descrise aici într'un stil simplu, cele mijlocii într'un stil mai măreț, și cele mari într'un stil sublim; dar tóte într'un stil grav, măreț, serios și potrivit cu vrednicia lucrurilor și a persónelor. Când cetește cine-va cu luare-aminte cele cincī cărți ale lui Moisi, este cu

neputință să nu descopere toate aceste frumuseți și particularități a Scripturii.

Așa, cel *ânteiu* tablou vrednic de însemnat, pe care ni-l înfățișează Pentateucul ¹⁾, este facerea lumii. Nu poate fi celtor, care să nu se uimască de măreția și sublimitatea acestei povestiri; totul aici poartă întipărirea măreției și a puterniciei aceluși Dumnezeu creator carele, prin un singur cuvânt, a tras din nimic ceriul și pământul. Ajunge un cuvânt pentru a storce totă admirarea noastră : *Să se facă lumina, și lumina s'a făcut.* Indată bolta ceriului se întinde ca un bogat cort, apele se despart, nourii se formă, adâncul se deschide, pământul se presintă și se acopere de copaci și verdéță; două mari stele luminătoare împărțesc între sine împărăția zilei și a nopței; stelele luminéză tária (firmamentul); animalele se respândesc pre pământ, paserile împoporéză aerul, peștii innótă în ape. În sfârșit lumea, gata spre a 'și primi stăpânul, vede de o dată pre om făcut dupre chipul și asemănarea ziditorului. Poeții cei sânti și mulți alții datoiesc acestui tablou compunerile lor cele mai frumoșe.

Al doilea tablou este acel al deluviului universală. D-deu vorbește, și animalele imprăștiat pe fața pământului alergă către Noe, părintele generației viitoare; ceriurile se deschid, zghiaburile adâncului celui mare se rump; apele purtate de suflarea Tot-Puternicului, acoperă tot pământul și se rădică pe désupra celor mai înalți munți; corabia care poartă speranțele némului ominesc se înalță pe spinarea valurilor. Totul în această istorisire ni înfățișează această mare mișcare a apelor și această zguduitură înfricoșată, ce a ispitit universul. Indată valurile cele mănóse se înblândescă, apele se depărteză și lasă să se vadă pământul, porumbelul se înfățișează cu simbolul păcei, arc-în-ceriul (curcubeul) lucește pe nori, și fumul jertvei se înalță până la cer. Dumnezeu jură pace faptorei sale și făgăduiește de a nu mai îneca pământul. Această mare catastrofă a dat niște frumoșe icóne poeților sânti. Isaia mai-cu sémă este măreț în aplicarea ce face din unele idei ce domnescă în această descriere (29 și 50).

Al treilea, în ruinarea Sodomei, toate se represintă sub colorile cele mai naturale. În tonul de măreție ce domnește în amenințarea ce se face acestei politii culpabile, cine-va pare că vede și aude pe Dumnezeu vorbind. Cât de natural este de ase-

¹⁾. Așa se numesc cele cinci cărți a lui Moisi : Facerea Eșirea, Numerii, Leviticul și A-doua-lege.

menea și suspinul ce pornește din inima lui Avraam : *Perdeveți și pre cel dreptă dinpreună cu necredinciosul?* Portretul locuitorilor Sodomei pörtă în sine tóte caracterile adevéru-lui. O parte frumósă éráși a acestuí tabloú este aprinderea polițiilor celor criminale. De abia se presintă sórele pentru a lumina pámêntulú cu primele sale raze, când mânia Dom-nului se aprinde : o plóe de foc și puciósă cade preste cincî cetăți ; ómenii și animalele, plantele și arborii, tóte până și țérina pámêntului sunt mistuite prin foc. Un fum gros se rē-dică din dărámăturile acelei țeri, o dinióră comparabilă prin frumusețea sa cu grădina Edemului, saú cu Egiptul, rourat de apele Nilului. Femeea lui Lot, prefăcută într'o statue de sare, remasă ca un monument vecinic, care să arate nému-rilor viitóre atât necredincioșia acestei femei cât și asprimea pe-depselor cerești. Poetii sânti n'aú lipsit de a împrumuta de la acest trist tabloú un mare număr de icóne : Noi vom cita măi-cu-sémă acel loc frumos din Isaia : „Pâraele Idumeei se „vor preface în smólă, praful seú nu va fi de cât o puciósă „otrăvită, și pámêntul seú va fi redus într'o smólă arđetóre. „Focul, ce o va fi mistui, nu se va stinge nici diua, nici nóp-tea ; din ea va eși necontentit un vârtejú de fumú ; pus-tiirea sa se va întinde din némú în némú ; prefăcută la sfir-„șitul vécurilor într'un grozav deșert, picior de omú nu va „măi călca pe pámêntul seú (Isaia 34 ; 9, 10).“

Al patrălea, Descrierea plăgelor Egiptului are în sine óre ce posomorât și jalnic, care înfașiséză lucrul minunat de bine. Moisi vorbește și îndată apele se preface în sânge ; Ni-lul se corumpe, pești perú, sângele se respândește în tot E-giptul. El vorbește încă, și fluviul varsă din sine nenumérate bróște ; aceste întră prin case, se furișéză până și prin cămă-rile cele măi secrete, și pângărescú până și bucatele de pe masă. Moisi lovește pámêntul și un nor de insecte eșind din praf atacă și pe ómenii și dobitócele ; îndată după aceea un nor de muște vătămátóre se ridică spre a 'i chinui ; ciurma, bubele cele sfășietóre vin în ajutorul lor ; trăsnetile și fulge-rile aduc o grindină înfricoșată ; ómenii și animalele ce se a-flaú în câmp sînt zdrumicați, iarba câmpilor doborîta, și ar-borii roditori rupti și desradacinați. Indată un vânt furios a-duce asupra pámêntului un nor de lăcuste, care pustiesc tot aceea ce grindina aú cruțat, și fac din Egipt un câmp pustiu și ars, a căruia privire este urîta și îngrozitóre. Dar acésta nu 'i totul : niște întunerice grozave acoper sórele ; în timp de trei zile Egipténul n'a putut să deosebescă pe fratele seú,

nică a se mișca din locul în carele se afla. În sfârșit, sosește acea noapte înfricoșată, în care fie-care familie, cufundată în doliu, jelește mărtea întâi-născuților. Impetria cea mare a lui Faraon adauge cel mai de pe urmă tras la acest înfricoșat tablou; și pământul Ghesenului, care se zărește de departe, este ca un contrast înadins iconomisit, de cel ce vede toate, înadins cruțat de mâna providenței pentru a face acele grozăvii și mai simțite.

Al cincilea, eșirea din Egipt și trecerea prin Marea Roșie încă prezintă cetitorului cel mai mare interes. Impetria lui Faraon subjugată, cerimoniile privitoare la întâia pască, adică, mielul pascal junghiat în fie care familie, mâncat din picioare și în haîne de drum, sângele mielului respândit pe ușile ómenilor; asemenea luarea vaselor de tot felul de la Egipteni, pornirea Israiltenilor dimpreună cu femeile, copii și turmele lor, sunt pe atâtea împrejurări care înfrumusețază acest tablou.

Îndată Faraon să schimbă. În fruntea unei numeroase cavalerii, acest principe urmărește pe evrei în pustie. De o parte munții, de altă parte marea, răpind Israiliților totă nădejdea de a scăpa din mâinile Egiptenilor, Moisi, din ordinul lui D-đeș, întinde toiagul seș cel făcător de minuni, și îndată apele se despart și se grămădesc dea-drépta și dea-stânga. Albia (fundul) mării, în grabă uscându-se, lasă Israiltenilor o cale liberă; colona cea minunată luminează pașii lor, întimp ce asupra Egiptenilor aruncă întunerece nestrăbătute. Deopotrivă orbiți prin furia lor, aceștia se grăbesc în urma Evreilor; dar valurile până atunci oprite cad de năprasnă și înghit de o dată și pe ómeni și caii și carele, și totă puterea lui Faraon. Israil, mântuit prin brațul celui Tot-Puternic, îi cântă spre recunoștință cântarea cea de biruință. Poetii sânti n'aș lipsit de a împrumuta cele mai multe din frumoșele lor icóne din acest tablou măreș. Insuși Moisi l-a cântat într'un cântec particular.

Al șaselea, Pogorîrea lui Dumneđeș pe muntele Sinai pentru a publica legea sa, forméază încă un tablou, în care totul este mare, totul nobil și vrednic de Dumnezeș. Și mai întâi pregătirile acestui mare eveniment întipărescú sufletului o vie gróză. Trebuie ca poporul să se sântéscă, să 'și spele haînele; nici preuși nu sunt scutiți de aceste curățiri. Niminea nu trebuie să se sue pe munte nici chiar să se prea apropie de el. Moisi din ordinul lui Dumneđeș arată hotarul,

peste care niminea din cei vii nu va putea să trecă, fără a fi lovit cu mörte. In timp de trei zile întregi, Israil este în aşteptarea acestei înfricoşate întâmplări.

Atuncea tunetele bubuesc în aer, fulgerile strălucesc din toate părţile; un nor gros ce acopere marea lui Dumnezeu, se pogoră desupra muntelui şi l face nevăduţ; trâmbiţa sună, tremurul şi gróza se respândesc în tot Israilul. Poporul încremenit iesă afară de prin corturi, şi se apropie de locul de unde Domnul va să pronunţe ordinele sale. Tot Sinaiul este acoperit de un fum, care se ridică ca dintr'un cuptoriu; trâmbiţa slobóde sunete şi mai tari şi mai străbătătoare; înfine Domnul publică cu glas cele dece porunci, care sunt o prescurtare a legii sale. Poporul, înspăimântat, nu póte să mai asculte glasul Domnului, şi rógă pe Moisi să vorbescă el-însuşi, ca nu cumva să fie loviţi cu mörte naprasnică. Poetii sânti, când au vrut să însufle frica şi respectul, au împrumutat cea mai mare parte din icónele lor din acest tablou admirabil. Aşa noi le aflăm în cântul Devorei, în imnul lui Avacum, şi în mai mulţi psalmi a lui David.

Frumuseţile literare a cărţilor lui Moisi.

Despre naraţiil.

Pintre naraţiile fără de număr ce se cuprind în Pentateucul lui Moisi şi mai-cu-sémă în cartea *Facereii*, în care se simţesc trasurile unei adevărate eloquenţe, noi vom cita următoarele :

1. Istoria lui Cain şi a lui Abel (*Fac. 4, 5*) ni înfăţişeză în câte-va rânduri o dramă întrégă. Sfăşiat de o întunecată pismă, Cain se ridică în contra fratelui seú Abel şi l ucide. Atunci Dumnezeu dice lui Cain : *Unde este Abel, fratele teú ? Nu ştiu ! nu cum-va sînt eu păzitorul fratelui meu ?* Cât de natural este acest răspuns ! cât de bine se descrie cu scurte cuvinte caracterul cel sêlbaticu a lui Cain ! *Ce ai făcut tu ?* adaogă Domnul ; glasul sângelui fratelui teú strigă către mine din sínul pămêntului, unde l-a vërsat mâna ta. Pămêntul ce ai pângărit va fi blestemat pentru tine ; în zadar îi vei da tu toate ostenele tale ; de acum înainte el îți va refusa toate bunătăţile sale ; şi în totă viitorimea tu vei trăi pe pămênt o vieţă tristă, rătăcitóre şi vagabondă.

2. Nimic mai atingëtor, mai simplu şi tot-odată mai nobil, de cât istoria jertvei lui Avraam (22). Dumnezeu poronceşte

acestuï mare patriarh de a lua pe Isaac, unicul seü fiü, fiul seü cel atât de iubit, acest fiü în care se razimã tóte speranþele urmaşiei sale. 'I porunceşte să mérgã să-lü jertvéscã pe unul din munþii vecinï; şi Avraam, carele odiniórá mijlocise într'un chip atât de stãruitor la mãntuirea locuitorilor Sodoméi, nu mai ñice nimic; se scólã des-de-diminéþã, tae lemnile trebuitóre pentru olocaustã (arderea-de-tot), le pune pe spina-rea iubituluï seü Isaac, şi el însuşi duce în mânile sale cuþitul şi focul jertve. Ce interes nu se deşteptã óre în suflet la cetirea acestei prime părþi a istoriei! Nu ni se pare óre cã avem în lãuntru nostru chiar inima luï Avraam, când cetim aceste cuvinte: *Iea pre unicul şi iubitul teü fiü Isaac şi mï l adã jertvã.* Dar o lovire şi mai înfricoşatã se rădicã în contra duióşiei párinteşti: *Tatã! étã lemne şi foc, dar óea cea sortitã spre junghiere unde este,* întrébã Isaac pe iubitul seü párinte. Inima luï Avraam sfãşiatã prin acéstã întrebare, nu respunde de cât prin dedarea proniei dumnezeesti: *Dumnezeü se va îngriji de acésta, fiule.* Ajungênd la locul însemnat de către Dumnezeü, el légã singur pe acest copil atât de drag, îl pune pe altar, întinde mâna ca să lovéscã cu cuþiul. Dar Dumnezeü mulþumit cu jertva inimei servitoruluï seü celuï credincios, opreşte mâna párinteluï. Un berbece, pe care singurã providenþa 'i l-a arãtat, este singura jertvã ce a sãngerat altariul Domnuluï. Dupre cum vedem, în acéstã istorie, totul se descrie într'un chip mãreþ: dragostea luï Avraam pentru Isaac, grabnica luï ascultare, dedarea sa providenþei, generositatea sa lovind ceea ce avea mai scumpü; sãntenia luï Dumnezeü, carele nu vrea să fie onorat prin sânge de jertve omineşti, bunãtatea ce a arãtat el resplãtind generositatea unei asemine jertve. In adevër, Avraam nu ni spune nimic de gândurile ce sfãşiau inima luï, dar tăcerea cea mare ce păzeşte este mai eloquentã de cât tóte cuvintele.

3. Istoria cãsătoriei luï Isaac cu Reveca (24) este aþa de frumósã şi naturalã, ca nici una alta. Ea este un tablou admirabil al moravurilor vechi. Numãi ea singurã ar putea să dovedéscã adãnca vechitate a Pentateuculuï. Ar trebui să o cetéscã cine-va în original, pentru ca să póta aprecia, dupre cum se cuvine, tot felul de frumuseþi, de care ea este plinã. Avraam, bêtrân, chiamã pe Eleazar servitorul seü, 'l face să jure cu mâna pe cõpse, dupre obiceiul de atuncï, cã va merge să caute luï Isaac o soþie din familia sa. Eleazar primeşte binecuvântarea stãpãnuluï seü, şi porneşte spre Mesopotamia cu ñece cãmile, încãrcate de cele mai preþiose lucruri. Ajungênd

apropo de casa lui Nahor (fratele lui Avraam), la locul în care tinerele copile venea de către sëră să scótă apă, Eleazar cere de la Dumneđeű, ca aceea să fie soție lui Isaac, care îi va da apă lui și cămilelor sale. N'a sfîrșit bine rugăciunea, și étă că Reveca, fiica lui Batuel, venia din politie, cu un ulcior în mână, ca să ia apă. Indată ce sosește la fântână, servitorul îi adreséză cerirea, și tènëra fată, de o frumuseță rară, se grăbește a-i respunde. *Bea, Domnul meű, și adapă-ți și cămilele.* Eleazar, plin de mirare, îi dă brățetele și cercei de aur. Reveca alérgă cu grăbire către casa părintéscă și povestește tot ce i s'a întêmplat. Lavan, fratele Revecăi, vedënd brățetele în mânilor suroréi sale, alérgă către Eleazar carele se oprise cu cămilele lângă fântână. *Intră, o bine-cuvântatul Domnului,* îi dise el, *am pregătit loc și pentru tine și pentru cămilele tale.* Eleazar intră, i se spală piciórele, i se pregătește un prânz ospitalier; dar el n'a vrut să mănânce până când nu i s'a făgăduit, că Reveca va deveni soție fiului stăpânului seű; și pentru a îndupleca pe Batuel și Lavan, el li istorisește cu de-amăruntul tóte întêmplările călătoriei sale în Mesopotamia, porunca ce a primit de la Avraam stăpânul seű, jurămêntul ce 'i-a dat, semnul pe care 'l-a cerut de la Dumneđeű, de pe care să cunóscă pe soția destinată pentru Isaac, și împlinirea acestui semn în persóna Revecăi. Batuel și Lavan, înduplicați, recunosc voința Domnului: *Éta Reveca înaintea ta,* strigă eű, *iea-o și fie ea soție fiului stăpânului téeű; fie dupre voea Domnului.* La acéstă făgăduință, Eleazar scóte vase de aur și de argint și vestminte prețioase pentru Reveca; de-asemine împarte presente fraților și mamei nouéi soții. Servitorul, plin de bucurie, voește să grăbescă întórcearea sa; dar frații și mama Revecăi cer un termin de deceđile. Rêmâne să se hotărască tènëra logodnică: *Vreű tu să mergű după omul acesta? Vreű,* rëspunse ea cu nevinováție, și așa porni după ce luă bine-cuvântarea părintéscă. Ajungënd aproape de locuința lui Avraam, Reveca zărește pe Isaac, viitorul seű soțű; îndată se acopere cu voalul, de respect către cel ce trebuia să-i fie Domnű; Isaac conduce pe tènëră în cortul Sarrei, o iea de soție și dragostea ce a arătat către dën-sa 'l face să se mângâe pentru mórtea iubitei sale mame. Nimi-neá nu póte să-și închipuiască o istorie mai simplă, mai naturală, mai frumósă și mai dramatică. Noi vedem în ea strălucind pe rënd credința lui Avraam, credincioșia, ascultarea și purtarea cea frumósă a lui Eleazar; simplitatea, nevinováția și înțelepciunea Revecăi, religiositatea și ospitalitatea lui Ba-

tuel, dragostea lui Lavan către sora sa; pietatea, dragostea conjugală și bunătatea lui Isaac, carele rămâne prea mulțumit cu această unică soție; în sfârșit simplitatea cea vrednică de respect a moravurilor patriarhale. Și de și în această istorisire nu se află nici figuri, nici metafore, nici discursuri pompoase, nici fraze ambițioase, se poate dice însă că nu-i nici un cuvânt carele să nu reprezinte o iconă, și care să nu deștepte un sentiment în inimă.

4. Istoria lui Iosif încă este o povestire plină de o eloquență vrednică de admirat, dar cu neputință de imitat. Ea este prea cunoscută pentru ca noi să avem trebuință a o mai analiza. Nimic nu poate fi mai plăcut, mai interesant și de o simplitate mai admirabilă, de cât această istorisire. Nici-odinióră adevărul nu s'a arătat mai lovitor și într'un chip așa de strălucit ca aice! Faptul se petrece într'o țeră depărtată, în anticitatea cea mai înapoiată, și cu toate aceste întâmplările se par că trec una după alta pe dinaintea ochilor noștri. Este cu neputință, ca să nu verse cine-va lacrimi, cetind cu luare-aminte purtarea cea blândă a lui Iosif către frații ce l-au vândut. Când se face cunoscut fraților sei, ce li dice el? Două cuvinte; dar câtă eloquență în aceste două cuvinte: *Eă sînt Iosif; tatăl meu trădește încă?*

Frumusețile literale a cărților lui Moisi.

Despre discursuri și sfaturi.

1. Intre-vorbirea lui Avraam cu Dumnezeu, pentru a-l întorce de la hotărîrea ce luase de a pedepsi Sodoma și Gomora (Fac. 18; 23—33), este vrednică de însemnat din mai multe priviri; căci mai înainte aice se vede familiaritatea firică a acestui patriarh cu Dumnezeu. Pare că-l aude cine-va dându-i sfaturi și făcându-i cunoscut datoria sa. „Póte că „vor fi vre-o cincideci de drepti în aceste politii; le vei perde „óre? Nu vei lucra în acest chip, nu vei ucide și pre cel „drept, dimpreună cu păcătosul, nu vei trata tot una și pe cel „nevinovat, ca și pe cel vinovat! Óre judecatoriul a tot pământului nu va face o esactă dreptate“? Dar cu această familiaritate așa de naturală, Avraam unește un respect mare către Dumnezeu, carele-l lasă să vorbească așa de slobod, recunoscînd el însuși că nu este de cât pământ și praf.

Când se cetește cu luare aminte această întrevorbire a lui Avraam cu Dumnezeu, nu știm de ce să ne minunăm mai întâi : de familiaritatea, de respectul și dragostea lui Avraam, sau de îndelung-răbdarea lui Dumnezeu și de dragostea ce are el către cei drepti. Nimică de asemenea nu se afla în limba ominească : totul este foarte natural, și pörtă în ascuns pecetea divinității.

2. Discursul lui Iuda către Iosif, pentru a-l înduplica să slobodă pe Veniamin, pöte fi privit ca o capo-d'opera a elocvenției împrumutată chiar din natură și de la împregiurări. El începe prin a se însinua în spiritul lui Iosif, numindu-l domn al seü și declărându-se de sclav al lui ; îi amintește apoi töte împrejurările ce au adus pe Veniamin în Egipt ; el nu uită iubirea unui părinte duios către un fiu, de care nu se pöte despărți fără să möră de durere, nici îngreueră ce au esprimat, nici lungile priviri ce a arătat bătrânul mai înainte de a se despărți de fiul seü cel iubit, nici însfîrșit presimțirea că nu-l va mai vedea, ceea ce trebuia să-l bage întristat în mormânt. După aceste amărunțimi, atât de puternice pentru a sfêșia inima lui Iosif, el îi declară că nu pöte să se înfășoșeze înaintea părintelui seü fără de Veniamin ; apoi stăruește să rămână singur sclav în locul fratelui seü, fiind-că el s'a îndatorit prin jurământ de a-l înapoi părintelui seü, și sfîrșește prin unul din acele trasuri care înduplică și pe inimele cele mai împetrite, adăogând că nu se pöte presenta fără Veniamin înaintea părintelui seü, și să nu möră bătrânul de durere. Acest discurs își avu tot efectul seü : Iosif nu putu să se reție mult timp ; lacrimi cu îmbelșugare au început să-i curgă din ochi, și așa se descoperi fraților seü.

3. În discursul ce adresă Iosif fraților seü, se vede încă o frumoasă și elocventă simplitate. Vrënd a-i liniști de frica ce i-a fost cuprins în prezența sa, el micșurază greșala lor, atribuind ceea ce se petrecu cu el unei secrete pronii dumnezești, carea au iconomisit lucrurile așa felu, pentru ca să nu möră de fôme și ei și părintele lor. El îi grăbește să mERGă să spue venerabilului bătrân tötä mărirea de care se bucură fiul seü în Egipt ; li recomândă de a-l aduce îndată la sine, spuindu-i că pot să locuască cu toții la un loc, pe lângă sine, în pământul Ghesenului, și că-i va hrăni în timpul celor cinci ani în care trebuia să mai ție fómetea Cineva nu pöte descrie prin niște colorii mai vii tot ce se petrecea în sufletul lui Iosif. Bucuria ce simte el revädându-și

frații, îl face să uite totă nedreptatea cu care aceștia s'au purtat cătră dânsul, și dorința de a strînge încă o dată în brațele sale pe duiosul seǔ părinte, de a căruia durere și el însuși era pătruns până în suflet, face să se nască în el un feliu de nerăbdare, pe care nu o pôte liniști.

4. Discursul ce Moisi adresază către Domnul, după închinarea poporului la vițelul cel de aur (Eș. 32, 11), merită nu mai puțin totă luarea-aminte, pentru că în încheere, el aduce motivele cele mai proprii pentru a atinge inima lui Dumnezeu; arată anume minunile prin care a scos el acest popor din Egipt, minuni care nu s'au putut opera în zadar; triumfurile și defăimările dușmanilor numelui seǔ, de care el este atăt de gelos; însfirșit făgăduințele cele atăt de des repetite lui Avraam, Isaac și Iacob, și de care el nu pôte lipsi pe poporul acesta, fără a-și călca jurămîntul. Dar ce potrivire încă în repetiția cuvîntului *poporul tǔ!* Moisi știa cu siguranță că nu putea să invóce un alt titlu, carele să fie mai puternic, spre a atrage îndurarea dumnezească.

5. Leviticul necuprîndînd de cât reglemente și ordonanțe, nu pôte să înfățoseze nimica însemnat în privirea elocuției. Cu tóte aceste trebuie să mărturisim, că pe lângă simplitatea ce cere firea lucrurilor, despre care se tratéză aice, se află amestecat și un aer de măreție și nobleță, care în zadar s'ar căuta prin codurile altor legislații. În tonul impozant, cu care legiuitoriul dictéază hotărîrile sale, se recunoște măreția unui Dumnezeu vorbind cu acéstă autoritate, care se cuvine numai lui. Trebuie să mărturisim de asemenea că capitulul 26 ni presintă o frumósă sfătuire, în care însuși Dumnezeu e-pune sub ochii poporului seǔ tabloul bine-facerilor cu care 'i va impresura, dacă și ei vor rămînea credincioși lui, făcîndu-li în același timp o descriere a rălelor celor mai grozave ce 'i vor apăsa, în casu de necredincioșie. „*Eǔ sînt Domnul Dumnezeul tǔ; să nu-ți faci idoli, nici chip cioplit : nu rădica nici colóne, nici monumente, nici statuǔ, pentru a le adora ; căci eǔ sînt Domnul Dumnezeul tǔ. Păzește ziua Sâmbeteǔ, și tremurǔ înaintea jertfelnicului meu*“. Acest exordiu era fórté propriu de a lovi imaginația Ebreilor și a ficsa atenția lor asupra a tot ce voea să li dică Dumnezeu. Repetiția acestor cuvinte : *Eǔ sînt Domnul Dumnezeul tǔ*, este cu atâta mai bine și mai nimerit pusă aice, cu cât poporul Iudeu, fórté plecat către idololatrie, pleca adese-orî cape-

tele lor înaintea minciunóselor divinități. Ceea-laltă parte a discursului nu este de cât un lung șir de descrieri bogate în icóne plăcute și încântátóre, și în tablouri dulci rîđetóre, vii și însuflețite, în care tóte obiectele sunt prezentate sub colórite cele mai naturale.

După ce a făgăduit Israiltenilor de a privi asupra lor cu o cautătură favorabilă, de a-ı face să crească și să prospereze, de a înmulți cu îmbelșugare rodurile pământului lor, după ce li-a amintit ca el este același Dumneđeū, carele ı-a scăpat din șerbia Egiptului, sfărēmând obeđile cu care erau legați, Domnul pronunță și amenințările cele înfricoșate în protiva calcătorilor legei sale. Aceste amenințări sunt esprimate cu un ton măreț și îngrozitoriū, care nu póte veni de cât de la Dumneđeū. „Sărăcia va servi de instrument mâniei mele ; o arșiță uscându-vė ochiı, vė va consuma (mistui) și pe voi. In zadar veți mai sēmăna grăunțele vóstre, căci dușmanii le vor fura. Voiū fixa asupra ta ochiul mâniei mele, și veı cădea dinaintea dușmanilor tēı“. Dumneđeū urmėză mai departe blestemile sale, și gândirile ca și espresiile se pare că se măresc, duple mēsură cu care obiectul amenințării devine mai grozav : „ Dacă aceste bătăi începátóre nu vor putea să învingă îndărătnicia vóstră, mânia mea vė păstrėză niște bătăi și mai mari. Voiū sdrobi îngămfarea vóstră și îndrăsnėla vóstră : ceriul va fi de-asupra vóstră de ferū și pământul de aramă. In deșert veți aștepta rodurile muncilor vóstre celor mai amare, în zadar le veți aștepta de la pământul udat cu lacrimile vóstre, și de la arborul plāntat de chiar mânilor vóstre“. Urmėză mai departe o altă bătăe cu care Dumneđeū va chinui pe Israeliti, dacă vor rămănea cu îndărėtnicie în nedreptatea lor : bestiı sėlbatices vor veni să-ı rumpă și pe ei și turmele lor, și drumurile lor le vorū prefăce în niște largi pustietăți ; și dacă nici aceste nu vor ajunge, va merge el însuși în contra popului seū, și-lū va lovi cu nouė nenorociri ; el va arunca sabia sa cea rėsbunátóre contra calcătorilor alianței sale ; va trimite ciurma în cetăți, pentru a nimici pe cei ce vor căuta acolo adăpost ; fómetea va cutriera pretutindene ; deces femeı vor cóce pānea lor în unul și același cuptor și o vor împărți între ele cu cāntariul. Insfirșit acești rebeli vor fi reduși la ași mânca carnea copiilor lor. După această descriere urmėză un tablou nu mai puțin viu și plin de mânia lui D-đeū : „ Voiū desrădăcina pădurile vós-

tre cele sacre, voiți sfărâma statuile vóstre; veți cădea și voi în mijlocul ruinilor idolilor voștri, și veți fi pentru sufletul meu un obiect de lepădare și de urăciune. Voiți prefăce târgurile vóstre într'o grozavă pustietate; voiți pustii țera vóstră, în cât chiar dușmanii voștri se vor îngrozi de politiile vóstre, care nu vor înfățișa decât ruini peste ruini; și vă voiți împrăștia pintre nații, și pământul vostru rămânând pustiu, se va bucura de un repaus, pe care nu putea să-l capete de la voi în ziua Sâmbetei. Aceia dintre voi, cari vor scăpa de această nenorocire, vor fi persecutați de furia mea: voiți lovi cu spaimă inimile lor în mijlocul dușmanilor lor; vuetul unei frunze sburătoare îi va face să tremure și să fugă ca de o sabie; vor cădea fără ca să-i alunge cineva". După ce a îngrozit pe Iudei prin această descriere a mâniei lui Dumnezeu, Moisi se încercă a-i înduioșa, desfășurând înaintea ochilor lor tabloul cel mai atingător al îndurării dumnezeiești: „Când sufletele lor cele netăete împrejur vor roși de rușine, și când se vor ruga pentru fără-de-legile lor, și eu îmi voi aduce aminte de legătura ce am făcut cu Avraam, cu Isaac, și cu Iacov; de vor cere îndurarea mea, vor cunoște că și atunci chiar când erau pe pământul dușmanilor lor, eu nu i-am aruncat cu totul, că nici odată mila mea nu i-a lăsat să se prefacă într'o totală ruină, și prin acesta să devină zadarnică aliația ce am făcut cu ei; căci eu sînt Domnul Dumnezeu lor. Așa, eu îmi voi aduce aminte de legătura ce am făcut cu ei, când i-am scos din Egipt în vederea națiilor; îmi voi aduce aminte că m'am jurat să li fiu Dumnezeu. Eu sînt Domnul".

6. Treceți sub tăcere mai multe alte discursuri, în care un cetitoriu cu luare-aminte, nu poate să nu descopere o mulțime de trasuri a unei adevărate elocvenții. Ajunge a arunca o ochire asupra discursului lui Moisi din A-doia lege, în care el descrie toate blestemurile ce trebuiau să cadă asupra Iudeilor călcători de lege, pentru a vedea că Moisi reunește în sine toate calitățile unui perfect orator. Noi nu ne putem opri de a cita predicerea despre captivitatea babilonică (vezi 28; 49 — 68): această bucată deși scrisă în prosă, ajunge la sublimitatea profeților. „Domnul va trimite dintr'o țară depărtată și de la marginile pământului pe un popor, carele va cădea asupra ta, ca vulturul asupra prădeii sale, și pe a cărui limbă tu nu o vei înțelege, un popor mândru și obraznic, carele nu se va sfi

de fața celui bătrân, și de cel tînăr nu-î va fi milă. Elu va mânca tot ce se va naște din dobitocele tale și rodurile pămîntului, și nu-ți vor lăsa nici grâu, nici vin, nici unt-de-lemn, nici cireșile de vaci, nici turmele de oi; va reduce în pulbere îngâmfwatele tale cetăți; zidurile cele tari și înalte, în care 'ți puneai tu tótă încrederea ta, vor cădea sub loviturile sale, și tu te vei vedea asediat în tóte cetățile tale; vei mânca rodurile pântecelui tēu, carnea filor și a ficelor tale, și chiar acéstă carne omul cel mai delicat și cel mai dedat plăcerilor, o va refusa fratelui seú și chiar soției ce dórme la peptul lui, spre a se hrăni el singur cu dînsa. Femeea delicată, care de abia punea piciorul pe pămînt din cauza gingășiei, va refusa și ea soțului seú, ce dórme lângă ea, carnea copilului seú, a copilei sale, și o va păstra numai pentru sine“.

IV.

Bucățile poetice.

Pentateucul cuprinde mai multe bucăți poetice de o frumusețe lovitóre; noi cităm următoarele, ca pe cele mai vrednice de luare-aminte.

1. Discursul profeticu a lui Iacov (Fac. 49), bine-cuvîntând, de pe patul morței, pe cei doi-spre-șce fii ai seú, ce trebuiau să fie căpitenii a doă-spre-șce popóre, este o rēmășiță prețioasă a celei mai antice poesii a Ebreilor. Pentru a înfășoșa cu óre-care amărunțime acest frumos model a poesiei patriarhale, ar trebui neapărat să întrăm în dispute filologice, căci cu cât mai mult 'l esaminăm, cu a-tăta ne încredințăm mai bine că el aú fost în parte rēu înțeles și încă mai rēu prezentat de către esplicători și traducători. Ne vomu mărgini dar aice la câte-va observații generale. Orí câtú de figurată se află în traduceri acéstă piesă poetică, totuși cine-va póte afla în ea o abundență de icóne, care încântă pe cetitoriú și-lú face să admire pretutindene sentimentele cele mai vii, cele mai animate, și sborul cel sublim al inspirației divine. Dacă patriarhul murind ía un tonú mai înalt pentru a vorbi de Ruvim, ántēiú-născutul seú, fiul tării și premisele vigórei sale, el înfruntă cu o indignație fórte naturală pe Simeon și Levi, pentru asprimea lor în contra Sihemului. Dar când

vine la Iuda, carele trebuia să urmeze lui Ruvim în drepturile primogenitureri și carele trebuia să păstreze sceptrul până la venirea aceluia (Mesia) căruia aparține totă puterea și de care națiile trebuie să asculte, stilul seü se înalță și se înavuțește de icóne mari, nobile, dar de o îndrăsnélă fórte mare. Nimica nu este mai grațiosü de cât descrierea ce face el lui Asir și Neftalim; dar penelul (condeiul) lui Iacov desfășură cele mai frumoșe colorı descriind pe Iosif, fiul cel iubit al duioșiei sale. Seminția cea resbelică a lui Veniamin este perfect caracterisatã prin aceste cuvinte: „*Veniamin este un lup răpitor, carele diminéta sfêșie prada sa, și séra aduce rămășițele, spre a le împărți puilor seü*“.

2. Cântul lui Moisi, după trecerea mării Roșie (Eșire 15), este una din bucățile cele mai elocvente a anticității. Ceea ce domnește mai-cu-sémã în acest cântü frumos sunt icónele cele atingétóre a tandreței lui Dumneđeü pentru poporul seü, și o descriere vie a acestei puternicii nesfırșite care, făcënd să mérgã înaintea sa frica și gróza, lovește cu spaimã pe tóte popórele ce ar voi să se împrotivéscã la trecerea Israeliților. Chiar din capăt, Moisi descopere tot subiectul acestü cânt de triumf. Cavaleria Egiptenilor aü fost înăbușitã sub ape: acéstã biruință în favórea lui Israil face să sbucnéscã tótã recunoștința poetuluı. Numai Domnul este vrednic de cânturile sale, fiindcă numai el singur a fost liberatorul seü. El este Dumneđeul seü, ca și al părinților seı; cum să nu-lü umple de laudele sale? După aceea întrã în subiectul cântuluı. Nu un om a fost eroul luptei, acesta este un rësboinic mai înfricoșat, acesta este însuși Domnul; dar cum a combătut el? A înecat pe Faraonü cu caréle și armata sa; a înghițit în valuri flórea rësboinicilor seı: ei s'aü pogorît ca plumbul în adâncimea abisuluı. Numai brațul Domnuluı a arătat aceste minuni; numai brațul Domnuluı a sfărmat pe inimi: un slabü muritoriü a vrut să se scóle în contra nemărginitei sale puteri, dar a fost zdrobit sub greutatea măreției sale, și acéstã armatã înfricoșatã a fost mistuitã ca niște pae uscate, ce devin prada foculuı. Aice el înfrumusețézá prin icónele cele mai nobile sfărãmarea lui Faraon: Domnul numai cât a suflat, și la suflarea totputerniceı sale valurile înalțate se oprescũ, pohóele cele repeđi se suspendã, masa cea nemărginitã a apelor se sleește (înghéțã) și se învêrtóșã ca pétra. Pentru a face impresia mai vie, el întrã în inima lui Faraon și-lü face să

vorbescă cu mândrie : „*Eū voiū urmări, voiū apuca, voiū împărți prădile, și sufletul meu se va sătura : trage-voiū sabia mea, și mâna mea 'i va prăpădi.*„ Dar Domnul îndată a pus capăt acestei îngânfate mândrii ; el numai câtă a suflat și marea a acoperit pe Egipteni, cari s'au afundat ca plumbul în apă. O puternicie atât de mare deșteptă admirarea lui Moisi ; el îndoeste puterile, spre a se urca la înălțimea subiectului său : el înalță pre Domnul mai pre sus de deii națiilor ; cântă augusta sa măreție, celebră această putere nesfârșită, carea, pentru a îneca o armată nenumărabilă, nu face alt-ceva de cât întinde mâna. Aice poetul sacru se pare că voește a liniști prin o plăcută și atingătoare iconă neliniștea și turburarea sufletului, pe care óre-cum l-a îngreuiat prin figurile sale cele mari : el cântă îndurările Domnului către poporul său cel iubit. Dar îndată, trasă de focul și neliniștea ce-lă stăpânea descrie gróza și încremenirea popórelor inimice lui Israil, când vor auzi de minunile tot-puterniciei lui Dumneđeū, operate în favórea lui. Plin de un sânt entusiasm, poetul cel inspirat de Dumneđeū strigă că Domnul va împărăți în tóte seculile și în vecinicie, și sfârșește dicând că Faraon intrând în marea cu caii săi, cu cavalerii și carele sale, Domnul a tras preste ei apele mării, érá fiú lui Israil aú trecut-o pe uscat.

3. Discursurile profetice a lui Valaam pot fi privite ca o adevărată capo-d'operă a elocvenției, prin frumusețile de tot felul ce strălucesc în ele. Ele sunt scrise într'un stil profetic, și paralelismul se află observat cu esactitate. Aceste oracule profetice, care sunt în număr de patru, se află în cartea Numerilor. În cel întâi (23;7—10) nu se află de cât o singură comparație ; érá rămășița lui este mare, nobilă și sublimă. Se observă mai cu sémă o energie de sentiment admirabilă în răspunsul dat de către profetul lui Valac regele Moaviților : *Cum să blastemă pe acela pe care nu l-a blestemat Dumneđeū ? Și cum se apăsu cu imprecăție pe acela pe care Domnul nu l-a apăsat ?* În al doile oracul (23 ; 18—24). Valaam descrie nemutabilitatea lui Dumneđeū și credincioșia sa în făgăduinți, într'un chip ce nu se póte imita : *Dumneđeū nu este om ca să mințescă nică fiú de muritorú ca să fie supus schimbărilor. Vorbit-a el óre vre-o diniórá, fără să-și împlinescă cuvântul ? Făgăduint-a ceva și să nu 'și împlinescă făgăduința ?* Ce póte să fie mai frumos de cât această comparație : „*Acest popor (Israil) se va rădica în contra inamicilor săi ca o leoxe, el*

se va arunca ca un leu; nu se va culca până când nu va mânca prada sa și până ce nu va bea sângele celor uciși". Nimic mai grațios de cât descrierea corturilor lui Iacov, pe care o citim în al treile oracul (24;3—9): „Cât de frumoase sunt corturile tale Iacove! Cât de frumoase sunt salașele tale Israile! Ele sunt ca văile cele acoperite cu arbori tufoși; ca grădinile cele udate de fluviu, ca niște corturi făcute de însuși Domnul, ca niște cedri plantați pe malul apelor". Dar ce figură nobilă întrebuintează poetul pentru a descrie pe poporul Ebreu! „Puterea sa este ca a rinocerului: Elă sfășie pe inamicii săi, li zdrobește oșele și-i străpunge cu săgețile sale". După ce éráși a luat comparația cu leul, pe care nimene nu îndrăsnește să-lă trezescă din somn, termină discursul său prin un tras, ce trebuia să fie ca o lovire de tunet pentru Valac: „Bine-cuvântat va fi cel ce te va bine-cuvânta, și blestemat va fi cel ce va îndrăsni să te blesteme". În al patrulea discurs domnește un ton măreț și o măreție pe care numai inspirarea dumnezească o pôte da; următoarea prevedere o dovedește: „Eă 'l ved, dar încă n'a sosit: 'l privesc, dar el este departe de a se arăta. Eși-va o stea din Iacov și un sceptru se va înălța din Israil; el va lovi pe șefii lui Moav: va subjuga pe toți fiii lui Sit. Idumeea va deveni moștenire a sa; Seirul va cădea în puterea inamicilor săi, și Israil va face mari cuceriri. Un prinț, eșit din Iacov, va estermiina rămășița polițiilor". Dar dintre aceste oracule profetice, al doile măi-cu-sémă este însemnat prin aceea că, cu tótă scurtimea sa, ni înfătoșeză o poemă complectă în tóte părțile sale și vrednică de tótă lăarea aminte.

4. Se pôte dice încă cu drept cuvântă, că cântul Deuteronomului (32), a cărui scop principal este de a însufla Israiliților gróză de idololatrie, strălucește în tot felul de frumuseți. Ce început măreț! Moisi chiamă tótă natura ca să fie mărură a cuvintelor ce vrea să pronunță: „Ceruri, ascultați vocea mea, pământule deschide-ți urechea". Acestui început sublim succedeză icónele cele măi plăcute: Cuvintele sale se destiléză ca plóia și curg ca o rouă dulce, ca acele ploii de primăvară, care fac să crească érba cea fragedă. El ni vestește că are să începă prin lauda Domnului, și îndemná a-lă mări; îl descrie sub attributele cele măi nobile: El este creatorul; totul este perfect în lucrurile sale; el este însăși dreptatea și echitatea: și Israil nu va putea să dică nimica în contra asprimei judecăților sale. După a-

ceea poetul vine la strâmbătățile lui Israil : el prevede pe acest popor corupt și lepădat de a mai fi fiu lui Dumnezeu, ci o rasă perversă (înrautățită) și desnaturată. La vederea acestei corupții, poetul sacru simțeste născându-se în sufletul său indignația, și cu amar înfruntând pe acest popor pentru ingratitudea ce purure arata către creatorul său, îi pune sub ochi tabloul bunătăților ce a primit de la dânsul. Dar fără a număra toate celelalte bine-faceri, poetul 'și propune de a descrie acele din deșertul Arabiei, care fiind mai cunoscute de Israeliții către cari vorbea, trebuia să-i atingă mai mult. Israil era ca un copil părăsit într'un pământ pustiu ; Dumnezeu l-a găsit și l-a strâns cu o duioșie de mamă : el a voit să-i fie conducător în acest deșert înfricoșat ; el l-a încunjurat de protecția sa ; l-a păzit ca pe lumina ochiului. Pentru a descrie dragostea lui Dumnezeu, poetul sânt întrebuintează icónele cele mai atrăgătoare ; ea este ca dragostea vulturului pentru puii săi : îi clocește cu iubire și-i apără cu curaj ; asemenea și Dumnezeu a întins aripele sale și a dus pre poporul său preste munți grași și mănoși, în câmpii bogate, unde mierea se scurge din pétră și untul curge din stâncile cele mai dure (vêrtóse). Acest popor a putut să se sature și de laptele turmelor, și de grăsimea berbecilor, și de vinul cel mai delicat, și de brânza cea mai fină. Acesta este o icónă trasă de la viața patriarhală cea atât de familiară la Iudei. Israil, îndestulat cu fructele pământului, sémână cu o juncă îngrășată, care sare și se revoltă în contra mânei ce o conduce. Acestă comparație aduce firește pe Moisi la aceea, de a descrie lepădarea lui Israil de Dumnezeu și pedepsile cele înfricoșate ce se păstrază contra apostasiei și îndarâtniciei sale. Nimica nu se poate asemăna cu tabloul mâniei dumnezeiești aprinsă în contra Ebreilor. Acesta este un foc aprins de suflarea cea tot-puternică, un foc carele arde măruntaele pământului și înflăcăreză temelile munților. Dumnezeu descarcă toate săgețile tulbei sale : fómetea, paserile carnivore, veninul mortal al ciumei, nu ajung la resbunările sale, el mai aruncă și dinții fearelor sêlbatece și lancea cea înveninată a șerpilor ; sabia pustiește pe dinafară și spaima în launtru : ténêrul și ténêra, copilul ce suge încă și bătrênul gârbovit, unul după altul sunt sece-rați de mórte. Vine după aceea și descrierea corupției Ebreilor. Planul poetului sacru este de a-i arăta tot așa de criminali ca și locuitorii Sodomei și a Gomorei ; dar cu ce îmbelșugare de icóne nu amplifică el această cugetare ! Viea lor

este viea Sodomei, vițele lor sunt ca plantele Gomorei; poma lor este poma de fiere; strugurii lor nu sunt de cât o măraciune, vinul lor este ca spuma cea veninosă a șerpilor și ca veninul cel mortal al aspidelor. Tote nedreptățile lui Israil sunt ca în rezervă în suvenirea lui Dumnezeu; ele sunt pecetluite în camera mâniei sale: numai lui aparține resbunarea, și el o va esecuta, căci timpul judecăței vine cu mari pași. Dar scena se schimbă: îndată inimicii lui Israil vor fi și ei obiectul mâniei divine. Domnul va aplica asupra lor judecățile sale cele mai teribile. O ironie plină de fineță despre vanitatea și neputința ȃeilor națiilor, dă lui Moisi ocașie de a reprezenta într'un tablou pompos măreția și puternicia lui Dumnezeu. Insuși Dumnezeu vorbește: „Unde sunt ȃei lor, ȃei aceia cărora li junghia jertve? Să se scóle acuma, să vă ajute și să vă elibereză. Aprobați dar slăbiciunea lor și recunoșteți că numai eu sînt Dumnezeu: eu sînt cel ce fac viū, și cel ce fac mort; eu sînt cel ce rănesc și vindec; și nu-î nici o ființă care să pótă răpi din mănemele mele, sau care să pótă scăpa pe cineva de tot-puternicia mea“. Vine în sfîrșit un jurămēt solemn de a esecuta aceste drepte resbunări, jurămēt exprimat cu tótă măreția și cu tótă dignitatea ce se cuvine unui Dumnezeu așa de mare: *Eată că rădic mîna mea către ceriū, și jur pe vieța mea cea vecinică, că voiū ascuți ca fulgerul sabia me și brațul meū se va înarma ca trăsnițul dreptăței mele; voiū repurta resbunarea mea asupra inimicilor me și voiū răsplăti cu ură celor ce mă urăsc. Voiū îmbăta săgețile mele de sângele lor și sabia mea se va sătura de carnea inimicilor me*“. Poetul sfîrșește îndemnând pe nații să se veseléscă pentru fericirea poporului lui Dumnezeu, și alege motivul cel mai puternicū, atāt spre a deștepta încrederea lui Israil, cât și spre a însufla gróză inimicilor lor.

† Innocent M. Ploestenu.

DOCUMENTE

PRIVITORE LA

UNIREA ROMÂNNO-BULGARILOR, CU BISERICA ROMANO-CATOLICĂ.

Innocentius Episcopus etc. Nobili viro Iohannitio etc. Respexit dominus humilitatem tuam et devotionem, quam ergo Romanam ecclesiam cognosceris hactenus habuisse, et te inter tumultus bellicos et guerrarum discrimina non solum potenter defendit, sed etiam mirabiliter et misericorditer dilatavit. Nos autem, audito quod de nobili Urbis Romae prosapia progenitores tui originem traxerint, et tu ab eis et sanguinis generositatem contraxeris et sincere devotionis affectum, quam ad apostolicam sedem geris quasi hereditario iure, iam pridem te proposuimus litteris et nuntiis visitare; sed variis ecclesie sollicitudinibus detenti hactenus non potuimus nostrum propositum adimplere: nunc vero inter alias sollicitudines nostras hanc etiam assumendam duximus, immo consumandam potius iam dudum assumptam, ut per legatos et litteras nostras te in laudabili foveamus proposito et in devotione sedis apostolice

Inocentiu Episcop etc. Nobilului bărbat Iónițiu etc.

Privit-a Domnul la umilînța ta și devotomentul; ce l-ai arătat până acum către biserica romană, și fiind tu în sgomotul luptelor precum și în felurite răsboie, nu numai că te-a apărut puternic, ci cu îndurare și în chip minunat ți-a mărit stăpânirea. Decî auzind Noi că familia strămoșilor tăi ș'ar trage origina dela nobila cetate a Romei și óre-cum prin moștenire ai câștigat de la ei și generositatea sângelui, precum și iubirea unei supunerii sincere, ce o porți către scaunul apostolic, mai de mult încă ni-am propus a te cerceta prin epistole și nunții; dar oprîți fiind de grija ce o avem pentru diferitele biserici, încă n'am putut să ne implinim scopul. Acum însă, pe lângă cele-lalte griji ale noastre, ni-am luat și acésta, pe care am dori să o sêvêșim, avêndu-o de mult timp, ca prin trimișii și epistolele noastre, să te încurajăm în acésta laudabilă întreprindere și să cer-

condemus. Dilectum itaque filium nostrum Dominicum archipresbiterum Graecorum de Brundusio ad te personaliter destinantes, monemus nobilitatem tuam et exhortamur in domino, ac per apostolica tibi rescripta mandamus, quatenus ipsum humiliter et devote recipiens, honorifice ac benigne pertractes, et per eum plenius nobis tuam devotionem exponas. Cum enim plene nobis per ipsum de sinceritate tui propositi et devotionis affectu constiterit, ad te proposuimus maiores nuntios vel legatos potius destinare, qui tam te quam tuos in apostolice sedis dilectione confirmant, et te de benevolentia nostra efficiunt certiores.

Datum etc. (1199).

II.

Litterae Caloioannis domini Bulgarorum et Blachorum missae domino Innocentio papae III, translatae de Bulgarico in Graecum et de Graeco postea in Latinum.

Venerabili et sanctissimo patri summo pontifici, Ego Caloiohanes Imperator Bulgarorum et Blachorum, gaudium et salutem mando tibi. Notum facimus sanctitati vestre, quod nos accepimus vestras sacrosanctas litteras, quas nobis portavit religiosus archipresbiter Brundusinus, et nos reputavimus eas caras super omnem aurum et quemlibet lapidem pretiosum. Unde multas egimus gratias omnipotenti deo, qui visitavit nos servos suos indignos secundum suum ineffabilem bonitatem, et

căm devotamentul teŭ către scaunul apostolic. De aceea, destinând pre iubitul nostru fiu Dominic, archipresbiterul Grecilor din Brundusia, anume pentru tine, îndemnăm pre nobilitatea ta și o sfătuim în Domnul și prin puterea apostolică ți poruncim, ca primindu'l cu umilință și devoțiune, să pertractezi cu onoare și cu bună-voință, și prin el să ni espuie pe deplin devotamentul teŭ. După ce ne vom încredința prin el despre sinceritatea propunerii tale, precum și despre devotamentul teŭ statornic, ni propunem a trimite la tine nunții și mai mari, sau mai bine legați, cari să te întărescă și pre tine și pre ai tei în iubire către scaunul apostolic și să te încredințeze de buna-voința noastră.

Data etc. (1199).

II.

Epistola lui Caloian Domnul Bulgarilor și al Românilor trimisă lui Inocențiu III. Tradusă din bulgărește în grecește și din grecește apoi în latinește.

Venerabilului și prea sântului părinte mare pontifice, Eŭ Caloian împăratul Bulgarilor și al Românilor, scriu ție sănătate și bucurie.

Cunoscut facem sântiei vóstre, că am primit scumpa vóstră epistolă, pe care ni-a adus-o părintele archipresbiter Brundusinu și o considerăm mai prețioasă de cât aurul și ori ce pétră scumpă. Pentru care multe mulțemiri aducem atotputernicului D-geŭ, care ne a cercetat pre noi nevrednicii sei servitori, după nespusa sa bunătate, și a căutat la umilința noastră, amin-

respexit humilitatem nostram, et reduxit nos ad memoriam sanguinis et patrie nostre, a qua descendimus. Et nunc, sancte pater, tamquam bonus pastor et caput omnium fidelium christianorum filios sancte catholice et apostolice sedis congregare volens in unum, requisisti nos remotos filios secundum corpus. Et quamvis fratres mei beate memorie iamdudum (nuntios) voluerint mittere sanctitati vestre, non tamen ad vos pervenire propter multos nostros contrarios potuerunt: et nos similiter probantes semel, secundo et tertio ad vos dirigere, deducere non potuimus, quod optabamus, in fructum. Et nunc videntes, quod sanctitas vestra dignata est mittere imperio nostro tamquam proprii et delectissimi filii, sicut amantissimo et desideratissimo patri mittimus misericordie vestre religiosum electum Brandizuberensem, fidelem nostrum presbiterum Blasium, una cum fidei nuntio vestro archipresbitero Brundusino, referentes vobis ex parte nostra gratiarum actiones et amicitiam et servitium sicut patri spirituali et summo pontifici. Sanctissime pater, significastis nobis per sacras litteras vestras, quod nos significaremus vobis, quid ab ecclesia Romana petamus. Hoc autem petit imperium nostrum ab apostolica sede, ut nos simus in ecclesia Romana sicut matris filialitate firmati. In primis petimus ab ecclesia Romana, matre nostra, coronam et honorem tamquam dilectus filius, secundum quod imperatores

tinduni de sângele și patria noastră, din care ne pogorîm. Și acum, sânte părinte ca un bun păstor și cap al tuturor creștinilor credincioși, voind a aduna la un loc pre fiu sântului scaun catolic și apostolic, ne-aî cercetat pre noi fiu îndepărtați după corp. Și cu tôte că frații mei de fericită memorie de mult voiră să trimită (nunții) santității vóstre, nu putură ajunge până la voi, din cauza contrariilor noștri numeroși; și noi éráși cercând odată, de doue și de trei ori a trimite la voi n'am putut ajunge la rezultatul ce'l doream. Și acum vedênd că sanctitatea vóstră a cređut de cuviință a trimite Domniei nóstre, ca unuî fiu al seú propriu și prea iubit, trimitem milosivirei vóstre, ca unuî prea iubit și prea dorit părinte, pre părintele ales Brandizuberenu, credinciosul nostru presbiter Vlasie, împreună cu nunțul vostru credincios, achipresbiterul Brundusinul, ca să vă comunice din partea noastră mulțămiri și amiciția, precum și serviciul, ca unuî părinte spirituași mare pontifice. Prea Sânte părinte, ne-ați întrebat prin sânta vóstră epistolă, ca să vă spunem ce cerem dela biserica romană. Decî acésta cere Domnia mea de la scaunul apostolic, ca noi să fim recunoscuți ca fi ai bisericei romane. Mai ânteu cerem dela biserica romană, mama noastră, coróna și onórea, ca un fiu iubit, după cum avură și imperatori noștri vechi. Unul a fost Petru, altul fu Samuel, și alții, cari precedară pre aceștia în domnie, precum am aflat scris

nostri veteres habuerunt. Unus fuit Petrus, alius fuit Samuel et alii, qui eos imperio precesserunt, sicut in libris nostris invenimus esse scriptum. Nunc autem, si placitum est sanctitati vestre nobis istud implere, quicquid imperio nostro duxeritis iniungendum, illud ad honorem dei et ecclesie Romane complebitur. Nec miremini, quod nuncius vester cito non rediit, quia nos suspicati fuimus aliquid contra eum, quia multi venerunt in imperium nostrum nos decipere cogitantes, sed nos ab omnibus bene novimus precavere: sed nos pro eo testimonium recipimus Pretaxtati, et ei acquievimus. Verum si placet vobis, sanctissime pater, mittite nobis magnos nuncios, de quibus nobis per vestras litteras intimastis, et istum destinate cum eis et tunc certificabimur de prima missione pariter et secunda. Det vobis Dominus multos annos.

III.

Eidem Coloioanni domino Bulgarorum et Blachorum ad superiorem, epistolam pontifex respondet. Reg. an. Ve p. 116 fol. 33.

Innocentius Episcopus etc. Nobili viro Coloiohanni domino Bulgarorum et Blachorum etc. Apostolica sedes, cui licet immeriti presidemus, evangelici verbi memor, quo beato Petro Apostolorum Principi et cuilibet successorum eius intelliget esse dictum: Si diligis me, pasce oves meas; ut pure dilectionis affectum habere circa dominum se ostendat, oves eius pascere satagit, et in unius ecclesie gremio remotas etiam congregare, ut sit unum ovile et unus pastor. Cum enim mater sit omni-

n cărțile noastre. Acum deci dacă-voește sanctitatea voastră să ne împlinescă această, ori ce ați trage din unirea imperiului nostru, ar fi spre onoarea lui D-deu și a bisericei romane. Să nu vă mirați, că nunțul vostru nu s'a întors curând, fiind-că noi am presupus ceva contra lui pentru că mulți venira în imperiul nostru, voind se ne amăgescă, dar noi am știut bine să ne păzim de toți; înse noi am primit mărturie pentru el de la Pretaxtat, și ne-am liniștit. Cu adevărat dacă voiți, prea sante părinte, trimițiți ni nunții mari, de care să ne înștiințați prin scrisoarea voastră, și pre acesta trimetiți'l cu ei și atunci ne vom încredința de prima misiune, precum și de a doua. Deie-vă Domnul mulți ani.

III.

Pontificele responde lui Caloian, Domnul Bulgarilor și al Românilor, la epistola de mai sus.

Inocențiu Episcop etc., Nobilului bărbat Caloian, Domnul Bulgarilor și al Românilor etc. Stând pe scaunul apostolic, deși cu nevrednicie, 'mă amintesc de ceia ce s'a dis fericitului Petru, căpitenia apostolilor și se înțelege fie-cărui urmaș al seū: *De mă iubesti, paște oile mele*, fiind-că se arăta a avea iubire adevărată către Domnul, s'a nevoit a paște oile lui, și a aduna pe cele rătăcite în sinul unei biserici, ca să fie o turmă și un păstoriu. Fiind deci mama comună a tuturor, ca să arate bunăta-

um generalis, ut circa filios matris exhibeat lenitatem, convocare ipsos et congregare conatur în unum, sicut gallina congregat pullos suos, et eos tum per legatos, tum per literas suas visitat, ut et pastor suas oves agnoscat, et cognoscant oves ovile pariter et pastorem. Hoc igitur attendentes iampridem nobilitatem tuam per nuntium et litteras nostras duximus visitandam, ut intellecto devotionis affectu, quem habes ad Romanam ecclesiam matrem tuam, maiores ad te nuntios postmodum mitteremus, qui tam te, qui ex nobili Romanorum prosapia diceris descendisse, quam degentem sub te populum verbo pascerent et exemplo, et de benevolentia et gratia sedis apostolice redderent certiorum. Et licet de nuntio nostro primum tua nobilitas dubitarit, sciens quod angelus Sathana interdum se in lucis angelum transfiguratur, intellecta tamen postmodum per nobilis viri Pretaxtati testimonium veritate, benigne ac honorifice ipsum recipere procurasti, sicut transmissae ad nos tue litterae continebant.

Rescripsisti autem nobis per eum et humiliter intimasti, quod litteras nostras reputaveras pretiosas super omne aurum et quemlibet lapidem pretiosum, et deo gratiarum exolveras actiones, quod te dignatus fuerat visitare. Addidisti etiam, quod licet inclite recordationis fratrum tuorum secutus exemplum, semel, secundo et tertio ad nos nuntios dirigere temptavisses, non potueras tamen

tea cătră fiî mamei, se nevoește a'i chema și a'i aduna la un loc, precum adună găina puii seî, și 'i cercetază pre ei, când prin trimiși, când prin scrisorile ale, ca și păstorul să 'și cunoscă oile sale și oile să 'și cunoscă staulul, precum și păstorul. Deci această cugetând de mult încă am cređut că e bine a cerceta pe nobilitatea ta prin nunțiu și epistolele noastre, ađind că iubești biserica romană, mama ta, și vom trimete după aceea nunți mai mari la tine, cariî să te povățuască cu cuvântul și cu fapta, atât pre tine, care đici că te pogorî din nobila familie a Romanilor, cât și pe poporul, care viețuește sub tine, și să te încredințeze de buna-voința și amicitia scaunului apostolic. Și pôte că de nunțiul nostru cel dintăi să se fi îndoit nobilitatea ta, sciind că ângerul Satanei se schimbă câte odată în ânger luminos, dar înștiințându-te după aceea și încredințându-te de adevăr prin nobilul bărbat Pretaxtat, te-ai îngrijit a'l primi bine și cu onóre, precum spunea și în epistola ta, ce mi-ai trimis'o.

Ni-ai respuns prin el și cu umilință ai declarat, că consideri scrisorile noastre mai prețioase decât aurul și orî-ce pără scumpă, și ai dat mulțemită lui D-deu, că te a învrednicita fi cercetat de el. Ai mai adăus, că, deși urmând esemplul fraților tăi de ilustră memorie, te-ai încercat a trimete nunți la noi, o dată, de două și de trei ori, totuși n'ai putut să 'ți împlinești dorința : ăra acum încurajat prin scrisorea noastră ai hotărît pre presbiterul B. a-

quod desideraveras adimplere : sed nunc per nostras litteras confortatus B. presbiterum, Brandiburznensem, electum cum nostro nuntio destinabas, quamvis idem electu ad nos propter viarum discrimina non potuerit pervenire. Petisti vero humiliter, ut coronam tibi ecclesia Romana concederet, sicut illustri memorie Petro, Samueli et aliis progenitoribus tuis in libris tuis legetur concessisse. Nos ergo, ut super hoc maiorem certitudinem haberemus, regesta nostra perlegi fecimus diligenter, ex quibus evidenter comperimus, quod in terra tibi subiecta multi Reges fuerant coronati. Preterea continebatur in eis, quod tempore bone memorie Nicolai pape predecessoris nostri Rex Bulgarorum, ad quorum consulta sepissime respondebat, cum toto Regno sibi commisso ad predicationem eius fuerat baptizatus, et Rex ipse ab eo Archiepiscopum postularat. Legatus quoque Michaelis Regis Bulgarici cum donis Regalibus Adriano pape predecessori nostro regias litteras presentarat, et postularat ab eo, ut aliquem ex Cardinalibus in Archiepiscopum eligendum dirigeret, quem post approbationem eorum ad sedem apostolicam remeantem ipse postmodum consecraret. Cumque idem Adrianus illuc cum duobus episcopis quendam subdiaconum direxisset, Bulgari corrupti donis Graecorum et promissionibus circumventi, Romanis eiectis, Graecos presbiteros receperunt. Licet igitur tante memoria levitatis nos usque adeo in-

lesul Brandiburznenu, împreună cu nunțul nostru, cu toate că și acela n'a putut ajunge la noi, din cauza greutăților călătoriei. Ați mai cerut cu umilință ca biserica romană să'ți concedă coróna, precum să citește în cărțile tale, că s'ar fi dat și strămoșilor tăi de ilustră memorie, Petru, Samuel și alora. Deci, ca să avem în privința această și mai mare siguranță, am pus să se citească cu luare aminte actele noastre, din care am aflat în adevăr, că în țara supusă ție, mulți regi au fost încoronați. Afară de aceea s'a mai aflat în ele, că pe timpul papei Nicolae, predecessorul nostru, de fericită amintire, regele Bulgarilor, la a căror consultări adesea răspundea, cu tot guvernul încredințat lui, fusese botezat în urma predicării lui, și că regele însuși ar fi cerut de la el Archiepiscop. Cumcă trimisul lui Mihail, regele bulgăresc, ar fi prezentat lui papa Adrian predecessorul nostru împreună cu darurile regale și epistola regelui, și cerea de la el, ca să trimetă pre vre-unul din cardinali, spre a' l alege Archiepiscop, pe care după aprobarea lor să' l trimită éráși la scaunul apostolic și după aceea să' l consacreză. Că Adrian a trimis acolo pe un sub-diacon împreună cu doi episcopi, înse Bulgarii corupți prin darurile Grecilor și amăgiți prin promisiuni, alungară pre Romanii și primiră preoți greci. Deci cu toate că pentru atâta ușurătate de minte, până întru atâta ne-a făcut să ne îngrijim, în cât să nu trimitem nici pre unul din frații

duxerit ad cautelam, ut nullum ex fratribus nostris, Cardinalibus scilicet, presentialiter ad tuam presentiam mitteremus, nichilominus tamen dilectum filium I. capellanum et familiarem nostrum apostolice sedis legatum, virum providum et discretum, quem nos et fratres nostri sue religionis et probitatis obtentu inter capellanos nostros specialis dilectionis in domina brachiis amplexamur, ad te duximus destinandum : cui etiam commissimus vices nostras, ut in tota terra tua quoad spiritualia corrigat que corrigenda cognoverit, et statuatur, que secundum deum fuerint statuenda. Per ipsum quoque Archiepiscopo terre tue palium insigne videlicet plenitudinis pontificalis officii, destinamus, et iuxta formam, quam sub bulla nostra dirigimus, conferendum. Eidem quoque legato nostro dedimus in mandatis, ut si qui forsitan in terra tua promovendi ad ordines fuerint, vel in episcopos consecrandi, per vicinos catholicos dumtaxat episcopos et ordinandos ordinet et consecret consecrandos. Mandavimus quoque ipsi, ut de corona progenitoribus tuis ab ecclesia Romana collata tam per libros veteres quam alia documenta inquirat diligentius veritatem, et de omnibus tecum tractet, que fuerint pertractanda, ut cum per ipsum et nuntios tuos de omnibus redditi fuerimus certiores, consultius et maturius, prout procedendum fuerit procedamus. Monemus igitur nobilitatem tuam et exhortamur in domino, quatenus lega-

noștri, adică cardinali, personal la tine, cu toate acestea ne-am hotărât a trimete la tine pre iubitul fiu I. Capelanul și amicul nostru, legat al scaunului apostolic, bărbat înțelept și tănuitoriū, pre carele noi și frații noștri pentru religiositatea și probitatea lui, ce o are între capelani noștri, 'l îmbrățișăm în Domnul cu o deosebită dragoste : căruia i am și încredințat sarcina noastră, ca în tota țara ta să îndrepteze cele spirituale, pe care le-ar crede de îndreptat, și să reguleze, cele ce după D-șeu ar fi de orînduit. Prin el am trimis și Archiepiscopului țerei tale palium, adică semnul deplinăteii oficiului pontifical, și se i se încredințeze după forma, pe care am hotărât'o prin bula noastră. Tot aceluși trimis al nostru i-am dat ordine, că dacă cum-va în țara ta, ar fi de înaintat la grade ierarchice, sau de a se hirotoni în episcopi, numai prin episcopi catolici vecini să se înainteze cei de înaintat, și să se hirotonescă cei de hirotonit. Am mai ordonat acestuea, ca să cerceteze cu luare aminte adevărul despre corona conferită strămoșilor tei de către biserica romană, atât prin cărțile vóstre, cât și prin alte documente și despre toate se trateze cu tine, cele ce ar fi de pertratate, ca încredințați fiind prin el și prin trimișii tei despre toate, mai bine și mai matur, să procedăm apoi la cele ce ar fi de procedat. Indemnăm decî pre nobilitatea ta și o sfătuim în Domnul, ca pe numitul trimis să 'l primești cu bine, ca pe persóna nos-

tum ipsum sicut personam nostram benigne suscipias et honorifice studeas pertractare, salubria monita et statuta ipsius et tu ipse recipiens, et ab universa Bulgarorum et Blachorum ecclesia recipi faciens et servari. Expedi enim tibi tum ad temporalem gloriam quam salutem eternam, ut sicut genere, sic sis etiam imitatione Romanus. et populus terre tue, qui de sanguine Romanorum se asserit descendisse, ecclesie Romanae instituta sequatur, ut etiam in cultu divino mores videantur patrios redolere. Datum Laterani V. Kalendas Decembris (Pontificatus nostri Anno Quinto).

IV

Epistola Basilii archiepiscopi Zagorensis ad papam, qua eidem gratias agit. Reg. An. V. ep. 117. Fol. 34.

Honoratissimo et sanctissimo summo Pontifici et Papae, Ego Basilius indignus Archiepiscopus Sanctitatis vestre et pastor de Zagora, salutem, gaudium et adorationem merito vobis tamquam patri nostro speciali. Quamvis non possimus nos corporaliter adorare, vos tamen spiritualiter adoramus, notificantes sanctitati vestre, quod cum nos vidimus missum a vobis Dominicum archipresbiterum Brundusinum, deo gratias egimus, qui non despexit nos humiles et indignos servos suos exurientes et sitientes gratiam et benedictionem sancte catholice et apostolice ecclesie: quia domini nostri Imperatores et nos volumus a multis

ară și să te silești a pune la cale în mod onorific, primind și tu însuși sfaturile lui sănătose și orînduirile, și să faci a se primi și împlini și de către totă biserica Bulgarilor și a Românilor. Căci de folos 'ți este ție, atât pentru gloria temporală, cât și pentru mântuirea vecinică, ca, precum după neam, așa și prin imitare să fii Roman, și poporul țerei tale, care se afirmă a fi pogorîtorii din sângele Romanilor, să urmeze instituțiunelor bisericei romane, ca și în cultul divin să se simțescă obiceiurile părintești. Dată în Lateran V. Calende Decembrie (Anul al cincilea al pontificatului nostru).

IV.

Epistola lui Vasilie, Archiepiscopul de Zagora, prin carea mulțamește Papai.

Prea onoratului și prea sântului mare Pontifice și Papă, Eu Vasilie, nevrednicul Archiepiscop al sanctității vóstre și păstorii al Zagorei, salutare, bucurie și închinăciune după cuviința voue, ca unui părinte al nostru special. De și nu putem să ne închinăm cu corpul, totuși vă adorăm spiritual, notificând sanctității vóstre, că, cum am vădut pre trimisul vostru Dominic, archipresbiterul Brundusinu, am mulțamit lui D-deu, care nu ne-au îndepărtat pre noi smeriții și nevrednicii: obiî seî, cariî eram aprinși și însetați de darul și binecuvântarea santei biserici catolice și apostolice, fiind-că domniî noștri împărați și noi am voit de mulți

annis mittere ad vos, sed non potuimus, et nunc per voluntatem omnipotentis dei et vestre sanctitatis, quia misistis domino nostro Imperatori orationem et benedictionem, valde bene fecistis. Nos autem hec ab Imperatore dicentes, qui nos fecit vocari, levavimus manus ad celum cum universo populo sic dicentes: Memor fuit dominus nostri, quod nos non cogitavimus: Unde nos omnes, parvi et magni sicut boni filii rogamus vos sicut bonum patrem, ut dominus noster Imperator, quod petit a vobis, obtineat, quia dignus est hoc obtinere, quia ipse ac totum Imperium eius bonam devotionem ad ecclesiam Romanam habent, tamquam heredes descendentes a sanguine Romano. Iterum rogamus sanctitatem vestram, quod sint vobis recommendati filius et socius noster Blasius presbiter, electus civitatis Brandizuberensis, una cum fidelissimo nuncio vestro D. arhipresbitero Brundusino, quia eis commisit dominus noster Caloiohannes Imperator sua secreta, et quod isti dixerint vobis et nostre littere, firmum habeatis: et precamur sanctitatem vestram, quod festinetis vestros nuncios destinare, quia tunc de missione vestra erimus certiores.

Concedat vobis dominus multos annos.

anî a trinite la voi, dar n'am putut, și acum cu voința a tot puter-nicului D-deu și a sanctității vóstre, de óre ce ai trimis Domnului nostru împărat vorbă și bine-cuvântare, fôrte bine ai făcut. Noi însă auzind acestea de la împăratul, care ne a chemat, am rădicat mânila către ceriú, împreună cu tot poporul, dicând ast-feliú: Adu-su-și-a aminte Domnul nostru, cât nici nu gândeam. Pentru care noi toți, mici și mari, ca niște fiî buni vă rugăm, ca pe un bun părinte, ca Domnul nostru împăratul să obție ceia ce a cerut dela voi, căci vrednic este a obține, pentru că atât el, cât și tot imperiul lui aú o devoțiune bună către biserica romană, ca niște moșteni pogorîtorî din sângele roman. Erăși rugăm pre sanctitatea vóstră ca să fie voue recomandați fiul și soțul nostru Vlasie presbiterul, ales al cetăței Brandizuber, împreună cu prea credinciosul trimis al vostru D. Archipresbiterul Brundusin, fiind că lor li-a încredințat Domnitoriul nostru, Caloian împăratul secretele sale, și ceia ce vor spune ei și scrisorile nóstre, se credeți; și rugăm pre sanctitatea vóstră, ca să grăbiți a trinite pre nunții voștri, ca să fim siguri de trimiteria vóstră.

Deie-vé Domnul mulți ani.

V

Basilio archiepiscopo de Zagora pontifex respondet.

Innocentius etc.. Archiepo de Zagora etc. Quia nobis in beato Petro Apostolorum principi intelligimus esse dictum: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos; cum ab innumeris sollicitudinibus, que nobis incumbit ad tranquillitatem convertimur nostre mentis, remotos etiam fratres et coepiscopos nostros, quos etsi habeamus absentes corpore, presentes tamen spiritu reputamus confirmamus in his, que ad salutem eorum et ecclesie pertinent unitatem, ut sicut sunt in partem sollicitudinis evocati, sic etiam nostris monitis roborentur. Sane cum unum sit ecclesie corpus, iuxta illud Apostoli: Omnes unum corpus sumus in Christo; extimari non debet in uno corpore capita esse plura, sed is dumtaxat post dominus intelligendus est ecclesie dei caput, quem Ihesus Christus dominus noster Vicarium sibi substituit, et caput etiam nominavit, dicens ad Petrum: Tu vocaberis Cephas, quod et Petrus interpretatur et caput. Sane cum ei dominus pascendas commiserit oves suas, Pasce, inquit, oves meas, ab ovili Christi, quod est ecclesia, extraneum se demonstrat, qui caput eum habere noluerit et pastorem. Nos ergo, quos dominus licet immeritos suos esse voluit et Apostolorum principis successor res, ut paterne dilectionis affec-

V.

Pontifex responde luy Vasilie Archiepiscop de Zagora.

Innocențiu etc. Archiepiscopu-lui de Zagora etc. Fiind-că noi înțelegem, că cele ȳise fericitului Petru, căpitenia apostolilor, se înțeleg și de noi: *Bră tu întorcându-te ore când întărește pre frații tui, fiind-că dela nenumărate grijice ne privesc, ne întorcem la liniștea minții noastre, și pre frații noștri îndepărtați și împreună episcopii, pe cari de și 'i avem absenți cu corpul, totuși 'i considerăm prezenți cu spiritul, 'i întărim în acele ce privesc la mântuirea lor și la unitatea bisericeii, ca fiind împovorați în parte de grijă, să fie întăriți și prin sfaturile noastre. De sigur fiind-că unul este corpul bisericeii, precum ȳice apostolul: *Toți suntem un corp în Christos*, nu trebuie a se socoti, că într'un corp ar fi capite mai multe; ci numai acela trebuie a se socoti ca cap bisericeii lui Dumnezeu după Domnul, pe carele Iesus Christos Domnul nostru și l-a pus și e'și vicariu, ba chiar și cap l-a numit, ȳicând către Petru: *Tu te vești chema Chefa*, ceia ce se înțelege și Petru și cap. Fiind-că Domnul l-a încredințat lui pașterea oilor sale, ȳicând: *Pasce oile mele*, din staulul lui Christos, care este biserica, strein se arată acela, care n'ar voi să'l aibă pre el de cap și păstoriu. Deci noi, pe cari Domnul, de și nevrednici, a voit să fim vicarii sei și urmașii căpiteniei apostoli-*

tum circa Bulgarorum et Blachorum ecclesiam, que a Romanis etiam secundum carnem et sanguinem descendisse dicitur, per effectum operis monstraremus, iam pridem dilectum (fil)... archiepiscopum Brundusinum ad dilecti filii nobilis viri Caloiohannis domini Bulgarorum et Blachorum presentiam duximus destinandum, qui tam ipsum quam de gentem sub eo populum christianum in devotione sedis apostolice roboraret, et nos de puritate fidei et sinceritate dilectionis ipsius rediens redderet certiores. Gaudemus autem et tuam prudentiam in domino commendamus, quod apostolice sedis magisterium recognoscens scripsisti gratiam et benedictionem sancte catholice et apostolice ecclesie te sitire, ac deo gratiarum actiones egisse, quod predictus nobilis nostris meruerat litteris visitari. Volentes igitur ad huc plenius te ac ecclesiam tibi commissam ecclesiastica unitate ac devotione sedis apostolice roborare, dilectum filium Iohannem etc. ut in litteris videlicet missis Caloioanni usque amplexamur, ad te ac nobilem memoratum duximus destinandum, cui etiam commisimus vices etc. conferendum. Monemus igitur fraternitatem tuam et exhortamur attente, per apostolica scripta mandantes, quatenus Magisterium et Primatum sedis apostolice recognoscens in nostra et ecclesie Romane devotione persistas, et legatum ipsum sicut personam nostram benigne recipias.

lor, fiind-că avem iubire părintescă către biserica Bulgarilor și a Românilor, care se ține că pogoră chiar după carne și sânge dela Romani, ni arătarăm iubirea prin fapte, și pre iubitul (fiu...) arhiepiscopul Brundusinu, l-am hotărât a duce acésta către iubitul fiu, nobilului bărbat Caloian, Domnul Bulgarilor și al Românilor, care, atât pre el, cât și pe poporul creștinesc supus lui, să 'i întărească în devotamentul ce 'l au către scaunul apostolic; érá pre noi să ne încredințeze și mai mult, la întorcerea sa, despre curățenia credinței și sinceritatea iubirei lui. Ne bucurăm de aseminea și lăudăm în Domnul înțelepciunea ta, că reîcunoscând magisteriul scaunului apostolic, ai scris că însetezi de darul și bine cuvântarea santei biserici catolice și apostolice și că ai adus mulțemită lui D-deu, că numitul nobil s'a învrednicit a fi cercetat prin scrisorile noastre. Voind deci, ca și pre tine, și pre biserica încredințată ție, să te întărim în unitate și devotament către scaunul apostolic, pre iubitul fiu Ion etc., cum se vede că și în epistola trimise lui Caloian 'l îmbrățișem, l-am hotărât a 'l trimite la tine și la amintitul nobil, căruia 'i-am și încredințat la rândul nostru etc.. spre a discuta. Deci sfătuim pre frăția ta și o îndemnăm cu luare aminte, prin scrierile apostolice ordonând, ca să stăruiești a recunoște magisteriul și Primatul scaunului apostolic și să rămăi în devotamentul către noi și

etc. servari, ut qui a Romanis traxerunt originem, ecclesie Romane instituta sequantur. Noveris autem, quod eidem legato nostro dedimus in mandatis, ut si qui forsan in provincia tua etc. procedamus. Datum Laterani V. Kalendas Decembris.

biserica romană, érá pre trimisul nostru, ca pre persóna nóstră, să'l primești bine etc., a observa, ca acei cariî 'și trag origina dela Romanî, să urmeze și învătăturile bisericeî romane. Veî ști de asemenea, că acelueași trimis al nostru í-am dat ordine, că dacă cum-va în provincia ta etc. să procedăm. Dat în Lateran V Calende din Decembrie.

Archim. Ger. Timuș

(Va urma)

Acte de donațiune

Prea Sânte,

Comuna Craiova a primit în ședința dela 30 Octombrie, anul curent, cu cea mai vie recunoscință donațiunea făcută de Pr. S. Vóstră spitalului filantropic din acest oraș, prin actul care s'a depus în arhivele sale, și după care se alătură pe lângă acésta o copie.

Destinațiunea fondului donat este o dovadă mai mult, că Prea Sântia Vóstră, șeful bisericeî și al religiunei în acéstă eparhie, căutați a vindeca nu numai suferințele sufletului, dar și pe acelea ale corpului, și vă pot asigura Prea Sânte, că cei suferinđi vă vor bine-cuvênta.

Actul filantropic, făcut de Prea S. Vóstră, este cu atât mai merituos, cu cât sunteți cel dinteiú dintre prelați ai acesteî eparhiî, care a cugetat la ușurarea celor ce sufer corporalmente, și cetățeni Craioveni vă pórtă întréga lor recunoscință.

Consiliul, primind acéstă donațiune, nu numai că a adus-o prin publicitate la cunoscința cetățenilor, dar m'a însărcinat pe mine, care am îndeplinit formalitățile legale ale actului de donațiune, ca să vă presint în persónă omagiele sale de recunoscință și res-

pect; am fost însă destul de nenorocit, că n'am putut să'mi îndeplinesc acésta, sarcină, pe timpul cât Prea S. Vóstră a stat în orașul nostru, din cauza unei bóle, de care fără veste am fost cuprins, și care a durat până la 10 curent, când Pr. S. V. numai erați în oraș.

Exprimându-vă dar prin acésta sentimentele mele de recunoscință și respect, atât în numele consiliului cât și al orășenilor, cari ne-aũ făcut distinsa onóre de a fi aleși lor, implor personal de la Prea Sântia Vóstră înalta sa clemență și o rog cu tot respectul să bine-voiască a mă scuza, dacă din cause independente de puterea mea, n'am putut să vă exprim în persónă aceste sentimente de recunoscință și respect.

Bine-voiți vă rog, Prea Sânte, a primi mărturisirea considerațiunei și a respectului ce vă păstrez.

1885 Noemvrie 13.
No. 5463.

p. Primar (S.) **Ión Voicescu**

Secretar (s.) **Bac. Georgescu.**

Acésta copie, fiind conformă cu originalul, se atestă.

Directore cancel. Episcopiei Rômnicu. N. G. Protopopescu.

ACT DE DONAȚIUNE

Sub-scrisul Iosif Bobulescu, episcopul eparhiei Rômnicu-Noul-Severin, declar că, în dorința de a veni în ajutorul celor suferinși, fac donațiune spitalului filantropic central din orașul Craiova, administrat de primăria acestuï oraș, suma de lei opt mii, pe care am și depus-o în casa ȝisei comune, cu recipisa No. ¹⁰⁷¹/₈₅, în patru bonuri de credit funciar urban 5%, sub No. 00,1554, în valóre de lei 5,000;

sub No. 00,1404, 004,018 și 00,4019, sub în valóre de câte lei una mie fie-care, avênd câte 51 cupóne.

Din procentele acestei sume, doresc ca să se întreție, în ȃisul spital, un numêr de paturi, corespunȃtor cu acele procente, purtând fie-care pat inscripȃiunea mea, ca fondator.

Sub nici un cuvênt acêstă sumă nu se va deturna dela destinaȃiunea sa de mai sus.

Acêstă donaȃiune se va accepta în urmă de onor. primărie, prin osebit act, cu formele prescrise de lege.

Făcută astăȃi 28 Octomvrie, anul 1885, în orașul Craiova.

† Episcop (S.) Iosif Rômnic

Nr. 1953. *Tribunalul Dolj, secȃia comercială și de notariat.*

Astăȃi, 28 Octomvrie, anul 1885, s'a primit petiȃiunea reg. la No. 9,275, pe lângă care P. S. S. Părintele Episcop Iosif Rômnicu alătură acest act de donaȃiune, și cere a se delega un D. judecător, spre a'î lua declaraȃiunile, conform legii, asupra acestuî act, de óre-ce fiind bolnav nu se póte presenta înaintea Tribunaluluî.

In vederea acestei cererî, Tribunalul, prin jurnalul de astăȃi, a delegat pe D-l judecător suplininte, A. Orman, ca însoȃit de grefier să se transporte la domiciliul Prea S. Sale Părinteluî Episcop Iosif Rômnicu, în Craiova, strada Abondenteî, casele protopopuluî Stefan Amzulescu, și D-sa, pe lângă adresa, admisă la No. 9287, tot de astăȃi, înapoind actul acesta de donaȃiune, a depus și procesul verbal,

dresat la fața locului, care cetindu-se de Tribunal, dintr' ênsul resultă că D-nu suplininte, A. Orman, însoțit de D-nu M. Angiulescu, ajutor de grefă, transportându-se la domiciliul P. S. Sale Părintelui Iosif Rômnicu în Craiova, strada Abondenței, în casele protopopului Ștefan Amzulescu, unde sosind l-a găsit bolnav în pat, însă în deplinătatea rațiunei și memoriei sale, ceea ce a încredințat pe D-l suplininte din conversațiunea ce a avut cu Prea Sântia Sa, în fața și auđul Prea Sântiei Sale, a cetit din cuvânt în cuvânt actul acesta de donațiune, cu data 28 Octomvrie 1885, și a declarat că acest act este al Prea Sântiei Sale, făcut din libera voință, scris de altă personă și sub-scris de Prea Sântia Sa prin punerea parafei, de óre-ce nu póte sub-semna, din cauza bólei de care suferă, și a cerut ca actul acesta de donațiune, după ce se va autentifica, să se libereze D-lui Primar al urbei Craiova, care va subscrie în registru de primire.

Tribunalul, luând act de acéstă declarațiune, făcută de Prea Sântia Sa, Părintele Episcop Iosif Rômnicu, înaintea D-lui judecător suplininte delegat, și conform art. 1171 c. civil, dă autenticitatea legală presentului act de donațiune, care, după ce se va tre ceîn registru, să se libereze D-lui Primar al urbei Craiova, conform cererei donatorului.

[s.s.] *I. Urdărénu. G. M. Păianu*

[L.S.]

p. Grefier, (s.). *M. Angiulescu*

P. conform. *P. I. Grecianu*

Primăria urbei Craiova.

Acéstă copie, fiind conformă cu originalul act de donațiune, se legalisază.

p. Primar, *Voicescu*

p. Secretar, *Piscanu*

ROMÂNIA

Directia cancel. S. Episcopii Râmnicu N. Severin.

Acéstă copie, fiind conformă cu copia estrasă de pe originalul act de donațiune, se atestă.

Directore, **N. G. Protopopescu**

Act de donațiune

Sub-semnatul proprietar al comunei Drăganu dăruiesc în mod irevocabil 10 (dece) pogóne de pământ, în două bucăți, sânteii bisericii, ce este în mahalaua Tortoesci, pendinte de comuna Drăganu, cu patronagiul st. Nicolae, adică : nouă pogóne în cureaua de 11 stânjini în lățime, ce o precurm peste mijloc, adică din matca Drăganu și până în drumul mare, ce merge pe linia comunei; la răsărit și la apus se învecinește cu sub-semnatul, la mézá-nópte cu moștenitorii reposatului Ilie G. Bongiu și la mézá-đi cu moștenitorii lui Toma Popa Nița, și un pogon în cureaua de cinci stânjini și éráși curmată, ce merge pe la biserică pintre moșteni, ce se învecinește la răsărit și la apus cu sub-semnatul situat în com. Drăganu, pl. Oltețu de sus, jud. Vâlcea. — Inse două vii, ce sunt în cureaua de 11 stânjini, în mijlocul acelor nouă pogóne de maí sus, remân pe séma mea cu 20 stânjini din gardul viei spre apus, fără a avea st. biserică vre-un drept asupra acestor bunuri poprite pe séma mea. — Acéstă danie, ce o fac st. bisericii, va fi pentru întreținerea st. locaș, preoților din venitul lor, pe unde sunt locuri de muncă; érá pe unde este pă-

dure astăzi oprită, se va păstra și de aci înainte, pentru adăogirea fondului, când se va vinde.

Inse niminî nu va putea, séu epitropiî bisericeî a vinde fără știrea mea, séu a moștenitorilor mei, să vîndă pădurea și numai când eú séu moștenitoriî mei vor cunoște trebuința, împreună cu epitropiî, pentru a vinde, pentru adăogirea fondului, atunci se va vinde, și baniî se vor depune prin asigurare a se capitalisa prin dobîndi, ca la vreme, ivindu-se vre-un imobil de vîndare, a 'l cumpăra în numele meú, ca fondator și al st. bisericeî, ca prin asemenea iconomie, averea st. bisericeî, cu câte puțin să se mărească fondul, pe cât va voi bunul Dumneđeú, că cu cât se adaoga fondul, se va adaoga și venitul pentru îmbunătățirea slujbașilor st. bisericeî.

Niminî nu va putea avea nici un drept a se amesteca la averea ce am dat'o și ce se va mai adaoga, nici onorab. guvern, nici autoritatea comunală, căci când va veni unul dintr'aceștia, sau orî cari alții a însuși acéstă avere, atunci eú séu moștenitoriî mei, cariî se vor trage din mine, séu din némul meú, vor veni în ajutorul apărării averei, a nu lăsa pe nimenia a însuși acéstă avere; când, la cas contrariú, atunci urmașii mei, cei mai sus, 'i numesc și 'i împuternicesc cu deplină putere prin acest act al meú, scris și sub-scris de mine însu-mi, a lua acéstă avere înapoi sub a lor stăpânire, cu obligațiunea ce le puiú ca tot-déuna a îngriji de st. locaș cu tóte cele trebuincióse, îndeplinindu-se tóte condițiunile arătate mai sus, și orî ce stabilimente séu îmbunătățiri s'ar mai face pe acéstă proprietate, care va aduce venit, va fi tot pe séma st. bisericeî.

Prețul acestei donațiuni este de lei noi cinci sute (500).

Pentru care dar rog pe onor. Tribunal al acestui jud. Vâlcea a'î da autenticitatea cuvenită, spre a se păzi tóte cele într'ênsul coprinse.

Făcut astăzi 24 Septembrie, anul 1885.

Semnat Nicolae Marinovicî.

Casieria generală Vâlcea

Conform art. 34 din legea timbrului și înregistrării, s'a perceput taxa de înregistrare de 3°/_o la suma de lei 500, valoarea coprinsă în acest act, lei 15 tocmai, sub recip. No. 3397 din 24 Septembrie.

Casier g-le (ss) *A. D. Măciucénu*

[L. S].

Verif. (s.) *Popilianu*

Tribunalul distr. Vâlcea

No. 1101.

Astăzi patru Noembrie, 1885, s'a prezentat în Tribunal D-l Nicolae Marinovicî în persoană, căruia citindu-i-se în întregul lui acest act de donațiune, a declarat că este al seŃ propriu, făcut din liberă voință că conține adevărul, și că este subscris prin propria sa semnătură,

TRIBUNALUL

In fața acestor declarațiuni și în baza art. 1171 cod. civil, dă autenticitatea legală acestui act de donațiune.

(Semnați) *G. Ionescu, P. Slavitescu*

[L. S. T.]

p. Gref. (s) *Stefănescu*

Grefa Tribunalului Vâlcea

Acest act de donațiune, transcriindu-se întocmai pe registrul de transcripțiuni al acestui Trib. la No. de ordine 960, vol. III°, cu data de astăzi 4 Noemvire, 1885, se atestă.

[L.S.]

p. Grefier (s) *Stefănescu*

p. Conform. Pr. *N. Ionescu*

ROMANIA

Direcția cancel. St. Episcopii Râmnicu

Noul-Severin

Copia acésta, fiind conformă cu originalul, se atestă.

1885. Noemvire 22.

Directore **C. Olănescu.**

ERATĂ

LA

DISCURSUL APOLOGETIC

din anul al IX-lea; No. 10, pag. 831.

pag.	rând.	Erori	de	cores
831	10	nicî eû nu'î mustrez . . .		pre aceştia nicî eû nu'î mustrez
833	35	prea bine purificat . . .		prea bine purificaţi.
834	15	Atâta era nepermis . . .		Atâta era de nep rmis
"	18	şi sacrificiû şi Arhiereû . .		şi de sacrificiû şi de Arhiereû
835	14	să fi percurs . . .		să fi percurs (studiat)
"	26	dupre cum el este. . .		dupre cum el ast-feliû este
"	33	Nime nu va aştepta . . .		Nime nu va accepta (primi)
836	4	cu puţin aşi mică . . .		cu puţina şi mică
"	11	a nu se supune la . . .		a nu se apuca de
838	10	că eû staî. . şi . . . că se cade		eû staî. . şi se cade
"	32	póte vre-un altul nu . . . m'ar libera de crima		dar póte vre-un altul nu m'ar libera nicî de crima
840	7	am fi r paus . . .		a'mî fi repaus.
"	20	presta celor vechî . . .		era la cei vechî
"	23	ce se veselesc şi în . . . splendórea sântilor,		ce se veselesc, în . . . splendórea sântilor

G. Erbicénu.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

„Predică Cuvântul“
II. Tim. IV. 2.

AUTOCEFALIA BISERICEI ORTODOXE ROMÂNE

Prin No. 5 al Revistei din anul curent s'a publicat Tomosul autocefaliei Bisericei ortodoxe române cu corespondența respectivă. Cetitorul Revistei noastre va găsi în No. 8 tot din acest an gramatele Înalt Prea Sântitului Mitropolit Primat, Președintele Sântului Sinod, prin care se mulțemesce pentru recunoșcerea autocefaliei Bisericei române și se comunică actul autocefaliei Bisericilor autocefale; și anume: I, gramata, prin care se mulțemesce Patriarhului din Constantinopol pentru emiterea Tomosului, și al 2 gramata enciclică către Patriarhia din Antiochia, Alecsandria, Ierusalim și Carloviț și către Mitropoliții Ciprului, al Peterburgului, al Atenei și al Serbiei. Până acum au venit răspunsurile, din partea Patriarhului din Ierusalim și a Mitropoliților din capul Bisericilor autocefale, prin care se felicită Biserica română pentru acest mare eveniment. Aceste acte au fost supuse la cunoștința Sântului Sinod în ședința dela... Dekemvrie, anul curent, când s'a emis votul, ca ele să fie publicate. De aceea noi aici, conform chotărîrei de mai sus, le prezentăm cetitorilor Revistei în tecsturile originale și în traduceri române, dând tot-o-dată și facsimilele sigiliilor, însoțite de ecplicările trebuincioase; iar ordinea, în care se presintă aceste gramate, este cea cronologică, basată pre data fie-căria.

Genadie Craiovénu.

Високопреосвећени Господине Архиепископе и Митрополите Кралевине Румуније Калинице и освештени Синоде, Ваше братство братски поздрављамо.

Испуњени бесмо свагда лубавлу према суседној православној цркви Румуније, и овај дух провејавао је свагда у Једној, светој, саборној и апостолској цркви, јер ју је сам Спасител наш Господ Исус Христос предао Апостолима овим речима: лубите друг друга. Апостоли предали су ову лубав својим пријемницима, која је невређено и до нас дошла; па за то и бесмо усхићени душом и срцем, кад од свјатјешјег патријарха Господина Иоакима и Неговог св. Синода од 21 априла текуће године Н^о 2214 добиемо акт, у ком извештава Нашу смерност, да признамо Митрополију Кралевине Румуније и освештени Синод као у свему самоуправиу Автокефалну цркву.

Не мање зарадовасмо се кад ово дана довисмо и Ваше оді Јула текуће године Н^о. 44 предраго Нам извешће, у ком Нам саопштавате Вашу признату Вам од велике Матере Цариградске цркве независност као Автокефалну и у свему независну.

Ми у овом делу видесмо тајанствено провиђење промисла божјег, што се испунише желје. Као благодар с неба на православно цркву народа румског, његових поглавара црквених и светских.

О дазивајући се најердачније свези овој братске лубави, хитамо и ми са св. Синодом и повереним Нам народом да честитамо посестрими православној цркви Румуније молећи се свемогућем да у свој безграничној милости одржи непомућене добре односе целокупне Наше православне цркве, је-

Inalt Prea Sântite, Domnule, Archiepiscopie și Mitropolitie al Regatului României, Calinice și Sânte Sinod, salutăm frătesce pre frăția vöstră.

Tot-dé-una am fost pătrunși de iubire către Biserica ortodoxă vecină a României, și acest spirit a domnit tot-dé-una în Biserica cea una, sântă, catolică și apostolică, căci (pre acest spirit) însuși Mântuitoriul, Domnul nostru Iisus Christos, l-a predat Apostolilor, diçându-le: iubiți-vă unul pre altul. Apostoliū aū predat acéstă iubire urmașilor lor, care a ajuns pënë la noi neatinsă. De aceia și noi ne-am bucurat din suflet și din inimă, când am primit de la Prea Sântitul Patriarch, Domnul Ioakim, și dela Sântul lui Sinod actul din 21 Aprilie a anului curgător, sub No. 2214, prin care se face cunoscut s. mereniei Nöstre, că se recunósce Mitropolia Regatului României și sântul ei Sinod, ca o Biserică autocefală de sine stătătoare.

Nu mai puțin ne-am bucurat, când despre acésta și prea amicala vöstră epistolă de la 1 Iulie anul curgător, sub No. 44, ne-a încunoscințat, și prin care ne faceți cunoscut neatîrnar a, recunoscută de către mama cea mare, Biserica din orașul imperial, ca (Biserică) autocefală și în totul neatîrnată.

Noi în acest act vedem îngrijirea misterioasă a provedinței divine, ceia ce s'a împlinit cu prisos. (Și anume) ca un dar din cer asupra Bisericeii ortodoxe a poporului român, și mai ales asupra capilor ei bisericesci și civili.

Supunându-ne legătorei celei mai cordiale a acesteii dragoste frătescî, ne grăbim și Noi cu S. Sinod și poporul, cel încredințat noi, să proaducem felicitările noastre Bisericeii ortodoxe a României, rugând pre cel a tot puternic, că în îndurarea sa cea nemărginită să țină ne-

динство у свима признатим и утврде-
ним догматима као и трајан споразум
у важним и коренитим питањима насе-
ленске цркве.—

Молимо се најтоплије преблагим Гос-
поду богу Исусу Христу и св. Духу
да и даље даде снаге и мудрости, Ва-
шем Високопреосвештенству и св. Си-
ноду те да одржите стадо Ваше у ду-
ху наше цркве и у јединству наше ве-
ре, на највешу и вечну славу Господа
и Бога.

Вашиг Високопреосвештенства у Христу
брат, саслужитељ и молитвеник божији.

Архијепископ београдски и Митро-
полит србски.

Теодосије

Евр. 503.

31 Јула 1885.

У Београду.

strămutate bunele relațiuni din Biserica
noastră ortodoxă, recunoscută de toți
una și întărită pre dogme, spre a avea
o înțelegere statornică în cestiunile
importante și fundamentale, care între-
săză pre Biserica icumenică.

De aceea ne rugăm cu căldură bunu-
lui Domn și D-zeu Isus Christos și St.
Spirit, ca și de acum înainte să dea pu-
tere și înțelepciune Inalt Prea Sântiei
Vostre și St. Sinod, pentru ca să țineți
turma voastră în spiritul Bisericeii nős-
te și în unitatea credinței nősre, spre
gloria și mărirea cea eternă a Domnu-
lui D-zeu.

Al Inalt Prea Sântiei, Vostre în Chris-
tos frate, coliturgisitor și rugător către
Dumnezeu.

Archiepiscop al Belgradului și Mitro-
polit al Serbiei.

Teodosie.

No. 503.

31 Iulie 1885.

în Belgrad.

(a) Sigiliul aplicat pe cëră roșie. La mijloc un serafim, încoronat cu mitra
archierescă; sub serafim insigniile familiare ale Metropolitului Serbiei, care sînt
ținute de doi îngerî, împreună cu crucea și cârja păstorală; și în fine de de-
supt o cruce, atârnată de un lanț, pre ambele laturî ale ei inițialele: M. C.
(Mitropolit Serbiei?).

Αρ. 1315.

Τῷ πανιερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Οὐγγροβλαχίας καὶ Ἐξάρχῳ πάσης Ῥουμανίας, ἐν ἀγίῳ πνεύματι λίαν ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς Ἡμῶν Μετριότητος, Κυρίῳ Καλλινίκῳ, . . .

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ, Πατριάρχης τῆς ἀγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, τὸν ἐν Χῳ: τῷ Θεῷ ἐγκάρδιον ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἀπονέμομεν.

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ἀγίῳ πνεύματι περιπόθητος ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς Ἡμῶν Μετριότητος, Κύριος Ἰωακείμ, ἐπιστειλάμενος Ἡμῖν, πρό τινος, ἐξήγγειλε μὲν Ἡμῖν, ὅτι, ἐκδοῦς Ἱερὸν πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Τόμον, ὃν καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ πρὸς Ἡμᾶς ἐπιστολῇ

No. 1315.

Inalt Prea sântitului Mitropolit al Ungro-Valachiei și Primat al tótei Româniî, în sântul Spirit frate prea iubit și coliturgisitor al Smereniei nóstre, D-lui Calinic,

Nicodim, cu mila lui D-ḡeũ, Patriarch al sântei cetăți a Ierusalimului și a tótei Palestina, trimitem sãrutarea cea în Christos D-ḡeũ frãțescã și cordialã.

Sanctitatea sa Patriarchul icumenic al Constantinupolei, în sântul spirit frate prea iubit și coliturgisitor al Smereniei Nóstre, D. Ioakim, trimițând la Noi nu de mult, Ne-a încunoscințat, cã, publicând sântul Tomos patriarchicesc și sinodal, pre care

(a) Sigiliul în mărimea prezentată este încrustat în chărtie la dréta. La mijloc se află stema arhierescă cu mitra de-a asupra, iar cãrja dela drépta cu crucea dela stânga se încruciază pre sub stemă. În mijlocul stemei este gravat templul Ierusalimului cu doë keï, încruciate de desupt. În fine înscripțiunea: de-a supra „PATRIARCHIA“, de desupt a „IERUSALIMULUI“.

ἐπισυνῆπτεν, ἀνεγνώρισεν αὐτοκέφαλον καὶ κατὰ πάντα αὐτοδιοίκητον τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοσυντηρήτου Ῥουμουνικοῦ Βασιλείου, ἠξίωσε δὲ καὶ Ἡμεῖς, συνωδὰ τοῖς ἀνέκαθεν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ καλῶς καὶ ὀσίως κεκρατηκόσιν, ὅπως ἀναγνωρίσωμεν τὴν ὑπὸ τῆς ἁγιωτάτης ἀδελφῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας γενομένη ἐκκλησιαστικὴν ταύτην πράξιν. Ἄρτι δὲ κομισάμενοι τὸ περισπούδαστον τῆς ὑμετέρας φίλης Πανιερότητος ἀπὸ 1: παριππεύσαντος Ἰουλίου γράμμα, ἐν ᾧ ἐπισυνῆπται καὶ ἔντυπον φυλλάδιον, περιέχον τὴν περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος ἀνταλλαγεῖσαν ἀλληλογραφίαν, ἔγνωμεν καὶ αὐθις τὴν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι συντελεσθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν ἐκείνην πράξιν καὶ τὴν ἐπὶ ταύτῃ δικαίαν ἀγαλλίασιν πάσης τῆς τοῦ Θεοφρουρήτου Βασιλείου τῆς Ῥουμουνίας ἐκκλησίας. Ἐπὶ τὴν ὀφειλομένην οὖν ἀπάντησιν σήμερον ἤκοντες, ἐκδηλοῦμεν μὲν τὴν ἀφ' ἑαυτῶν χαρὰν ἐπὶ τῷ γηθόσυνῳ τούτῳ γεγονότι, ἀποφαινόμενοι δ' ἐν ἁγίῳ πνεύματι, ἀναγνωρίζομεν καὶ Ἡμεῖς αὐτοκέφαλον καὶ ἀνεξάρτητον τὴν ἐν Ῥουμουνίᾳ ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ὑπὸ ἰδίας διοικουμένην Ἱερᾶς Συνόδου, πρόεδρον ἐχούσης τὸν κατὰ καιροὺς πανιερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας καὶ Ἐξαρχον πάσης Ρουμουνίας, μηδεμίαν ἄλλην ἐν τῇ ἐσωτερικῇ αὐτῆς διοικήσει ἀναγνωρίζουσιν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ἢ αὐτὴν τὴν τῆς Μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολι-

l'a comunicat prin epistola cea către Noi, a recunoscut pre sânta Biserică a păzitu-lui de D-ḡeũ Regatal României autocefală și întru tôte de sine administrată, și a cerut, ca și Noi, conform cu usurile, păstrate bine și cu pietate de la început în sânta Biserică a lui D-ḡeũ, să recunoscem acest act bisericesc, împlinit de către prea sânta soră, Biserica cea din Constantinopol. Și primind acum epistola cea prea scumpă de la 1 Iulie ecspirat din partea prea iubitei Vóstre Prea Sântiți, în care se afla și o broșură tipărită, cuprinde-tóre de corespondența, skimbată în cestiunea acésta, am vedut din nou acel act bisericesc, săvêrșit cu mila lui D-ḡeũ, precum și cuvin-ciósa bucurie pentru acésta a întregéi Biserici din Regatul cel păzit de D-ḡeũ al României. Chotărîndu-ne deci astă-ḡi pentru rêsponsul cel datorat, arătăm bucuria Nóstră cea neecsprimabilă pentru evenimentul acesta înbucurător, și declarându-ne în sântul Spirit, recunoscem și Noi pre Biserica ortodocsă cea din România autocefală și neatîrnată, administrată de către propriul ei Sinod, care are de Președinte pre cel după vremi Inalt Prea Sântitul Mitropolit al Ungro-Valachiei, și Primatul a tótei Români, nerecunoscând în administra-

κῆς ἐκκλησίας κεφαλὴν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ἀνακηρύττομεν τὴν Ἱερὰν αὐτῆς Σύνοδον ἀγαπητὴν Ἡμῶν ἐν Χω: ἀδελφὴν. Ταῦτα δηλοῦντες καὶ ἀπὸ μέσης ψυχῆς εὐλογοῦντες τὴν ἁγίαν τῆς Ῥουμανίας ἐκκλησίαν, συγχάρομεν μὲν ἐν πνεύματι ἀδελφικῆς ἀγάπης τῇ τε σεβασμῖα αὐτῆς Πανιερότητι καὶ πᾶσι τοῖς περὶ Αὐτὴν ἁγίοις ἀρχιερεῦσι καὶ τὸ ἅγιον φίληρα ὑμῖν ἀποδιδόχμεν, δαφιλεῖς δ' ἐπικαλούμεθα ἐπὶ τοὺς ἀνὰ τὸ Θεοφρούρητον Βασίλειον τῆς Ῥουμανίας εὐσεβεῖς, ἀρχοντάς τε καὶ ἀρχομένους, δωρεὰς καὶ χάριτας τοῦ παναγίου πνεύματος. Ἴνα δὲ ἀρραγῆς, ἀλώβητος καὶ ἀπαραιμείπτος ἐν ἅπασι διατηρῆται ὁ τῆς ἐνότητος τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν σύνδεσμος, ὥστε πάντας ἡμᾶς ἐν εἶναι καὶ τὰ αὐτὰ φρονεῖν, οἷα κλήματτα ἀδιάπαστα τῆς Θείας ἀμπέλου, λιπρῶς ἰκετεύομεν τὸν ἐπὶ τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐχέαντα καὶ ἀπὸ τοῦ τάφου τριήμερον προελθόντα ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας, οὐράνιον τῆς Ἐκκλησίας Νυμφίον καὶ Δομήτορα, Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅπως τὴν μὲν ἁγίαν τῆς Ῥουμανίας ἐκκλησίαν περιφρουρῆ καὶ σκέπη τῷ Θείῳ αὐτοῦ καὶ κραταιῷ βραχίονι ἐν τῇ ἐνότητι τῆς πίστεως ἀκραδάντως ἐστηκυῖαν καὶ στερῶως ἀντεχομένην τῶν Θείων δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ παρὰδόσεων τῆς ἀμω-

ῖιunea ei internă bisericescă nicei o altă începătorie bisericescă, afară de capul Bisericeii, cei una sântă, catolică și apostolică, pre Domnul nostru Iisus Christos, și proclamăm pre sântul ei Sinod, frate al nostru în Christos prea iubit. Manifestând aceste și bine-cuvântând din adîncul sufletului pre sânta Biserică a României, felicităm cu duchul dragostei frătesci pre stimabila vōstră Inalt prea Sântie și pre toți prea sântiții Archierei cei de pre lângă voi, și vă trimitem voi sārutarea cea sântă, iar asupra pioșilor stăpânitori și stăpâniți ai păzitului de D-ḃeu Regat al României învocatăm cu îmbeșugare darurile și charurile prea sântului Duch. Și legătura unirei sântelor lui D-ḃeu Biserici să se păstreze întru tôte ne'nterruptedă, neatinsă și nemișurată, în cât noi toți să fim una și să cugetăm una și aceiași, ca nisce vițe nedespărțite al viei cei divine, și rugăm cu căldură pre cel ce și-a vērșat sângele seū pre înfricoșatul Golgota și pre cel-ce a înviét a treia-ḃi din mormânt pentru mântuirea ómenilor, pre Mirele cel ceresc și Domnul Bisericeii, D. nostru Iisus Christos, pentru ca pre sânta Biserică a României să o întăriască și să o acopere cu sântul și puternicul seū braț, spre a rămânea neclintită în unirea cre-

μήτου ἡμῶν πίστεως, τῇ δὲ ἱερᾷ αὐτῆς συνόδῳ, προεδρευομένη ὑπὸ τῆς ὑμετέρας σεβασμίας πανιερότητος χαρίζεται σύνεσιν καὶ φωτισμὸν, λαμπρυνομένη ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, σπουδαζούση δὲ ἀπαρχάρακτον καὶ ἀνόδευτον τὴν ἱεράν καὶ τιμαλφῆ τῆς ὀρθοδόξιας παρακαταθήκην διαφυλάττειν καὶ διέπειν καὶ κανονίζειν τὰ τῆς ἐκκλησίας συμφώνως τοῖς θείοις κανόσι τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων καὶ ταῖς ἱεραῖς παραδόσεσι καὶ διατάξεσι καὶ διαιτυπώσεσι τῆς Μιᾶς, ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἀποσοβεῖν δὲ πᾶσαν λύμην ἀπὸ τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου, ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο Αὐτὴν ἐπισκοποῦσαν. Ταῦτα ἀπὸ μέσης ψυχῆς ἐπευχόμενοι, κατακλείομεν τὸν λόγον, ἐξαιτούμενοι τὰ ἔτι Αὐτῆς ὡς πλεῖστα καὶ ὑγεινά.

Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ, καὶ Αὐγούστου, ἠώπε.

Τῆς φίλης Ἡμῶν Σεβασμίας Αὐτῆς Πανιερότητος.

ἀγαπητοῦ ἐν Χρῶ ἀδελφός
καὶ ὀλοπρόθυμος

dinței și a păstra cu tărie divinele dogme și sântele canóne și tradițiuni ale credinței nóstre cei neprichănite, iar Sântului ei Sinod, președut de cătră respectabila Vós-tră Inalt Prea Sântie, să-i dăruiască înțelepciune și lumină, spre a se ilustra în fapte bune, căutând a păstra sântul și prețiosul deposit al ortodocsiei neatins și curat, a rămânea și a regulamenta cele ale Bisericei, în conformitate cu sântele canóne ale sântilor Apostoli și ale sântelor sinóde icumenice și locale și cu sântele tradițiuni, dispozițiuni și formule ale Bisericei cei Una, Sântă, Catholică și Apostolică, înlăturând orice reu dela turma cea piósă, preste care sântul Duch l'a pus pre Dinsul să o privilegiheze. Rugând pentru aceste din adîncul sufletului, înkiem cuvântul, cerând ca anii Voștri să fie mulți și întru sănătate.

In Sânta Cetate a Ierusalimului 24 August 1885.

Al prea iubitei și respectatei Vóstre Inalt Prea Sântii Frate în Christos iubit și întru tóte dispus.

ΤΩ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΩ ΜΗΤΡΟΠΟ-
ΛΙΤΗ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ
ΠΡΟΕΔΡΩ ΚΑΙ ΕΞΑΡΧΩ ΠΑΣΗΣ
ΡΟΥΜΟΥΝΙΑΣ ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ
ΚΑΛΛΙΝΙΚΩ.

Αριθ. πρωτ. 1927.

Κομισαμένη ἐπ' ἐσχάτων ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀπὸ ἀ. Ιουλίου ἐ. ἔ. περισπούδαστον τῆς Ἱμετέρας Πανιερότητος ἀδελφικὴν ἐπιστολὴν, δι' ἧς ἀνήγγελλται αὐτῇ, ὅτι ἡ ἐν τῷ Θεοστηρίκτῳ Βασιλείῳ τῆς Ῥουμανίας ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἐκηρύχθη αὐτοκέφαλος, τηρηθεισῶν τῶν απαιτούμενων πρὸς τοῦτο κανονικῶν διατυπώσεων, ὡς ἐμφαίνεται, ἐκ τοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπησήμων ἐγγράφων ἀποσταλέντος αὐτῇ Συνοδικοῦ Τόμου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. βαθυτάτην ἠσθάνθη χάραν ἐπὶ τῷ εὐφροσύνῳ ἀγγέλματι τούτῳ. Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς ἐν Ρουμανίᾳ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, διοικουμένης ὑπὸ Συνόδου διαρκῶς ἐξ Ἀρχιερέων συνισταμένης, ἧς προΐσταται ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας καὶ Ἐξάρχος πάσης Ῥουμανίας ἀναγνωρίζει καὶ ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἀστασίαστον τῆς γνώμης μαρτυροῦσα διὰ τῆς Συνοδικῆς ταύτης ἀπαντήσεως. Καὶ δὴ συγχαίρει μὲν ἐκ καρδίας ἐπὶ τούτῳ τῇ τε Ἱμετέρᾳ Πανιερότητι καὶ πάσῃ τῇ ἱερᾷ χορείᾳ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν, θερμὰς δὲ ἰκεσίας ἀναπέμπει πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἵνα τὴν ἀδελφὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν τοῦ ὀρθοδόξου Βασιλείου τῆς Ῥουμανίας τῇ αὐτοῦ θείᾳ χάριτι περιφρουρῇ ἕσαεὶ καὶ ἐνισχύῃ εἰς τὸ

INALT PREA SÂNTITULUI
MITROPOLIT AL UNGRO-VA-
LACHIEI, PREȘEDINTELE ȘI
ECSARCHUL AL TÔTEI RO-
MANII, D. D. CALINIC.

N. Prot. 1927.

Primind de curând S. Sinod al Bisericeî Eladeî importanta epistolă frățească a Inalt Prea Sântiei Vostre dela 1 Iulie an. c, prn care 'i comunicați, că Biserica ortodoxă din păzitul de D-deu Regat al României s'a proclamat autocelală, observându-se canonescele prescripțiunî, cerute întru acésta, după cum se arată din Tomosul sinodal al Bisericeî ceî mari ai lui Christos din Constantinupol, trimis voi cu celelalte documente însemnate, a simțit o adîncă bucurie pentru acéstă anunțare plăcută. Autocefalia Bisericeî ortodoxe din România, administrată de către Sinodul, compus tot-dé-una din Archierei, al căruia președinte este Mitropolitul Ungro-Valachiei după vremi și Primatul (ecsarchul) a tôtei Româniî, recunósce și Biserica ortodoxă a Eladeî, mărturisind tãria opiniunei (sèle) prin acest răspuns sinodal. Și în adevěr, (ea) feliçiteză din inimă pentru acésta pre Inalt Prea Sântia Vóstră și pre tótă adunarea cea sântă a respectașilor archierei, și trimite rugăciunî călduróse către începătorul vieței, Christos D-deul nostru, pentru ca să păzescă tot-dé-una cu divinul seú char pre sânta Biserică ortodoxă a Regatului României, sora (nóstră), și să o împuterniciascé în păstrarea nealterată a sântelor dogme ale credinței și a sântitelor

τηρεῖν μὲν ἀπαραποίητα τὰ θεία τῆς πίστεως δόγματα καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις, προκόπτουσιν δ' αὐτὴν ἀναδεικνύει ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς καὶ ἐν πᾶσιν εἰρηνεύουσιν. Αὐτὸν ἐν πίστει ὑπὲρ αὐτῆς ἰκετεύει ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς μιᾶς ἁγίας, ἀποστολικῆς καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας, ὃ διὰ τῆς πανοθενοῦς αὐτοδυνάμειος ἀσφραλίζων τὴν πνευματικὴν ἐνότητα τῶν κατὰ τόπους ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν. Ἔτις δὲ τοιαύτης ἐν πίστει ἐνότητος οὐδὲν ἀληθῶς τιμαλφέστερον τοῖς ἀπανταχοῦ πιστοῖς, ἠγνωμένοις στενωῶς ἀλλήλοις διὰ τοῦ ἀδιαρρήκτου τῆς ἀγάπης συνδέσμου.

Τὰυτα διαθεβαιουμένη διατελεῖ τῆς Ἑμετέρας Πανιερότητος ἡ ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀγαπητῇ ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῷ Ἱερᾷ Σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

- † Ὁ Ἀθηνῶν Προκόπιος, πρῶτος.
- † Ὁ Μαντινείας καὶ Κινουρίας θεόκλητος.
- † Ὁ Βιτύλου Προκοπίος.
- † Ὁ Τρήκκης Μελέτιος.
- † .....

Ἀθήνησι
τῇ 7 Ὀκτωβρίου
αωπ.
Σωτηρίου ἔτους.

tradițiunii, ajutând-o pe ea a se arăta în fapte bune și fiind în pace în toate privințele. Pre Dênsul (Christos) îl rógă cu credință pentru dînsa (Biserica română); fiind că el este capul Bisericeî, ceî una sântă, apostolică și catolică, care cu puterea sa cea omnipotentă asigură unirea bisericéscă a Bisericilor ortodoxe celor locale. Iar al unei asemenea uniri în credință pentru credincioșii, uniți strîns între dînșii de pretutindenea, nimic în adevăr nu este mai de preț, ca legătura ce ne 'nteruptă a dragosteî.

Asigurându-vă despre aceste, Sântul Sinod al Bisericeî Eladeî rămâne al Inalt Prea Sântiei Vós-tre frate iubitor în Christos D-zeu și coliturgisitor.

- † Al Ateneî Procopie Președinte.
- † Al Mantinieî și al Kinurieî... Teoclit.
- † Al Bitilului Procopie.
- † Al Trikeî Meletie.
- † .....

Atena
7 Octomvrie 1885
anul mântuireî.

Ὁ Γραμματεὺς
Ἀρχιμανδριτῆς Προκόπιος
Οἰκονομίδης.

Secretar
Archimandritul Procopie
Iconomidi.

Πανιερώτατε καὶ σεβασμιώτατε
Μητροπολίτα Οὐγγροβλαχίας καὶ
Ἐξαρχεπάσης Ρουμανίας, ἐν Χρισ-
τῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ
συλλειτουργῆ κύριε Καλλίνικε· τὴν
φίλην ἡμῖν αὐτῆς Πανιερότητα φι-
λαδέλφως περιπτυσσόμενοι ἠδέως
προσαγορεύομεν. Ἐτύχομεν περιο-
δεύοντες κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν εἰδισ-
μένα ἐν τῇ θεοσώστῳ ἡμῶν Ἐ-
παρχία, ὅτε τὰ ὑμετέρα γράμματα
τὰ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ αὐτο-
κεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμα-
νίας ἐλάθομεν, καὶ τοι εἶχομεν γνώ-
σιν τούτου καὶ πρὶν, διότι ἐγνωστο-
ποίησεν ἡμῖν τὸ γεγονός ἡ Α. Σ.
Παναγιότης ὁ κλεινὸς Πατριάρχης
τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης
τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Ἰωακείμ
ὁ Δ'. Ἐδραδύναμεν δὲ ἀπαντῆσαι
τῇ ὑμετέρα ἀγάπῃ, ἐπειδὴ, ὡς προ-
έφημεν, περιστάσεις ἀνεξάρτητοι τῆς
θειλήσεως ἡμῶν ἐκώλυσαν ἡμᾶς.

Νῦν δὲ εἰς ἀπάντησιν προαγόμε-
νοι χαίρομεν συγχαίροντες καὶ τῇ
ὑμετέρα Πανιερότητι σὺν τῇ περὶ
αὐτὴν Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τῷ ὀρθοδό-

Inalt Prea Sântite, mult stima-
te Mitropolit al Ungro Valachiei
și Primatule al tótei Româniî,
frate al nostru prea iubit în Chris-
tos și coliturgisitorule, D. Cali-
nic, îmbrățișând prietînesce pre
Inalt Prea Sântia vóstră, cea iu-
bită noi, cu plăcere vĕ declarăm
(acésta). S'a întâmplat, că călă-
torind, dupre cum este obiceiul
nostru, prin păzita-de-D-zeu E-
parchia nóstră, să primim epis-
tola vóstră, cea despre recunós-
cerea autocefaliei Bisericeî Ro-
mâniei, și, cu tóte că avém cu-
noscința despre acésta și mai
nainte, fiind încunoscințați despre
eveniment de către Sanctitatea
Sa, renumitul Patriarch al Marei
Bisericeî a lui Christos din Cons-
tantinupol Ioakim IV-lea, am în-
târđiat însĕ de a răspunde dra-
gosteî vóstre; fiind-că, dupre cum
am đis, împrejurări, neatîrnătore
de voința nóstră, ne-aũ împedi-
cat. Acum însĕ chotărîndu-ne
pentru răspuns, ne bucurăm, fe-

(a) Sigiliul încrustat în chârtie. În mijloc un Vultur cu doĕ capete, încoronat cu mitră. În dreapta ține crucea și în stânga cărja

ξω πληρώματι τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ διὰ τὴν ποθητὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἁγίας ὑμῶν Ἐκκλησίας. Εὐχαριστοῦμεν δὲ ὑμῖν, διότι εἰρηροστήθητε ἐξαγγεῖλαι καὶ ἡμῖν τὸ εὐχάριστον τοῦτο γεγονός, ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐπιδοκιμάζομεν ἀποκαλοῦντες τοῦ λοιποῦ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας ὀρθόδοξον ἐν Χριστῷ ἀδελφὴν, ἐπευχόμενοι, ὅπως ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ διαφωτίζη καὶ ἐνισχύη ἡμᾶς ἅπαντας ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης πρὸς δόξαν τε καὶ εὐκλειαν καὶ στηριγμὸν τῆς τῆς ἁγίας ἡμῶν πίστεως, καὶ ἀγιασμὸν καὶ εὐημερίαν παντὸς τοῦ ὁμοδόξου πληρώματος.

Τῆς ὑμετέρας Πανιερότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ ὅλως πρόθυμος.

† Ὁ Κυπρου Σωφρόνιος.

Ἐκ Λευκωσίας Κύπρου
Τῆς ἰδ! Ὁκτωβρίου αὐπέ.

licitând pre Inalt Prea Sântia Vóstră, cu sântul Sinod cel de pre lângă voi și pre comunitatea ortodocsă a poporului românesc pentru căscigarea cea dorită a neatârănărei sântei vóstre Biserici. Voi însē vĕ mulțemim, fiind că ați bine-voit a ne comunica și noi acest fapt înbucurător, pre care și noi apreciindu-l, recunós-cem pre sânta Biserică a Romă-niei soră în Christos ortodocsă, și ne rugăm, ca charul lui D-deu să vĕ lumineze și să vĕ impu-terniciască pre voi toți întru le-gătura păcei și a dragostei ceī întru Christos frățesci, spre mă-rirea, glorificarea și întărire sântei nóstre credințe, și (spre) sânt-țirea și liniscea întregei comuni-tăți omodocse.

Al Inalt Prea Sântiei vóstre
Frate în Christos iubitor

și întru tóte dispus

† Al Ciprului Sofronie

Din capitala Ciprului
14 Octomvrie 1885.

Преосвященнѣйшій Каллиникъ Архіепископъ, Митрополитъ Примасъ Румыніи, превожделѣннѣйшій и возлюбленнѣйшій во Христѣ Братъ и Сослужитель.

Съ искреннею радостію о Господѣ приняли мы почтенное поеланіе Вашего Преосвященства съ извѣщеніемъ о воспослѣдовавшемъ въ Апрѣлѣ мѣсяцѣ текущаго года со стороны Святѣйшаго Вселенскаго Патріарха Іоакима IV и состоящаго приемъ Синода признаніи Румынской церкви самостоятельною.

Вознеся по сему случаю теплѣя молитвы къ Богу о преуспѣяніи святой, автокефальной Румынской церкви, пре бываемъ съ братскою о Господѣ любовію и глубокимъ уваженіемъ къ Вашему Преосвященству всецѣло преданные.

Inalt Prea Sântite Calinic, Archiepiscop, Mitropolit Primat al României, Prea onorat și prea Iubit în Christos Frate și Conliturgisitor.

Cu sinceră bucurie în Domnul am primit noi respectabila epistolă a Inalt Prea Sântitei Vóstre, cu încunoscințarea despre recunoscerea Bisericei române, ca de sine stătătoare, care ș'a avut loc în luna Aprilie a anului curent din partea Sanctității sale Patriarchului icumenic Ioachim al IV și din partea Sinodului, cel de pe lângă dânsul.

Producând cu această ocasiune rugăciuni călduróse către Domnul pentru înaintarea s-tei Biserici autocefale române, rămânem cu dragoste frățească în Domnul și cu profund respect către Inalt Prea Sântia Vóstră, și în totul devotați.

Исидоръ, Митрополимъ Новгородскій и С. Петербургскій.

Савва, Архієпископъ Тверскій и Кятицскій.

Серафимъ, Епископъ Самарскій и Ставропольскій.

Германъ, Епископъ Кавкаскій и Екатериногорскій.

Isidor, Mitropolit al Novgorodului și al St. Petersburgului.

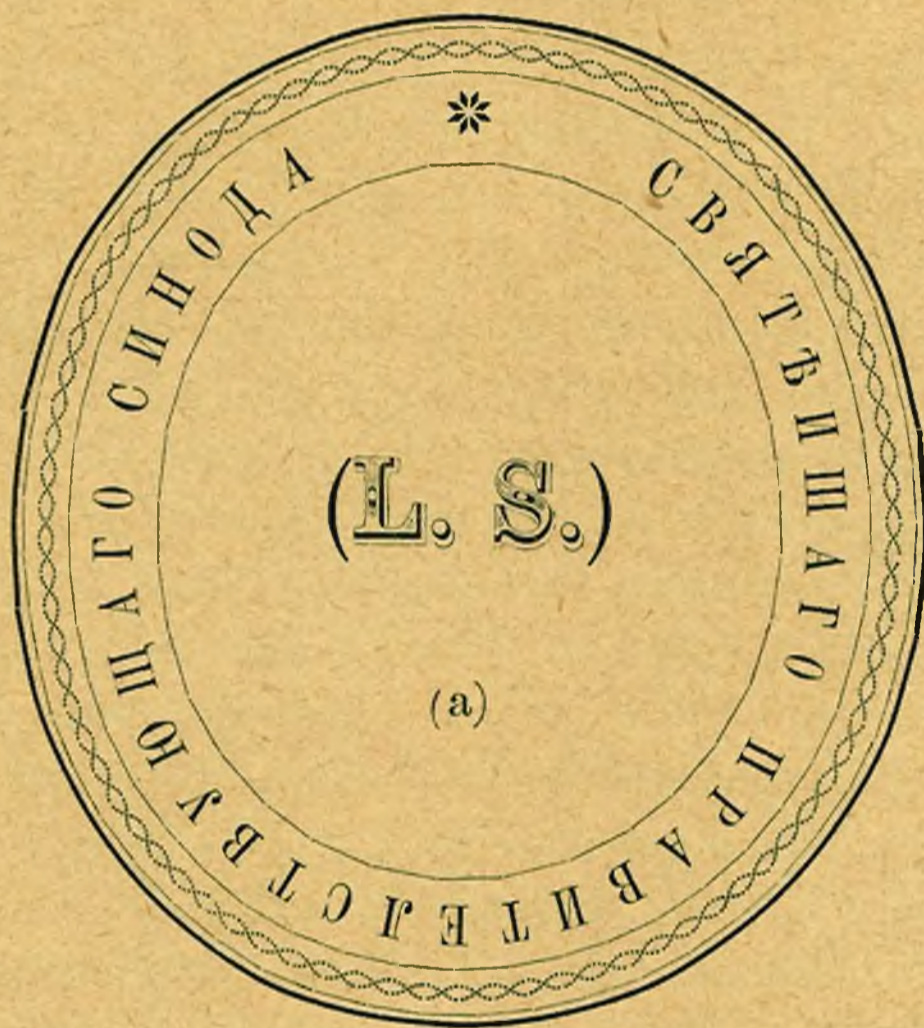
Sava, Archiepiscop Tverului și al Ciatinului.

Serafim, Episcop al Samarului și al Stavrupoli.

Gherman, Episcop Caucasului și al Ecaterinogordului.

Октябрю 31 дня 1885
No. 2128.

Octom. 31, 1885.
No. 2128.

(a) Sigiliul este încrustat pre doă chârții în formă de stea și apoi lipit sub iscăliturile gramatei. El, în mărimea de mai sus, cuprinde inscripția: (Sigiliul) „Prea Sântului și administratorului Sinod“. În mijloc Vulturul cu doă capete, având pre fie-care cap câte o corónă imperială, iar ambele coróne sînt încununate de o mitră archierescă, din crucea căria se răspîndesc raze în tóte direcțiunile. Vulturul în drépa ține sceptrul imperial, iar în stânga globul pămêntesc.

DIVINITATEA LUI ISUS CHRISTOS

PROBATĂ DIN CUVINTELE ȘI FAPTELE LUI.

(Urmare, veđi No. 10, an. IX-lea, pag. 782)

Am vędut că Is. Christos este mai mult de ct un om : 1) fiind-că are o inteligena de o claritate, de o ıntindere și de o fermitate mai pe sus de om ; 2) fiind-că are o inimă, a căreia iubire fu vie, universală și statornică ın condițiuni necunoscute de natura nstr defectuósă. Acum, urmărind același subiect, vom cauta a ne ridica la cel mai mare grad de evidența, arătând : 1) că Is. Christos ınsuși a afirmat că era D-đeu, și că Is. Christos nu fu un ınșeltor ; 2) că Is. Christos și-a confirmat divinitatea sa prin minunile sale.

Cea mai mare chestiune, ce spiritul ominesc a agitat ın timpurile moderne, este acsta : Is. Christos este re D-đeu ? De unde spiritul ominesc fu dus a ıntreba : minunea este re posibil ? ın timp de XVIII secole, lumea nu s'a ındoit serios despre aceste două adevruri. Totuși rnd pe rnd s'a contestat : natura filiaiunei divine a lui Christos, caracterele mai mult, or mai puin supranaturale ale minunilor sale, și minunea prin eselena, — existarea și continuarea biserice sale. Dar tot-déuna s'a recunoscut că Is. Christos fu cel puin o creatură special a lui D-đeu, mai apropiată de D-đeu de ct altele, și ın care divinitatea ınsași a fost aș đicnd mai simit. Acst eróre ınse condamnată la sinodul din Niceia, ın persna lui Arie, se stinsese mai de tot, când sofistul Rousseau o renou, continund a desvolta mai departe ideile raionaliste ale lui Socini. Rousseau n'a lipsit a avea imitatori, cari se cred mai originali, pentru că nu numesc pre autorul lui *Emil*, a căruia sunt numai simpli plagiatori. Dar aceste ıncercri desperate, contra unei cause neınvinse, cad de sine'și, după cte vđile de năprasnică lucire, ca stelele false ce cad nóptea, ın ıntunerecul uitrei. Scandalosul roman, carele, subt titlul de *Vieta lui Iisus* (Vie de Isus par E. Renan), a emoionat Europa creștină,

a căzut în întunerecul, ce trebuia a' l acoperi încă de la nașterea sa. Érá cuvântul celebrului Guizot remâne adevărat: „D-đeú, după Biblie, este unic și pururea același. Așa este Iisus după Evangeliu. Cea mai perfectă și cea mai statornică unitate domnește în el, în viața sa, ca și în sufletul seú, în cuvintele sale, ca și în faptele sale. El lucră progresiv și conform circumstanțelor, în mijlocul căror viețuește și provócă acțiunea sa, dar fără ca aceste progrese să atragă vre-o dată în el vre-o schimbare de caracter, ori de plan (a)“. Acéstă unitate de viață și de suflet a lui Is. Christos se va manifesta mai clar în ochii voștri, când veți aúdi pre Is. Christos afirmând că el este *D-đeú* și că lucréză ca ast-fel.

I

Is. Christos era cel mai simplu, cel mai dulce, cel mai iubitor și cel mai virtuos dintre ómeni. Cu tóte acestea, El đise că era D-đeú. El đise nu o dată și îndoios, ci cu fermitate și în mai multe rânduri, din care vom reproduce cele mai principale. Is. Christos, contrar celor ce pretind că nu s'a numit pre sine D-đeú nici măcar o dată în Evangeliu, a đis că era D-đeú, mai ântéiu discipulilor lui Ión Botezătorului, cari îl întrebaú: „Tu ești Mesia, ori pre altul să așteptăm? Iisus răspunde: Duceți-vé de spuneți lui Ión: că orbii véd, schiopii umblă, leproși se curățesc, surđii aud, morđii înviéză și sêracilor se predică bună vestire (b)“, adică spuneți lui Ión că eú sum D-đeú, căci lucrez ca un D-đeú. A doua óră, înaintea discipulilor seí, Iisus este încă mai clar și mai afirmativ: „Cine 'mí đic ómenii că sum eú? Discipulií răspund: Unii đic că tu ești Ión Botezătorul, alții Ilie, érá alții Ieremia séú unul dintre profeți. Dar voi, întrebă Iisus, cine 'mí diceți că sum? Atunci Petru răspundénd đise: Tu ești Christosul, Fiiul lui D-đeú celui viú.“ Și în loc de a' l mustra pentru aceste cuvinte, ca impiose, ori ca provenite din exagerațiune de entusiasm, Iisus din contra confirmă adevărul lor, și resplătește pre cel ce l-a spus: „Fericit ești, Simone, fiul lui Iona, că trup și sânge nu ți-a descoperit ție acésta, ci Tatăl meú cel din ceruri; tu ești Petru și pe acéstă pétră voiú zidi biserica mea, și porțele iadului nu o vor învinge (c)“. Ast-fel Iisus onoréză pre acela dintre apostoli, carele ântéiu face în public mărturisire despre divinitatea sa. Érá acésta pune capét la ori ce dificultate. Ba acésta încă nu este tot. În pređiua morței sale, Iisus reamintește identitatea sa personală cu D-đeú: „Eú și Tatăl meú una suntem (d)“; și unde întrebuintéză pronumele neu-

(a) Esența Religiei creștine, a 8-a Meditațiune.

(b) Mat. XI, 4—6.

(c) Mat. XVI, 13—17.

(d) Ión. X, 30.

tru (ἐγώ), spre a da bine a se înțelege că nu vorbește de o simplă unire morală, ci de o unire substanțială. Înaintea Iudeilor ce-l împresurau cu întrebările, Iisus proclamă nu cu mai puțină autoritate divinitatea sa : „Avraam, părintele nostru, a fost bucuros a vedea ziua mea ; el a vădut-o și s'a bucurat.“ Cum, strigară necredătorii Iudei, tu n'ai cincideci de ani și dici că ai vădut pre Avraam ? „Adevăr, adevăr dic voue, respunde Iisus cu o sublimă cutezare, înainte de ce fu Avraam, eū sum.“ Este de luat aminte la puterea cuvântului : *eū sum*, și nu : *eū eram*, ceea ce ar fi fost mai gramaticește ; dar D-deū n'are trecut, nici viitor, *el este*, și Is. Christos luând stilul unui D-deū, îndrăsnește a dice : „Înainte de ce fu Avraam, eū sum (a)“. Nu era însă de ajuns ca Is. Christos să'si afirme divinitatea sa în circumstanțe ordinare. Acest adevăr : *Is. Christos, fiul lui D-deū*, avea a schimba lumea. Era deci necesar ca să nu se pôtă cine-va îndoi de autenticitatea sa. Pentru acésta, procesul nedrept ce s'a terminat prin mórtea de sânge a Mesiei, judecata în care sinagoga și imperiul roman avură un rol așa de miserabil, făcu să se confirme cu o nouă energie și în circumstanțele cele mai solemne acésta afirmare a lui Is. Christos : „*Eū sum D-deū*“. Archiereul Caiafa 'l întrebă oficial în acésta privire. Până aci Caiafa nu putu scôte nici un cuvânt din gura lui Iisus, carele cu demnitate se ținea în o tăcere neplăcută. Dar când Archiereul îl apostrofă : „Te conjur pre D-deul cel viu să ne spuī, dacă tu ești Christosul, fiul lui D-deū, Iisus respunde : Tu ai dis, eū sum, și încă vė dic voue de acum veți vedea pre Fiiul omului ședând de a drépta puterei, și venind pe norii cerului (b).“ Póte a se arăta cine-va mai afirmativ ? Iisus renoește sub altă formă declarația sa înaintea lui Pilat : „Impérat ești tu, îi dise prefectul Romei ? Tu dici că împérat sum eū ; dar împérația mea nu este din lumea acésta (c)“. Indată Iudeii se acată de aceste cuvinte, părăsind pretextele neîntemeiate ce invocaseră până acum, pentru a condamna pre Iisus ; și când Pilat, înspăimântat de responsabilitatea încriminării la mórte a lui Iisus, se părea că întârđie darea la mórte aceluī despre care se convinsese că este inocent, Iudeii aū început mai furios a striga : „Noī lege avem, și dupre legea nóstră se cuvine să móră, că s'a făcut pre sine Fiiū al lui D-deū“.

Așa deci nu mai póte fi nici o îndoire posibilă. Is. Christos de o sută orī a afirmat că este Fiiul lui D-deū, și pentru acésta a fost și crucificat. Intrebați și astăđi pre rabiniī Iudeilor, pentru ce resping pre I. Christos, și vė vor respunde ca părinții lor : fiind-că Is. Christos a voit a se face D-deū.

(a) Ión. VIII, 58.

(b) Mateiū. XXVI. 63.

(c) Ión. XVIII, 37 etc.

Dar proclamându-se de Fiiu al lui D-zeu, ore Iisus era sincer? Cugeta în adevăr la ceea ce dicea, și o credea? Ori pôte s'ar cuveni a'l pune în rândul acelor ce aũ vorbe mari pe buze, numai pentru a înșela mai bine ómenii, de care aũ nevoie, dar o datã ajunsã la culmea ambițiunei lor, își anulézã singuri pompósele programe? Is. Christos mințit-a unde-va? Óre n'a susținut până în capët, fără șovãire, sarcina unui titlu așa de mare? Alexandru, îmbãtat de victorii, se proclamã fiul lui Jupiter, dar generalii sei 'și întorceaũ capul și pufniaũ de rîs. Vițiele, de care era plin Alexandru, nimicirã dela sine pretențiele lui la divinitate. Alții aũ venit dupã Alexandru: ei însẽ n'aũ îndrãsnit a afirma cã ar fi D-đu, ci s'aũ mulțemit cu titlul de trimiși ai lui D-zeu. Dar D-zeu nu'și alege așa reũ trimiși se, și Mchamet, cel mai celebru dintre dênșii, a desvilit înșelãciunea sa dând ca poruncã Arabilor: *Crede ori mori!* Cine vorbește așa nu este dela D-zeu, cãci D-zeu nu se impune brutal la adorarea ómenilor. D-zeu nu întrebuintezã pentru propagarea cultului seũ nici sabia, nici violența, ci numai ãulcea înduplecare, blãndeța și bine-facerile. Deci, ce Alexandru n'a putut susținea, și ce Mohamet n'a đis, Is. Christos a đis-o și a susținut-o: „Eũ sunt Fiiul lui D-đu“, și era sincer.—Óre ar mai pretenda cine-va cã el fu un exaltat, un înșelãtor și un ambițios? Sunt batjocuri, ce calomnia cea mai cutezãtore nu le pôte face a trece de adevãrate, și aceste ar fi din acel numër, dacã ar îndrãsni cine-va a le adresa lui Is. Christos. Exaltat, cine? Acel ce este însãși înțelepciunea, și a cãruia cuvinte rãspirã o blãndețe linã și o consecvență din cele mai admirabile? Exaltațiunea are de caracter stropșirea în idei, aprinderea preste mësura a vorbirei, utopii și planuri nerealisabile. Nimic de asemenea în Is. Christos: nici o calificare nu-i se potrivește mai puțin de cãt cea de exaltat. — Înșelãtor, cine? Celce este inocența în picióre, carele spune în fața lumei și în auđul tuturor tot ce cugetã în inima sa? El, inimicul neîmblãndit al ipocriseniei, și pre care o condamnă în urmãtorii termini: „Vaĩ vouẽ Cãrturarilor și Fariseilor fãțarnici, morminte vãruite, cariĩ diceți și nu faceți, cariĩ înjosiți scaunul lui Moisi și impuneți fraților vostri sarcini grele, ẽrã voi nici cu degetul nu voiți a le atinge; voi care strecurați țințarul și înghițiți cãmila, puĩ de viperã, șerpilor, cum veți scãpa de judecata gheenei! (a)“. — In fine, Is. Christos ambițios? De sigur ar fi avut o frumósã carierã. Situațiunea era plinã de promisiuni. Ori-cine de cãt dênșul s'ar fi ispitit a o încerca. Óre n'avea sub mãnã atunci cele trei lucruri, pre care un ambițios general le-ar fi putut dori, spre împlinirea visurilor sale, adecã o idee mare, un popor și o sabie? Ce idee mai mare de cãt a sa! Ideea unitãței genului ome.

(a) Mateiũ. XXIII.

nesc, pusă ca o turmă scumpă sub toégul unui singur păstor; ideea unui Ierusalem minunat, a căruia glorie o anunțase profeții, vedând de departe pre regiî pămêntului, lepădându'și sandaliî lor la porțile sale? Acéstă idee mesianică, care dela Avraam la Iacob, dela Iacob la Moisi și dela Moisi până la Esdra coprinsese poporul credincios, venind a fi sonor rostită de gura lui Iisus, ar fi aflat nemărginitul sprijin al unei rase înderețnice, nesuferitóre de jug, gata a se arunca într'un avênt de sublimă insurecțiune și a lupta până la mórte. Dacă Iisus ar fi înțeles literal cuvêntul ce a pronunțat: „Eû n'am venit a arunca pace pe pămênt, ci sabie“, ar fi respuns la așteptarea seculară a nației sale, care suspina după un Mesia resbelnic, și ar fi apucat de pe mormêntul Macaveilor sabia lor încă sângerósă; în acest cas, cine ar putea spune lucrurile mari ce ar fi făcut Iudeiî? Căci Iudeiî au fost și sunt dotați de o obstinațiune ce resistă acum de 19 secole la acțiunea a tot-domolitóre a timpului. Pe de altă parte, Roma nu era în epoca bărbătésacă a consulilor. Tiberie luase locul lui Scipion. Și Iisus Christos, în capul poporului seû, de nu ajungea la Roma, în lumea romană de Orient cel puțin, putea a se avênta la realizarea idealului iudaic. Națiunile așteptaû atunci un bărbat estraordinar, carele trebuia să éså din Orient. Totul favorisa întreprinderea sa. Un ambițios vulgar n'ar fi resistat la o așa ispită de glorie. Mai mulți aventurierî devenise celebri, în acel timp, tocmai prin nereușita lor; marturî Iuda Gavlonitul și Barcochebas. Dar Is. Christos nu era ambițios: „Eû sunt blând și umilit cu inima“, și „dați Cesarului ceea ce este a Cesarului“; eû nu caut gloria mea, ci altul o caută pentru mine; împêrăția mea nu este din lumea acésta“ etc. etc. Érá într'o đî, când mulțimea entusiasmata voia a'l proclama de rege, el se furișă și se ascunse pe un munte. Acéstă favóre populară, de care atâția alții sunt zeloși, și o urmăresc în tot chipul, muncindu-se mult pentru a o câștiga, Iisus o câștigă și nu face us de dênsa. Prin urmare, nu era mai mult ambițios, precum nu era nici exaltat, nici înșelător, ci era cu totul sincer. Decî, đicênd: „Eu sunt Fiiul lui D-đeû“, el credea ce đicea; prin urmare, el era D-đeû: căci ar fi un fenomen curios, straniû și neesplicabil, ca un om, înzestrat de atâta rațiune și de o așa curată virtute, să póte a se proclama Fiiû al lui D-đeû, fără a fi.

De alt-fel Iisus a dat probe nerefutabile despre adevêrul cuvintelor sale, sprijinindu-le cu minuni. Ceea ce vom trata mai departe.

II.

Când Is. Christos vorbia și anunța public că este Fiiû al lui D-đeû, erau, ca și astăđî, numeroși necredători, și pentru a'î convinge, el li đicea: „De nu credeți cuvintelor mele, credeți cel puțin lucrărilor

mele“ (a). Érá aceste lucrări, la care apela, ca la o demonstrațiune supremă a adevăririi sale, crau minunele. Acéstă probă a divinității lui Christos a fost îndoit atăcată. S'a đis că minunea este imposibilă. Prin urmare, minunele ce naréză Evangeliul se pot atribui numai credulității, ambițiunei și imaginațiunei înflăcărare a discipulilor lui. Nici însé vom stabili: 1) că minunea este posibilă; 2) că apostolii nu erau nici lesne credători, nici ambițioși, nici entusiaști, ci ómenii simpli, scoși din rangurile poporului și cari au opus cuvintelor învățătorului lor o lungă rezistență, asupra căreia numai evenimentele cele mai puțin discutabile au putut triumfa.

Mai întâiu, minunea este posibilă. Nimic mai simplu. Minunea este libera intervenire a lui D-đeu în mijlocul legilor naturei. Există D-đeu? Da. Liber este D-đeu? Da. Atot-puternic este D-đeu? Da. Decí, D-đeu póte, în unele casuri, duple voința sa, a modifica ceea ce a făcut, a suspenda mișcările ce a stabilit și a se arăta stępân în domeniul seú. A nega posibilitatea minunei este negarea existenței lui D-đeu, seú unul din atributele sale esențiale. În acéstă privire, la multe spirite se afla o eróre profundă. O minune este un eveniment ce se constată, ca oricare altul, prin mărturia simțurilor nóstre, dar pre carea nu o vedem așa adesa, fiind-că are loc afară de legile ordinare ale naturei. În sine, minunea nu are nimic mai greú și mai strașnic de cât ce vedem în tóte đilele; numai ea este mai rară; deprinderea nu ne-a făcut familiară cu dęnsa. Ce numim óre legi ale naturei? Reproducereá statornică a acelorași efecte în același condițiuni. Așa ómenii au băgat de sémă, că sórele se învęrte în jurul pământului în 24 óre, orí spre a vorbi regulat și duple cosmografia modernă, pământul se învęrte în jurul sórelui în 24 de óre. Ómenii vęđęnd acest fenomen, reproducęndu-se în fie-ce đí, cu o permanență neschimbată, au conchis că acésta ar fi o lege a planetei nóstre. Dar în sine, este tot așa de minunat a vedea pământul învęrtindu-se, ca și a'l vedea stând. Intre aceste două stări este numai o diferență, că una este comună, de tóte đilele și obicinuită, érá alta nu. Dar pentru D-đeu mișcarea seú nemișcarea pământului sunt lucruri egale înaintea libertății sale și a a tot-puternicieii sale. Dacă pământul se învęrte, D-đeu a voit-o și a putut o; dacă pământul stă, tot D-đeu o voește și o póte. Când D-đeu face o minune, nu face ca un cerc să fie pătrat și rotund tot de-o-dată, așa ca două atribute contradictorice să coexiste în aceeși substanță, în același punct și în același timp, ci numai strămută forțele matematice, a căror joc îl modifică. În locul legii suspendate, D-đeu pune tótă puterea sa, care menține echilibrul, și nu schimbă nimic în restul universului.

(a) Ión. V, 36.

Acțiunea noastră este aici închipuirea acțiunii lui D-zeu, și câte-va exemple vor lămuri subiectul în chestiune. — O rotă se oprește într'un orologiū și totă mișcare încetază : ore veți dice că un esperient ornicar nu este liber a face să mērgă din nouă acea rotă ? Orī să admitem că ornicul întreg este stricat, și mecanismul lui nu primește nici o funcțiune : cine va dice că ornicarul n'ar putea repara acest orologiū și a'ī da mișcarea ce nu o mai are ? Tot ast-fel este cu un corp, respectiv de D-zeu. Un braț, orī un picior a fost încetat de a se mișca, și D-zeu dă mișcarea acestui braț orī picior, ca ornicarul rōtei din ornic. Ce este aici neînțeleș și neposibil ? Aū dōră noi nu suntem ornicele lui D-zeu ? Étă un cadavru : un mecanism admirabil fără mișcare. D-zeu face să trecă preste el a tot-puternicia sa și mortul a înviat. Cine ore 'l va împedeca ? Cine va tăgădui că acēsta nu pōte avea loc ? Nu se întēmplă de ordinar, fără îndoire ; dar dacă D-zeu judecă de cuviință ca acēsta să aibă loc o dată în particular, cine ore se va pune curmeziș înaintea a tot-puternicieī sale, spre a'ī împedeca calea ? Sunt acum câți-va ani, de când s'a tăiat canalul istmului Suet. Francesiī aū modificat natura, fiind-că aū adus cursul apeī pre unde numai cursese. Cine a făcut acēstă frumōsă operă ? Libertatea și puterea brațelor francese. Veți refusa ore lui D-zeu de a face ceea ce aū făcut ómenii ? Dar veți dice : nimic mai natural de cât a săpa un canal. Voiū dice și eū : nimic mai natural pentru D-zeu de cât a face minuni. Pentru acēsta însē trebuesc rațiuni ; bucuros admit ; dar înțelepciunea, puterea și bunătatea lui D-zeu nu se manifestă așa ore într'un chip mai elocvent. Spectaculul natureī perde din frumseța sa minunată, în urmarea deprinderei ce ni l-a făcut familiar. Geniul lui Augustin de demult a observat că miuunea nu are alt scop de cât a reînvia în noi sentimentul divinităței, punēndu-ne sub ochi miracole ce n'am mai vēdut. Decī minunea este posibilă. A'ī nega posibilitatea, este a nega pre D-zeu, érá a nega pre D-zeu, este a cădea în absurditatea cea mai grōsă, căcī ar însemna a dice că un templu s'a construit fără architect. Rousseau a înțeleș bine acest punct al filosofiei și al creștinismului. De aceea el se exprimă, de și cam sever, că este a'ī face prea mare onóre, discutând cu cel ce ar nega posibilitatea minunei și că ar fi de ajuns „a'l pune la oprélă“. Citez adesa pre Rousseau, pentru că este adversarul cel mai elocvent și mai serios al creștinismului, și toți necredincioșiī veniți după dēnsul nu fac alta de cât îl copiează continuū.

Dar dacă minunea este posibilă, cum o demonstră bunul simț ; avut-a ore ea loc ? Fost-aū ore minuni ?

A doua chestiune este tot atât de importantă ca și cea dintēi, căcī posibilitatea minunelor nu atrage necesar existența lor, pe când

existența minunelor atrage divinitatea lui Is. Christos, carele li-a dat ca proba nerecusabilă de ceea ce el dicea, adică: că el era Fiiu al lui D-deu. Apoi, Is. Christos a făcut minuni, și încă multe și de tot felul, așa: a vindecat bolnavi, a înviat morți, a înviat și însuși, și toate aceste nu înaintea unor martori aleși și bine-voitori, nu într'un colț retras, cum dicea sântul Paul, ci în fața lumii, în piețe publice, în prezența a mulțimi nenumărate. Aceste minuni pre unii îi convertia, erau pre alții îi înfuria. Nime însă nu îndrăsnia a le nega. Cei răutăcioși se mulțemiau a le atribui acțiunei infernale a lui Beelzebut. Se pare că o așa publicitate, o asemenea evidență, trebuia a fi scutită de ori ce contestațiune, și că divinitatea lui Is. Christos, basată pe atare minuni, putea fi neatăcată. Inse nu vă amăgiți. Etă ceea ce s'a dis: minunile lui Is. Christos, ce se învoca în favorul filiațiunei divine, sunt istorisite în Evangeliu; vom nega deci Evangeliile, resturnându-le autenticitatea. Germanii mai ales s'aū pus pe acest lucru, dar nici un verset din Evangeliu n'aū putut spulber. cu fulgerătoarea artilerie a criticeilor. Evangeliile sunt suprascrise: numele sântului Mateiu, a s. Marcu, a s. Luca și a s. Ión se reafă la toți scriitorii contimpuranii, amici și inimici. Acest Evangeliu, a căruia diferite capitule în deșert s'aū încercat a le sfășia, a fost reconstruit ușor cu ajutorul numai a citațiunilor pre care le-aū făcut sântii părinți în scrierile lor. Primele patru secole ale bisericeii aū acoperit cu vocea lor solenelă sgomotul confus al necredincioșilor moderni. Augustin, Chrisostom, Origen, Ciprian, Tertulian, Teofil, Iustin, Irineu și Climent Romanul (a), aū eșit din morminte și aū prezentat defăimătorilor îndrăsneți ai Evangeliului chiar paginile santei cărți, pre care dênșii le-aū cetit și copiat, în timpul lor, de pe autografele primitive. Invinsă prin evidență, critica germană a fost nevoită a face prin organul plagiatorului francez (Rénan, *Les Apôtres*) acéstă decisiune ce o condamnă: *cele patru Evangeliu sunt autentice, séu mai aprópe*. Acest *mai aprópe* (à peu près) a remas singura pârghie de scăpare a orgoliului necredincioșilor, dar puterea afirmărei subsistă întrégă. In adevăr, lăsând afară neînvinsele dificultăți, la care s'ar espune cine-va, când ar privi Evangeliul, ca un roman și s'ar încerca a esplica erórea genului uman, și mărimea minunată a operilor, ce acéstă eróre ar fi inspirat (cum pretinde Strauss și Rénan etc., etc.), apoi mai vine și acea circumstanță, care destruge totă lucrarea inimicilor credinței: necredărea chiar a apostolilor. Când D-deu voește a statornici un adevăr, ıea bune măsuri. Apostolii, cei care ântei s'aū lipit de Is. Chrissos, aū fost ântei necredători. Nici unul dintre dênșii n'a înțeles misiunea învățătorului. Ei se

(a) Veđi de Autenticitatea Evangeliilor, escelenta lucrare a D. Const. Tischendorf (*La date de nos Evangiles*. Toulouse 1866).

scandalisau, auđindu'l spunând că are a fi bătut și dat morței, l-au părăsit mișelește în timpul patimei și n'au putut crede dintru'ntăiu că a reînviat. Ei luaū de nebune femeile pióse : Magdalina și Maria, care vėduse űngerul. Is. Christos a trebuit a se arăta apostolilor în timp de patru-deci de ęile, a mânca, a bea și a convorbi cu dēnșii, pentru a' i convinge că el nu era o fantomă, dupre cum cugetau ei. Șră Toma Didimul împinse cutezanța scepticismului seū până a voi să pună degetul seū în ranele dela mânele, picioarele și cósta lui Is. Christos. Ștă aceia pre care necredincioșii 'i numesc entusiaști și lesne cređători! Apoi, se cade a mărturisi, acésta ar fi un gen nou de entusiasism și de credulitate ; mai cu sémă, când cine-va cugetă că chiar acești apostoli, cari se arătau așa de mici la suflet, űndoelnic și ignorant în timpul vieței lui Is. Christos, deveniră de-o-dată minuni de sciunța sacră, de elocvență și de eroism. „Eū cred în martorii ce se espun a fi zugrumați“, ęicea Pascal. Dar apostolii toți și-au dat vieța lor pentru învėțătura ce predicaū. „Nu putem a nu repeți ceea ce am vėđut și și am auđit“, rėspundeaū și judecătorilor ; și sângele lor curgea șiróc sub ferul tiranilor. La Grivița, Osman Pașa și-a dat sabia în mânele generalului Cerchez ; ambiția rusescă însă nęgă acest fapt. Presupun că numai un soldat român a vėđut acésta, dar atestarea sa o susține și sub pedėpsa morței. Óre se póte a ne űndoi despre afirmarea lui, chiar când n'ar mai fi alți martori ? Dar dacă dinpreună cu dēnsul se află doi-spre-ęece, o mie, ori ęece mi, cari primesc mórtea atestând tot acest eveniment, este óre posibil a ne mai űndoi ? Nici cum ; evidența morală ar fi aici prea tare pentru a lăsa loc negațiunei. Apoi, în curs de trei secole, milióne de martiri au sigilat cu sângele lor Evangeliul ; prin urmare, Evangeliul este de o autenticitate necontestată. Dar dacă Evangeliul este autentic, tot ce el naréză este adevėrat, și dacă minunile istorisite în Evangeliū sunt adevėrate, Is. Christos este D. ęeū : căci, nu se cade a uita că Is. Christos făcea minunile în scop de a proba divinitatea sa. Ștă cum divinitatea lui Is. Christos, atăcată în solidul teren al minunilor și al istoriei, triumfă contra tuturor adversarilor se .

Cesar, în momentul de a da marea bătălie dela Farsala, a ęis legiunilor sale : „Soldați, loviți la cap!“ . Impietatea modernă a repetat cuvēntul lui Cesar, și sciind, dupre teologia sântului Paul, că capul religiunei creștine este Is. Christos, ea și-a űndreptat lovirele sale contra acestui cap sacru. Dar sub corona de spină a lui Is. Christos, impietatea, precum anunțase profetul, a aflat o frunte mai tare ca bronzul, și fie-ce lovitură, cu care l-a isbit, a făcut să rėsară o nouă lumină. Căci Is. Christos nu s'a descoperit de Fiiū al

lui D-zeu numai prin doctrina, viața, minunile și învierea sa ; aceste argumente necontestabile sunt departe de noi, ci Is. Christos a voit a avea un martur neperitor, carele a fost și este încă o continuă minune. Acest martur, această minune, este biserica universală. Nu mă voiu opri la cucerirea și creștinarea miraculoasă a imperiului roman prin niște idei ce aveaū contra lor pre învățați, pre politici, pre popor. Ci mă voiu opri la miraculul permanent al vieței bisericeī neîntrerupte de 19 secole ; minune pipăită, simțită de toți și ușor de constatat chiar și de cei necredincioși.

D-zeu, dice Bossuet, a făcut o instituție în mijlocul nostru, carea, deslipită de orī-ce altă causă și atârând numai de dēnsul, împle tóte timpurile și tóte locurile, și pórtă preste tot pāmēntul, cu impresiunea mânei sale, caracterul autorităței sale : érá acésta este Is. Christos și biserica sa (a). Dar biserica, această mare instituție a lui D-zeu este espusă la insulte, la violențe, la pasiuni jaluse, care, natural și dupre cursul ordinar al lucrurilor, ar fi trebuit a o nimici de o sută de orī. Ca și sântul Paul, biserica póte a'și resuma viața sa în două cuvinte : afară lupte, érá înăuntru sfășieri. Poporul Iudeu ântēiū a început lupta ; după dēnsul veni imperiul roman ; după imperiū se ridicară barbariī ; după barbari aū venit eresiele cele mai crude ; și după eresii, desordinele cele mai uriciose, mai ales la Apus, aū pētruns și întinat până și sanctuarul : Neron, Deoclețian, Arie, Macedonie, Manicheiī, Līpoveniī, Luter, Enric VIII-le, Sociniū, Voltaire, revoluțiunea din 1789, și miī altele, și-aū coalisat puterile lor, și biserica a fost crâncen atacată. Dar dacă biserica a vērsat mult și scump sânge pe câmpul de bătae, stă însē vie în picióre. Astă-đi lupta este și mai turbată, dar triumful va fi și mai frumos. Calomniile, mai teribele de cât ferul, se vor desminți prin cea mai bogată desvelire a bine-facerilor ce s'aū vēdut vre-o-dată. Acum biserica este acusată de inimiză a societăței moderne. Pentru ce ? pentru că semnăleză cu o perzistență gloriósă erorile și relele ce ne aruncă în pericole. Apoi, este cine-va óre inimizul ómenilor, când li dá consiliī bune, când li spune calea prăpăstiósă în care aū intrat, și când se silește a o readuce la calea cea adevērată ? In adevēr, biserica n'are altă rațiune de a fi, de cât numai aceea : de a ne arăta pentru ce existām în lume, ce trebuie să facem aici, și la ce scop se cade a tinde tótă activitatea nóstră, individuală și colectivă, literală și științifică, politică și industrială. Este adevērat, în aceste mari chestiuni și în consecințele ce decurg din ele, biserica adesa se află în desacord parțial cu societatea modernă. Augustele cuvinte de drept, just, liber își schimbă sensul, dupre soluțiunea ce

(a) Orațiunea funebră a M-meī Ana de Gonzaque de Clèves.

li dă cine-va, relativ de problema destinațiun lor nóstre. Biserica ne lasă liberi, absolut liberi de a alege orî-ce formă de guvernămênt, monarchică, constituțională, democratică orî republicană; ea nu se amestică în politică, industrie și sciință, de cât numai când aceste ar compromite credința și morala. Aici însă, se cade a o sci, că biserica decă s'ar arăta cu totul indeferentă și ne-ar lăsa absolut liber de a fi, séu a nu fi: *creștini și ómenî morali*, ea și-ar perde misiunea sa în lume. Ea trebuie să propage adevêrul creștin și să'și dea tóte silințele ca ómenirea să urmêze legile religióse ale luî Is. Christos, Fiiul luî D-đeú. Căci numai în acest scop, D-đeú sciind că fără o autoritate învățătore, legile luî Is. Christos nu s'ar putea mănține în lume, a fundat biserica, ca o societate universală de spirite în unitatea aceleéși credinți, spre practicarea înaltei morale, fără care nu póte fi fericire, nici pentru individe, nici pentru popóre.--Ast-fel fiind biserica, se póte óre đice că este inimica nóstră și a societăței moderne? Ea, care protege virtutea, forméză educațiunea nóstră religiósă și morală, îngrijește de bolnavi și sêraci prin fundarea de spitale și institute filantropice? Biserica, inimica nóstră? Ea, care învață pre fii nostri catechismul și'î deprinde a ni fi ascultători, a iubi onórea, justiția și dreptul, a fi onești și morali? Dar faptele de sine'și strigă contra unei așa de negre calomniî. Istoria culturêi acesteî țeri, espusă prin voci elocvente la semi-centenarul școleur înalte române din Iași, a arătat și celor orbiți de ateism și lipsiți de conștiințiositate, că, dacă de secole a luminat preste acest popor vre-o lumină, apoi acésta a fost cea aprinsă în biserică, susținută și respândită între Români prin biserică, și în fine, numai în biserică declarată de lumină, care luminezá mintea și inima tuturor celor ce vin în lume. Nu, și de o mie de orî nu; biserica nu este dușmana nóstră. Din contra biserica este mumă și nici un fiu nu'î este străin. Dar cu tóte aceste ea este astăđi insultată de fii ingrați! Ea suferă astăđi ceea ce suferea Iisus în pretoriul luî Pilat; i se impută chiar vițiile ce dênsele combate, dar pre care nu póte tot-déuna a le opri să nu isbucnescă. Intre aceste însă biserica 'și resbună, dar 'și resbună ca sufletele cele mari și generóse, acoperind pre ingrați cu îndurări și bine-faceri. Pururea combătută de ignoranță, de rêutate, de ură și de nebunie, ea răspunde deschidênd templele sale la rugăciunile tuturor, și îmbrățișând pre cel ce intră într'ênsele, tot cu aceéși dragoste, cu care a îmbrățișat părintele Evengeliêi pre fiul seú cel pierdut.

(Tradus și prelucratdupre conferințele către lucrători Parisului de abatele. G. Frémont. 1879).

G. Erbicénu.

Periodul întunecat în istoria Românilor

Sórta politico-religiósã a Românilor pre teritoriul, ocupat de dînşii, pënë la fundarea domniatelor Moldovei şi al Valachiei.

(Urmare, veđi No. 10; anul al IX, pag. 798)

II. (a)

Trebue să studiãm cu scrupulositate creştinismul, întrodus la Slavoniã, ce s'aũ aşedat în imperiul roman prin seculul al IV-lea şi începutul celui al V-lea, şi să deosebim creştinismul, răspândit la Bulgari, cariĩ aũ ocupat pre la 678 Misia, seũ Dacia lui Aurelian.

Slavoniã aũ început să trecë preste Dunărea în grupe nu mari. Aici ei se punéũ seũ în raporturi de dependinãã cãtré locuitoriũ indigeni, seũ intraũ în serviciul militar şi cu acésta îşi mântinéũ libertatea. Precum într'o poziþiune, aša şi în ceia-laltã ei eraũ supuşi unei influinþe puternice din partea celor, ce'i încunjuraũ, primiaũ limba domnitóre din imperiũ, în pãrþile de lângã Dunărea pre cea latinã, iar în pãrþile de pre lângã marea pre cea grécã, apoi şi creştinismul; fiind-cã primirea creştinismului însëmna a se supune imperiului, cu drepturile de a'si conserva vieþa domesticã, faþã cu administraþiunea localã (b). Mulþi dintre Slavoni, de la începutul secolului al V-lea, îşi făcuse un renume prin funcþiunile lor administrative şi militare; unele din aceste persoane ajunsesse pre tronul patriarchal şi cel imperial. Când însé mişcarea Slavonilor a început a se face în mase, nici atunc

(a) No. II este şi în No. precedent; dar din eróre s'a pus III.

(b) Соколовъ pag. 119.

ei n'aŭ putut rămânea neinfluențați de creștinism. Trecând Dunărea, ei intraŭ mai întâi în Dacia lui Aurelian, Misia, unde, după cum am văzut, Biserica era bine organizată, cu clerici îndestulători. Locurile, ocupate de barbarii veniți, nu erau lăsate de către guvernul Bizanțiului în voia întâmplărei; acesta tot-de-una era preocupat de ideea, de a recuceri locurile ocupate. Lucrul cel mai bun pentru dămolirea barbarilor, și supunerea lor la ordine, era, se înțelege, creștinismul. Și decât episcopii cu clerul mai înalt la venirea barbarilor în eparchie se depărtaŭ în Constantinopol, apoi clerul inferior rămânea tot-de-una la locul seŭ. Și episcopii, retrași dela eparchiile lor, nu erau privați de dreptul, de a face administrațiunea eparchiei din depărtare, prin mijlocul agenților lor, iar cei ce se întâmplăŭ, ca să móră în retragere, erau înlocuiți prin alți episcopi noi. Această practică a vieții religioase din acele timpuri se vede în canonul XXXVIII-ea al sinodului cinci-șeselea (quini-sex-tum) din Trula. După acest canon, drepturile episcopilor asupra eparchiilor, robite de către barbari, erau neatinse și ei rămânéu a fi considerați și în viitor episcopi ai Bisericilor, pentru care fusese chirotonisiți. În virtutea acestui canon trebuie să admitem, că unii episcopi ai Daciilor, împinși de turburările politice, se retrăgeu în orașele mai puțin amenințate, de unde se îngrijaŭ de eparchiile lor. E foarte probabil, că și Archiepiscopul Iustinianei I, la 678, când mișcarea Bulgarilor luase proporțiuni mari, a fost retras în Constantinopol (a). Dar aŭ fost și episcopi, cari cu tot pericolul aŭ rămas pre lângă eparchiile lor. Cu părere de rău o mărturisim, că nu sîntem în poziție, de a presenta un catalog exact al unor asemenea episcopi. Din datele sinodului al VII-lea icumenic se vede, că în Dacia lui Aurelian erau doi episcopi, Eutimie, episcopul de Sardica, care a luat parte la acest sinod, reprezentând și pre Bisericile vecine, și care se bucura de o renume foarte mare pentru ascetismul și devotamentul lui către credința ortodoxă. Teodor Studitul în epistola, ce i adresează, îl numește „fundamentul credinței, stâlpul Bisericii și gloria ortodocsiei“ (b). Le Quien ni-a conservat și numele episcopului al doilea, ce a luat parte la acest sinod, pre care îl numește Ursu, numire ce pene astăzi este întrebuintată de Români. Sub actele acestui Sinod, el se subsemnă: „Οὐρσου ἐπίσκοπος τῶν Ἀβχαζικῶν=Ursu episcopul Avarilor“. Avaria,

(a) Архим. Иоаннъ Опытъ курсъ церк. закон. Т. II. pag. 405.

(b) Соколовъ pag. 119.

(c) Le Quien I, 862. Petrescu Martirii rucei, pag. 38

dupre cât se scie, s'a numit un timp laturea de Mădă-nópte a Dunărei; și prin urmare putem să presupunem, că episcoul Ursu, la sinodul al VII-lea icumenic, a reprezentat anume Bisericile din Dacia lui Traian. Dar Le Quien presupune, că Ursu a fost episcop în Dacia mediterană, séu Misia II, care pre la 787 se numia Avaria. Și spre dovadă, că eparchia episcopului Ursu era anume aici, Le Quien aduce observațiunea, că sub actele ședinței a șéptea a sinodului. Ursu este subsemnat între episcopii vecini ai Traciei (a). Afară de episcopi, aici erau și clerici inferiori. Despre acésta mărturisesc kiar Bulgarii la sinodul din Constantinopol dela 869, când se exprima : „ Noi cu armele am cucerit acéstă patrie (Dacia Aureliană) de la guvernul grecesc și am găsit aici preuți nu latini, ci greci“ (b). Când, pre basa acestei doveđi, vicarii patriarhilor de Răsărit au căutat să susțină, că aceste locuri au atîrnat de Archiepiscopia din Constantinopol, atunci legații Romei cu drept cuvânt li-a răspuns, că : „ voi nu trebuie să luați în considerațiune dovada, relativă la preuții greci, fiind-că deosebirea limbilor nu ruinează ordinea bisericéscă. Așa tronul apostolic, fiind singur latin, aședă în multe locuri preuți greci, conform cu limba locului, (pro ratione patriae), și acésta s'a petrecut atât mai 'nainte, cât și acum, și pentru acésta nisce asemenea fapte nu pot fi întrebuintate în detrimentul privilegiilor Bisericeii“. Și eparchiile, unde Papii aședau preuți greci, erau Epirul, Tesalia și Dardania. Ecsistă date, care dovedesc, că în Dacia lui Aurelian, Misii, erau pre acele timpuri preuți atât greci, cât și latini, se înțelege că pentru eparchiile, ce acum erau latinizate. Cestiunile, puse la 866 după botezarea Bulgarilor de către Papa Nicolai I, se referă la acele părți ale practicei bisericesci, că nu se póte cu nici un kip presupune, că ele și-au primit începutul lor în doi, trei ani, după botezarea lui Boris. Putem din contra să admitem cu siguranță, că la formularea acestor cestiuni a avut o influință

(a) Ibid. I, 1221.

(b) D. Holubinski pune în îndoială autenticitatea acestor vorbe ale solilor bulgari „Bulgarii, dice el, ni se presintă aici foarte minuțioși în relatarea lor despre clerul eparchiei; și acésta pentru cuvântul, că ast-feliu se cerea de circumstările momentului. Dar în realitate ei nu putéu ținea minte, după doé sute de ani, adecă 869, că în Misia la venirea lor erau preuți greci“. (Краткий очерк. ист. Церквей pag 224). În zadar aici, ca și în alte părți, bună óra pre timpul lui Ioan Asan, când Bulgarii se afla iarăși în relațiune cu Grecii și cu Papii, pune în îndoială atestările lor. Și nu putem presupune, că acésta relatare este un product curat al imaginațiunei; fiind-că aceste vorbe sînt ăise înaintea unor persoane, ce cunoscéu realitatea lucrului, și apoi noi acum ni este cunoscut, că în peninsula balcanică și pre iaturile Dunărei se afla o organizațiune bisericéscă complectă Соколовъ pag 120.

dupre cât se scie, s'a numit un timp laturea de Mădă-nópte a Dunărei; și prin urmare putem să presupunem, că episcoul Ursu, la sinodul al VII-lea icumenic, a reprezentat anume Bisericile din Dacia lui Traian. Dar Le Quien presupune, că Ursu a fost episcop în Dacia mediterană, séu Misia II, care pre la 787 se numia Avaria. Și spre dovadă, că eparchia episcopului Ursu era anume aici, Le Quien aduce observațiunea, că sub actele ședinței a șéptea a sinodului. Ursu este subsemnat între episcopii vecini ai Traciei (a). Afară de episcopi, aici erau și clerici inferiori. Despre acésta mărturisesc kiar Bulgarii la sinodul din Constantinupol dela 869, când se exprima : „ Noi cu armele am cucerit acéstă patrie (Dacia Aureliană) de la guvernul grecesc și am găsit aici preuți nu latini, ci greci“ (b). Când, pre basa acestei doveđi, vicarii patriarhilor de Răsărit au căutat să susțină, că aceste locuri au atîrnat de Archiepiscopia din Constantinupol, atunci legații Romei cu drept cuvânt li-a răspuns, că : „ voi nu trebuie să luați în considerațiune dovada, relativă la preuții greci, fiind-că deosebirea limbilor nu ruinează ordinea bisericéscă. Așa tronul apostolic, fiind singur latin, aședă în multe locuri preuți greci, conform cu limba locului, (pro ratione patriae), și acésta s'a petrecut atât mai 'nainte, cât și acum, și pentru acésta nisce asemenea fapte nu pot fi întrebuintate în detrimentul privilegiilor Bisericeii“. Și eparchiile, unde Papii aședau preuți greci, erau Epirul, Tesalia și Dardania. Ecsistă date, care dovedesc, că în Dacia lui Aurelian, Misii, erau pre acele timpuri preuți atât greci, cât și latini, se înțelege că pentru eparchiile, ce acum erau latinizate. Cestiunile, puse la 866 după botezarea Bulgarilor de către Papa Nicolai I, se referă la acele părți ale practicei bisericesci, că nu se póte cu nici un kip presupune, că ele și-au primit începutul lor în doi, trei ani, după botezarea lui Boris. Putem din contra să admitem cu siguranță, că la formularea acestor cestiuni a avut o influință

(a) Ibid. I, 1221.

(b) D. Holubinski pune în îndoială autenticitatea acestor vorbe ale solilor bulgari „Bulgarii, dice el, ni se presintă aici foarte minuțioși în relatarea lor despre clerul eparchiei; și acésta pentru cuvântul, că ast-feliu se cerea de circumstările momentului. Dar în realitate ei nu putéu ținea minte, după doé sute de ani, adecă 869, că în Misia la venirea lor erau preuți greci“. (Краткий очерк. ист. Церквей pag 224). În zadar aici, ca și în alte părți, bună óra pre timpul lui Ioan Asan, când Bulgarii se afla iarăși în relațiune cu Grecii și cu Papii, pune în îndoială atestările lor. Și nu putem presupune, că acésta relatare este un product curat al imaginațiunei; fiind-că aceste vorbe sînt dise înaintea unor persoane, ce cunoscéu realitatea lucrului, și apoi noi acum ni este cunoscut, că în peninsula balcanică și pre iaturile Dunărei se afla o organizațiune bisericéscă complectă Соколовъ pag 120.

förte mare clerul local, care cunoscea bine deosebiriile de cult ale Bisericeii de Răsărit de cea de Apus. Și admitem această părere, fundându-ne pe considerentele, ce urmază. Este știut, că în Constantinupol lupta contra icónelor, carea a fost condamnată la sinodul al II-lea din Nikeia dela 787, era încă în mare ferbințelă. Intre anii 717—741 imperatorul Leon Isaurul,, voinđ să pedepsiască pe Papa Grigorie III-lea (731-741), care condamnase la sinodul din Roma activitatea iconoclastică a imperatorului, a smuls de sub administrațiunea Bisericeii romane circumscripțiunea ilirică și a unit'o în mod formal în anul 732 la Patriarchia din Constantinupol [a]. Din cele diuse mai sus se observă, că cu cât rămășițele popórelor barbarice se stabiliau în provinciile ilirice, și cu acesta populațiunile indigene erau contopite, cu atâta legăturile cu Roma slăbiau mai mult. Evenimentul dela 732 a putut să provóce nemulțemire numai în unele persoane din clerul iliric, care erau predate Papilor; iar ce se atinge de masa poporului, apoi pentru diusul, în acele împrejurări politice nefavorabile, era indiferent, decât centrul administrațiunei bisericesci era la Constantinupol séu la Roma. Acest cler nemulțemit a și continuat a se considera pe sine dependent de Roma și predica prin parochiile lor inovațiunile papale, ca celebratul în clericat, postul Sâmbetei etc. În disputele Bulgarilor cu Papa, obiceiurile Răsăritului sînt în multe privinți opuse celor dela Apus [b].

Dar ecsistența de păstor într'o localitate presupune ecsistența turmei. Incursiunile bulgare s'au deosebit prin pusti-erii și cruđimă. Ele în această privința au întrecut și incursiunile Hunilor; iar actuala risipire a Românilor prin peninsula balcanică, ce la prima vedere pare neînțelėsă, se datoresce anume acestei ferocități a Bulgarilor. Dar cu tóte aceste creștini și cei din Misii, locul aședărei Bulgarilor, au rămas pe loc și de altă parte, fôre de o activitate din partea lor consciințiosă, ei au contribuit la creștinarea Bulgarilor. Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, se csprimă: „Ei (Bulgarii) au strămutat locuitorii fie-cărei părți, și anume pe locuitorii crașelor de jos i-au strămutat în cele de sus, și pe locuitorii acestora în cele de jos. În genere ei i întrebuintău pe toți, ca pe nisce robi, fiind singurii robi a tot felul de nebunii

(a) Holubinski. Краткий Оч. Церкви, pag. 444.

(b) Tot aceste inovațiuni s'au avut în vedere și la sinodul al VI-lea icumenic, ca o le-a condamnat prin canónele XXX și L.

=πάσης ἀπονοίας și următorii Domnului celui adevărat. Dar creștinii, supuși lor, păstrând credința cea dréptă părintéscă, în tóte conversațiunile cu dînșii li făcea arătată credința și pre cât era cu putință li descoperea lor lumina Evangeliei“ (a). O întórcere pacinică la creștinism și-a avut locul kiar și în timpul lui Crum, Regele cel mai cumplit și mai crud. Purtând mai multe resbóe norocóse cu Grecii, el a adus cu sine mai mulți captivi, cu cari a colonizat ambele Misi și malul stâng al Dunărei (b). În numărul acestor captivi erau și doi episcopi și o mare mulțime de creștini, mai mult de 100,000 mi. D. Holubinski dice, că toți captivii aceștia erau séu Greci séu Slavoni (c). Ne negând în totul acéstă afirmațiune, noi conform cu opiniunea lui Irecec (d) și Enacénu (e), admitem și acea escepțiune, că între acești captivi erau și Romani. Décă, dupre cum cu mult cuvânt observă păr. Enacénu, toți acești captivi creștini în număr de 100,000 erau Greci, putéu ei să și pérđă naționalitatea lor și să se prefacă în Romani, ca cei ce locuesc din colo de Dunărea? (f). În tot cazul, acești captivi, ori de ce naționalitate ar fi fost ei, au colucrat la unul și același lucru, întórcerea Bulgarilor la creștinism și confirmarea Slavonilor în religiunea lui Christos, cari încă erau păgâni. Într’o narațiune veke întâlnim următórele: „Am primit dela părinții noștri dispozițiunea și dragostea pentru obiceiurile romane și prin credința ortodocsă și botezul cel vivifăcător s’a înmulțit némul creștinesc“ (g). La început acești creștini noi întrebuițaú când preoți greci, când latini, și ascultaú serviciul când în limba grécă, când în cea latină. „Mai ’nainte Slavonii, se înțelege cei din Apus, se esprimă vitézul monach (черно ризецъ храбръ,) nu avéú cărți, dar cu semne și rebusuri calculaú și ghiciaú, fiind încă păgâni. Botezându-se, ei și-au format din scrisórea grécă și cea latină vorba slavonă fôrá de șir, ... și așa ei au rémas mulți ani“.

(a) Arch. Teofilact. Martirií Teberiupolei. Ptol. graeca T. XXVI, Migne.

(b). În cronica slavă, care este proprietate a P. S. Porfirie Uspenski, citim: „În timpul lui Constantin Pogonatul, au trecut Bulgarii preste ríul Dunărea, care se numesce Istru și au luat de la Greci Téra Misiei și s’au aședat în ea. Fiind mulți fôre de număr cei ce venise, că umpluse tot pământul de *amândoé părțile Dunărei* și pre ceia-laltă lature a Dracei și mai departe. Mai ’nainte acest pământ se numia Misia; fiind-că acolo trăiaú Vlachií, Serbi și alții, și toți una erau.“

(c). Holubinski. Краткий Очерк церкви pag. 19—21.

(d). Иречекъ pag. 137.

(e). Enacénu pag. 101.

(f). Loc. citat.

(g) Biogr. s. Dimitrie Act. Sant. T. IV, § 195.

Tot în aceste condițiuni au fost și Slavonii de Răsărit pănă la s-ții Kiril și Metodie.

Noi primim colucrarea egală a Românilor cu Grecii și Slavonii la creștinarea Bulgarilor, nu admitem însă opiniunea, că Bulgarii și Slavonii au fost întorși la creștinism *esclusiv* de către Romani și privim la această opiniune ca la un ce curios [a]. Singurii Români n'au putut să fie creștinătorii esclusivi ai Bulgarilor, pentru cuvântul, că aceștia au nevoit pe locuitorii Daciei Aureliane să se împrăștie, duple cum am vădut, în totă peninsula balcanică, în Tesalia, Epir etc. De asemenea noi mai cunoscem, că locurile libere ale Misiei au fost populate de către Regii bulgari cu colonii din diferite naționalități (b).

S'au conservat date, duple care se dovedesce, că familii și nămurii întregi dintre toștii locuitorii ai Misiei, nevoiți a se ascunde în munți și în locuri nelocuite, au ajuns în stare de sēlbătăcie. „In zilele imperatorilor iconoclaști, Leon Isaurul, Constantin Copronim și Leon, nepotul celui întâi, Vlachi Rîchini și Sagudați, ni spune P. S. Porfirie din istoriile unei mōnăstirii a Atonului, au venit la Aton cu familiile lor, fiind-că, din cauza turburărilor, nu avea cine să se opună lor și să i respingă. După un timp s-ții părinți ai Atonului i-au convertit la doctrina evangelică așa de ușor, că ei au cređut în Christos și s'au făcut creștini desēvērșiți. Dar, duple cum racul nu merge înainte, ci se tîrasce în drepta și în stânga, așa și acești Vlachi; deși au cređut și s'au botezat, supunându-se imperatorului din Constantinopol, s'au împrăștiat prin sus numitul sânt munte sub pretecestul, că ei cu timpul au să învețe credința mai bine (c).

(a) Păr. Enăcēnu, în 30 pagine din opera sa: Creștinismul în Dacia, caută a dovedi această idee. Noi recunoscem originalitatea ei; admitem, că cu această opiniune au fost scormonite multe di laturile cele întuncate ale cestiunei despre creștinarea Bulgarilor, la care pănă la Sântia Sa nici nu s'a gândit nimene, dar concludsiunile, trase din acest material pentru opiniunea sa, sînt puțin convingătoare. A proposito de acesta, observăm, că din cauză, că materialul bizantin n'a fost bine grupat, cestiunea creștinării Bulgarilor nu este bine prezentată nici de D. Holubinski (Vedī Соколовъ pag. 154). (Pă i tele Enăcēnu nu voesc să dovediască, că Români în mod esclusiv au creștinat pre Bulgari, dar susține, că Români în această operă au trebuit să fie agenții principali; ca cei ce pănă astă-đi sînt foarte apropiēți de Bulgari în diferitele lor relațiuni, și mai ales în relațiunile de cultură și datine populare. N. traduc).

(b) Incă o dată afirmăm, că cu totă împrăștierea Romanilor prin peninsula balcanică, și cu totă diferența de naționalitate a coloniilor aduse de către Bulgari în Misia, Români au fost poporul cel mai apropiēt de Bulgari și ca ast-feliu, Românilor, rēmași printre Bulgari, si anume relațiunilor lor continue au făcut, ca veneticii să imiteze și în privința religioasă pre Români. N. trad.

(c) Истр. Аѳона. Part. III, pag. 19-21.

Tot P. S. Porfirie ni relatéază faptul, cu care noi ne putem înmulți cunoscințele cele mărginite, relative la viața bisericească depre laturea stângă a Dunărei și anume din epoca strămutării Slavonilor și a Bulgarilor. A fost un óre care Avgar, citim la P. S. autor, voevod în pământul Valachiei, acoperit cu bube preste tot corpul și pentru vindecarea de acéstă bólă a keltuit el mulți bani pre la doctori, dar n'a putut să se vindice. I-a venit lui în minte minunile s. Dimitrie și a plecat la Tesalonic, ca să primiască vindecarea dela sântul. Ajungând acolo, el a rămas câte-va zile în Biserica făcătorului de minuni, dar n'a primit vindecare și a căđut în desnădăjduire. Nóptea însă i s'a arătat lui marele Martir și i-a đis, ca el să scóțé din vasul bisericesc stergarul lui și să-l puné pre capul seú. Avgar a făcut așa și s'a vindecat de bube. Bucurându-se de acésta, el a voit să íea relicviile din mormântul făcătorului de minuni, pentru ca în numele lui să construiască templu în pământul Valachiei, dar când el cu ómenii seí a venit la mormânt, și a poruncit să'l descopere, îndată a eșit din grópă foc, și mai că era să'i ardé. Avgar, vedénd, că nu póte să íea relicviile s. Dimitrie, s'a întristat. Dar sântul s'a arătat lui iarăși nóptea și i-a đis, nu se cade să íei nici o parte din relicviile mele, dar primesce stergarul meú, dela care tu ai primit vindecare și construesce în Țéra Valachiei temp'lu în numele meú. Avgar a făcut duple cuvintele sântului, și a luat din Biserică stergarul cu vasul și a p'ecat în pământul Valachiei. Venind la ríul Dunărea, el n'a putut să trecă preste dínsul, fiind că atunci era timpul înmulțirei apelor și al revérsării. In acea nópte i s'a prezentat s. Dimitrie și i-a đis, íea vasul cu stergarul meú și treci preste Dunărea fóre frică. Avgar s'a sculat din somn și a făcut duple ordinul sântului, a trecut în Țéra Valachiei, și a construit Biserică pre numele sântului marelui Martir Dimitrie, unde a fost pus vasul cu stergarul (a).

Acéstă istorisire nu este lipsită de interesul istoric. Din

(a) P. S. Porfirie. Проповѣди. въ Болгарій, Молдо-влахій. pag 32—34. Deși P. S. Porfirie nu comunică izvorul primordial, de unde are acéstă istorie, dar noi ni se pare, că ea este împrumutată din vr'o biografie a s. Dimitrie al Tesalonicului. Răspectiv de sórta stergarului se scie, că el a fost readus la Tesalonic în anul 1252, de către imperatorul Andronic Paleologul. După ce Venețianii au cumpărat Tesalonicul, fiul imperatorului Mannil, despotul Andronic, s'a dus la Aton în mânăstirea s. Dimitrie și aici a primit monachismul cu numele de Acakie. Mult timp ștergarul s'a conservat aici, péné când monachií, siliți de sărăcie, l-a trimis cu st. Mir din raela s. Dimitrie la Moscva imperatorului Michail Teodorovicí și Patriarchului Filar t Nikiticií în anul 1628 prin Archim. Macarie (Снотен Россіѣ съ Восток. Pa t. II, pag. 49.)

catalogul Domnitorilor Valachiei, ajuns pănă la noi, nu se cunósce nici unul cu numele de Avgar ; și acest Avgar trebuie să fi fost în timpurile cele vekī. Noi scim, că Româniī dela Mědă-nópte a Dunărei în timpul învasiunilor barbarice se ascundéu mai mult în munții Carpați. Aici ei au înființat, cum vom vedea mai jos, în parte despre Răsărit a Ungariei de astă-dī, în Transilvania și în Banat, mai multe comunități independente cu câte un voevod în frunte. Aceste comunități se numiați ducate. Dupre tótă probabilitatea, Avgar era unul din conducătoriī acestor ducate. Ce se atinge de timpul, pre care 'l cuprinde faptul de mai sus, apoi ușurința, cu care Avgar ūea ștergarul, atestă, că acéstă trebuie să fi fost în timpul iconocasmului, și anume, séu pre timpul lui Constantin Copronim, séu al lui Leon Arménul. Clerul ortodocs din Tesalonic, dupre opiniunea Păr. Enăcénu, reluând, după căderea Iustinei I, administrațiunea supremă asupra Bisericii de pre ambele laturī ale Dunărei, nu putea să nu cunósce persecuțiunile imperatorului iconoclast, îndreptate în contra cinstitorilor de icóne. Este sciut, că Constantin Copronin a omorît pre episcopul din Tesalonic, pentru că se opunea tendințelor lui iconoclastice [a]. În fața unor asemenea împrejurări, clerul tesalonicén cu plăcere a oferit lui Avgar ștergarul sântului, numai să'l pótē feri de nimicirea iconoclastilor.

Dupre tótă probabilitatea, adunătorul posterior al legendelor, relative la minunile s. Dimitrie, a numit pre Avgar Rege al Valachiei, întrebuintând terminologia contimpurană lui ; fiind-că chotarele despre Apus ale Valachiei, din timpul fundării ei, se întindéu pănă la vekile ducate.

Cu aceste, noi terminăm întâia jumătate a studiului nostru. Lipsa izvórelor originale pentru istoria periodului, studiat de noi, presintă fie-cărui scriitor o mare libertate în domeniul generalităților și al conclusiunilor. Și decă noi am izbutit a ținea calmul și nepasionarea în acéstă lucrare, acesta este nu al nostru de a judeca. Din fericire documentele istoriei bisericescī a Românilor cel puțin dela seculul al IX-lea presintă mai mult material istoric, dar și acesta este departe, de a constitui un material sciințific în tótă puterea cuvântului.

Nicolai Lașcu.

(a) Δοσίθεος Cart. VI, cap. XIX, § 3.

DESBATERILE SENATULUI

DISCURSUL P. S. MELHISEDEC

în ședința de la 3 Decembrie, 1885.

P. S. S. Părintele Melhisedec, Episcopul de Roman: D-lor senatori, D-le președinte, permiteți-mă să mă suiș la tribună. În urma unui eminent orator, ca D. Mârzescu, se înțelege că voiș fi slab, fiind-că nu voiș avea nici talentul, nici frasele sale cele frumoșe, nici îndrăsnela D-sale.

M'am suit însă la tribună ântăiș ca să vęd mai bine, fiind-că am și niște notițe, și al doilea pentru ca să mă uit mai drept la D. Mârzescu și să'l privesc în față, ără nu pieșiș ca din bancă.

D-lor senatori, înțelegeți fórte bine că eș, luând cuvântul, nu am să critic pe D. Mârzescu în întinderea elocuentelor sale discursuri de ări și de astăđi, adresate pe rënd D-lor miniștri, pentru că miniștriș sunt prea în stare a se hărțui cu D-lui. Ceea ce m'a făcut să ieș cuvântul sunt multele și fórte multele — dacă nu tóte — idei fórte rătăcite ale D-lui Mârzescu, exprimate în public pentru instituțiunile nóstre bisericesci. Sunt dator să vin înaintea D-vóstre și cu respect să vę spun și convingerile mele și să mă siles a convinge pe D. Mârzescu, spre a reveni măcar în parte asupra unor din greșelile D-sale.

D-lor senatori, când D. Mârzescu dojena pe D. ministru de resbel...

D. G. Mârzescu: De culte...

P. S. S. Părintele Melhisedec, Episcopul de Roman: Nu, de resbel; ertați-mă expresiunea *dojană*; eș nu prea sciș multe franțusesci, și đic că cele đise de D.

Mârzescu la adresa D-lui ministru de resbel mi s'aũ pãrut o dojanã.

D. dr. Marcovici: O reprimandã.

P. S. S. Pãrintele Melhisedec, Episcopul de Roman: Dojanã sau reprimandã, tot una e. Intre altele a fãcut D. Mârzescu un apel creștinesc, fõrte creștinesc și ortodox la sentimentele creștine ale D-lui ministru de resbel și a đis: D-le ministru, ești creștin ortodox, fac apel la sentimentele D-tale, „bine este“, a đis D-sa, „bine este pe un oficer superior sã'l dai prin tãrbãcãlã — ertați'mi expresiunea — înaintea gradelor inferiõre, înaintea acelor care sunt sub conducerea lui?“

Mi-a plãcut fõrte mult aceste cuvinte și mi-am đis: n'o sã mai aud anul acesta atacuri asupra bisericei (Aplause). Este simbure bun, cu încetul o sã rodéscã și o sã avem un creștin adevãrat; și mare lucru este sã fie cine-va un creștin adevãrat, orĩ în ce stare și tréptã ar fi el, orĩ sus, orĩ jos, fie avocat, fie predicator, fie preot, fie muncitor de pãmânt. Cine este creștin bun este și un bun cetãțén. Creștin bun va sã đicã un om cu sentimente bune, cu idei bune, cu inimã bunã. Nu este destul numai ca cine-va sã fie botezat, fiind-cã tõtã lumea se botézã! (Aplause).

M'am bucurat, cum vë spuseiũ, când am auđit pe D. Mârzescu cã apãrã demnitatea și prestigiul de care trebuie sã se bucure oficerii superiori, fațã cu gradele inferiõre ale armatei. Dar m'am întristat fõrte mult, când D-sa a venit la tribunã și a atacat cu atãta furie și rëntate instituțiunile nõstre religiõse și organizațiunea bisericei nõstre, pe care le-am clironomisit de la strãbunii noștri. Sunt sigur cã națiunea nõstrã, orĩ prin ce valuri va trece cu timpul, nu se va sdruncina în inima ei acel mare simțimânt și cã ea va apãra în tot-déuna cu cãldurã biserica nõstrã.

Orĩ cãte ispite, orĩ cãte idei anticreștine, vãpsite frumos și înfãțișate cu talent i se vor presinta, nu vor

putea prinde rădăcinii în sînul națiunii noastre. Acestea sunt convingerile mele. (Aplause).

N'am nevoie, nici este tréba mea ca să mă pun pe tērâmul acela, ca să apăr guvernul și pe D. ministru de culte. D-sa s'a apărat singur. Eū vin nu ca senator, dar vin ca un smerit părinte sufletesc al D-lui Mârzescu (aplause), care a crescut în ideile de ortodoxie...

D. G. Mârzescu: Nu ca acelea de care ai făcut la Rosnovanu în casă. (Rîsete).

P. S. S. Episcopul de Roman: Nu 'ți plac acelea? Eū nu știu de ce nu 'ți plac. Faceți o interpelare și să vorbim și despre acelea. Eū voi spune totul în public, mie nu'mi e rușine nici frică de orî-ce voi face. Cereți'mi socotéla, căci sunt în stare să dau socotéla, că nu este nimic rău în faptele mele.

Să nu lungesc vorbă multă și să viū la autocefalia bisericeii noastre naționale ortodoxe. D-ta ai vorbit de autocefalia bisericeii noastre numai în sensul constituțional. Eū nu 'ți voi răspunde politicesce, ci duhovnicesce și tot o dată constituționalicesce. Ai învinovățit pe Sinod, pe Mitropolitul Primat, care este organul principal al Sinodului, pe ministrul de culte, pe tot guvernul, că ar fi înjosit biserica, intrând cu Patriarhia ecumenică în tratare pentru recunóscerea oficială a independenței bisericeii noastre, că acésta ar fi un act în contra dorinței Divanului *ad-hoc*, în contra Constituțiunei.

Constituțiunea declară că biserica noastră este autocefală și D. Mârzescu ne întrébă cu un ton de acuzare: pentru ce v'ați dus la străini să înjosiți demnitatea națională?

La prima vedere a lucrului s'ar părea că este așa. Dar nu este așa. Eū am cetit o broșură a unui eminent jurist al nostru, care a scris pentru *îmbunătățirea justiției*, fiind că s'a întrebat în acésta privire tóte somitățile legiste din țéră.

Unul din acei D-ni mi-a făcut onórea de a'mi trimite și mie o broșură, și acésta mi-a făcut mare plăcere. Intre altele am găsit — și aci vă rog să mă er-tați că eú nu voesc să atac pe nimeni — am găsit, dic, că una din greutățile pentru care justiția nu se face bine, este și acésta, că unii din advocați au câte o idee preconcepută asupra proceselor ce apără; iaú vîrfușóarele cestiunei pe ici pe colea în apărarea procesului, mărginindu-se numai în ce póte cores-punde țelului lor și pentru ca să facă efect.

Așa ai făcut și D-ta, D-le Mărzescu, ți-ai propus ca cu orî-ce chip să arăți că guvernul calcă Consti-tuțiunea și te-ai legat și de Biserică.

Nu este nici o călcare de Constituțiune și voiú do-vedi acésta. D-lor, să judecăm bine lucrul; cestiu-nea bisericéscă este la noi o materie mai puțin stu-diată de cât orî-care alta; și acésta din causă că a fost împrejurări care au făcut că tótă lumea s'a ocu-pat la noi mai ântéiú de studierea altor cestiuni și de re-generarea națiunei în cele-lalte ramuri mai ântéiú.

În justiție, de exemplu, s'au făcut mari progrese; s'au dus tineri în străinătate de au învățat legile; de aci s'au făcut Universități pentru acéstă ramură, de un-de au eșit tineri cu învățatură și mulți judecători buni. În oștire asemenea s'au făcut mari progrese; și aci a fost împrejurări, pentru ca tótă atențiunea nóstră să fie grămădită asupra armatei, pentru ca să pu-tem comta pe forțele nóstre proprii. Am căutat să se înzestreze țera cu drumuri de fer, care au dat mare avênt produțiunilor nóstre. Acum mergem ca ful-gerul, și sunt încântat de acésta, când 'mi aduc a-minte că eram nevoit altă dată să merg ȕile întregi, ca să percurg o distanță mai depărtată.

D-lor, au fost curențe pentru a se face aceste îm-bunătățiri; va veni timpul, nu se póte ca să nu vie, când se va ridica și biserica, acest ram de viéță mo-rală a religiunei nóstre naționale.

Tot în broșura de care v'am vorbit, am vădut și am simțit mare bucurie că se recomandă corpului de judecători moralitatea; căci, D-lor, ce 'i trebuie unui judecător? 'I trebuie ca moralitate, frica de Dumnezeu și iubirea aprópelui să fie sădită și înrădăcinită în inima lui; și acestea sunt principii evangelice. Veđi, D-le Mârzescu, că religiunea și biserica are viitor în țera noastră, ca fundament al justiției.

Venim acum la cestiunea autocefaliei bisericei. Se tot silesce D. Mârzescu, să dovedéscă că demarșele ce s'aũ făcut pentru a ne împăca cu Patriarhia din Constantinopole și cu tótă biserica ortodoxă a Răsăritului.....

D. G. Mârzescu: Nu sciam că v'ați stricat cu biserica ortodoxă.

P. S. S. Episcopul de Roman: D-lor, de cum am început a avea pricepere și am putut învârti un condeiaș în mână, eũ am fost cel dinteiũ care am susținut tare credința noastră națională, că biserica noastră este *independentă*, și acéstă credință nu am inventat-o noi cei de astăđi, ea a fost clironomisită. Cei ce aũ cetit istoria sciũ că noi de vécuri am avut *biserică autocefală*. Când venea de la Patriarh, saũ de aiurea de unde-va, vre-o pretenție atăcătoare în autocefalia bisericei noastre, atunci Mitropoliții și boerii noștri o respingeaũ. Și trebuie să sciți că Patriarhii în timpii trecuți aveaũ putere mare. Pentru ce? Pentru că eraũ aprópe de Sultanul, se bucuraũ de încrederea Sultanului; și orĩ câte ați đice D-vóstră, noi făceam parte din imperiul Sultanului, și când venea câte un trimis de la Sultanul în țerile noastre, de multe orĩ chiar Domnitorul țerei eșia înainte, descăleca și 'i da calul seũ, și 'l aducea cu alaiũ în capitală. Cu tóte acestea, în timpii aceia, când se făcea din partea Patriarhieii vre-o pretenție, care atingea dreptul bisericei noastre, se respingea. Tot așa s'a urmat necontenit până astăđi; tot în credințele ace-

lea am mers. Dar această independență exista numai pentru noi; căci cele-lalte biserici ortodoxe nu o recunoscea.

Eram independenți înăuntrul nostru, în afară însă nu eram priviți așa; și nu numai de Patriarh, dar toate cele-lalte biserici ortodoxe nu voiau să scie de autocefalia noastră. Când vorbeai cu alții de afară, ni diceai: unde vă sunt actele că sunteți *biserică autocefală*? Biserica Rusiei, de exemplu, are acte; istoria vă dovedesce că în secolul al 16-lea a fost un Sinod, unde a luat parte și doi Mitropoliți din țera românească și unde s'a declarat biserica Rusiei *autocefală*, și mai mult de cât atâta a ridicat-o la gradul de *Patriarhie*. Imperatul Petru cel mare însă a dis că nu merge bine cu Patriarhia și că voesce să fie în Rusia o administrațiune colegială, un st. Sinod care este și astăzi; și atunci era a trebuit să se convoce la Patriarhia ecumenică un alt Sinod, care a făcut o modificare în administrația bisericeii ortodoxe a Rusiei, înființând în locul Patriarhatului un Sinod și recunoscând toate drepturile care le-a avut Patriarhia Rusiei. Înainte Patriarhii din Rusia erau frați întru Hristos ai tuturor bisericilor autocefale. Acuma Sinodul bisericeii Rusiei este fratele în Hristos al tuturor bisericilor ortodoxe ale răsăritului.

În zilele noastre s'a făcut independința națiunii elene; trebuia dar să devie și biserica ei independentă; și fiind-că la început nu putea să se înțeleagă cu Patriarhia, s'a certat, s'a contestat alternativ între dânsese acele biserici vre-o două-deci de ani; în fine s'a făcut înțelegere și s'a recunoscut autocefalia bisericeii elene și trăesc în pace până în zilele noastre.

Dupe ce s'a făcut Serbia regat, unul dintre cele dintei acte a fost să și declare biserica *independentă și autocefală*. Patriarhul nu a făcut nici o

opunere, a recunoscut autocefalitatea bisericeii sârbe, și nimeni nu are să se amestece în cele bisericesci în Serbia. Dar această independență a trebuit s'o facă cunoscută la toate cele-lalte biserici, ca să fie și de ele recunoscută ast-fel.

Ei bine, și noi am fost aceia cărora Patriarhul ni-a dis în mai multe rânduri: de ce nu vă puneți pe cale frățescă cu Patriarhia? Pentru ce să se uite alții cu răcelă la țera și biserica D-vóstre, ca la niște ómenii cari nu voiți să țineți compt de cei-lalți creștinii ortodocși? Faceți o mică demarșă și fiți siguri că Patriarhia nu vă va refusa nimic. Noi tot am esitat; însă în cele din urmă Sinodul, în unire cu guvernul, care a înțeles foarte bine poziția bisericeii, am făcut, demarșurile cuvenite într'un mod cuviincios, și Patriarhul cu Sinodul lui a recunoscut că biserica noastră este autocefală pe destinele și pozițiunea sa și a comunicat acest lucru tuturor bisericilor ortodoxe; ast-fel că toți au recunoscut ceea ce noi recunoscusem de mult, dar alții nu vreau să recunoscă.

Ei, ce rău am făcut noi cu acesta?

Acum D-ta ni-ai citat dorințele Divanului *ad-hoc*. Acele dorinți au fost exprimate cu multă logică; ce se dice acolo? Se dice: dorim ca între alte îmbunătățiri să ni se *recunoscă* și autocefalia bisericeii noastre.

Va să dică noi simțiam că suntem *autocefali*, dar ni părea rău că nu ne recunoscea și alții; pentru că sunt unele atribute naționale care nu este destul să le recunoscem numai noi, ci trebuie să le recunoscă și alții.

D. G. Mârzescu: Dar noi nu recunoscem supremația Patriarhului de Constantinopole.

P. S. S. Episcopul de Roman: Sciți D-vóstre cum este constituită biserica ortodoxă? Biserica ortodoxă este un fel de confederațiune; nu poți să dici că biserica română, sau biserica sârbescă constitue

biserica ortodoxă, în particular fie-care, fără nici o legătură frățească între ele; căci precum în politică sunt confederațiuni, ca Elveția de exemplu, în care fie-care provincie sau canton 'și are autonomia sa, fără a rupe acel legământ general, care se respectă și de uniți și de alții și care face tăria lor, tot așa este și *biserica ortodoxă*; este ceva care trebuie să ne lege pe uniți cu alții, și mai mult de cât ori-ce este acea legătură de dragoste și de frăție a unei biserici către alta, și acesta face *unitatea* ortodoxismului.

Dar D. Mârzescu dice că s'ar fi călcat Constituțiunea, fiind-că ni s'a recunoscut autocefalia și ne-am împăcat cu Patriarhia. D-sa ni-a citit art. 21 din Constituțiune, în care se dice că biserica noastră se declară liberă și independentă de ori-ce chiriarhie. Așa este, acesta am susținut'o și noi, și am obținut ca și alții s'o recunoscă. Sciți că noi în independența noastră am declarat că suntem Regat....

D. G. Mârzescu: Dar biserica formeză Stat în Stat?

P. S. S. Episcopul de Roman: Nu, nu este Stat în Stat, o spun acesta numai ca un exemplu, căci am spus că sunt lucruri în biserică, ca și în Stat, care nu este destul să fie recunoscute de noi, ci trebuie să fie recunoscute și de alții. Când ne-am declarat, dic, independența și am declarat Regat țera noastră, ore destul a fost atâta? D-vostre ca ómeni politici sciți mai bine ce s'a mai făcut în urmă: a trebuit să fim recunoscuți și de Puteri și admiși ca Regat în familia celor-lalte state. Constituțiunea dice că biserica noastră 'și păstrează unitatea cu biserica ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor.

D. G. Mârzescu: Da.

P. S. S. Episcop de Roman: Apoi tocmai acesta ai scăpat din vedere D-ta, cu tóte că ești orator mare, cu tóte că ai fost anagnost la Mitropolitul Veniamin, precum ni-ai spus altă dată, cu tóte că ești

fecior de popă și pretinzi că le știi toate!... (Ilaritate, aplause).

Dar este o deosebire mare între D-ta, Mârzescu de astăzi și Mârzescu de când ai învățat a ceti la școala primară.

D. G. Mârzescu: Eă am învățat a ceti la un dascăl de biserică. (Ilaritate).

P. S. S. Episcopul de Roman: Este o deosebire mare între starea D-tale de atunci și între cea de astăzi. Astăzi, D-le Mârzescu, ești mare legist, doctor în drept, profesor la facultatea de drept, și este mare deosebire între știința acăsta și aceea ce avea D-ta ca anagnost, când abia știa să citească, și nu te-ai ocupat cu dogmele și organizarea bisericei ortodoxe, și îți voi dovedi cum ai scăpat din vedere un lucru foarte simplu, dar foarte important: păstrarea unității dogmelor cu biserică ecumenică a Răsăritului. Ia să vedem, să nu îți se pară că am aerul să îți fac catechisă...

D. G. Mârzescu: Nu e nimic, nu mă lepăd de satana. (Ilaritate).

P. S. S. Episcopul de Roman: Te întreb eă pe D-ta care sunt dogmele?, căci în Constituție se amintește de unitatea dogmatică. Dogmele sunt multe, dar eă vă voi cita un mic extract de dogmele care le-ai învățat și D-ta și pe care, dacă te rogi lui D-șeu, 'l recitezi. Acesta este: *Cred într'unul Dumneșeu. Ce șice Creșul la art. 9? Cred într'una șântă soborniceșcă și apostoliceșcă biserică*". Acăsta este dogma pentru care șiceam că ai uitat'o și care ne șice că trebuie păstrată unitatea dogmelor cu biserică ecumenică, cu biserică ortodoxă. Acăstă unitate dogmatică formeză legătura bisericei Răsăritului, din care facem și noi parte. Nu ne putem lepăda de dēnsa și a o preface cum îți ar plăcea D-tale. Trebuie să șinem șemă și de opiniunea celor care sunt de aceeși bi-

serică cu noi și cu cari formăm cu toții o *unitate*, o ortodoxie.

D-ta te-ai supărat că se dice în tomosul Patriarhiei că sântul Sinod să *pomenescă pe Patriarhul* din Constantinopol și pe cei-lalți Patriarhi în toate bisericile independente. Apoi așa este datoria creștină; de ce să te superi D-ta? *Unitatea* acésta am avut'o și noi în România. Înainte Mitropolitul când liturgisa pomenea numai pe Patriarhul ecumenic și prin acésta arăta mai multă dependență morală; acum noi pomenim *toate bisericile ortodoxe*, nu numai pe Patriarhul din Constantinople. Sinodul care represintă autocefalia bisericeii noastre pomeneste pe Patriarhul din Constantinopol și pe toți cei-lalți Patriarhi și pe toate Sinódele celor-lalte biserici, rusă, sêrbă, grécă etc. Acésta însemnă *egalitate*, acésta pomenire însemnă *păstrarea unității bisericeii*.

D-ta în discursul D-tale de ieri ai mai vorbit de diferite corespondințe ce s'au urmat cu Patriarhia din Constantinople, chiar și de lucruri politice, precum a fost aceea contra *unirei* noastre politice, corespondență de care ne-am revoltat cu toții, pe când noi munceam pentru *unire* la Iași și în totă Moldova și Muntenia.

Dar D-ta nu erai încă pe scena politică atunci. Noi scim cât am suferit pentru *unire* atunci, acésta *unire* atât de iubită și dragă nouă. (Aplause).

Patriarhul—pus la cale din ordinul Sultanului— a trimis o carte amenințând cu excomunicarea pe Mitropolit și Episcopii aceia cari se puseseră în fruntea mișcării naționale; Mitropolitul însă a respins acésta ingerință a Patriarhiei în ale țerei noastre. D-lor, acésta nu era afacere de biserică, era *politică* și de aceia ne am indignat toți. Acum Patriarhul nu mai are să facă cu noi politică; însă étă ce pôte face: pôte a se ivi trebuinți bisericești ca să provóce consultări între Patriarhie și alte biserici ortodoxe.

Atunci se poate să fim și noi consultați, de exemplu într'o cestiune dohovnicăscă, dogmatică sau de disciplină, și atunci să nu cređi D-ta că facem comploturi și conspirări! Prin acésta ne facem o datorie frățească, creștinăscă de *unitate a bisericeii* către tóte bisericile orientale. De asemenea Sinodul nostru întreg la o împrejurare óre-care poate să se adreseze către Patriarhia din Constantinopole, care este centrul bisericeii ortodoxe, un centru inofensiv, dar care exprimă o idee mare. (Aplause).

Póte să vie împrejurarea să se convóce un Sinod pentru unele trebuințe însemnate ale bisericeii ortodoxe de Răsărit, în Constantinopol, în Atena, în Petersburg, în București, sau în altă țéră ortodoxă. Așa a fost tot-déuna. D-lor, în istoria nóstră, cât de greú a fost trecutul nostru, tradiția acésta s'a păstrat. D-lor, s'a ținut un asemenea *Sinod* și la Iași, și istoria bisericeii nóstre nu este scrisă, nu este cunoscută, ceea ce este o pagubă mare, căci avem un trecut frumos, însemnat în istoria și în biserica orientului. Orientul ni datoréză nouě fórte mult și bisericesce și politicesce. Ei, ce voești D-ta? Să rupem noi legăturile acestea seculare? Noi nu dorim acésta. (Aplause). Prin urmare veđi bine că D-ta nu ești în Constituțiune. (Aplause). Noi nu te vom asculta ca să rupem unitatea bisericeii, nu vom merge cu D-ta. (Aplause). Constituția nóstră respectă ortodoxia. Te ai convins D-ta acum?

D. G. Mârzescu: De loc. (Ilaritate).

P. S. Episcop de Roman: Atunci de geaba vorbim pentru D-ta, căci nu te póte nimeni covinge. (Rîsete).

D-lor, viú în fața D-vóstre și a țerei întregi și fac complimentul meú fórte profund ministerului care a făcut acest mare bine ortodoxiei în general și bisericeii române în parte. (Aplause). Nu ca D-ta, D-le

Mârzescu, care vreî să faci un act de acusațiune pentru acésta înfrățire și împăciuire a bisericeî.

Étă, D-lor, v'am spus că *unitatea bisericeî* este în dogma: „*Cred în sânta sobornicéscă și apostoléscă biserică*“. Și să nu credeți că acésta este un lucru politic. Așa a fost tot-déuna și așa va fi pe câtă vreme țera nóstră va fi ortodoxă și biserica va rămânea ast-fel.

Dorința Divanului *ad-hoc*? Eî! vine D-luî cu dorințele Divanului *ad-hoc* și 'mî face acusațiuni personal mie, în privința modului cum Constituția și legea din 72 a regulat formarea Sinodului. Dar, D-lor, ce ați dice D-vóstră, de orî cine care s'ar duce, de exemplu, la un tribunal să apere o causă și, în loc să caute paragrafe de legî, ar eși cu lista dorințelor Divanului *ad-hoc*?! Ar avea vre-o valóre aceea înaintea judecătorilor? (Aplause). Așa ai făcut și D-ta, D-le Mârzescu. Noi am putut să dorim multe lucruri, și multe ni-a scăpat din vedere atunci și le-am făcut fără să ne fi gândit mult și să ne fi mărginit numai la cele rostite în Divanul *ad-hoc*. Multe din acele dorințe le-am prefăcut cu totul de cum s'a đis atunci. Atunci se mențineau suizeranitatea Porței otomane, și acum suntem Regat ndependent.

Mi se pare că în acele dorințe se dicea și *inamovibilitatea judecătorilor*. Eî bine, sunt 30 de anî de atunci, și încă nu am ajuns la *inamovibilitatea* judecătorilor. De ce nu dați în judecată ministerul că n'a aplicat dorința Divanului *ad-hoc* din Moldova? Sunt dorinți care încă nu s'aú putut realisa; așa mai este d. e grănițarea țerei. Eî! nu am putut s'o facem. De ce nu acusați ministerul și pentru acésta? Nu 'l acusi, fiind-că sciî că și D-ta când vei fi ministru nu ai să o poți face lesne.

În privința dorințelor acelora de la Divanul *ad-hoc*, m'a citat D. Mârzescu și mă citéză neconținut pe mine...

D. G. Mârzescu: Pe cine să citez?

P. S. S. Episcopul de Roman, Melhisedec: Și în Cameră un om însemnat, bărbat de Stat al nostru, s'a raportat la mine ȃicȃnd cȃ sunt neconsecuent, cȃ am iscȃlit atunci și am propus un amendament în care exprimam dorința ca și preoții de mir să fie reprezentați în Sinod. Așa este, nu pot să tȃgȃduesc. S'a amintit acest cas chiar în petiția ce a adresat acum de curȃnd un preot din Iași cȃtre I. P. S. Mitropolit al Moldovei și pe care a citit'o de la tribună D. Mârzescu. Mi s'a imputat cȃ sunt neconsecuent, cȃ nu voesc să fac precum m'am angajat atunci. Părintele Mitropolit al Moldovei nu era la Divanul *ad-hoc*...

D. G. Mârzescu: Părintele Mitropolit Primat era.

P. S. S. Episcopul de Roman, Melhisedec: Da, Părintele Mitropolit Primat Calinic era. La acȃsta pot rȃspunde scurt. Sunt aprȃpe 30 de ani atunci; noi atunci, în entuziasmul nostru cel mare de a ridica țera nȃstrȃ, de a o înzestra cu tȃte bunurile cȃte ni treceaũ prin minte, fȃrȃ a judeca mult, am emis multe idei. Dar chiar eũ care eram persȃnȃ bisericȃscȃ vȃ spun drept cȃ nu aveam idee deplinȃ ce va să ȃicȃ un *Sinod*; era o cestiune care nu era la ordinea ȃilei în țera la noi, nu era studiatȃ și cu atȃt mai puțin încercatȃ.

Eram atunci director la un seminar; preoții de mir m'aũ ales, mȃ iubeaũ; am primit onȃrea și eram dator să ȃic ceva și pentru dȃnșii și am ȃis din tȃtȃ sinceritatea, cȃci credeam cȃ se pȃte face.

Ei D-lor! nu este ȃre permis unui om dupȃ 10, 15 ani să revie de la o idee greșitȃ care a avut-o, dupȃ ce a vȃdut bine lucrul.

Este acȃsta o crimȃ? Nu sunt din aceia cari ȃic cȃ un om dacȃ a greșit o datȃ, să rȃmȃe în acea greșȃlȃ ca să se numȃscȃ consecuent. Am avut o idee greșitȃ.

Eū nu sunt infailibil, și ȃic cȃ orȃ-ce om se pȃte ȃnșela. Eū admit cȃ am avut o idee greșitȃ, cȃcȃ studiind pe urmȃ lucrul, am vȃduț cȃ fusesem luat de acel elan mare de care eram condușȃ cu toșȃi pe atunci, cȃcȃ cum v'am mai spus, orȃ-ce idee nouȃ, care ni se pȃrea mare și ni venea ȃn minte, noi voiam sȃ fie aplicatȃ ȃn țȃrȃ la noi.

D. Eug. Stȃtescu: La 48 se cerea ȃmpȃmȃntenirea tuturor evreilor!... Realisatu-s'a?... Poftim, mȃ rog, de mai pune astȃ-ȃȃ ȃcȃsta ȃn program!

P. S. S. P. Melhisedec, Episcopul de Roman: Acum sȃ vȃ spun de ce numai sunt pentru acel amendament de la Divanul *ad-hoc*.

D-lor, la noi țȃra a fost fȃrte mișcatȃ de ideile de reforme și de dorinșele cele mari. Plinȃ de poesie și de ilusiuni exprimate la Divanul *ad-hoc*, mai cu sȃmȃ ȃn Moldova, ȃndatȃ ce țȃra a ȃnceput a cȃpȃta tȃrȃmul politic, a și ȃnceput a realisa dorinșele sale, și necontenit pȃnȃ astȃȃȃ se tot realisȃzȃ dorinșele și trebuinșele societȃșei nȃstre, și se vor realisa și pe viitor. Una dintre ideile care s'aȃ realizat dupȃ dorinșȃ poporului a fost organisarea bisericeȃi, dupȃ cum s'a cerut la Divanul *ad-hoc*.

ȃn lovitura de Stat de la 64 scișȃ cȃ s'a fȃcut o sumȃ de legȃ de cȃtre consiliul de Stat.

O voce: Cu duiumul.

P. S. S. P. Melhisedec, Episcopul de Roman: Cu duiumul; nu voiȃ sȃ critic, ȃcȃsta pȃte cȃ a fost un bine la ȃnceput, dar voiȃ sȃ vȃ spun cȃ atunci ni s'a fȃcut și legea bisericeȃi fȃrȃ nici un consult. Sciȃ cum s'a petrecut lucrul.

ȃn consiliul de Stat era ȃntre alșȃ și rȃposatul Laurian, un om fȃrte stimabil cum 'l cunȃscem cu toșȃi.

Toșȃ cei-lalșȃ colegȃ ai lui s'a ȃdresat cȃtre dȃnsul și 'ȃ-a, ȃis: „sȃ ne fȃcȃ un proiect de lege, cum sȃ se organizeze biserica romȃnȃ“, Laurian scia ce se fȃcea pe atunci ȃn Ardeal de un Episcop mare, nemu-

ritorul Șaguna, care a făcut mare bine națiunii și bisericeii române din Transilvania. Acea organizare a bisericeii transilvane era o organizare națională reclamată de trebuințele locale ca să pótă trăi biată națiune română acolo pintre unguri și pintre nemți. Prin acea organizație s'a făcut mai multe Sinóde. In loc să le ȑică, ca la noi, consiliu județiene, consiliu comunale, primării, adunare legilativă, Senat, tóte aceste instituțiuni naționale le-aũ prefăcut în Sinóde: Sinodul parohial compus din paroh și fruntașii sã-teni, Sinodul presbiterial sau al protopopului, Sinodul episcopal ca centru într'o eparhie; Sinodul arhidiocesian cel mai mare, și în fine *Sinodul spiritual*, adică al Episcopilor cu Mitropolitul în frunte.

Nu mă întind mai mult asupra acestei organizații, Vedeți care era ținta ei sub formă bisericească.

Răposatul Laurian care scia de tóte multe altele, dar de cele bisericesci nu scia, cunoscând acéstă lucrare din Transilvania, a luat-o gata și ni-a făcut Sinódele Episcopale și Sinodul central.

Cum să fie alegerea? S'a ȑis ca să ȑea parte la alegere și în Sinod o mulțime de preo'i, profesorii de la universitate și seminarii etc.

Ast-fel a făcut un proiect cum a creȑut, l-a cetit in consiliul de Stat, l-aũ aprobat toți, fiind-că nu aveaũ nici o idee despre biserică. A venit în urmă la Domn, s'a decretat și s'a pus în aplicare; când la aplicare eram noi acolo vre-o ȑece Episcopi și mai eraũ vre-o 34 preoți de mir. Ei, ce aveam să facem noi acolo? fiind-că nu aveam nimic de făcut. Dincolo de Carpați Sinódele acelea 'și aũ cuvântul lor de a fi, 'și întrețin șcólele, 'și crează și controléază fondurile pentru școli și biserici, acolo este centrul naționalității. Dar aici la noi averile s'aũ luat de la biserică, școlile s'aũ luat și chiar seminarele; noi clerul nu avem nimic. Ce ni-a rămas nouă? Să judecăm persoanele clericale cele vinovate, să regula-

mentăm în coprinsul canónelor bisericesci óre-care împrejurări, ce ni se par că este de trebuință pentru conducerea clerului nostru. Acestea sunt mai tóte atribuțiunile.

Dar să luăm șirul mai departe.

Care a fost rezultatul aceluï Sinod? A fost că era o confusiune. Nu se putea face nimic.

A auđit Domnitorul Cuza starea acésta și 'ı-a părut reũ. A spus'o singur: Am făcut reũ, vom îndrepta reũl.

Intru acésta s'a vęđut că biserica nóstră nu dispune singurá de dęnsa la nevoile ei. Sinodul acela n'a plăcut în tótă biserica ortodoxă a Ręsaritului, pentru că, afară de Transilvania unde pozițiunea țerei face o excepțiune, nicăeri nu era un Sinod ca acela din 1864. Din tóte părțile a venit desaprobări, și acele desaprobări aũ avut resunet chiar în mijlocul membrilor Sinodului. Aũ fost Episcopı și Arhieriei cari aũ declarat că nu întră în un asemenea Sinod, care nu este *canonic* și care ține a face desordine în ierarhia bisericéscă. Chiar preoți aũ protestat. 'Mı aduc aminte bine de un protopop de la Argeș, că ni a trântit pe masă un protest în contra Sinodului fórte fulgerátór și n'a mai intrat în Sinod. Vre-o câți-va Arhieriei asemenea aũ protestat, și n'aũ vrut să participe; chiar bętrânul Mitropolit Primat Nifon s'a lepădat de acel Sinod și n'a mai voit să'l presideze.

Ce trebuea să facem cu un asemenea Sinod?

Făgăduințele date de Cuza nu s'aũ îndeplinit, sfârșindu-i-se Domnia, și noi am ręmas tot cu acel Sinod. Era o lege. Venea anul următor și ministrul trebuia să'l convóce; dar ce rezultat a fost? Ministrul nu ni-a dat nici un sfat, pentru că era reũ vęđut acel Sinod și în țeră și afară din țeră.

Am lucrat noi câte ceva; nu a întors niminea vre-o luare aminte; așa în cât biserica a ręmas nici cu organisarea de mai nainte, nici cu cea nouă.

S'aũ mai făcut și alte abateri de la datinile ortodoxiei: s'a făcut o lege ca Episcopii și Mitropoliții să se numescă de a dreptul de guvern fără alegere, ca amployații ordinari ai Statului; și acesta a cauzat o mișcare și o nemulțemire atât în țeră la noi, cât și în cele-lalte țeri ortodoxe; ne numeaũ *necanonică*.

Am avut și eũ nenorocirea saũ norocirea, nu sciũ cum să ȃic, ca să fiũ unul din Episcopii aceia *necanonică*. Veneam în Senat și mi se ȃicea — nu voiũ să numesc pe niminea — ești *necanonic*, nu te recunosce țera, du-te la acela care te-a făcut Episcop. Chiar în discuțiunea publică în Senat mi s'a făcut asemenea imputări, cu tóte că exista o lege bună saũ rea, făcută de națiune, în puterea căriea eũ stam acolo în Senat; dar de geaba, nu voiaũ să scie de dênsa. Acéstă stare neregulată a bisericei nóstre a continuat o serie de ani, de la 1864 până la 1873. Nu eraũ nici Episcopii *canonici*, nici Sinod canonic. Sinodul nici s'a mai convocat. Vrajba în biserică era mare. Spre a curma acéstă stare tristă și anormală a bisericei nóstre ortodoxe române, la finele anului 1872, guvernul conservator, care găsise acéstă stare tristă a bisericei și-a făcut o datorie mare de conștiință, prin legea votată de Corpurile legiuitoare pentru organisarea bisericei nóstre, și anume: pentru reîntroducerea sistemului canonic tradițional de a se alege Mitropoliții și Episcopii și a se pune pe vieță, precum și pentru instituirea Sinodului pe bazele canonice. Acéstă cale înțeleptă a împăcat biserică noastră și înăuntru și în afară. Pentru acéstă mare bine-facere eũ declar înaintea D-vóstre recunoscință partidului conservator și Majestăței Sale Regelui nostru. Acéstă lege a regulat biserică noastră, punên-d'o pe o temelie tare. Ast-fel s'aũ stabilit adevératele base ale existenței nóstre bisericesci dupe canóne și dupe cum este biserică ortodoxă și în cele-lalte țeri

ortodoxe. S'a făcut acésta lege dupe atâtea încercări și suferințe.

Ei D-lor! eă sunt de 25 ani Episcop, am căpătat multă experiență, și acum viă să vă spun ce am întimpinat până când să ved că se împacă țera și biserica ortodoxă, care este în tóte țerile una și singură biserică ortodoxă apostolică.

Acum, D-lor, a venit o altă generațiune mai tēnără, care nu scie acestea; dar noi cei bătrēni, carii am luat parte la cele petrecute, ne aducem aminte de ele și le spunem în auđul tuturor.

Generația tēnără spune astăđi că la Divanul *ad-hoc* s'a dorit ca și preoții de mir să iewa parte în Sinod, căci alt-fel este o înjosire pentru clerul de mir că Episcopii sunt nișce despoți, că nu 'i daă drepturi, că voesc să le iewa libertatea, că nu voim să li se îmbunătățescă pozițiunea lor materială, etc., așa dupe cum acum și D. Mârzescu, prietenul meă, necontenit vine și spune în Senat la toți: de ce nu aduceți și pe preoți în Sinod? De ce 'i lăsați sub despotismul Episcopilor?. Chiar am vedut un program circulând în đilele din urmă, ca expresiune de multe dorințe ce sunt de realizat și între care este și îmbunătățirea clerului de mir, și scóterea lui de sub omnipotența Episcopilor și adus în Sinod. D-lor, le auđiți, le înțelegeți; nu voiă să đic nimic mai mult!.... Tóte acestea nu sunt din sinceritate, și de altă parte sunt din necunoscință de causă, din nestudiarea cestiunei.

S'a mai đis, D-lor, de D. Mârzescu, adresându-se către Episcopii, saă precum ne numesce D-lui, prelați, că ce este acésta putere spirituală în Stat? Căci o dată ce este puterea legilor și a Constituțiunei, nu mai are cuvēnt de a fi și acea putere bisericésă. Ei bine, D-lor, las că în țeră și dupe Constituțiune nu este numai o putere — sciți că le-ați împărțit în trei puterile Statului nostru: legislativă, executivă și judecătóresă, — dar puterea spirituală nu este și nici

nu are nevoie să fie înscrisă în Constituțiune; ea este înscrisă în conștiința D-vóstre; este o putere, o autoritate morală, biserica este religiunea care este o putere prin ea însăși....

D. G. Mârzescu: Fórté vė încurcați aci.

P. S. S. Episcopul de Roman: Nu mă încurc de loc.

Această putere spirituală va exista tot-déuna, căci este sădită în inima omului și în tradițiunile noastre strămoșesci. Ea este chiar în Constituțiune; fiindcă e destul că se dice acolo: *Religiunea ortodoxă a Răsăritului este religiunea dominantă a Statului Român.* „Biserica ortodoxă română este și rămâne neatârnată de orî-ce chiriarchie străină, păstrându'și înse unitatea cu biserica ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor.”

Are să existe, D-lor, biserica noastră națională; dar fericit va fi acela, póte că D-ta când veți fi ministru, care va pune acéstă biserică în adevărata ei pozițiune, ca să fie o adevărată putere morală, dupe cum trebuie să fie. Căci, D-lor, acésta este o putere care nu se bate nicî cu puterea administrativă, nicî cu puterea judiciară, nicî cu cea militară, dar se bate cu duhurile cele necurate. (Ilaritate, applause)... Și fiindcă duhurile necurate vor exista în țéră trebuie să existe și biserica spre a le risipi. Vin acum la congresul preoților din Focșani. Ei, D-lor senatori, congresul preoților, acésta éráși este o idee nouă. Etă de unde provine acésta: este cine-va în țéră care vrea să facă din preoți un cal de bătae, un instrument de agitație; nu sciū pentru ce nu 'i lasă pe ómenî în pace! Sciū de la Iași că nóptea 'i adună, nu sciū cine, 'i învață, li spune fel de fel de lucruri, li face jelbî și le vără în cap fel de fel de idei.

D. G. Mârzescu: Duh necurat este acela. (Ilaritate).

P. S. S. Episcopul de Roman: Da, în adevăr că este necurat, căci vrea să facă resbel contra Episco-

pilor, a legilor și canónelor. Trebuie însă să spun spre onórea preoților, că chiar în Iași unde este acel *duh necurat*, cum 'l numi D. Mârzescu, știți câți preuți se duc la acele întruniri? Numai vre-o dece bieți preoți, aceia cari s'añ ademenit de făgăduelile cele mari că li se va îmbunătăți sórta lor materială. Étä o cestiune fórte grea, cu care știu că se ocupă mai toți și cu serioșitate, dar numai spre a o exploata momentan pentru alte scopuri cu totul lăturale și streine de preoți. Știu de asemenea că se ocupă și guvernul, căci toți dorim să se facă ceva în acéștä privință.

Nu fac însă bine aceia cari exploatează acéștä cestiune și o împing așa de departe; căci toți recunosc că poziția preotului demir trebuie îmbunătățită. Dar știți, D-lor, ce trebuie pentru acéștä? Trebuie 10,000.000, ca să faci preotului o mică pozițiune, să 'i faci 500 lei pe an, să dai bisericeii o mică sumă pentru reparații și întrețineri, să plătești doi cântăreți și altele; pentru acestea tóte trebuesc 10,000,000 pe an și nu știu dacă acele 10,000,000 se vor găsi în grabă; și de aceea trebuie să recunóscem cu toții că trebuie așteptare, încă ceva răbdare.

Pentru acéștä noi Episcopii tot-déuna ȃdicem preoților: aveți dreptate, sórta vóstră trebuie îmbunătățită; dar étă cum stañ lucrurile, nu trebuie să vă gândiți numai la voi înși-vă, ci și la aceia de la cari aũ să se ȃea miliónele. Fiți ómenii de ordine, fiți exemplu de legalitate și de moralitate, faceți-vă prin conduita vóstră preoțescă tot mai iubiți și resplătirea va veni, trebuie să vină. Nu faceți fapte care vă degradează și vă deconsideră înaintea ómenilor cu sentimente creștine. Noi silim la tótă ocasiunea ca să le insuflăm încrederea în guvern și în Corpurile legiuítóre ale națiuneii.

Dar, D-lor, s'aũ găsit alți ómenii, cari li-aũ ȃis : nu 'i ascultați pe Episcopi, ei sunt despoții voștri,

ei sunt tiranii voștri, ei în Sinod au toate averile, toate miliónele în mână și pot face tot, dar nu vor!

Apoi, D-lor, știți foarte bine că noi în Sinod nu avem nici un ban, de și am auzit că se pregătește chiar o interpelare pentru multele diurne ce se primesc la Sinod și mulții bani cari se cheltuesc acolo, însă noi nu primim nimic.

Dar, D-lor, acei cari fac asemenea zizanii și ațărări între preoți, nu au sentimente nici românesci, nici creștine, ci vor numai să resvrătescă clerul nostru.

Ași mai avea de țin multe, dar las ca țera să mă judece și mă opresc aci. (Aplause).

DISCURSUL

INALT PEA SĂNȚITULUI MITROPOLIT AL MOLDOVEI ȘI SUCEVEI,
rostit în ședința de la 5 Decembrie, 1885.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei: D-lor senatori, să nu vă mirați că mă vedeți și pe mine urcat la această tribună, în urma unui orator ca D. Mârzescu, atât de a toate știutor. Dar pentru că sunt 4 zile de când asistăm aci pe această bancă la toate apostrofările, la toate aserțiunile D-sale necorecte și neîntemeiate, noi suntem în drept și datorii să răspundem, pentru ca să luminăm opiniunea publică. Dar noi nu suntem obișnuiți să vorbim cu figuri oratorice, așa în cât de multe ori, pentru publicul necunoscător de cestiunea despre care este vorba, devin aceste aserțiuni, ertați-mi expresiunea, ca niște fantasmagorii, tot așa precum istoria ni spune că s'a întâmplat acum aproape 100 de ani în zilele Impărătesei Ecaterina a Rusiei, când un puternic al zilei din acea epocă, a dus-o să se plimbe prin provinciile de curând câștigate și i arăta în depărtare sate și orașe pe care le credea că sunt în realitate și ele nu erau de cât niște imagini.

Din tot ceea ce a vorbit onor. D. Mârzescu asupra

multor materii..., și când ȳic materii, 'mă vine în minte să le asemăn cu mărfurile din prăvălii, pe mine m'a impresionat mai cu sémă două cuvinte. Mai alaltă-eră când s'a adresat către banca ministerială și când a făcut rechisitoriul tuturor miniștrilor, s'a adresat D-lui ministru de resbel și i-a ȳis că în interesul armatei i atrage atențiunea ca să aibă *ordine și disciplină*.

Ei, aceste două cuvinte pe mine m'aun fermecat, m'aun vrăjit. Dar, din tóte câte a vorbit de 4 ȳile, de Lună până astăȳi Joi, din tóte acușatiunile care le-a adus autorității bisericesci și S-tului Sinod, prelațiilor în parte, am căȳut sub o altă impresiune, mi-am adus aminte de niște cuvinte ale unui mare părinte al bisericeii..., și să 'mă permită onor. D. Mărzescu și mie, cu totă omni-sciința D-sale, pentru că a citat pe un mare părinte al bisericeii, pe st. Atanasie, — să citez și eun pe st. Ión Gură-de-aur.

S-tul Ión Gură-de-aur, într'o ocașiune dată, a exprimat niște memorabile cuvinte, care sunt scrise într'un discurs al seun :

„Éráși Irodiada se turbură, éráși se turbéză, éráși „jócă, éráși capul lui Ión Botezătorul îl cere de la „Irod.“

Sub acéstă impresiune am rămas eun din tóte cele ȳise de D. Mărzescu de 4 ȳile și până astăȳi, căci credeam că D. Mărzescu va fi încetat cu acușatiunile și incriminațiunile sale.

Ei, D-le Mărzescu, biserica de la început, încă din pruncia Mântuitorului Isus Christos, a trecut pe sub felurite persecuțiuni.

Isus Christos prunc a fost dus în Egipt, pentru că Irod căuta să'l omóre. Ca creștină, toți cunósceți istoria santei evangeliă în acéstă privința.

După mórtea lui Irod, la întórcerea sa a dat peste Archelaun, fiul lui Irod, și pentru acésta nu a stat în Iudea unde se născuse, ci a fost silit să mérgă în Galilea.

Dar biserica fiind întemeiată pe pétra credinței, dupe cum a ȕis Mântuitorul, a fost persecutată, și tot-déuna a stat și va sta, căci cerul și pământul vor trece, a ȕis Isus Christos, dar cuvintele mele nu vor trece. Iroȕi de aceștia și Irodiade aũ fost mulțimi nenumărate și vor fi; biserica însă tot-déuna va triumfa.

Am tot cugetat să înțeleg de ce D. Mârzescu vorbește ast-fel, căci și în anul trecut D-sa a venit la tribuna onor. Senat tot cu acéstă pledoarie, și am căutat să aflu care este cauza ce face pe D. Mârzescu să critice aședemintele nóstre bisericesci și canonic, să acuse autoritatea bisericeii (S-tul Sinod), să critice cu multă îndrăsnélă chiar principiile religiunei nóstre creștine ortodoxe, să le găséscă rele în catechismul care se învață în școlă. Să 'mă permită D. Mârzescu ca să'i spun și eũ aci în public convingerea care mi-am făcut'o eũ asupra agitațiunei D-sale în acéstă privință.

D. Mârzescu este fiul predilect al unei foite din Iași, care este de sine declarată de ateistă, socialistă și anarchistă. V'am cetit tot de la acéstă tribună acum un an catechismul acelei foite. Acea foită nu voesce să fie nici religiune, nici autorități, nimic în țéră, ci luptă ca să facă tablă rasă de tot ce există cu autoritate.

D. G. Mârzescu: Nu este așa.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei: Póte voiți să împrespătez în memoria D-lor senatori catechismul ce v'am citit acum un an...

D. G. Mârzescu: Nu este al meũ.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei: Eũ 'ți voiũ dovedi că este și al D-tale: D-ta ești fiul predilect al acelei foite, acea foită v'a susținut candidatura în alegerea de senator al Iașilor și preoții aũ votat pentru D-ta. Vedeți dar, D-lor senatori, că D. Mârzescu este consecinte întru a'si plăti tributul seũ de recunos-

cință către acea foiță susținând principiile ei, erau către preoți pentru ași ține angajate voturile lor pe viitor. Pentru mine însă este o enigmă neînțelăsă, cum se face acest maritagiu monstruos al ateismului cu preoții cari sunt apostolii păcei, ai ordinei, ai disciplinei?! Acesta este cauza pentru care D. Mârzescu pledază cu atâta foc pentru bieții preoți, cum îi mângâie D-sa, și voesce să arate pozițiunea preoților ca cea mai nenorocită, Apoi nu este așa. Acea foiță va să facă tablă rasă, cum am dis, din toate instituțiile care sunt astăzi în societate și a declarat rebel tuturor autorităților și guvernelor, și autorităților administrative și autorităților judecătorești și religioase, și chiar bisericești; în toate vede numai rău, în toate vede fantasmagorii ce visază; și mă ertați ca să vă spun comparațiunea care am făcut-o eu între ideile ce propagă acea foiță: în tocmai ca cavalerul lui Cervantes care a plecat în țără călare pe o mârțogă, înarmat cu o lance lungă ca să stârpescă pe toți făcătorii de rele, și ori ce obiect vedea înaintea sa, copaci, mori de vânt, totul i se părea făcători de rele și tăbăra asupra-le cu lancea sa!

Pentru acea foiță toți sunt făcători de rele și guvern și administrație și religione și tot. Numai acei scriitori de la acea foiță sunt înțelepți și în toate știutori. Încă o comparațiune am să fac. 'Mi aduc aminte că în copilăria mea era aici în Bucuresci acum vre-o 55 sau 60 de ani, un biet maniac pe care 'l chema și Manea și care se plimba pe ulițele Bucurescilor, când cu mâinile în buzunar, când la spate, când bătându-se în piept, și dicea: „*toți boerii să se prăpădescă, numai Manea să trăiescă.*“ Acesta este foița aceea ale cărei principii voesce să le propage D. Mârzescu. Toți sunt ignoranți înaintea acelei foite. Și pentru ca să probez că D. Mârzescu este discipolul acelor idei propagate prin această foiță, vă aduceți aminte că chiar alaltă-eri D-sa s'a adresat

către banca prelaților dicându-ne: ignoranță!. Apoi, D-le Mârzescu, ignoranță pentru ignoranță, ignoranță și ignoranță.

A atacat D-sa Sinodul bisericeii noastre, că a conlucrat la recunoscerea autocefaliei bisericeii. Da, am lucrat și eram datorii să o facem. A citat și cuvintele mele pe care le-am ȃis în Sinod că mă simt fericit că am ajuns în ȃiua acésta ca să ved asigurată în mod formal autocefalia cea înaltă a bisericeii noastre. Nu voiŃ vorbi mult asupra acestui punct, fiind-că D. ministru de culte și P. S. S. Episcopul de Roman au vorbit în destul alaltă-erī, dar voiŃ ȃice și eŃ câte-va cuvinte, fiind-că D-sa a citat și a citit ce se scrie în istorie despre autocefalia bisericeii noastre române și în parte despre autocefalia bisericeii Moldovei. Cantemir spune că Mitropolitul Moldovei este ca un Patriarh și Patriarhul din Constantinopole nu se amestecă în nimic; el este ales de țéră și se face cunoscut Patriarhului de către Domn, și Patriarhul nu putea să ȃică că nu'l recunósce. Dar se scria acestea și ce aștepta cu mulțemire duhovnicéscă răspunsul Patriarhului cu bine-cuvêntarea sa întru semn de recunós cere, căci tária noastră, tária bisericeii creștine ortodoxe este, după cuvêntul apostolului, „*unirea duhului întru legătura dragosteii între tóte bisericile ortodoxe.*“

Vin acum la cestiunea preoților, pe care neîncetat o agită D. Mârzescu.

D. Mârzescu alaltă-erī a spus care este motivul pentru care D-sa pledéză acéstă cestiune cu atâta foc; D-sa v'a citit o petițiune a câtor-va preoți din Iași către Mitropolitul Moldovei, prin care cereau smerit și umilit ca să li se dea voie să mérgă la așa titluitul congres de la Focșani, petițiune făcută sub dictantul D-lui Mârzescu și póte scrisă de D-sa.

D. G. Mârzescu: O luați pe cuget acésta ?

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei: O ieŃ pe cuget,

căci ai citit'o alaltă-eri, și într'ênsa sunt tot acele aserțiuni, pe care de 4 zile și în tóte ocasiunile le repeți aici. Acea petițiune este sub-scrisă de câți-va preoți din Iași. Dar să vă citesc și eă convocarea-protest a întregului cler din Iași, a clerului celui pacinic, de ordine și disciplină, a celui cler care nu este sub bagheta magică a D-lui Mârzescu.

D. G. Mârzescu: Cu părintele Gavrilescu în cap, étă o am... (Ilaritate).

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei: Negreșit că trebuie să o ai. Da, cu părintele Gavrilescu, care este unul dintre preoții cei onorabili și pacinici. Preoții cei pacinici, cei de ordine și disciplina pe care o reclamă D. Mârzescu și pe care toți o susțin, căci acele cuvinte m'aă vrăjit și m'aă fermecat pe mine, cum am dis mai sus.

D. G. Mârzescu: Aceștia m'aă trimis aci, preoții cari sunt iscăliți aci m'aă votat.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei: Étă ce dice acei preoți de ordine (citesce).

Urméză aci semnăturile a 40 sau 50 preoți, însé nu acei cari l-aă votat pe D. Mârzescu, de vreme ce în petițiunea pe care o presintă și o preconiséză D. Mârzescu sunt numai 5, 6 sau 7, érá în protestul preoților de ordine și disciplină în contra acestora cu petițiunea D-lui Mârzescu figuréză semnăturile a peste 60 preoți și diaconî din Iași.

Étă dar cestiunea preoților de mir, cum se presintă în adevărata ei stare, érá nu dupe cum îi place D-lui Mârzescu să o descrie în fața țerei.

Este trebuință de ameliorarea clerului? Da, este, cu toți o recunóscem. Și chiar noi am luat prima inițiativă aci în Senat; eă singur am propus de la acéstă tribună îmbunătățirea materială a clerului, și m'am urcat la acéstă tribună cu consimțimêntul tuturor confrăților chiriarchi a Prea Sântitului Mitropolit-Primat și a celor-lalți frați Episcopi. Aici în Senat

s'a discutat, s'a amendat și s'a votat. Astăzi se află la Camera deputaților.

Dacă voiți cu atâta ardore îmbunătățirea pozițiunei materiale a clerului de mir, precum o dorim cu toții, apoi de ce faceți atâta sgomot, un sgomot care ajunge până la scandal? ! De ce, D-le Mârzescu, cu colegii D-tale, cu amicii politici de aici și din Camera deputaților, cu care vă înțelegeți, nu faceți un proiect așa cum voiți? Căci nici guvernul nu este în contra, nici Sinodul, nici nimenea. Formați un proiect pe calea legală și mergeți pe acea cale, érá nu pe calea acésta pe care D-vóstră umblați cu acușatiuni, povéțuind preoții a se aduna în congres, adunându'i nóptea în întruniri clandestine și povéțuindu'i ce să facă și răsvrátindu'i în contra autorității bisericeí. Dar D-luí Mârzescu i place calea agitațiunei și de aceea îndémná preoții de mir să se adune în asemenea mod. Acésta este ordinea și disciplina D-tale, D-le Mârzescu? Ți-ar plăcea D-tale, D-le Mârzescu, să te pomenești că auđi că se hotărásce oficerii să se adune în congres în cutare loc, la Focșani d. e. saú la Craiova? Oare să vedem ar fi permis acésta? Cred că acésta ar putea place D-luí Mârzescu, dar óre bine ar fi, ar fi conform cu acele principii pe care D-vóstră le exclamați tot-déuna, principii de ordine și de disciplină?

Ordinea și disciplina cere ca preoții să stea la parohia lor, la biserica lor și să stea în pace, cum ȃice preotul tot-déuna înaintea altarului: „*Cu pace D-luí să ne rugám, și să iubim unii pe alții*“. Dar acésta este iubirea ce propagă D-l Mârzescu în clerul mirén și monahal? Apoi ce este clerul monahal? Este el venit de peste țéri și de peste mări, nu este român? Pentru ce acéstă gónă în contra lui?!

Nu este patriotic acésta din partea D-vóstră, cu tóte că nu sunt orator, nici legist, dar sunt hrănit cu laptele bisericeí, cu laptele st. canóne; și ȃic că nu

este permis preoților să facă turburări. D-ta prin ceea ce faci voesci să sutragi pe o clasă a societății de la fireștii sei judecătorești, și mi se pare că este scris în legile fundamentale ale țerei „că nimenea nu poate să fie sustras de la fireștii sei judecătorești“.

Apoi cum te faci D-ta agitatorul preoților? Poate că voesci să 'ți asiguri voturile și pentru altă alegere? Acesta nu este patriotic. Am multe hârtii aci, dar le las; prin ele v'ași putea couvinge despre cele ce vorbesc, dar le las pentru că nu este nici timpul și pentru că mă împedică și vederea ochilor.

Stârșesc însă rugând mai ântăi pe D-șeu ca să lumineze pe toți bunii patrioți, și în parte pe D. Mârzescu să se liniștească, căci numai pe calea păcei, a unirei, a iubirei și a înfrățirei se întărește o societate, un stat.

Un orator mai alaltă-eri a pronunțat de pe această tribună cuvintele pe care și eă cu plăcere le repet: „*concordia res parvae crescunt, discordia vel maximae dilabuntur*“. Tot ast-fel dic și eă că prin unire, iubire și înfrățire putem merge departe, după cum ne învață și sânta Evangelie; numai ast-fel vom putea să ajungem la îmbunătățirile dorite de noi toți. (Aplause).

D-lor, am voit să vorbesc aceste cuvinte, pentru ca să nu se pară că noi ne sfim de a respunde. Cu tôte că s'a răspuns în destul de D. ministru al cultelor și de Episcopul de Roman, dar fiind-că cuvintele D-lui Mârzescu aă fost adresate chiar și către mine personal, m'am simțit dator a respunde, pentru ca să nu să dică că tăcerea este aprobare.

Am spus dar cuvintele mele, convincțiunile mele, și încă o dată declar că de la liniște și pace atârână tôte îmbunătățirea. Noi învățăm pe preoți să stea în pace și unire și fie-care să cunósca pe șefii sei. D-lor senatori, era un timp când în țeră aici și dincolo de Milcov — și acesta ni se spune prin tradiți-

une, — la anul nou boerii, funcționarii, toți magnații țerei, când se presenta înaintea Domnitorului 'l felicita în astfel: „Măria Ta, să dea D-deu că în zilele Măriei Tale să ni fie tot-deuna érna érnă și vara vară“. Prin acesta cei bătrâni voiau să înțelegă că totul să fie în ordine și disciplină.

În acei timpuri cei mai mici recunosc autoritatea și respectau pre cei mai mari și fie-care se silia a se recomanda prin bună purtare: acesta va să dică ordinea și disciplina pe care toți o voim, toți o iubim. Am dis.

Act de donațiune.

*Noi Iosif Bobulescu, Episcop al Râmnicului și
Noul Severin,*

Animat de dorința de a veni în ajutorul celor suferinși, și ca dovadă de dragostea creștină ce am pentru poporul județului Vâlcea, unde 'm-am scaunul episcopal, dăruiesc acestui județ lei noi șapte mi, No. 7000, în trei bonuri ale creditului funciar urban, și anume: unul de lei 1000, sub No. 8533; al doilea de lei 1000, sub No. 8534 și al treilea de lei 5000, sub No. 17,645.

Destinațiunea și condițiunile acestui dar sunt acestea:

Aceste bonuri vor sta în perpetuitate la Casa de depuneri și consemnațiunii, primind județul numai dobânda lor de 5%

Cu această dobândă de 5%, ce face anual lei 350, se va întreține în veci un pat în spitalul județului din Râmnicul-Vâlcea, pentru căutarea suferinșilor.

Acest pat va avea o tablă cu înscripțiunea:

„Dăruit de Prea Sântia Sa Iosif Bobulescu, Epis-

„cop Râmnicului și Nouului-Severin la anul 1885, luna
„Noemvire, ziua 14.“

Nici o preschimbare nu se poate face la condițiunile acestei donațiuni; în cas însă când bonurile ce dăruiesc ar eși la sorți, Comitetul permanent județian este obligat ca să cumpere alte bonuri, care să producă aceeși dobândă, dacă nu mai mult, spre a înlocui la Casa de consemnație pe cele eșite la sort.

Spre credință și paza celor aici stipulate, am subscris acest act de donațiune astăzi la anul 1885, luna Noemvire, ziua 14, care, dupe ce se va legalisa de onor. Tribunal și se vor îndeplini formele de acceptațiune, se va depune la Comitetul permanent al județului, împreună cu chitanța de depunerea bonurilor la Casa de consemnațiuni.

(Semnat) † **Episcop Iosif Râmnicu.**

Tribunalul Districtului. Vâlcea

No. 1135.

La 14 Noemvire, 1885, s'a primit din partea Prea S. Sale Episcopul Iosif Râmnicul suplica înreg. la No. 14,393, prin care a cerut a se autorisa un D-n judecător, pentru a se transporta la domiciliul P. S. Sale, spre a'î lua declarațiunile asupra acestui act de donațiune; fiind bolnav și în imposibilitate a se transporta la Tribunal a'î mărturisi, spre a se autentifica.

Tribunalul, prin jurnalul No. 4938/85, a delegat pe D-l Membru suplininte Petre Slăvitescu, ca însoțit de grefier să se transporte de urgență la domiciliul petiționarului, în acest oraș, spre a'î lua declarațiunile asupra disului act.

La 14 Noemvire, 1885, D-l Membru suplininte, prin adresa No. 48, înainteză procesul-verbal dresat la domiciliul petiționarului, P. S. Sa Parintele Episcop Iosif Râmnicu din acest oraș, cu data 14 Noemvire, 1885, prin care constată că însoțit de D-l Băbeanu,

grefierul acestui Tribunal, transportându-se la domiciliul P. S. Sale Iosif Râmnicu, Episcopul eparhiei Râmnicu Nou-Severin, care l are în casele catedralei st. Episcopii, unde a găsit pe Prea St. Sa bolnav în pat, suferind, dupe cum a declarat, de paralisiea mânei și piciorului drept, și dupe conversația ce a întreținut cu Prea St. Sa, vedându-l în întregimea facultăților mintale, i-a cetit în auzul și în fața Prea St. Sale actul seŭ de donațiune cu data de 14 Noemvire, 1885, prin care dărueste acestui județ lei noi șapte mii în trei bonuri ale creditului funciar urban, cu condiție ca aceste bonuri să stea în perpetuitate la Casa de consemnațiuni și din venitul lor să se întrețină un pat în spitalul județului din Râmnic; și Prea St. Sa l-a declarat că actul este propriu al Prea Sântiei Sale, făcut din liberă voință, că subscrierea dintr'ensul e făcută prin sigiliul Prea St. Sale, de ore ce, din cauza paralisiei, nu pôte să sub-scrie, cerënd a se autentifica actul conform legei.

Astăzi patru-spre-dece Noemvire, 1885, cetindu-se în complet sus citata adresă a D-lui Membru suplininte P. Slăvitescu, pe lângă care înainteză actul de donațiune cu data 14 Noemvire, 1885, al Prea Sântiei Sale Episcop Iosif Râmnicu și procesul-verbal dresat în localitate.

Tribunalul deliberând

și

Avënd în vedere cererea Prea St. Sale Episcopului Iosif Râmnicu din suplica înreg. la No. 14,393, de ași 14 Noemvire, 1885, de a se autentifica actul de donațiune al Prea St. Sale cu data 14 Noemvire, 1885, și a se transporta un D-n judecător la domiciliul seŭ, a i lua consimțimântul fiind bolnav și în neputință de a se transporta la Tribunal a l mărturisi;

Avënd în vedere jurnalul acestui Trib. No. 4938/85, prin care a delegat pe D-l Membru suplininte P. Slă-

vitescu să se transporte la domiciliul petiționarului a'î lua mărturisirile;

Având în vedere procesul-verbal cu data 14 Noemvire, 1885, dresat de D-l Membru suplininte P. Slăvitescu și D-l C. Băbeanu grefierul acestui tribunal, prin care constată că transportându-se însoțit de D-l Grefier la domiciliul petiționarului P. S. S. Iosif Rômnicu, Episcopul eparhiei Rômnicu Noul-Severin, care 'l are în casele catedralei St. Episcopii, unde găsindu'l bolnav în pat, suferind, dupe cum a declarat, de paralisia mânei și piciorului drept, și dupe conversația ce a întreținut cu P. S. Sa vedându'l în întregimea facultăților mintale, s'a citit în auđul și în fața Prea St. Sale actul seŭ de donațiune cu data de 14 Noemvire, 1885, prin care dărueste acestui județ lei noi șapte-mii, în trei bonuri ale creditului funciar urban, cu condițiune ca aceste bonuri se stea în perpetuitate la Casa de consemnațiuni și din venitul lor să se întreție un pat în spitalul județului din Rômnic, și Prea St. Sa a declarat că actul este propriŭ al Prea St. Sale, făcut din libera voință, că sub-scrierea dintr'ênsul e făcută prin sigiliul Prea St. Sale, dé ore ce, din cauza paralisiei, nu pôte să sub-scrie, cerênd a se autentifica actul conform legei;

In fața acestor declarațiuni și în basa art. 1171 c. c.,
Dă autenticitatea legală acestui act de donațiune.

[Semnați] *M. Petrescu, P. Slăvitescu*

[L. S. T.]

Grefier [s]. *C. Băbeanu*

P. Conformitate, Pr. *N. Ionescu*

ROMÂNIA

Direcția Cancelariei St. Episcopii Rômnic Noul-Severin

Copia acésta, fiind conformă cu originalul, se atestă.

1885 Decemvrie. 9.

p Directore *C. Olănescu.*

ad au

SESIUNEA DE TOMNA A ANULUI 1884.

Sumarul ședinței S-tului Sinod de la 18 Noembrie 1884.

După terminarea doxologiei făcută în catredala S-tei Mitropolii, Prea Sântiți Membri ai S-tului Sinod, cari se afla în Capitală, s'a întrunit în sala ședințelor, unde P. S. Archiereu Inocentie Ploestenu a săvârșit sântirea apei. Apoi D-l Ministru de Culte a dat cetire mesagiului Regal pentru deschiderea sesiunii de toamnă a S-tului Sinod. După acésta P. S. S. Vicarul S-tei Mitropolii, delegat fiind de I. P. S. Mitropolit Primat, care a fost împedecat de bôlă de a lua parte la ședință, citește discursul de deschidere.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei ocupând fotoliul de președinte, se face apelul nominal, la care răspund noe, absenți cincî. Ast-fel numărul membrilor prezenți nefiind complet, nu s'a putut ținea ședință, decidându-se a se întruni Prea Sântiții membri a doua zi, 19 Noembrie, la ora obicînită.

(S) † Președinte IOSIF. Mitropolitul Moldovei

(S.) † Secretar *Innocent M. Ploestenu.*

Sumarul ședinței S-tului Sinod de la 24 Noembrie 1884.

Ședința se deschide la orele 2 p. m. sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal la care răspund prezenți 13 fiind unul absent și unul suspendat.

Se citește prescriptul verbal al ultimei ședințe de la 9 Iunie sesiunea trecută 1884 și se aprobă.

I. P. S. Mitropolit Primat : Vă rog acum să 'mî dați voie să propun formarea biroului pentru actuala sesiune, consultând întru acésta pe I. P. S. Mitropolit al Moldovei precum

și pe toți P. P. S. S. Vostre decât admiteți opiniunea mea să numai perdem timpul în zadar, ci să considerăm ca realeși secretari ai biuroului și ca membri în comisiune tot pe P. P. S. S. din sesiunea trecută.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Și eș sunt de acéstă opiniune ca să poftim pe P. P. S. S. care aș făcut parte din comisiune să bine voiască a primi și pentru actuala sesiune asemenea serviciș.

P. S. Archiereul Silvestru Piteștenu. Mulțumim cu multă recunoștință I. I. P. P. S. S. Mitropoliș precum și P. P. S. S. Vostre pentru distinsa încredere ce tot d'a una aș bine voit a avea și aveș și acum în noi.

Dar în acelaș timp, rugăm pe Sântul Sinod ca să fie condescendent în casurș când prin împrejurărș nu s'ar putea face totul așa după cum și noi am dori să se facă, și să trecă cu vederea greșelele ce s'ar putea face din scăpare de vedere.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. P. P. S. S. Secretariș să nu aibă nicș o îndoială despre acéstă.

Noș cu mulțumire apreciem ostenelele care și le-aș dat.

P. S. Episcop al Argeșului. Noi tot d'a una am fost mulțumiș de lucrărșle P. P. S. S. Secretariș. — S-tul Sinod în unanimitate aprobă ca Secretariș și comisiunile să se compună tot ca în sesiunea trecută din aceiaș P. P. S. S. membri.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Aș ruga pe P. P. S. S. Secretariș să bine voiască a da mai întâi citire prescriptului verbal al ședinșei de deschidere cu decretul Regal și apoi a anunța comunicărșle.

P. S. Innocentie Ploeshenu unul dintre secretariș dă citire prescriptului verbal ședinșei de la 18 curent și se aprobă.

Se comunică de la biuroș petișiunea preotului M. Caraiman din comuna și vișă, Eparchia Dunărei de jos, prin care face apel contra decisiunei consistoriului acelei Eparchiș sub No. 613 din 4 Octombrie 1884.

P. S. Episcop al Dunărei de jos. Vêd că de la biuroș se comunică între altele și un apel al unui Preot din Eparchia Dunărei de jos. — Mê cred dator a da ôre care lămurirș asupra acesteș cestiuni. Acest preot nu este caterisit, ci este nu-

mai canonisit pe termen de 6 luni, prin urmare după regulament nefiind caterisit, nu are dreptul să facă apel. — Vă rog dar ca această petițiune să nu se mai trimită la comisiune, ci să se respingă d'a dreptul de la biuroū.

P. S. Episcop al Buzăului. Era de datoria D-lui Secretar să cerceteze hârțiile trimise de numitul preot și să ne arate dacă are dreptul de apel sau nu.

I. P. S. Mitropolit Primat. În sesiunea trecută într'una din ședințe, nu 'mă aduc aminte anume care, a mai fost un asemenea cas, s'a mai prezentat o asemenea hârtie a unui preot; S-tul Sinod a primit o asemenea hârtie a trimis'o la comisiune, comisiunea cercetând'o și găsind că petiționarul nu avea nici un drept, S-tul Sinod 'i-a respins cererea. Vă las să apreciați dacă această hârtie trebuie să mai meargă la comisiune.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos. Rog să se creză că dacă am dat câte-va lămuriri asupra acestui cas departe de mine a fost intențiunea de a face să se respingă această hârtie. Nici de cum. Am voit numai să dau o simplă lămurire; dacă S-tul Sinod voește să urmeze după procedura care o învocați n'are de cât să facă; eu sunt dator a arăta că acest preot nu este caterisit, ci numai suspendat dar pentru ca acel preot să nu creză că eu 'l ași fi împedecat în reclama sa la S-tul Sinod, v'ași ruga să transmiteți hârția sa la comisiunea de petițiuni.

P. S. Arhiepiscopul Innocențiu Ploestenu arată că o asemenea hârtie-apel a venit și în sesiunea trecută și P. S. Episcopul Romanului, a fost de opiniune ca or ce hârtie venită la biuroū să se citească și dacă S-tul Sinod găsește că petiționarul n'are dreptate de apel, atunci cererea să se respingă, fără a se mai trimite la comisiune.

I. P. S. Mitropolit Primat. Regulamentul specifică că numai hârțiile care conțin un apel în regulă să se citească și să se trimită la comisiune, iar cele ce nu sunt cu apel în regulă să se respingă chiar de la biuroū.

P. S. Episcop al Argeșului. Atunci rog să nu se ia nici un act de această hârtie și să se respingă pur și simplu.

Se pune la vot propunerea P. S. Episcop al Argeşului și S-tul Sinod o primește respingând ast-fel petițiunea preotului Caraiman, ca nefiind în drept de a face apel la S-tul Sinod, ca unul ce nu este caterisit, ci numai suspendat din serviciu pe un timp determinat.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos se abține de la vot.

Se comunică de la biuroș petițiunea preotului Ion Petricenu din Comuna Bordeni plasa Filipești Județul Prahova, Eparchia S-tei Mitropolii a Ungro-Vlachiei, pe lângă care se înainteză S-tului Sinod patru dovezi legalisate în regulă, constatătoare de buna sa conduită, cerând a se atașa pe lângă apelul ce a făcut în sesiunea trecută luna Maiu 1884, și a se avea în vedere la cercetarea apelului.

P. S. Narcis Botoșenenu ca membru al comisiunei de petițiuni voeste să dea oare care informațiuni, asupra acestui apel făcut încă din sesiunea trecută. Intre acestea I. P. S. Mitropolit Primat anunță pe S-tul Sinod că, este silit a se retrage din ședință fiind numit într'o comisiune la Senat, unde este chemat a lua parte.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei ocupând fotoliul prezidențial roagă pe P. S. Archiereu Narcis Botoșenenu, să bine voiască a da acum lămuririle ce voia să le dea în privința apelului făcut de preotul de la Bordeni, spre a se ști ce este de făcut cu hârțile ce din nou se adresază S-tului Sinod.

P. S. Archiereu Narcis Botoșenenu. Preotul de la Bordeni este implicat că ar fi luat parte la omorul proprietarului din Bordeni. A fost judecat de către consistoriul S-tei Mitropolii și condamnat. În urmă acel preot, care a fost dat și în judecata civilă, sub cuvânt că 'l a achitat curtea cu Jurați din Ploesti, a făcut apel la St. Sinod, contra decisiunei consistoriale, St. Sinod a trimis toate lucrările la comisiunea de petițiuni, Comisiunea le a luat în cercetare, a studiat dosarul și 'și a făcut raportul său, dar acel raport a rămas necitit fiind că s'a închis sesiunea. Comisiunea a avut diferite păreri, așa majoritatea a fost de opinie ca numitul preot să fie grațiat, iar minoritatea

basată pe diferite motive a fost de socotință ca lucrările să se întorcă înapoi consistoriului care să judece cauza din nou, îndeplinind toate formalitățile prescrise de lege, fiind lipsă óre-care formalități.

Acum eú cred că aceste hârtii care sunt tot în cestiunea acestui preot, ar trebui să se aibă în vedere la cercetarea dosarului, după care S-tu Sinod va face cum va găsi de cuviință, sau să 'l trimită din nou în judecată sau să se achite.

P. S. Episcop al Argeșului. numai două cuvinte voiam să adaog pe lângă cele ȑise de P. S. Archiereú Narcis Botoșeneanu, fiind că aceste hârtii sunt tot din partea preotului de la Bordeni, și fiind că cestiunea nu este încă terminată; eú cer să se trimită la comisiunea de petițiuni, ca comisiunea apoi să vină cu o lucrare complectă și atunci S-tul Sinod va decide sau să 'l respingă sau să 'l trimită din nou în judecată.

I .P S. Mitropolit al Moldovei. După ce am auđit deslușirile date de P. S. Archiereú Narcis Botoșeneanu, care a fost în comisiunea respectivă, și după cele ȑise de P. S. Episcop al Argeșului, constatăm că comisiunea în sesiunea trecută n'a apucat să citească raportul său înaintea S-tului Sinod, și prin urmare chestiunea dar este pendinte. Acum fiind că a mai venit și această hârtie din partea aceluiași preot urmează ca S-tul Sinod să se lămurească mai bine și să studieze cestiunea mai în cunoștință de cauză, sunt și eú de opiniune ca aceste hârtii să se trimită la comisiunea respectivă ca vedându-le să le studieze din nou și să dea lămuririle trebuitoare prin raportul ce va face către St. Sinod. Cred că așa este bine.

Ne mai luând nimenea cuvântul se pune la vot și St. Sinod încuviințează ca, menționata petițiune cu cele anecsate la ea să se trimită la comisiunea de petițiuni.

Se mai comunică de la biuroú adresa P. S. Episcop al Dunărei de jos No 668, relativă la călugărirea fratelui Grigore Bouroșu din monastirea Cocoșu acea Eparchie, și se trimite la comisiunea de petițiuni.

Se comunică în fine de la biuroū adresa P. S. Episcop al Romanului No. 736 din 1884, relativă la tunderea în monachism a Cucernicului Iconom Gheorghe Stamatini actualul Protoiereū al Județului Roman și se trimite la comisiunea de petițiuni.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Constatând că numai sunt alte lucrări la ordinea zilei, declară ședința închisă și anunță pe cea viitoare adoua zi 24 Noembrie.

(S.) † Președinte. Archiep Mitrop. Primat al României. Calinic.

(S.) Secretar *Innocent M. Ploeștenu.*

Sumariul ședințelor S-tului Sinod de la 24 Noembrie 1884.

Ședința se deschide la orele 2. p. m. sub președința I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei, se face apelul nominal la care răspund nouă, fiind cinci absenți, astfel nefiind numărul regulamentar, se anunță ședința viitoare pe luni 26 curent.

(S.) † Președinte IOSIF Mitropolit Moldovei.

(S.) Secretar *Innocent M. Ploeștenu.*

Sumariul ședinței S-tului Sinod din 26 Noembrie 1884.

Ședința se deschide la orele 2 p. m. sub președința I. P. S. Mitropolit Primat, fiind față și D-nu Ministru Cultelor.

Se face apelul nominal, la care răspund prezenți 12, fiind doi absenți și unul suspendat.

Se citește prescriptul verbal al ședinței de la 23 curent și se aprobă cu o mică rectificare cerută de P. S. Episcop al Argeșului.

Se comunică de la biuroū adresa D-lui Președinte al Academiei Române No 2611-84 pe lângă care se înaintază un număr de 49 cărți din publicațiunile Academiei pentru biblioteca St. Sinod.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Cred că suntem da-

tori să mulțumim Onor. Academii prin Președintele său, pentru acest dar ce 'l face S-tului Sinod. De aceste cărți St. Sinod va profita tot d'auna în interesul general și al Bisericii.

D-nu Ministru al Cultelor. Eu promit S-tului Sinod, dacă voi avea onoare să mai fiu în Minister, că pentru anul viitor, voi prevedea în budget, o sumă necesară, cu care să se cumpere cărți, pentru formarea și înăvuirea bibliotecii S-tului Sinod.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Luăm act de această declarațiune a D-lui Ministru și 'i mulțumim cu toții.

Sântul Sinod decide a se exprima mulțumirile sale Onor. Academiei Române, pentru donațiunea cărților mai sus notate.

Se comunică de la biuroū adresa Sântiei Sale Protopresbiterul Isidor Onciul, profesor de Archeologia Biblică de la facultatea din Cernăuți, pre lângă care se înaintează pentru biblioteca S-tului Sinod un manual intitulat Archeologia Biblică.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Fiind-că comunicările urmează una după alta, și pentru a evita orî ce confusiune de cestiuni, ași voi să profit de acest moment ca să recomand și Eu S-tului Sinod această carte, fiind-că am cunoștința de dînsa ; Rog dar pe St. Sinod începînd de la I. P. S. Președinte și pe P. P. S. S. Episcopi și mai ales pe D-nu Ministru, căruia 'i fac această propunere ca să susținem această carte, fiind-că este foarte importantă, Eu am cunoștința de dînsa și pot dice că este o carte care nu are egal în limba românească până astă-đi. In adevăr s'a mai tiparit o asemenea cărticică, *Archeologia Biblică* de reposatul Archimandrit Ieronim Buțureanu, dar era necomplectă, o parte pot dice că era bună, pentru că era revăđută și corectată de autorul său, iar ce'laltă parte a rămas necomplectă și plina de erori, pentru că autorul n'a mai fost în stare să 'și facă corecțiunile necesarii încetînd deja din viața. De aceia când mi se presintă această operă necesară atât în învățămîntul Teologic înalt cât și pentru Seminariū, rog pe I. P. S. Președinte, pe D-nu Ministru și pe P. S. S. Voastre

să susținem cu toții această carte fiind de un mare folos pentru Biserica Română.

P. S. Narcis Botoșeneanu. Și eu cerusem cuvântul tot în acest sens, dar fiind-că I. P. S. Mitropolit al Moldovei a preîntâmpinat în cestiune, Eu nu am alt-ceva de ȕis, de cât că am studiat această carte, cu tótă serioșitatea în amănuntele ei și am găsit'o că este una din operele care în privința literaturii noastre bisericesti, face onoare și autorului și Nouă tuturor. Această Archeologie ebraică atinge încă și obiceiurile celor alte state vecine și contimporane cu statul ebreilor. Cu un cuvânt ea este de un mare folos pentru biserica noastră.

D-nu Ministru al Cultelor. Rog pe S-tul Sinod să ia act de declarația mea, care am onoare să o fac în urma celor ȕise de I. P. S. Mitropolit al Moldovei și de P. S. Arhiepiscop Narcis Botoșeneanu. Mă voi sili în tot modal să închipuesc o sumă ore-care de bani cu care să cumpăr vre o sută exemplare din această carte, spre a se distribui școalelor bisericesti.

I. P. S. Mitropolit Primat. Eu din partea S-tului Sinod mulțumesc de mai 'nainte D-lui Ministru, pentru această binevoitoare ofrandă.

P. S. Arhiepiscop Silvestru Piteștenu. Fiind-că această carte este trimisă direct S-tului Sinod, Eu ași crede că trebuie să se depună în bibliotecă și Onor. Părinte autor să i se exprime cuvenitele mulțămiri prin biuroul S-tului Sinod. Primindu-se această propunere să decide ca cartea să se depună în biblioteca S-tului Sinod și autorului să i se exprime cuvenitele mulțumiri.

Se comunică de la biurou prin P. S. Arhiepiscop Silvestru Piteștenu 2 exemplare cartea intitulată „Combaterea Materialismului“ de D-nu G. Erbiceanu, profesor de limba Elena la Seminarul Socola, pentru biblioteca S-tului Sinod.

S-tul Sinod primindu-le, decide ca prin biuroul său să se exprime autorului cuvenitele mulțumiri.

Se comunică de la biurou adresa S-tei Episcopii a Eparchiei Hușilor No 1291/84 relativă la cererea de călugărire

a surorii Atanasia Serescu și se trimite la comisiunea de petițiuni.

Se comunică asemenea de la biuroū adresa S-tei Episcopii a Eparchiei Râmnicul, relativă la recunoșterea în schima monachală a monachului Damaschin Popescu, și se trimete la comisiunea de petițiuni :

Intre aceste P. S. Episcop al Râmnicului și al Argeșului fac propunerea următoare :

Propunere :

Inființarea facultății de Teologie, a fost și este dorința cea mai ardinte a întreg S-tului Sinod. Astă-dî când prin stăruințele neobosite ale I. P. S. Mitropolit Primat, vedem începută acéstă facultate, Subsemnații propunem și rugăm pe St. Sinod să se asocieze cu noi a exprima cele mai respectuoase mulțumiri Majestăței Sale Regelui și Guvernului său pentru că a ținut seamă de dorințele Nóstre; și totodată rugăm pe I. P. S. Mitropolit Primat să continue a stăruii ca imediat să se voteze legea respectivă de acéstă facultate.

Semnați † *Episcop Iosif Râmnic.*

„ „ † „ „ *Ghenadie Argeș.*

I. P. S. Mitropolit Primat. Nu'mi atribuiū nici un merit pentru inființarea facultăței de Teologie; tótă recunoștința se cuvine Majestaților Lor și Guvernului. Eū numai am dorit din tot sufletul să vedem o dată inaugurată și întemeiată acéstă înaltă instituțiune atât de necesară bisericeii nóstre.

P. S. Innocentie Ploestenu. Ne unim toți cu propunerea făcută.

D. Ministru al cultelor. Eū din partea Guvernului exprimând mulțumirile mele S-tului Sinod, pentru aceste gratulațiuni, declar că le voi aduce la cunoștința Majestăței Sale și a întregului Guvern.

Ne mai luând nimenea cuvântul, se pune la vot propunerea de mai sus și se primește de unanimitatea S-tului Sinod.

Se comunică și se citește de la biuroū petițiunea P. S. Archiereū Calistrat Bârlădeanu, prin care rógă pe I. P. S. Președinte, să bine-voiască a interveni pe lângă P. P. S. S. Membri ai S-tului Sinod ca în acéstă sesiune, *să se pronunțe cu dreptate și conform cu sântele canóne*, asupra casului de poprire al P. S. Sale.

I. P. S. Mitropolit Primat. Constat că prin acéstă hârtie P. S. Archiereū Calistrat se face că nici nu știe și nici nu are cunoștință de hotărîrea luată de Sântul Sinod în sesiunea de primăvară, apoi noi știm cu toți că S-tul Sinod a dat o hotărîre, că pe câtă vreme P. S. Archiereū Calistrat va persista în îndărătnicie de a nu 'și recunoște abaterile, și mai ales că a părăsit calea bisericeī și a alergat la judecata lumescă, 'l consideră ca exclus prin sine însuși, și asupra acelei hotărîri nu va reveni de cât numai atunci, când P. S. Calistrat va veni aici să'și cêră ertare.

Intre : ceste d-nu Ministru pleacă din sala ședințelor.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Fiind-că acéstă cestiune este fôrte măhnitoare pentru noi și fiind-că S-tul Sinod 'și-a dat tótă penalitatea, ca să zic așa, ca să o trateze după cum se cuvine, 'și-a dat tótă stăruința și răbdarea ca să o trateze după canóne. A rânduit o comisiune ad-hoc, în care am luat și Eū parte, 'l am chemat ca să răspundă la acușațiunile care i s'a adus, pentru ca și comisiunea să'și dea opiniunea sa către S-tul Sinod în cunoștință de cauză și S-tul Sinod în complet să 'l cheme și să'l întrebe. Spre nenorocire, S-tul Sinod pe acéstă cale n'a isbutit ca să ajungă la rezultatul dorit de a aplana cestiunea pentru că P. S. Sa nu a voit să recunóscă autoritatea S-tului Sinod, ci a disprețuit'o și ast-fel cestiunea a fost amânată.—P. S. Archiereū Calistrat a alergat la felurite alegațiuni și mijlóce piezișe până când a sărit după tărâmul bisericeī, pe tărâmul civil, laic, atunci S-tul Sinod a fost nevoit să amâne cestiunea și a lăsat'o suspendată, din anul trecut până astă primăvară. În primăvara trecută credém că P. S. Archiereū Calistrat se va rêsândi și va veni singur și'și va recunoște abaterea, care a făcut, desertând de la biserică și alergând, cu totul în contra s-telor canóne pe

la alte judecări, ba, a nesocotit cu totul acele s-te canóne, la care acum face apel prin acéstă hârtie de astăzi : *conform canónelor* ȕice P. S. Sa ? Apói conform canónelor a fost urmarea P. S. Sale ? In fine când sesiunea era aprópe să se închiđă, S-tul Sinod a trebuit să se pronunțe în un fel, ca să nu se ȕică că 'l ȕinem așa suspendat, cu precugetare saũ cu rea voință, și să se pronunțe în acéstă sesiune cu multă condescendență, pe considerentul cum că P. S. Archiereũ Calistrat de și a făcut atâtea mari abateri, și mai ales că după těrâmul legal, canonic, bisericesc, a sărit pe těrâmul laic în contra canónelor, póte 'și va veni în sine, póte se va întórce din calea rětăcită. S-tul Sinod 'l a lăsat iarăși în suspensiune pe un timp nedeterminat.

Ei bine procedura S-tului Sinod a fost fórte criticată și disprețuită atât prin jurnalul seũ, intitulat *Biserica Romândă*, precum și prin alte jurnale.

P. S. Episcopul Argeșului. Nu era mai bine ca acéstă petițiune să se fi trimis la comisiune de-a dreptul, căci prin discuțiunea ce se face intrăm în fondul cestiunei ?

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Prea Sântia Vóstră nu știți conclusiunea la care am voit să ajung, prin urmare vă rog a nu mă întrerupe. ȕic dar că procedura S-tului Sinod a fost disprețuită și osândită prin tóte jurnalele, care din sistem combat Biserica. Acum cu acéstă nouă petițiune ce trebuie să facem ? Vă rog singuri să judecați ce trebuie să facem ? Să numim o nouă comisiune ? Eũ cred că acéstă petițiune să se trimită la comisiunea de petițiuni, s'o cerceteze, s'o studieze și să 'și dea opiniunea, asupra căreia S-tul Sinod să se pronunțe.

I. P. S. Mitropolit Primat. I. P. S. Mitropolit al Moldovei a arătat în privința petițiunei P. S. Archiereũ Calistrat, care ar fi calea de luat. Dar să nu scăpăm din vedere că S-tul Sinod a dat o hotărîre : Că de vreme ce numitul Archiereũ s'a dus la judecata lumescă, disprețuind pe cea bisericescă, prin acéstă s'a exclus de sine nu numai din Archierie, dar din orí ce tréptă bisericescă. Și asupra acestei hotărîri, nu se póte reveni de cât în unicul cas, când Archiereul Ca-

listrat ar veni să'și cêră ertare ; numai atunci S-tul Sinod va lua cazul din nou în cercetare. Acêsta este hotărîrea, acêsta este și procedura, unica procedură trasă de S-tul Sinod, de la care nu ne putem abate. Noi am arêtat destulă răbdare din partea nóstră, lăsându'î calea deschisă, calea cea dréptă și leală, că adică să vină si să'și cêră ertare de la S-tul Sinod.

P. S. Episcop al Dunăreî de jos. V'ași ruga să bine-voiți a încuviința citirea hotărîrei, care s'a luat în sesiunea trecută în privința P. S. Calistrat și atunci se va vedea ce este de făcut.

P. S. Archiereu Silvestru Piteștenu. Citește hotărîrea Sinodului în cuprinderea următoare :

„*In urma apelului ce Archiereul Calistrat a făcut contra S-tului Sinod la Curtea de Casațiune ; în vedere cu sântele canóne și cu art. 67 din regulamentul pentru disciplina Bisericească, S-tul Sinod privind pe acest Archiereu ca esclus prin sine însuși din cler, decide de a nu se mă ocupa de el, în câtă vreme va sta în îndărâtnicia în care persistă.*“

I. P. S. Mitropolit Primat. Vedeți P. P. S. S. putem Noi reveni asupra hotărîrei care s'a luat atunci ? și în ce condițiuni ? Apoi, din presenta petițiune vedem că Archiereul Calistrat persistă în îndărâtnicia sa, și nu voește să 'și cêră ertare.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Eū am emis o opiniune dar nu stăruesc într'ênsa. I. P. S. Mitropolit Președinte a pus mâna tocmai pe cuvêntul cel puternic, pe temelie. In adevêr S-tul Sinod 'și-a ȃis cuvêntul sêu în sesiunea trecută ; și pe câtă vreme Archiereu Calistrat stă în îndărâtnicia sa, numai putem Noi lua altă hotărîre, de cât acea prescrisă de regulamentul pentru disciplina Bisericească, pe a căruî basă, S-tul Sinod 'și-a dat votul sêu în acêstă cestiune.

P. S. Episcop al Dunăreî de jos. Este fôrte just că s'a luat acêsta, căci și comisiunea tot cu un ast-fel de respuns trebuise să vină. Inșă ași voi să fac o respectuóasă întrebare : până când o să mérgă ast-fel cu această cestiune ? S-tul Sinod în mai multe sesiuni a fost sesizat de acêsta și 'și menține hotărîrea sa fiind în dreptul sêu : dar și P. S. Archiereu Calistrat menține pe a sa, tot aceiași atitudine, până

când dar va merge tot ast-fel cu această cestiune? Acésta ași dori să știu.

I. P. S. Mitropolit Primat. P. S. Episcop al Dunărei de jos întreabă până când se va ținea în suspensiune această cestiune? Eu îi răspund că S-tul Sinod și-a ȳis cuvântul său, restul rămâne pe seama Arhiepiscopului Calistrat. Dar și ast-fel n'a să mērgă mult. S-tul Sinod va sfârși pōte cu atâta răbdare, sau mai bine ȳis penalitate, precum s'a exprimat I. P. S. Mitropolit al Moldovei și atunci cu mare mahnire, vom fi siliți a declara locul Arhiepiscopului Calistrat, vacant.

Ne mai luând nimenea cuvântul, S-tul Sinod decide: *Că întru cât petiȳionarul persistă în îndărătnicia sa de a nu'și recunoște greșalele și a cere ertare, să menține decisiunea ce s'a luat în sesiunea trecută, și acésta iarăși ca o ultimă condescendență în favōrea sa.*

Ne mai fiind nimic la ordinea ȳilei, ședința se ridică, anunțându-se cea viitoare pentru a doua ȳi, 27 Noembre.

(S.) † Președ., Arch. Mitrop. Primat al României, CALINIC.

(S.) Secretar, *Innocent M. Ploșteanu.*

Sumarul ședinței St. Sinod din 27 Noembre 1884.

Ședința se deschide la orele 2. p. m. sub președința I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Se face apelul nominal, la care răspund 11, fiind trei absenți. Nefiind numărul regulamentar, ședința se ridică, anunțându-se cea viitoare pentru a doua ȳi, 28 Noembre.

(S). Președinte † IOSIF Mitropolit Moldovei.

(S). Secretar *S. B. Piteșteanu.*

Sumarul ședinței St. Sinod din 28 Noembre 1884.

Ședința se deschide la orele 2. p. m. sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal și răspund prezenți 13, fiind unul absent și unul suspendat.

șală din cancelarie, pentru că n'aũ fost puse la un loc toate dosarele și rapórtelile relative la aceeași persónă. Rapórtelile comisiunei din sesiunile trecute aũ rămas la o parte și noue ni s'aũ dat numai dosarele, pe temeiul cărora am lucrat, fără a avea cunoștința că mai sunt și alte lucrări asupra acelor persóne și ast-fel s'a putut face greșală, dar dacă se vor căuta toate rapórtelile comisiunei, precum și dosarele și se vor pune toate la un loc, noi le vom studia cu amănuntul.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Eũ cređ că este de trebuință să se studieze din nou lucrările asupra cărora se mijlocește acum, pentru că dacă se vor citi numai rapórtelile care erau făcute în sesiunea trecută, apoi ar putea să se prejudece o ceștiune a unei persóne, despre care tratează o adresă d'acum. Eũ cređ că trebuie să se cerceteze și să se vadă ce s'a opinat în sesiunea trecută și să se combine cu cele ce se cer astăzi, căci acésta nu este o greutate așa de mare precum se dice.

P. S. Arhiepiscopul Silvestru Piteștenu. După cum se vede din discuțiune, acésta propunere póte să cadă în parte; de aceea ar trebui stabilit cum trebuie să se urmeze. Eũ cred că ar trebui să se urmeze în felul acesta, ca adică: adresele P. P. S. S. Episcopii primite din nou, tot d'a una să se confruntez cu adresele de mai 'nainte, la care se refuză și cu rapórtelile făcute de Comisiune în sesiunile trecute și numai în modul acesta să se ia o hotărîre.

P. S. Arhiepiscopul Innocenție M. Ploșteanu. Eũ socot că propunerea cel puțin în parte 'și are practica sa, măcar prin aceea că sunt mai multe rapórtelile făcute deja, asupra cărora se face o nouă mijlocire. Sunt lucrări care stau de mai mult timp aici și trebuie să se ia o decisiune în privința lor.

P. S. Episcopul Dunăreii de jos. Fiind că și eũ sunt unul din acei care a scris propunerea, de aceea 'mă permit a da o lămurire. Noi când am scris acésta propunere, am avut în vedere un cas de călugărire din anul trecut, care s'a cercetat de Comisiune. Comisiunea 'și-a făcut raportul său,

dar nu i s'a dat citire. Tot asupra aceluï cas vine acum P. S. Episcop de Huși, cu o adresă cerându'i resolvarea.

Noi am voit ca numai cestiunile, asupra cărora comisiunea a făcut deja un raport și pentru care s'aũ făcut și alte cereri, să se trimită comisiunei.

Acésta am avut noi în vedere când am subscris propunerea, iar nici de cum alt-ceva.

Se pune la vot propunerea I. P. S. Mitropolit al Moldovei în coprinderea următoare: „Să se cerceteze și să se vadă din nou raporturile comisiunei din sesiunile trecute și să se confrunte cu cele ce se cer din nou prin adresele I. I. P. P. S. S. Mitropoliți și ale P. P. S. S. Episcopï;“ și se primește cu explicările date de P. S. Episcop al Dunărei de jos și de P. S. Archiereu Silvestru Piteștenu.

P. S. Archiereu Silvestru Piteștenu. I. I. P. P. și P. P. S. S. membri, I. P. S. Președinte în discursul seũ de deschiderea St. Sinod a amintit despre seminariï, arătând că St. Sinod este bine să se ocupe cu cestiunea seminariilor. Eũ sunt de părere ca în adevăr acésta idee a I. P. S. Președinte să devină o realitate. Pentru acésta cred că ar fi bine ca St. Sinod să alégă o comisiune, care să revadă proiectul vechiũ saũ să formeze un nou proiect de programă și organizarea seminariilor. Nu voiũ să mai amintesc acum cestiunea sulevată de D-nu Ministru în privința seminariilor, în ședința trecută, fiind că n'a fost în ședința publică. Acest proiect însă în același timp, trebuie să fie făcut în înțelegere cu guvernul; pentru care finit să se consulte D-nu Ministru de Culte, spre a se vedea și părerea Domniei Sale, pentru că numai ast-fel făcându-se, proiectul St. Sinod va fi susținut în Cameră de D-nu Ministru. Eũ cred că trebuie să sfîrșim o dată cu acésta cestiune. Consiliul general care mai în fie care an voește a se ocupa de programa seminariilor, n'are după mine toate elementele necesare spre acésta. Organizarea seminariilor cu programa lor, în totul de atribuțiunea St. Sinod, însă ar fi de dorit ca și St. Sinod să ia măsurile necesare. Cred că suntem cu toții de acord în acésta privință.

I. P. S. Mitropolit Primat. P. S. Arhiepiscop Silvestru a ȳis ca în discursul de deschidere, am atins cestiunea seminariilor. Daca v aduceți aminte, în una din sesiunile trecute a fost vorba de seminarii, fiindca ministrul, D-nul Aurelian, Domnia sa a ȳis ca va susține la Camera proiectul pentru seminarii, dar ca trebuie mai ntai sa se numiasca o comisiune, care sa revedeasca proiectul de programa; iata pentru ce am atins acsta cestiune în discurs la deschiderea sesiunii.

P. S. Episcop al Argeșului. n vederea acestei propuneri, facuta de P. S. Arhiepiscop Silvestru Piteștenu și a dorinei unanime a St. Sinod, pentru a se reorganiza seminariile într'un chip mai potrivit cu timpul, ca membru în consiliul general al instruciunii și ca reprezentant al clerului înalt, am avut ocaziunea sa ved opiniunile unora și a altora în privința seminariilor, în timp de doi ani de cand sunt acolo, și în urma tuturor celor constatate și a dorinelor exprimate, mi-am permis sa fac o dare de sma catre St. Sinod, ca unul care am luat parte acolo și ca președinte. Rog dar sa mi permiteți sa citesc acsta dare de sma, catre St. Sinod, ce se finesce cu o propunere pe care o am chiar aci.

I. P. S. Mitropolit Primat. Sa se amane pentru ședința viitoare, fiindca orele sunt înaintate.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Vd ca cu multa precipitare s'a sulevat o cestiune, cestiunea cea mai serioșa pentru seminarii.

E cred ca acsta cestiune trebuie sa o tratam cand va fi faa și D-nu ministru, pentru ca sunt multe de ȳis. Nu avem noi sa ne ocupam de ideia care s'a emis de unii, caci nu dorim ca seminariile din scolele bisericești, sa le facem scole laice.

I. P. S. Mitropolit Primat. M ertați I. P. Santite, tocmai cand vom vedea tineri din gimnasiu, viind sa intre în seminarii, socot ca ar trebui sa ne bucuram, caci din niște asemenea tineri mai serioși pot sa se recruteze și preoi mai buni; și e unul n'ași voi sa ne izolam cu seminariile noastre de societate; mai ales ca tinerii așa precum sa primesc

până astăzi în seminarii, numai cu patru clase primare, sunt aproape în stare de sălbătăcie. Și apoi fie care din noi trebuie să dorim a face un pas mai înainte, să sfârșim o dată cu preoții numai cu patru clase seminariale.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos. Mă unesc cu cele șise de I. P. S. Mitropolit al Moldovei ca cestiunea să se trateze, când va fi față și D-nu ministru.

Orele fiind înaintate, ședința se ridică, și se anunță cea viitoare pentru a doua zi, 29 Noembrie 1884.

(S.) † Președ. Arch. Mitrop. Primat al României, CALINIC.

(S.) Secretar † *Innocent M. Ploestenu.*

Sumarul ședinței St. Sinod din 29 Noembrie 1884.

Ședința se deschide la ora 1 p. m., sub președința Inalt P. S. Mitropolit Primat. Se face apelul nominal, la care răspund prezenți 13 membri, fiind unul absent și unul suspendat. Nefiind lucrări la biuroș, și în același timp Inalt Prea sântiții Mitropoliți și P. P. S. S. Episcopii fiind chemați de urgență a lua parte la lucrările Senatului, se decide a se lucra în comisiuni cestiunile deja recomandate, și se anunță viitoarea ședință pentru a doua zi, 30 Noembrie.

(S) † Președ. Arch. Mitrop. Primat al României, CALINIC.

(S) Secretar † *Innocent Ploestenu.*

Sumarul ședinței St. Sinod din 30 Noembrie 1884.

Ședința se deschide la orele 2 1/2 p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat. Se face apelul nominal, la care răspund 12, fiind trei absenți. Mai mulți din P. P. S. S. Episcopii fiind chemați la Senat, și nefiind nimic la ordinea zilei, ședința se ridică, anunțându-se cea viitoare pentru a doua zi, 1 Decembrie.

(S) † Președ. Arch. Mitrop. Primat al României, CALINIC.

(S) Secretar † *S. B. Piteștenu.*

Sumarul ședinței St. Sinod din 1 Decembre 1884.

Ședința se deschide la orele 2 $\frac{1}{2}$ p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat. Se face apelul nominal, la care răspund prezenți 11, fiind 3 absenți.

Membrii având a lucra în secțiuni, ședința se suspendă, anunțându-se cea viitoare pentru Luni, 3 Decembre.

(S) † Președ. Arch. Mitrop. Primat al României, CALINIC.

(S) Secretar † S. B. Piteștenu.

Sumarul ședinței St. Sinod din 3 Decembre 1884.

Ședința se deschide la orele 1 p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei.

Se face apelul nominal, la care răspund prezenți 13, fiind 1 absent.

Se citește prescriptul verbal al ședinței de la 28 Noembre și se aprobă.

Se comunică de la biuroū raportul comisiunei pentru revisuirea cărților bisericești N-o $\frac{4}{84}$, prin care arată că comisiunea a revădit împreună și *Euchologiul* într'un manuscris de 129 côle, corectat în parte de către D-nu G. Erbicenu, unul din membrii comisiunei, și se trimite la comisiunea ad-hoc a S-tului Sinod.

Se comunică de la biuroū petițiunea P. S. Archiereū Silvestru Piteștenu, președinte și membru al comitetului redactor al revistei *Biserica Ortodoxă Română*, prin care arată că pe de o parte fiind prea ocupat cu îndatoririle ce le are ca director și profesor al seminarului central, precum și ca membru în comisiunea de revisuire a cărților bisericești; iar pe de alta având în vedere că mai sunt și alții cari pot fi ca membri în comitetul redactor al revistei *Biserica Ortodoxă Română*, cu cel mai profund respect rógă pe St. Sinod să bine-voiască a'i primi demisiunea din însărcinarea de președinte și membru al menționatei reviste, pe ȃioa de 1 Iannarie 1885, rămânând ca diurna neprimită până acum, să i se răspundă treptat cu măsura ce o va primi și

colegul P. S. Sale pe timpul trecut și viitor până la 1 Ianuarie 1885.

P. S. Arhiereu Valerian Râmnicénu. Unii din D-nii profesori de la seminarul din Iași au arătat dorința de a primi să fie ca membri ai acestui jurnal, dacă se va face loc vacant.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Aci este cestiunea de președinte al jurnalului *Biserica Ortodoxă Română* care trebuie să ședă în București, iar nu de membri.

P. S. Episcop al Romanului. Eu ași crede ca să nu ne grăbim a lua o hotărîre asupra acestei cestiuni; mai întâi trebuie cuplectat comitetul, pentru că deja lipsește un membru; ne vom gândi saū la acei D-ni profesori de la Iași precum și la alții, dar trebuie să avem înțelegere și cu membrul redactor care remâne în activitate și să ne gândim cine are să înlocuiască pe președinte, căci ca președinte trebuie să fie unul din membrii cu reședința în București.

Asupra acestei cestiuni, St. Sinod nu ia nici o decisiune și o lasă în suspensiune.

Se comunică de la biuroū petițiunea Sântiei Sale Economului C. Moșescu, pe lângă care înaintează un manual de esplicarea S-tei Liturgii, tipărit a doua oră potrivit cu corecțiunile făcute de St. Sinod, cerënd cuvenita aprobare.

P. S. Arhiereu Silvestru Piteștenu. Acest manual intitulat *Esplicarea S-tei Liturgii*, a fost dat la comisiunea pentru cercetarea cărților didactice, în urmă s'a aprobat de St. Sinod, cu obligațiunea de a 'i face ore-care corecțiuni și apoi s'a trimis autorului. Acum părintele Moșescu, tipărindu'l din nou cu acele corecțiuni, 'l trimite St. Sinod, spre a 'i da aprobarea definitivă.

P. S. Episcop al Romanului. Fiind-că P. S. Vóstră faceți parte din comisiunea pentru revisuirea cărților didactice, eu ași propune ca să luați acéstă carte și să vedeți dacă este tipărită cu îndreptările făcute de St. Sinod, și de cele ce veți constata să ne dați relațiuni ca St. Sinod să se pótă pronunța.

Se pune la vot și se aprobă că P. S. Arhiereu Silvestru

Piteștenu să observe dacă autorul a făcut corecțiunile indicate de St. Sinod.

Se comunică de la biuroū petițiunea D-nei Elisa Petrescu, văduvă, fosta consórtă a răposatului preot Gheorghe Petrescu, servitor la biserica Golia din Iași, prin care rógă pe St. Sinod a interveni la D-nu Ministru al Cultelor pentru a'í face o pensiune lunară.

P. S. Episcop al Romanului. Eū ași crede să i se răspundă prin biuroū, că asemenea mijlocire nu este de competența St. Sinod.

P. S. Arhiereū Silvestru Piteștenu. Eū ași crede că nu ar fi nici o călcare de competență ca, dacă nu putem face alt-fel, s'o recomandăm cel puțin D-lui Ministru al Cultelor.

P. S. Episcopul Dunărei de jos. Eū nu sunt de părerea P. S. Arhiereū Silvestru Piteștenu ca să se recomande D-lui Ministru al Cultelor, căci o recomandatie de felul acesta póte să remână zadarnică și nu este de demnitatea St. Sinod, să intervină pentru ceva, care nu ar avea un rezultat. Mě unesc dar cu cele ڡise de P. S. Episcop al Romanului, să i se răspundă prin biuroū, că pentru asemenea cas să se adreseđe direct D-lui Ministru al Cultelor.

Se comunică de la biuroū patru adrese cu No. 2537-2540 din 1884 inclusiv ale S-tei Mitropolii din București, tóte relative la călugăriri și se trimet la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroū adresa S-tei Mitropolii a Moldovei No. 1889 din 1884, pe lângă care înaintéză un tabloū general de numărul familiilor creștine care trăesc în nelegiuire în cuprinsul acelei Eparchii și se trimite la comisiunea de petițiuni.

P. S. Arhiereū Valerian Rômnicenu. Am cerut cuvântul să rog pe I. P. S. președinte ca să dea preferință unui raport al comisiunei de petițiuni, prin care se arată necesitatea de a se călugări o persónă bisericéscă, care este pusă în capul administrațiunei ca Igumen al monăstirei Precista mare din orașul Roman.

Acéstă persónă actualmente este preot și protoereū și do-rește să îmbrățișeze schima monachală.

St. Sinod încuviințează a se da preferință raportului în cestiune.

P. S. Arhiereu Narcis Botoșenenu dă citire raportului comisiunei pentru tunderea în monachism a Iconomului Gheorghe Stamat, protoereul județului Roman și actualmente numit Igumen al monăstirei Precista mare, pendinte de epitropia St. Spiridon din Iași.

P. S. Arhiereu Innocentie Ploștenu își exprimă părerea, că asemenea persoană care a avut ocupațiuni sociale și care nu pot fi nici cum familiară cu viața monachală, să stea măcar o jumătate de an în monăstire și acolo să primiască schima monachală.

P. S. Episcop al Dunărei de jos. La obiecțiunea adusă de *P. S. Arhiereu Innocentie Ploștenu* asupra acestui cas, voi răspunde foarte pe scurt. Episcopia tot-d'a-una s'a considerat ca mama monăstirilor, căci de la Episcopie derivă toate. Noi avem în cler mai mulți membri, care direct din preoți s'a recomandat S-tului Sinod de către Episcopul respectiv pentru călugărie, fără a mai sta la monastire și s'a admis. Voi merge și mai departe și voi arăta că Mitropoliții cei mari, cum a fost Veniamin și Meletie, s'a călugărit prin Episcopii, fără a sta în monăstire. Cred dar că obiecțiunea ridicată de *P. S. Arhiereu Innocentie Ploștenu* nu este întemeiată. Prin urmare eu voi vota pentru concluziunile raportului, adică simplu pentru admiterea la călugărie.

P. S. Episcop al Romanului. Sunt unii din noi, cari nu știu cum s'a lucrat mai înainte. Acastă este o cestiune care s'a mai discutat în St. Sinod și s'a hotărât că, dacă la vre-o Episcopie să găsește un preot, care să fi făcut servicii îndelungate și căruia episcopul îi cunoște conduita, poate să 'l recomande pentru călugărie, fără a 'l mai trimite să ședă în monăstire. Dacă persoană recomandată ar fi un om privat, un om necunoscut, ați avea cuvânt să pretindeți acăsta, dar pentru un om știut, care de decimii de ani face servicii în biserică, ce ar însemna acastă formalitate? În adevăr m'am consultat cu *I. P. S. Mitropolit al Moldovei* și am luat hotărârea ca să 'l trimit să se călugăriască la o monăstire.

P. S. Arhiepiscopul Innocenție Ploștenu. Sunt dator să mulțumesc cu recunoștință P. S. Episcop al Romanului pentru că a luat hotărîrea ca preotul Iconom Gheorghe Stamatin să se facă călugăr la o mănăstire ; la acesta am voit să vin și eu. Am fost foarte sincer, în cele ce am spus adineoarea; n'am voit să aduc nici o pedică acestei călugăririi, din contra vă declar că sunt amic cu persoana care o propuneți pentru călugărire. Dar 'mi-am exprimat o socotință, că ar fi bine să se ia toate precauțiunile în privința călugăririlor, pentru că am vădit câte-va cazuri regretabile și eu aș dori ca St. Sinod să fie îngrijit de cele petrecute acum de curând.

P. S. Episcop al Romanului. Avem un membru în mijlocul nostru care este călugărit în Episcopie și ne face onoare ; avem un Arhimandrit la Episcopia de Huși, despre care nu s'a aușit nimica de rău până astăzi și alții mulți ; nu trebuie să ne temem de cazuri regretabile cu totul izolate.

P. S. Episcop al Dunării de jos. 'Mi pare rău că sunt nevoit să mai iau cuvântul pentru a două oră. P. S. Innocenție Ploștenu crede că dacă cine-va s'ar călugări în mănăstire ar deveni mai bun ? Eu cred din contra, că o persoană călugărită în Episcopie poate să ni prezinte și mai mari garanții, mai presus de toate garanțiile episcopului său.

Cred că nu face nimic, dacă se va călugări în Episcopie sau în mănăstire.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Dați-mi voie să spun și eu câte-va cuvinte, după ce am ascultat explicațiunile date și de o parte și de alta, asupra călugăririi cerută pentru Protoierul Gheorghe Stamatin. Apoi această persoană ni este cunoscută tuturor ; notele sale în serviciile bisericesti ni sunt asemenea cunoscute și prin urmare este un preot care ni face onoare.

În adevăr P. S. Episcop al Romanului mai înainte 'mi-a comunicat această chestiune și ideia ce a avut-o P. S. Sa pentru a 'l trimite la mănăstirea Némțu ca să 'l călugărească, pentru a se ști că la mănăstirea cutare 'și-a depus metania, dar această numai ca o plăcere sufletească.

În cât pentru St. Sinod lucrul este lămurit, precum prea

bine a observat P. S. Episcop al Dunărei de jos, că cunoște pe mulți care s'aũ călugărit la Mitropolii și Episcopii, precum și eũ cunosc asemenea ; Eũ chiar care vë vorbesc în acest moment, sunt călugărit acum 50 de ani la Episcopia Buzăului ; acolo 'mĩ este metania, în paraclisul Episcopiei, Sâmbătă 23 Noembrie 1835 și a doua ȃi Duminică am fost hirotonit diacon.

Prin urmare dar și eũ sunt de opiniunea a se admite călugărirea fără condițiunea de a ședeã în monăstire.

Ne mãi luând nimenea cuvântul, se pune la vot opiniunea comisiunei de a se admite călugărirea și se aprobă.

P. S. Episcop al Argeșului. I. P. S. Stăpâne ! Intr'una din ședințele trecute, am anunțat St. Sinod că am să fac o dare de sémã asupra celor petrecute în sînul consiliului general al instrucțiunei publice.

Acum dar vë rog a 'mĩ acorda câte-ve minute pentru a citi acéstã dare de sémã.

P. S. Episcop al Romanului. Noi de alaltăeri ne-am înțeles ca să ne întrunim la ora 12 și să lucrãm până la 2, căci alt-fel nu putem ține ședință, având trebuință și la Senat. Acum fiind-cã orele sunt înaintate, vë rog să amânați acéstã citire pentru ședința viitoare.

P. S. Archiereũ Innocentie Ploestenu. Voiũ să aduc la cunoștința St. Sinod, că n'aũ știut toți membrii, că ședința are să se începã la orele 12, și de aceia am venit mãi târziu ; dar dacã pentru mâne, hotărîți ora 12, vom lua cunoștință de acésta și vom fi următori.

P. S. Episcop al Argeșului. Rog pe I. P. S. Președinte să bine-voiască a 'mĩ acorda numai 10 minute pentru a citi acéstã dare de sémã.

St. Sinod decide a'i se acorda cuvântul și P. S. Episcop citește darea de sémã, dupre care estragem următorul resumat :

1) A se stărui la onor. guvern, ca tóte seminariile eparchiilor țerei să se ridice la nivelul culturei liceelor laice, plus partea teologicã dupě programul St. Sinod :

2) Sã se stăruiască la onor. guvern ca să se prevadă în

programa seminariilor și câte o catedră de pedagogie și metodologie, ca seminariștii cu studiul complet secundar ca preoți să pótă fi și învățători de școlele rurale primare în comunele lor respective, iar școlele normale primare să se prefacă în școle de meserii sau gimnasiile reale și acésta pe următoarele considerațiuni :

a) Că prin acésta îmbunătățindu-se starea materială a preotului sătén, ar îmbrățișa acéstă dificilă, dar nobilă carieră a preoției, seminariștii cei mai buni, iar n'ar fugi de preoție, cum fac cei cu 7 clase; cu chipul acesta fiind și starea materială a preotului Român asigurată, statul ar scăpa de o obligațiune inevitabilă a mai plăti separat și pe clerul comunelor rurale.

b) Că învățătorul comunei fiind tot odată și preot, prezentând mai multă garanție morală între sătenii, le-ar însufla dragostea și încrederea de a 'și da copiii la școlă.

c) În seminariile toți elevii să fie bursieri, întreținuți cu cheltuiala statului, al căror număr să se determine după necesitatea ce va fi de preoți și învățători în fie-care eparchie.

Acestea fiind vederile și ideile P. S. Sale în privirea reorganizării seminariilor și a îmbunătățirii sórtei preotului Român, le supune la aprecierea St. Sinod, spre a decide în înalta sa înțelepciune.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Acéstă cestiune fórte importantă și așa precum s'a citit de iute, firește n'am putut să ne facem o idee lămurită. Acum să vedem ce e de făcut cu acéstă dare de sémă? Eū cred că trebuie s'o recomandăm la o comisiune care să o studieze; dar neavând timp acum, să amână cestiunea pe mâne.

P. S. Episcop al Romanului. Eū nu sunt de opiniune să se orînduiască la o comisiune, ci St. Sinod să mulțumescă P. S. Episcop al Argeșului, despre buna-voința ce a avut de a ne da o informațiune așa de prețioasă asupra celor ce a lucrat în consiliul general al instrucțiunei și despre intențiunea cea dușmănescă care mulți o au asupra educațiunei bisericesti. Eū din parte'mi mulțumesc P. S. Episcop al Arge-

șului despre această lucrare, luăm act de dânsa și la timp vom profita de ea, căci alt-fel nu putem face.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Acum dar fiind-că orele sunt înaintate și fiind-că trebuie să mergem la Senat, vă rog să ridicăm ședința și să amânăm discuțiunea pe mâne.

Ședința se ridică și cea viitoare se anunță pentru a doua zi, 4 Decembrie 1884.

Președinte, Arch. și Mitrop. Moldovei și Sucevei, IOSIF.

(S). Secretar † *Innocent M. Ploestenu.*

Sumarul ședinței St. Sinod din 4 Decembrie 1884.

Sedința se deschide la orele 12 din zi, sub președința I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei.

Se face apelul nominal, la care răspund prezenți 12 membri, fiind doi absenți.

Se citește prescriptul verbal al ședinței precedente.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos. Cer cuvântul asupra prescriptului verbal. Puținele cuvinte ce am de zis asupra prescriptului verbal, de și era locul să le zic de erî, dar fiind-că nu s'a vorbit nimic asupra memoriului prezentat de P. S. Episcop al Argeșului, dacă trebuie publicat în extenso sau nu și fiind-că acest prescript verbal are să se publice în *Monitorul* Oficial, împreună cu darea de sémă ce ne-a prezentat P. S. Episcop al Argeșului, ași voi să știu dacă această dare de sémă trebuie publicată în extenso sau în resumat.

P. S. Episcop al Argeșului cere cuvântul.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Mai întâi trebuie să consult pe St. Sinod, dacă este nemerit sau nu, să se publice acea dare de sémă în *Monitor*, pentru aceia rog pe P. S. Episcop al Argeșului să aibă puținică răbdare ca să auzim și opiniunile celor-lalți membri.

P. S. Episcop al Argeșului. Am cerut cuvântul să rog pe I. P. S. Președinte, să bine-voiască a da cuvântul P. S. Episcop al Dunăreii de jos, pentru a 'și exprima opiniunea P. S. Sale asupra acestei dări de sémă.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos. Dacă această dare de semnă este să se trecă în extenso și să se publice prin *Monitor*, atunci ași avea ceva de spus asupra acestei dări de semnă, pentru că sunt unele pasaje asupra cărora trebuie discutat, dacă trebuie trecute sau nu.

P. S. Episcop al Romanului. Eu nu sunt de opinie ca în modul cum e făcută expunerea să se trecă în extenso. Pentru noi poate să rămână și așa cum se găsește, iar dacă se publică, atunci devine un act public și supus la aprecierea multora, cărora li s'ar da materie de vorbă; pentru că în această expunere sunt multe pasaje, care n'ar trebui să fie așa precum sunt expuse. Repet dar, că sunt de opinie să se facă numai o recapituțione asupra punctelor principale, un extract din totă expunerea și numai acel extract să se publice în *Monitor*.

P. S. Innocentie Ploștenu. Și eu împărtășesc opinia P. S. Episcop al Romanului, cu adăogire ca în extractul ce se va face, să se lase cu totul partea aceia unde se tratăză despre școlele laice și să se atingă numai partea privitoare la școlele bisericesti.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos. Părerea mea ar fi să se recomande această dare de semnă unei comisiuni, care să o studieze, apoi să vină cu un raport asupra căruia vom discuta, căci acum neavând înainte nici o părere, nu putem intra în fondul cestiunei.

P. S. Episcop al Romanului. Trebuie să ne dăm bine seama de ceia ce facem. Noi trimitem o lucrare la comisiune, pentru că acea comisiune să vină cu o concludsiune, ast-fel că acea concludsiune să formeze sau o decisiune sau un proiect. În adevăr nimenea nu poate tăgădui că aceste informări care s'au dat de P. S. Episcop al Argeșului sunt foarte prețioase pentru noi, precum am spus și erī, dar nu sunt de natură a basa pe dênsele vre-un proiect de lege sau vre-o decisiune, prin urmare nu înțelegem pentru ce să se dea în studiul unei comisiuni. Noi mulțumim P. S. Episcop al Argeșului de aceiași lucrare, însă ea să rămână la noi, și când va veni cestiunea seminariilor, comisiunea

care se va numi atunci, va avea în vedere și această dare de seamă, precum și propunerea ce face la sfârșit P. S. Episcop al Argeșului. Cât pentru propunerea ca să se treacă în estenso și să se publice prin *Monitor*, eu cred că nu este bine, căci acesta nu are să aducă bune rezultate; o recapitulațiune însă se poate face și această recapitulațiune o poate face chiar biuroul de la sine fără a se mai trimite la comisiune.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Vă rog să 'mi dați voie să țin și eu câte-va cuvinte spre esplicarea ideii P. S. Episcop al Dunării de jos. Eu am înțeles din cuvintele P. S. Sale că espunerea P. S. Episcop al Argeșului să fie trimisă la o comisiune; așa fi însă de opiniune să se facă un extract de punctele cele mai principale, precum a arătat și P. S. Episcop al Romanului, și cred că orî biuroul orî directorele cancelariei, cari sunt datorî să facă această lucrare, orî o comisiune pe care o vom numi noi înadins, va da tot același rezultat, căci tot aceiași lucrare au să facă.

P. S. Episcop al Romanului. Dacă vom trimite această espunere la o comisiune, atunci lăsăm a se crede că biuroul este incapabil să facă un extract din espunerea P. S. Episcop al Argeșului.

P. S. Episcop al Argeșului. Am cerut cuvântul mai întâi să aduc mulțumirele mele S-tului Sinod, pentru considerațiunea ce are pentru lucrare mea, dar tot o dată cred de datoria mea să arăt aici motivele care m'au făcut să vă presint această dare de seamă. Aice P. S. Episcop al Argeșului, denunță S-tului Sinod cu multă mâhnire puțină considerațiune care s'a manifestat pentru biserica noastră, în sînul chiar a acelui mare areopag al instrucțiunei publice, în sînul consiliului general scolar, pentru biserica noastră națională și tendința de a laiciza și mai mult învățământul bisericesc. Că această tendință este susținută și de jurnalistică și că chiar un jurnal bisericesc ar fi patronând asemenea tendințe. Apoi P. S. Sa se miră cum St. Sinod nu găsește de cuviință a i se publica darea de seamă prin

Monitor, căci prin acésta P. S. Sa nu face de cât desaproabă asemenea tendințe.

Am cerut cuvântul ca să aduc mulțumirile mele S-tului Sinod pentru buna voință ce a avut de a'mi permite să citesc darea de sémă, pe care am avut onóre a o anunța în ședința precedentă. Causele care m'aũ silit să fac acésta dare de sémă, sunt trei: 1) opiniunea ce 'mă am făcut despre consiliul general al instrucțiunei publice și lucrările lui; 2) cauza jurnalului *Ortodocsul*, care a tratat cestiunea seminariilor cu programa elaborată de comisiunea consiliului general al instrucțiunei; 3) propunerea emisă de la biuroũ, de către P. S. Silvestru Piteștenu, în privința seminariilor și care coincide cu propunerea emisă de consiliul general al instrucțiunei publice.

I. P. Sântite și P. P. S. S. Vă rog să 'mă permiteți a vă explica experiența ce am putut face în timp de 2 ani de țile, de când mă găsesc ca membru al consiliului general; încă din anul 1883, mi s'a făcut onoare ca să fiu numit tot-o-dată și președinte în locul P. S. Episcop al Romanului, care se găsea atunci indispus. Am primit acésta distinsă onóre cu condițiune până când P. S. Sa se va face bine și va veni la consiliũ ca să presideze. Am văzut de atunci intențiunile unora din consilierĩ; am văzut chiar din programa învățământului scólelor primare rurale, cu escluderea religiunei din scólele poporului României, programă copiată după programele scólelor din Francia, unde cu toți știm că religiunea s'a aruncat pe fereastră; contra acestei programe eũ am protestat fiind față și D-nu ministru de atunci, având în ajutor pe D-nu profesor Popescu de la Bârlad. Nemulțumit de acésta măsură, în urma acestei protestări din parte'mă, luându-se în considerațiune, s'a luat o nota-bene ca religiunea să se pună în tóte clasele, cu tóte acestea vedând că numita programă nu are să dea rezultatele satisfacătoare totuși n'am putut face alt-fel de cât a vota contra ei, neîntrunind acésta programă din 22 voturi $\frac{2}{3}$, cerută de lege, ci numai 19 voturi și ast-fel terminându-se votul și raportul general, sesiunea anului 1883

s'a închis. Ca președinte delegat a trebuit să subscriu programa cu desbaterile și raportul general, însă vedând că acel *nota-bene* luat de consiliu ca religiunea să se pună în toate clasele nu este trecut, am iscălit această lucrare cu observațiunile cuvenite.

În anul 1884 deschidându-se sesiunea consiliului general, în lipsa mea D-nu ministru a avut buna voință a mă delega ca președinte, cu toate că din împrejurări nu aveam de gând să iau parte la lucrările consiliului, totuși dragostea și stima ce am avut către D-nu ministru m'a împiedecat de la lucrările mele, și a trebuit să rămân ca președinte al consiliului și în anul acesta.

Intrând în desbaterea lucrărilor, s'a ales comisiuni anume pentru materiile și programele prevăzute în discursul de deschidere al D-lui ministru.

Cea dintâi chestiune care s'a tratat, a fost programa învățământului rural, pentru care D-nu ministru a cerut reformarea și consiliul a menținut programa votată din 1883. Tot asemenea și cu programa gimnasiilor reale, copiată după o programă germană, s'a votat numai cu 14 voturi din 22 cerute de lege, lucrare isbită de nulitate.

În urma acestora, consiliul voind a pune în discuțiune și programa seminariilor după cererea și insistența comisiunii, la care nu am luat parte, în urma declarațiunei ce am făcut, ca asociat la programa S-tului Sinod, n'am putut participa la această lucrare, de ore ce se nutrea o altă idee asupra seminariilor. Făcând acesta cunoscut D-lui ministru al cultelor, D-sa în urma unui protest al I. P. S. Mitropolit Primat și președinte al S-tului Sinod și a atențiunei atrasă din parte'mi, 'mi-a recomandat amânarea chestiunei seminariilor și ast-fel fiind de acord cu D-nu ministru, am amânat chestiunea seminariilor, până am fost nevoit să mă retrag chiar din președinție, nevoind președea această discuțiune, care nu era de competența consiliului general de instrucțiune, ci de competența ministrului și a corpurilor legiuitoare, de ore-ce nu era un program esistent al seminariilor, ci un proiect de program; după care retra-

gere, ocupând fotoliul preșidențial D-nu Mandrea, consilier la Inalta Curte de casație și justiție a pus în discuție proiectul programei seminariilor în ultima ședință, pe când se găsea numai 16 membri și s'a luat în considerațiune și votat numai de 9 membri din 16, lucrare isbită de nulitate și acésta și contra legei pe care am protestat'o, atrăgând atențiunea D-lui Președinte și a D-lor Consilieră, de óre-ce nu erau în programul esistent al seminariilor și nici reprezentanții clerului în comisiunea ce a dirigeat acest proiect-program. Cu tóte aceste consiliul general în acéstă ultimă ședință, neavând cu ce face votul general, a trecut peste tóte acestea, dând citire raportului general de lucrările acestei sesiuni, aducând prin acest raport D-nu raportor o sumă de acușățiuni bisericeă și chiar clerului în genere și fără ca să se pună cel puțin în discuțiune raportul la care D-nii delegați ai D-lui ministru al cultelor, D-nu Grigorie Tocilescu, directorele ministeriului, a răspus imediat, aprobând tóte aceste acușățiuni și lăsând a se înțelege că cauza rēului ar fi înaltul cler, după care a și dat citire discursului de închidere și ast-fel ne mai putând combate aceste rēutăcióse aserțiuni aduse contra bisericeă, am protestat D-lui ministru al cultelor prin adresa No. 655 din 1884.

Acum P. P. S. S. vin la partea II-a saă a doa causă; știm cu toții că S-tul Sinod a elaborat un proiect de program, la care am aderat și eă și pentru care am atras atențiunea consiliului general al instrucțiunei că nu pot lua parte, ca membru al S-tului Sinod nici în comisiune, nici a mă asocia la proiectul program elaborat de dēnșii. Cred că atât eă cât și P. P. S. S. Voastre că, ca membru în acest consiliu general, representam clerul și seminariile. Am căutat să'mă fac datoria. Eă bine când un reprezentant al clerului susține în sinul consiliului general ceia ce a făcut St. Sinod, cum se înțelege acésta, că jurnalul *Ortodoxul*, care se pretinde că este jurnal acreditat al I. P. S. Mitropolit Primat și președinte al S-tului Sinod, ceia ce eă nu cred, să vină să susțină contra de cele ce susține re-

presentantul clerului, adică al S-tului Sinod ? Ast-fel că în ajun de a se discuta acest proiect, jurnalul *Ortodoxul* care e redactat de D-nu Zotu, secretarul S-tului Sinod și al S-tei Mitropolii, a tratat această cestiune, aprobând din resputeri comisiunea consiliului general, în redacțiunea făcută asupra proiectului-program al seminariilor. Și mai în urmă într'un alt număr tot jurnalul *Ortodoxul* dice că P. S. Episcop al Argeșului nu și-a dat destulă ostenelă a înțelege programa, lăsând a se înțelege că D-sa mai mult l'a citit și mai mult s'a pătruns de cât mine. Aice nu mă pot pricepe; saū că eū nu știū să citesc, saū că D-nu Zotu nu înțelege, fiind-că în proiectul-program sunt emise doē idei: una pentru 4 seminarii de gradul al II-lea, desființându-se tōte cele lalte de gradul I-iū și transformându-le în gimnasiū; această opiniune a majorității, și a II-a opiniune saū idee este a minorității și care este a D-lui Mandrea, numai pentru 2 seminarii în tōtă țara. Ast-fel jurnalul *Ortodoxul*, care numai ortodox nu pōte fi, ci după mine schismatic, căci vine să pună schismă, să arunce răceala între capii și membrii bisericei, desfigurând lucrările și dorința Sinodului, după cum voiū avea onōrea să vă citească un pasagiū din *Ortodoxul* de la 2 Decembrie curent, privitor la ședința din aceiași zi. P. P. S. S., după acest jurnal îmi permit a mai dice că el, după câte mi s'a spus, se impune la toți preoții din eparchie, despre a cărui măsură arbitrară cred că I. P. S. Mitropolit Primat nu are nici o cunoștință, și că D-nu Zotu, care nu numai în numărul de la 2 Decembre a venit să altereze discuțiunile St. Sinod, ci în mai multe alte numere pe care le cunoșceți P. P. S. S. Vōstre că nu aū făcut nimic alt de cât a pune schismă între membrii S-tului Sinod.

De aceia cu toții trebuie să ne unim și să cerem înlăturarea acestui reū din sînul nostru. Viū la cestiune. Cuvintele dise de D-nu raportor general, D-nu Lupu Antonescu, un profesor de la scōla normală Carol I, precum și rēspunsul afirmativ al D-lui Tocilescu, directorul ministerului, la închiderea sesiunei, că biserica a cădut, amvonul este mut, că clerul nu este instruit și educat în ni-

vel cu societatea; că seminariile de astăzi lasă mult de dorit și că mai buni preoți eșiau atunci, când se creștea gramaticii pe pétra bisericeii, de cât seminaristi eșii astăzi din seminarii; vedeți dar când se atacă biserica și clerul în genere prin asemenea cuvinte, noi trebuie să tăcem? Apoi a cui este vina! A chiriarchilor saii a acelora care au luat seminariile din mâna chiriarchilor? La aceste toate acușatiuni trebuie să protestez și să vin cu această dare de sémă înaintea S-tului Sinod, pentru a'l pune în cunoștință de cele petrecute în consiliul general.

Acum P. P. S. S. vin la al III-lea punct. Propunerea care am auzit'o emisă de P. S. Silvestru Piteștenu, secretarul S-tului Sinod, propunere care înclină și coincide cu propunerea saii proiect-program al consiliului general.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Vă rog P. S. să veniți la cestiune și să ne arătați dacă cereți ca darea de sémă să se publice în estenso, saii în resumat, aici propunerea pe care o atingeți nu e în cestiune.

P. S. Episcop al Argeșului. Sunt în cestiune I. P. Sântite. Concluziunea la care voiți să ajung este că darea de sémă să se publice în estenso, căci este o idee a mea, o lucrare a mea și eu îmi dau séma de dênșă fără să mă tem de cine-va și St. Sinod este dator să o intercaleze în sumarul ședinței, așa cum am reprodus'o eu, dar fiind că și propunerea P. S. Silvestru stă în legătură cu această dare de sémă, vă rog a'mi permite să dezvolt și această parte.

Așa dar când propunerea P. S. Archiereu Silvestru s'ar aproba de St. Sinod, ar fi o nenorocire, căci acel proiect de program al consiliului general al instrucțiunei nu tinde la nimica alt de cât la ștergerea seminariilor, cele întâi scóle bisericești, care în același timp sunt și istorice, înființate peste Milcov la anul 1804 și aici la noi la 1836. După ideia emisă de acel proiect, când s'ar adopta, cu vremea are să se ștérgă toate seminariile din țară și au să fie înlocuite cu licee și gimnasii, de óre ce în acel proiect se prevede ca 4 seminarii să fie în 4 localități și anume: București, Iași, Craiova și Galați, unde deja se găsesc licee

și care lycee pe viitor după mine cred că vor înlocui seminariile. Etă pentru ce mă tem și resping eă acéstă propunere emisă de P. S. Silvestru și pentru ce nu am permis ca să adaug și acéstă idee în darea de sémă. În una din ședințele trecute, pe când era și D-nu ministru și într'o discuțiune între I. I. P. P. S. S. Mitropoliți și D-nu ministru, până a nu se deschide ședința, când era vorba de drepturile Episcopilor asupra seminariilor 'mă-am permis a atrage atențiunea D-lui ministru al cultelor asupra unui ordin telegrafic dat directorului seminarului de la Curtea de Argeș în privința externilor dați afară din clasa a II-a, a III-a și a IV-a, pentru care eă am intervenit către D-nu ministru să se restabiléscă și să'i repriméscă pentru a nu se perde ciasurile și stricarea carierei lor. Acel ordin telegrafic în loc de a răspunde la adresa mea a respuns direct directorului, ca directorul să mă pună în cunoștința, despre revocarea primului ordin. Din cauza însă a sunetului clopoțelului, n'am putut atrage atențiunea D-lui ministru în fața I. I. P. P. S. S. Mitropoliți, ci 'mi-am permis a o face la urechia D-lui Ministru. Etă P. P. S. S. drepturile Episcopatului asupra scólelor bisericesti. În urma tuturor acestora ce am avut onóre a vă spune mi-am permis a face acéstă dare de sémă, pe care vă rog a o admite ca să se publice în estenso, iar nu în resumat.

P. S. Episcop al Dunărei de jos. Am avut nenorocirea de a nu fi bine înțeleș de P. S. Episcop al Argeșului. P. S. Sa a crezut că eă ași cere ca darea de sémă a P. S. Sale să nu se publice în estenso, din contra eă am rugat și încă o dată repet rugăciunea mea, că dacă St. Sinod decide ca acéstă dare de sémă să se publice în extenso, în acel cas cu voia P. S. Episcop al Argeșului voiă lua libertatea să vorbesc ceva asupra unor pasage, care nu ar fi bine puse și ar face un reū efect.

N'am cerut, repet, să nu se tipăréscă, după cum vedeți că acésta nu mă privește pe mine, ci am rugat numai ca, atunci când se va hotărî de St. Sinod publicarea în extenso, să am cuvântul ca să vorbesc în fond.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei Atunci, consult pe St. Sinod, dacă primește dorința exprimată de P. S. Episcop al Argeșului.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos. Eū sunt de părere să se tipărească, dar să sufere oare care modifi cațiuni.

P. S. Episcop al Romanului. Nu putem noi să mărginim libertatea unui om. P. S. Episcop al Argeșului a avut curajul cel mare, s'a declarat gata la luptă; îmi pare foarte bine și laud asemenea caracter. P. S. Sa pôte să mērgă dar cu precipitare ca un bun și brav luptător, însă să ne ierte pe noi cari nu suntem gata pentru o asemenea luptă, să ne erte că suntem hotărîți și nici nu găsim cu cale ca cu acēstă ocaziune să întreprindem și noi lupta alături cu P. S. Sa. Dar pe de altă parte nu putem să 'l împedcăm, de și dorința P. S. Sale este precum vēd, că ar voi să ne angajeze pre toți în acēstă luptă. Dacă cere ca darea de sēmă a P. S. Sale să se publice prin *Monitor*, astfel precum s'a citit și ca din partea S-tului Sinod, pe când St. Sinod 'și a dat ca să se facă un extract; dacă, ȃic, P. S. Sa persistă la acēsta cu ori ce preț, atunci să se ȃică în redacțiune, că s'a publicat în extenso, după cererea P. S. Episcop al Argeșului, iar nu după dorința exprimată a S-tului Sinod. Acēsta este opiniunea mea.

Nu trebuie să facem noi cas așa de mare de ideile unora, mai cu sēmă dintre tineri, cari aū fel de fel de socotințe și opiniuni estravagante; nu trebuie să dăm valóre unor vorbe góle și să venim să facem astfel de cestiuni în St. Sinod. Sântul Sinod când lucrēză saū propune ce-va trebuie să lucreze serios și cu multă maturitate; nu după emoțiuni momentane, dar dacă St. Sinod crede că este bine să se facă precum stăruește P. S. Episcop al Argeșului, eū nu mai am nimic de ȃis.

P. S. Archiereū Innocentie M. Ploestenu. Dacă P. S. Episcop al Argeșului stăruește ca darea de sēmă a P. S. Sale să fie publicată, pôte ca să 'și o publice singur în ori ce ȃiar va voi.

P. S. Episcop al Argeșului. Nu este așa. Când vin eū

cu un act public în St. Sinod, St. Sinod este dator să 'l priméscă și să 'l publice așa cum se găsește, căci când va rămânea să 'l publice pe altă cale, atunci voiū veni cu argumente și lucrul va fi mai greū.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Ați audit cu toții opiniunea P. S. Episcop al Romanului fórte calm și prudent. După cele spuse de P. S. Episcop al Argeșului, eū îmī fac datoria să întreb de aici de la biuroū pe rând pe fiecare dintre P. P. S. S. membri, dacă împărtășesc opiniunea P. S. Episcop al Romanului, adică de a nu se publica o astfel de espunere în extenso, mai ales că nu este nemerit nici timpul. Vē rog să vē pronunțați, alegēnd între aceste două soeotințe.

P. S. Episcop al Argeșului. Eū nu înțeleg acéstă témă din partea S-tului Sinod, de a se publica acéstă dare de sémă în extenso.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Vē rog Prea Sântite. Nu calificați acéstă prudentă procedură de témă; să mē ertați cu asemenea expresiuni.

P. S. Episcop al Argeșului. I. P. Sântite nu sunt numai eū care am venit aici cu dări de sémă, aū mai fost și alții precum și P. S. Episcop al Romanului, care a combătut societatea francmasonică, și nu s'a mai produs nici un sgomot în opiniunea publică. De ce vē îngrijiți când eū iaū acéstă expunere pe séma mea? Eū am venit cu acéstă dare de sémă, făcēnd și o propunere; dar dacă St. Sinod o primește saū o respinge asta este tréba sa.

P. S. Episcop al Hușilor. Socotesc că după cele ce s'aū vorbit până acum, suntem destul de luminați să putem să ne dăm fie care votul în cunoștință de causă.

P. S. Episcop al Râmnicului. Și eū mē unesc cu opiniunea P. S. Episcop al Romanului ca darea de sémă a P. S. Genadie al Argeșului să se trecă și să se publice în resumat.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Eū ași ruga pe P. S. Episcop al Argeșului să se mulțumiască și să se uniască cu opiniunea unanimă a S-tului Sinod de a se face un ex-

tract. Și apoi cu toții știm că când se face un extract, se ia punctele cele mai principale și acel extract să se facă sub privegherea P. S. Sale și apoi să se trecă în prescriptul verbal, care se va publica în *Monitor*, iar espunerea așa cum este să se așeze la dosar, pentru a se avea în vedere și a se face us de dânsa la trebuință.

P. S. Episcop al Argeșului. Mă unesc cu cele propuse de I. P. S. Vóstră și cu dorința St. Sinod, dar iată care 'mă este téma și pentru ce stăruesc ca acéstă dare de sé-mă să se publice întocmai. Cu ocasiunea dărei de sé-mă care am făcut'o anul trecut despre decorațiunile ce s'aũ dat preoților și altele, am ȓis să nu se trecă și iată ce găsesc în jurnalul *Biserica Ortodoxă Română*. Vedeți pentru ce mă tem de extract, vedeți cum s'aũ falsificat cuvintele mele și cum s'aũ publicat? Acésta 'mă-a fost téma.

P. S. Arhiereu Innocentie Ploestenu protestéză asupra expresiunei de falsificare, arătând că acele cuvinte ale P. S. Genadie, dacă sunt trecute așa în prescriptul verbal al acelei ședințe, P. S. Sa trebuia să cêră rectificarea lor, ceia ce n'a făcut și prin urmare pe nedrept acusă biuroul de falsificare.

P. S. Arhiereu Silvestru Piteștenu. Am și eu cuvântul asupra prescriptului verbal. Eri am prezentat o petițiune prin care 'mă dau demisiunea din postul de președinte și membru al comitetului redactor al jurnalului *Biserica Ortodoxă Română*.

Asupra acelei petițiunii nu s'a luat nici o hotărîre, ați ȓis ca să se amâne pentru astăzi și de aceia nici nu s'a pus vre-o rezoluțiune. Vê rog dar terminați cu acéstă cestiune.

P. S. Episcop al Romanului. St. Sinod a hotărît ca să nu se ia nici o hotărîre numai asupra persónelor care trebuie să compună comitetul redactor pentru cuvântul că P. S. Vóstră împreună cu celalalt membru să vă chibzuiți și să ne recomandați pe cine veți găsi de cuvînță, dar demisiunea vi s'a primit.

P. S. Episcop al Dunărei de jos. Eu cred că ar fi bine

să se termine chiar acum și cu acéastă cestiune. Eū din parte'mi permit să recomand pe P. S. Archiereū Inocentie Ploeștenu și pe D. George Erbicenu de la Iași.

Ne mai luând nimenea cuvântul, se pune la vot pre-scriptul verbal al ședinței precedente dimpreună cu propunerea I. P. S. Mitropolit al Moldovei, ca din darea de sémă a P. S. Episcop al Argeșului să se publice un extract de punctele cele mai principale și se primește.

P. S. Archiereū Silvestru Piteștenu. Regulamentul pentru redactarea jurnalului *Biserica Ortodoxă Română*, prevede ca președintele jurnalului să fie ales tot de S-tul Sinod. Prin urmare dar eū rog pe St. Sinod să alégă ca președinte pe unul dintre aceste trei persóne.

P. S. Archiereū Innocentie Ploeștenu. Eū propun St. Sinod să alégă ca președinte pe prea cuvioșia sa Archimandritul Genadie Enăcenu care este și directorul tipografiei, cu șederea acolo unde póte ține și cancelaria redacțiunei jurnalului.

Se pune la vot propunerea făcută de P. S. Episcop al Dunărei de jos în privința compunerii comitetului redactor și a P. S. Innocentie Ploeștenu în privința președintelui și St. Sinod ia următórea hotărîre : St. Sinod decide a se primi demisiunea P. S. Archiereū Silvestru B. Piteștenu, care urmează a primi suma ce i se cuvine până la 1 Ianuarie 1885 cu măsura ce se va primi și de membrul ramas ; iar spre complectarea comitetului redactor al ziarului se numesc P. S. Inocentie Ploeștenu și D. George Erbicenu. Iar părintele Archimandrit Genadie Enăcenu va fi președinte al Comitetului.

Orele fiind înaintate, ședința se ridică, anunțându-se cea viitóre pentru a doa ȓi, 5 Decembrie 1884.

(S) Președinte, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, IOSIF.

(S) Secretar † *Innocent M. Ploeștenu*

Sumarul ședinței St. Sinod din 8 Decembrie 1884.

Ședința se deschide la orele 12 din ȓi, sub președința P. S.

Episcop al Râmnicului, ca cel mai vechiu în chirotonie.

Se citește prescriptul verbal al ședinței precedente.

P. S. Archiereu Silvestru Piteștenu. Cer cuvântul asupra prescriptului verbal. Aci se vorbește despre 3 cărți didactice de învățământ religios, revădute de comisiunile parțiale din București și Iași, formate pentru revisuirea unor asemenea cărți și care prin votul S-tului Sinod de erî s'aũ recomandat la comisiunea ad-hoc. Eũ ași voi să știũ din cine se compune acea comisiune?

P. S. Episcop al Romanului. Să se numescă o comisiune.

P. S. Episcop al Argeșului. Vă rog mai întâi puneți la vot prescriptul verbal și apoi dați cuvântul.

Se pune la vot prescriptul verbal și se aprobă.

Se comunică de la biuroũ petițiunea preotului Theodor Georgescu, caterisit, prin care cere ertare și se trimite la comisiunea de petițiuni.

P. S. Archiereu Valerian Râmnicenu dă citire raportului comisiunei pentru tunderea în monachism a surorilor mai jos notate din monastirea Varatecul, eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei și anume : Efrosina Simionescu de 28 anĩ; Smaranda lui Constantin de 30 anĩ; Elena Gabrilescu de 27 anĩ; Lucia Casimir de 28 anĩ; Elena Stupenu de 38 anĩ; Magdalena I. Tănăsiu de 28 anĩ; Maria Dumitriu de 33 anĩ; Ecaterina Ciolac de 30 anĩ; Maria Oglinzenu de 28 anĩ; Varvara Gavrilescu de 31 anĩ; Maria Saviliu de 32 anĩ; Ióna Dumitriu de 33 anĩ.

Asupra acestor surori, comisiunea este de părere a se amâna călugărirea, până vor atinge vârsta de 40 anĩ, conform regulamentului S-tului Sinod. Iar pentru surorile Ana Bârsan, văduvã de 53 anĩ și Maria Vasiliu în etate înaintată, comisiunea este de opiniune a se admite călugărirea, ca având îndeplinite tóte condițiunile regulamentului.

P. S. Episcop al Romanului. Mě unesc în totul cu conclusiunile comisiunei ca să se acorde călugărirea numai la acele persóne, care aũ trecut vârsta de 40 anĩ, prevădută de regulamentul S-tului Sinod, iar tóte cele-l'alte care sunt mai jos de 40 anĩ, să nu se admită. Când avem un

regulament votat de St. Sinod și sancționat de M. Regele, trebuie să ne ținem de dânsul și să nu ne desmințim pe noi înșine. Vă rog dar să admiteți conclusiunile raportului.

P. S. Episcop al Argeșului. Mă abțin.

P. S. Episcop al Hușilor. Mi se pare că St. Sinod 'și-a dat în doă rânduri votul seū : 1 pentru a se admite la călugărire persóne carī aū atins vârsta de 30 anī, bine înțeleș care sunt trebuitoře bisericeī. Pe urmă în altă sesiune a dat un vot prin care a hotărīt că nu se vor admite la călugărire de cât numai persóne care vor atinge vârsta de 40 anī ; în urmare St. Sinod a luat o hotărīre care ni s'a făcut cunoscută și noē episcopilor, ca noi la rândul nostru s'o facem cunoscută stariților din eparchie, precum am și făcut, de a nu mai veni cu asemenī cererī pentru călugărire.

Apoi mă cuprinde mirarea cum vine I. P. S. Mitropolit al Moldovei, după ce a primit un asemenea anunț din partea S-tului Sinod, la care a votat însuși I. P. S. Sa, cum vine de recomandă persóne care n'aū împlinit vârsta de 40 anī.

P. S. Episcop al Romanului. Voiū să răspund P. S. Episcop al Hușilor. Iată cum cred eū lucrul acesta. I. P. S. Mitropolit al Moldovei, mișcat de mai multe mijlociri de pe la monastiri, a primit cererile, fără a 'și lua asupra vre un angajament, lăsând ca St. Sinod să facă cum va găsi de cuviință.

P. S. Episcop al Dunăreī de jos. Tot asupra celor țișe de P. S. Episcop al Hușilor, voiū să adaog și eū ceva. Eū cred că I. P. S. Mitropolit al Moldovei a făcut aceste mijlociri la St. Sinod, mai 'nainte ca St. Sinod să se fi rostit prin acel vot, ca numai persónele care aū atins vârsta de 40 anī să se recomande pentru călugărire, mai ales că vėd că se repetă cererī făcute mai din 'nainte.

Prin urmare eū ași crede că asemenea cererī trebuie să se ia în considerațiune și dacā sunt din acele persóne, care aū fost recomandate înainte de a se da votul St. Sinod, să se admită, iar dacā sunt recomandate în urmă, atunci să

se admită numai acelea, care vor îndeplini condițiunile regulamentului, iar celalte să se respingă.

Ne mai luând nimeni cuvântul, se pune la vot și St. Sinod aprobă conclusiunile raportului comisiunei de a se admite tunderea în schima monachală a surorilor Ana Bârsan și Maria Vasiliu, ca având îndeplinite toate condițiunile regulamentului și a se amâna călugărirea surorilor : Efrosina Simionescu, Smaranda lui Constantin, Elena Gavrilescu, Lucia Casimir, Elena Stupénu, Magdalina I. Tănăsiu, Maria Dumitriu, Ecaterina Ciolac, Maria Oglinzénu, Varvara Gavrilescu, Maria Saviliu și Ióna Dumitriu ca neavând îndeplinite condițiunile regulamentare.

P. S. Archiereu Narcis Botoșenenu dă citire raportului comisiunei pentru tunderea în monachism a fratelui Grigorie Bouraș de 48 ani, din monastirea Cocoș, eparchia Dunăreii de jos.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos. Acest frate este de mare trebuință a se călugări, pentru cuvântul că în monastirea Cocoș, nu este nici un călugăr care să știea scri, afară de acesta. El este un bun scriitor, fiind că a ocupat mai multe funcțiuni în societate, așa că este mare trebuință pentru monastire. De aceea și eu vă rog a admite călugărirea lui.

P. S. Episcop al Hușilor. Acestea sunt aprecierile P. S. Vostre ca episcop.

Ne mai luând nimeni cuvântul se pune la vot conclusiunilo raportului de a se admite călugărirea fratelui Grigorie Bouraș și se aprobă.

P. S. Archiereu Valerian Râmnicénu dă citire raportului comisiunei pentru tunderea în monachism a fratelui George Georgescu de 30 ani din monastirea Ciolanu, eparchia S-tei Episcopii a Buzeului.

Asupra acestei cereri, comisiunea constatând îndeplinite toate prescripțiunile regulamentare și trebuința bisericeii, opineză admiterea numitului frate la monachism.

Se pune la vot această opiniune a comisiunei și St. Sinod o aprobă.

P. S. Archiereu Narcis Botoșenenu dă citire raportului

comisiunei pentru recunoșterea călugăriei monachului Damaschin Popescu, călugărit în S-tul Munte al Athonului și actualmente stabilit în schitul Lainici, eparchia Râmnicului.

Asupra acestei cereri, comisiunea observând: 1 (că, din hârțiile din acta sa, nu este nici una, care să fie emanată de la vre-o autoritate legală, prin care să se constate locul nașterii, domiciliul și altele; petițiunile nu pot servi de acte autentice în asemenea cas.

2) Din suplicile sale se vede, că a petrecut scurt timp la mai multe monastiri din țară, probând prin acésta un caracter ușor și nestatornic, plus îndoéla despre călugăria sa.

3) Pașaportul ministerului de externe cu No. 75 pörtă mai multe date, care nu coincid una cu alta, de unde rezultă că orî anii din pașaport sunt prefăcuți, orî numele de monachul Damaschin este schimbat, orî el n'a fost la S-tul Munte și că pașaportul nu se vede visat la întórcerea în țară.

4) Regulamentul St. Sinod este votat și aplicat în țară cu 8 ani înainte de călugăria sa în 1881; afară de acestea etatea sa de 22—25 ani lasă bănuélă, nu cumva să fie un desertor din armată, stravestit în călugăr.

Pentru acestea și alte multe considerațiuni, comisiunea este de opiniune a se respinge cererea suplicantului, până când va proba prin acte autentice fazele prin care a trecut și călugăria sa.

P. S. Episcop al Romanului. Eū sunt de opiniune de a se respinge cererea și iată pentru ce. Noi avem să ne ocupăm numai de călugăriile care se fac la noi în țară și cred că am crea un reū precedent, dacă am admite călugăria unor asemenea ómenî, care vin să declare că sunt călugăriți în altă țară.

Noi știm că sunt mulți care fac escrocherii, fac imposturi, viind și spuind că sunt de la monastirea cutare și cer a li se recunoște călugăria. Eū sunt dar de opiniune a se respinge acéstă cerere, precum și altele de asemenea natură.

Se pune la vot conclusiunile raportului de a se respinge recunoșterea monachului Damaschin Popescu și se primește.

Se citește raportul comisiunei pentru a se recunoște tunderea în schima monachului a surorii Anastasia Sorescu din monastirea Adam, eparchia Hușilor, sub numele de Agafonica.

Asupra acestei cereri, comisiunea găsind îndeplinite toate prescripțiunile regulamentare și că numita soră este deja călugăriță, opinază a se recunoște călugărirea ei.

Se pune la vot această opiniune a comisiunei și St. Sinod o aprobă.

Se citește raportul comisiunei pentru tunderea în monachism a surorii Elisaveta Apostolache de 30 ani, din monastirea Agapia, eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei. Asupra acestei cereri, comisiunea vădând că etatea numitei surori nici de astă dată nu este în acord cu votul St. Sinod, nici cu art. 22 din regulament, opinază amânarea călugării în sensul acelui articol.

Se pune la vot această opiniune a comisiunei și St. Sinod o aprobă.

Se dă citire raportului comisiunei pentru tunderea în monachism a fratelui Vasile Arghirescu de 30 ani, din monastirea Némțu, eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei.

Asupra acestei cereri, comisiunea constatând îndeplinite toate prescripțiunile regulamentare, precum și marea necesitate ce se simte de diacon la monastirea Némțului, este de opiniune a se admite călugărirea.

Se pune la vot această opiniune a comisiunei și St. Sinod o aprobă.

Se dă citire raportului comisiunei pentru tunderea în monachism a fratelui Gheorghe Petrovici de ani 39, din monastirea Vorona, eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei.

Asupra acestei cereri, comisiunea observând că sunt îndeplinite toate prescripțiunile cerute de regulament, opinază a se admite călugărirea.

Se pune la vot această opiniune a comisiunei și St. Sinod o aprobă.

Se dă citire raportului comisiunei pentru tunderea în monachism a fratelui Michai Dumitru al Anghelinei de 30 ani,

din monastirea Slatina, eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei.

Comisiunea observând îndeplinite toate prescripțiunile cerute de regulament și că numitul frate de și are vârsta de 30 ani, dar că pe cât a trăit în lume a fost bolnav de epilepsie și îndată ce a venit în monastire s'a îndreptat, pentru care s'a și consacrat vieții monastice. Pentru aceste considerante, comisiunea opinază a'i se admite călugărirea.

Se pune la vot și St. Sinod aprobă această opiniune a comisiunei.

Se da citire raportului comisiunei pentru tunderea în monachism a surorii Paraschiva Dumbravă în etate de 27 ani, din monastirea Văratecul, eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei.

Asupra acestei cereri, comisiunea observând că de și actele sunt complete, însă etatea numitei surori necorespunzând cu art. 22 din regulamentul St. Sinod, opinază a se amâna călugărirea, până se va îndeplini art. citat.

Se pune la vot această opiniune a comisiunei și St. Sinod o primește.

Se citește raportul comisiunei pentru tunderea în monachism a fratelui Constantin Constantinescu de ani 58, din monastirea Slatina, eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei.

Asupra acestei cereri, comisiunea observând că sunt îndeplinite toate prescripțiunile cerute de regulament, opinază a se admite călugărirea.

Se pune la vot și St. Sinod aprobă această opiniune a comisiunei.

Se citește raportul comisiunei pentru tunderea în monachism a surorii Ana Grimăzescu în etate de 73 ani, din monastirea Răsboeni, eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei.

Comisiunea vedând regulamentul îndeplinit, opinază călugărirea surorii ca ultima sa dorință.

Se pune la vot această opiniune a comisiunei și St. Sinod o aprobă.

Se da citire raportului comisiunei pentru admiterea la călugărire a surorilor Catinca Popescu de 62 ani și Hagiica Bona Lăzărescu de 59 ani, ambele din monastirea Viforâta, eparchia S-tei Mitropolii București.

Asupra acestei cereri, comisiunea vădând formalitățile îndeplinite, opinază admiterea la călugărire.

Se pune la vot și St. Sinod aprobă această opiniune a comisiunei.

Se citește raportul comisiunei pentru tunderea în monachism a fraților Petre Muranovică de 45 ani, Constantin Costinescu de 45 ani și Chiriac Ion de 89 ani, toți din monastirea Némțul și Secul din eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei.

Asupra cererei acestor frați, comisiunea în fața actelor și a mijloacilor respective, precum și a îndeplinirii formalităților cerute de regulament, este de opiniune a se admite călugărirea numiților frați.

Se pune la vot și St. Sinod aprobă această opiniune a comisiunei.

Se dă asemenea citire raportului comisiunei pentru tunderea în monachism a fraților Dimitrie I. Chele de 26 ani, Vasile Gheorghită de 27 ani și Gheorghe Ionescu de 27 ani, toți din monastirea Némțu-Secul cu schiturile lor.

Asupra acestei cereri de călugărire a fraților mai sus notați, comisiunea observând pe de o parte că sunt îndeplinite toate formalitățile cerute de regulamentul St. Sinod, iar pe de alta constatând marea necesitate ce se simte în monastirea Némțul pentru personal în serviciul monastirei, opinază a se admite călugărirea numiților frați.

Se pune la vot această opiniune a comisiunei și St. Sinod o aprobă.

Se citește în fine raportul comisiunei asupra petițiunei preotului Ión Filotei, fost servitor în comuna Hadjicurdă, districtul Ismail, eparchia de Chișinău, prin care rógă pe St. Sinod a'l învoi să serviască cele preoțești în eparchia Dunărei de jos.

Asupra acestei cereri, comisiunea opinază a se recomanda Episcopului respectiv ca P. S. Sa să constate pocăința și îndreptarea numitului preot și să reguleze cele de cuviință în marginile sântelor canóne.

P. S. Archiereu Silvestru Piteștenu. Eū nu mă unesc cu

părerea comisiunei, pentru cuvântul că, dacă acest preot este oprit, apoi nici într'o eparchie nu poate servi până mai întâi nu va avea bine-cuvântarea Episcopului de Chișinău, pe când din acte nu rezultă acesta.

De unde poate constata P. S. Episcop al Dunărei de jos că el 'și-a făcut canonul?

P. S. Archiereu Innocentie Ploștenu întimpină că tocmai din contra, din dosar se constată că Episcopia Chișinăului 'i dă o învoire condițională.

P. S. Episcop al Romanului. Episcopul respectiv poate a'î observa conduita și dacă va vedea că a dat probe de îndreptare 'l va putea reintegra în serviciu.

Voiți însă să puneți cestiunea pe tărâmul politic? Și poate aveți cuvântul. El este un om care după împrejurări se poate dice că 'și-a pierdut calitatea de Român, fiind că, când s'a luat Basarabia, el nu a trecut dincóce cu cei-lalți Români.

Știți că tuturor Românilor li s'a pus un termen până când să părăsiască Basarabia; el, nefolosindu-se de acest termen, a pierdut calitatea de Român. De aceea este de nevoie ca el să 'și reguleze politicește calitatea sa de Român, căci altminterea poate mâne-poimâne să se ducă înapoi în Basarabia.

Cât pentru cestiunea canonică, ea este ușoră, dar fiind că în raport se arată că este supus, el trebuie să 'și reguleze mai întâi pozițiunea sa politică, dacă guvernul nostru 'l recunoște de Român, și după aceea poate veni și cu cestiunea canonică pentru servirea sa preoțescă.

Intre acestea, P. P. S. S. Episcopi, fiind chemați la Senat, se decide cestiunea preotului Ión Filotei să rămână în suspensiune până la ședința viitoare.

Ședința se ridică și cea viitoare se anunță pentru Luni, 10 Decembrie.

(S) Președinte † Episcop IOSIF Râmnic.

(S) Secretar † *Innocent M. Ploștenu.*

Sumarul ședinței St. Sinod din 10 Decembrie 1884.

Ședința se deschide la ora 1 p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal și răspund prezenți 12, fiind unul absent.

Se citește prescriptul verbal al ședinței de la 8 ale curente și se aprobă cu rectificarea cerută de P. S. Episcop al Hușilor.

Se comunică și se citește de la biuroș referatul D-lui G. Zotu, secretarul St. Sinod, prin care face cunoscut că P. S. Episcop al Argeșului, venind în cancelaria S-tului Sinod, a cerut și i s'a pus la dispoziție darea de sémă a P. S. Sale, intitulată : *Privire generală asupra lucrărilor consiliului general al instrucțiunii în sesiunea anului 1884*, din care a șters mai multe cuvinte și chiar rânduri întregi, cu tóte că i s'a pus respectuos în vedere gravitatea operațiunii, căreia supusese un act al cancelariei.

I. P. S. Mitropolit Primat. P. P. S. S. membri, ori ce act depus de un membru pe biuroșul unui corp, după ce s'a discutat și votat asupra lui, devine proprietatea cancelariei și nu se mai póte face în el nici o ștersătură sau corectură.

D. Zotu dar prezentând acest referat, 'și-a făcut o datorie și pentru a scăpa de răspundere ca secretar al S-tului Sinod, ne aduce la cunoștință ștersăturile făcute de P. S. Episcop al Argeșului.

Cred că S-tul Sinod nu va aproba acésta.

P. S. Episcop al Romanului. Eū cred că autorul unei scrieri ori unde ar fi, este în drept să 'și revadă și să 'și corigă lucrarea sa; póte a 'i face óre-care modificări înainte de a se face us de dēnsa și a se publica. Vē rog dar I. P. Sântite să nu mai facem cas de acéstă cestiune.

I. P. S. Mitropolit Primat. In adevăr P. Sântite, se póte face cercetări la ori ce lucrare mai 'nainte însă de a se discuta pro și contra asupra ei, și mai 'nainte de a se da un vot; dar când asupra dărei de sémă a P. S. Episcop al Argeșu-

lui, s'a discutat foarte mult în St. Sinod și s'a dat și un vot asupra ei, mai putea óre P. S. Sa să facă îndreptări și ștersături în acea hârtie care trecuse cu totul în proprietatea cancelariei?

P. S. Episcop al Romanului. Inalt Prea Sântite, Noī n'am dat nici un vot asupra hârtiei P. S. Episcop al Argeșului. In adevăr s'a discutat foarte mult asupra acestei dări de sémă, și prin discuțiunea ce s'a făcut, așa cred eū, am convins pe P. S. Episcop al Argeșului, că trebuie să se facă óre-care rectificări în scrierea sa. Dacă cancelaria 'și-a făcut datoria de a supune cazul la cunoștința St. Sinod, noi n'avem de cât să luăm act de acésta.

P. S. Archiereū Innocentie Ploestenu. I. P. S. Stăpâne, dați'mi voe să ve spun cum stă cestiunea. P. S. Episcop al Argeșului a adus acea dare de sémă, scrisă pe curat sub iscălitura P. S. Sale, a citit'o în St. Sinod; după multă discuțiune, a decis că n'ar trebui să se publice în extenso, ci să se extragă dupe dēnsa de către biuroū punctele cele mai principale și acelea să se publice, iar darea de sémă să remână în cancelaria St. Sinod, așa cum s'a depus de P. S. Sa. Écă cum înțeleg eū că s'a urmat.

P. S. Episcop al Romanului. Rog pe St. Sinod să nu mai revină asupra acestei cestiuni, ci să închiză incidentul. Eū cred că P. S. Episcop al Argeșului are tot dreptul asupra copilului seū, este stăpân pe opera sa. Noī nu am votat acéstă dare de sémă, ci numai am discutat asupra ei. Noī 'i am spus chiar că nu putem s'o publicăm în numele S-tului Sinod, ci numai 'i-am mulțumit și că vom profita de dēnsa când va fi trebuință. Mie 'mi pare foarte bine, că un membru al S-tului Sinod să intereséză și scrie asupra unor asemenea cestiuni; trebuie să 'l încurajem, când vine cu óre carī propunerī și n'avem de cât să le discutăm. Nu trebuie dar să se acuse, dacă a șters din acea dare de sémă, ceia ce nu trebuia să fie.

I. P. S. Mitropolit Primat. In cele-lalte Corpuri Legiuítóre nu se face ast-fel, ci fiește care, care vine cu vre-un act saū propunere, are putere a'și-o corige, numai mai 'na-

inte de a se discuta și vota pro sau contra, iar după aceea nici într'un chip; căci ce ar mai însemna când după ce s'a discutat și votat, vine să facă îndreptări?

P. S. Episcop al Romanului. Atunci eu propun să se treacă în prescriptul verbal, că 'și-a luat actul și 'și l'a modificat. Ași dori să mai țin ceva asupra acestei hârtii, venită astăzi la biuroū, dar 'mă-e témă să nu 'mă se restălmăciască cuvintele. D-nu secretar putea foarte bine și fără această hârtie să anunțe pe St. Sinod, cum că P. S. Episcop al Argeșului 'și-a modificat acea dare de sémă, dar mă abțin a spune pentru ce a făcut un cas așa de mare din acesta.

P. S. Archiereu Innocentie Ploestenu. Vă rog să nu acușăm pe D-nu secretar, căci eu cred, că D-lui și-a făcut datoria. Chiar P. S. Episcop al Romanului, a discutat mult asupra acestei cestiuni și a găsit cu cale, ca acea dare de sémă să nu se tipăriască în extenso, ci să se facă numai un extract de cele conținute în ea.

Acum dacă se dă P. S. Episcop al Argeșului facultatea de a șterge frase întregi din această dare de sémă, atunci ce facem cu prescripțiile noastre verbale din acele ședințe, căci acea lungă discuțiune asupra dăreii de sémă ar rămânea un nou sens, dacă se șterg tocmai frazele care au provocat discuțiunea.

P. S. Episcop al Argeșului. Eu am venit cu această dare de sémă, am citit'o în St. Sinod, am fost ascultat de P. P. S. S. membri, dintre care voiū cita pe P. S. Episcop al Dunărei de jos, ca să șterg unele părți din această dare de sémă, de și eu stăruiam să se publice în extenso; apoi St. Sinod a luat această hotărîre, ca să se facă un extract din această dare de sémă, însă după ce o voiū modifica eu. Am dat acest act în mâna ajutorului D-lui secretar, neavînd vreme să 'l modific atunci. A doua zi am luat actul și am șters dintr'ênsul, neapărat cu învoirea S-tului Sinod două, trei frase, care după părerea S-tului Sinod trebuiau modificate. Vedeți I. P. Sântite, că cea ce am făcut, a fost în urma intervențiunei S-tului Sinod, iar nu de la mine însumi.

P. S. Episcop al Romanului. St. Sinod n'a dat nici un vot asupra acestei hârtii, ci a venit la concludsiunea ca să se modifice ore care părți dintr'ênsa. Acum că s'a făcut acésta modificare, Eū propun și vë rog să se ia act de acésta și să închidem incidentul.

I. P. S. Mitropolit Primat. Eū sunt contra acestei propunerii care o faceți P. S. Vóstră. In urma acestei discuțiunii, cestiunea remâne în suspensiune, căci I. P. S. Președinte și P. P. S. S. Membri fiind chemați la Senat, ședința se ridică și se anunță cea viitoare pentru a doua zi, 11 Decembrie 1884.

(S) † Președ. Archiep. Mitrop. Primat al României CALINIC.

(S) Secretar.

Sumarul ședinței St. Sinod din 13 Decembrie 1884.

Ședința se deschide la orele 12, sub președința P. S. Episcop al eparchiei Râmnicul Noul Severin, ca cel mai vechi în chirotonie; se face apelul nominal, la care răspund prezenți 9, fiind 5 absenți.

Ast-fel nefiind numărul cerut de regulament, se ridică ședința și se anunță cea viitoare pentru a doua zi, 14 Decembrie.

(S) Președinte † IOSIF Râmnic.

(S) Secretar † S. B. Piteștenu.

Sumarul ședinței St. Sinod din 14 Decembrie 1884.

Ședința se deschide la ora 1 p. m., sub președința P. S. Episcop al Râmnicului Noului Severin, ca cel mai vechi în chirotonie; se face apelul nominal, la care răspund 9, fiind 5 absenți. Nefiind numărul complet, ședința se ridică și se anunță cea viitoare pentru a doua zi, 15 Decembrie.

(S) Președinte † Episcop IOSIF Râmnic.

(S) Secretar † S. B. Piteștenu.

Sumarul ședinței St. Sinod din 15 Decembrie 1884.

Ședința se deschide la ora 1 p. m., sub președința P. S. Episcop al Râmnicului Nouului Severin, ca cel mai vechi în chirotonie ; se face apelul nominal, la care răspund 9, fiind 5 absenți. Ast-fel nefind numărul cerut de regulament, ședința se ridică și se anunță cea viitoare pentru Luni 17, curent.

(S) Președinte † IOSIF Râmnic.

(S) Secretar † S. B. Piteștenu.

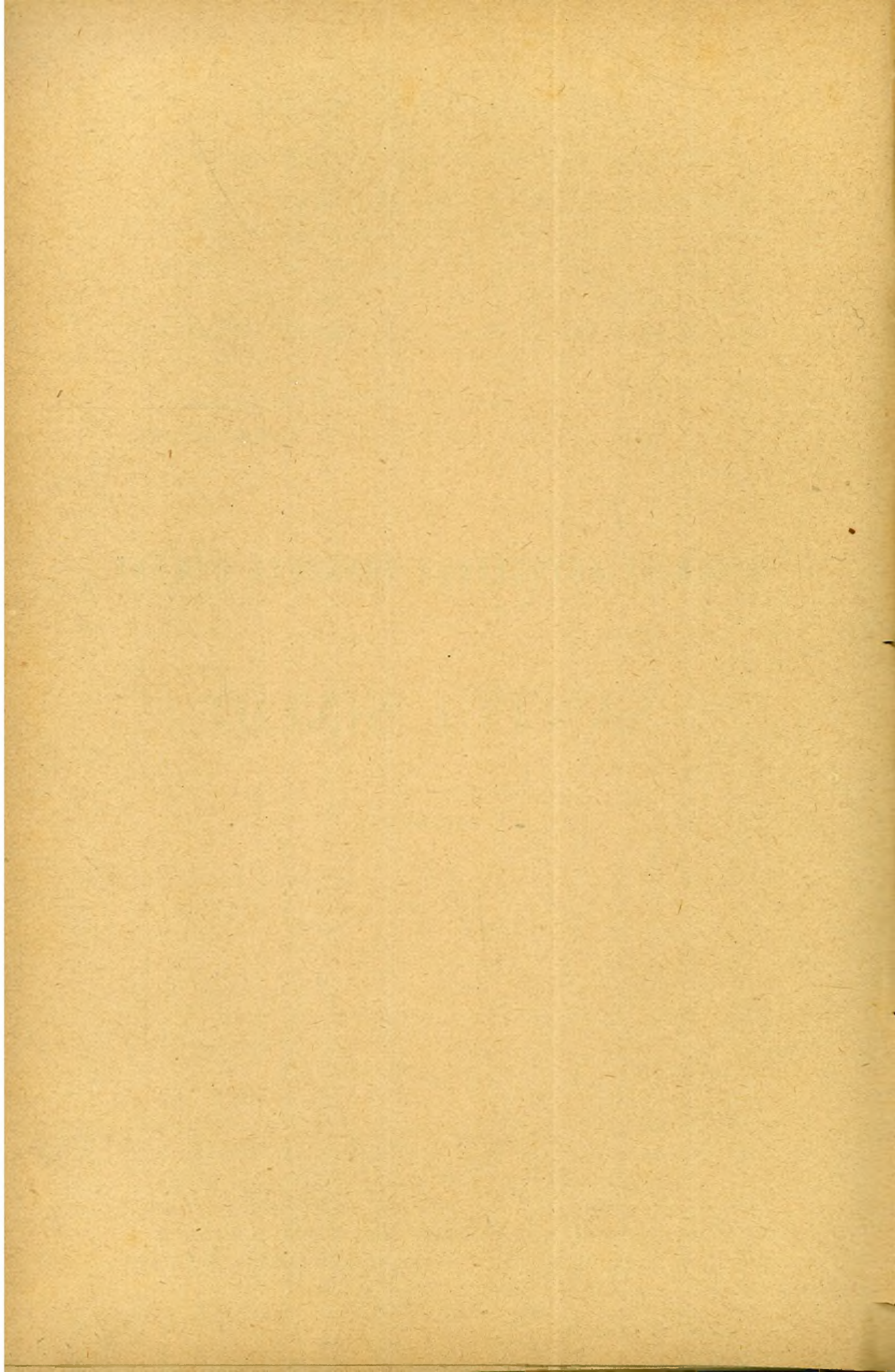

BISERICA AUTOCEFALĂ ORTODOXĂ ROMÂNĂ

SÂNTUL SINOD

SUMARELE ȘEDINTELOR SÂNTULUI SINODU

Sesiunea de Primăvară a anului 1885.

Ședința din 1 Mai 1885.

După terminarea Te-Deumului, făcut în catedrala sântei Mitropolii, Prea Sântiții membri ai s-tului Sinod, cari se afla în capitală s'aũ întrunit în sala ședințelor, unde P. S. archiereu Inocentie Ploestenu a săvârșit sântirea apeĩ; după care D. Ministru al Cultelor și Instrucțiunei Publice a dat citire următorului Mesagiũ regal de deschiderea sesiunei de primăvară a s-tului Sinod :

„Prea Sânti Părinți,

„Sântul Sinod al bisericeĩ autocefale ortodoxe române are
„a înregistra de astă-dată un fapt de mare însemnătate.

„Sunt fericit a anunța Prea Sântiilor Vostre că autocefa-
„lia seculară a bisericeĩ ortodoxe române a căpătat bine-cu-
„vântarea Santității Sale Patriarchului Ecumenic, și că ast-
„fel pozițiunea bisericeĩ române, egal îndreptățită cu cele-
„lalte biserici ortodoxe autocefale, surorile ei de aceeași cre-
„dință și de același rit, se află bine definită.

„Acest bun rezultat l-am obținut prin stăruințele guver-
„nului Meũ, cu concursul luminat și patriotic al Prea Sânti-
„lor Mitropoliți și Episcopi ai bisericeĩ române, și grație înal-
„telor simțiminte de adevărată frăție creștinescă, ce însufle-
„șesce pe Santitatea Sa Ioachim IV și pe sântul seũ Sinod.

„Faptul acesta, care întăresce și mai mult pozițiunea bi-
„sericeĩ în înălțimea și demnitatea ce i se cuvine, trebuie să
„umple de bucurie inimile noastre a tuturor.

„Biserica, din a cărei apărare în secolii trecuți Români

„Și fac gloria lor, a fost tot-déuna nedeslipită de destinele țerei. Pătruns de acest adevăr istoric și cunoscând credința nestrămutată a poporului în religiunea lui strămoșescă, din cea ântei ȃi și în tot timpul Domniei Mele am avut d'inaintea ochilor Mei un țel constant, mărirea și întărirea bisericei române, pentru ca ea să rămână acea mare instituțiune națională de stat, pe care poporul român să se pótă tot-déuna sprijini.

„Nu mă îndoiesc că biserica ortodoxă română, stând ast-feliū în pozițiunea ei firéscă, se va întări și se va desvolta în lăuntru prin strinsa unire a membrilor acestui sânt Sinod și prin dragostea creștinéscă a tuturor servitorilor altariului, a căroră rădicare trebuie să fie o preocupare continuă a Sântului Sinod și a guvernului Meu.

„Țera întrégă 'și are ochii țintiți asupra acestei sante adunări. Cunosc simțimintele religióse și patriotice de care este însuflețit sântul Sinod, și de aceea guvernul Meu 'l va sprijini în tóte măsurile ce va lua în înțelegere cu dênsul, și care duc la împlinirea scopului ce urmărim cu toți, întărirea și mărirea bisericei și a patriei.

„Eu declar deschisă sesiunea de primăvară a s-tului Sinod al bisericei ortodoxe române.

„Dat în Castelul Peleş, în 1 Maiū, anul 1885.“

I. P. S. Mitropolit Primat, președinte, pronunță următorul discurs de deschidere:

„Prea Sântiți frați în Domnul,

„Mă simt fericit tot-déuna de câte ori ne întrunim în acéstă sântă adunare, pentru a ne sfătui frătesce asupra intereselor santei nóstre biserici.

De astă-dată, guvernul M. S. Regelui a cređut de cuviință ca sesiunea de primăvară a s-tului Sinod să se începă mai de timpuriū, negreșit pentru ca sântul Sinod să pótă cunoșce fără întârziere faptul însemnat al bine-cuvântărei santei biserici autocefale ortodoxe române de către Sântitatea Sa Patriarcul Ecumenic Ioachim IV.

Cu toți trebuie să fim recunoscători M. S. Regelui și guvernului Seū pentru acéstă nouă și mai mare dovadă de interes și de solitudine ce a purtat și pótă neconținut pentru biserica nóstră strămoșescă.

Nu avem de cât a ne bucura din suflet de acésta și a

mulțami îndurării Dumneșcesci, când vedem, pe lângă alte multe îmbunătățiri, ridicându-se bisericile noastre cele vechi, monumente ale religiosității și ale gloriei străvechi, reparate, restaurate, înfrumusețate.

Acésta este însă natural, când alesul națiunii, unsul lui Dumneșeu, și are pietatea religioasă, ca devisă neștrămutată.

Intemeiat pe asigurarea ce ne dă Mântuitorul lumii, că biserica Sa va sta și că nici porțile iadului nu o vor putea învinge, am convingerea că lanțul puternic, care ne unesce pe toți în Domnul Nostru Isus Christos, va întări din și în și mai mult sânta noastră biserică, și nu mă îndoiesc un singur moment, că ea va învinge dificultățile create prin necredința multora.

Să ne strângem dar cu toții în jurul Tronului M. S. Regelui nostru, care de a-pururea a arătat un respect nemărginit pentru sânta noastră biserică; să păstrăm unirea credinței într-o legătura dragostei, urmând în frățescă și sinceră înțelegere lucrarea noastră sântă; și să fim siguri că orice încercări protivnice se vor sfărîma de stânca cea tare a drepte credințe.

Dumneșeu să bine-cuvinteze lucrările s-tului Sinod.“

Se face apelul nominal, la care răspund prezenți 9 membri fiind absenți 6.

D. ministru al cultelor și instrucțiunii publice comunică sântului Sinod Tomul Patriarhal pentru autocefalia bisericii noastre ortodoxe române, și corespondența urmată în acésta privință între guvernul M. S. Regelui și Primatul României cu marea biserică din Constantinopol, ca un fapt îmbucurător pentru sântul Sinod, pentru biserica română, cât și pentru întreaga țară.

Biuroul comunică o adresă a I. P. S. Mitropolit al Ungro-Vlachiei, relativă la chirotonia P. S. Ghenadie Enăcénu Craiovénu, rugând pe I. P. S. președinte a recomanda și introduce în sînul s-tului Sinod pe noul chirotonisit.

Cu acésta ocaziune P. S. Ghenadie Craiovénu mulțămesce foarte cordial s-tului Sinod pentru alegerea și ridicarea sa la trépta archierescă, și tot o-dată, după învitarea I. P. S. președinte, ocupă fotoliul de membru al sântului Sinod.

Nefind complet numărul Prea Sântiților membri, I. P. S.

președinte ridică ședința, anunțând pe cea viitoare pentru Vineri, 3 curent.

† Președinte, Mitropolit Primat CALINIC.

† Secretar, *Innocent M. Ploeștenu.*

Ședința din 4 Maiu 1885

Ședința se deschide la ora 2^{1/2} p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat, fiind față și d. Ministru al Cultelor și Instrucțiunei Publice.

Făcându-se apelul nominal, răspund prezenți un-spre-zece membri, fiind 2 absenți și 2 bolnavi, după cum se constată în lista apelului nominal.

Nefiind numărul complet, ședința se ridică anunțându-se cea viitoare pe Luni, 6 Maiu curent.

† Președinte, Mitropolit Primat CALINIC.

† Secretar, *Innocent M. Ploeștenu.*

Ședința din 6 Maiu 1885

Ședința se deschide la orele 2^{1/2} p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat, fiind present și D-nu Ministru al Cultelor și Instrucțiunei Publice.

Se face apelul nominal și se constată prezenți 12 membri, unul absent și doi bolnavi.

I. P. S. Mitropolit Primat. Numărul membrilor fiind complet, propun a se proceda la alegerea secretarilor, precum și a comisiunei de petițiuni.

Eū sunt de părere ca secretarii să rămână aceiași ca în sesiunea trecută, adică P. P. S. S. Archierei Silvestru B. Pitestenu și Innocentie Ploestenu. Sântul Sinod aprobă în unanimitate propunerea făcută de I. P. S. Mitropolit președinte.

I. P. S. Mitropolit Primat. Propun ca și comisiunea de petițiuni să rămână aceiași ca în sesiunea trecută.

P. S. Archiereu Valerian Rômnicenu. I. P. S. Stăpâne-în privința comisiunei de petițiuni, fiind-că nu suntem pre

senți toți membrii cari am luat parte în sesiunea trecută, căci nu ne aflăm aci de cât eū și P. S. Ieremia Gălățenu, lipsind P. S. Narcis Botoșenenu, eū propun și vė rog să se procedă la alegerea unui al treilea membru.

I. P. S. Mitropolit Primat. Eū sunt de părere ca în locul P. S. Narcis să se alégă P. S. Archiereū Ghenadie Craiovenu.

P. S. Archiereū Ghenadie Craiovenu. I. P. Sântite, eū sunt fôrte ocupat cu tipografia, cu jurnalul *Biserica ortodoxă* și cu socotelile, dar dacā s-tul Sinod decide, eū mē supun.

Se pune la vot și se alege, ca al treilea membru în comisiunea de petițiuni, P. S. Archiereū Ghenadie Craiovenu.

Se citește de la biuroū și se pune la vot prescriptul-verbal al ultimei ședințe din sesiunea de tómnă, anume din 17 Decembre 1884, și se aprobă.

Sumarul ședinței de la 17 Decembrie 1884. Ședința se deschide la ora 1^{1/2} p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal, și răspund prezenți 13 membri, fiind unul absent.

Se citește prescriptul-verbal al ședinței de la 10 curent și se aprobă.

P. S. Episcop al Argeșului I. P. S. Stăpâne, fiind-că D. director al cancelariei s-tului Sinod a venit la biuroū cu o hârtie, prin care arată că eū 'mī-am luat actul și 'l-am modificat, declar că stăruesc, ca actul meū să se trecă și să se publice *in extenso*, așa precum 'l-am depus pe biuroul s-tului Sinod; căci în cas contrar, dacā nu mi se va trece și publica așa precum 'l cer eū, atunci voiū fi silit a'l publica prin alte jurnale și chiar prin *Monitor*; nu mē tem de nimeni, căci fiind acéstă operă a mea, eū 'mī voiū da séma pentru dēnsa.

Prin urmare, vė declar, că dacā nu se va trece *in extenso*, atunci 'mī rezerv dreptul de a publica acest act séu prin jurnale séu prin *Monitorul oficial*.

Intre acestea I. P. S. Mitropolit al Moldovei și P. S. Episcop al Romanului plécă la Senat.

I. P. S. Mitropolit Primat. Prea Sântite, numai putem discuta, de óre-ce sântul Sinod s'a descomplectat prin retragerea din ședință a I. P. S. Mitropolit al Moldovei și a P. S. Episcop al Romanului.

P. S. Episcop al Argeșului. Eū am făcut acéstă declarațiune, pe când se aflaū față și I. P. S. Mitropolit al Moldovei precum și P. S. Episcop al Romanului, și prin urmare stăruesc în cererea mea.

Ședința se suspendă până la orele 3, și atunci venind D. ministru dă citire Mesagiului regal de închiderea sesiunii de toamnă a s-tului Sinod.

† Președinte, Mitropolit Primat CALINIC.

† Secretar, *Innocent M. Ploestenu.*

Se citește prescriptul-verbal al ședinței de la 1 Maiū curent, și se aprobă.

Se citește prescriptul-verbal al ședinței de la 4 Maiū curent, și se aprobă.

P. S. Archiereū Innocent Ploestenu, unul dintre secretari, dă citire următoarei traducțiuni în limba română a Tomului patriarhal pentru recunoșterea autocefaliei Bisericei române, precum și a corespondenței în acéstă privire, urmată între I. P. S. Mitropolit Primat și guvernul M. S. Regelui cu Santitatea Sa Patriarchul Ecumenic.

Scrisóra Inalt Prea Sântitului Mitropolit Primat al României, D. Calinic, către Santitatea Sa Patriarchul Ecumenic, Ioachim IV.

Inalt Prea Sântite Stăpâne,

Cu ajutorul a tot Puternicului Dumneđeū, Stăpân al tuturor celor vędute și al celor nevędute, și în unire cu datinile cele vechi, Biserica ortodoxă a României a fost declarată, bucurându-se de o indepedență egală cu aceea a celor l-alte Biserici autocefale, precum Bisericele de același rit ale Rusiei și Greciei, primind pentru trebuințele bisericesci ale Regatului direcțiunea administrativă și disciplinară unicamente de la Sântul Sinod al Regatului României, președut în mod permanent de Mitropolitul Ungro-Valahiei, Primat al României.

Acest fapt dorim a 'l aduce la cunoscința Prea Sântitului,

Prea Venerabilului și Ântâiului Tron Patriarhicesc al Bisericei Răsăritului, adică Marei Biserici din Constantinopole, cu care România întreține de secolî relațiuni, și a cere bine cuvântarea Sa, precum și comunicarea prin Ea a acestui fapt și celor-l-alte Biserici autocefale.

În urmarea celor ce preced și după ce am obținut încuviințarea Maiestății Sale, Augustului nostru Rege și a Guvernului Său, depuind o sărutare piósă pe dreapta Santității Vóstre și exprimând respectele nóstre venerabilei Adunări a Sântului Sinod al Santității Vóstre; sub-scrisul Președinte al Sântului Sinod al României, în numele acestuia, vin să rog pe Santitatea Vóstră să bine-voiți a da bine-cuvântarea Vóstră acestui fapt, săvârșit în interesul religiunii și a recunósce Biserica autocefală a Regatului României ca soră de același rit și de aceeași credință întru tóte; pentru ca clerul și poporul pios al României să capete o putere mai mare în simțimântul credinței, care pătrunde inimile tuturilor Creștinilor ortodoxi ai Orientului, și a comunica acest fapt celor-l-alte trei scaune Patriarhicesci ale Răsăritului și tuturilor Bisericelor ortodoxe autocefale, pentru ca acestea să îmbrățișeze și Ele, și să salute Biserica autocefală a României ca soră de aceeași credință creștinéscă ortodoxă, urmând comunicarea lor frățâscă cu dânsa în Duhul Sânt și unitatea credinței.

Sântul Sinod al Bisericei autocefale a Regatului României ține a conserva intacte dogmele sacre ale sânteii nóstre credințe ortodoxe și tradițiunea Bisericei, și va avea decî tot-dé-una îngrijirea de a da Preasântului Tron Ecumenic și Patriarhicesc din Constantinopole, conform cu canónele și cu învățătura Bisericei, Ântâietatea de onóre, care 'l face ântâiul Tron al ântâiului Prelat al întregii Biserici ortodoxe a Răsăritului, și de a se pomeni de către Președintele Sântului Sinod în ântâiul loc, după obiceiul stabilit, numele Patriarhului, care 'și are reședința pe Tronul Ecumenic și Apostolic al Răsăritului. Iar pentru a se menține prin mijlócele canonice și legale unitatea credinței, care a fost salvată prin grația a Tot puternicului nostru Stăpân al tutulora, Iisus Christos, Sântului Sinod al Bisericei autocefale a României, va sta în tot-dé-una în legătură dogmatică și canonică cu Prea Sântul Tron Ecumenic, ca și cu cele-l-alte Biserici ortodoxe autocefale.

Trăgând din Bine-cuvântarea Santității Vóstre o nouă putere pentru îndeplinirea sânteii nóstre misiuni, Vă rog să

bine-voiți a primi smeritele mele închinăciuni și am onóre a rămânea.

Bucurescî în 20 Aprilie, 1885.

Scrisórea D-lui Ministru al Cultelor și al Instrucțiunei Publice
căt-re Santitatea Sa Patriarchul Ecumenic, Ioachim IV.

Prea Inalt Sântite,

Cu cel mai profund respect, mă grăbesc a comunica Santității Vóstre scrisórea alăturată a Părintelui Calinic Mitropolit al Ungro-Valachiei și Primat al României, prin care Inalt Prea Sântia Sa în numele Sântului Sinod al României, și după ce a primit aprobarea Maiestăței Sale Regelui, Augustul meu Stăpân, și a guvernului Sěu, cere de la Santitatea Vóstră să bine-voiți a acorda bine-cuvântarea Vóstră Bisericeii autocefale a Regatului României, ca soră de aceeași credință ortodoxă.

Guvernul Maiestăței Sale Regelui României este prea fericit, că ast-fel se vor stabili relațiuni cordiale între Biserica autocefală a României și Prea Sântul, Prea Venerabilul și Ântâiul Tron Patriarhicesc al Bisericeii Răsăritului.

Indeplinesc o datorie din cele mai plăcute, mulțămind Santității Vóstre în numele Augustului meu Stăpân și al Guvernului Sěu pentru spiritul plin de bună-voință și pentru simțimintele înalte ce ați arătat în aceste împrejurări, pentru a ajunge cu toții la un rezultat atât de priincios pentru unitatea și pacea Sântei Bisericeii a Răsăritului.

Depuněnd o sărutare piósă pe drépta Santității Vóstre, cu cea mai profundă venerațiune, am onóre a rămânea.

Bucurescî în 20 Aprilie, 1885.

Scrisórea Santității Sale Patriarchului Ecumenic, Ioachim IV,
căt-re Inalt Prea Sântia Sa Mitropolitul Primat al României, D. Calinic.

No. Prot. 1759.

Inalt Preasântite și mult stimat Mitropolit al Ungro-Valachiei și Primat a tótă România, prea iubite în Christos Dumneđeu și mult dorite frate și coliturgisitor al Smereniei Nóstre, D. Callinic, cu sărutare sântă îmbrățișăm pe prea iubit și prea-cinstit Inalt Preasântia Vóstră. Escelența sa, Ministrul Cultelor și al Instrucțiunei publice din România, D. Dimitrie Sturza, Ne-a transmis de curěnd, la 20 ale lui Aprilie curgětor a anului curent, scrisórea frățescă a doritei și respectatei Inalt Preasântiei Vóstre, prin care în numele Sântului Sinod al Prea Sântiților Arhieriei ai României și cu consimțiměntul Maiestăței Sale Regelui României și al Guvernului sěu

regal, cereți ca Biserica Noastră cea mare a lui Christos să acorde bine-cuvântarea ei prea Sântei Biserici a Regatului României și să o recunoască ca autocefală și soră omodoxă și de aceeași credință întru toate, și să comunice acest fapt celor-l-alte trei tronuri patriarhale ale Răsăritului, precum și tuturor Bisericilor ortodoxe autocefale.

Acastă cerere a prea scumpei și respectatei Inalt Preasânției Vóstre, luându-o în considerațiune împreună cu Sântul de pre lângă Noi Sinod al Prea Sântiților Mitropoliți, frați iubiți ai Noștri în Sântul Duh și coliturgisitori, și chibzuind împreună asupra ei, am găsit-o rațională și dréptă, și corespundătoare cu aședemintele, bisericesci. De aceia primindu-o cu iubire frățescă am pășit la alcătuirea și sub-semnarea Sântului și legalului Tom Patriarhicesc și Sinodal, prin care cu bucurie sufletescă bine-cuvântăm pe Prea Sânta Biserică a României, recunoscându-o autocefală și întru toate de sine administrată și proclamând pre Sântul ei Sinod de frate prea iubit în Christos. Iar acest sânt Tom îl trimitem respectatei Inalt Preasânției Vóstre, vestindu-Vă că Noi am comunicat, duple prescripțiunile vechi, acest fapt îmbucurător și tuturor celor-l-alte Biserici ortodoxe autocefale. Cu această ocaziune felicitând cu duhul dragostei frățesci și cu cordialitate pre respectata și iubita Inalt Preasânția Vóstră, precum și pre totă sânta adunare a Prea sântiților Archierei de pre lângă voi, ne rugăm Incepătorului și Intemeetorului Sântei noastre Biserici, ca să păzescă cu brațul său cel înalt pe prea iubita Noastră soră în Christos, pe prea Sânta Biserică din păzitul de Dumneșu Regat al României, care ține cu tărie divinele dogme, sântele canóne și radițiunile nepătatei noastre credințe, ilustrându-se în fapte bune și prosperând în credință, sub conducerea spirituală cea neadormită și plăcută lui Dumneșu a Sântului ei Sinod, președut de respectata Inalt Preasânția Vóstră, a căria ani să fie cât se póte de mulți, cu sănătate și mântuire în amândoă chipurile.

1885 Aprilie 25.

Scrisórea Santității Sale Patriarchului Ecumenic, Ioachim IV,
cătře Ministrul Cultelor și al Instrucțiunei Publice.

No. Prot. 1760.

Escelență,

Cu bucurie am primit prea prețioșa epistolă a Escelenței vóstre de la 20 ale curgătoarei luni Aprilie, anul curent, prin

care Ne înaintați epistola mult doritului nostru în Christos frate și coliturgisitor, Inalt Prea Sântitului și mult stimatului Mitropolit al Ungro-Valahiei, D. Calinic, care cere de la Marea noastră Biserică a lui Christos bine-cuvântarea și recunoșcerea Prea Sântei Biserici a Regatului României ca autocefală, asigurându-ne, că Guvernul Maiestății Sale Regelui consideră de mare norocire consolidarea relațiilor cordiale dintre tronul Nostru ecumenic și Prea Sânta Biserică a României.

Cererea acésta, primind'o cu plăcere ca rațională, dréptă și corespunđătoare cu aședemintele bisericesci, ne-am grăbit a o împlini; lucru ce l'am făcut împreună cu Sântul Sinod cel de pre lângă Noi al Prea Sântiților Mitropoliți, eliberând în acest scop Sântul Tom patriarhicesc și sinodal, pe care 'l trimitem cu epistola Năstră Inalt Prea Sântitului și mult stimatului Mitropolit al Ungro-Valahiei, și Primat a tótă România, D. Calinic, prin care Tom bine-cuvântăm pe Prea Sânta Biserică a României, recunoscându-o autocefală și întru tóte de sine administrată, și proclamăm pe Sântul ei Sinod, frate în Christos prea iubit.

Cu ocasiunea acestui fapt îmbucurător, rugăm pe Esceleńța vóstră, să bine-voiți a înfățișa Maiestății Sale Regelui României, părintescele Năstre bine-cuvântări și căldurose rugăciuni pentru gloria Maiestății Sale, care tot-dé-una cu maritimie ocrotește drepturile și interesele Bisericei Ortodoxe a României, și pentru prosperitatea poporului român, care a păstrat neatins sântul deposit al sântei năstre credințe, celei nepătate.

Mulțămind Esceleńției Vóstre și Esceleńțiilor Lor, celor-lalți Miniștri ai Maiestății Sale, pentru manifestarea cu deosebire vedită și în acéstă împrejurare de simțimintele eminalemente pióse și pentru lăudabilul zel pentru consolidarea relațiilor cordiale dintre Biserică autocefală a României și Biserică Năstră cea mare a lui Christos, Ne rugăm ca harul Domnului nostru Iisus Christos să întăriască guvernul regal în sirguintele lui pentru întărirea piosului popor român în tot binele.

Fie anii Esceleńției Vóstre cu sănătate și cu bucurie.

1885 Aprilie 25.

T O M U L

In numele Tatălui și al Fiului și al Sântului Duh.

„ Nimene nu pôte pune altă temelie “ ȃice Marele Apostol ai némurilor, „ de c t cea aședat , care este Iisus Christos. “ Dec  pe ac st  una și singur , tare și neclătită temelie fiind tot-d -una aședat  Biserica lui Christos, cea una, Sântă, Catholică și Apostolică, conservă nedisolubil  unitatea credinței întru legătura dragoste . Și ast-feliu ac st  unitate r m n nd neatinsă și neclătită în t te vécurile, afacerile de administrație eclesiastică și de ordinea demnităților se pot modifica în vedere cu pozițiunea Ț rilor. De aceia și prea Sânta, Marea lui Christos Biserică, aprobând cu t t  bunavoință, și recunosc nd cu duhul p ce  și al dragoste  schimbările necesare administrațiunei duhovnicesc  din S ntele Biserici locale, le bine-cuvint z  și le hot r sce spre mai bună zidirea comunit ței credincioșilor.

Și fiind-că Inal Prea S nșitul și prea Stimatul Mitropolit al Ungro-Valahiei, D. Calinic, în urmarea motivelor pe at ta de drepte, pe c t și legitime, în numele Sântului Sinod al Prea S nșitelor Arhier  ai României și cu consimșim ntul Maiest ței Sale Regelui României și al Guvernului Seu regal, a cerut de la Biserica n str  prin epistola înaintată și recomandată prin Escelența sa Ministrul Cultelor și al Instrucțiunei publice a României, D. Dimitrie Sturdza, bine cuv ntarea și recun șcerea Biserice  Regatului României ca autocefală, — smerenia N str  a primit ac st  cerere și dorință ca dréptă și conform  cu aședemintele bisericesc . Așa dar, după ce am deliberat cu Sântul Sinod cel de pe l ng  No , al Prea iubiților noștri frați în Sântul Duh și coliturgisitori, declarăm, ca Biserica ortodoxă din România să fie și să se ȃic  și să se recun sc  de către toți neat rnat  și autocefală, administr ndu-se de propriul și Sântul seu Sinod, av nd de Președinte pre Inal Prea S nșitul și prea Stimatul Mitropolit al Ungro-Valahiei și Primat al României, cel după vrem , nerecunoscând în propria sa administrațiune internă nici o altă autoritate bisericesc , fără numai pre capul Biserice  ortodoxe cele  una, sântă, catholică și apostolică, pre M ntuitorul Dumneșeu-omul, carele este singura temelie și piatra cea din capul unghiului, și  nt iul, și supremul și vecinicul Arhier  și Arhipăstor. Și aș , Biserica ortodoxă a Regatului României, fiind tare întemeiată pe p etra cea din capul unghiului a credinței n stre și pe  nv ș -

tura cea sănătoasă, pre carea ne-a transmis-o nouă părinții neatinsă și fără inovațiune, o recunoștem prin acest sânt patriarhicesc și sinodal Tom, autocefală și de sine administrată întru toate, și proclamăm pe Sântul ei Sinod frate în Christos prea iubit, bucurându-se de toate prerogativele și de toate drepturile chiriarhicești, inerinte unei Biserici autocefale; în cât, în totă podoba bisericescă, ordinea și în toate cele-lalte iconomii bisericesci să se administreze și să se conducă de sine, neîmpiedecată și în totă libertatea, conform cu tradițiunea continuă și neîntreruptă a Bisericei catholice ortodoxe, și tot ast-feliu să se cunoscă de către cele-lalte Biserici ortodoxe ale Universului și să se numiască cu numele Sântului Sinod al Bisericei României. Dar pentru ca legătura unirei duhovnicești și relațiunea sântelor lui Dumnezeu Biserici, să remână neatinsă întru toate, fiind-că ne am învățat a păstra unirea Duhului întru legătura păcei, Sântul Sinod al Bisericei României datorește a pomeni în Sântele sale diptice duple tradițiunea veche a sântilor și purtătorilor de Dumnezeu păvinți pe Prea Sântul Patriarh icumenic, pe cei-lalți Patriarhi, precum și pe toate Bisericele lui Dumnezeu ortodoxe, și să se înțelégă direct cu Prea Sântul Patriarh icumenic, cu cei-lalți Patriarhi, și cu toate sântele lui Dumnezeu Biserici ortodoxe, în toate cesțiunile importante canonice și dogmatice, care aū trebuință de o chibzuire mai generală și mai comună, duple sântul obiceiū al părinților, păstrat de la început.

De asemena este în drept a cere și a primi de la sânta noastră mamă, Biserică a lui Christos, toate câte sunt în drept a cere și a primi de la dēnsa și cele-lalte Biserici autocefale. Iar Președintele Sântului Sinod al Bisericei României, la instalarea sa datorește a trimite gramatele sinodale necesare către Prea Sântul Patriarh icumenic și către cei-lalți Prea Sânti patriarhi, precum și către toate Bisericele ortodoxe autocefale; de asemena și el este în drept a primi aceleași de la aceste. Pentru toate aceste, Sânta și Marea noastră Biserică a lui Christos, bine-cuvinteză din adîncul sufletului pre iubita sa soră în Christos, Biserica autocefală a României, chiamă în abondență asupra piosului popor, celui din păzitul de Dumnezeu Regat al României, sântele daruri și harurile din isvoarele cele nescate ale Părintelui ceresc, invocând atât pentru dēnșii, cât și pentru fii lor din neam în neam, tot binele și amândoē mântuirile. Iar Dumnezeu păcei, cel ce a sculat din morți pre Marele Pă-

stor al oilor, întru sângele Testamentului celui vecinic, pre Domnul Nostru Iisus, să desăvârșiască pre acéstă sântă Biserică în tot lucrul bun, spre plinirea voiei lui, făcând în ea ceea-ce este plăcut înaintea lui prin Iisus Christos, căruia se cuvine mărire în vecii vecilor, Amin.“

In anul mântuirii una mie opt sute optzeci și cinci, luna Aprilie, indictionul XIII.

Sântul Sinod găsesce esactă traducțiunea ăctelor patriarhale relative la autocefalia Bisericeii ortodoxe a României, și le aprobă cu óre-care rectificări în expresiuni și stil.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. I. P. Sântite, Prea Sântiți Membri și D-le Ministru, cu acéstă ocasiune, eũ simt pentru mine momentul cel mai fericit al vieții mele. Dumneđeũ m'a învrednicit să trăesc ca să vęd cu ochii mei întemeiată într'un mod formal și canonic demnitatea și autocefalia bisericeii nóstre; cu tóte că biserica nóstră era autocefală de fapt încă de mult, dar se găsiaũ guri rele, care voiaũ să ăică împotriva. Astăđi, mă simt cum am ăis, în momentele cele mai fericite ale vieții mele, ca să vęd cu ochii mei îndeplinită acéstă dorință a nóstră a tuturor, în cât să pot să ăic și eũ : *Acum slobozește pre robul tēũ Stăpâne în pace.*

Cu acéstă ocasiune mulțumesc mai întâiũ lui Dumneđeũ, al doilea mulțumesc Maiestăței Sale Regelui României, care are simțiminte înalte, înțelepte și adevărate, de un adevărat Domnitor al unui popor creștin; mulțumesc Guvernului Maiestăței Sale, care a stăruiat ca să ajungem la acest rezultat.

Să 'mĩ permiteți dar a ăice : Să trăiască Maiestatea Sa Regele României, să trăiască Guvernul Maiestăței Sale, să trăiască D-nul Ministru care este presinte și care a lucrat cu inimă creștină, română. Și noi cu toții să rugăm pe Dumneđeũ să 'l țină mai mult timpũ la ministeriul de Culte, pentru ca să lucreze tot așa de românesce și crescinesce și în alte cestiuni, atingătoare de biserica nóstră națională.

P. S. Episcop al Argeșului. Numai două cuvinte voiũ să adaog pe lângă cele ăise :

Mă unesc în totul cu cele exprimate de I. P. S. Mitropolit

al Moldovei, adaug însă că dacă s'ar putea, ca în ziua de 1 Maiu, când s'a deschis Sântul Sinod și când ni s'a comunicat acest mare act al Patriarhiei de Constantinopol, pentru independența Bisericii Române, să se serbeze ast-feliu, ca în toți anii sesiunea de primă-vară să se deschidă în prima zi a lui Maiu, ca recunoștință către Dumnezeu și ca mulțămire pentru sêvșirea acestui mare act. Și în rugăciunile ce le vom aduce, să cerem ca Dumnezeu să bine-cuvinteze pe Maiestatea Sa Regele și pe Guvernul Maiestăței Sale.

P. S. Episcop al Romanului. Adaug și eu că mă unesc în totul a exprima acelși simțimente de recunoștință și bucurie pentru acest mare act bisericesc, ce s'a sêvșit în zilele nôstre, și recunoștința nôstră către Maiestatea Sa Regele și Guvernul Maiestăței Sale, precum și către Santitatea Sa Patriarbul Ecumenic Ioachim și Sinodul Seu, care ne a regulat acéstă pozițiune delicată.

Noi câți ne am aflat la deschiderea Sântului Sinod, dinpreună cu D-nul Ministru, când ni-s'a prezentat acest act, am simțit cea mai mare bucurie și am exprimat sentimentele nôstre de devotament către Guvern și către Maiestatea Sa Regele, pentru stăruințele depuse la Patriarhia de Constantinople. Dar fiind că atunci nu am avut o ședință publică, acum cu acéstă ocaziune repet că mă unesc în totul cu cele exprimate de I. P. S. Mitropolit al Moldovei. In cât privește dorința exprimată de P. S. Episcop al Argeșului, cred că este bine ca P. S. Sa să facă o propunere în scris, care să devină un obiect de discuțiune, asupra căreia sântul Sinod să dea un vot.

P. S. Episcop al Râmnicului. Regret că n'am putut să fiu și eu la deschiderea sântului Sinod, dar declar acum, că mă unesc în totul cu cele zise de I. P. S. Mitropolit al Moldovei și de P. S. Episcop al Romanului.

Să trăiască dar, Maiestatea Sa Regele României și Guvernul Seu, și pe Santitatea Sa Patriarhul de Constantinopol să 'l lumineze Dumnezeu de a lucra tot-déuna cu același spirit de dreptate, ca în cazul de față, pentru întărirea ortodoxiei.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de Jos. Cred cā a repeta și eū acelēși simțiminte, ce deja s'aū esprimat, ar fi cam de pri-sos, cāci este constatat cā acēstā bucurie o simțim nu numai noi, dar toți membrii clerului român. Dar ceia-ce ași voi eū să adaog, este o rugāciune cātrē D-nul Ministru, ca să bine-voiascā a dispune ca aceste acte să se tipāriascā într'o broșurā cāt s'ar putea mai frumósā și mai luxósā, atāt în original cāt și în romānesce, ca ast-feliū ele să pótā fi respāndite nu numai în țērā, dar și în afarā. Și fiind-cā acēstā lucrare ar necesita óre-care cheltueli, ași ruga pe D-nul Ministru să des-tine un fond pentru tipārirea acesteĭ broșurĭ.

D. Ministru al Cultelor și Instr. publice. Guvernul de mai 'nainte era convins de simțimintele cālduróse cu care P. P. SS. Vóstre cu toți, veți primi actul acesta, prin care recunóscerea exteriórā a Bisericeĭ nóstre devine un fapt îndepli-nit, și pe care bine 'l-ați caracterisat ca un act de mare im-portanță; cāci pe când cele-l'alte Biserici ortodoxe eraū recunoscute între dēnsele, nouē ne lipsea acēstā regulare esteriórā. Acum însă prin acest act, biserica nóstrā devine întru tóte egalā tuturor celor-l'alte Biserici, cāci în acēstā consistā chiar adevērata semnificare a autocefalieĭ. In acēstā privință, nu putem în destul să lāudām și să bine-cuvēntām simțul înalt al Santitāței Sale Patriarchului de Constantino-pol Ioachim IV-lea, care s'a ridicat mai presus de tóte pedi-cile și a recunoscut drepturile ab-antiquo ale sānteĭ nóstre Biserici. Eū cred, cā cu acēstā situațiune a Bisericeĭ, bine lámurită și întăritā, ne vom înālța înșine în cugetāriile creș-tinescĭ și evangelice.

Astāđi, Biserica romānā stā egalā cu Biserica de Constan-tinopole, stā egalā cu Biserica Rusieĭ și a Grecieĭ și cu Bi-sericile cele-l'alte autocefale; ast-feliū suntem uniĭ din repre-sentanții întregēĭ Biserici ortodoxe, și am credință cā Biserica nóstrā prin virtutea eĭ evangelicā va fi luminátóre în orto-doxie. Étā speranța, Étā credința Maiestāței sale și a Gu-vernului Seū, în privința Bisericeĭ nóstre națiionale.

Intru cāt privesce propunerea P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, pentru publicarea actului, acēsta se înțelege de la

sine. Sântul Sinod să nu aibă în această privință nici cea mai mică îndoelă. Guvernul 'l va publica așa precum se cuvine unui asemenea act important.

Acum în ce se atinge de propunerea ca sesiunea de primăvară a s-tului Sinod să fie deschisă la 1 Maiu, cred că să nu schimbăm legea. (Voci, în lege nu se precisază ziua). Legea nu ficsază timpul și lasă la aprecierea guvernului ziua deschiderii sesiunilor de primăvară și de toamnă. Eū cred că de la sine se înțelege, că din momentul când s-tul Sinod 'și exprimă dorința, guvernul o va lua în serioasă considerațiune și pe cât va fi cu putință se va lua de obicei, ca la 1 Maiu să se deschidă sesiunea Sinodului.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Și eū am voit să sulevez această cestiune, precum vă aduceți aminte Prea-sânțiile Vostre că tot eū am fost care am sulevat-o în privința ficsării zilei de deschidere a sesiunilor de primăvară și toamnă, pentru ca să știm când avem să venim, și astfel s'a ficsat ziua de 15 Maiu pentru primăvară și 15 Octombrie pentru toamnă. — Acum dacă cereți, ca de aci înainte să se deschidă la 1 Maiu, atunci să se fixeze ziua când am să fiu chemat, ca să știu să'mi regulez afacerile de administrație ale eparchiei și să fiu gata, știind că la ziua cutare se deschide Sinodul.

Se comunică de la biuroū petițiunea preotului I. Petricenu de la Bordeni, eparchia S-tei Mitropolii, și se trimite la comisiunea de petițiuni.

D-nu Ministru al Cultelor și Instr. publice. Ași ruga pe s-tul Sinod să bine-voiască a ficsa ordinea lucrărilor, care le avem de urmat, ca pentru fie care ședință să se știe ce avem a lucra. Dacă 'mi permiteți eū așa face două propuneri în această privire. Prima este ca să se dea o cetire proiectului de lege privitor la îmbunătățirea materială a preoților de mir, fiind că acel proiect de lege a trecut deja prin Senat, și acolo a primit ore care modificări, și pôte că mai sunt de făcut în el ore care schimbări, ca astfel guvernul să se pôtă presenta în viitorea sesiune a camerilor legiuitoare cu o lucrare bine studiată; al doilea ar fi de dorit ca s-tul Sinod să hotărască de pe acum cestiunile principale ce se vor trata în sesiunea

de toamnă, pentru ca acele chestii fiind puse de mai înainte la ordinea zilei, fie care dintre P. P. S. S. Vostre și guvernul să se potă pregăti.

P. S. Episcop al Romanului. În privința proiectului pentru învățământul seminarial, ce trebuie a se prelucra și a se supune Sinodului în sesiunea viitoare, socot că ar trebui numită o comisiune, care să se ocupe de această chestiune, și să vină cu o lucrare bine studiată. Iar cât privesc proiectul pentru îmbunătățirea pozițiunii materiale a preoților, eu rog pe D-nu Ministru să ne aducă D-sa acel proiect de lege de la minister, pentru că noi nu 'l avem.

D-nu Ministru al Cultelor și Instr. publice. Atunci eu voi pune ca să se tipăriască acel proiect, așa cum s'a votat de Senat, spre a ne consulta din nou asupra lui, ca să pot a 'l susține mai bine la Cameră.

P. S. Episcop al Romanului. Mai sunt și alte chestii de care trebuie să ne ocupăm. Și nu se poate alt-fel de cât să se numiască de timpuriu o comisiune, care să se ocupe cu asemenea lucrări. — În toate locurile unde sunt Sinóde, ele sunt bine organizate, având pe lângă personalul cancelariei, încă comitete, care se ocupă în intervalul dintre sesiuni, cu proiecte ce au a se propune la deliberarea și hotărîrea sinodului. De aceea pe acolo sesiunile sinodale nu duresc timp îndelungat, ca la noi. Noi, în Sinod nu avem personal care să ne înlesniască lucrările, ne trebuie nisce persoane care să știe a scrie bine, să conducă lucrările cancelariei, căci după cum vedeți, noi n'avem nici director de cancelarie; eu vă spun drept, că deja am îmbetrânit și am slăbit în cât singur nu mai pot lucra ca mai înainte.

Membrii de la biuroș de și sunt tineri, dar sunt și ei împovărați cu o mulțime de lucrări.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Cred că D-nu Ministru a înțeles lucrurile ast-feliu, că pentru mai multă înlesnire ar trebui a se însemna anume cu ce chestii urmează să se ocupe s-tul Sinod, pentru ca să le studieze și guvernul; cum este de exemplu chestiunea regulării pozițiunii materiale a clerului mirin.

I. P. S. Mitropolit Primat. Amintește de marea necesitate ce se simte pentru organizare a seminariilor, conform art. 26 din legea organică a bisericeii.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei (continuă). Cestiunea regulării seminariilor cu programelor lor, precum și cestiunea regulării pozițiunii preoților de mir, trebuie în adevăr să facă obiectul principal al ocupațiunii noastre, ca ast-feliu la timp să fim bine pregătiți. Cât pentru cele șise de P. S. Episcop al Romanului. P. S. Sa are mare dreptate, noi la vârsta în care ne găsim, avem trebuință de ajutoare.

În privința îmbunătățirii clerului de mir, avem deja un proiect, acela se poate amenda și complecta. Tot asemenea avem unul și pentru seminariii, și pe cât 'mă-aduc aminte, el este făcut încă de la 1873; și cam tot pe atunci s'a făcut și un regulament special pentru disciplina școlarilor seminariști. D-nul Tel, Ministrul cultelor de atunci, a depus acel proiect de lege pentru seminariii pe biuroul Camerei, conform art. 26 din legea organică a bisericeii, dar nu s'a făcut nimic. Mai mult de cât atâta, acel proiect de lege s'a mai revădut de vre-o două ori de sântul Sinod, și érași s'a prezentat Camerei de către D-nii Miniștri de atunci, și rezultatul a fost și este până astă-șî același. Eū doresc ca cel puțin aceste două proiecte de legi să le vedem regulate până la sesiunea viitoare a corpurilor legiuitoare.

P. S. Episcop al Romanului. D-le Minisitru, sântul Sinod a lucrat mai multe proiecte pentru învățământul seminarial chiar de la început. Așa regulamentul pentru disciplina internă a seminariilor, despre care a amintit I. P. S. Mitropolit al Moldovei, este făcut încă din anul 1873. Legea organică prevede ca învățământul seminariilor să se reguleze de sântul Sinod, după o anume lege; și acea lege nu s'a mai votat nici până astă șî, de și proiectul există de atunci. Am amintit acéstă cestiune tuturor Ministrilor, cari s'aū succedat și tot nu s'a făcut nimic; ba încă am fost luat și în rîșu. 'Mă aduc aminte de un Domnū Ministru care, după ce a discutat proiectul de lege cu noi în sînul sântului Sinod, s'a dus la Cameră și a șis deputaților: étă vė aduc un proiect

de lege pentru seminariī, dar cu tóte acestea eū nu iaū rēs-punderea, și nici 'l susțin. Și apoi și pentru actualul D-nu Ministru al cultelor, pe care 'l cunoștem cu toții că are cele mai bune dispozițiuni pentru Biserică și școlele bisericești, cine ne póte asigura, că va sta mult la acest înalt post, pentru ca să susțină în fața corpurilor legiuitoare interesele nós-tre bisericești? — Mai departe, P. S. Episcop al Romanului arătând starea deplorabilă în care se găsec seminariile astăzi și cu deosebire Seminarul central din Iasi, care între altele se află într'o complectă ruină și rămas în islaz, vorbind de asemenea despre necesitatea cea mare ce se simte în țeră pentru o bună și sănėtósă educațiune a fiitoriului cler, prin seminariī; ca ele să póta produce preoți buni, atât cu instrucțiune cât și cu devotament evangelic și românesc, și arătând că fără acești apostoli ai moralității, națiunea va merge spre putredire și decădere, la care o împingū rău voitorii, — P. S. Sa adaoge a ruga pe Sântul Sinod să numiască o comisiune compusă din 3 membri, cari să cerceteze din nou atât proiectul de lege pentru organizarea seminariilor, cât și regulamentul pentru disciplina internă a lor.

D-nu Ministru al Cultelor. Când am rugat pe sântul Sinod, să bine-voiască a fixa șirul lucrărilor sale, acésta n'am făcut-o cu intențiune de a acusa pe nimenea, am făcut-o, fiind-că mi se pare, că unde este o ordine stabilită de mai 'nainte în lucrări, acestea merg mai repede și mai în plin. In acest sens am vorbit să se reguleze ordinea lucrărilor și pentru ședințele actuale și pentru sesiunea de tómnă. Pentru ședințele actuale, cestiunea cea mai importantă mi s'a părut legea pentru îmbunătățirea stărei materiale a clerului de mir, care este la ordinea zilei și în Cameră; eū cred că acéstă lege ar trebui revădută de sântul Sinod în acord cu Guvernul, ca ast-feliū la sesiunea de tómnă a corpurilor legiuitoare să mă presint dinaintea corpurilor legiuitoare cu o lucrare cât se póte de complectă; asemenea mi s'a părut bine a se fixa ordinea și în lucrările ce se vor discuta în sântul Sinod la tómnă, căci nu în multele ședințe se fac multe lucrări, ci în puține ședințe, când ele sunt bine preparate și regulate.

Cu acéastă ocasiune, P. S. Episcop al Romanului a spus multe din durerile și necesitățile eparchiilor și a emis mai multe opiniuni.

Să 'mī dați voie să spun mai întâi că întru cât mă privește personal voiū sta aice, cât Maiestatea Sa Regele va ordona să fiū unul din consilierii seī, și întru cât țera reprezentată prin adunările legiuitoare va bine-voi a 'mī acorda confiența sa. Eū însă sunt dator ca cât voiū sta la locul acesta, să lucrez ca cum s'ar fi hotărît de Rege și de țeră ca să staū aci în tótă vieța mea. Acésta 'mī este pozițiunea mea actuală ca Ministru de Culte și Instrucțiune Publică căci postul actual; ce mi s'a încredințat, mai mult de cât orī care altul are în vedere viitorul țerei și pregătirea lui. Nu 'l pot considera ca trecător, ci ca o îndatorire care 'mī impune o lucrare temeinică, trecând peste existența mea. Prin urmare nu mă întreb cât am să staū, ci cât voiū sta, voiū lucra cu multă stăruință pentru îndeplinirea datoriei mele. Cred mai departe că poporul român, care în mai puțin de o jumătate de secol, s'a ridicat dintr'o pozițiune mică și necunoscută la o vieța mai înaltă, egală cu aceea a celor-lalte popóre, putându-se uita cu fața senină la lucrările desăvârșite, eū cred că acest popor nu este picat în putrejune, ci are putere și virtute în sine. A trebuit o muncă sinceră, devotată, întărită prin cugetări înalte, ca să ajungem unde suntem astăzi; am ajuns fiind-că în inimile tuturor era o mare râvnă pentru trebile țerei. Acéstași râvnă trebuie să o avem cu toții și pentru sânta noastră biserică, căci atunci și ea se va înălța încă mai mult, strălucind prin morala ei evangelică în tótă creștinătatea ast-feliū precum ea stă astăzi recunoscută de toți ca autocefală, adică având în sine puterea cea mare de a fi, adică a crește, a se desvolta, a se întări prin sine în fața tuturor.

Neajunsurile bisericeī sunt multe, și ele trebuie îndreptate, și aici la îndreptarea lor trebuie să punem mâna cu toții bătrâni și tineri. Când ni se va cere, ne vom face și scriitori, atât P. S. Sa Părintele Melchisedec cât și eū. S'a adus înainte multele lipsuri și s'a spus că Guvernul trebuia să facă mai mult de cât a făcut. Voiū dice, și cred că dice un adevăr mare:

Guvernul acestei țeri, precum și țera întrégă a trebuit mai întâi să lucrede ca țera și poporul să fie, să existe, și să aibă viitorul asigurat, să nu stea ca frunța pe apă, să nu fie la ordinele altora, ci la chemarea sa proprie.

Acéstă lucrare a fost grea și ne-a absorbit pe toți; dar am învins'o, și stăm astăzi tari, și convingerile despre noi sunt și în pepturile nóstre, dar și în știrea celor-lalte popóre. Nu e vorba acum a ne răfui între noi cine a lucrat mai puțin, căci atunci și fie-care din Prea Sântiile Vóstre punând mâna pe conștiință, va trebui să convie că mulți n'aũ făcut și mulți n'aũ lucrat în trebile bisericei; dar și Prea Sântiile Vóstre erați înhămați la marea lucrare a existenței și regenerării țerei, de aceia nu e vorba de ce nu am făcut, ci trebuie să fie vorba de ceea-ce de astăzi înainte avem să facem și să lucrăm. Biserica stă în organismul întreg al statului, ca un organ important. Prin recunóscerea exterióră a ei, puterea 'i-a crescut ca și încrederea nóstră în ea. Trebuie prin urmare să punem mâna cu toții la nevoile și trebuințele ei, pentru a le satisface. Inșă nu trebuie uitat, că ea face una cu statul și că lucrarea ei trebuie să fie în lăuntrul statului și dimpreună cu statul. Nu ne póte împedica că avem un scriitoriũ séũ doi mai puțin; căci nevoile și trebuințele bisericei se vor implini când inimile și sufletul nostru vor fi pline de preceptele evanghelice, de simțimântul datoriiilor celor mari, de entusiasm pentru biserica lui Christos. Aceste să ne pătrundă tótă ființa nóstră, și atunci vom ajunge în curênd a vedea și biserica la înălțimea la care stă astăzi statul nostru. Dar chiar actul desăvêșit nu este el dovada cea mai mare, că unde este curățenie de inimă și de cugetare și putere de muncă, tóte piedicele se înving?

Sfîrșesc dicênd : sus inimile nóstre, și tari în credință vom merge înainte.

P. S. Archiereũ Silvestru Piteștenu cu acéstă ocaziune arătând că este de mare interes ca cestiunea seminariilor să se reguleze cât mai curênd, rógă pe sântul Sinod să numiască o comisiune, care să se ocupe în parte cu acéstă cestiune.

P. S. Episcop al Argeșuluĩ. Noi am discutat fără să ajun-

gem la un rezultat practic. D. Ministru vĕd cĕ doresce sĕ știe, cu ce cestiuni avem sĕ ne ocupĕm mai ĩntĕi, cu proiectul pentru ĩmbunĕtĕțirea clerului, sĕu pentru seminariĭ? Rog dar, pe sĕntul Sinod, sĕ ĩnsemneze ordinea ęileĭ, cĕci alt-feliũ n'ajungem la nici un rezultat.

Mai urmĕnd ore-care discuțune, I. P. S. Mitropolit Primat propune, și sĕntul Sinod ĩncuviĭnțĕzĕ ca comisiunea pentru organizarea seminariilor sĕ se compunĕ din P. S. Episcop al Romanului și din PP. SS. Arhierĕi Silvestru Piteștĕnu și Ghenadie Craiovĕnu, care pĕnĕ la sesiunea de tĕmnĕ a sĕntului Sinod, sĕ se ocupe cu revizuirea proiectului de lege pentru organizarea seminariilor, și cu regulamentul de disciplinĕ ĩntĕrnĕ; ĕrĕ proiectul de lege pentru ĩmbunĕtĕțirea pozițuneĭ materiale a clerului, se hotĕrĕște a se citi ĩn ședința viitĕre, de mĕne 7 ale curenteĭ.

Orele fiind ĩnaintate, ședința se ridicĕ, și se anunțĕ cea viitĕre pentru a doua ęi.

† Președinte, Mitropolit Primat CALINIC.

† Secretar *Innocent M. Ploestĕnu.*

Ședința din 7 Maiũ 1885

Ședința se deschide la orele 2 p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat, fiind fațĕ și D. Ministru al Cultelor.

Se face apelul nominal și respund prezențĭ 13 membri, fiind unul bolnav și unul absent.

Se pune la vot prescriptul-verbal al ședințĕi precedente și se aprobĕ cu modificĕrile cerute de D. Ministru al Cultelor și P. S. Episcop al Romanului.

P. S. Episcop al Romanului. I. P. S. Stĕpĕne și D-le Ministru, eũ voiũ sĕ 'mĭ exprim o idee fĕrte modestĕ ĩn privința actului de autocefalie ce s'a cetit erĭ. Eũ cred cĕ ar fi bine, dupĕ primirea acestui act din partea Santitĕțĕi Sale Patriarchului de Constantinopole, ca sĕntul Sinod sĕ exprime mulțĕmirile Sale Santitĕțĕi Sale Patriarchului Ioachim IV-lea.

Aceste mulțămiri să se exprime prin o scrisóre făcută din partea întreg st. Sinod și iscălită de toți membrii.

Sântul Sinod încuviințeză acéstă propunere și rógă și împuternicesce pe I. P. S. Președinte a aduce acest act la cunoscința tuturor Bisericii autocefale ortodoxe.

Se comunică de la biuroŭ adresa D-lui Ministru al Cultelor No. 4916, prin care face cunoscut s-tului Sinod că, în budgetul Ministerului de Culte pe anul curent, s'a prevedut pentru sântul Sinod suma de lei 15,000, și că din acéstă sumă să se iconomisescă a se cheltui pentru fie-care sesiune numai 7,500, spre a se evita pe viitor cereri de noi credite.

D. Ministru al Cultelor. I. P. Sântite, în privința budgetului ne găsim fórte strîmtorați, fiind-că s'aŭ făcut multe lucrări în țară, pe care trebuie să le plătim acum, de aceia în cheltuelile nóstre trebuie să ne ținem în marginile budgetului și a sumelor care sunt afectate, și pentru ca să nu fim siliți mai târziu a veni cu cereri de credite extraordinare, și să nu desechilibrăm budgetul, am convenit și cu cei-l-alți colegi ai mei ca să remânem în limitele budgetului.

St. Sinod ia act de adresa D-lui Ministru mai sus arătată.

Se comunică de la biuroŭ adresa D-lui Ministru al Cultelor No. 1264, pe lângă care înainteză st. Sinod un manuscript intitulat „Religioso-Moral-Social“ prelucrat de preotul Ștefan Ionescu, învățătorul scólei din com. Casapchioi, jud. Tulcea. St. Sinod decide a se trimite la comisiunile însercinate cu cercetarea cărților didactice.

Se comunică de la biuroŭ adresa D-lui Ministru al Cultelor cu No. 5071, pe lângă care înainteză telegrama d-lui doctor Pastia sub No. 282, prin care se arată că P. S. Episcop al Hușilor fiind greu bolnav nu póte lua parte la ședințele st. Sinod.

Asemenea se comunică și adresa P. S. Episcop al Hușilor, însoțită de un certificat medical, prin care arată același casŭ de împedecare. St. Sinod ia act.

Se comunică de la biuroŭ adresa s-tei episcopii a Rômnicului No. 110, relativă la discordanța dintre canóne și

legea civilă în privința căsătoriilor, pe lângă care se alătură o copie după petițiunea d-nei Maria G. Rădoescu, din R.-Vâlcei, și o copie sub No. 190 după hotărîrea tribunalului jud. Vâlcea ; acestea toate se trimit la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroū adresa santei episcopii a Rômnicului No. 851, relativă la cererea de călugărire a d-nei Ana Căndea Scoștea, și se trimite la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroū telegrama P. S. Arhierēu Narcis Botoșenēnu prin care face cunoscut S-lui Sinod că n'a primit încă congediū de la Ministerul Instrucțiunei Publice, ca să pôtă veni a lua parte la lucrările s-tului Sinod.

D. Ministru face cunoscut s-tului Sinod că s'a acordat concediū P. S. Narcis.

Se comunică de la biuroū petițiunea d-lui I. M. Bujorēnu, pe lângă care înainteză un exemplar întitulat : „*Pravilile de la Govora și Matei Basarab*“ cerēnd s-tului Sinod a decide că, dacă acēstă carte este trebuitoare Preoților, să o pună din noū sub tipar, și se trimite la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroū petițiunea preotului Nicolae Ricmănescu, prin care arată că fiind lipsit de mijlôce și împovorat de familie cere îmbunătățirea sôrtei sale, și de asemenea se trimite la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroū petițiunea preotului Constantin Cruceru din eparhia s-tei episcopii a Rômnicului în alăturare și cu un act, prin care arată că fiind oprit din serviciū de un timp fôrte îndelungat, acum cere învoirea de a sēvêrși santelele Taine, și se trimite la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroū petițiunea maicei Xenia Nicolae Costache Bărlălescu, prin care cere a fi ertată de canonul ce i s'a aplicat de către Consiliul spiritual al monastirei Adam, și a nu fi permutată din acēstă monastire, și se trimite la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroū petițiunea d-lor Constantin Erbicénu și Dragomir Dimitrescu, pe lângă care înaintéză pentru biblioteca St. Sinod doē exemplare „*Istoria Seminariuluș Socola*.” St. Sinod decide. ca esemplarele să se depună în biblioteca st. Sinod, érá autorilor să li se exprime cuvenitele mulțămiri.

Se comunică în fine trei petițiuni ale pr. Ion Cucu, prin care face apel contra decisiunlor luate de P. S. Episcop al Hușilor. prin care decisiuni este oprit de a sêvêrși cele preoțéști și se trimit la comisiunea de petițiuni.

După terminarea comunicărilor st. Sinod se ocupă împreună cu D-nu Ministru al Cultelor cu revederea proiectuluș de lege pentru îmbunătățirea pozițiunei materiale a cleruluș de mir, întitulat: Proiect de lege pentru întreținerea cleruluș și a Bisericii din comunele urbane și rurale, ce se întrețin de comune.

Se citește și se revede până la art. 5.

Apoi orele fiind înaintate, ședința se ridică, anunțându-se cea viitoare pentru a doa și, 8 Mai.

(†), Președinte, Mitropolit Primat, CALINIC.

Secretar (†) *Innocent M. Ploesténu.*

Ședința din 8 Mai 1885.

Ședința se deschide la orele 2 p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal și răspund prezenți 14 membri, fiind unul bolnav.

Se citește prescriptul verbal al ședinței precedente și se aprobă cu rectificarea cerută de P. S. Episcop al Romanuluș.

Se comunică de la biuroū adresele N. 772 și 773, ale s-tei episcopii a Rômniculuș, ambele relative la cererea de admitere în schima monahală a surorilor Elena Christescu și Ióna I. Popa Tuca, și se trimit la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroū petițiunea d-lor G. Musicescu, G. I. Dima și Gr. I. Georgescu, pe lângă care înaintéză pentru biblioteca st. Sinod, un esemplar din noua lucrare înti-

tulată „Anastasimatarii, glasul I-iū, scris pe notațiuni liniare.“

St. Sinod decide ca cartea oferită să se înscrie în catalogul cărților bibliotecii st. Sinod; iar autorilor să li se exprime cuvenitele mulțămiri.

Se comunică de la biuroū raportul directorului tipografiei cărților bisericesti sub N. 9, pe lângă care înainteză 5 tablouri :

1) Situațiunea casei tipografiei în privința veniturilor și a cheltuelilor, de la 1 Aprilie 1884 și până la 31 Martie 1885.

2) Budgetul personalului acelei tipografii, cu începere de la 1 Aprilie 1885 până la 31 Martie 1886, și trei tablouri, unul care arată datoriile Mitropoliilor și Episcopiiilor pentru cartea „*Biblia de Buzău*“; altul pentru broșura „*Studiū despre Sinodatitatea Bisericei*“, și al treilea de datoriile de pe Legea organică și regulamentele st. Sinod; aceste se trimit la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroū raportul Comitetului redactor al jurnalului „*Biserica Ortodoxă Română*“ în alăturare cu opt anexe.

1) Situațiunea casei jurnalului pe 9 luni din anul al 8-lea al editării jurnalului și pe trei luni din al 9-lea; adică pe lunile de la 1 Aprilie 1884 și până la finele lui Martie 1885.

2) Budgetul de veniturile și cheltueelele jurnalului pe 9 luni din anul al 9-lea și trei luni din al 10-lea, adică pe un an, cu începere de la 1 Aprilie 1880 până la finele lui Martie 1886, și

3) Șese tablouri, în care se cuprinde datoriile protoiereilor pe anii al 5-lea, 6-lea, 7-lea, 8-lea și trei luni din al 9-lea, și un tablou pentru situația cărței de Te-Deumuri, și aceste toate se trimit la comisiunea de petițiuni.

Se comunică asemenea de la biuroū încă o petițiune a Pr. Ioan Cucu din Urbea Bârlad, prin care face apel contra decisiunei spiritualului eonsistoriū al eparchiei Huși, și se trimite la comisiunea de petițiuni.

Se comunică în fine și se citește de la biuroū petițiunea a 5 preoți din eparchia Râmnic, prin care arată s. Sinod de plorabila stare în care se găsesec în privirea pozițiunei lor ma-

teriale și rēlele tratări ce întimpină pe la autoritățile locale, cerēnd intervenirea st. Sinod spre a li se ameliora pozițiunea. Avēndu-se în vedere că, în urma inițiativei luată de guvern, st. Sinod este chemat a se ocupa de revisuirea proiectului votat de Senat, spre a se pronunța asupra ameliorărilor ce i s'ar mai putea aduce, ca D-nu Ministru să le aibă în vedere când se va presenta cu acest proiect la Camera legiuitoare, st. Sinod decide ca acēstă petițiune să se alătore la dosarul sesiunei spre știință, fiind-că de la sine este luată în considerație.

P. S. Archiereū Valerian Rōmnicēnu raportorul comisiunei de petițiuni dă citire raportului privitor la apelul făcut de pr. Ion Petricēnu din comuna Bordeni, Jud. Prahova, eparchia s-tei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, contra decisiunei spiritualului consistoriū.

Asupra acestui apel majoritatea comisiunei, compusă din P. P. S. S. Archierei Ieremia Galățenu și Valerian Rōmnicēnu, este de opiniune a se casa cu deseversire decisiunea consistoriului, fiind că nu s'a ținut sēmă de tōte prescripțiunile regulamentului S-lui Sinod de procedură în materie de judecată bisericescă, fiind-că s'a dat o interpretare prea ușoră sântelor canóne și fiind-că s'aū alterat chiar faptele urmate.

Că preotul apelant, intru cât prin conduita sa a lāsat órecare presupunerī și bănueli asupra moralității sale, de și nu s'a constatat contra sa nimic pozitiv, era de ajuns, în interesul disciplinei eclesiastice, să fie supus la corecțiunea de la litera g. art. 52 din regulamentul pentru disciplina bisericescă, adică a'i aplica o dojană aspră; dar fiind-că de 9 luni stă sub poprire de tōte lucrările preoțești și fiind acēsta de ajuns pentru corecțiunea sa, comisiunea crede că ar fi just a se reintegra în drepturile sale parochiale.

Minoritatea însă, compusă din P. S. Arhiereū Narcis Botoșenēnu, se pronunță : Avēnd în vedere că sentința de caracterisire pentru bănuela într'un complot de uciderea unui om, nu întrunește tōte condițiunile regulamentului pentru procedură în materie de judecată bisericescă, opinéză ca do-

sarul cu toate lucrările să se trimită înapoi spiritualului consistoriū, unde cazul să se judece din nou.

P. S. Arhiereu Innocentie Ploestenu. Acesta este o cestiune foarte gravă, și mai ales noi acești din capitală ne aflăm încă sub puternica impresiune a celor ce am auzit și care ni s'au comunicat în privința faptului grozav petrecut la Bordeni; de aceea, eu aș ruga pe st. Sinod să se unescă cu opiniunea emisă de P. S. Narcis, ca cazul să fie dat din nou în judecata consistoriului, care să fie obligat a îndeplini de astă dată totă procedura prescrisă de regulamentul S-lui Sinod. În asemenea cazuri grele, să nu ne grăbim a achita; căci pe cât știm societatea așteptă ca acest preot să fie condamnat, ăra nu achitat.

I. P. S. Mitropolit Primat. A condamna un om este foarte lesne, și nu voi fi eu care să cer acesta de la P. S. Văstră, dar în cazul care ne preocupă, sînt aproape convins de culpabilitatea preotului; mai, multe persoane care au fost la fața locului m'a asigurat întru acesta. Apoi chiar răspunsurile acestui preot la interogatoriile ce i s'a făcut de D-nii Procurori și de D-nul judecător de instrucție sunt foarte încurcate precum ați ascultat din cele ce ni s'a cetit. Cred dar că am decide prea cu mare ușurință dacă l-am achita.

P. S. Episcop al Dunărei de jos. Din cetirea dosarului în cestiune, nu ne am putut convinge dacă preotul este vinovat sau nu, ceea ce am observat însă este o neregularitate foarte vedită în judecată. Deci pentru că preotul să nu rămână sub vinovăție în fața opiniunii publice, chiar de l-am achita și noi ărași să nu dăm vre-un vot în necunoștința de cauză, găsesc și eu cu cale să mERGă cazul din nou în cercetarea consistoriului, căci trebuie cel chemat în judecată să fie de față, și mai cu sEMă când dice că pOTE să aducă argumente în favórea sa și când el crede că în temeiul acesta pOTE fi achitat.

Mă unesc dar cu opiniunea minorității, ca el să mERGă din nou înaintea judecătoei consistoriului.

P. S. Episcop al Romanului. Tot-déuna aceste cestiuni de judecată sunt cestiuni foarte grave și au nevoie de un studiu

adânc și liniștit; judecătorul când voește să facă judecată, cu atâta 'i este mai ușor, cu cât faptul este petrecut mai de mult. — Sub impresiunea momentului este foarte grea pozițiunea judecătorului. Noi știm că s'a revoltat lumea când s'a sêvêrșit acêstă crimă, apoi toți suntem supuși impresiunilor și prin urmare și judecătorii. Nouă astăzi ni este mai ușoră pozițiunea, căci sunt vre-o doi ani de atunci și s'a pronunțat și justiția în acêstă cestiune; de aceea eu aș ruga pe I. P. S. Președinte să nu anticipeze cestiunea, trebuie judecat cazul și discutat cu sânge rece; căci atunci pentru ce am mai vorbi și ne am mai da noi părerea, dacă I. P. S. Vóstră veniți de înaintea cu o hotărîre, aici trebuie să judece st. Sinod și să'și exprime opiniunea sa; să pôte ca un judecător orî-care ar fi să'și facă convingerea sa că lucrul cutare este așa, și cu tóte aceste el pôte să fie alt-feliu; écă pentru ce la judecată sunt mai mulți judecători, ca fie care să'și dea opiniunea lui. Eu sînt de părere dar, ca acest om, care a stat lipsit de preoție, să se recomande îndurării I. P. S. Mitropolit Primat.

I. P. S. Mitropolit Primat. Sunt persóne cu greutate care mă întrebă neconținut, ce s'a făcut cu preotul de la Bordeni? și nimenea nu vine să stăruescă pentru achitarea sa și graciunea lui.

P. S. Episcop al Romanului. Póte să fie și așa, dar un judecător bisericesc nu trebuie să se supună la influențe orî-cât de mari ar fi, căci atunci ce mai este liber și conștiincios? Vom deprinde pe ómenii a ne porunci ca să judecăm așa, și nu altminterea. Puteți să 'i mai prelungiți canonul, dar cred că este destul pentru el oprirea de doi ani de zile.—Dacă s'ar fi procedat alt-feliu, dacă judecata bisericescă în mod cu totul izolat de cea civilă ar fi urmărit și constatat cazul la fața locului cu marturi supuși jurămîntului, atunci aș fi crezând că să luați o ast-feliu de hotărîre, dară în cãtã vreme a mers pe urmele judecãții civile care l-a achitat, eu cred că avem să ajungem tot la același rezultat. Așa dar fiind-că eu cred că acest preot s'a canonisit destul în timp

de 2 ani, sunt de opiniune a se recomanda grației I. P. S. Mitropolit Primat.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos. P. S. Episcop al Romanului insistă ca acest preot să fie recomandat la grația I. P. S. Mitrop. Primat. Apoi tot asemenea a fost și cestiunea preotului Licurėnu;—și acėsta era o cestiune veche și deja tranșată; și cānd st. Sinod a propus ca să se recomande la indulgența chiriarhului respectiv al episcopiei Argeșu, care atunci era I. P. S. Mitrop. al Moldovei, P. S. Episcop al Romanului a stărut din tóte forțele, dacā vė aduceți aminte, ca să nu se primescă acea propunere, sub cuvėnt cā trebuie să se îndeplinescā procedura. Prin urmare și eū stăruesc astăzi ca să se îndeplinescā procedura, și stăruesc fórte mult întru acėsta, cāci alt-feliū am crea un precedent fórte rėu.

P. S. Episcop al Romanului se referă la rezultatul judecāței civile și ȃice cā, și noi tot la același rezultat vom ajunge; casuri de achitări regretabile din acea parte sė vėd în tóte ȃilele, biserica însă trebuie să și facā datoria conform regulamentului. Prin urmare sınt de opiniune să se trimită cazul din nou în cercetarea consistoriului eparhial spre a se îndeplini procedura.

P. S. Episcop al Argeșului. Douė cuvinte voiū să adaog pe lângă cele ȃise de P. S. Episcop al Dunăreii de jos; voiū să aduc înaintea S-lui Sinod un casū petrecut în eparhia mea. Un preot din eparhia mea a cāȃut într'o vină, era învinovățit de furt de cai. S'a trimis cazul cu tóte probele la judecată înaintea Curței cu juri; în acest timp, el a fugit în Eparhia Rómnicului și nu s'a ivit de cāt numai cānd a simțit cā nu este achitat de Curtea cu juri. Atunci s'a dus la M. S. Regele și l-a grațiat; pe temeiul grațierei M. S. a cerut să fie achitat și de consistoriū, însă poporul acelei comune (comuna Vai-de-ei), aflānd cā este grațiat de pușcārie și cā o să'l achite și consistoriul, m'am pomenit cu comuna întrėgā cā protestėzā, și cu toți aū jurat înaintea unui preot îmbrăcat în vestminte sacre, cā nu mai pot primi nici de cum pe acel preot și cā rógā pe Episcop ca să'l condamne, saū să'l permute din comuna lor, cāci alt-feliū să

întâmplă primejdie mare. Vedeți acesta grațiat și de Rege și numai pentru un fapt de furt și tot s'a revoltat poporul contra lui. Mă mir dar acum cum vine comisiunea și 'și dă opiniunea sa ca acest preot, care este implicat în omor, să'l recomandăm la grația I. P. S. Mitropolit. Da, putem face și acésta, după ce mai întâi se va cerceta din nou și se va lămurii cestiunea. Mă unesc dar cu opiniunea minorității comisiunei ca cazul să se trimită din nou înaintea consistoriului.

I. P. S. Mitropolit Primat. Atunci pun la vot opiniunea minorității comisiunei ca cea mai depărtată, ca cazul să se trimită din nou în cercetarea consistoriului.

Se pune la vot acésta opiniune și S. Sinod în majoritate și în unire cu opiniunea exprimată de minoritate în referatele de la 4 Iunie 1884 și de la 3 Decembrie 1884, decide a se înapoia lucrările la consistoriul eparhial, spre a judeca cazul din nou, observându-se cu esactitate toate prescripțiunile regulamentului de procedură în materie de judecată bisericească.

P. S. Narcis Botoșeneni dă în fine cetire raportului comisiunei de petițiuni asupra cererei ce face preotul Ión Filotei din Basarabia, de a fi permutat și a servi cele preoțești în eparhia Dunărei de jos.

Asupra acestei cestiuni, comisiunea în fața celor dovedite din actele înaintate de numitul preot, opinéază a se recomanda cazul P. S. Episcop al Dunărei de jos, ca P. S. Sa să constate pocăința și conduita numitului preot Ión Filotei, apoi să reguleze cele de cuviință în marginile canónelor.

P. S. Episcop al Dunărei de jos. Cestiunea acestui preot s'a terminat de la sine. El a adus de la chiriachia din Chișinău acte din care se constată că este ertat de greșéla sa. Apoi a venit la mine rugându-mă ca să'i dau voe să liturgisescă; eu i-am permis să'și găsească o comună unde să fie instalat. Dar pentru că până acum nu 'și-a găsit nici o biserică, pozițiunea lui încă nu este regulată. Pe dată însă ce 'și va găsi o comună, eu 'l voi așeza acolo.

Din actele ce a prezentat din partea consulatului rusesc,

se constată asemenea că are voie a trece și a se așeza în România. Prin urmare dar, vedeți că și pe această cale pozițiunea lui este regulată.

P. S. Episcop al Romanului. După declarațiunea făcută de P. S. Episcop al Dunărei de jos că preotul Ión Filotei ș'a regulat pozițiunea sa și bisericește și politicește, eu cred de prisos a se mai admite conclusiunile raportului, ci propun a se trece pur și simplu la ordinea zilei.

În urma acestei discuțiuni, S. Sinod ia următoarea decisiune: „În urma asigurării ce dă P. S. Episcop al Dunărei de jos, că cestiunea preotului Ión Filotei este rezolvată deja și pozițiunea sa regulată, S. Sinod ia act și trece la ordinea zilei.

Orele fiind înaintate, ședința se ridică și se anunță cea viitoare pentru a doua zi, 9 Mai.

† Președinte. Mitropolit Primat CALINIC

† Secretar *Innocent M. Ploștenu.*

Ședința din 9 Mai 1885.

Ședința se deschide la orele 2 p. m. sub președința I. P. S. Mitropolit Primat, fiind față și D-nu Ministru al Cultelor și Instrucțiunii publice.

Se face apelul nominal și răspund prezenți 13 membri, fiind unul absent și unul bolnav.

Se citește prescriptul verbal al ședinței precedente.

P. S. Episcop al Romanului. Sunt dator să dau óre-care explicații asupra unui pasagiu din prescriptul verbal. Când s'a tratat cestiunea preotului de la Bordeni, eu după ce 'mă am exprimat părerea mea, am părăsit pentru puțin sala ședințelor, și când m'am întors, lucrul era terminat.

Ved însă în prescriptul verbal că, după mine a vorbit P. S. Episcop al Dunărei de jos și prin cuvintele P. S. Sale dă a înțelege că eu în socotința ce am exprimat de a se recomanda acest preot la îndurarea I. P. S. Mitropolit Primat a 'și fi probat neconsecuența cu cele ce am susținut într'un alt

casă de asemenea natură ; că adică alt-fel susțin eu acum, și alt-fel a'și fi susținut în ca ul unui preot de la Curtea de Argeș.

Eu declar, pe cât 'mă aduc aminte, că casul era tot așa. Și în adevăr eacă cum s'a petrecut lucrul atunci în S. Sinod.

Un preot din eparhia Argeșului, fiind judecat de consistoriul respectiv și caterisit, a venit cu apel la S. Sinod.

S'a luat casul în cercetare, s'a discutat și s'a găsit că : Consistoriul, la judecată, a cerut dosarul de la tribunal și a mers în cercetarea și judecata sa pe urma actelor ce a aflat în acel dosar. Ast-fel preotul a fost condamnat de tribunal și curtea cu juri l'a aquitat.

Acel preot a venit cu apel la S. Sinod și a zis : curtea cu juri m'a achitat pentru că nu am fost vinovat ; pentru ce dar mă condamnă Consistoriul ? S'a luat deci casul în cercetare și s'a constatat că nu s'a păzit procedura stabilită prin regulamentul S-lui Sinod. Atunci eu am zis : dacă ați judecat casul mergând pe urmele judecătorei civile, este natural să ajungeți tot la același rezultat, adică să 'l achitați. Dar dacă credeți și aveți convincțiunea că acel preot este vinovat, atunci urmați procedura bisericească în mod cu totul isolat de cea civilă, și din acest punct de vedere am stăruit ca să se judece casul din nou de către consistoriu. Acesta am susținut eu atunci. Nu înțeleg dar o asemenea bănuială că eu ași fi neconsecuent în cuvintele mele. Căci ce a făcut, și în casul ce ni se prezintă acum, consistoriul Mitropoliei ? A luat dosarul de la curtea cu juri, a mers pe urmele lui, a judecat pe baza probelor ce a găsit acolo și a condamnat pe acest preot, pe care curtea cu juri l'a aquitat.

Consistoriul judecând casul, nu a luat în considerație mijlocele de apărare ale preotului inculpat, ci s'a ținut numai de judecata civilă și l-a condamnat, lipsind elă cu totul. De aceea am zis și acum ca și atunci că tot la același rezultat aveți să ajungeți. — Prin urmare vedeți că nu sînt neconsecuent în aprecierile mele ; pentru aceea am și luat cuvântul ca să stabilesc acesta.

P. S. Episcop al Dunăreă de jos. Eri cu ocazia discuți-

unei cestiunei de care este vorba, cānd am luat cuvēntul ca sǎ declar motivele pentru ce sĭnt de pǎrerea minoritǎței comisiunei, nu am avut intențiunea ca sǎ zic saŭ sǎ cuget mǎcar cǎ P. S. Episcop al Romanului ar fi inconsecuent, nici de cum, ci 'l am invocat din contra ca o autoritate, cǎci casul de atunci era identic cu cel care s'a tratat eri. Vreŭ a Ńice, cānd cu cestiunea preotului Licurēnu, S-tu Sinod 'lŭ recomanda la indulgența Chiriarchului seŭ, fiind cǎ era prea Ńvechitǎ afacerea și nu se mai putea Ńndeplini formele prescrise de regulament, P. S. Vóstrǎ ați cerut, și cu drept cuvēnt sǎ se Ńndeplineascǎ procedura; cu atāt mai mult acum fiind faptul recent, am cerut fiind basat pe acel precedent, ca afacerea sǎ se trimitǎ din noŭ Ńnaintea consistoriului pentru a se Ńndeplini acele formalitǎți care lipsesc.

Declar Ńncǎ o datǎ cǎ nici n'am cugetat sǎ zic cǎ P. S. Episcop al Romanului ar fi neconsecuent Ńn aprecierile P. S. Sale; din contra, eu 'l am luat ca o autoritate.

D-nu Ministru al Cultelor și Instr. publice. In ședința de eri la care n'am putut asista, s'a vorbit de un preot care se Ńice cǎ ar fi fost oprit de a sēvārși cele preoțesti Ńn eparhia Chișinǎului, și cǎ acum trecēnd Ńn Romania s'ar fi adresat la P. S. Episcop al Dunǎrei de jos pentru a cǎpǎta o parohie, și Ńn discuțiunea care s'a urmat s'a zis cǎ el ș'a Ńndeplinit formalitǎțile cele Bisericești și cele politicești. In privința celor politicești 'mĭ permit a observa cǎ nu sunt de ajuns numai actele ce le ar fi posedānd el de la guvernul Basarabiei, pentru ca sǎ aibǎ dreptul la cetǎtenia Romānǎ. Și fiind cǎ Ńn tóte serviciile statului nostru se cere a fi romāni saŭ naturalizați romāni, cu atāt mai mult Ńn serviciile bisericești ar trebui sǎ fie o regulǎ ca sǎ fie numai romāni saŭ naturalizați romāni; Ńncǎ o datǎ dar, actele ce le va fi posedānd acel preot nu-ĭ daŭ dreptul a se numi romān, fǎrǎ sǎ aibǎ recunóșterea guvernului nostru. A putut el sǎ 'și reguleze pozițiunea cu guvernul seŭ, dar nu ș'a regulat-o cu guvernul nostru.

Noĭ avem filiera nóstrǎ, prin corpurile legiuitoare, prin care trebuie sǎ trecǎ toți aceia care voesc a 'și dobāndi drep-

tul de român. Ar fi mai bine, ca el să se adreseze la Chiriarhul său către care a greșit și de la care a dobândit ertare ca acela să îi dea o parohie în eparhia sa; pentru noi însă, vă rog să se constate că acel preot nu este în regulă politiceste. Póte fi în regulă politiceste numai atunci când guvernul nostru 'lă va fi recunoscut.

P. S. Episcop al Romanului. Voi să dau óre care lămuriri asupra acestui casă fiind că mă priveșce și pe mine; acesta este un preot tēner născut în România în orașul Brăila, a trecut seminarul la noi în țeră, și pe când Basarabia era a României, eu singur 'l am chirotonisit preot pentru o comună din Basarabia. Cu ocasiunea retrocedării Basarabiei s'a pus un termen tuturor românilor cari vor voi să trecă în România. El nefolosindu-se de acest termen și-a pierdut drepturile de român. Mai în urmă voind să trecă și el, ca preot s'a adresat la P. S. Episcop al Dunărei de jos pentru a-lă învoi și a-i da și o parohie. Dar în adevăr, că el perđându-și calitatea de român nu póte fi primit de cât numai atunci când va fi recunoscut de guvern, precum a arētat D-nul Ministru.

P. S. Episcop al Dunărei de jos. Sînt fórte mulțamit de observațiile D-lui Ministru, și vă declar că n'am avut cunoștința de mai 'nainte, de cum s'a petrecut lucrurile cu acest preot.

În adevăr el nu s'a folosit de termenul care li se acordase spre a trece în România; acum vėzēndu-l preparat cu permisiune în regulă, eu am crezut că acēsta ar fi de ajuns. Dar fiind că D-nul Ministru đice, că el numai atunci va putea fi primit când i se va recunoște de guvernul nostru calitatea de român, eu declar că nu-lă voi primi până ce nu 'și va regula pozițiunea.

P. S. Episcop al Eparhiei Argeș. Domnule Ministru, este o propunere de pusă la birou în privința đilei de 1 Maiu, ca deschiderea sesiunii s-tului Sinod de primăvară să fie la 1 Maiu când s'a primit actele de Autocefalie ale Bisericei nóstre, și până acum nu s'a dat acelei propunerii nici un curs,

D-nul Ministru al Cultelor și Instr. publice. Ași ruga ca această cestiunesă rămână a se trata în ședința de Sâmbătă. D-nul Președinte al Consiliului nu a fost aci, are să vină pe mâine.

În urma acestei discuțiuni S-l. Sinod împreună cu D-nul Ministru se ocupă cu revederea proiectului de lege pentru îmbunătățirea pozițiunei materiale a clerului de mir, începând de la art. 5 și continuând până la art. 10 inclusiv.

Orele fiind înaintate ședința să ridice, și să anunța cea viitoare pentru sâmbătă 11 Maiu 1885.

† Președinte, Mitropolit Primat CALINIC

† Secretar *Innocent M. Ploestenu.*

Ședința de la 13 Maiu, 1885.

Ședința se deschide la orele 2. p. m. sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal și respund prezenți 13 membri, fiind unul absent și unul bolnav.

Se citește prescriptul verbal al ședinței de la 9 ale curente și se aprobă.

Între acestea d. Ministru intră în sala ședințelor.

Se comunică de la biuroș adresele S-tei Mitropolii a Moldovei sub No. 862, 865, 866, 867 și 869, relative la cereri de călugărire, și să trimit la comisiunea de petițiuni.

Se comunică de la biuroș petițiunea d-lui institutor A. M. Ionescu, anexată de un manuscript intitulat : *Prescurtări de Istoria Sacră, pentru usul claselor primare*, și se trimit la comisiunea pentru cercetarea cărților didactice de învățământ religios.

P. S. Archiereu Narcis Botoșenenu, dă cetire raportului comisiunei de petițiuni asupra cererei de ertare făcută de preotul Theodor Georgescu, de la Ostrov, eparhia Dunărei de Jos.

Prin acest raport, comisiunea având în vedere votul S-lu Sinod dat la I-iu Iunie 1884, opinază a se aproba conclusiu-

nile raportului de atunci, adică a se menține pedépsa canonică de caterisire și a se respinge cererea de ertare a suplicantului.

P. S. Episcop al Dunării de Jos. I P. S. Stâpâne, concludsiunile raportului în cestiunea de față sunt de a se respinge cererea preotului osândit de acum 2 ani. Eū ași îndrāsni să rog pe S-tul Sinod să nu priméscă concludsiunile raportului, ci să se milostivéscă a 'l erta; căci precum am spus și altă dată, din momentul ce acest preot a venit cu apel la S-tul Sinod, contra sentinței consistoriului, m'am cređut împedicat de a lua asupra mea tranșarea acestei cestiuni și am lāsāt'o cu totul la buna-voință de care S. Sinod va fi inspirat, și cărei decisiuni eū mă voiū supune tot-déuna. In casū când S. Sinod va admite rugăciunea mea de a fi ertat petiționarul, ași fi de părere ca numitului preot să nu i se măi permită a stă în acea comună, ci să se ducă într'alta, din acéstă eparhie, saū din altă eparhie, saū chiar în Bulgaria unde este chirotonisit.

P. S. Episcop al Rômnicului. Și eū sînt tot de aceiași opiniune ca și P. S. Episcop al Dunărei de Jos, de a se erta preotul apelant și acéstă în vedere că este împovorat de o grea familie; cu condițiune de a se permuta la o altă comună, saū în altă Eparhie.

P. S. Episcop al Romanului. Eū ași socoti că nu trebuie să întrăm în ast-feliū de detalii asupra acestui casū, ci să luăm o hotărâre, ca S. Sinod să recomande pe acest preot la buna-voință saū indulgența P. S. Episcop respectiv. In acest sensū să schimbăm concludsiunile raportului comisiunei, și P. S. Episcop respectiv vęđënd că el dă probe de îndreptare va face cum-va crede de cuviință.

P. S. Episcop al Dunărei de jos. Este o diferență între opiniunea exprimată de mine și cea exprimată de P. S. Episcop al Romanului. P. S. Sa opinéză ca S-tul Sinod să recomande casul la aprecierea Episcopului respectiv. Eū însă am cerut ca s-tul Sinod să 'l erte, cu condițiunea de a se permuta în altă parte.

P. S. Archiereū Innocentie Ploesténu. S-tul Sinod nu este

chemat să judece, în cazuri de apel, ci numai să observe îndeplinirea sau neîndeplinirea formalităților; și dacă găsește formele îndeplinite aprobă hotărîrea consistoriului, éară dacă nu, o înapoéză spre a se îndeplini lipsurile. Aci în cazul de care vorbim S. Sinod găsiînd formele îndeplinite, a aprobat sentința de caterisire a consistoriului. Preotul însă vine și cere ertare; socot că nimica mai natural de cât să se recomande Episcopului respectiv, care cunoșce mai bine împrejurările acestui preot, precum și conduita lui din present, și pôte aprecia.

P. S. Episcop al Argeșului. Fiînd-că acest preot nu este chirotonisit în eparhia Dunărei de Jos, și fiînd-că pre cât se vede a făcut multe necuviințe, ast-feliu că nu este un preot cu purtări bune, sînt și eă de părere a se recomanda cazul P. S. Episcop respectiv, ca să 'l trimită la urma sa și cu drepturile sale de preot.

P. S. Arhiereu Silvestru Piteștenu. În discuțiunile ce s'aă urmat în acéstă privință, am ascultat trei opinii: cea a P. S. Episcop al Dunărei de Jos, cu care s'a unit și P. S. Episcop al Rômnicului; cea a P. S. Episcop al Romanului, și a treia a comisiunei.

Inteia opiniune pe cât am înțeles constă în aceea că S-tul Sinod să bine-voéscă a gracia pe numitul preot, cu condițiunea de a trece în altă eparhie.

O voce. Nu este așa.

P. S. Arhiereu Silvestru Piteștenu. Așa am înțeles eă, că S-tul Sinod să 'l erte și să fie obligat a se duce în altă eparhie sau în Bulgaria, unde se dice că este chirotonisit; a doua să se recomande buneivoinți a P. S. Episcop respectiv; éară a treia să se mențină hotărîrea de caterisire. Eă mă unesc cu cea d'inteiu, cum am înțeles eă, că adică să fie graciât și permutat într'o comună din altă eparhie, pentru a nu fi în apropiere de locul unde a produs scandalul.

P. S. Episcop al Romanului. Voiu să stabilesc cum stă lucrul. P. S. Episcop al Dunărei de Jos, vine și cere S-tului Sinod ca să gracieze pe preutul caterisit și tot-de o-dată propune ca să nu i-se mai permită a rămânea acolo unde a fost

și unde s'a făcut scandalul, ci să se mute în altă parte; adauge P. S. Sa că pôte ar fi bine să se ducă în Bulgaria, fiind-că acolo este chirotonisit. Dar noi când am primit Dobrogea, l-am găsit ca preut la un sat românesc; și o dată Dobrogea recunoscută ca țără a noastră, este și el Român, și prin urmare noi nu putem să-l trimitem în țără străină. Așa stă lucrul. Așa dar când, se va gracia, negreșit că trebuie să i-se dea un loc în țără la noi, eară nu să se trimită în Bulgaria, fiind-că noi nu putem dispune de alte țeri.

P. S. Arhiereu Silvestru Piteștenu. Dacă lucrul este așa, Eū mă unesc cu opiniunea P. S. Episcop al Dunărei de Jos, că dacă S-tul Sinod 'l graciază, este bine să nu mai fie în acea localitate unde s'a petrecut fapta pentru care a fost condamnat, ci să se permute în altă comună.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. In regulamentul nostru de disciplină bisericească mi se pare că avem și cazul acesta de permutare, de la o parohie la alta, ca o măsură de corigere. Sînt și Eū de socotință să se recomande acest preot la buna-voință a P. S. Episcop respectiv. Dacă admiteți această, remâne la dispoziția P. S. Sale ca să-i dică: S-tul Sinod a luat în considerațiune plîngerile și cererea de ertare ce 'i-ai adresat, am consimțit și eū a te erta, însă cu condițiune de a te permuta în altă parte, și să nu mai stai acolo unde ai fost până acum, și unde s'a petrecut faptul de care ești învinovățit, și pentru care ai fost condamnat. Acésta este opiniunea mea, și cred că se va uui cu mine și P. S. Episcop al Dunărei de Jos.

P. S. Episcop al Romanului. Eū stăruesc în propunerea mea, ca cazul să se recomande P. S. Episcop respectiv și P. S. să facă cum va crede mai bine.

Se pune la vot acésta propunere, și S-tul Sinod schimbând conclusiunea comisiunei de petițiuni, recomandă cazul la aprecierea P. S. Episcop al Dunărei de Jos.

P. S. Arhiereu Valerian Râmnicenu, Raportorul comisiunei de petițiuni, citește raportul asupra adresei S-tei Mitropolii a Moldovei în privința celor cari trăesc în concubinagiū.

Comisiunea actuală de petițiuni conchide, opinând a se avea în vedere raportul comisiunei tot în asemenea materie prezentat S-luī Sinod în sesiunea de primăvară a anuluī 1881.

P. S. Archiereū Innocentie Ploeștenu. Este vorba pentru mai mulți care în diferite Eparhii trăesc în nelegiure. Am avut ocașiunea să întreb și să ascult pe mai mulți asupra unuī asemenea rēū, și mi s'a spus că acēsta ar proveni în mare parte de la greutatea ce întimpină, ómenii de la țéră mai ales, în a'si procura actele ce se cer la cāsătorie. Pot să vă dau și esemple în acēstă privință. Un domn locotenent de un an aprópe de când caută pe tatăl seū ca să'í dea consimțimēntul de cāsătorie, abia acum l-a găsit la Monastirea Cheea. Unuī altuīa i se cerea un act pentru mórtea mu-meī sale, nu se știea bine de a murit și unde a murit, și a trebuit să se împedice cāsătoria un an de ȓile, și până nu s'a adus o asemenea dovadă, cāsătoria nu s'a celebrat. De aceea ar trebui să rugăm pe guvern să vină cum-va în ajutorul celor care se cāsătoresc.

D. Ministru al Cultelor. Asupra acestei cestiuni este de observat mai întēiū că, orī cleric orī laic, fie care trebuie să se supue legilor țereī.

Al doilea, Eū nu cred că este bine ca să se facă procesū legilor statuluī, votate de adunările legiuitóre și sancționate de Rege, pentru că atunci unde ajungem? In ce dilemă să pune S. Sinod? In ce dilemă să pune țéra întrégă? Pe lângă aceste, eū găsesc că legile civile privitóre la cāsătorie sunt întocmite ca să producă mai multă garanție societăței; prin îndeplinirea formalitășilor cerute se dă garanție sfințeniei cāsătoriei; credeți că ușurând aceste formalități s'ar produce vre un bine în privința moralității? Pentru a face pe ómenii ca să trăescă conform legilor morale și religióse, nu se cere numai puterea materială, ci mi se pare că tocmai acolo este rolul bisericeī, prin predicarea și făptuirea moralei și tuturor virtușilor. Acolo unde încetéză puterea statuluī și unde nu mai póte el lucra, trebuie să lucreze biserica. Sunt lucruri care prin puterea materială nu se pot schimba, ci numai prin puterea morală, și acolo este rolul cel mare al bisericeī și al

clerului. Și aci nu este vorba numai de o sfătuire duhovnicescă între patru ochi, ci trebuie a predica și a sfătui pe ómenī prin fapte și prin cuvinte.

Acesta este singurul mijloc de a menține poporul în partea morală, precum și de a-l îndrepta, când sunt rele și metehne de îndreptat.

Chiar dacă s'ar ușura formele legilor civile în privința căsătoriei, dacă moravurile nu sunt bune, credeți óre că lucrurile s'ar îndrepta? Conștiința internă conduce la făptuirea binelui. Simțimintele cele bune trebuie să conducă pe un om în íutręga vieța lui. Să presupunem că am reușit să facem ușurări de asimenea natură, credeți că se va îndrepta reul? Nicī de cum. Să 'mī dați voie să vă spun că aci trebuie o acțiune mai puternică, ca clerul să fie mai la înălțimea misiunii lui, să se simtă în societate; această acțiune continuă și bine-făcătoare noi nu o simțim. Când întregul cler ar predica morala, și întreg clerul ar arăta unde conduce imoralitatea, și când întregul cler prin faptele lui virtuóse ar sili cu încetul pe popor, atunci regulile în privirea căsătoriei, a faptului celui mai greu în vieța omului, nu ar fi de cât bine venite. Eū întru acésta cred că trebuie pusă tótă silința nóstră a tuturor. Să comparăm acésta situațiune cu alt casū; cât de puținī ómenī merg astăzi la biserică? Cine împedică pe ómenī de a merge la biserică? Legile? Nu. Guvernul? Nu. Îndeplinirea vre-unor formalități? Nu. De ce dar nu mai merg ómenī la biserică? Si nu sunt numai orășeniī în care s'ar putea presupune că s'aū încuibat idei estravagante, care nu merg la biserică, ci și săteniī.

Și aci trebuie gândit, căci este o legătură într'aceste două lucruri; aci trebuie găsit modul cum se póte ajunge la o schimbare a stărei de lucruri, căci în adevăr este îngrijitóre; cred că chiar dacă s'ar schimba legea, lucrul nu s'ar schimba; dacă s'ar face cerere de căsătorie nu mai fie pe hărtie timbrată, pentru care săténul ar fi silit să dea doi sau patru lei, ci pe hărtie simplă; dacă s'ar ímpuțina numărul actelor, óre am vrea să nu se mai cerceteze, dacă se face cu consimți-

mântul părinților, și nici să se mai înscrie în registrele stărei civile? Vedeți dar că tot trebuie să fie o regulă.

Altă dată se cercetau actele de căsătorie de către preot și protoiereu, și de aci mergeau lucrurile la consistoriul eparhial; și atunci se întâmpla că o căsătorie întâmpina greutăți. Dacă ar trebui să nu mai existe nici o formalitate, atunci ori ce greutate în îndeplinirea actelor ar întâmpina o căsătorie, ar trebui ridicată. Ce facem însă noi cu legile dictate de simțimântul moral ce există pretutindeni? Trebuie dar căutate mijlocele cele mai bune pentru a moralisa poporul. Mijlocele se vor găsi precum s'au găsit și aiurea, ele sunt simple;—acei cari sunt așezați de societate pentru a veghea asupra moralei și a virtuților să le predice zilnic și în fie-care oră.

P. S. Episcop al Romanului. Eū sînt foarte mulțămît cu esplicările date de dl. Ministru, care sunt foarte înțelepte. Sunt așa de multe rele în societate și vor fi, macar ori cum s'ar schimba și preface toate legile; aci în adevăr este rolul clerului ca să cultive inimile, să deștepte simțiminte bune și într'o direcțiune morală, trebuie cu alte cuvinte o educațiune morală. Eū am avut ocazie să ved în țerile civilizate, cum preoții îngrijesc de copii, luându'i din cea mai fragetă vrîstă, cum îi adună la biserică după amedădi Duminicile și serbătorile, li fac educațiunea la biserică nu numai dimineța în vremea liturgiei, ci și peste zi, învățându'i catehismul, în care se cuprinde iubirea către Dumnezeu, către aprópele și către țeră. Dar aceste îmi amintesc împrejurarea că cu clerul nostru de astă-di nu putem face asemenea lucruri; prin urmare trebuie să ne gândim la viitor, să preparăm acel cler, care are să facă asemenea educațiune, și de aceea am dis și voiū dice: trebuie să dăm seminariilor o organizare și o desvoltare anume pentru a pregăti acest cler, care să moralizeze și să instruescă pe poporul nostru, până atunci toate sunt zadarnice. Clerul de astă-di așa va merge, nu póte să facă mai mult pentru că nu este format să facă mai mult. Cu asemenea priviri și îngrijiri sînt de acord cu dl. Ministru, și rogū să votăm conclusiunile raportului Comisiunei.

P. S. Episcop al Argeșului. Câte-va cuvinte am de ȃis în privința acestei cestiuni. Eū cred cā prea bine a zis dl. Ministru și P. S. Episcop al Romanului sā admitem concludsiunile raportului comisiunei, cu adāugire ca fie-care din P. P. S. S. Episcopī sā facā ordine cātre protoierei și cātre preuți spre a'și da mai multā ostenēlā în îndeplinierea datoriilor lor și în predicarea cuvēntului, și tot de o datā sā fie mai energici în a lucra spre desrādācinarea unor asemenea rele.

P. S. Arhiereū Silvestru Piteștēnu. Ascultānd espunerea datoriilor ce incumbā clerului, făcutā de D. Ministru al cultelor, precum și mēsurile ce trebuie luate pe viitor, pentru pregātirea clerului, propuse de P. S. Episcop al Romanului, Eū unul le recunosc pe amāndouē de adevērate, drepte și în totul bune, cu singura deslușire, cā îndeplinirea datoriilor clerului este strîns legatā cu îmbunātățirea stāreī lui materiale.

În privința cuvintelor d-lui Ministru, cā S. Sinod vorbind asupra unor articole din legea civilā, ar face proces parlamentelor ce le au votat, Eū cred cā nici unul dintre P. P. S. S. membri ai S-lui Sinod nu s'a gāndit vre-o datā la acēsta. P. P. S. S. Eparhioți nu fac alta de cāt își aratā greutățile ce întimpinā, cānd se întēmplā de vin în colisiune unele articole din legea civilā cu cea bisericēscā, și S. Sinod la rîndul seū, dupā ce se lāmureșce bine asupra casului, mijlocește la guvern a face împăcarea posibilā. Cred cā ȃicēnd aceste cuvinte nu sînt de loc în desacord cu simțimintele tuturor P. P. S. S. membri.

Maī departe, cu oca iunea amintireī ce s'a făcut prin raportul comisiunei, cā adicā sunt 30 de cāsătorii făcute numai la oficierul stāreī civile, profit de prezența d-lui Ministru, și 'l rogu sā ni spunā, dacā dupā promulgarea și publicarea *codului* Alexandru Ión I, în care nu sā prevede benedicțiunea religiōsā a cāsătorieī, nu s'a făcut de Parlamentul țereī vre-o rectificare în sensul, cā dacā dupā 6 luni de la contractarea cāsătorii civile nu se va efectua

și cea religioasă, căsătoria civilă este lovită de nulitate, după cum m'am informat din svon.

D-l Ministru al Cultelor. Nu s'a făcut nici o rectificare.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. După cele ținute de o parte și de alta, Eu am puține de adăus; nu voi stăruia în amănuntele direcțiunii ce trebuie să se ia în această afacere, adică cum să se scrie protoiereilor și ce să facă preoții; acestea sunt lucruri de atribuția Episcopului. Dar eu cred că atențiunea noastră trebuie concentrată asupra a două idei; una pe care o indică și comisiunea în conclusiunile raportului că adică aci rolul bisericii se mărginește numai în sfătuirii morale, și a doua asupra aceleia pe care a exprimat-o d-l Ministru tot în acest sens, destul de accentuat, precum și trebuie. Dar dacă clerul de popor, preoții de la țară și înțeleg ori nu datoria lor morală, acesta se vede și se observă de Episcop; însă clerul lucră pe acest teren foarte dificil, și din ce merge lucrul se îngreuează, și se îngreuează prin direcțiunea ce se dă la noi noii generațiuni, despre care a atins și P. S. Episcop al Romanului. P. S. Sa arată că ar fi vădit în țările civilizate cum se aduc copii în biserică în diferite ore ale zilei, și la amădă și după amădă. Dar la noi unde se fac de acestea? Invățătorii de la sate fac cu totul din contra. Nu vin aci ca să aduc acușăție nimănui, dar vin să punem de față toate casurile și toate pedicele rele, care din nenorocire ne vin, cum se țin, ca din vânt. De exemplu, într'o comună oarecare, unde în timpul verei fiind lipsă de plouă s'a găsit de cuviință ca cu toții împreună și sâten și proprietar, și tînăr și bătrân, să scotă s-tele icone după vechiul obicei, să se facă sântirea apei și rugăciune pentru plouă, în acel timp învățătorul din acel sat nu se găsea a casă, și când s'a întors și a aflat acesta, a adunat pe copii în școlă și a început să-i țină de rău și să-i dojanască că de ce s'a luat după bătrânii cei proști și au mers după scândurile cele zugrăvite. Etă ce idei să dau copiilor noii generațiuni. Astăzi unii din învățători din comunele rurale, care sunt însărcinați cu instrucțiunea copiilor, nu vor să știe de biserică, și astfel îngreuează acțiunea clerului, și de acea țin

că asupra acestui cas trebuie să atragem atențiunea d-lui Ministru, care are în mână instrucțiunea.

Ce se atinge de aceea, că s'ar face proces corpurilor legiuitoare, Eu nu cred că a trecut prin mintea nimănui una ca acesta; am avut un cas în privința legii care supune pe preuți la jurământ cu toții de o potrivă, contra canónelor bisericesci, care opresc pe preut de a jura, sub aspră pedepsă. Noi atunci am cerut prin biuroul Sinodului și prin d-l Ministru al Cultelor, d-lui Ministru al Justiției ca să intervină pentru modificarea legii în punctul acesta, și acesta pe baza acelui articol final din constituțiune, care dice că legile se vor pune în acord unele cu altele pe cât se va putea, și d-l Ministru al Justiției a răspuns că la timpul convenit va mijloci către corpurile legiuitoare întru acesta. Noi suntem dator să atragem atențiunea, nu pentru a face proces corpurilor legiuitoare, care sunt compuse din ómenī specialī de tot felul și legiști; pe când noi aci suntem numai de un fel, și videm lucrurile numai prin biserică; ci de a atrage atențiunea Guvernului prin d-nul Ministru respectiv, asupra greutăților ce întâmpinăm. În ceea-ce privesce acțiunea clerului, acesta rămâne la aptitudinea Episcopilor, ca ei să întrebuințeze mijlocele ce le vor crede mai nemerite; éară cât pentru educația copiilor noūei generațiuni, acesta este tréba D-lui Ministru al Cultelor și Instrucțiunei publice, de a lua măsurile convenite ca învățătorii de sate să nu împedice și să nu îngreueze propagarea religiosității și a moralității în tinerime.

Se pune la vot conclusiunile raportului prin care se opiniază a se avea în vedere conclusiunile raportului comisiunei din sesiunea de primăvară a anului 1881, relativă tot la asemenea cas, în cuprinderea următoare: „Ca biserica și Guvernul să cugete serios la consecințele răului și la mijlocele de îndreptare ce ar trebui aplicate în comun, și anume: Clerul, păstorii spirituali ai poporului, să se siléscă cu sinceritate a se ridica la înălțimea misiunei, convingându-se de responsabilitatea morală a ministeriului lor spiritual, spre a fi model de virtute societăței, pe care sunt chemați a o păstori duhovnicește. Preoții să țină predică prin bisericile parohiale, combătând orī ce

abatere a poporului de la principiile moralei evanghelice. Pe lângă aceste, să se stăruască, ca legea civilă să se pună în armonie cu canónele bisericesci în ceea ce privesce sântenia căsătoriei. Și în fine, înaltul Guvern, care este investit cu totă autoritatea și care se găsește în mijlocul societății, ca un părinte de familie în casasa, să bine-voască a reprima immoralitatea și a încuraja virtutea. Să cêră de la funcționarii publici, pe lângă calitățile sciințifice și pe cele morale; să caute ca la admiterea în serviciile publice să se prefere acele persoane care petrec o vieță conjugală regulată, legitimă și morală“. S-tul sinod aprobă.

P. S. Archiereū Narcis Botoșenenu dă cetire raportului comisiunei asupra reparațiilor și a construcțiunilor ce s'aũ făcut la tipografia cărților bisericesci și asupra asigurării tipografiei la societatea „Dacia-România.“

Asupra cestiunei din urma comisiunea este de opiniune: I) Să se *recunóscă* asigurarea tipografiei la societatea „Dacia-Romania;“ II) Să se voteze un credit de lei 200 pentru asigurare, care credit să se plătescă din veniturile extra-ordinare ale tipografiei; III) Să se mijlocéscă la Onor. Minister a se plăti restul de lei 925, remas din tipărirea anuarului; pentru ca ast-feliū să se înlesnéscă și tipografia în plata societății de asigurare și în întimpinarea și a altor nevoi, ce va fi avênd; și IV) Direcția tipografiei mai dice, că a notificat onor. Minister punctul al III-lea, când i s'a pus din nou în vedere prin ordinul No. 13,401 din 13 Noembre 1884, ca să achite rata la societatea „Dacia-Romania.“

Se pun la vot aceste conclusiuni ale raportului comisiunei, și s-tul Sinod le primesce, recunoscênd de bună plată asigurării tipografiei bisericesci, și decide a se mijloci la d-nul Ministru de Culte plătirea sumei datorită pentru anuariū.

P. S. Archiereū Valerian Rômnicenu, dă cetire raportului comisiunei, asupra casului de discordanță între canónele bisericesti cu legea civilă, adus la cunoscința S-tului Sinod de către P. S. Episcop al Rômnicului cu ocazia căsătoriei a doi frați vitrigi cu două surori.

Asupra acestui casu, comisiunea cercetând actele ce i s'a înaintat, a conchis următoarele : „Comisiunea crede că P. S. Episcop respectiv ar lucra cu prudență și în mod conciliator, dacă ar trece casul de față între acelea așa numite casuri grave, pentru a cărora resolvare, nu numai legea civilă are căi de eșire, dar și vechile administrații superioare bisericesci; și de multe ori chiar Patriarchia de Constantinopole, când esercita supremație în biserica noastră, a făcut dispense de asemenea natură. Comisiunea crede că interesul spiritual al religiei noastre este de a câștiga sufletele creștinilor, și a chema la pocăință pe cei greșiți, era nu a-i lepăda sau a i pune în desnădajduire. Prin urmare este de opiniune a se recomanda casul la înțelepciunea P. S. Episcop respectiv.“

P. S. Episcop al Romanului. Acest casu s'a adus în S. Sinod de către P. S. Episcop al Râmnicului, motivat de cererea ce i s'a adresat de mama celui căsătorit.

P. S. Sa vedând casul așa de grav, a socotit că nu poate să ia asupra și răspunderea lui, ci a găsit mai nimerit să vină la S. Sinod și să ceară lămuriri asupra lui. Casul dându-se în cercetarea comisiunei, comisiunea prin raportul seii a spus foarte bine lucrul, a arătat și opiniunea judecătorilor și raționamentele lor, demonstrând că nu pot să facă de cât cum au făcut, prezentând impedimentele prevădute în legea civilă cu abatere de la cea bisericescă.

Pentru noi și pentru știința noastră, este foarte bine că s'a adus casul în cercetarea S-lui Sinod. Noi avem în privirea lui o singură chestiune de resolvat: ce răspuns să dăm P. S-lui Episcop respectiv?

Să nu le permită a se cununa și bisericesc? sau din contra, să-i bine-cuvinteze și să le permită și căsătoria bisericescă, mângâind și pe mama lor și luminându-o în acest sens.

P. S. Episcop al Râmnicului. Mama acestor căsătoriți a venit la mine cu plângere, arătând că sunt frați și țin două surori, rugându-mă a împedea căsătoria bisericescă. Vă spun însă că acești frați sunt din doi tați și dintr'o mamă, și de și legea bisericescă îi oprește, cea civilă însă

le a învoit căsătoria. Eū totuși am făcut o circulară către toți protoiereii și preuții din eparhie, că nimenea să nu cuteze a sevêrși acéstă căsătorie ; mama s'a sprijinit pe oprirea mea. Eū acum aducênd acest casū la cunoștința S-lui Sinod, voiū să știū ce trebuie să fac ?

P. S. Arhiereū Silvestru Piteștenu. Am ascultat și eū raportul comisiunei destul de bine cumpănit. Inșă asupra punctului în care se ȃice că S. Sinod să ia o măsură, care să serve de normă și pentru alte casuri de asemenea natură, nu sînt de părere. Și étă de ce : pentru că Sinodul nostru are de normă și trebuie să se conducă în asemenea lucrări de canónele sinódelor ecumenice și legile țerei. Intreb dar : putem noi schimba canónele sinódelor ecumenice ? Nu, și nu le putem schimba pentru că trebuie tot o autoritate de asemenea natură, cum a fost atunci, ca să le desfințăm. Dar ce putem face când ne lovim de asemenea imposibilități ? Fie care Episcop în parte își are dreptul seū legitim de dispensă în materie bisericéscă.

P. S. Episcop al Rômniculuī. In cazul de față, póte fórte bine singur împăca lucrul și a da bine-cuvêntarea căsătoriei, dar ca să se ia de normă acest casū, Eū nu cred că este bine. Gândiți că nu are să se audă și în popor când veți decide să se erte casurile de căsătorie de spița a 4 ? N'aū să știe toți că S. Sinod a autorisat pe Episcopul de Rômnic de a permite o asemenea căsătorie ? Eū cred că S. Sinod nu póte să facă acésta. Prin urmare în cazul de față sînt de părere a se lăsa lucrul la aprecierea Episcopuluī respectiv ; și la rândul fie-căruia, când se vor ivi casuri de asemenea natură, să se facă tot ast-feliū. Fie-care Episcopū în parte să chibzuéscă lucrul și să nu-l lase a veni la ivélă, până când în fine legea bisericéscă se va pune în concordanță cu cea civilă.

P. S. Episcop al Romanuluī. Eū nu mă unesc cu acéstă opiniune. Eī bine. fie care din noi avem nedumeririle nóstre pe care le aducem înaintea S-lui Sinod și asupra căroră voim să obținem deslegare, érá nu să facem cum vom chibzui. Afară de aceasta ați ȃis un cuvênt că un Sinod parțial nu

póte să atace canónele sínódelor ecumenice. Așa este; trebuie iarăși un sinod ecumenic. Eū cer însē de la P. S. Vós-tră să-mi arătați care canon a ficsat spița némurilor, până la spița a 7-a? Te rog să cauți acēsta în canónele sínódelor ecumenice și nu veți găsi amintindu-se de cât 4 spițe (P. S. Silvestru întrerupēnd dice: cel puțin în Pidalion și pravila cea mare sunt); dar Eū nu voiū să dic prin acēsta să disfințăm canónele, ci étă la ce voiū să ajung: cele șapte spițe de rudenie sunt stabilite prin legile imperiului Bizantin în scop de a asigura mai bine moralitatea membrilor familiei creștine, prin întinderea cercului familiei. Aceste legiuri s'aū adoptat și de biserică și aū trecut în legislaturile tuturor creștinilor; dar în urmă și în multe țeri s'aū schimbat ideile și legislaturile, mărginind rudenia numai până la spița a 4-a. Intreb, sub legislatura veche nu s'aū întēplat căsătorii în spițele oprite? Și chiar la noi Mitropoliții, Episcopii, une-orī chiar Patriarhia de Constantinopole aveaū putere și dreptul a da dispensă.

De ce să ne temem dar și noi când ne vin asemenea casuri și asupra cărora sinodul este chemat să 'și dea votul seū cum va chibzui mai bine? De ce suntem aici un corp, dacă nu ca să dăm tóte lămuririle asupra casurilor care ne vin?

Sint dar de opiniune ca în acest casū Episcopul respectiv să dea dispensă pentru a se face și căsătoria bisericésca.

I. P. S. Mitropolit Primat. Voiū spune un casū care s'a petrecut aici. Faptul era îndeplinit și Episcopul a dat deslegare. Nu voesc să citez persóne.

Casul de față însă nu este unul din acelea care este oprit de legea civilă.

Numai atunci când este oprit un casū de legea civilă, se face mijlocire prin d-l Ministru de Justiție la Rege, și Regele dă dispensă. Casul de față nefind oprit de legea civilă, nu este necesară o asemenea mijlocire.

Maī urmând óre-care discuțiune, se pune la vot conclusiunile raportului cu modificarea, ca casul să se recomande la înțelepciunea P. S-lui Episcop respectiv, și se primește.

P. S. Arhiepiscopul Valerian Râmnicénu, în calitate de raportor, dă citire raportului comisiunii de petițiuni asupra cererii ce face domnul I. M. Bujorénu, în privința cărții intitulată, „Pravilile de la Govora și Matei Basarab.” Asupra acestei cereri, comisiunea crede că S. Sinod poate primi cu mulțămire cartea ce i se trimite pentru biblioteca sa; asemenea poate recunoșce ca și d-l editor că cartea poate fi de utilitate pentru cler, dar nu crede ca S. Sinod poate îndatori prin decisiune anume pe cine-va să o cumpere. Să pune la vot această opinie a comisiunii și S. Sinod o primește.

Să cetesce raportul comisiunii de petițiuni pentru tunderea în monahism a fratelui Ión Dimitrescu, de 32 ani, din M-rea Ciolanul, Eparhia s-tei Episcopii Buzéu.

Asupra acestei cereri, comisiunea vădând îndeplinite formalitățile cerute de regulamentul monahal, precum și cazul de infirmitate în care se găsește, opinază admiterea numitului frate în schima monahală. Punându-se la vot această opinie S. Sinod o aprobă.

Mai departe, să dă cetire raportului comisiunii de petițiuni, relativ la tunderea în monahism a fratelui Constantin Țeruș în etate de 65 ani, din M-rea Ciolanu, eparhia Sântei Episcopii Buzéu; precum și raportului comisiunii de petițiuni, pentru tunderea în monahism a fratelui Adam Bucur în etate de 60 ani, tot din M-rea Ciolanu, aceeași eparhie.

Asupra ambelor acestor cereri de călugărire, comisiunea găsiind îndeplinite formalitățile preser se de regulamentul pentru disciplina monahală, opinază admiterea lor la călugărire, și S. Sinod aprobă.

Să dă în fine cetire raportului comisiunii pentru tunderea în monahism a fratelui Négu Chiru, în etate de 40 ani, tot din M-rea Ciolanul, eparhia Buzéului.

Asupra acestei cereri, comisiunea gasind asemenea îndeplinite formele regulamentului și având în privire starea de infirmitate a numitului frate, opinază pentru admiterea sa în schima monahală.

D-l Ministru al Cultelor. Ași ruga ca în asemenea casuri

actele de infirmități și de scutiri de armată să se aducă de la autoritățile competente, care sunt în drept a le libera, éară nu de la primari; primarii nici nu le cunosc și adesea ei liberează asemenea acte cu multă ușurință. Numai având acte seriose dinainte-vé și P. S. Vóstră veți sci ce faceți și vé veți da votul în cunoștință de causă.

CertIFICATELE liberate de primari nu sunt suficiente; și apoi certificatul pentru scutire de armată trebuie să se aducă de la autoritatea militară competentă.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Eū cred că observația făcută de d-l Ministru este fórte logică și dréptă, și deci sînt și eū de opiniune ca acéstă călugărire să se amâne până la sesiunea viitoare, când se va putea presenta biletul de tragere la sorți; de și eram decis să votez pentru călugărirea numitului frate, fiind că știém că la M-rea Ciolanu se mai păstrează încă adevărata vieță călugărească după orânduéla pe care o știm cu toții din tinerețe.

P. S. Episcop al Romanului. Dacă este vorba de amânare, atunci să se noteze și pentru ce s'a amânat; să se scrie în procesul verbal că S. Sinod luând în considerațiune propunerea d-lui Ministru că pentru constatarea casurilor de scutire din armată și de tragere la sorți, pentru viitor să se atașeze la acta cererei de călugărire adresată S-lui Sinod și actul de tragere la sorți, liberat de autoritățile competente. Și acéstă propunere să se facă cunoscută și P. P. S. S. Episcopî ca să o avem de normă.

In urma acestei discuțiuni, S. Sinod, contra opiniunei comisiunei, admitînd propunerea d-lui Ministru Cultelor, decide a se amâna călugărirea, până ce fratele în cestiune va presenta actul de tragere la sorți, saū de scutire, liberat de consiliul de revisie respectivū, saū de corpul de armată în care va fi servit.

Tot o dată S. Sinod luând actū de observațiunile d-lui Ministru al Cultelor, relative la asemenea acte, decide ca biuroul să comunice tuturor P. P. S. S. Episcopî Eparchioți a nu se mai înainta S-lui Sinod recomandății de călugăriri fără asemenea acte,

Órele fiind înaintate ședința să ridică, și să anunță cea viitoare pentru a doua zi 14 Maiu.

† Președinte, Mitropolit Primat CALINIC.

† Secretar, *Innocent M. Ploeștenu.*

Ședința din 14 Maiu 1885

Ședința se deschide la órele 2 p. m, sub președința I. P. S. Mitropolit Primat, fiind față și d-nu Ministru al Cultelor și Instrucțiunei publice.

Se face apelul nominal și răspund prezenți 15 membri, fiind unul bolnav.

Se citește prescriptul-verbal al ședinței precedente și se aprobă cu rectificările propuse de d-nul Ministru, I. P. S. Mitropolit al Moldovei și P. S. Episcop al Romanului.

Se comunică de la biuroū adresa d-lui Ministru al Cultelor, No. 5220, pe lângă care se înainteză un opis însoțit de mai multe dosare și procese verbale ale Sântului Sinod, din anul 1865 și 1867, rămase până acum în Ministeriū.

Sântul Sinod decide să se primescă aceste dosare, să se înscrie în opisul cancelariei S-lui Sinod, și să se păstreze în arhiva respectivă.

D-nul Ministru al Cultelor. I. P. S. S. In una din ședințele trecute am avut onóre a vă ruga, că dacă P. S. Arhiereū Calistrat Bârlădenu va veni să cêră cuvenita ertare de la S. Sinod, în privința celor petrecute, să aveți bună voință să 'lă primiți.

Am aci petițiunea P. S. Sale, pe care vă rog să bine-voiți a o lua în considerațiune și să admiteți ca chiar el singur să vină să și-o citească.

P. S. Episcop al Romanului. Dacă P. S. Arhiereū Calistrat este aci, bine ar fi să vină să 'și citească singur petițiunea, să 'și mărturisescă greșela, cerându-și ertare, și noi atunci vom decide precum se va găsi de cuviință.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. In una din ședințele trecute a fost vorba nu oficial, ci în mod familiar, pentru acés-

tă afacere nenorocită, și fie care a vorbit și pro și contra, după vederile sale și cum a găsit mai bine. Dar astă-đi fiind-că cestiunea vine în mod oficial, ași fi de opiniune, dacă găsiți de cuviință, să se dea mai ântăi citire petițiunei și dacă sântul Sinod va crede că este bună, și dacă terminii întrebunțați în petițiune se vor găsi așa precum se cuvine, atunci să se permită persónei în cestiune să vină în Sântul Sinod. Sînt de opiniune, repet, a se da mai ântăi citire acelei petițiuni.

P. S. Episcop al Argeșuluș. Când s'a citit în mod particular acéstă petițiune, care ni-o presintă d-nul Ministru, I. P. S. Mitropolit al Moldovei nu se afla aci. Dar noi cu toți am auzit-o și o scim; este o petițiune care după mine este destul de umilitóre; persóna în cestiune cunoșce singur că a greșit și vine de 'și cere ertare; nu mai avem dar nimic alta de făcut de cât, cum am luat cu toți hotărîrea, să vină să 'și citească singur petițiunea și să 'și cêră ertare, căci socotesc că trebuie să sfârșim o dată cu casul acesta, și cu acésta veți săvêrși o faptă plăcută și lui Dumneđeș și ómenilor.

P. S. Episcop al Romanuluș. Asupra fonduluș n'am nimic de đis, însă vréu să observ ceva asupra formeș cu care se presintă și se primeșce acéstă petițiune, căci este fórte de trebuință să observăm o procedură deja stabilită. Chiar P. S. Episcop al Argeșuluș a fost de părere și a strigat tot-déuna că trebuie să păzim regulamentul ca să trimitem la comisiune hârțile care vin la biuroș; așa trebuie să facem și cu acéstă petițiune. Dar dacă sântul Sinod găseșce cu cale să se ia imediat în considerațiune, fără să mai trecă prin filiera regulamentară obicînuită, eș nu voiș fi contra. Eș am spus-o din capul loculuș că am fost și sînt pentru ertare. Atât eș cât și I. P. S. Mitropolit al Moldovei, care am fost însărcinați cu cercetarea casuluș, din capul loculuș i-am lăsat acestuș om cale deschisă către căință și îndreptare. Sciți că S. Sinod a fost fórte pornit asupra luș, și noi mai cu sémă am fost aceia care am calmat lucrurile; am đis, să avem paciență, omul acesta póte să 'și cunoșcă greșala și să 'și cêră

ertare. Acuma când dorința și așteptarea noastră s'a împlinit, n'avem de cât a ne bucura și a măltămi lui Dumnezeu.

P. S. Innocentie Ploestenu. Voiu să aduc la cunoscința Sântului Sinod că nimenea din noi nici o dată, nici un moment, n'a dorit ca P. S. Arhiereu Calistrat să stea în suferință; din contra, eu împreună cu P. S. Silvestru Piteștenu și cu P. S. Narcis Botoșenenu, chiar l-am rugat adese-oră să vină către S. Sinod recunoscându'și greșela și să cêră a fi reabilitat în demnitatea sa. Ne-am silit să'l facem să înțelegă că pentru orî-ce om este o virtute a'și recunósce greșalele, și cu atât mai mult pentru un cleric.

D-nul Ministru al Cultelor. Nici o dată nu ași fi îndrăsnit ca într'o cestiune așa de delicată ca cea presinte, să înfățișez o hârtie despre care ași fi avut de mai 'nainte presimțimântul că n'ar fi bine-venită, și chiar n'ași fi îndrăsnit nici să gândesc a întreprinde acéstă mijlocire pre lângă Sântul Sinod, dacă n'ași fi fost asigurat de bunele dispozițiuni ale P. P. S. S. Vóstre. De aceia, cu tótă delicateța cestiunei și modestia cuvintelor mele, să'mi dați voie a dice și eu câte-va cuvinte, căci lucrul nu póte să fie indiferent nici pentru Sântul Sinod, nici pentru Guvern. Nu póte fi Guvernul indiferent în fața unei dificultăți care se nasce în sînul Sântului Sinod, pentru că dorința Guvernului este ca acest Sânt Sinod tot-déuna să lucreze în unire frățescă, în unire evangelică, și când se întêmplă că este vre-o desbinare sau neînțelegere, datoria Guvernului este să intervină și să facă ca acea neînțelegere să înceteze, orî de ce natură ar fi, și de aceea ați vedut că Guvernul a venit și a căutat să remedieze un rău care esista în acéstă privință; căci vă rog să luați bine aminte și nu mă îndoescă despre simțimintele P. P. S. S. Vóstre, că o desunire în Sântul Sinod neliniștește societatea.

De aceea eu cred că este bine și ași dori ca acéstă cestiune să fie aplanată, mai ales că P. S. Arhiereu Calistrat Bârlădeanu vine și'și cere ertare. Acum să'mi permiteți a dice ceva și în privirea procedurii. Sântul Sinod a rînduit o comisiune care să cerceteze cazul și să pregătêscă óre-cum înfățișarea acestui casu înaintea plinului Sinod; însă acéstă

lucrarea a comisiunei n'a avut până acum rezultat, dintr'o cauză care nu e de examinat aci. In tot cazul e de constatat un lucru, că nu s'a dat un verdict asupra casului P. S. Calistrat și că prin urmare și Sântul Sinod, așa mi se pare, nu poate să procedeze în contra P. S. Calistrat ca și cum acel verdict ar fi fost dat; căci este o diferență când este dată o sentință și când cine-va vine, apucând înaintea sentinței.

Eu aș ruga dar pe Sântul Sinod ca în dreptatea și în simțul evangelic, luând în considerațiune cestiunea să nu se mai târăganeze, căci destule s'au vorbit asupra ei; Și cred că este în interesul nostru al tuturor, al țerei și al bisericeii, ca să nu se mai vorbească, să nu se ridice mai multă pulbere în această afacere, de cât s'a făcut până acum.

I. P. S. S. Mitropolit al Moldovei. Am cerut cuvântul pentru a doua oră ca să preîntimpin o espresiune a d-lui Ministru pe care nu o putem atribui de cât necunoscinței de mersul afacerii. Domnia sa ȳice că comisiunea Sântului Sinod însărcinată să cerceteze afacerea nu și-a dat verdictul său rezultatul. Dar apoi comisiunea rînduită de Sântul Sinod și-a dat opiniunea sa, său verdictul, după cum ȳice d-nul Ministru, adică rezultatul lucrării sale. Persóna s'a chemat o dată, de două și de trei ori, și în tóte rîndurile de câte ori a fost chemat a venit însoțit de fratele seú, Barbu Constantinescu, pe care noi l'am rugat a se retrage ne fiind poftit.

A protestat că comisiunea nu poate să'l judece; noi i-am răspuns : Nu te-am chemat să te judecăm, ci ca să ne răspunđi la cele ce te vom întreba asupra acușațiunei ce ți se aduce, pentru ca ast-fel să găsim un cuvânt cu care să ne presentăm înaintea Sântului Sinod. P. S. Sa n'a voit să stea și nici să răspunđă la nimic de câte ori a fost chemat, ci a eșit afară. Comisiunea dar și-a făcut raportul seú fórte deslușit, prin care a arătat rezultatul lucrărilor sale. Asupra acestui punct am voit să lămuresc pe d-l Ministru, căci d-lui poate că nu cunoșce cursul lucrărilor din dosare. Acum cestiunea se presintă sântului Sinod sub un alt mod și sub o altă față, sub față poate care am dorit-o noi, pentru care am dat

Archiereului Calistrat tot timpul de doi ani ca să se gândească și să revină, și astăzi, dacă a revenit, suntem fericiți.

De aceea am și că aș dori să aud întâi conținutul petițiunii și pe urmă să-i se permită să vină însuși să și-o citească în fața Sântului Sinod.

Se dă citire petițiunii P. S-lui Calistrat, de către unul din secretarii S-lui Sinod, și acesta în mod particular, pentru cunoștința I. P. S. Mitropolit al Moldovei.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Petițiunea nu se poate considera ca citită oficial, ci va fi considerată atunci când însuși petiționarul va veni să și-o citească. Dar ceia ce am și în convorbirea care am avut între noi, o și astăzi. Văd din această petițiune că persoana în chestiune se mărginește a vorbi de obiceiuri canonice și nu atinge nici de cum formal chestiunea care a dat ocaziune la nemulțămirea publicului și a sântului Sinod. Apoi obiceiuri sunt multe și prea multe; acum 25 ani, pe când erau Grecii în țară, era unul dintre Archierei, care, când făcea vre-un parastas și mergea la mormântul repausatului, se pune în genunche de citea molitfa de ertare, lucru care nu era în obicei. Răposatul Mitropolit Nifon l-a chemat și i-a făcut observație întrebându-l de unde a luat acest obicei? Asemenea și despre alte obiceiuri. Eu vă atrag atențiunea asupra redacțiunii puțin serioasă a petițiunii; și puțin serioasă în vedere că Archiereul Calistrat nu este vinovat atâta pentru călcări de obiceiuri canonice, pre cât pentru că a desconsiderat autoritatea bisericeii, a tras-o la bara justiției civile, a defăimat-o prin jurnale, și întru toate acestea a turburat pacea bisericeii. Cât asupra fondului de a l'erta, aci este o altă chestiune, Eu din parte'mi și, cum am și în altă ocaziune, mă ales că acum vine cu o petițiune mă serioasă întru cât-va, și: nu'mi-a greșit mie personal, prin urmare n'am nimic cu persoana acestui părinte; I. P. S. Mitropolit Primat l-a dat în judecată. I. P. S. Președinte a Sântului Sinod, chiriarchul locului este cel competente, cel îndrept, care poate să l'erte. Dacă și S. Sinod consimte, eu n'am nimic de și. Vocea mea este foarte slabă, fiindcă nu mă-a greșit mie personal. Pentru greșală personală, sânt-

tul apostol Petru a întrebat pe Mântuitorul: *Dómnne, de câte orî voiî erta frateluî meî, care'mî greșesce? Aî de șépte orî?* La care întrebare Mântuitorul î-a răspuns: *Nu đic ție Petre de șépte orî, ci de șépte decî de orî câte șépte*, adică în infinit. Dar aci este o cestiune, care atinge ordinea canonică a bisericeî. Cu tóte acestea, conchid și đic : Dacă se pronunță pentru ertare I. P. S. Mitropolit Primat, care este chiriarhul locului și Președintele S-luî Sinod, și care însuși 'l a dat în judecată, și prin urmare cel mai în drept de a se pronunța; dacă se pronunță asemenea pentru ertare și S. Sinod, eu nu voiî fi o notă discordantă în sînul acestuî sânt corp.

P. S. Calist Bacaónul. Cred că nu ar fi rău și nu s'ar face vre-o greșală ca să fie chemat, să fie și el de față și să se erte cu toți Archierei și Episcopi, pentru că contra tuturor a uneltit.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. In rîndul d'ânteu, când s'a deschis vorba asupra acestei cestiuni, I. P. S. Mitropolit Primat a đis : Să vedem se va supune canonuluî care'l va găsi de cuviință sântul Sinod. Așa este lesne a erta; dar asupra unei asemenea cestiuni eî cred că Sântul Sinod nu trebuie să trecă lesne și cu ușurință. Eî unul în vieța mea bisericească, fiind-că din copilărie sînt crescut în biserică, eî țin minte acum 45 ani, erau aici în Bucurescî doi Archierei Greci cari au fost judecați și caterisiți de Patriarchia Constantinopolei, și'i vedea'i pe ulițele Bucureștilor umblând smeriți și apăsati de consciința lor. Acum că amintesc acésta, nu o fac pentru a cere o asemenea pozițiune umilitóre unuî confrate al nostru, care încă o dată đic că a turburat pacea bisericeî.

După acéstă discuțiune Sântul Sinod, găsind de astă-dată termenii petițiunei Archiereuluî Calistrat cuviincioși și modești, I. P. S. Președinte cu învoirea tuturor chiamă pe Archiereul Calistrat în sala ședințelor Sântuluî Sinod, și Prea Sânția sa presentându-se în fața biurouluî citeșce însuși petițiunea prin care 'și cere ertare, și care este în cuprinderea urmátóre :

*Inalt Prea Sântite Stăpâne,
Prea Sântiți Părinți,*

Deplin convins, că unirea și pacea întăresc și măresc sânta noastră biserică, nu eū, cel mai mic și mai smerit dintre Prea Sântia Vóstră, pot să am voința a o zădărnici.

Viū deci cu umilință și cu smerenie înaintea Sântului Sinod și declar că am greșit, în cele ce privesc disciplina bisericească, abătându-mă de la dēnsa și de la obiceiurile canonice și tradiționale ale bisericei.

Plin de pocăință, alerg la bunătatea bisericei și rog pe Sântul Sinod, ca tóte câte am greșit să 'mī fie ertate, promițēnd că voiū respecta și voiū observa cu sântenie tóte canónele santei nóstre biserice și prescripțiunile Sântului Sinod.

Al Inalt prea Sântiei Vóstre
cel mai smeritū fiū sufletesc,
Archiereū † Calistrat Bârlădēnu.

După acēsta Sântul Sinod votēză în unanimitate următórea decisiune: „Sântul Sinod luând act de petițiunea P. S-lui „Archiereū Calistrat Bârlădēnu, precum și de declarațiunile „cuprinse într'ēnsa, că va păzi tot-dēuna cu sântenie și fără „smintělă tradițiunile canonice și disciplinare ale bisericei, „dă P. S. Sale ertarea cerută, și 'l primeșce cu bucurie în „sīnul Sântului Sinod, cu tótă dragostea frățescă; păstrān- „du-se acēstă cerere de ertare în arhiva Sântului Sinod și „publicāndu-se în prescriptul verbal al ședinței de astă-đi.“

In urma acestei decisiuni, P. S. Archiereū Calistrat Bârlădēnu este poftit a'și lua locul între membrii Sântului Sinod.

I. P. S. Mitropolit Primat. Sīnt adānc mișcat de actul efectuat și din cauza emoțiunei prea mari nu pot a vē vorbi mult; de cât numai simt de trebuință a vē rosti frăției vóstre, ca să vē aduceți aminte de cuvintele ce v'am spus cu ocasiunea venirei P. S. Vóstre la mine spre a vē cere ertare.

Atuncī v'am încredințat că personal nicī mie, și chiar nicī unuia din membrii Sântului Sinod n'ați greșit, ci numai însuși P. S. Vóstre. Și nicī unul din noi n'am avut nicī o ură în contră-vē, ci numai cu toți am dorit și dorim ca P. S. Vóstră să vē întórcēți cu sinceritate la santele nóstre canóne, de

la care v'ați fost abătut; și acum mă gădesc fericit de a vedea că însuși v'ați încredințat de simpatiile S-lui Sinod, prin erta-rea frățescă ce v'a dat.

P. S. Episcop al Romanului. Mă bucur I. P. Sântite de acéstă norocită convertire a P. S. Calistrat Bărlădenu și pe atât se va întări în mine acéstă bucurie, pe cât voiți vedea că promisiunile și cuvintele rostite înaintea noastră sunt curat creștineș și frățești și când în conduita P. S. Sale vor deveni o realitate. (Se adresază cătră P. S. Calistrat): Prea Sântite! Eū, te ert din tot sufletul și te îmbrățișez ca pre un frate.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Pe lângă cele ȃise de P. S. Episcop al Romanului adaog și eū că în fața acestei petițiunii adusă în S. Sinod și citită de însuși P. S. Archiereū Calistrat Bărlădenu, consider acésta ca *schimbarea dreptei celui Prea Inalt*, și ast-feliū împărtășescū și eū simțimintele întreg S-lui Sinod de a i se acorda frățesca noastră primire.

D-nul Ministru al Cultelor. Ca Ministru al Cultelor și ca reprezentant al Guvernului în acest S. Sinod, nu pot în de-ajuns să mă exprim și să vă spun cât sînt de bucuros astă-ȃi, când ved că se întregesce pe deplin Sântul Sinod, când se petrece pe de-o parte o adevărată supunere la canóne și pe de alta o adevărată simțire evangelică; căci pe cât biserica cere ca fie-care să fie supus legilor ei, tot pe atât cere ca fie-cine, care a avut o greșelă, să vină să 'și-o spună în deplină francheță și conștiință de sine. Și eū unul prețuesc ȃiua de astă-ȃi ca o serbare, atât în onórea bisericei, în onórea celor care értă, cât și a celor care se értă.

P. S. Episcop al Argeșului. Pe câtă bucurie am avut la 1 Maiū, când D-nul Ministru ni-a adus actul pentru independența bisericei române, tot aceiași bucurie simțimū și astă-ȃi pentru întórcerea fratelui nostru între frați; de aceea cu toții să ne rugăm lui Dumneȃeū ca să dea sănătate D-lui Ministru al Cultelor, care a conlucrat la sporirea și mărirea bisericei, precum și la acéstă faptă fr mósă și creștinéscă.

D-nul Ministru al Cultelor. I. P. Sântite, proiectul de lege pentru îmbunătățirea pozițiunei materiale a clerului, nu'mi

era mie necunoscut, după cum nici P. S. Vóstre, căci el s'a elaborat și s'a discutat în Senat, și firesc că fie-care din noi, l-am mai avut de atunci în mână. Studiindu-l mai de aproape, éară mai ales capitulul al II-lea, care e cheia proiectului, am dat de o dificultate; căci s'a ivit două cestiuni privitoare la pozițiunea materială a clerului. Se poate ajunge la țel în două moduri. Cine susține clerul, Guvernul dea dreptul său comuna, după cum era fixat în proiect? În cestiunea de care ne ocupăm, aceste două idei ar fi a se lămuri mai înainte de toate, și în lămurirea acestor idei, eū cred că este de nevoie să ne dăm un compt exact de cum stă lucrul în realitate, și dacă 'mă dați voie, vă voi arăta de ce avem nevoie.

Eū am luat statistica eparchiei Dunărei de jos, pentru ca să mă lămuresc, cum s'ar aplica la Dunărea de jos cerințele care sunt espuse în proiectul de lege. Cerințele sunt ca pentru fie-care parochie să se prevadă pentru nevoile ei cam la două mii lei cheltuélă. În Eparchia Dunărei de jos sunt 193 parohii. Acestea ar reclama suma de 386,000 lei, care împărțiți pe 57 mii locuitori, vine câte 6 lei 73 bani de fie-care contribuabil. Vedeți dar că acéstă sumă represintă impositul personal de astă-đi îndoit. Și dacă am împărți suma acésta în două; dacă s'ar repărți cele 193 mii lei pe 411 preoți, câți sunt în tótă eparchia, ar veni câte 470 lei de preot, și aceiași sumă împărțită între 692 cântăreți și paracisieri, ar veni câte 280 lei de cântăreț.

Dar aci întră la mijloc o altă împrejurare și anume că remunerațiunea cea mai considerabilă a preoților vine din orașe. Așa remunerația care se plătesce astă-đi pentru clerul eparchiei Dunărei de jos este de 124 mii lei, care repărțiți vine câte 2 lei 20 bani de locuitorii. Dar din acéstă sumă de 124 mii lei, 77 mii sunt plătiți de 10 orașe și 46,951 lei, adică cea mai mică parte, este plătită de comunele rurale. Repărțiți acești 46,961 lei pe 38,500 locuitori rurali, vine câte un leu și 22 bani de fie-care locuitorii. Acest calcul l-am făcut pentru ca să se vadă clar înaintea noastră că, de la un leu și 22 bani, care se dă astă-đi de fie-care contribuabil,

bil rural, aceștia ar trebui să plătescă pentru susținerea bisericei pe an 6 lei și 25 bani.

Nu trebuie uitat încă că pentru toate aceste biserici sunt date 3137 hectare, care fac aproape 6259 pogóne, sau 2190 fálci, acesta face cam câte 6 hectare de preot și câte două hectare de cântăreț.

Cât pentru mine eu mi-am făcut următoarea convicțiune. Ar trebui ca înainte de a lua o hotărîre, sau de a formula la S. Sinod consultarea care doresc să o am pentru ca să se infățișeze de către Guvern corpurilor legiuitoare o lege temeinică, să supunem proiectul unui nou studiu amănunțit. Mie mi se pare că cestiunea în sine nu este încă bine elucidată în partea ei practică, și pentru ca să fie bine studiată trebuie să ne dăm esactamente compt cum ar sta mai bine lucrul în fie-care eparhie. Dar astă-đi nu avem nici datele esacte din fie-care eparhie, și acele pe care le avem nu sunt bine făcute, și formulele tabelor diferind de la o eparhie la alta, nu e cu puțință a le coordona pentru totă țara. Și nici nu sunt complete aceste date; de exemplu, pentru Dunărea de jos toate comunele răzășești sunt lăsate la o parte, și aceste sunt destul de numeroase.

Afară de aceasta, ar trebui văđut în comune, cum se clasifică preoții, nu numai după biserici, dar și după comune, și în fie-care comună, care este retribuțiunea ce o capătă și cum are să fie legea aplicată? pentru că vedeți că legea se pare a fi foarte bună, căci toți ați votat această lege în Senat, dar în ea se đice ca să dea fie-care contribuabil câte trei lei, și eu văđ, după cum v'am arătat, că trei lei nu ar ajunge pentru cheltuelile ce se impun. Trei lei de contribuabil ar veni 180 mii lei, și 180 mii lei nu ar putea ajunge să se susțină clerul din eparhia Dunărei de jos. De aceia ași face propunerea următoare: Ca S. Sinod să numescă o comisiune specială, care ar formula cu Guvernul un tabloú pentru culegerea uniformă a datelor statistice privitoare la biserici, în care să se cuprindă toate amănuntele stărei lor materiale de astă-đi.

I. P. S. Mitropolit a bine-voit asemenea a'mi arăta și statistica eparhiei Sale; am cercetat datele și am văđut că sunt

făcute în alt-feliū de cum în alte eparhii. Tóte acestea ar trebui esaminate și făcute în același mod. Și fiind-că S. Sinod se deschide în sesiunea de tómna la 15 Octobre, cu o lună înainte de deschiderea corpurilor legiuitoare, eū ași fi de părere a se amâna revederea acestui proiect de lege până la sesiunea de tómna a Sântulni Sinod; atunci vom intra în cercetarea acestor amănunte și fie-care din noi fiind bine pregătit, din desbaterile ce s'ar urma, am face un proiect de lege bine chibzuit. Așa dar propunerea mea ar fi acésta: Să se amână cetirea proiectului până la sesiunea viitoare a S-lui Sinod, să se orânduésca o comisiune care împreună cu Ministrul de Culte să se ocupe de afacere, să pună în mișcare pe toți P. P. S. S. Episcopī, pentru ca din diferitele eparhii să se trimită notițe esacte, și din informațiunile ce se vor capata să se pótă face un proiect de lege complet; căci ar fi lucrul cel mai nenorocit, când am face o lege care în aparență ar mulțami pe cler, dar care pusă în aplicare, s'ar vedea că nu aduce rezultatul dorit.

P. S. Episcop al Romanului. Tóte aceste notițe pe care le-ați observat D-vóstră, domnule Ministru, s'aū cerut și de Ministeriū; dar din nenorocire s'a întemplat nedumerire la facerea lor. Chiar la mine a venit secretarul și 'mī-a cerut lămuriri, întrebându-mă, ce se înțelege aici? Eū i-am răspuns, fă cum te vei pricepe, și eū cred că tot ast-feliū de nedumeriri s'a întemplat și la cele-l-alte eparhii.

P. S. Episcop al Dunăreī de jos. Nedumerirea trebuie să fie în privința locuitorilor; căci în rubrică se ȃice : *locuitorii comunei.* Unii aū înțeles locuitorii comunei întregi, în care intră și cătunele, érá alți aū înțeles numai comuna separată de cătune.

P. S. Episcop al Romanului. Atunci Domnule Ministru, fiind-că comisiunea ce se va alege trebuie să se ocupe în timpul verei împreună cu D-vóstră de acésta cestiune, eū vă rog ca să ne cereți de timpuriū tóte lămuririle trebuitoare. Numai așa cred că se póte realiza lucrarea. Căci, dacă ni se pare ușórá de o cam dată o dispoziție generală, când venim la aplicarea ei, dăm de o mulțime de greutăți; și de

aceea înainte de ficsarea acestui proiect de lege, trebuie să se aibă cât se poate mai multe detalii. Acesta fiind o cestiune de un om gospodar, cine poate să o cunoască mai bine de cât D-vóstră? Așa dar vă rog să ne cereți toate lămuririle.

P. S. Episcop al Argeșului. Ideia D-lui Ministru este foarte bună, pentru că statisticile, care s'aũ făcut, nu sunt în totă regula, și nici protoierei n'aũ timp să se ducă prin comune; protoierei aũ cerut de la proestoși și ei aũ luat după statisticile cele vechi, éar unii le-aũ făcut din noũ. Așa dar eũ cred, ar fi bine ca aceste statistice să se facă cu multă băgare de sémă; să se numească comisiunea propusă de D-nul Ministru, în timpul verei să se ocupe cu această lucrare și ast-fel până la sesiunea viitoare să avem o lucrare bine pregătită.

În urma acestei discuțiuni, se pune la vot propunerea D-lui Ministru pentru alegerea unei comisiuni compusă din trei membri, cari să se ocupe cu cercetarea și cu revederea proiectului de lege pentru îmbunătățirea pozițiunei materiale a clerului și cu facerea unei statistice generale de starea actuală a bisericei și a clerului, din toate punctele de vedere, și S. Sinod o primesce.

Se procede apoi la alegerea comisiunei prin vot secret, și se aleg : P. P. S. S. Episcop al Rômnicului, al Buzăului și al Argeșului.

P. S. Archiereu Valerian raportor, dă citire raportului comisiunei pentru admiterea în schima monahală a surorilor Ecaterina Bonénu de 48 ani, Ecaterina Veđeteu de 53 ani și Elena Popovică de 60 ani, toate din monastirea Agaftonu, eparchia sântei Mitropolii a Moldovei. Asupra acestor cereri, comisiunea gășind îndeplinite prescripțiunile regulamentului, opinéză ca numitele surori să fie admise la călugărire.

Se pune la vot acéstă opiniune a comisiunei și Sântul Sinod o aprobă.

P. S. Archiereu Valerian dă citire raportului comisiunei de petițiuni, pentru tunderea în monachism a fratelui Iacob Alexa în etate de 85 ani, din monastirea Vorona, eparchia S-tei Mitropolii a Moldovei. Asupra acestei cereri, comisiunea vedënd îndeplinite formalitățile regulamentare monahice și

având în vedere vârsta înaintată a numitului frate, opinază a fi admis la călugărie. Se pune la vot această opinie a comisiunei și se aprobă.

Se dă citire raportului comisiunei de petițiuni asupra suplicei preotului Nicolae Ricmănescu, prin care cere îmbunătățirea pozițiunei sale materiale. Comisiunea în vedere că Sântul Sinod împreună cu D-nul Ministru, chiar în această sesiune se ocup cu revederea proiectului de lege pentru îmbunătățirea generală a pozițiunei clerului, luând act de această plângere, propune trecerea la ordinea zilei.

Se pune la vot această opinie a comisiunei și Sântul Sinod o aprobă.

Se dă citire raportului comisiunei de petițiuni în privința apelului ce face preotul Ion Cucu din urbea Bârlad, eparchia Hușilor, contra decisiunilor consistoriului eparchial, prin care este caterisit. Asupra acestei petițiuni, comisiunea din cercetarea actelor a găsit că acest preot fiind judecat bisericesc de consistoriul sântei episcopii de Huși, Sântul Sinod în ședința din 22 Noembrie 1881, a confirmat hotărîrea consistoriului, respingându'î apelul, și în temeiul aceluï vot, comisiunea propune trecerea la ordinea zilei. Se pune la vot această opinie a comisiunei și Sântul Sinod o aprobă.

Se dă citire raportului comisiunei asupra plângerei ce face către Sântul Sinod monachia Csenia Nicolae Costache Bârlălescu din monastirea Adamu, eparchia Hușilor. Asupra acestei petițiuni, comisiunea având în vedere art. 13, 16 și 60 din regulamentul Sântului Sinod pentru disciplina monahală, opinază a nu se da nici o considerație plângerei citate, ci a se trece pur și simplu la ordinea zilei.

Se pune la vot această opinie a comisiunei și Sântul Sinod o aprobă.

Se dă citire raportului comisiunei pentru admiterea la călugărie a surorii Ana Căndea Scoștea din monastirea Dintr'un Lemn, eparchia S-tei Episcopii a Râmnicului. Comisiunea găsind îndeplinite toate formalitățile cerute de regulament, opinază admiterea la călugărie. S. Sinod aprobă.

D-nul Ministru Cultelor. I. P. Sântite, vă rog să luați în

băgare de sémă o împrejurare care o constat din cercetarea mai multor acte care le vęd aci și care mi se pare fórte gravă; vreaŭ a vorbi asupra modului cum se fac constatările privitoare la aplicarea cerințelor art. 3 din regulamentul pentru disciplina monahală. In acest articol se prevede ca solicitantul la călugărire să vină cu un certificat. Aceste certificate sunt date de primărie. Forma lor este simplă și ușoră, ca și modul cum se liberéză. Sunt doi ómenī cari se légă în vieța lor prin căsătorie și mirenește și bisericesce, cu multe și grele forme; în urmă prin o simplă declarație înaintea primarului, că nu vor să mai fie în căsătorie se recunósce căsătoria desfăcută? Cine constată și cum se constată că în adevěr o asemenea declarațiune s'a făcut cu tótă cumpănirea, împrejurărilor și în deplinătatea voinței? Primarul de comună rurală, Notarul, cel mai neînsemnat impieगत? Atunci dar cum puteți pune temeiŭ pe asemenea acte fără nici o greutate? Asemenea se póte întêmpla ca unui om, care are 40 anī să-i dea vîrsta de 80 anī. Prin urmare nu putem pune temeiŭ pe asemenea certificate și nici P. S. Vóstră nu puteți pune mâna în foc că ele sunt adevėrate. Decī dar pentru asemenea casuri trebuie să se aducă doveđi de la autoritățile competente. In acest sens chiar am să stăruesc prin Ministerul de Interne și de Justiție ca nici un certificat de asemenea natură să nu se mai póta elibera de primari. Când un om îi lipsesce actul de nascere, el merge înaintea judecătorului și face declarație că este de vîrsta cutare; apoi i se cere cincī martori care depun jurământ în fața judecătorilor și în acest mod își constată etatea. Tot ast-fel și pentru călugărire, trebuie să se presinte acte autentice, éară nu cum sunt aceste din dosarele, care ne-aŭ trecut pe dinaintea ochilor.

P. S. Episcop al Romanului. V'ași ruga, Domnule Ministru, ca să vă gândiți a se precisa asupra măsurilor ce ar trebui să le avem în vedere, dar într'un mod ast-fel în-cât să fie posibilă călugărirea și a nu se pune pedici celor ce aŭ etatea de 60 și 70 anī și cari vor să se călugărescă.

P. S. Archiereu Valerian raportor, dă citire raportulu comisiunei asupra apelului făcut de preotul Ión Cruceru din

comuna Turceni de sus, din județul Gorj, eparhia sântei episcopii a Râmnicului. Asupra acestei cestiuni, comisiunea observând actele respective crede, că S. Sinod nu o pôte trata, căci nu o vede prescrisă și regulamentată, ca de resor-tul Sântului Sinod, și de aceia opinéză trecerea la ordinea ȝilei, lăsând casul la aprecierea și deplina hotărîre a P. S. Episcop eparhiot, care este îndrituit de canónele bisericesci a dispune precum va găsi de cuviință. Se pune la vot acéstă opiniune a comisiunei și Sântul Sinod o aprobă.

Se dă citire raportului comisiunei pentru tunderea în monahism a surorii Ióna I. Popa Țuică de 53 ani, din mo-nastirea Horezu, eparhia Râmnicului. Asupra acestei cesti-uni comisiunea găvind îndeplinite formalitățile regulamentu-lui, opinéză pentru admiterea la călugărire. Se pune la vot acéstă opiniune a comisiunei și Sântul Sinod o aprobă.

Se dă în fine citire raportului comisiunei de petiȝiuni pen-tru admiterea la călugărire a surorii Elena Hristescu de 67 ani din monastirea Horezu. Asupra acestei cestiuni, comisiu-nea găvind îndeplinite prescriȝiunile regulamentului, opinéză admiterea la călugărire. Se pune la vot acéstă opiniune a co-misiunei și Sântul Sinod o aprobă.

Orele fiind înaintate, ședința se ridică și se anunță cea viitoare pentru a doa ȝi, 15 Mai.

† Președinte, Mitropolit Primatū CALINIC

† Secretar *Innocent M. Ploestenu.*

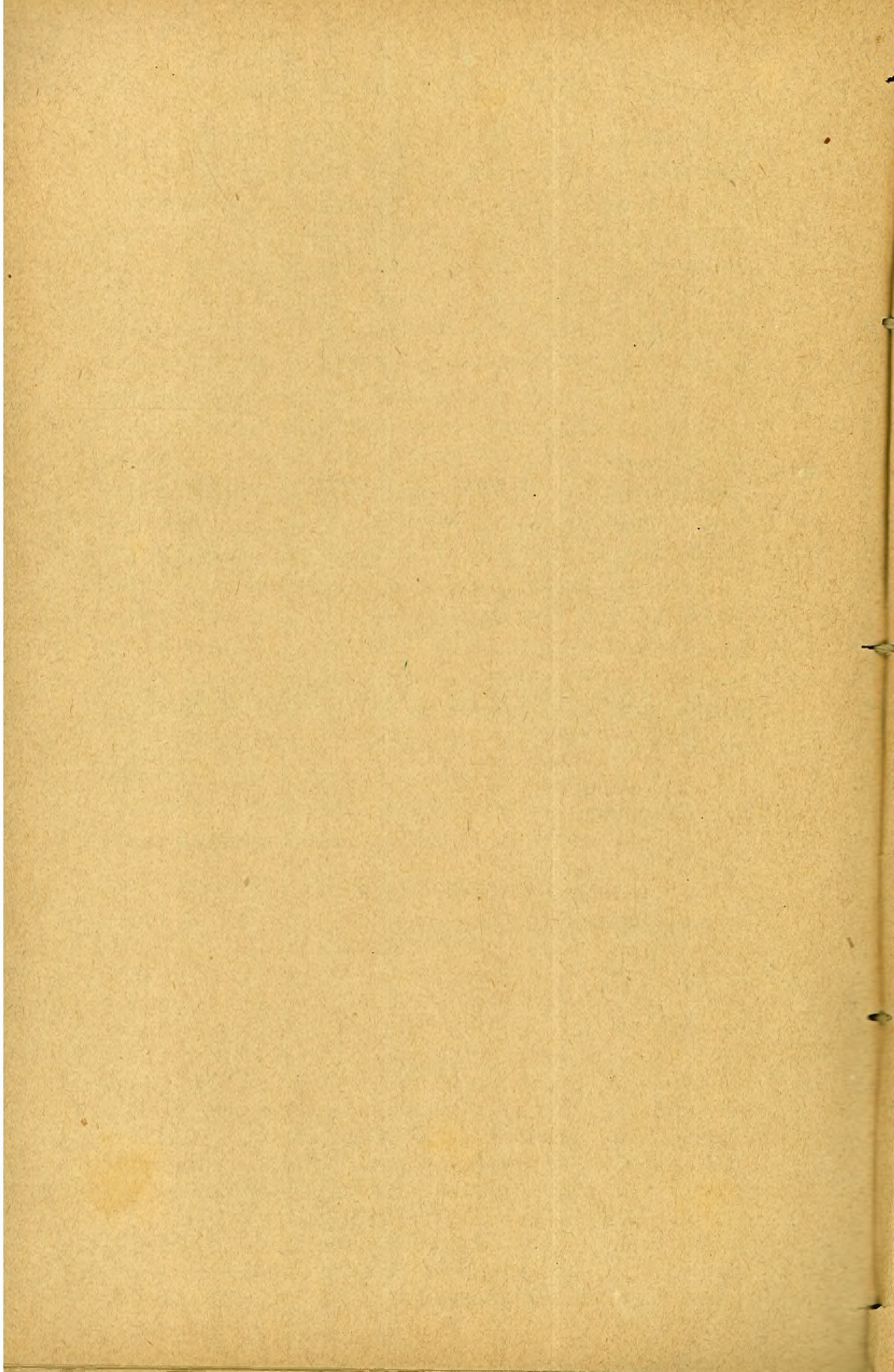

SÂNTUL SINOD

AL SANTEI

BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE ROMÂNE

SUMARELE ȘEDINTELOR SÂNTULUI SINODŪ

Sesiunea de Tómnă a anului 1885.

Ședința din 15 Maiă, anul 1885.

Ședința se deschide la orele 2 p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat, fiind față și D-nul Ministru al Cultelor.

Se face apelul nominal și răspund prezenți 15 membri, fiind unul bolnav.

Se citește prescriptul-verbal al ședinței precedente și se aprobă.

P. S. Valerian raportorul dă citire raportului comisiunei de petițiuni, relativ la starea jurnalului și mersul afacerilor materiale, specificat în 8 tablouri. Asupra tabloului I, numit *Situațiunea generală a casei jurnalului* pe 9 luni din anul al VIII-lea al editărei și pe 3 luni din anul al IX-lea, adică pe lunile de la 1 Aprilie 1884 până la finele lui Martie, 1885. Asupra tabloului al II-le, numit: *budgetul de veniturile și cheltuețele jurnalului* pe 9 luni din anul al IX-lea și pe 3 luni din al X an, adică pe un an, cu începere de la 1 Aprilie 1885, până la finele lui Martie 1886. Și asupra tabloului al III-lea, de sub litera *A*, numit: *datoriile protoiereilor* pe anul al V-lea al editărei jurnalului, neachitate de la 1 Aprilie 1884 până la 31 Martie, 1885.

Asupra acestor trei tablouri, comisiunea voind a sfârși odată cu ele, este de opinie ca să se aprobe contul numit: *Situațiunea casei jurnalului*, fiind în regulă. Apoi să

se aprobe proiectul de buget, propus prin tabloul al II-lea, care nu diferă de cel aprobat anul trecut, și care a servit de normă anul trecut, spre a-l avea în vedere comitetul jurnalului în anul present și a se povățui de el. Era asupra tabloului al III-lea, de sub litera A, comisiunea opinază a se aproba, contul prezentat al datoriilor, din care crede că ar fi bine a se suprima pentru viitor suma de lei 1488, înstrăinați de protoiereul de Vlașca, care deja este demisionat din această funcțiune. Asemenea suma de lei 260 de la protoiereul de Iași răposat, de la urmașii căruia nu s'ar putea scote bani de cât cu proces. Apoi a se suprima cifra de 20 bani rămășiță neplatită de protoiereul de Râmnicul-Sărat. A se face în detal cunoscut redacției despre acesta spre a 'și regula comturile următoare.

P. S. Episcop al Romanului. Eū cred că este destul de rezonabil ca să se admită opiniunea comisiunei, căci ce avem să facem cu acești protoierei? Și această datorie are să se repete în toți anii, prin urmare mă unesc cu conclusiunile raportului.

P. S. Arch. Genadie Craioveanu. Acesta este o datorie a protoieriei de Vlașca, care privește parte pe răposatul protoiereu Drăgan și parte pe protoiereul Grigorie Mușcelénu, care a demisionat.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Pentru îndreptarea cifrelor și regularea contabilităței, negreșit că este bine, cum opinază comisiunea și cum dice și P. S. Episcop al Romanului cu care mă unesc și eū. Dar eū cred că n'ar fi bine a se admite ca banii înstrăinați să nu se mai urmărească. De aceia sînt de opiniune, să se trecă din an în an în contul acelor persoane; căci la din contra s'ar găsi un alt Muscelénu și alții, cari vor dice în sine, *nu platesc datoria, pentru că după trecere de un an sau doi se va șterge.*

I. P. S. Mitropolit Primat. Mă unesc cu opiniunea comisiunei cu condițiune ca, protoiereii cari au mâncat banii, să nu mai aspire nici o dată la protoierie.

P. S. Episcop al Romanului. Acesta se înțelege de la sine, căci noi punem pe protoierei, și ar fi prea scandalos lucru, ca să punem protoierei pe niște asemenea ómeni de rea credință.

Se pune la vot opiniunea comisiunei mai sus notată asupra celor trei tablouri, și sântul Sinod o aprobă.

Asupra tabloului de sub litera B, numit: datoriile protoie-

reilor pe anul al 6-lea al editării jurnalului, neachitate de la 1 Aprilie 1884 până la 31 Martie, 1885.

Asupra acestui tablou comisiunea opinază, mai întâi a se aproba comtul ca o piesă justificativă prezentată în regulă. Apoi a se suprima pentru viitor suma de lei 1188 rămășiță asupra protoiereului de Vlașca, precum și de la răposatul protoiereu de Iași, Ión Anastasiu, suma de lei 396; asemenea mica sumă de 40 bani dela protoiereul de Prahova, precum și suma de 1 leu și 50 bani remasă în comtul răposatului protoiereu de Vaslui, C. Focșa.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Și aci ca și mai sus, ȳic ca să se trecă în comturi sumele cât vor trăi protoiereii cari aũ sustras acei bani.

P. S. Episcop al Argeșului. Dacă este să se erte acéstă datorie, atunci sînt de socotință să vină fostul protoiereu Muscelénu cu o hârtie la sântul Sinod, căci nu înțeleg cum vine sântul Sinod din chiar senin să erte o asemenea datorie! Apoi óre așa să face la stat? Eũ cred că nu; când este cine-va dator și nu mai póte plăti, vine și cere ca să fie ertat, și dacă se constată rea credință, persóna în cestiune este pedepsită.

P. S. Genadie Craiovénu. I. P. Sântite, eũ cred că ar fi mai nemerit, că mai întâi să se publice aceste datorii prin jurnal pe numele celor pe care 'i privesce și apoi să se ștergă din comturi, fiind-că trecéndu-se din an în an, presintă o sumă de dificultăți, precum a constat și comisiunea.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Și eũ mă unesc să se ștergă din comturi, mai cu sémă pentru cei cari aũ murit, cum este răposatul protoiereu de Iași, însă pentru cei cari trăesc să se țină o listă deosebită de ei și de datoriile lor, și dacă veți găsi de cuviință, cum a ȳis și P. S. Craiovénu, să se publice prin jurnal, ca o penalitate morală asupra unor asemenea ómeni.

P. S. Episcop al Romanului. Mă unesc cu acéstă socotință, ca, după ce vom termina cu socotelile, să se facă o listă de datoriile tuturor protoiereilor celor cari trăesc și aceștia să se publice și prin jurnal și prin prescriptul verbal al ședinților sântului Sinod.

Se pune la vot opiniunea mai sus citată a comisiunei și se aprobă, cu adăogire de a se face o listă de toți protoiereii cari sunt datori și acea listă a se trece în prescrip-

tul verbal al fiitórei ședinți a s-luî Sinod, precum și a se publica prin jurnalul bisericesc.

Asupra tabloului, litera *C*, cu datoriile protoiereilor pe anul al VII-lea al editării jurnalului, neachitate de la I Aprilie 1884 până la 31 Martie, 1885, comisiunea opinéză a se aproba și acest comt, ca prezentat în regulă, și tot-o-data a se pune în vedere redacției de a stărui către protoierei, spre a activa achitarea datoriilor, ca să nu rămână din an în an sarcini, care fac îngreuere nu numai în contabilitate. dar și în interesul imprimării și răspândirei jurnalului.

Se pune la vot acéstă opiniune a comisiunei și sântul Sinod o aprobă.

Asupra tablourilor de sub literile *D* și *E*, cu datoriile protoiereilor pe anul al 8-lea al editării jurnalului și 3 luni din anul al 9-lea, comisiunea este de opiniune de a se aproba comturile prezentate și a îndatori pe comitet ca, pe lângă stăruița ce trebuie să facă către protoierei pentru achitarea datoriilor, să se adreseze și către P. P. S. S. Mitropoliți și Episcopi, arătând fie-cărui în tabloû special rămășițele datorite și rugându'î să bine-voiască a obliga pe protoierei să pună capăt datoriilor din trecut.

P. S. Episcop al Romanului. Voiû constata mai înteiû că un jurnal de felul acestuia este de mare trebuință pentru cler, dar cu greutățile ce se întimpină cu abonamentele și încasările nu știm la ce rezultat vom ajunge. Dacă s'ar putea găsi un mijloc ca să edităm jurnalul acesta într'un fel ca să lăsăm pe toți preoții la o parte, să'î scutim de plata lui, și să fim mulțemiți să'l citescă măcar; căci ni se fac o mulțime de greutați și chiar încriminări.

Dar fiind-că n'avem alte mijlóce, și lucrul acesta s'a început și s'a început cu fórte bune intențiuni, eû ași dice ca să mai mérgă redacțiunea, până când va crede că póte să mérgă; dacă nu, să înceteze.

P. S. Arch. Genadie Craiovénu. Eû unul, precum și P. S. Silvestru, cariî în timp de 9 ani am dus povara acestuî jurnal, am simțit mai mult de cât orî-cine nevoile ce am întimpinat din an în an. Vedem dar cu ochiî imposibilitatea de a mai merge în condițiunile de astăzi. Sînt dator însé să rog pe sântul Sinod, să bine-voiască a lua în considerațiune, când va fi să se iea o hotărîre față cu sórta jurnalului, să nu se pérdă din vedere, că din momentul ce va înceta jurnalul, va înceta și tipografia. și vë rog să'mî permiteți să mă esplic.

Cu subvențiunea, care o primim de la guvern, une-orî în su-

mă de 12 mii, alte ori în suma de 13 mii lei, este ușor de înțeles, ușor a se calcula că nu se poate cumpăra nici hârtie nici cernelă; apoi de unde să scotem plata lucrătorilor? Astăzi în modesta stare a tipografiei, numai personalul tipografiei costă aproape 1200 lei pe lună; nu mai ȳic nimica de diurna comitetului redactor al jurnalului, care reclamă pe fiecare lună o mie și ceva de lei, și care nu s'a plătit nici cum pe trei sau patru ani în urmă.

Apoi trebuie să mai adaog, că la o tipografie sunt cheltueli de întreținere, fără care nu poate să funcționeze cum trebuie, precum reparația mașinelor și alte necesarii; în cât vă spun drept că încetând jurnalul trebuie atunci să se închidă și tipografia.

Și acesta o ȳic cu atâta mai mult, cu cât tipografia suferă și în privința personalului necesar, din cauza gelosiei, care se manifestă prin smomirea lucrătorilor.

P. S. Arch. Valerian Rômnicénu. În calitate de raportor, sînt dator să aduc aminte sântului Sinod, că, la înființarea de a doua oră a jurnalului, a fost vorba, că toate datoriile jurnalului rămân cu totul pe risicul și pericolul redacțiunei, fără să se angajeze vre-o dată sântul Sinod, și când nu vor putea să mai mērgă înainte, vor face cunoscut sântului Sinod că nu mai pot continua. Vē rog să vē amintiți că sub această condițiune s'a început aparițiunea jurnalului pentru a doua oră.

P. S. Archiereu Silvestru Piteștēnu. Dacă este că S. Sinod și retrage aripa sa de asupra jurnalului, atunci nu mai poate fi nici o îndoelă că el va înceta. Căci dacă până acum, în eparchiile în care P. P. S. S. Episcopi se intereseau puțin de jurnal, preoții începuseră a nu se mai abona la el, și cari se abonaau făceau atâtea dificultăți în plata abonamentului, apoi cu atâta mai mult se vor abține cu toții din toate eparchiile, când se vor însciința că întreg S. Sinod nu'l mai protege. Sigur că S. Sinod înțelege pe deplin importanța acestui jurnal, precum și marea pierdere ce ar avea biserica noastră, când el ar înceta. Greu și mult este pentru un preot sērac 12 lei pe an; dar noi scim că nu toți preoții se află în asemenea stare, și dacă toți chiriarchii noștri de o potrivă s'ar interesa de acest jurnal, eu cred că el ar putea să continue. Rog dar cu tot respectul și multă insistență pe I. I. P. P. S. S. Mitropoliți și P. P. S. S. Episcopi să stăruiască pe toate căile posibile a se mănține editarea neînterruptedă a jurnalului S-lui Sinod, căci ar fi o înjosire pentru clerul român să nu'l pōtă susține.

P. S. Episcop al Romanului. Eu n'am împedicat și nici ani

silit pe nimine, dar la tóte ocasiunile li am vorbit făcându'î să înțelégă că acesta este un jurnal care intereséză și pe ei și biserica ; i-am îndemnat să'l ıea și să'l citéscă, pentru că tótă lumea are astăđi câte un jurnal, și de ce clerul și biserica să nu aibă un jurnal, din care să se instruéscă, și ast-fel am vėđut că mulți m-aũ ascultat și am reușit până astăđi binișor în eparchia mea.

Eu vė făgăduesc că ceia ce am făcut până acum, voiũ face și de acum înainte.

Dar dacă nu se va face tot așa și de cei-lalți P. P. S. S. Episcopı, nu putem să ținem iurnalul. Vė rog încă odată să luați în mare băgare de sémă, că acest jurnal ni este de mare trebuința, și să făcem tot ce vom putea ca să'l susținem.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Toți cunóștem, că mai 'nainte prin Mitropoliı și Episcopıi aũ fost tipografı, așa a fost și acésta ca tipografie a Mitropoliei, însă acum câți-va ani încetase de a mai funcționa, și cu venirea la scaunul Mitropolei a rėposatului Nifon, s'a făcut ce s'a făcut, s'a luat bani cu împrumut de la stat și s'a înființat din nou tipografia, și acéstă tipografie prospera fórte bine, tipărea cărți din tóte părțile ; în ea s'a tipărit cărți bisericesti mai de tot felul, așa că a escitat gelosia altor tipografı. Voiũ să đic cu acésta, că o tipografie póte să-și atragă clientela. Cu acésta ce rėu și ce nedreptate s'ar face altor tipografı ? Nu este libertatea comerțului ? Nu este libertatea tiparului ? Pentru ce să se sfiască P. S. Archiereu, director al tipografiei sântului Sinod ? Că escită ură și pasiune ? Apoi și fără să facă ceva, ura tot să aruncă, tot să naște din chiar senin, ca ciupercile din grădină.

Tipărindu-se în cele mai bune condițiuni óre-care lucrări și cărți, se vor atrage doritori, cari se vor grăbi a pune sub tipar în tipografia acésta, și ast-fel s'ar produce un venit și o înlesnire pentru cheltueli și întreținere, în cât să nu fie pus în pozițiune P. S. Craiovėnu să đică că, dacă încetéză jurnalul, încetéză și tipografia.

P. S. Archiereu Genadie Craiovėnu. I. P. Sântite, ați citat ca exemplu de asemănare tipografia rėposatului Mitropolit Nifon. Dar condițiunile în care a funcționat acea tipografie, sunt cu totul deosebite de acele ale tipografiei care funcționéză astăđi.

M'am interesat și eu să cunosc starea acelei tipografı, și am aflat că nu era de cât o singură persónă din civili, cei-lalți erau frați și părinți din monastiri, de es : să vė citez o persónă, care esistă și astăđi, este monahul Gavriil, care astăđi

se găsește la monastirea Ghighiu. Acela este format din uce-
nic și dezvoltat până acolo, în cât însuși Statul l-a întrebuin-
țat ca turnător de litere. Ast-fel putea funcționa atunci tipo-
grafia bisericească, fiind-că ea avea toți slujbașii numai călu-
gări. Eu am fost nevoit să recurg la alte mijloce. Ei bine,
civilii sunt confrăți cu cei-lalți și se află sub influența lor, și
nu știți câte nemulțămiri am dilnic de la ei. Noi nu avem chip
ca să formăm și să ținem lucrători și pe urmă cu aceștia să mer-
gem înainte, căci ni'i momesc alții. Am fost nevoit să recurg la su-
rdo-muți și astăzi am trei surdo-muți; și cam așa fac ce se poate,
ca să scap de dificultățile ce le întimpin din dreapta și stânga.

În urma acestei discuțiuni, se pune la vot opiniunea comi-
siunei mai sus citată, de a se aproba compturile prezentate
sub lit. D. și E, precum și a se mijloci la In. I. P. P. S. S.
Mitropoliți și P. P. S. S. Episcopi să oblige pe Protoierei să
achite datoriile trecute, și se aprobă.

Asupra sumei datorite pe cărțile de Te-deum, cuprinse
în ultimul tabloă, comisiunea este de opiniune a se suprima
suma de 1 leu și 40 de bani ce figurază asupra eparchiei
Dunării de jos. Eră pentru cele lalte eparchii, asupra cărora
figurază o datorie de lei 3288 bani 60, să se pună îndatorire
comitetului redactor a se adresa de-a-dreptul către P. P. S. S.
Mitropoliți și Episcopi, arătându-li lămurit sumele datorite,
spre a se cerceta și cunoște causele, de ce până acum nu
s'au înaintat direcției tipografiei acei bani; și răspunsul cu
arătarea cauzelor împedcătore de la fie-care eparchie să se
comunice sântului Sinod în anul următor spre a se putea decide
cele de cuviință în cunoștința de cauză. Se pune la vot această
opiniune a comisiunei și sântul Sinod o aprobă.

Asupra capitalului de 27,456 lei, 90 bani, cuprins în datoriile
rămase pela Protoierii din abonamentele jurnalului pe cei
dinteiu patru ani ai editării lui, pentru care sântul Sinod în
ședința de la 15 Noembrie, 1883, a pus îndatorire comitetului,
de a da lămuririle convenite, comisiunea spre a ușura compta-
bilitatea, căutând un mijloc mai expeditiv, crede că Sântul Si-
nod va scăpa de această cestiune ce de atâtea ani o urmărește,
declarându-o incurabilă, adică imposibilă, și prin urmare a
autorisa pe redacție să ștergă această datorie din comptu-
rile sale.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Cred că este foarte lesne,
cum dice Românul, a erta, dar anevoe a uita. Lesne este a
dice ca să se ștergă, dar când personal ești dator, nu ți se
observa ca să plătești? Dacă am rămas de es: dator la cine-va

un an, doi sau trei, apoi după aceea nu m'a lăsat, a trebuit ca să'i plătesc. Cred că ceia ce am să iaū tot-déuna uit, dar ceia ce am să daū, trebuie să mă îngrijesc, căci 'mī pare ca o povară. Așa dar de ce să ȃicem ca să se ștérġă? Eū unul nu ȃic așa, și prin urmare stăruesc tot în propunerea ca aceste datorii să se înscrie și să se publice pe numele celor care datoresc.

D. Ministru al Cultelor. Să 'mī dați voie să ȃic și eū câte-va cuvinte în acéstă afacere. Sântul Sinod are o tipografie, în care se tipărește cărți bisericești, în care se tipărește și jurnalul bisericesc; dar care este motivul pentru care s'a chibzuit să se tipărească aceste cărți? Cred că, ca să răspândească luminile religioase în cler și în popor. Apoi cărțile bisericești, precum cele privitoare la serviciul divin, cele de Te-deumuri și de rugăciuni speciale, aceste sunt cărți necesare și preotului și creștinului; și firește că tipografia, bisericească n'are să caute aceleși câștiguri, ca cele-lalte tipografii, ea urmază să fie mai moderată în prețurile ce pune unor asemenea cărți; și când pentru cărțile aceste se cere numai să fie acoperite spesele, când se daū prin urmare cu prețul cel mai de jos, nu înțeleg cum se pôte refusa costul lor. Cunosco, spre exemplu, jurnalul bisericesc, care conține predice, tratate morale, date istorice din cele mai interesante, studii asupra religiunii și a isvórelor ei; acest jurnal atât de necesar pentru fie-care preot din țéră, vėd că se edă în broșuri lunare, fie-care de câte șese cóle de tipar, și o broșură costă numai un leū. Eī bine, pôte să ȃică cineva că este scump cu 12 lei pe an? Și cu tóte acestea vėd că nu merge nici jurnalul nici alte imprimare. Nu voiū să anticipez, dar pare că nici tipografia nu stă bine, pe picioré solide, în cât privește partea materială.

Aci trebuie să se găséscă un mijloc pentru a face ca lucrul acesta să se miște. Căci când găsește S. Sinod că este bine să se publice o carte, care trebuie să răspândească lumina și morala între preoți și popor, cum se pôte să rămăe lucrurile întrostare ast-fel ca să nu se împartă, sau ca banii să nu se încaseze? Cu modul acesta mai curând sau mai târziu are să ajungă și Jurnalul și Tipografia într-o stare ca să nu mai funcționeze.

S'a găsit de cuviință să se publice cutare carte și acéstă carte să se împartă după Eparchii. Trebuie să vė spun că eu nu ași pune pe Tipografie să comunice cu Protoierii, ci direct cu Episcopii și dênșii să caute ca să se împartă la toți preoții și să facă a se încasa banii; căci Tipografia nu are a

face cu protoiereii saū cu preoții, ci are să corespundă directamente cu Episcopii, Episcopii cu protoiereii și protoiereii cu preoții, cu care staū în legătură directă. Dar vĕd că lucrurile nu se fac ast-fel; ar fi bine ca atāt jurnalul cât și cărțile ce se vor tipări să se trimită direct la reședința episcopală, căci alt-fel nu puteți ajunge la nici un rezultat.

Tipografia este sub ascultarea S-luī Sinod. Eū înțeleg dar, că tipografia nici nu pōte tipări cărți fără știrea S-luī Sinod, și mai ales n'ar putea tipări cărți care ar fi contra spirituluī religios. S. Sinod este compus din Episcopi, Episcopii prin urmare sunt debitori ai tipografieī.

Să cerem dar ca P. S. Archiereū, care este însărcinat cu direcția și a jurnaluluī și a tipografieī, să nu debiteze de cât pe Mitropoliți și Episcopi.

Daca jurnalul și ore-care cărți sunt de nevoie, trebuie să se tipărească și să se distribue cleruluī, cum se face cu Monitorul statuluī; érá dacā nu, să nu se tipărească. Aci trebuie încă ca autoritatea episcopală să se manțină în marginile posibilituluī, ca să nu se impună greutateā prea mari. Negreșit că nu o să se tipărească cărți de lux, care ar costa o mulțime de bani. Dar când se tipărește o carte, cum sunt cărți de predicī, saū vre-o carte de rugăciune, și când de la tipografie să cere numai costul tiparuluī, atunci nu vĕd pentru ce acest lucru nu s'ar cere dela preuți și dela protoiereī! Remisa care se dă protoiereilor nu înțeleg éráși pentru ce se dă, căci ei sunt niște slujbași bisericești, care sunt deja plătiți, și biserica trebuie să se serve cu niște asemenea slujbași. Acest lucru trebuie ținut din scurt. La fie-care 2 saū 3 luni P. P. S. S. Episcopi să céră socotéla de la protoiereī și să privigheze ca aceste cărți și jurnalul să fie împărțite regulat și banii încasați; căci alt-fel o să ajungă necesarmente S-tul Sinod într'o stare ca să nu mai țină tipografia.

P. S. Archiereū Innocentie Ploesténu. Noi, ca redactori ai jurnaluluī „Biserica Ortodoxă“, nu avem de cât să mulțēmim D-luī Ministru, că a arătat calea care trebuie urmată. Și în adevĕr, acésta este calea cea bună și nimerită, căci alt-fel nu se pōte. Avem un regulament votat de S. Sinod, și în acel regulament se prevede ca toți preoții să citéscă jurnalul nostru bisericesc, și acel regulament este sancționat de Maiestatea sa Regele. Observ însă cu durere, și vĕ rog să mă ertați, dacā îndrāsnesc a spune acest adevĕr, că acei cari nu iaū jurnalul sunt tocmai acei datori și putinți a da esemplu și altora, sunt profesorii de pe la seminariī; ei sunt cei dintéi care

l-au refuzat și 'l refuză, și preoții în starea de sărăcie în care se găsesc, neavând salare și nici alte venituri de o importanță oarecare, vedând că cei cari au lăfă nu 'l iaă, vin și ei și 'l refuză pe fie-care ăi. Apoi cum să se țină jurnalul, dacă nu se va lua spre acésta o măsură seriósă? De aceia, încă odată mulțamesc Domnului Ministru, că ne arată calea ce trebuie să apucăm pentru susținerea jurnalului și a tipografiei. Acésta după mine nu pôte fi de cât în aplicarea cu stricteță a regulamentului ce ați votat, și care este în vigóre. Dacă mila ne face să simțim cu preoții la nevoile lor, să compătimim pentru starea miseră în care se găsesc astăđi și din care sperăm că vor fi în curând ridicați. suntem nu mai puțin datorii să gândim la prestigiul bisericeii, la ridicarea morală a clerului. Apoi oare se pôte face acésta fără un jurnal și cărți? Sunt preoți cari n'au sânta Scriptură în casa lor, și nu voiă greși, dacă voiă afirma că majoritatea este ast-fel. Apoi vă întreb se pôte soldat fără armă? Se pôte agricultor fără plug și cele-lalte unelte? Se pôte industriaș fără instrumente și fără sculele necesare meseriei? Apoi și preoții, dacă vor să fie cunosători de datoria lor, dacă vor să fie preoți bine instruiți, trebuie să aibă cărți, din care să se instruésă, și trebuie stimulați necontentit să se silésă a se face demni de fiitórea lor pozițiune, saă, mai bine ăis, să și-o creeze, să și-o grăbésă ei înși prin meritele lor sciințifice și morale. Pentru jurnalul bisericesc dar, pentru S. Scriptură și alte cărți destinate de a lumina preoțimea și prin ea poporul, nu trebuie niminea cruțat. Rog încă odată pe I. P. P. S. S. Mitropoliți și pe P. P. S. S. Episcopi, să aplice regulamentul fie-care în eparchia sa.

În urma acestei discuțiunii, se pune la vot opiniunea comisiunei de petițiunii mai sus citată, împreună cu observările și propunerile ce s'au făcut; și S. Sinod votéză în unanimitate decisiunea următoare: „S. Sinod aprobă conclusiunile raportului cu observațiile făcute de I. P. S. Mitropolit al Moldovei și de D. Ministru al Cultelor și Instrucțiunei publice, după cum se cuprind în prescriptul-verbal al ședinței de astăđi“.

P. S. Archiereu Valerian Rômniceanu, raportor, dă citire raportorului comisiunei de petițiunii asupra raportului direcțiunei tipografiei cărților bisericesci, No 9, pe lângă care se înaintéză 5 tablouri relative la afacerile tipografiei, între care intră și Biblia dată dela S-ta Episcopie de Buzău, Studiul Ierarchiei bisericeii ortodoxe, precum și Legea organică și regulamentele S-lui Sinod. Comisiunea, observând tablourile cita-

te și aflându-le în regulă, este de opinie a se aproba comturile prezentate în tablourile intitulate; „Situația și proiectul de budget pe anul curent, care diferă de cel din anul trecut în minus cu suma de lei 2200, fiind suprimat mașinistul de stereotipie, de orice elevii s'a au deprins a lucra singuri, și încă de la vignete s'a micșurat suma cu 1000 lei. — Asemenea și asupra tablourilor ce prezintă situația Bibliei de Buzău, Studiul Ierarhiei bisericești ortodoxe, Legea organică și regulamentele S-lui Sinod, comisiunea, observând și aceste trei tablouri, este de opinie să se admită de S. Sinod, ca acte justificative privitoare la desfacerea cărților în cestiune, era pe de alta a se pune în vedere Direcțiunei de a stăruii către chiriarchiile respective, pentru încasarea sumelor datorite.

P. S. Episcop al Romanului. Eu aș voi o lămurire. De la Minister se dă o subvențiune de 15 mii lei; se dau toți acești bani pentru tipografie sau nu? Eu știam că este o comisiune care se ocupă cu revisuirea cărților bisericești, și că membrii acelei comisiuni au un salariu lunar. Plătindu-se din suma arătată salariul acestor membri, nu știu dacă mai rămâne ceva și pentru tipografie. Pre cât știm, s'a început tipărirea Orologiului, o carte mare și foarte însemnată, și pentru a cărei tipărire trebuesc bani. Dacă din această sumă de 15 mii lei se plătesc și lefile membrilor comisiunei, eu cred că nu rămâne pentru tipăritul cărții mai nimic, și cu chipul acesta cine știe când are să se tipărească.

Noi trebue să avem în vedere că s'a au revădit câte-va cărți, așa că tipografia are de lucru pentru un timp îndelungat; și ca să nu se împedice tipărirea lor, mai ales că sunt mulți cari așteaptă aparițiunea unor asemenea cărți, și pentru a se înlesni mijlocele de tipărire, aș fi de opinie să înceteze pentru un timp lefile membrilor comisiunei de corectare și cu această sumă întrégă să venim în ajutorul tipării cărților deja revădite. Făcând această propunere, n'aș voi să provoc susceptibilități; o declar că aș fi bucuros să li se plătescă lefile și să mērgă înainte cu revisuirea; dar ce facem în fața reducerii sumei, care se da anul trecut? Eu cred că trebue să ne interesăm cu toții ca să nu se întrerupă imprimarea orologiului. Propun dar ca banii, cari se dau acum de guvern să fie numai pentru esecutarea tipării, și când se vor isprăvi aceste cărți de tipărit, atunci vom mai sta cu tipărirea și vom plăti D-lor comisari, pentru a continua cu revisuirea.

D. Ministru al Cultelor. P. P. S. S.. Tipografia bisericească

s'a instituit, pentru ca să tipărească cărțile cele mai necesare pentru biserică și pentru creștini, și această era cu atâta mai necesar cu cât se cerea înlocuirea literilor chirilice cu litere romane, căci numai aceste litere sunt întrebuintate acum de un număr de ani prin scoli. Sunt puțini cari să fie deprinși cu literile chirilice, și chiar din cler aș să se desobiciuască mulți ca să mai citească pe cărți cu litere chirilice.

Acum pentru punctul al doilea, că cărțile bisericesti cele vechi încetul cu încetul se strică, și pentru aceea s'a înființat tipografia, pentru ca să se pótă tipări cărțile cele mai necesare. Cele mai necesare cărți s'aș revădut, cum este ceaslovul, care este trebuitor pentru fie-care creștin; cum este liturghia, care este pentru preoți. Pe lângă acestea, mai sunt Evangelia și apostolul, care trebuie să fie în mâna fie-cărui creștin, căci acolo se cuprinde legea noastră creștină. Acestea după vremi aș fost tipărite în diferite tipografii fără nici un fel de privighere, nici în privirea limbei nici în a traducției; s'a tot schimbat, după cum s'a schimbat limba noastră; aș căutat să se întroducă schimbări în text, care nu aș fost corectate de nimeni, a făcut fie-care după cum 'i-a venit în cap, și chiar a întrodus greșeli mari. Dar nu este așa ca la noi și în alte biserici.

Tóte națiunile țin la textele acelea care vin dintr'un sentiment de inspirațiune religioasă. Așa Germanii aș traducerea lui Luter, care astăzi s'a socotit de nevoie a se schimba după schimbarea limbei, căci dela 1500 s'a schimbat limba germană. S'aș numit ómeni din clerul protestant, s'a luat lucrul în serios, ast-fel că chiar literatura germană a câștigat ceva.

Englezii vin acum și ei cu o revisiune a bibliei, și aș socotit'o de așa mare și important lucru, în cât s'o presinte cu mare solemnitate reginei, și tótă lumea care vorbește limba engleză așteptă cu mare nerăbdare ca cartea să ăsă de sub tipar. La noi însă Evangelia, care este una din acele cărți remarcabile din literatura noastră, a fost tradusă și înfățișată, cum se scrie în limba noastră, fără să se fi gândit că este trebuintă de o corecție serioasă; din contra s'a dat unor ómeni cari nici nu cunosc cum să scrie în limba noastră, ca să facă acele schimbări. Apoi s'a tiparit de societatea biblică din Anglia, traducând pe séma sa din limba ebraică Testamentul vechi, și noi nici nu ne am gândit la lucrul acesta, și nici nu a trecut prin mâni de ómeni competenți în această materie. Prin urmare ca să se sfirșescă odată cu această apatie, S. Sinod este pus în pozițiune să grăbescă cu tipărirea Evange-

liei, a apostolului și a liturgiei, care se dau în mânele preoților și să nu le lase pe mânele speculatorilor, căci atunci ar fi foarte reu. — Eu mă unesc dar cu ideia P. S. Episcop al Romanului ca să se suspende pe un timp nedeterminat plata comisiunei de revisuire; nu să înceteze comisiunea, ci fiind că sunt revădute 6 cărți bisericești de cea mai mare importanță, să se activeze cu imprimarea lor, pentru ca să aducă și un venit tipografiei. Pe urmă singurul lucru, care ar trebui luat în privire, ar fi ca să nu prea facem cărți de lux.

Cu această ocaziune ași lua libertatea ca să întreb: anul trecut s'a cheltuit 22,500 lei, și cam ce lucrări s'au tipărit? Este numai jurnalul, sau și alte cărți?

P. S. Archiereu Genadie Craiovénu. Domnule Ministru, în anul trecut am avut tipărirea jurnalului, și pe lângă jurnal s'au tipărit mai multe cărți venite de la persoane particulare, precum, un catechism macedo-român, o agrimensură pentru seminarii, și tot în acel an s'a tipărit cartea de predice a P. S. Episcop de Roman și anuariul Ministerului Cultelor; ast-fel că în budgetul tipografiei și în suma de 22,500 lei sunt prevădute cheltuețele pentru toate tipăriturile efectuate, precum și ale orologiului, cât s'a imprimat până acum.

Pentru cunoștința Domniei-vóstre vă voiú presenta o listă de toate tipăriturile de atunci și până astăzi.

D. Ministru al Cultelor. Mai este asemenea și catechismul, care nici nu se găsește. Și eu ași dori ca, între cărțile ce se imprimă la tipografia bisericească, să se retipărească și catechismul fericitului Mitropolit Veniamin, căci în el se găsește și adevărata și frumoasa limbă românească, din timpul cât a păstorit acel mare bărbat. Ași fi foarte fericit, când ași vedea tipărindu-se această carte, și ar fi un mare bine nu numai pentru biserică, dar și pentru literatura noastră.

P. S. Arch. Silvestru Piteștenu. D-le Ministru, fiind unul din membrii comisiunei de revisuirea cărților bisericești pot în cunoștința de cauză a da óre-care lámuriri în această privință. Comisiunea a revisuit până acum șese cărți și anume: Orologiul, Liturgia, Euhologiul, Psaltiria, Evangelia și Apostolul. — Din acestea cele trei dintei s'au și înaintat S-lui Sinod, spre a fi revădute, conform regulamentului respectiv, de o comisiune instituită din sînul S-lui Sinod.

Cele trei din urmă însa, sunt revădute numai în parte de câte un membru al comisiunei. S'au revăduit de membrii comisiunei întruniți și câte-va părți din aceste cărți, dar nici una nu e terminată.

Dar p^ote să se întrebe, de ce nu s'a revisuit de comisiunea întregă o singură carte din aceste trei, spre a putea fi terminată și înaintată sântului Sinod?

Etă pentru ce: Pentru că unul din membrii comisiunei, D. Zotu, a fost cea mai mare parte bolnav; érá D-nii V. A. Ureche și N. Nițulescu, primul ca senator și secundul ca deputat, erau adesea orⁱ ocupați, și de aceia noi câți ne puteam întruni, când era față D. Ureche, ne ocupam cu Evangelia; când era D. Zotu, cu Apostolul, și când era D. Nițulescu cu Psaltirea; și acésta p^otru cuv^ontul că aceste cărți erau corectate în parte de D-lor. În fine orⁱ și cum ar fi lucrul, din parte'mⁱ dic că corectarea pe deplin a acestor trei cărți și înaintarea lor S-tului Sinod, privește pe comisiune. (*Voci, da, da,*).

În privința propunerii P. S. Episcop de Roman, ca plata membrilor comisiunei să înceteze până ce se vor imprima t^ote cărțile revisuite până acum, pentru ca ast-fel, cu suma prev^odită prin budget să se p^otă ajuta tipografia, e^u în față necesității ce se simte, nu am de dis nimic. Un lucru numai, vrea^u să rog pe D. Ministru și anume: Sⁱnt informat că unⁱ din membri comisiunei a^u și luat diurna pe trimestrul Aprilie anul bugetar curent; și dacă acésta este așa, apoⁱ rog pe D. Ministru să disp^ozeze a se da la toți pe trimiestrul Aprilie, căci ar fi un lucru nedrept ca unⁱ să priméscă și alții nu.

D. Ministru al Cultelor. Vor da înapoⁱ cei cariⁱ a^u luat, fără îndoélă necunosc^ond împrejurările.

P. S. Arch. Silvesru Piteșt^onu. Aci cum bine voiți. E^u țin numai la drept.

P. S. Archiere^u Genadie Craiov^onu. Nu am nimic de dis, D. Ministru, în privința propunerii de a se înceta cu plata diurnelor comisiunei de revisuire a cărților biseric^oști, precum și de a se pune sub tipar cărțile cele mai trebuit^ore biseric^oei. Acésta atârnă dela dispunerea S-luⁱ Sinod.

În ce privește modul tipării Orologiuluⁱ, care acum se află sub presă, s'a luat hotărîrea de către S. Sinod, ca lucrarea să se facă în condițiunile cele mai de lux; pentru ca prima carte biseric^oscă cu litere romanice, efectuată în ț^ora n^ostră, să represinte t^otă arta românéscă. Să lămuresc mai de apr^ope modul esecutării acestei lucrări, spre a se vedea, cum tipografia cărților biseric^oști a pus împrati că dorința S-luⁱ Sinod. Orologiul se tipărește cu câte o iconiță, pusă la începutul fiecărui servici^u, lucrată după stilul cel vechi^u al cărților n^ostre biseric^oști, și de altă parte se caută în lucrarea iconiților a se înlătura stilul apusuluⁱ, cât și acele stiluri ortodoxe, care nu

corespund cu gustul nostru românesc; apoi spațiurile góle dela finele serviciilor se umplu cu câte o vigneta, ce represintă unul din monumentele nóste religióse, ca biserici, monastiri etc. — Pregătit odată elementul ornamental, se trece la culegerea unei cóle, care operațiune nu duréză de cât o ȓi saũ douė. Greutatea vine atunci, când se începe tipărirea propriũ ȓisă, saũ tragerea cólei. Aici lucrătorul are nev. e de mai multe ȓile de lucru. Pre lângă timpul, întrebuintat pentru tipărirea textului cu culórea négră, care de ordinar este de o ȓi, saũ dupre gramădirea de lucrări, cel mult de douė, vine tipărirea culorilor, care consumă timpul cel mult. Culórea roșie, cu care se tipăresc literile initiale, tipicurile etc, reclamă un timp de cel puțin douė ȓile; fiind-că pre lângă timpul material, necesar acestei a doa tipării, mai trebuiește un timp pentru frecarea culorei roșie, spălarea mașinei etc. Culórea albastră vine pre urmă și acé-ta pre lângă timpul întrebuintat la pregătirea și tipărirea cu dēnsa, cere și o deosibită băgare de sémă din partea puitorului; fiind-că cu albastru se tipăresc iconișile și vignetele și cea mai mică greșală aduce dupa sine stricarea cólei întregi.

Aceste și alte greutateși fac, ca tipărirea Orologiului să mérgă încet și nici nu se póte în alt-fel. Dorința Domniei-Vóstre, D. Ministru, se póte realisa cu ușurința de îndată ce S. Sinod ar lua hotărírea, ca să se facă tipărirea unei alte cărți revisuite și lucrarea să se esecute în niște condițiuni mai fără de lux saũ să se începă o a doa edițiune a orologiului, într'un format mai mic și fără culori.

P. S. Episcop al Romanului. În privința luxului n'am nimic de ȓis. Eũ am dorit că ciaslovul să fie mare, în formatul celui dela monastirea Neamțu. P. S. Genadie Craiovėnu, fiind om cu gust, a voit să'l îmbunatătescă, făcēndu'l mai luxos, cu tăblișe, cernéla roșie și altele. Așa dar fiind-că s'a început așa, așa să mérgă.

P. S. Arch. Inocentie Ploestėnu. Cred că este de trebuința să daũ o lămurire D-lui Ministru. Să nu se crédă că luxul o să privéscă pa tóte bisericile, din contra ciaslovul nostru are să fie mai eftin de cât cel dela monastirea Némțului. Dacă sunt un număr de esemplare, care se tipăresc acum la început, în adevěr luxóse, acele nu aũ a se da pela biserici, ci sunt destinate mai ales pentru bine-voitoriși creștiniși religioși, ca să aibă în casele lor o carte bisericéscă și frumósă și folositoare de suflet.

În urma acestei discuțiunii, se pun la vot cele douė opini-

unī ale comisiunei mai sus notate, precum și propunerea de a se suspenda plata membrilor comisiunei de revsuire a cărților bisericesci și se aprobă.

În fine se dă citire raportului comisiunei de petițiuni pentru tunderea în schima monahală a fratelui Ión Dona, în etate de 75 ani, din monastirea Ciolanul, eparchia S-tei Episcopii de Buzău

Asupra acestei cereri, comisiunea găsind îndeplinite toate formalitățile cerute de regulament, este de opinie a se admite călugărirea numitului frate.

Se pune la vot opiniunea comisiunei și S. Sinod o aprobă.

Îndată după aceasta, D. Ministru al Cultelor și Instrucțiunei publice dă citire Mesagiului Regal No pentru închiderea sesiunei de primă-veară a S-lui Sinod.

† Archiep. Mitrop. Primat, Președinte, CALINIC.

† Secretar, *Innocent M. Ploestenu.*

SUMARELE ȘEDINTELOR SÂNTULUI SINODU

Sesiunea de Tómnă a anului 1885.

Ședința dela 16 Noemvrie, 1885.

După terminarea Te-Deumului, făcut în catedrala S-tei Mitropolii, P. P. S. S. Membri ai Sântului Sinod, cari se află în capitală, s'aú întrunit în sala ședințelor, unde P. S. Archiereu Innocentie M. Ploestenu a săvârșit sântirea apei; după care D-l Ministru al Cultelor și Instrucțiunei Publice a dat cetire următorului Mesagiú regal, de deschiderea sesiunei de tómnă a Sântului Sinod.

Prea Sântiți Părinți,

Sântul Sinod al Sântei biserici autocefale ortodoxă română, fiind convocat prin decretul nostru, sub No. 2613, în sesiune de tómnă, pentru ziua de 16 Noemvrie curent, conform art. 13 din legea pentru alegerea Mitropoliților și Episcopilor eparhioți, cum și a constituirii Sântului Sinod,

*Eú declar deschisă sesiunea acestui Sânt Sinod.
Dat în București la 16 Noemvrie, 1885.*

CAROL.

Ministru Cultelor și al
Instrucțiunei publice,
No. 2676. D. Sturdza.

Inalt Prea Sântitul Mitropolit Primat Președinte pronunță următorul discurs de deschidere :

Prea Sântiți frați în Domnul,

„Convocarea noastră aci, pentru sesiunea de toamnă a anului present, 'mi dă éráși plăcuta și mult dorita ocașie de a ne vedea și a ne constătui frățește, pentru tot ce privește mai de aproape biserica noastră națională. Vă întimpin dar, cu tótă mulțămirea și bucuria sufletéscă și vă đic: *Bine ați venit.*

„Fie ca venirea Prea Sântiei Vóstre, care este ca tot-déuna în numele Domnului, să fie și de astă dată roditóre în înțelepte măsurī, pentru îmbunătățirea sórtei morale și materiale a clerului și pentru ridicarea prestigiului lui la înălțimea ce patria română 'l reclamă.

„Pătrunși cu toții — nu mă îndoesc — de noua érá, ce ni s'a deschis acum de curând, prin recunóscerea oficiala autocefaliei bisericei noastre de întréga biserică ortodoxă, urméză ca să fim și mai cu luare aminte și mai strıns uniți prin legăturile de dragoste și disciplină canonică, pentru ca biserica noastră să se pótă presenta cu demnitate în rındul celor-lalte biserici autocefale, și prin buna ei organizare, să pótă servi de model bisericilor mai tinere, cu care ne aflăm în contact în Orientul ortodox.

„Dumneđeū, cu al seū dar, să ne lumineze și să ne întăréscă, ca să corespundem pe deplin, atât așteptărilor nației, cât și a Suveranului nostru mult iubit, care l-am vedut, că depune tot-déuna cel mai viū interes pentru prosperarea bisericei noastre ortodoxe, silindu-se a o face ca să servéscă de cel mai bun exemplu pentru cele lalte biserici“.

Se face apelul nominal, la care răspund prezenți 10 membri, fiind absentți 4 și 1 bolnav.

Ne fiind complet numărul P. P. S. S. Membri, Inalt Prea Sântitul Președinte ridică ședința, anunțând pe cea viitoare, pentru Lunī, 18 curent.

† Președinte, Archiep. Mitropolit Primat României, CALINIC.

† Secretar *Innocent M. Ploestenu*

Ședința de la 18 Noemvrie, 1885.

Ședința se deschide la óra 12 și jumătate post. meridiane, sub președința Inalt Prea Sântitului Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal, și răspundând numai dece membri, fiind 4 absenți și unul bolnav, ședința, neputându-se ținea se ridică și se anunță cea viitoare, pentru a doua zi, Marți, 19 a curenteii.

† Președinte, Mitropolit. Primat, CALINIC.

† Secretar, *Innocent M. Ploștenu.*

Ședința de la 19 Noembrie 1885.

Ședința se deschide la orele 12, sub președința I. P. S. Mitropolit Primat, fiind față și D-nul Ministru al Cultelor.

Se face apelul nominal, la care răspund prezenți 13 membri, unul fiind bolnav și unul absent.

P. S. Arhiepiscopul Innocenție Ploștenu, secretar, dă citire prescriptului-verbal din 15 Mai, ultima ședință din sesiunea de primă-vară a anului curent, și Sântul Sinod îl aprobă ⁽¹⁾.

Se dă citire asemenea prescriptelor-verbale ale ședințelor de la 16 și 18 curent, care se aprobă de Sântul Sinod. I. P. S. Mitropolit Primat aduce la cunoștința Sântului Sinod cu mult regret încetarea din viață a *P. S. Arhiepiscopului Calist Bacăonul*. Sântul Sinod împărtășește același regret.

Se comunică de la birou telegrama *P. S. Episcop de Râmnic*, făcând cunoscut că e bolnav și nu poate lua parte la lucrările Sântului Sinod. Sântul Sinod ia act.

Se procedează la alegerea secretarilor biroului și S. Sinod aprobă ca să rămână tot *P. P. S. S.* membri din sesiunea trecută.

P. S. Valerian Râmnicenu, membru în comisiunea de petițiuni, face cunoscut S-ului Sinod, că unul din membrii acestei comisiuni și anume: *P. S. Narcis Botoșenenu* fiind absent, roagă a se alege alt *P. S.* membru în locul său. S. Sinod alege pe *P. S. Episcop al Dunării de jos*.

Se comunică de birou adresele de la mai multe biserici autocefale din orient, și anume: din partea Patriarhiei de Ierusalim, de la Sinodul grecesc, de la Archiepiscopia și Mitropolia Sârbiei și de la Archiepiscopia Smirnei.

P. S. Episcop al Romanului. Eu socotesc că ar trebui să

(1) Prescriptul-verbal menționat aci, s'a publicat în No. 11. an. IX-lea.

P. S. Arhiereu Silvestru Piteștenu. Înalt Preasânțite, în ședința de ieri s'a citit procesul-verbal de la finele sesiunii trecute. În acel proces-verbal am observat, că Sântul Sinod a luat óre care decisiuni, și anume : a luat niște decisiuni de ertare a unor datorii ale jurnalului Biserica ortodoxă Română. Dar redacțiunea acestui jurnal e și ea datóre cu 36 mii lei áproape, dacá nu mai mult. Prea S. Valerian, tot la finele sesiunii trecute, amintește între altele, saú mai bine dis, dá o lámurire Sântului Sinod dicând, că sântul Sinod sá 'și aducá aminte cá la reînființarea jurnalului s'a dat un vot condiționat. cá adicá sá reînființéza jurnalul, dar neajunsurile privesc pe redactori, și prin urmare tótá datoria ce nu s'ar putea plăti, sá o plătescá redactorii. Acéstá amintire, precum și faptul cá Sântul Sinod a ertat mai multe datorii, neapárat m'a făcut sá ieú cuvântul în acéstá cestiune și sá ved cam cum s'ar putea rezolva. Comitetul redactor al jurnalului, în cheltuelile ce a făcut, s'a basat pe un budget votat de Sântul Sinod, și numai când el ar fi eșit din limitele aceluí buget, numai atunci s'ar putea admite cá datoriile redacțiunii sá'l privescá; dar când comitetul n'a eșit din limitele bugetului votat de Sântul Sinod, neajunsul nu'l privește, și Sântul Sinod trebuie sá íea mészuri pentru plătirea datoriilor ce le are redacțiunea.

Cáci, când Sântul Sinod votéza un budget, garantéza órecum, prin acéstá, încasarea acelor bani pe contul cárorá redacțiunea face cheltuelile.

Redacțiunea a avut în adevér un fond, la care ar fi putut sá recurgá la nevoie; dar acel fond, dupre hotarírea S. Sinod, s'a împrumutat tipografieí, ca sá se facá reparațiunea caselor, și prin urmare redacțiunea acum nu dispune de el.

Rog dar pe S Sinod, ca sá chibzuéscá cum va crede mai nemerit, și sá vizeze mészurile necesare pentru achitarea datoriilor redacțiunii, fie prin încasarea datoriilor de pe la protoiereí, fie din fondul împrumutat tipografieí.

P. S. Episcop al Romanului : Imí pare fórté curios acest lucru. P. S. Vó trá ați avea aerul sá pretindeți cá, dacá Sinodul face budgete și értá datorii, sá și plătescá sumele ce n'ajung redacțiunii, din pungá.

P. S. Arhiereu Silvestru Piteștenu : N'am voit a dice așa.

P. S. Episcop al Romanului : Eú așa am ínțeleș. Budgetul tot-déuna s'a făcut în marginile veniturilor posibile. Tot-déuna ați spus cá de atáta sumá dispuneți și cá acele datorii din trecut numai încurcá socotelile.

Era foarte bine să se încaseze acele rămășiți. Dar ce să facem, când din nenorocire nu s'au putut încasa.

P. S. Innocențiu Ploeștenu : Am cerut cuvântul pentru o explicațiune. Redactorii jurnalului au să primescă lefuri pe trei ani. Dar nu e de unde. Cestiunea stă aci, ca Prea Sântiții membri ai Sântului Sinod, conform opiniunii emise kiar de D. Ministru al Cultelor și Instrucțiunei Publice, să'și ia îndatorirea, de a desface cărțile, care stau cu miile nevândute la tipografie; să se încaseze banii pe acele cărți, pentru ca să avem cu ce ținea tipografia; și mai ales să activeze P. P. S. S. Episcopi a se face mai multe abonamente și a se încasa banii ce se datoresc jurnalului.

Acésta e dorința și a D-lui Ministru și a Sântului Sinod.

P. S. Episcop al Argeșului : Prea Sântitul Silvestru vine să ne spună despre óre-care datorii, care sunt de plătit. Dar de ce n'a venit mai 'nainte de a vota Sântul Sinod să stăruescă a nu erta acele rămășiți. Tocmai acum vine să ni spună că rău s'a făcut. Trebuia mai 'nainte să faceți acésta observare; acuma nu mai putem reveni asupra unui vot dat.

P. S. Archiereu Genadie Craiovénu : Ca director al tipografiei și președinte al comitetului redactor al jurnalului, cred că sînt mai obligat ca oricine să ia cuvântul în cestiunea de față. P. S. Ploeștenu a confundat lucrurile. Trebuie să facem noi mai întei deosebire între jurnal și tipografie; sunt două instituții, cu două administrații deosebite, cu fondurile lor deosebite. Cestiunea sulevată de P. S. Silvestru, în ceia ce privește plata redactorilor pe timp de trei ani, acésta trebuie să fie satisfăcut fără a atinge cât de puțin fondul tipografiei. Fondurile tipografiei sunt cu totul altele, pentru că altele sunt și mijlócele de întreținere. La jurnal e mai greu; dar lucrul s'ar putea rezolva foarte ușor, conform dorinței exprimate de P. S. Silvestru. Dacă s'ar arunca o ochire asupra tablourilor de datorii ale jurnalului, s'ar vedea că sunt datorii de 60,000 lei numai din anii precedenți ai jurnalului. Această sumă, dacă s'ar încasa — dacă nu tótă, cel puțin pe jumătate, — s'ar putea acoperi tóte datoriile, și s'ar putea întimpina și tóte keltuelile cu editarea jurnalului, rămânând și un escedent. Asupra acestui lucru cred eu că Sântul Sinod trebuie să se gândescă, nu asupra tipografiei.

P. S. Valerian Rômnicénu : Am cerut cuvântul, ca să dau o lămurire; sînt dator să fac cunoscut Sântului Sinod ce datorii s'au ertat. Nu s'au ertat datorii de la a doua reînființare a jurnalului, ci s'au ertat datorii din cele vechi, care

erau ca mórte. Comisiunea a cređut că e mai bine să se ștérgă, Dacă s'ar încasa toți banii de la a doua reînființare a jurnalului, am avea atunci bani destul; din aceștia nu s'au ertat, ci sunt pendinți și acuma.

P. S. Arhiereu Silvestru : Eū dacă am sulevat această cestiune, am făcut'o pentru ca să se pótă lua o măsură, atât pentru plătirea datoriilor, cât și pentru cheltuelile ce se fac pe totă ziua la redacțiune. Redactorii nu pot să stea neplătiți ; căci dacă nu se vor plăti, jurnalul, neavând ómenī, neavând lucrători, are să înceteze. Este de unde să se plătescă. Nu este de cât — duple cum a arătat și P. S. Valerian — să se activeze cu încasarea datoriilor, și în casă când nu ar ajunge, să se plătescă datoriile redacțiunei din fondul ce are jurnalul la tipografie ; căci negreșit tipografia trebuie să întórcă jurnalului acei bani.

P. S. Valerian : Când ?

P. S. Silvestru Piteștenu : Când va avea. . . . Voesc numai să se știe, că datoriile ce nu se pot plăti acum, să se plătescă când tipografia va avea de unde să înapoeze redacțiunei acei bani. Cu tóte că dacă S. Sinod va bine-voi și se vor lua mēsurī, ca să se încaseze datoriile existente, atunci va fi de unde să se plătescă redactorilor și fără a se ataca fondul. În privința celor ȃise de P. S. Episcop al Romanului, că eū ași cere de la Sântul Sinodū să scótă din pungă bani ca să plătescă datoriile, acesta n'a fost de loc în intențiunea mea.

P. S. Inocențiu Ploestenu : Imī pare rău că P. S. Genadie Craiovenu mă găsește în contra-ȃicere. Tocmai P. Sântia Sa, care, în ședința de la 15 Maiū trecut, a luat cuvēntul și a făcut plāngerī amare S-lui Sinod, arătând că tipografia trebuie să se închidă dacă nu mai sunt resurse. Eū am voit să vorbesc în privința amāndurora cestiunilor, atât în privința tipografiei, câtși a redacțiunei jurnalului. Am apelat la S. Sinod, ca să găséscă o soluțiune, să se avizeze la óre-care mijlóce, pentru ca să se pótă susține și jurnalul și tipografia. N'am înțeles ca veniturile tipografiei să se ıea și să se întrebuinteze la jurnal, precum nici ale jurnalului la tipografie ; de și mi se pare că venituri de ale jurnalului se întrebuintéză la tipărirea cėslovului. Repet dar a face o rugăciune căldurósă I. P. P. S. S. Mitropoliți și P. P. S. S. Episcopi, să ıea grabnice mēsurī, ca să se pótă desface cărțile bisericești, care stău în tipografie și mucezesc, și cu acei bani să se pótă susține tipografia și a merge mai departe și cu jurnalul. Sunt o mulțime de cărți care stău acolo și D-nul Ministru în timpul vacanției m'a în-

demnat să le trimit spre desfacere tuturor Episcopilor. P. S. Genadie Craiovénu însă n'a găsit cu cale a se face acésta mai 'nainte de a se da un vot din partea S. Sinod. De aceea ași ruga ca acel vot să se dea acum.

D. Ministru al Cultelor : Să'mi dați voe să iați și eū cuvântul în acéstă cestiune, pentru că privește óre-cum și pe guvern, caci din budgetul statului se dá o sumă de bani, din care să se țină tipografia. Acéstă tipografie instituită a avut un scop și acest scop a fost pentru a da S. Sinod mijlócele de a tipări cărți bisericești și în genere de a căuta prin tóte mijlócele care le dá tipografia, pentru ca să înalțe spiritul religios al poporului. Caci alt-fel, dacá n'ar fi fost acesta scopul înființării tipografiei și a subvențiunei care o dá guvernul, atunci n'ar fi avut nevoie de a se înființa. Așa dar guvernul a dat, pe cât mijlócele aū permis, câte o sumă, și dá pe fie-care an pentru a se tipări — și aci cu tóte că lucrurile sunt distincte, și n'am nimic de ȓis în privința acésta, eū însă nu le pot despărți una de alta — a dat, ȓic, o sumă de bani ca să tipărescă cărțile necesare serviciului bisericesc ; pentru că acele cărți lipsesc pot să ȓic, cu desávârșire, ánteiū, caci ele nu sunt scrise cu litere, care să le putem citi, dar cele alte sunt atât de rare în cât sunt scumpe și nu orī cine le póte cumpăra.

Apoi, s'a potrivit cu intențiunea guvernului, că S. Sinod a luat hotărîrea de a face o publicațiune periodică religiósă. Pentru că prin publicațiunea acea, care venea mai ánteiū în mânele clerului și apoi în mânele credincioșilor creștini, li se dá un mijloc ca simțul lor religios să fie cultivat treptat pe fie ce an. Vedeți că acéstă măsură era strîns legata cu acea a publicațiunilor cărților bisericesci. Acum din diferite circumstanțe, pe care trebuie să vi le spun, sunt óre-care dificultăți și la tipografie și la fóea periodica. Eū ași gândi ca S. Sinod nu póte face alt-fel, de cât să ia măsuri, pentru ca acele dificultăți să fie complectamente ridicate. E natural, că dacá o tipografie lucréză și tipărește cărți multe, fără a le desface, evident că într'un număr de ani, orī cât de rábdători ar fi ómenii cari fac acest serviciū aū să vină în fine la capétul unde aū să înceteze. Eu cred că S. Sinod nu póte lăsa să vină acel moment. Și trebuie S. Sinod să ia o hotărîre ast-fel, ca să ridice dificultățile din trecut.

Trebuie ánteiū să dați o rezoluțiune trecutului și al doilea o rezoluțiune în privința viitorului. În privința viitorului, eū cred că e imposibil a admite că cărțile bisericesci, care es din tipografia Sinodului să nu se desfacă în cler. Nu'mi pot închi-

puî că acest lucru ar fi imposibil. Al doilea, în privința cestiunei trecutului, acolo trebuie făcută o distincțiune între datoriile care nu este posibil a se încasa, după cum a spus P. S. Valerian, și pe care S. Sinod le-a ertat. Eră cele-lalte trebuie încasate prin Episcopî, de acele persoane care trebuie să asculte și de ordinele Episcopului și de ale Sinodului. Eū cred că e o datorie ca clerul să se instruescă. Și mai ales nu e lucru așa de mare, ca să nu se pótă face. Să stăruim dar să se facă; căci alt-fel ar trebui să închidem tipografia și jurnalul.

P. S. Episcop al Argeșului: D-nule Ministru, în privința cărților, pentru care S. Sinod a dat un vot și a luat hotărîrea ca să fie tipărite cu litere noi, și pentru care onorabilul guvern a dat o sumă óre care; pe aceste cărți noi toți le așteptăm cu mare interes, pentru că e mare nevoie de ele și mai-cusémă la țéră; Dar eū vedū că aice este vorba de alte cărți; la aceste nu se prea înfig nici preoții.

Eră cărțile bissericesci care se așteptă cu căldură, toți se înfig și le așteptăm ca să ésa o dată. De aceea ar fi bine ca tipografia să se siléscă cu tipărirea céslovului, pentru care S. Sinod a exprimat dorința, ca să se împartă aceste cărți și ca să se dea tipografiei mijlóce de a putea merge înainte. Acésta am avut de đis.

D. Ministru al Cultelor: Eū, P. P. S. S. Părinți, ași aminti de o carte care n'ași înțelege să nu se pótă desface. Acestea sînt „Predicile S-lui Ión gură de aur“ traduse de P. S. Episcop al Romanului. Mai frumoșe predice de fie-care Duminică, ca acelea, nu pot să'mi închipuesc.

P. S. Episcop al Argeșului: De acestea se mai găsesc și prin alte părți, se găsesc prin predicatoré.

P. S. Episcop al Romanului: Doué miî de esemplare șed în tipografie și niminea nu le ía.

D. Ministru al Cultelor: Eū cred că mijlocul cel mai sigur e, ca P. S. Vóstră, capiî Eparchiilor, să luați lucrul în mână. Căci numai cu modul acesta, lucrul póte să se facă. Trebuiește un îndemn đilnic, căci e cu neputință când ar fi un îndemn đilnic, să nu se pótă desface cărțile acestea. Nu se cere ceva pentru un lucru care nu merită. Eū le-am vedut pe tóte, și mi-aū plăcut, și totuși ved că nu se strecórá. Dar ar fi fost bine să se strecóre, pentru că numai o mie de predici, dacă s'ar fi vëndut, s'ar fi încasat 3000 de lei cel puțin. Și cine să nu dea 3 lei pentru o carte mare și interesantă, care prețuește chiar ca carte, las ca conținut, îndoit? Alt-fel are să ajungă și cu céslovul, ca și cu cele-lalte cărți. Prea S. S. Părinți, să

nu vă faceți nici un fel de iluziune că lucrul va merge pe môle. Eă cred că cestiunea e atât de seriósă, în cât cere o rezoluțiune bărbătéscă, bătránéscă cum ași dice; căci alt-fel nu merge. Unde e o lincezire care intră, acolo trebuie luate măsuri sdra-vene, ca să mérgă lucrul înainte.

P. S. Episcop al Argeșului. Vréu să spun că n'am avut nici de cum cunoscința de cărțile P. S. Episcop al Romanului. Etă acum cer să mi se dea 300 esemplare. — Să ıea act de acésta.

P. S. Archiereu Genadie Craiovénu: Inalt P. Sântite! să cere să tipărim cât de curênd tóte cărțile și mai ales céslovul. Eă întreb pre S. Sinod, dacă se póte lucrul acesta fără de mijlóce? Pentru terminarea céslovului, începerea S. Liturgii și a altor cărți se cer mijlóce, și aceste mijlóce lipsesc tipografieı, până când tipăriturile ei vor sta în magazinele tipografieı. Astă-đi avem cărțile P. S. Melchisedec, avem disponibile Studiul asupra ierarchieı bisericești, și P. S. Episcop al Argeșului vine și ni dice că n'a avut nici o cunoscința despre cartea de predicı. Prea Sântiți, comform decisiunei de la 15 Mai, biu-roul 'mı-a comunicat ca să se pună în cunoscința P. Sântiților Mitropoliți și Episcopi, cărțile ce se găsesc la tipografie spre desfacere. Am comunicat la tóte Mitropoliile și Episcopiile câte o listă de tóte tipăriturile, aflátore în depozitele tipografieı, și până în present nu am nici o cerere pentru trimiterea unor asemenea cărți. Să adaog ınsă și o comunicare. Cărțile de predicı sunt desfăcute multe în Transilvania, căci acolo clerul, vedêndu-le anunțate pe coperta jurnalului, dorește a le avea și le cumpăra de-a-dreptul de la tipografie.

P. S. Episcop al Argeșului. Etă și eă cer să'mı trimiteti 300 esemplare.

P. S. Archiereu Genadie Craiovénu. In fine ınkeiı și đic, dacă s'ar desface cărțile de predice, precum și cele-lalte tipărituri, care zac în magazinele tipografieı, s'ar avea mijlócele trebuitoare pentru tipărirea atât a céslovului, cât și a celorlalte cărți ce așteptă lumina tiparului.

In ceia ce privește jurnalul, cred că nu este de prisos a adăoga, că și acest organ al S-tei nóstre biserici merge greu; de patru ani, în întreg districtul Olt, jurnalul numêră trei abonati.

P. S. Episcop al Argeșului: Are dreptate P. S. Genadie Craiovénu, căci de unde a provenit acésta? Sciți prea bine că acésta a provenit din o adresă a părintelui președinte al jurnalului Bis. ortodoxă Română. Acésta a făcut să indi-

guezze și pe protoierei și pe preoți, și să nu se aboneze. Vă aduceți aminte, că am dat citire acelei adrese și o cunosceți.

P. S. Episcop al Dunărei de jos: Mi se pare că din toate discuțiunile urmate, se aduce acuzație S. Sinod că n'a luat măsuri de a se încasa datoriile trecute, și să se răspândească cărțile din tipografie. Așa mi se pare, că de aci reese o acuzațiune. Nu este însă esact, căci S. Sinod a dat destule hotăriri în această privință, li-a comunicat Episcopilor, și eu din partea mea ori-ce cărți mi s'aun trimis, le-am desfăcut pe toate.

Mi se pare dar că e o acuzațiune nedreptă asupra Episcopilor că n'aun pus interes în desfacerea cărților care li s'aun trimis.

P. S. Episcop al Romanului: Mă asociez și eu cu cuvintele P. S. Episcop al Dunărei de jos. Să spună redactorii jurnalului, în S. Sinod, dacă cărțile câte mi s'aun trimis din partea S. Sinod, nu le-am desfăcut pe toate. Să spună asemenea, câte abonamente am făcut, și dacă am lipsit un moment de a'mi face datoria?

P. S. Innocențiu Ploestenu: Așa este. Am dori însă și ar fi bine să facă toți ca P. S. Voastră.

P. S. Episcop al Romanului: În privința acésta, eu ași putea să dau o lămurire, de ce merge rău lucrul; dar nu e aci nici timpul nici locul să spun, și trebuiește mai bine să tac.

P. S. Innocențiu Ploestenu. Am cerut cuvântul ca să fac o propunere, și anume, ca cărțile care sunt în depositul tipografiei, să se împartă spre desfacere pela Mitropolii și Episcopii, în analogie cu numărul județelor sau al bisericilor din fiecare eparchie.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Nu înțeleg ce ar mai putea să îndemneze acésta propunere. Apoi lucrul nu s'a urmat așa? Nu s'aun trimis bibliile la eparchii? Nu s'aun împărțit?.. Nu s'aun trimis legea și regulamentele S-lui Sinod, cărțile de Te-deum ș. a.? Tóte s'aun trimis la scaunul eparchiilor și s'aun împărțit. Dar póte e vorba aci că nu s'aun încasat banii? Póte să nu se fi încasat toți banii, dar s'a încasat o parte și tot ce s'a încasat s'a trimis la redacțiunea jurnalului.

Nu se încasază lesne, și sunt și alte cause, cum a dis P. S. Episcop al Romanului, și care nu este de trebuință a le spune aci, căci n'ar fi de nici un folos.

Din toate acestea, însă reese — după cum a dis și P. S. Episcop al Dunărei de jos — că lucrul ar fi o acuzațiune asupra Sinodului. Cestiunea e ca să dăm impulsione mai multă protoiereilor; aceasta o vom face și de aci înainte. Cred că cu

toții simțim necesitatea acésta de a face să se amelioreze fondurile materiale ale tipografiei și ale jurnalului. Din discuțiunea care s'a urmat ađi, am dobândit o nouă impulsione și vom activa lucrul. Dar nu cred, că e necesitate să se vină cu o măsură nouă ca să se desfacă cărțile; căci s'a urmat așa.

Maî mulți P. S. S. S. membri cer închiderea incidentului.

P. S. Arhiereu Silvestru. S'a discutat atâta și nu s'a luat nici o decisiune în privința datoriilor ce sunt de plătit la redacțiune. Din ce resurse să se plătescă? Se dice că are să se încaseze o parte din dênsele; dar dacă nu s'ar încasa nici atâta cât să se plătescă datoriile, atunci nu trebuie să se ıea o măsură ca din fondul ce a împrumut redacțiunea tipografiei, să se plătescă și redacțiunei?

P. S. Episcop al Romanului. Acésta se înțelege de la sine. Ați spus singur că, când se vor încasa banii o să plătescă. Cine s'a împrumutat negreșit că este dator să plătescă.

— Maî mulți Preasânțiți membri cer închiderea incidentului.

— Se pune la vot închiderea incidentului și se primește, luându-se decisiunea: *Ca pe de o parte I. I. P. P. S. S. Mitropoliți și P. P. S. S. Episcopi să activeze prin protoierei respectivi achitarea atât a datoriilor la jurnal cât și pentru cărțile trimise de direcțiunea Tipografiei, éară pe de altă ca, în casă când nu s'ar putea achita pe deplin datoriile redacțiunei din încasările ce se vor face de pe la protoierei, să se plătescă din fondul împrumutat tipografiei de redacțiune, când se va înapoia acel fond.*

Prea sântiți Mitropoliți și Episcopi trebuind a merge la Senat, I. P. S. Mitropolit președinte ridică ședința la ora 2, anunțând pe cea viitoare pentru Vineri, 22 curent.

Ședința din 22 Noemvrie 1885.

Ședința se deschide la orele 1 p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat. Se face apelul nominal, la care respund prezenți 13 membri, fiind unul bolnav și unul absent.

P. S. Arhiereu Innocențiu Ploestenu rógă pe Sântul Sinod, a se amâna citirea prescriptului-verbal al ședinței precedente pentru viitorea ședință, fiind-că încă nu s'a putut revedea de către secretari. Sântul Sinod aprobă.

P. S. Arhiereu Silvestru Piteștenu comunică de la biurou petițiunea d-lui George Erbicenu, profesor la seminarul central

din Iași, prin care face cunoscut, că, fiind bolnav și ne mai putând servi gratis, dimisionează din comitetul redactor al jurnalului „Bis. orth. română,” și roagă pe Sântul Sinod a alege pe un altul în locul său.

Sântul Sinod aprobă dimisiunea.

P. S. Arhiepiscopul Silvestru Piteștenu comunică de la biuroa câte-va rapoarte ale comisiunii de petițiuni, împreună cu dosarele respective.

P. S. Arhiepiscopul Valerian Râmnicenu, raportorul comisiunii de petițiuni, dă citire raportului comisiunii relativ la suplica locuitorului George M. Lupu, din comuna rurală Bozia, prin care cere ca Sântul Sinod să dea dispensă fiului său a face o căsătorie oprită de lege. Comisiunea, observând cazul și găsindu-l de competența ofierului stărei civile și a tribunalului, opinează ca Sântul Sinod să treacă la ordinea zilei. — Sântul Sinod aprobă opiniunea comisiunii.

P. S. Arhiepiscopul Valerian Râmnicenu dă citire raportului comisiunii de petițiuni, asupra suplicei preotului Petre Romanescu, din comuna Mogoșești, județul Iași, prin care se plânge, că voind a se permuta din eparchia Iașului în a Bucureștilor, pentru a stăruia la un concurs de profesorat, și-a scos carte canonică de permutare, dar nereușind la concurs, s'a întors érași înapoi în eparchia Iașului, unde I. P. S. Mitropolit nu i-a mai învoit ca să officieze. — Comisiunea, luând în cercetare actele relative la suplicant, a constatat că nu aceste au fost motivele popririi sale, ci o ameteală, de care suferea de mai mult timp, lucru ce a și îndemnat pe I. P. S. Mitropolit, ca chiar în cartea canonică de permutare să specifice anume, că preotul n'ar putea servi s. liturgie fără pericol. Comisiunea este dar de părere, a'i se înapoia actele, ca să și urmărească dreptul ce crede că are, la S. Mitropolie respectivă. Sântul Sinod aprobă.

P. S. Valerian Râmnicenu dă mai departe citire raportului comisiunii de petițiuni, asupra suplicei pr. Ión Stan, din comuna Băloșești, județul Tutova, care se plânge că este oprit de servirea celor preoțești, din cauză că l-a părăsit soția, fiind din Basarabia rusescă, și că nu i se permite sub nici un cuvânt oficiarea celor sante, până nu se va împăca cu soția.

Comisiunea, găsind cazul cu totul de competență P. S. Episcop eparchiot, opinază a se trece la ordinea zilei, și Sântul Sinod aprobă.

P. S. Valerian Râmnicenu mai dă citire raportului comisiunii, relativ la cererea de călugărire a surorii Zoița Nestor, din mânăstirea Adam, eparchia Hușilor. Comisiunea, consta-

tând îndeplinirea tuturor formalităților cerute de regulamentul monahal, opinază a fi tunsă în schima monahală. Sântul Sinod aprobă.

P. S. Valerian Râmnicénu dă mai departe cetire raportului comisiunei de petițiuni, relativ la cererea de călugărire a surorii Parascheva Alexe, din mânăstirea Adam, eparchia Hușului. Comisiunea, negăsind în regulă actul relativ la etate și starea civilă, opinază a se amâna călugărirea surorii în cestiune, până ce primarul comunal va intra în lege, eliberându-i un act, conform art. 57 și 58 din codul civil.—Sântul Sinod aprobă.

P. S. Valerian Râmnicénu dă, în fine, cetire raportului comisiunei de petițiuni, relativ la cererea de călugărire a șese-spre-dece surori, din mânăstirea Varaticu, eparchia Mitropoliei Moldovei.

Comisiunea găsește în regulă toate actele, dar opinază pentru călugărirea numai a surorilor Ana Bârsan și Maria Vasiliu, care au etatea cerută de art. 22 din regulamentul pentru buna conduită a clerului în genere, era pentru cele-lalte patru-spre-dece opinază a li se amâna călugărirea până vor atinge etatea cerută de regulament. St. Sinod aprobă.

I. P. P. S. S. Mitropoliți și P. P. S. S. Episcopi, având a merge la Senat, ședința se ridică la orele 2 p. m., anunțându-se cea viitoare pentru a doua zi, Sâmbătă, 23 curent.

† Președinte, Archiep. Mitropolit Primat, CALINIC.

† Secretar, *Innocent M. Floeștenu*.

Ședința din 23 Noembrie, 1885.

Ședința se deschide la orele 12^{1/2}, sub președința In. P. S-lui Mitropolit Primat, fiind față și D. Ministru al Cultelor și Instrucțiunei publice.

Făcându-se apelul nominal, răspund prezenți 13 membri, fiind unul absent și unul bolnav.

P. S. Innocentie Ploeștenu, secretariu al biuroului, dă cetire prescriptelor verbale dela 20 și 22 ale curenteii, care se aprobă de St. Sinod, fără nici o modificare.

P. S. Valerian Râmnicénu, ca raportor al comisiunei de petițiuni, dă cetire raportului comisiunei asupra petițiunei pre-utului Ion Cucu din orașul Bârlad, eparchia Hușilor. Acest

preut s'a adresat de nenumărate ori S-lui Sinod, dar nici-o dată în mod cuviincios, ci tot-déuna în terminî defăimători și chiar înjurători la adresa unora dintre capi administrativi bisericești. Și de astă dată, însinuând în comptul protoiereului de Tutova óre-care pări neîntemeiate pe nimic, se rógă să intervină S. Sinod, a'i se da biserica Adormirea, pronumită *Domnésca*, din Bârlad. Comisiunea, făcând istoricul acestui preut, arătând că el a fost caterisit, și că Episcopul numai din îndulgență l-a ertat, cu condițiune ca să-și caute o biserică la vreuna din comunile rurale; dar că el n'a voit nici-o dată să se supună acestei dispozițiuni a Episcopului, ci a continuat și continuă a sta în orașu, pricinuind turburări și supărând necontentit autoritățile bisericești cu petițiunile sale fórte lungi și necuviincioase, — conchide și opinéză a nu i se mai primi aici la St. Sinod nici o petițiune de asemenea natură.

P. S. Innocentie Ploesténu aduce la cunoștința S-lui Sinod, că acest preut a mers cu îndrăsnéla sa contra protoiereului până acolo, în cât acest protoiereu, care este unul din cei mai venerabili preuți, a fost nevoit să-i facă proces de calumnie. Tribunalul de Tutova a găsit culpabil pe preutul Cucu și l-a osîndit la plată de cheltueli și daune interese; protoiereul însă l-a ertat de aceste; dar el nu se mai înțelepțește.

P. S. Innocentie conchide că se unește în totul cu opiniunea comisiunei de a'i se respinge pe viitor ori-ce reclamație de asemenea natură.

P. S. Episcop al Romanului. Mă unesc cu opiniunea comisiunei, și ași ruga pe biuroul S-lui Sinod, ca ori când s'ar mai primi asemenea petițiuni necuviincioase să bine-voéscă a le respinge; căci nu este bine să se ocupe Sântul Sinod cu asemenea lucruri. Rog să se facă cunoscut preutului Cucu, cu această ocasiune și pentru ultima dată, să nu mai petiționeze S-lui Sinod pentru asemenea cestiuni, ci să se adreseze cu supunere la Episcopul seú. Pentru un om turbulent, ca acel preut, este o grație, când i se dice: *Te ert, du-te la o comună rurală, unde e trebuință de preut.* Dar el nu vrea, vine și cere biserica *Domnésca* din Bârlad, tocmai biserica catedrală a orașului, o biserică cu avere. Eată ce vrea el. Rogu, dar, să i se comunice, că nu i se va mai primi nici o suplică în această privință; să se ducă la Episcopul respectiv.

— Ne mai luând nimine cuvântul, se pune la vot conclusiunile raportului comisiunei, și Sântul Sinod le aprobă.

P. S. Silvestru Piteștenu. Cu câte-va zile, mai 'nainte, *P. S.* director al tipografiei a comunicat tuturor membrilor S-lui

Sinod un frontispiciu, care urmază a se pune în capul Orologiului. Vreau să aduc acesta la cunoștința P. S. Vostre spre a vă pronunța, dacă aranjarea e bine făcută, sau dacă trebuie a se modifica ceva.

P. S. Episcop al Romanului. Să se trimită la comisiunea de petițiuni, sau la o altă comisiune.

P. S. Silvestru Piteștenu. S'a consimțit și de D-nul Ministru, ca să o presint Sântului Sinod.

P. S. Episcop al Romanului. Fôrte bine; s'a arătat și aci, dar să se trimită la comisiune, ca să se vadă și opiniunea ei.

I. P. S. Mitropolit Primat. Nu e un lucru așa greu; e o hârtie prezentată de D-nul Ministru, care cred că nu mai e necesitate să se trimită la comisiune.

D. Ministru al Cultelor. Prea Sântiți Părinți, mie într'un mod incidental m'a venit în mână acest titlu; dacă nu mă înșel, P. S. Archiereu Genadie Craiovenu a bine-voit a'mi comunica acest titlu și m'a cerut opiniunea; eu am ținut că e bine să se comunice Sântului Sinod, pentru că pôte să fie ôre-care observațiuni de făcut. Êtă cum stă lucrul; faceți dar cum găsiți mai bine.

Maî urmând ôre-care discuțiuni, maî mulți P. P. S. S. membri propun a se trimită frontispiciul la comisiune.

P. S. Episcop al Dunărei de jos. Vêd admisă ideea de a se trimită frontispiciul în cestie la comisiune, și să țină ca să se trimită la comisiunea de petițiuni. Eu aș socoti că maî bine este să se trimită la comisiunea pentru cercetarea cărților bisericești, căci e maî competentă acea comisiune a'și da părerea în asemenea materie.

P. S. Episcop al Romanului. Care e acea comisiune? Vreți să tritem acest frontispiciu afară din Sinod?

P. S. Innocentie Ploștenu. Esistă o comisiune alésă din sînul Sântului Sinod, anume pentru cărțile bisericești, și care e compusă din cinci membri: I. P. S. Mitropolit al Moldovei, P. P. S. S. Episcopi ai Romanului, Buzeului, Argeșului și Archiereul Innocentie Ploștenu.

P. S. Episcop al Romanului. Atunci trimiteți-o la această comisiune, și să se comunice ziua, când urmază a se întruni, precum și locul.

— Se pune la vot opiniunea emisă de P. S. Episcop al Dunărei de jos, de a se trimită frontispiciul orologiului la comisiunea pentru cercetarea cărților bisericești și St. Sinod o primește.

Se hotărăște și ziua întrunirei comisiunei, pentru Luni, 25

Noemvrie, ora 8 de dimineață, la locuința Înalt P. S. Mitropolit al Moldovei, în curtea bisericeii Antim.

P. S. Episcop al Dunăreii de jos. Vreau să fac o respectuoasă întrebare I. P. S. Mitropolit Președinte. Ni s'a comunicat de I. P. S. Sa în prima ședință a St. Sinod dureroasa pierdere a unuia din confrății noștri, P. S. Arhiepiscopul Calist Băcăoanul, al cărui loc a rămas vacant. Aș dori să întreb pe I. P. S. Mitropolit Președinte, dacă are intențiunea, ca chiar în această sesiune să se procedă la alegerea persoanelor care trebuie să se recomande pentru locul vacant, și L'aș ruga, ca în asemenea caz, să ni comunice și noile candidații, care îi are în vedere I. P. S. Sa, ca să putem să ne gândim și noi asupra lor.

P. S. Episcop al Romanului. Mă asociez și eu la acesta. Este un loc vacant, a unui membru din Sinod; trebuie să se facă alegerea; nici o îndoială că nimine n'are să fie contra lucrului acestuia. Trebuie să ne completăm.

Cât privește lista candidaților, regulamentul prescrie ca aceea listă să se facă în plină ședință a S-lui Sinod.

Un lucru aș cere, ca lista să se formeze înainte de ziua când avem să procedăm la alegere, și cât se poate mai degrabă; căci nu trebuie să prelungim sesiunea de prisos. Această lucrare se poate face în două zile: într-o zi formăm lista, și a doua zi procedem la alegere.

I. P. S. Mitropolit Primat. Eu cred, că nu pot fi de cât câțiva candidați, având în vedere negreșit vârsta, calitățile și titlurile. Așa dar este ușor de ales pe acei trei candidați, ce avem a recomanda Guvernului.

Preasfințitul Mitropolit, și Episcopii având a merge la Senat, I. P. S. Mitropolit Președinte ridică ședința la ora 2, anunțând pe cea viitoare pentru Luni, 25 ale curenteii.

† Președinte, Mitropolit Primat CALINIC.

† Secretar *Innocent M. Ploestenu.*

Ședința din 25 Noemvrie, 1885.

Ședința se deschide la orele 12 1/2 din zi, sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal și răspund prezenți 14 membri, fiind unul bolnav.

Se citește prescriptul-verbal al ședinței de la 22 ale curente.

P. S. Epis. al Hușilor. Eū rog pe onorabilul biuroū, dacā și St. Sinod încuviințeză, să bine-voiască, ca în respectul confratelui nostru, răposatului arhierieū Calist, să i se arate chiar numele în prescriptul-verbal; să se dică: în locul vacant al răposatului arhierieū Calist Bacaoanul.

Se pune la vot preciptul-verbal al ședinței dela 23 ale curente și se aprobă cu rectificarea cerută de P. S. Episcop al Hușilor.

Se comunică de la biuroū 'adresa Pr. S. Epis. al Argeșului, No. 724, relativă la călugărirea sorei Anna Gavriil Mogârdicī, din mon. Vălenii și se trimite la comisiunea de petițiuni.

P. S. Archiereū Silvestru Piteștenu. La biuroū sunt mai multe raporte ale comisiunei de petițiuni, din sesiunea trecută, relative la călugărire. Acum nefind nimic la ordinea zilei, rog pe St. Sinod să bine-voiască a încuviința cetirea lor.

P. S. Archiereū Innocentie Ploștenu. Mai 'nainte de a începe cu cetirea acestor raporte, sînt dator să aduc la cunoscința S-lui Sinod, că noi, comisiunea alésă pentru cercetarea cărților bisericești, ne-am ocupat cu frontispiciul Orologiului, care este gata și pe care 'l și depun pe biuroū, însă rog a se amâna discuțiunea, până va fi față și D-l. Ministru.

St. Sinod aprobă.

P. S. Archiereū Narcis Botoșenenu dă cetire raportului comisiunei de petițiuni, pentru cererea de călugărire a fratelui Constantin Ionescu, în etate de 45 ani, din monastirea Coșula, județul Botoșani.

Comisiunea, găsind îndeplinite formalitățile cerute de regulament, opinéză a se aproba călugărirea.

St. Sinod aprobă conclusiunea raportului și admite călugărirea.

Se dă cetire raportului comisiunei, relativ la cererea de călugărire a fratelui Vasile Lazăr de 74 ani, din schitul Durău, județul Neamțu.

Comisiunea, găsind îndeplinite tôte formalitățile cerute de regulament, este de opiniune a se admite călugărirea numitului frate.

St. Sinod, aprobând conclusiunile raportului, admite călugărirea.

P. S. Raportor dă cetire raportului comisiunei de petițiuni, pentru cererea de a se tunde în monahism fratele

Constantin Constantinescu de 60 ani, din monastirea Slatina județul Suceava.

Comisiunea, găsind îndeplinite toate formele regulamentului, este de opinie a se admite călugăria.

St. Sinod, aprobând concluziunile raportului, încuviințează călugăria.

Se citește raportul comisiunii, pentru cererea de tundere în monahism a surorii Atanasia Sorescu de 60 ani, din monastirea Adam.

Comisiunea, vedând că formele cerute de regulament sunt îndeplinite, este de opinie a se admite călugăria.

St. Sinod, aprobând concluziunile raportului, admite călugăria.

P. S. Raportor dă citire raportului comisiunii, pentru cererea de călugărie a fratelui Gheorghe Petrovici de 40 ani, din monastirea Vorona, județul Botoșani.

Comisiunea, observând că formele cerute de regulament sunt îndeplinite, este de opinie a se admite călugăria numitului frate.

St. Sinod, aprobând concluziunile raportului, admite călugăria.

P. S. Raportor citește raportul comisiunii, pentru cererea de călugărie a fratelui Pavel Penteleu de 72 ani, din satul Boureni, eparchia Mitr. Moldovei.

Comisiunea, găsind îndeplinite formalitățile cerute de regulament, este de opinie a se admite călugăria.

St. Sinod, aprobând concluziunile raportului, admite călugăria numitului frate.

P. S. Raportor dă citire raportului comisiunii, pentru admiterea la călugărie a surorii Kirana Mihail Vasile, de 74 ani, din monastirea Zamfira.

Comisiunea, constatând că sunt îndeplinite toate formele regulamentare, este de opinie a se admite călugăria.

St. Sinod, aprobând concluziunile raportului, admite călugăria.

P. S. Raportor dă citire raportului comisiunii, pentru tunderea în monahism a fratelui Costache Miruță de 40 ani, din schitul Țibucanii, județul Neamțu.

Comisiunea, observând că formele cerute de regulament sunt îndeplinite, este de opinie a se admite călugăria numitului frate.

St. Sinod, aprobând concluziunile raportului, admite călugăria.

P. S. Raportor dă cetire raportului comisiunei, pentru cererea de călugărire a surorii Anastasia Pavel de 48 ani, din monastirea Agafton, județul Botoșani.

Comisiunea, găsind îndeplinite formalitățile regulamentului, opinază a se admite călugărire numitei surori.

S. Sinod, aprobând conclusiunile raportului, admite călugărire.

P. S. Raportor dă cetire raportului comisiunei pentru cererea de călugărire a fratelui Mihail Cameschi, de 54 ani, din schitul Rarău, județul Suceava.

Asupra acestei călugăriri, comisiunea, găsind îndeplinite formele cerute de regulament, este de opinie a se admite călugărire numitului frate.

St. Sinod, aprobând conclusiunile raportului, admite călugărire.

P. S. Raportor dă asemine cetire raportului comisiunei, pentru tunderea în schima monahală a fraților Arghir Concu, de 33 ani, infirm și Gheorghe Iordache de 63 ani, ambii din monastirea Horaița, județul Neamțu.

Comisiunea, găsind îndeplinite toate formele cerute de regulament, este de opinie a se admite călugărire.

St. Sinod, aprobând conclusiunile raportului, admite călugărire numiților frați.

P. S. Raportor dă cetire raportului comisiunei, relativ la cererea de călugărire a surorii Margarita Enache, de 32 ani, din monastirea Paserea, județul Ilfov.

Comisiunea, în urma cercetării actelor din dosar, opinază a se amâna călugărire numitei surori, până va îndeplini condițiunile art. 22 din regulamentul S-lui Sinod.

S. Sinod, aprobând conclusiunile raportului comisiunei, amână călugărire.

P. S. Raportor cetește raportul comisiunei, pentru cererea de a se tunde în schima monahală sora Anna Ión, de 45 ani, din monastirea Paserea, județul Ilfov.

Comisiunea, găsind formalitățile regulamentului îndeplinite, opinază admiterea la călugărire a numitei surori.

St. Sinod, în unire cu conclusiunile raportului, admite călugărire.

P. S. Raportor dă cetire raportului comisiunei, relativ la cererea de călugărire a surorii Ștefana Constantin Verculescu de 32 ani, din monastirea Paserea, județul Ilfov.

Comisiunea, studiând toate actele, opinază amânarea călugăririi până se vor îndeplini condițiunile art. 22 din re-

gulamentul S-lui Sinod, pentru buna conduită a clerului în genere.

St. Sinod, aprobând conclusiunile raportului comisiunei, amână călugărirea.

P. S. Raportor dă cetire raportului comisiunei, pentru cererea de călugărire a surorii Zinca Manu, de 70 ani, din monastirea Paserea, județul Ilfov.

Comisiunea, găsind îndeplinite formele cerute de regulament, opinază a se admite călugărirea numitei surori.

St. Sinod admite călugărirea.

P. S. Raportor dă cetire raportului comisiunei, pentru cererea de călugărire a surorilor Sița Andreescu și Eli aveta Ionescu, ambele de câte 48 ani, din monastirea Paserea, județul Ilfov.

Comisiunea, observând că formele cerute de regulament sunt îndeplinite, opinază a se admite călugărirea.

St. Sinod, primind conclusiunile raportului, aprobă călugărirea.

P. S. Raportor dă cetire raportului comisiunei, pentru tunderea în monahism a surorii Efrosina Daschievici, de 31 ani, din monastirea Agapia vechie din deal.

Comisiunea, vădând că numita soră nu îndeplinește cerințele art. 22 din regulamentul S-lui Sinod, pentru buna conduită a clerului în genere, opinază a se amâna călugărirea.

St. Sinod, primind conclusiunile raportului comisiunei, amână călugărirea.

P. S. Raportor dă în fine cetire raportului comisiunei, pentru tunderea în monahism a fraților Ión Panait de 54 ani, Ioniță Popescu de 59 ani, Tudorache Dinu de 55 ani, Costache Tomescu de 70 ani, Barbu Romanu cu vrêsta neârătată, Oprea Canilescu de 67 ani, Radu Andrei de 57 ani, Dincă Constantin de 65 ani și Vasile Purcarea de 72 ani, toți din monastirea Caldărușani, județul Ilfov.

Asupra cererei de călugărire a mai sus numiților frați din monastirea Caldărușani, comisiunea, găsind îndeplinite formele cerute de regulament, opinază a li se admite călugărirea.

St. Sinod aprobă călugărirea tuturor fraților, afară de fratele Barbu Romanu, care se amână, până va presenta actul de etate.

I. I. P. P. S. S. Mitropoliți și P. P. S. S. Episcopi având a merge la senat, ședința se ridică și se amână cea viitoare pentru a doua zi, 26 Noemvrie.

(S.) Președinte, Metropolit Primat al României, CALINIC.

(S.) Secretar † *Innocent M. Ploestenu.*

Ședința din 26 Noemvrie, 1885.

Ședința se deschide la ora 1 p. m., sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal și respund prezenți 14 membri, fiind unul bolnav.

Se citește prescriptul-verbal al ședinței precedente și se aprobă.

Se comunică de la biuroș adresa Sântei Mitropolii a Moldovei, No. 1842, relativă la călugărirea surorii Domnica V. Popovică din monastirea Agapia, județul Némțului, și adresa No. 1841, prin care se referă la adresa No. ⁸⁹⁸/₈₃, și se trimite la comisiunea de petițiuni.

P. S. Archiereș Silvestru Piteștenu. La biuroș sunt mai multe raporturi ale comisiunei de petițiuni, unele din anul trecut, și altele din anul acesta, și fiind-că la ordinea zilei nu sunt alte lucrări, ar fi bine ca P. S. raportor al comisiunei să bine-voescă a le ceti.

P. S. Valerian, raportorul, dă cetire raportului comisiunei, pentru cererea de călugărire a surorii Ana G. Mogârdică de 51 ani, din monastirea Valeni, jud. Argeș.

Comisiunea, găsind îndeplinite formalitățile cerute de regulament, opinéză a se admite călugărirea.

St. Sinod, aprobând conclusiunile raportului, admite călugărirea.

P. S. Raportor dă cetire raportului comisiunei, pentru cererea de călugărire a mai multor frați din monastirea Cernica, județul Ilfov, și anume:

1). Fratele Chiriac Dumitru, în etate de 60 ani, asupra căruia comisiunea, observând îndeplinite toate condițiunile regulamentului, opinéză a fi admis. S. Sinod admite călugărirea.

2). Fratele Ión Ionescu, de 62 ani, asupra căruia comisiunea, observând îndeplinite formalitățile regulamentului, opinéză éráși a fi admis. S. Sinod, aprobând conclusiunile raportului comisiunei, admite călugărirea. Intre acestea D. Ministru intră în sala ședințelor.

3). Fratele Tudor George, de 54 ani. Comisiunea observă, că de și are etatea cerută, dar ne având stagiul de 3 ani maximum în ispitirea canonică, opinéză a i se amâna călugărirea.

S. Sinod, primind conclusiunile raportului, aprobă amânarea călugăriei numitului frate.

4). Fratele Năstase Dragomirescu, cu vârsta nearătată. Comisiunea observând, din cercetarea actelor, că n'are vârsta arătată prin nici un act și nici stagiul de 3 ani maximum în monastire, opinéază a i se amâna călugăria, până va îndeplini stagiul și va presenta actul de etate.

S. Sinod, admitând conclusiunile raportului, aprobă amânarea călugăriei numitului frate.

5). Fratele Vintilă Măcénu, de 66 ani, asupra căruia comisiunea, găsind îndeplinite tóte prescripțiunile regulamentului, opinéază a i se aproba călugărirera.

S. Sinod, admitând conclusiunile raportului, aprobă călugăria dîsului frate.

6). Fratele Radu Dinu, de 79 ani, în privința căruia comisiunea, constatând éráși îndeplinite tóte formalitățile cerute de regulament, opinéază a se admite la călugărie.

S. Sinod, primind conclusiunile raportului, aprobă călugăria numitului frate.

7). Fratele Dumitru Ión, de 34 ani. Comisiunea, constatând din acte, că numitul frate nu îndeplinește condițiunile cerute de art. 22 din regulamentul pentru buna conduită a clerului în genere, și nici a trecut timpul pprescriis pentru serviciul militar, opinéază a i se amâna călugăria.

S. Sinod, admitând conclusiunile raportului comisiunei, aprobă amânarea călugăriei.

8). Fratele Gheorge Gheorghii de 68 ani, în privința căruia comisiunea, observând că formalitățile cerute de regulament sunt îndeplinite, opinéază a fi admis la călugărie.

S. Sinod, primind conclusiunile raportului, aprobă călugăria acestui frate.

9). Fratele Petre Matache în etate de 27 ani. Comisiunea, constatând, că de și nu are etatea cerută de regulament, dar ne vedând nici o altă pedică legală și găsind îndeplinite tóte prescripțiunile regulamentului, opinéază pentru admiterea numitului frate la călugărie.

D. Ministru al Cultelor. Ved, P. Sântiți, că se íea cam cu ușurință tóte aceste acte și tóte aceste adevérinți, privitóre la acei ce vor să trecă în schima monachală, nu pentru altă privire mai înaltă, ci numai pentru ușurarea vieței. Eú am făcut atent pe S. Sinod, în una din ședințele sesiunei trecute, că ar trebui să se céră certificate mai temeinice și acéstă atențiune o atrag și acum.

P. S. Episcop al Romanului. Vreau să informez pe D. Ministru, că aceste acte sunt de mai mulți ani aci, și acum li-a venit rândul să fie supuse discuțiunii sinodului; nu sunt din acest an.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Cestiunea, asupra căria D-nul Ministru atrage atențiunea S-lui Sinod, în privința regularității formelor, care se fac pentru călugărare, e de cea mai mare importanță.

În sesiunea de astă-primă-vară a fost vorba, că între celelalte formalități trebuie să aibă și o dovadă dacă a tras la sorti. Atunci S. Sinod a luat hotărârea și cred că toți eparhioții am făcut cunoscut protoiereilor, ca să pună în vedere celor doritori de călugărare, că nu se vor mai admite, dacă nu vor pre-enta și actul de tragere la sorti. Cât pentru certificatul de vârstă, de care vorbește D-nul Ministru, până acum cam așa s'a urmat, că a prezentat un act din partea primăriei locale, prin care se atestă vârstă. Conform legii, primarul eliberază actul acesta despre vârstă, în lipsă de actul original, în baza mărturiei câtor-va cetățeni. Așa s'a urmat în privința acésta, și cred, că primarii, dacă cunosc legea, nu pot să libereze asemenea acte cu atâta ușurătate.

P. S. Episcop al Romanului. Voi să rog pe D-nul Ministru, să fie mai indulgent; noi înțelegem foarte bine aceste lucruri. Noi ne-am silit tot-déuna în privința acésta și am fost cu mare rezervă. Știm votul care s'a dat în urma propunerii D-vóstre. Ni s'a comunicat și ne conducem de dânsul. Eu vă rog, să nu fiți prea aspru în cazul acesta. Aci la noi s'a găsit un număr de acte, care stau de vre-o trei ani de zile. În sfârșit noi ne-am hotărât să le dăm curs și le-am discutat și votat. Un om de 60 sau 70 ani nu poate să fie bun nici de armata, nici de nimic, și am decis că trebuie să le finim. Mulți din ei poate că au și murit, și de aceia Vă rog că acésta măsură a D-vóstră să nu aibă putere retrospectivă; de acum înainte da. Sînt de acord ca de acum înainte așa să se urmeze.

Acésta măsură, care o propune D. Ministru și la care m'am asociat și eu, privește mai-cu-sémă pe ómenii cu vârstă mai înaintată. Unii, ca aceștia, ne avînd actul ofierului stărei civile trebuie să și scótă un act în regulă de la autoritatea competentă. Acum, slavă Domnului, de vre-o 30 ani sunt actele stărei civile în tótă regula, și acelea tóte sunt la primărie. Cine are să dea actul pentru starea civilă? Tot primarii. La tribunal se duc numai acei cari sunt de o vârstă înaintată, sau ale căror acte s'au pierdut.

Dacă vom merge pe supozițiuni, s'a putut să ne înșele foarte bine. Dar eu cred că fie-care Episcop în eparhia sa cunoște, dacă nu pe toți, cel puțin pe mulți, cam de ce vârstă sunt; Vârsta nu se poate ascunde. Poate dintre maici, sunt unele care pot să ne înșele. Starițele cam au obiceiul, că tind a călugări fete, cât se poate de tinere; de aceea ar fi bine un control înainte de toate, sau protopopi să se ducă acolo să cerceteze, sau să se aducă persoana, care cere să se facă călugăriță la Episcopie, ca să se vadă cu ochi, căci vârsta se poate constata și prin vedere. Nu trebuie să ne basăm numai pe hârtiile lor. Aci trebuie luate óre-care măsuri.

Se pune la vot apoi, opiniunea comisiunei, pentru admiterea la călugărire a fratelui Petre Matache și se amână până ce va presenta certificatul medical de infirmitate.

10). Fratele Ioniță Chiru, de 68 ani. Comisiunea, găsind îndeplinite toate condițiunile cerute de regulament, opinază a fi admis la călugărire.

S. Sinod, admitând conclusiunile raportului, aprobă călugărirea numitului frate.

I. I. P. P. S. S. Mitropoliți și P. P. S. S. Episcopi având a merge la Senat, ședința se ridică la ora 2 și se anunță cea viitoare pentru a doua zi, 27 Noemvrie.

† Președinte, Mitropolit Primat, CALINIC.

† Secretar, *Innocent M. Ploestenu.*

Ședința din 27 Noemvrie 1885.

Ședința se deschide la ora 12 din zi, sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

Se face apelul nominal și răspund prezenți 14 membri, fiind unul bolnav.

Se citește prescriptul-verbal al ședinței precedente și se aprobă cu mici rectificări.

Se comunică de la biuroū adresele sub No. 1837, 1838, 1839, 1840 ale S. Mitropolii a Moldovei și Sucevei, relative la călugărirea unor frați și surori și se trimit la comisiunea de petițiuni.

P. S. Arh. Silvestru Piteștenu. La ordinea zilei avem Frontispiciul orologiului, așa cum s'a formulat de comisiunea

pentru corectarea cărților; și fiind-că în ședința când s'a comunicat, s'a ȳis cã trebuie sã se amãnã, ca sã fie present și D. Ministru, acum fiind present D. Ministru se pôte lua în discuțiune.

P. S. Sa dã cetire frontispiciului redactat de comisiune.

P. S. Episcop al Romanului. Puține schimbãri a fãcut comisiunea în frontispiciu. În proiect se ȳicea: *Intru gloria*; însã când am regulat a se face corecțiunea cãrților bisericești, ne-am hotãrit sã nu primim cuvinte moderne, care n'aũ ajuns a fi primite și cunoscute de popor. Sã menținem cuvintele acelea care le avem în limba nãstrã — și nu importã din ce limbã vin; destul cã e proprietatea nãstrã romãnescã. Prin urmare dar nu primim cuvântul *glorie*; și de aceea m ȳis: *Intru slava unuia D-ȳeu în Treime închinat*. Mai departe, *Orologiũ*; deși cuvântul este nou și neîntrebuințat în romãnește, dar noi am admis, ca termenii tehnici, cei slavonești, cu încetul sã-i înlocuim cu termenii tehnici Elinești, cari aũ fost de model din capul locului. Dar tot d'o datã am stãruit sã se punã în parintes și cel obicinuit, adecã cuvântul *Césoslov*. Am ȳis mai departe: *ȳipãrit în ȳilele majestãtei sale iubitorului de Christos Regelũ Romãnier, Carol I*; prin acãsta am vrut sã menținem forma cea veche a cãrților nãstre, în care tot-dãuna se pomeneãu domnitorii, atãt în cele tipãrite în Moldova, precum și în cele de aici, și chiar în tãte cãrțile bisericei nãstre, din tãtã lumea ortodoxã.

În proiectul ce ni s'a prezentat, se ȳicea mai departe: *Sub Arhipãstoria I. P. S. Mitropolit Primat*. Noi ne am ȳis: acãstã este olucrare generalã a bis. romãne; dar tot ce e general, privitor la tãte bisericile, este de atribuțiunea S-lui Sinod în ȳiua de astãȳi. Acãstã idee a nãstrã este pusã în constituție și chiar în legea nãstrã pentru organizarea bisericei; este conformã cu canãnele nãstre bisericești. Când am ȳis cã în S. Sinod se cuprinde totul, sã nu gãndescã cine-va cã ar fi aci o lovire în drepturile sau prerogativele cui-va. Departe de noi acãsta. Noi am mers logicește. Când am ȳis Sinod, se înțelege tãtã adunarea bisericescã, cu Mitropolitii în frunte, cu Episcopii și Arhierii. Sinodul este autoritatea cea mai înaltã a bisericei; și ni-am ȳis așa: unde se pomenește *Sinodul*, se înțelege cã se pomenește și președintele lui de drept și președinții cei-lãlți occasionali. Când nu aveam Sinodul, se puneã în frontispiciul cãrților bisericești Mitropolitii și Episcopii, în a cãror eparhie se tipãreaũ. Acuma de când avem Sinodul e totul cuprins aice. Așa am opinat, așa am creȳut

că este mai bine, și acesta o declară în numele lui D-zeu, că nu e aci nimic personal, ci foarte strict logic. Mi-am făcut cred datoria, ca să dau din partea comisiunii aceste explicațiuni.

D. Ministru al Cultelor. P. P. S. S. Părinți să-mi dați voie să interviu și eu în această discuțiune, căci e o chestiune care are importanța sa. Fără îndoelă că nu e bine ca în cărțile bisericești să aducem inovațiuni în limbă. Nu rămâne pentru acesta nici o îndoelă; pentru că urechile noastre sunt obicinuite cu un fel de curs al rugăciunelor, cu anume dicțiuni bisericești, în cât e bine să menținem limba noastră ast-fel, după cum ni-a venit din timpurile de mai înainte; mai ales că traducerea cărților bisericești în realitate s'a făcut cum s'a putut, și pot să dic că, dacă lasăm pe Mitropolitul Veniamin, mai nu-a fost revădute în mod real și formal de clerici. Dar dacă e vorba să menținem noi limba noastră cea veche, atunci cred că trebuie să avem în privire nu limba cea care s'a strecurat în urma nenorocirilor care au venit asupra țerei, ci limba cea veche, care e păstrată prin cărțile provenite din vechime. Și de aceea v'ași ruga ca în frontispiciu, în loc să se începă cu cuvântul *Slava*, să puneți cuvântul românesc: *mărire*, și care este deja adoptat și de biserică, pentru că nu rămâne îndoelă că tendința întregului popor, cu care trebuie să se unescă și clerul, nu e de a se schimonosi limba cu cuvinte luate așa ca dintr'un vas fără distincțiune, dar pentru a curăți limba de cuvinte străine, inutile. Și ce expresiune mai frumoasă să poată să fie de cât: *Intru mărirea lui D-zeu*. Eu prefer *mărirea*, căci e cuvânt românesc. Acesta în privința părții aceștia.

Din alt punct de vedere eu ași dori, ca când se va pune titlul cărței, să se mențină cuvântul *orologiū*, care e cunoscut de toți și să nu se mai pună nici un fel de parentes, pentru că nu e bine ca în titlul unei cărți să se pună parentese. Vine punctul al treilea; eu cred că ar trebui după *orologiū* să se pună anume sub care autoritate se tipărește acest *orologiū*, și de aceea trebuie să se dică: *Orologiū tipărit cu învoirea și bine-cuvântarea S-lui Sinod etc*, pentru ca să se știe din capul locului că e un *orologiū* al S. Sinod. Acesta e lucrul principal.

Pe urmă vine partea aceea, consacrată de un obicei foarte venerabil și care cred că trebuie să-l păstrăm, căci e și frumos ca fie care carte bisericească să conțină mențiunea despre Suveranul țerei și despre aceia dintre membrii clerului, nu numai care au un titlu mai înalt, dar și a celorlalți,—pentru că toți episcopii sunt egali în titluri;—a acelora dic în a căror eparhie

se tipărește cartea. Nu are acésta nici un fel de semnificațiune deosebită : e o simplă mențiune. De aceia eș aș menține titlul cum e în cărțile cele vechi și aș dice : *Tipărit în ȃilele Maestăteș sale Carol I.* Să nu se mai pună *Regele Românieș* ; se înțelege dela sine ; noi un singur rege avem ; și apoi *a I. P. S. Mitropolit Primat.* Bine-cuvântarea orologiului aș dice că e pusă în cap, prin aceia că e autorisată de S. Sinod ; și apoi că se tipărește în ȃilele Regelui și a I. P. S. Mitropolit Primat în a căruș eparhie se tipărește. Eș aș crede că cu modificarea acésta ar fi în adevăr complete titlurile, așa cum le-a propus P. S. Archiereș, însărcinat cu direcțiunea tipografiei.

P. S. Episcop al Romanuluiș : Eș nu am nimic de ȃis pentru menținerea cuvintelor, sub *Arhipăstoria Primatuluiș nostru.* Dacă se pune, bine. S'ar putea pune ca o epocă, ca o dată istorică. Dar, cât pentru cuvintele *Slavă* și *mărire*, noi am discutat acésta în comisiunea pentru revisuirea cărților, și étă cum ne am hotărât să procedăm : Noi avem originalul dinaintea noastră și ne povățuim duple el ; așa dar unde găsim în original *megalosini*, traducem prin *mărire*, érá pe *Doxa* nu-l putem traduce de cât prin *Slavă.*

De un timp încóce ómeniš puțin cărturari, cariș s'aș apucat de cores cărțile, a avut tendința ca să arunce tóte cuvintele străine din limba noastră, fără să se gândéscă că tóte lucrurile aș logica lor. Sunt lucruri posibile și sunt și imposibile ; cu tot romănismul și cu tot latinismul, tot aș să rămăna cuvinte grece, slavone, ș. a, care fiind înrădăcinate chiar în popor e cu neputința să le înlăturăm. Aș vrut Ardeleniš uniș să facă acésta și în adevăr cărțile lor aș devenit ridicule ; și de aceia s'a făcut o reacțiune la noi în lumea învățată, după cum știe D-nul Ministru, o reacțiune ca să nu mai persecutăm cuvintele, orș din ce parte ni-ar veni ele.

În tóte limbile, știș fórté bine, că alta e *glorie* și alta e *mărire*, grandórea. Alta e *Doxa* și alta *Megalia* saș *megalosini* ; pentru aceste avem *mărire* pentru *doxa* nu avem de cât *glorie*, cuvânt cu totul nepopular și de aceia sîntem nevoiș să păstrăm cuvântul *Slavă.*

Eș înțeleg fórté bine tendința D-lui Ministru și vreaș să spun că ne am ocupat de acésta. Sa nu ne fie rușine că cuvântul este slavon. Câte cuvinte slave nu sunt în limba noastră ? Noi ne am pus pe acel tărâm să nu înlăturăm cuvintele străine din limba, până când n'avem altele echivalente cu dênsele, căci altmintrelea să sărăcește limba. Cât pentru cuvântul *Césoslov* nu țin nici de cum ; puteș să-lă scóteș ; dar am ȃis, că ca o

explicațiune nu e rău să fie pus acolo. Acuma să mai ȳice ca să nu fie titlul: *Regele României*; apoi noi așa ne am obicinuit să ȳicem, așa să ȳice și în biserică.

D. Ministru al Cultelor: Ași voi câte-va cuvinte, ca să fiu înțeles în privința cuvintelor din capul frontispiciului, adică cuvântul *marire* în loc de *glorie*; vedeți nu este vorba de a elimina toate cuvintele streine din limba noastră. Nu sînt nici de cum unul din purificatori: însă nu pot ca să nu deosebesc cuvintele acelea care sunt cam vechi de cuvintele acelea care sunt mai noi; și în privința aceasta difer de opiniunea P. S. Epis. al Romanului, care ȳice că, dacă am elimina toate cuvintele streine din limbă, cu ce am mai rămânea? Am rămânea cu fondul nostru foarte mare și însemnat. Eă m'am pus și am numărat în cărțile vechi și în cele mai noi, am numărat cu ințele dintr'o pagină ca să ved câte sunt românești și câte sunt streine. și nici odată n'am ajuns să aflu mai mult de cât 8%, escludend ȳiarele, care întrebunțeză prea multe cuvinte noi. Acum trebuie să vă spun că eă care m'am ocupat puțin cu limba, nu pot să-mi esplic semnificațiunea cuvântului *slavă*, pe cât timpă cuvântul de *mărire* 'l cunosc toți și 'l pot înțeleg și eă.

Dacă am lăsa la o parte înțelesul, care 'l are în limba slavă, căci pe noi ne privește înțelesul care l-am dat noi, atunci înțelegemă prin cuvântul *slavă* mai multă glorie; Dar *mărirea* are dupre mine o semnificațiune mai mare de cât *gloria*. Și tocmai acesta este cuvântul foarte potrivit a se înirebuița aci. Și dacă nu mă înșel și în cărțile vechi bisericesti cuvântul *mărire* este întrebuițat ca și cuvântul *slavă*, și prin urmare ar trebui să ne referim la întrebuițarea cea veche.

P. S. Epis al Romanului. D-le Ministru vă rog să ne lăsați așa. Suntem și noi însuflețiți de aceleași sentimente ca și d-v; dar lăsați-ne în ceea ce privește detaliile să le aranjăm noi, să punem la cale cum credem că este mai bine.

P. S. Arch. Narcis Botoșenenu. Am cetit și eă de la început frontispiciul orologiului cum a fost făcut de la tipografie; am ascultat și pe al doilea cum s'a rectificat de comisiune. Am ascultat și discuțiunile urmate între P. S. Episcop al Romanului și D. Ministru și vă rog să bine-voiți să'mi dați voe să'mi espim și eă dorința mea și o părere óre care, mai ântei din punctul de vedere al stilului. Eă sînt de părere că ar fi bine ca pe frontispiciu în loc de Sântii Evangeliști să se pună alți sânti.